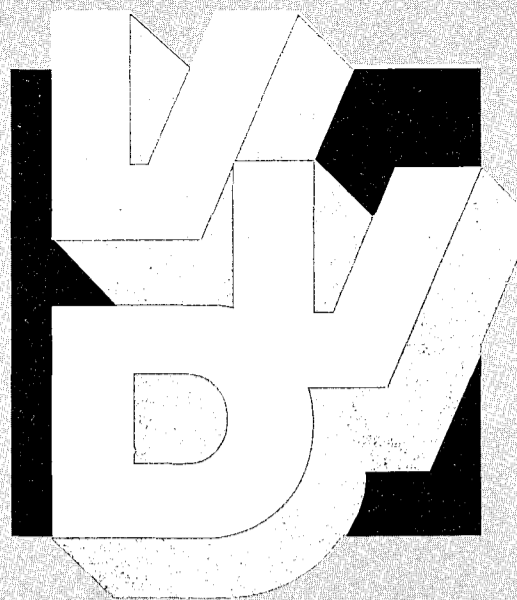

(FOTO PETER DRENT)

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

JANUARI/FEBRUARI 1998

Nr. 1450

ISBN: 0166 - 8498

2 Het verkiezingsprogramma is vastgesteld. De kandidatenlijst voor de Tweede Kamer is rond. De campagnes voor de gemeenteraadsverkiezingen zijn begonnen. Nu met alle hens aan dek op weg naar twee goede verkiezingsuitslagen op 4 maart en 6 mei.

(FOTO FRANK FAHNER)

5 Wiegel, Nijpels, Voorhoeve, Kamminga, Bolkeslein, Dian van Leeuwen, Korthals Altes, Hoekzema en Henk Vonhoff. Allemaal

op het podium in Krasnapolsky voor de ludieke opening van het VVD-feest ter ere van het 10e lustrum. Henk Vonhoff bood alle VVD-kopstukken zijn speciaal voor deze gelegenheid geschreven boek aan: 'Liberalen onder één dak.'

(FOTO FRANK FAHNER)

6 Johann Olav Koss, oud-schaatskampioen en nu ambassadeur voor UNICEF kwam naar het symposium in Amsterdam om een cheque voor zijn goede doel in ontvangst te nemen.

6 Smullen van de feestbuffetten en even het kabaal over je heen laten gaan. Dat deden velen van de 1600 aanwezigen.

(FOTO FRANK FAHNER)

EN VERDER:

- De VVD telt slechts 3 levende ereleden: Edzo Toxopeus, Hans Wiegel en Frits Korthals Altes. Zij praten over hun hoogte- en dieptepunten in de partij met Johan Hommes
- De campagnes voor de gemeenteraadsverkiezingen zijn gestart. Michiel Krom en Marcel Gerritsen snoven de sfeer op in Heerenveen, Rotterdam en Maastricht; reportages
- Al het nieuws over de grote avondbijeenkomsten in de campagnetijd; de studentencafés, en de landelijke activiteiten
- Jubileumcongres Organisatie Vrouwen in de VVD op 13 en 14 maart (U kunt zich nog melden)
- Verslag van de vaststelling van ons verkiezingsprogramma
- De vastgestelde kandidatenlijst op de 100ste algemene vergadering in Papendal

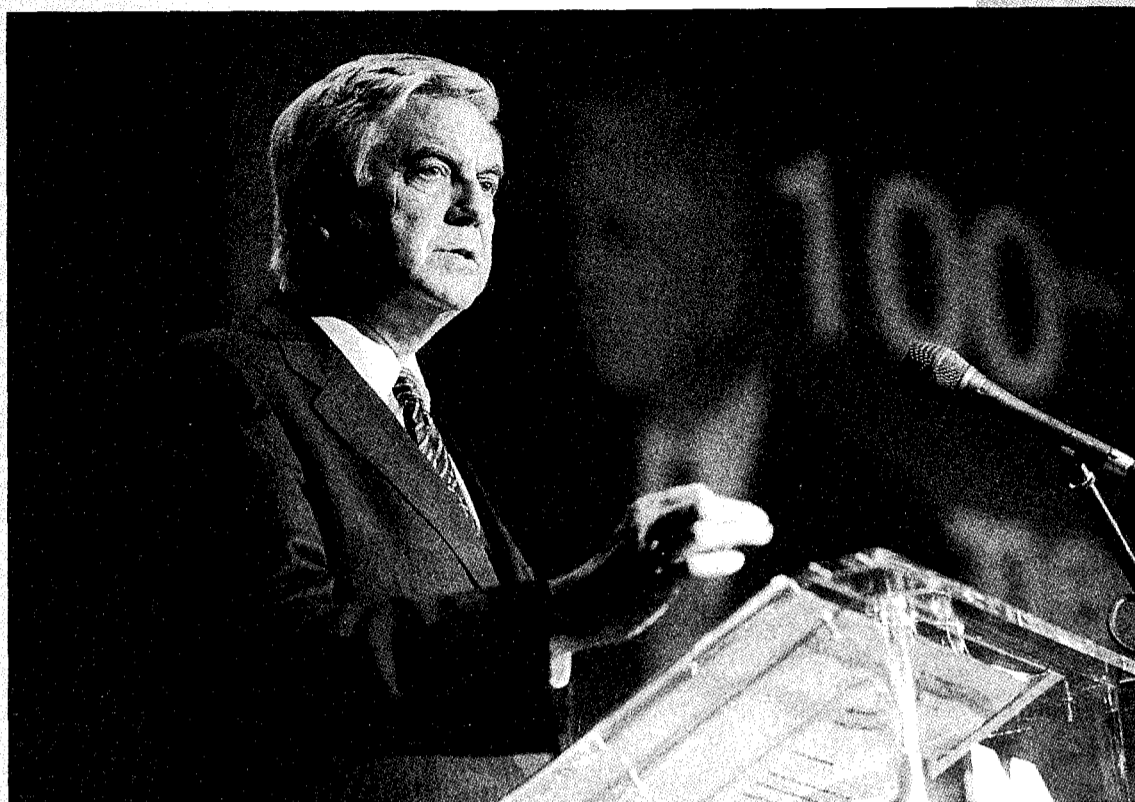
Bij dit ledenblad is een VVD-affiche gevoegd. U kunt hem bij beide campagnes gebruiken en zo mee doen met de campagnes!
Er komt geen nieuwe affiche bij de landelijke verkiezingscampagne, wees er dus zuinig op!

VRIJHEID VVD MEMORIE

Wijzigingen op ontwerpverkiezingsprogramma

Investeren in uw toekomst

door Reny Dijkman, foto's: Peter Drent

Papendal - De algemene ledenvergadering heeft tijdens de bespreking van het ontwerp-verkiezingsprogramma ingestemd met de grote lijnen van het programma. De belangrijkste wijzigingen betroffen de sociale paragraaf van "Investeren in uw toekomst."

Zo verwierp de vergadering de mogelijkheid nieuwe werzoekenden aan de slag te helpen onder het wettelijk minimum loon. Het voorstel van de commissie-Linschoten dit bedrag voor alleenstaanden van 100 tot 70% te verlagen, was bedoeld om het voor werkgevers aantrekkelijker te maken mensen in dienst te nemen en daardoor de werkloosheid verder terug te dringen. In de definitieve versie wordt dit voornemen geschrapt. Ook de maximale duur van de werkloosheidsuitkering, die door de commissie tot 3 jaar was teruggebracht, sneuvelde in de vergadering. In een boeiend debat bleek in de zaal een duidelijke meerderheid voor handhaving van de huidige tijd van 5 jaar. Wel werd de afspraak

gemaakt dat de partij de komende periode stevig zal gaan discussiëren over de gesignaleerde WW-problematiek.

Het voorstel van de programcommissie om in de definitieve tekst "Investeren in uw toekomst" meer geld voor de infrastructuur te reserveren, werd overgenomen. De commissie was van mening dat hogere investeringen noodzakelijk zijn om de knelpunten in de infrastructuur te kunnen oplossen. Een exact bedrag kon nog niet worden genoemd.

Op het gebied van de strafbaarheid en toetsing van

euthanasie gingen de afgevaardigden verder dan het ontwerpverkiezingsprogramma. Woordvoerder mr. Frits Korthals Altes had daar weinig moeite mee. De commissie en de vergadering vonden elkaar op een amendement van de partijcommissie Volksgezondheid. Daarin wordt aangedrongen euthanasie en zelfdoding uit het Wetboek van Strafrecht te halen. Wel zullen nog in de komende kabinetsperiode heldere criteria aan de toetsing vooraf moeten worden vastgesteld, waaraan de medici moeten voldoen. Is de toestemming eenmaal verleend op basis van die vastgelegde voorwaarden dan blijft de arts strafeloos na euthanasie te hebben toegepast.

Enkele andere punten

- Adoptie door samenlevenden zal - als het aan de VVD ligt - in de toekomst mogelijk worden. Tijdens de behandeling van dit punt kreeg Anne Lize van der Stoel bijval van Annemarie Jorritsma die de juiste formulering aanreikte: 'Bij adoptie staat het belang van het kind voorop en is de samenlevingsvorm van ondergeschikt belang.'
- Voorts bepleitte de vergadering met succes de instelling van één publieke zender waarop slechts beperkt reclame mag worden gevoerd.
- Ook keerde het congres zich tegen het wetsvoorstel waarin automobilisten altijd aansprakelijk zouden zijn bij aanrijdingen met (brom)fietsers. Iedereen die ouder is dan 14 jaar moet wettelijk verplicht een WA-verzekering afsluiten.
- In het programma werd een nieuwe passage over de (hard)drugsbestrijding opgenomen, waarin vooral de aandacht uitgaat naar de vaak ermee gepaard gaande criminaliteit. Aan ernstig verslaafden, die legaal in Nederland leven, mogen tegen een redelijke vergoeding drugs worden verstrekt. Van deze maatregel mag echter beslist geen aanzuigende werking uitgaan.

Het verkiezingsprogramma werd aangenomen na een marathonzitting van bijna 14 uur, die onvermoeid beurtelings door partijvoorzitter Hoekzema en ondervoorzitter Haafkens werd voorgezeten. Klaas Groenveld, commissielid en directeur Teldersstichting, kreeg heel wat vragen te beantwoorden. Zonder schorsing voor de lunch of het diner werd het nieuwe verkiezingsprogramma voor de periode 1998 - 2002 om circa half een 's nachts afgerond. ■

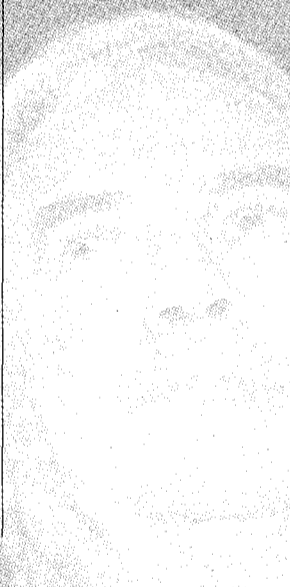
100ste algemene vergadering

kiest Bolkestein tot lijsttrekker

Door Reny Dijkman, foto's: Peter Drent

Papendal - Tijdens de 100ste algemene vergadering werd op 31 januari in Papendal onderstaande kandidatenlijst voor de Tweede-Kamer vastgesteld:

1. De heer mr. drs. F. Bolkestein te Amsterdam
2. De heer H.F. Dijkstal te Wassenaar
3. Mevrouw A. Jorritsma-Lebbink te Bolsward
4. De heer prof. drs. G. Zalm te Den Haag
5. Mevrouw E.G. Terpstra te Den Haag
6. De heer mr. A.H. Korthals te Rotterdam
7. De heer J.J. van Aartsen te Den Haag
8. Mevrouw mr. A.M. van Blerck-Woerdman te Tilburg
9. De heer mr. F.H.G. de Grave te Amsterdam
10. De heer J.W. Remkes te Groningen
11. De heer dr. ir. J.J.C. Voorhoeve te Noordwijk
12. De heer drs. J.H. Hoogervorst te Den Haag
13. De heer mr. M. Patijn te Den Haag
14. Mevrouw J.M. (Monique) de Vries te Den Haag
15. De heer H.A.L. van Hoof te Alkmaar
16. Mevrouw drs. W.C.G. Voûte-Drost te Aerdenhout
17. De heer drs. F.W. Weisglas te Rotterdam
18. Mevrouw drs. P.J.L. Verbugt te Helden
19. De heer C.G.A. Cornielje te Zwolle
20. Mevrouw mr. B. (Bibi).M. de Vries te Almere
21. De heer J. Rijpstra te Meppel
22. Mevrouw M.J. Essers-Huiskamp te Apeldoorn
23. De heer H.G.J. Kamp te Borculo
24. De heer mr. A.J. te Veldhuis te Middelburg
25. de heer P.J. Hofstra te Paterswolde
26. De heer W.I.I. van Beek te Maarheeze

27. Mevrouw mr. P. Remak te Amsterdam
28. De heer J.M. Geluk te Schuddebeurs
29. De heer mr. drs. J.C. van Baalen te Den Haag
30. De heer drs. J.H. Klein Molekamp te Rhooon
31. De heer ir. E.L.P. Hessing te Voorburg
32. De heer J.D. Blaauw te Zeist
33. De heer M. van den Doel te Ermelo
34. De heer mr. drs. A. Nicolai te Amsterdam
35. De heer mr. J.M.L. Niederer te Bergen op Zoom
36. De heer G.J. Oplaat te Markelo
37. De heer mr. drs. F.H.H. Weekers te Weert
38. Mevrouw F. Örgü te Vlaardingen
39. De heer mr. W.H.J. Passtoors te Leidschendam
40. De heer mr. O.P.G. Vos te Driehuis
41. De heer mr. R. Luchtenveld te Amersfoort
42. Mevrouw E. Meijer-Lubbers te Deventer
43. De heer O. Cherribi te Amsterdam
44. Mevrouw P.J. Snijder-Hazelhoff te Wagenborgen
45. De heer G. Wilders te Utrecht

46. De heer mr. Ph. G. Brood te Leiden
47. De heer drs. M.W.Ch. Udo te Den Haag
48. De heer E.R.M. Balemans te Utrecht
49. De heer drs. S.A. Blok te Den Haag
50. De heer A.H. de Swart te Schiedam
51. De heer drs. E.F. van Splunter te Den Haag
52. Mevrouw drs. A. de Beer-Vermeulen te Alphen
53. De heer J.J. Manusama te Krimpen a/d IJssel
54. Mevrouw drs. K. van Beelen-Balak te Leiderdorp
55. Mevrouw drs. J.M. Hey te Den Haag
56. De heer O. Hoes te Den Bosch
57. De heer mr. J.H. de Pont te Badhoevedorp

Regio A (Den Bosch, Tilburg, Arnhem, Nijmegen, Maastricht)

58. Mevrouw C.M. Angevaren te Cuijk
59. De heer N.E. Joosten te Doesburg
60. De heer M.C. Velthoen te Bergen op Zoom
61. De heer R.J. van der Werf te Veldhoven
62. De heer J.B. Haazen te Beek

Regio B (Rotterdam, Den Haag, Leiden, Dordrecht, Middelburg)

58. Mevrouw mr. S.E. Korhuis te Rotterdam
59. De heer drs. J. de Reus te Rotterdam
60. Mevrouw mr. C.L. Liebregts te Voorburg
61. De heer drs. H.O. van der Kooi te Zoeterwoude
62. De heer A.P. Visser te Den Haag

Regio C (Amsterdam, Den Helder, Haarlem, Utrecht)

58. De heer ir. H. Pluckel te Zwaanshoek
59. De heer drs. J.R.A. Raasveld te Amsterdam
60. De heer mr. J.H.C. van Zanen te Utrecht
61. De heer P.A. Zoon te Den Burg
62. Mevrouw drs. H.J. Heemskerck-Nusselder te Bussum

Regio D (Leeuwarden, Zwolle, Groningen, Assen, Lelystad)

58. De heer drs. J.R.A. Boertjens te Zuidhorn
59. De heer drs. G.W. Bulk te Nagele
60. Mevrouw mr. C.J. Geldorp-Pantekoek te Meppel
61. De heer J. Th. Puijk te Dedemsvaart
62. De heer mr. K.F. Schuiling te Groningen

Verkorte versie van de speech van Frits Bolkestein bij de aanvaarding van het lijsttrekkerschap

Ik dank de partij voor het vertrouwen dat zij in mij heeft gesteld. In dankbaarheid aanvaard ik het lijsttrekkerschap voor de nationale verkiezingen op 6 mei. Wij hebben een goede lijst. We boeken een goed resultaat. Na de Bevrijdingsdag komt op 6 mei de dag van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie.

Bijna 8 jaar ben ik nu politiek leider van de VVD. We stegen van 22 Kamerleden in 1990 via 28 naar 31 zetels in 1994.

De VVD heeft haar leiderschap in het politiek debat bevestigd. Het Europees debat is van zijn naïeve federalisme ontdaan. De minderheden moeten op eigen benen leren staan. De overlegeconomie is onherkenbaar veranderd. De sociale zekerheid is ingrijpend gemoderniseerd. Al die dossiers heeft de VVD getrokken. Met 20% van de stemmen hebben wij 80% van het debat bepaald.

Paars

Vier jaar geleden zei ik dat het Paarse regeerakkoord een liberaal akkoord is. Dat was tegen het sociale been van de PvdA. Sommigen denken nog steeds dat liberaal beleid niet sociaal kan zijn.

Er zijn zeer sociale resultaten geboekt.

Jarenlang heeft Erica Terpstra zich ingespannen voor de ouderen met alleen AOW. Dankzij dit kabinet is het maandinkomen van deze kwetsbare groep gestegen van ruim f 1300,- in 1994 tot f 1500,- in 1998. In geen enkel Europees land hebben de ouderen zo'n goed basispensioen als in Nederland.

Maar het inkomensbeleid is niet de ware toetssteen voor het sociale gehalte van dit kabinet. Belangrijker is het feit dat bijna 500.000 mensen een baan hebben gevonden. Velen vonden een plekje in de samenleving. Voor het eerst sinds 1960 werden minder mensen afhankelijk van een uitkering. De sociale zekerheid werd ingrijpend hervormd zonder dat de zwakkeren in de kou kwamen te staan. Meer mensen aan de slag, minder schuld voor ons nageslacht.

In de volgende kabinetsperiode zal het weer gaan om versterking van onze economie. Meer mensen aan het werk. Inpassing van Nederland in nieuwe internationale structuren. Beter onderwijs voor onze jongeren. Een goede zorg voor onze ouderen. Beheersing van de immigratie. Een veilig bestaan voor iedereen.

Wij moeten doorgaan met de economische modernisering van Nederland. Er staan nog steeds te veel mensen aan de kant. Werk, werk en nog eens werk blijft dus ons parool. Er moet nog meer ruimte komen voor burgers en bedrijven. Marktwerking waar het kan, een sterke overheid waar nodig.

De VVD wil extra geld uittrekken voor de infrastructuur. Wij kiezen niet voor "Holland-Asfaltland", maar voor beleid met gezond verstand. Met Annemarie Jorritsma willen wij naar snellere procedures, werkbare normen en sobere keuzes. De VVD is groen, maar de VVD is ook nuchter.

Bij een moderne economie hoort een modern belastingstelsel. Nederland kent drie toptarieven: 60%, 50%

en 36%. Hoge belastingen drukken op iedereen. Zij moeten dus voor iedereen omlaag. Het schatkisttekort daalt, de staatsschuldquote daalt: nu zijn de tarieven aan de beurt.

Het CDA wil als enige partij geen cent uitgeven voor lastenverlichting. De christen-democraten zijn duidelijk. In feite zegt het CDA: wij zijn de partij van de hoge uitgaven en de hoge belastingen.

Tegen de PvdA zeg ik: voor inkomensnivellering zijn wij niet te vinden. 18% van de belastingbetalers betaalt meer dan 50% van alle belastingen op inkomsten. Constructies en excessen moeten worden aangepakt. Maar wie beweert dat iedereen boven modaal slapend rijk wordt, weet niet wat hard werken is. Dankzij de middengroepen kunnen de uitkeringen worden betaald. De VVD wil de middengroepen de ruimte geven die ze nodig hebben.

Investeren in de toekomst

De babyboomers van nu zijn de ouderen van de 21ste eeuw. Straks zullen minder jongeren de AOW en de zorgkosten voor meer ouderen moeten opbrengen. Daarom moeten wij nu al maatregelen nemen.

Het VVD-verkiezingsprogramma doet voorstellen op vier fronten: de zorg, de sociale zekerheid, de AOW en de staatsschuld. Wij zien de vergrijzing niet als een probleem maar als een uitdaging. Wij houden Nederland jong.

De VVD wil dat ouderen langer op eigen benen kunnen staan. Een goede zorgsector is daarom van primair belang. De VVD wil 2 miljard daarvoor beschikbaar stellen. Meer dan welke andere partij ook.

Wij zeggen daar meteen bij: wie echt aan de toekomst van de zorg denkt, vraagt van iedereen een bijdrage. Van de overheid, van de mensen en van de sector zelf.

De vergrijzing vereist verdere modernisering van de sociale zekerheid. CDA en PvdA willen doen geloven dat de hervorming van de sociale zekerheid nu af is. Het CDA wil er zelfs een kleine 3 miljard bij doen, meer dan de PvdA. De VVD gaat de uitvoering van de bijstand en de WAO verder verbeteren.

De beste manier om voor de toekomst te sparen, is op te houden met schulden maken. Het succesvolle beleid van Gerrit Zalm biedt uitzicht op een schatkisttekort van nul. De staatsschuld zal dan als sneeuw voor de zon wegsmelten. Dan is de financiering van de AOW geen probleem meer. Een zuinige overheid is een sociale overheid.

Normen en waarden

Mensen maken zich zorgen over geweld op straat, gebrekkig optreden van justitie en politie, afbrokkeling van normen en waarden. We zien dat willekeurige voorbijgangers door jongeren de dood worden ingeschopt. We zien dat zogenaamde voetbalsupporters elkaar langs de snelweg aftuigen. Dronken vandalen die ongestraft een straat in Groningen terroriseren. Het meest schokkende is dat we over "zinloos geweld" zijn gaan praten. Betekent die term niet dat er ook zo iets zou zijn als "zinnig geweld"?

Maar wat ons verontwaardigt en beangstigt bij een dood als die van Meindert Tjoelker is het volstrekt willekeurige karakter van dit soort geweld. En wij voelen aan dat dit geweld een uitwas is in een steeds ruiger wordende maatschappij.

Wat kunnen wij er aan doen? De criminaliteit moet natuurlijk worden bestreden. Er is onder dit kabinet al veel gebeurd. Er is 2,5 miljard extra naar de politie en justitie gegaan. Het cellentekort is vrijwel opgeheven. Er zijn duizenden agenten bijgekomen.

Maar er moet meer gebeuren. De politie-organisatie moet worden verbeterd. Terwijl Europa bouwt aan Europol heeft de Nederlandse politie nauwelijks aansturing op landelijk niveau. De democratische aansturing van de politie moet dringend worden versterkt en het gezag van justitie moet zo snel mogelijk worden hersteld.

En natuurlijk moet er meer blauw op straat. Met voorrang naar het platteland. Wat door het vorige kabinet is uitgekleeft, moet het volgende kabinet weer aankleden.

De eerste verantwoordelijkheid voor de overdracht van normen en waarden hoort thuis bij de ouders. De opvoedingstaak hoort bij de ouders te blijven. Maar

ook op de scholen hoort overdracht van normen en waarden plaats te hebben. Daar leren kinderen zich buiten gezinsverband sociaal te gedragen. Uit onderzoek blijkt dat scholen waar een goede discipline heerst onderwijskundig het beste scoren. Sommige ouders mogen zich een spiegel voorhouden. Een leerling uit een onderhandelingsgezin is geen eenvoudige klus voor een leraar zonder vakbondsscholing. Wij moeten aan de leerlingen geen eisen stellen waaraan zij niet kunnen voldoen. Te veel leerlingen uit het beroepsonderwijs vallen uit omdat zij te veel algemene vakken moeten leren. Geef praktisch ingestelde leerlingen de kans hun handen te gebruiken. Liever een timmerman die zijn vak verstaat dan een drop-out die er op los timmert.

Nederland in de wereld

De VVD is voor vrijhandel, voor uitbreiding van de Europese Unie naar Oost-Europa en voor een forse inspanning ten behoeve van ontwikkelingssamenwerking.

Maar de internationale verplichtingen van Nederland moeten evenwichtiger worden. De inspanning voor ontwikkelingssamenwerking mag worden bevroren tot de norm van de Verenigde Naties is bereikt. Het volgende kabinet moet stevig onderhandelen om onze onevenredige bijdrage aan de Europese begroting te verlagen. Ook in Europa kan het best een onsje minder.

Na twee jaar van daling gaat het aantal asielzoekers weer omhoog. De binnenkomst van asielzoekers ligt twee tot drie keer boven het Europees gemiddelde. Het grootste gedeelte komt zonder deugdelijke papieren binnen. Wij hebben maatregelen voorgelegd aan onze coalitiepartners. Daar willen wij voor de verkiezingen uitkomen. Lukt dat niet, dan doen wij dat erna. Iedereen kan zien dat het zo niet kan doorgaan. De politiek moet de maatregelen nemen die nodig zijn.

Paars II

Vier jaar geleden had de VVD het meest hervormingsgezinde verkiezingsprogramma. Een drastische herziening van de sociale zekerheid, forse lastenverlichting en een belangrijke tekortverkleining waren ons parool. We werden geïsoleerd genoemd. Wij waren zo geïsoleerd, dat het regeerakkoord rond ons verkiezingsprogramma is opgebouwd.

Het succes van Paars I is zo groot dat andere partijen lijken te denken dat we er al zijn. Men wil wel doorgaan met Paars, maar of men wil doorgaan met het Paarse beleid is de vraag. Toch is een stevig beleid nodig, want nog eens 15% groei in de komende vier jaar is niet waarschijnlijk.

De VVD blijft het dichtst bij de gouden succesformule van Paars. Daarom is het zo belangrijk dat de VVD ook weer aan de wieg staat van het volgend regeerakkoord. Daarom is het zo belangrijk dat de VVD sterk uit de verkiezingen komt. De VVD is nodig om te voorkomen dat ons land weer afglijdt in gezapige tevredenheid. De VVD moet erbij zijn om ons land voor te bereiden op het nieuwe millennium. Wie kiest voor de VVD investeert in de toekomst. De VVD werkt!

Frits Bolkestein

VVD-Jubileumviering als officiële campagnestart

door Reny Dijkman, foto's: Theo Meijer, Frank Fahrner en ANP

Zeshonderd VVD'ers bezochten het middagsymposium, nog eens 600 moesten worden teleurgesteld omdat de locatie te klein was voor een ieder. De avond werd bezocht door 1600 lustrumvierders. Ernst in de middag. Entertainment in de avond waarvan veel artiesten uit de eigen liberale stal kwamen.

Een kleine groep mensen heeft maandenlang keihard gewerkt aan dat halve-eeuw-VVD-feest; zelfs door de weekends en de kerstdagen heen. Hans van Baalen, Petra Ginjaar, Ineke Sybesma en Christiaan van Eekhout konden de volgende maandag met tevredenheid de kranten openslaan en t.v.-uitzendingen bekijken. Vanuit de media was volop lof voor dit festijn dat 's middags een waardig en 's avonds een uitbundig karakter had.

Schoevers, dat sinds kort de status van Hogeschool voor management-opleidingen heeft, leverde gratis 16 gastvrouwen. Zij zorgden voor registratie en begeleiding van de gasten en voor het bemensen van de diverse balies. Dat deden zij perfect.

Het Grand Hotel Krasnapolsky kwam vlekkeloos door zijn generale repetitie van de beveiliging. Het volgend weekend kregen zij veel adellijke gasten ter gelegenheid van de 60ste verjaardag van Koningin Beatrix. Taxichauffeurs uit de vier grote steden maakten het Amsterdams hotel bij de aanvang van het avondfeest even tot een vesting, maar ME, de Amsterdamse politie en het management van het hotel bleven koelbloedig. Annemarie Jorritsma ontvangt een delegatie van de chauffeurs en beloofde hen een gesprek begin februari over de vergunningen en het vrijlaten van de ritprijzen. Eenmaal binnen was niets merkbaar van het tumult buiten.

Jubileumsymposium Gericht op de toekomst

door Johan Hommes, foto's: Theo Meijer

Voorafgaand aan het grote feest in Krasnapolsky werd 's middags in een overvolle zaal van de Beurs van Berlage een symposium gehouden met als thema verantwoordelijkheid. Aan de hand van dit thema werd door een drietal buitenlandse gasten een inleiding gehouden en vervolgens in een forum gediscussieerd.

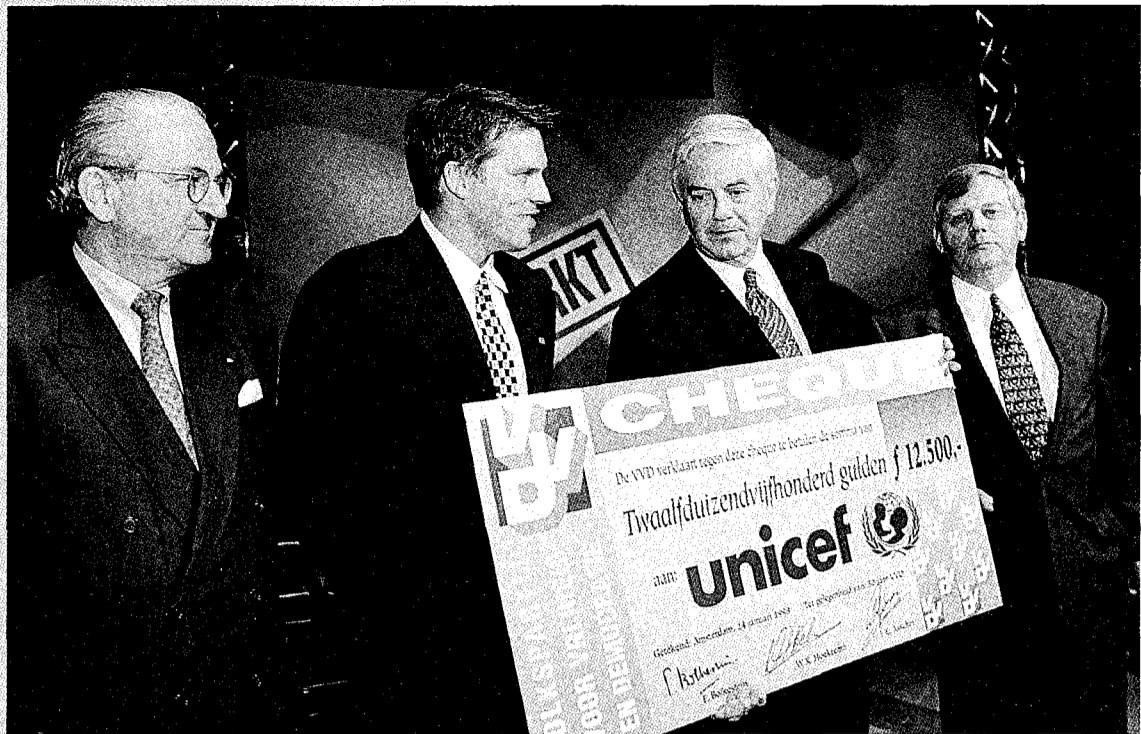
Als eerste werd het woord gevoerd door de heer Ignatz Bubis. Ignatz Bubis is voorzitter van de Centrale Raad van Joden in Duitsland en vooraanstaand lid van de Duitse liberale partij FDP. Bubis verklaarde zijn

lidmaatschap van de FDP uit de opvattingen van deze partij over mensenrechten en de individuele vrijheid. In de huidige coalitie van de FDP met de christendemocratische CDU vervullen de liberalen ook de rol van bewaker van burgerrechten en vrijheden.

Hij vestigde in dit verband de aandacht op een tweetal zaken. In Europa nemen vreemdelingenhaat en racisme toe en is er ook sprake van steeds meer geweld van rechts extremen. Op liberalen rust de plicht en de verantwoordelijkheid om dit extremisme te bestrijden en

Het symposium. De sprekers, v.l.n.r. Ignatz Bubis, Annemie Neyts, Paul Bremer III, Kees Mijntjes. Paneldiscussie met - tweede van rechts - Frans Alting von Geusau en Derk Jan Eppink

Teldersstichtingdirecteur Klaas Groenveld overhandigt partijvoorzitter Willem Hoekzema het eerste exemplaar van de bundel: 'Publieke verantwoordelijkheid'. Vooraanstaande Nederlanders geven in dit boek hun visie op deze vraagstelling. Vanuit vele invalshoeken ontstaat zicht op de mogelijk juiste verhouding tussen individuele vrijheid en publieke verantwoordelijkheid. In de slotbijdrage presenteert Frits Bolkestein zijn visie dat een liberale open samenleving niet kan functioneren zonder een verinnerlijkt verantwoordelijkheidsbesef.
Redactie: K. Groenveld en P.G.C. van Schie. Verkrijgbaar in de boekhandel. Prijs f. 29,90; ISBN 90 232 3339 5 (Van Gorcum/Teldersstichting)

ervoor te zorgen dat tolerantie en acceptatie ten opzichte van minderheden voorop blijft staan. Bubis pleitte voor harmonisatie van wettelijke regels tegen discriminatie en racisme in Europa.

Voorts noemde hij regelgeving die in Duitsland in voorbereiding is over uitbreiding van de mogelijkheid van afuisteren, de zogenaamde 'grosse Lauschangriff'. Met deze regelgeving kan worden ingestemd, maar alleen onder strikte voorwaarden. Liberalen hebben volgens hem hierbij de taak om te zorgen dat ook in deze zaken de individuele vrijheid niet op een onaanvaardbare wijze wordt ingeperkt, ondanks dat het doel van de regelgeving, de bestrijding van zware criminaliteit, door iedereen wordt onderschreven.

Het heden is het product van het verleden

Annemie Neyts, lid van het Europees Parlement voor de Vlaamse liberale partij VLD en Minister van Staat van België, relateerde in haar inleiding het begrip verantwoordelijkheid aan de geschiedenis. Als voorbeelden noemde zij daarbij de verontschuldigingen die door de Spaanse koning Juan Carlos in 1992 werden aangeboden aan de joden en de moslims voor een koninklijk decreet uit 1492 waardoor deze bevolkingsgroepen uit Spanje werden verdreven en als tweede de discussie over het oorlogsverleden die in verschillende landen wordt gevoerd. Volgens haar is het heden het produkt van het verleden. Onze generatie wordt geconfronteerd met beslissingen die in het verleden zijn genomen, zoals toekomstige generaties zullen worden geconfronteerd met beslissingen die wij op dit moment nemen. Het is nutteloos om dit niet te erkennen, zoals het even nutteloos is om de geschiedenis te herschrijven of zaken uit het verleden in de doofpot te stoppen. De situatie in het voor-

malige Joegoslavië en in sommige delen van de voormalige Sovjet-Unie toont aan dat oude conflicten niet verdwijnen door de geschiedschrijving te manipuleren.

Terrorisme is het grote probleem van onze tijd

Als derde spreker trad op de heer L. Paul Bremer III, oud-ambassadeur van de Verenigde Staten in Nederland en tegenwoordig werkzaam bij Kissinger Associates, een strategische adviesfirma geleid door oud-minister Henry Kissinger.

Paul Bremer vroeg aandacht voor het vraagstuk van vrede en veiligheid. Na de Koude Oorlog werd veelal gedacht dat er een periode van grote stabiliteit zou aanbreken. Dit is niet gebeurd. Weliswaar bestaat strategische stabiliteit, maar tegelijkertijd zijn er overal ter wereld conflicten. We hebben geleerd dat het einde van de Koude Oorlog het antwoord was op onze gebeden, maar niet het antwoord waar we om hadden gevraagd. Nieuwe vraagstukken, zoals internationaal terrorisme en criminaliteit, drugs, mensenhandel en vervuiling vragen om aanpak.

Terrorisme is een groot probleem van deze tijd. Terroristen zoeken onschuldige burgers uit als doelwit, om daarmee bij de overige burgers twijfel te zaaien over het

Er kon dus echt niemand meer bij tijdens het symposium

The Blues Brothers zingen: 'Everybody needs somebody to love'. Deze swingende bijdrage aan de feestvreugde werd verzorgd door onze Commissarissen der Koningin Loek Hermans (links) en Jan Kamminga (foto: ANP)

Het

vermogen van de overheid de burgers adequaat te beschermen. Ze zullen daarbij in toenemende mate gebruik maken van geavanceerde technieken. Het is niet uitgesloten dat ze in de nabije toekomst de beschikking zullen hebben over biologische en chemische wapens. Als voorbeeld daarvan noemde Paul Bremer de aanslag met gifgas in de metro van Tokyo een aantal jaren geleden. We zullen een manier moeten vinden om dit terrorisme te bestrijden, zonder dat dit draconische maatregelen vereist. Daarvoor is intensieve internationale samenwerking noodzakelijk. Een dergelijke samenwerking heeft ook in jaren zeventig en tachtig tot een vermindering geleid van het aantal terroristische aanslagen in Europa. Overheden dragen ook nu de verantwoordelijkheid om een dergelijke samenwerking tot stand te brengen.

Na een forumdiscussie waarin het thema nog verder werd uitgediept, trad Johan Olav Koss naar voren. Koss, de oud-schaatskampioen is internationaal ambassadeur voor UNICEF, het kindhulpprogramma van de Verenigde Naties. Hij mocht van Frits Bolkestein een cheque van f 12.500,— in ontvangst nemen, te besteden aan een van de vele goede projecten die door UNICEF worden georganiseerd. ■

Gesmuld werd er volop van de heerlijke buffetten en een plaatsje vind je altijd wel
(foto: Frank Fahrner)

Henk Vonhoff overhandigt zijn jubileumboek 'Liberalen onder één dak' aan de partijvoorzitters en politiek leiders van de VVD in het heden en in het verleden. Zijn portret van de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie gedurende de vijf decennia van haar bestaan.
(foto: Frank Fahrner)

Annemarie Jorritsma zette een indrukwekkende 'Evita' op de bühne
(Frank Fahrner)

feest in beeld

De eerste minister van Financiën die volle bakken trekt als conferencier. Gerrit Zalm als uitvaartondernemer. Weinigen werden door hem gespaard (foto: Frank Fahrner)

En wat te denken van Linda, Roos en Jessica? In het dagelijks leven VVD-Kamerleden: Hella Voute, Bibi de Vries en Monique de Vries met hun variant op 'Ademnood' Korte tekst: 'Ademnood, want de kans is groot, dat ik op mijn donder krijg, dat verklaart dan dat gehijg, oohhh Frits!!' (foto: Frank Fahrner)

Verkiezingscampagnes

1998

door Reny Dijkman, foto's: Theo Meijer, Peter Drent en 't Sticht

Na de buitengewoon geslaagde officieuze campagne start door ons jubileumfeest is iedereen in de winning mood van start gegaan met de eerste campagne, namelijk voor de gemeenteraadsverkiezingen op 4 maart. Bent u op die datum met voorjaarsvakantie, machtig dan een partijgenoot die gaat stemmen in hetzelfde stemlokaal of neem contact op met uw afdelingsbestuur. Denk geen moment: 'Ach, die ene stem van mij doet er niet toe.' Vaak betekent één, of geven enkele stemmen, net die zetel meer in de gemeenteraad.

Nog iets anders. Hoe vaak hoort u niet achteraf van bekenden - die landelijk wél gaan stemmen - dat ze die korte gang naar het stemlokaal voor de gemeenteraadsverkiezingen maar achterwege hebben gelaten. Spreek ze daar nu nog even op aan. Kijk ook naar degenen voor wie fysiek die gang naar de stembus moeilijk is. Uw afdelingsbestuur helpt u graag in dergelijke situaties.

Heel serieus. Het zal in veel gemeenten een heel hard

gevecht worden met lokale partijen. Deze partijen kunnen veel gemakkelijker dingen beloven dan de gevestigde politieke partijen, maar zij staan machteloos als de belangen de gemeentegrenzen te buiten gaan, want daar houden de contacten van lokale partijen op. U kent het gezegde: 'Veel beloven en weinig geven, doet de gekken in vreugde leven.'

Aan de andere kant moet worden vastgesteld dat het bestaan van lokale partijen de vertegenwoordigers van de landelijke partijen in de gemeenteraden een extra prikkel hebben gegeven. Concurrentie maakt mensen scherp.

Vanuit het Haagse Thorbeckehuis ontvangt u alle steun. Niet voor niets treft u de verkiezingsaffiche al bij dit ledenblad aan. Gebruik het zowel bij de raads- als bij de landelijke verkiezingen.

Campagneleider Hans van Baalen, partijvoorlichter Petra Ginjaar, Elisabeth Gans, de Landelijke Propaganda Commissie, onder leiding van Lody Pieters, draaien vrijwillig vele overuren. Zij worden bijgestaan door regio- en projectleiders.

Alle verlopen zijn ingetrokken en alle hens zijn aan dek! Nog nooit zijn de vooruitzichten voor de VVD zo zonnig geweest. Iedereen merkt in zijn/haar omgeving dat mensen er weer trots voor uit komen dat zij VVD stemmen.

Hun gezichten zullen de komende maanden overal in het land opdopen.

Gemeenteraads-campagne

Vrijdag 6 februari ging in Musis Sacrum te Arnhem de VVD Gemeenteraads-campagne van start met een eerste

grote avond. In de komende maanden zullen er velen volgen. Op deze avonden zullen in wisselende samenstelling de leden van het VVD-team, bestaande uit Frits Bolkestein, Hans Dijkstal, Annemarie Jorritsma, Gerrit Zalm en Erica Terpstra, met de overige liberale bewindslieden, kandidaat-kamerleden en lokale lijsttrekkers aanwezig zijn.

Deze grote avonden beginnen om 19.30 uur. De zaal gaat om 19.00 uur open.

Naast infotainment (informatie en entertainment) bestaat voor u en uw gasten uitvoerig gelegenheid om aan de aanwezige politici uw vragen te stellen. Rond 21.30 uur wordt het officiële gedeelte van de avond afgesloten.

De avonden worden gehouden op:

donderdag 12 februari in De Pandoer te Asten

vrijdag 13 februari in De Doelen te Bolsward

maandag 16 februari bij Van der Valk in Roermond

vrijdag 20 februari in De Kampanje te Den Helder

maandag 23 februari in De Flint in Amersfoort

dinsdag 24 februari in de Nieuwe Buitensociëteit in Zwolle

woensdag 25 februari in Escape in Amsterdam

donderdag 26 februari in TV Studio te Aalsmeer

vrijdag 27 februari in Huis ter Duin in Noordwijk

maandag 2 maart in het Maastheater te Rotterdam

Op dinsdag 3 maart wordt de slotavond van de gemeenteraads-campagne gehouden in De Kunstmin te Dordrecht

De bijeenkomst op de uitslagenavond, woensdag 4 maart, is in het stadhuis van Lelystad.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de campagne-medewerkers op het algemeen secretariaat. 070 - 361 30 30. Ook kunt u onze speciale campagnesite bezoeken op "<http://vvd-campagne.nl>".

Jongeren verkiezingscafés

Tot aan de Tweede Kamerverkiezingen worden zes JOVD verkiezingscafés georganiseerd. Deze zullen plaatsvinden op:

24 februari: Groningen, thema: gezondheidszorg

10 maart: Nijmegen, thema: cultuur

24 maart: Utrecht, thema: criminaliteit

7 april: Almelo, thema: onderwijs

21 april: Rotterdam, thema: economie

28 april: Amsterdam, thema: milieu

Tijdens deze politieke cafés zullen studenten actief worden betrokken bij de discussies. Na korte inleidingen door een VVD-Tweede-Kamerlid en anderen staat de interactie met aanwezigen centraal. Voor meer informatie over de sprekers en de bijeenkomsten kunt u bellen met Ruben Maes (vice-voorzitter JOVD, tel: 070 - 362 24 33)

Naast deze politieke cafés worden er in verschillende studentensteden programma's aangeboden specifiek gericht op de jonge kiezer. Per stad zullen deze campagne-activiteiten bekend gemaakt worden via lokale media en afdelingsmededelingen.

Voorts wordt hard gewerkt aan de Landelijke Liberale jongerendag die op zondag 3 mei zal plaatsvinden. Die dag zal uiteraard geheel in het teken staan van de Tweede-Kamerverkiezingen. In het volgend ledenblad komen wij hier op terug. Voor verdere inlichtingen kunt u contact opnemen met Bart van der Kamp, postbus 30836, 2500 GV Den Haag, 070 - 361 30 33.

De Landelijke Campagnecommissie (foto 't Sticht)

Lody Pieters, hoofdbestuur lid en voorzitter van de Landelijke Propagandacommissie (foto Peter Drent)

Petra Ginjaar en Hans van Baalen leiden de verkiezingscampagnes (foto: Theo Meijer)

Ernst van Splunterer maakt de landelijke verkiezingskrant (foto 't Sticht)

Voorkeurstemmen bij komende raads- en landelijke verkiezingen

door Jocelyn Schaap

Sinds juli 1997 is de Kieswet in Nederland veranderd en daardoor is het in dit verkiezingsjaar makkelijker dan voorheen om met voorkeurstemmen in de Gemeenteraad of in de Tweede Kamer te komen. Voor beide is de kiesdrempel gehalveerd: van 50% naar 25% van de kiesdeler. Daarmee is de plaats van een kandidaat op de lijst ineens een stuk minder belangrijk. Nu kan iemand op een zogenoemde verkiesbare plaats gepasseerd worden door iemand die op een niet-verkiesbare plaats op de lijst staat.

Het aantal zetels dat een partij krijgt toegewezen, is afgezien van eventuele restzetels - gelijk aan het aantal stemmen op die partij uitgebracht, gedeeld door de kiesdeler. De toewijzing van de zetels aan de kandidaten vindt plaats op basis van voorkeurstemmen voor zover zij een bepaald percentage van de kiesdeler hebben gehaald. De overige zetels worden verdeeld op basis van de lijstvolgorde (art. P17 Kieswet). Wat dit betreft is er niets veranderd in de Kieswet. Wat wel is veranderd, is het aantal voorkeurstemmen dat nodig is om rechtstreeks een zetel te krijgen.

Door de wijziging in artikel P15 en P19 van de Kieswet is het nu makkelijker rechtstreeks gekozen te worden. De kandidaten die een aantal stemmen hebben gekregen groter dan 25% van de kiesdeler worden rechtstreeks gekozen. Dit gebeurt in volgorde van de op hen uitgebrachte aantallen stemmen. Wanneer meer personen deze 25% halen dan er zetels te verdelen zijn, dan worden de zetels ook in volgorde van de aantallen op hen uitgebrachte stemmen verdeeld. Als er na de zetelverdeling op basis van voorkeurstemmen nog zetels overblijven, worden deze toegewezen aan kandidaten van de betreffende partij in volgorde van de lijst.

In de praktijk komt de 25% voor de Tweede Kamer grofweg overeen met 15.000 voorkeurstemmen (voorheen dus 30.000), wanneer net zoals in 1994 een kleine negen miljoen stemmen worden uitgebracht. Als een lijst anderhalf miljoen stemmen krijgt, heeft de betreffende partij recht op 25 zetels. Wanneer de nummers 41 tot en met 50 ieder meer dan 15.000 voorkeurstemmen hebben gekregen, krijgen deze personen een zetel toegewezen net als de eerste 15 personen van de lijst.

Deze wetwijziging geldt niet alleen voor de Tweede-Kamerverkiezingen, maar ook voor de verkiezingen voor de Provinciale Staten en voor de Gemeenteraadsverkiezingen.

Uitzondering

Bij de Gemeenteraadsverkiezingen in gemeenten met minder dan 20.001 inwoners en dus gemeenten met minder dan 19 raadszetels blijft de 50%-norm gehandhaafd. Dat juist voor de gemeenteraadsverkiezingen in gemeenten met 19 of meer zetels de verandering in de Kieswet erg interessant is, blijkt uit de volgende voorbeelden.

In de gemeente Renkum (Gelderland) hebben in 1994 17.798 mensen hun stem uitgebracht bij de gemeenteraadsverkiezingen. Renkum heeft 32.288 inwoners en dus waren er 23 zetels te verdelen. De kiesdeler was daardoor 17.798 gedeeld door 23 is 774 stemmen. Bij de komende gemeenteraadsverkiezingen kun je als kandidaat in Renkum direct worden gekozen als je meer dan 25% van 774 aan voorkeurstemmen behaalt. Dit natuurlijk wanneer de opkomst ongeveer hetzelfde is als vorige keer. Meer dan 194 voorkeurstemmen zijn dus al genoeg om direct gekozen te worden in de Gemeenteraad van Renkum, als de betreffende partij tenminste de kiesdeler haalt.

Eenzelfde rekensom kunnen we maken voor een grotere

gemeente zoals bijvoorbeeld Amsterdam, waar 45 raadszetels te verdelen zijn. In 1994 brachten 308.957 Amsterdammers hun stem uit. De kiesdeler was dus 308.957 gedeeld door 45 is 6866 stemmen. Als de opkomst in 1998 ongeveer gelijk is aan die van 1994 kun je als kandidaat direct gekozen worden wanneer je meer dan 25% van 6866 aan voorkeurstemmen haalt. Dat wil zeggen dat meer dan 1717 stemmen al genoeg zijn om direct tot raadslid te kunnen worden verkozen, als de betreffende partij tenminste de kiesdeler haalt.

Het lijkt dus verstandig voor kandidaten voor de Gemeenteraad om een persoonlijke campagne te voeren in plaats van te vertrouwen op de verkiesbare plaats op de lijst. De mogelijkheid bestaat immers, dat je gepasseerd wordt door iemand die niet op een verkiesbare plaats staat, maar die wel een goede campagne heeft gevoerd voor zijn of haar persoon. Door de wijziging in de Kieswet is de persoonlijke campagne bij uitstek een goed middel voor kandidaten die ondanks hun bekendheid bij de Nederlandse bevolking en hun jarenlange staat van dienst bij een partij niet op een direct verkies-

Zaterdag 24 januari jl. heeft onze partij op grandioze wijze haar 50-jarig bestaan gevierd in Amsterdam. 's Middags met een bijzonder symposium met medewerking van onze internationale gasten Ignatz Bubis, Paul Bremer III, Annemie Neyts en Johann Olav Koss. 's Avonds met circa 1600 leden in hotel Krasnapolsky met bijzondere optredens van kamerleden, ministers en Commissarissen der Koningin, en met een prachtige geschiedschrijving van onze partij door Henk Vonhoff.

Een week later, op vrijdag en zaterdag 30 en 31 januari, heeft de algemene ledenvergadering het verkiezingsprogramma "Investeren in uw toekomst" en de kandidatenlijst voor de Tweede

Column

Kamer vastgesteld. Het congres heeft wezenlijke veranderingen aangebracht in het ontwerp, met name op de voorstellen betreffende de WWV, het minimumloon, de kinderopvang en de infrastructuur. De volgende dag heeft onze partij op grootse wijze Frits Bolkestein binnengehaald als onze lijsttrekker. Het waren lange vergaderdagen, maar het resultaat is goed. Wij hebben goed gediscussieerd met elkaar. Ik heb ervan genoten.

Wij kijken terug op twee geslaagde, enerverende weekeinden eind januari. De betrokkenheid en inzet van de leden was en is groot gebleken. Dit belooft wat voor de komende maanden. Als de voortekenen niet bedriegen staan wij immers voor een belangrijke periode in het bestaan van onze partij. De laatste jaren heeft de VVD zich ontwikkeld tot een echte Volkspartij voor

bare plaats op de lijst zijn terechtgekomen. Zij zullen niet veel moeite hebben deze 25% norm te halen. Verder nog een waarschuwing voor de lijsttrekkers: het is theoretisch zelfs mogelijk dat u gepasseerd wordt!

Aantal gemeenteraadsleden en aantal inwoners (Art. 8 Gemeentewet)

Aantal gemeenteraadszetels	Aantal inwoners
19	20.001-25.000
21	25.001-30.000
23	30.001-35.000
25	35.001-40.000
27	40.001-45.000
29	45.001-50.000
31	50.001-60.000
33	60.001-70.000
35	70.001-80.000
37	80.001-100.000
39	100.001-200.000
45	200.001-

Nederlandse kiezers in het buitenland: Stem op 6 mei 1998 VVD!

Voor Nederlanders in het buitenland geldt een deadline voor het zich laten registreren als kiezer voor de Tweede Kamerverkiezingen: 24 maart 1998! Wanneer u nog familie of vrienden in het buitenland heeft wonen, die nog niet weten hoe vanuit het buitenland gestemd kan worden, kunt u per fax (070 - 360 82 76) of per e-mail (int.sec@vvd.nl) de namen en adressen sturen aan VVD Internationale Zaken, t.a.v. drs. A. Geensen. Zo spoedig mogelijk wordt dan een kiesregistratieformulier met een toelichting gestuurd. Want ook vanuit het buitenland kunt u de VVD sterker maken. ■

Vrijheid en Democratie. Nooit eerder was de steun voor de VVD zo groot en zo breed, maar wij zullen de komende weken nog hard moeten werken. Wij mogen niet op onze lauweren gaan rusten. Dat doen andere partijen, inclusief de "lokale", ook niet. Wij moeten ons gedachtengoed blijven uitdragen. Met duidelijkheid, durf en daadkracht. Wij zijn 1998 goed begonnen. Wij zijn er nog niet, maar onze partij is op weg naar 4 maart en 6 mei. Veel succes de komende weken!

W. J. J. van der Hoeven

De campagnes zijn begonnen

Door Reny Dijkman

Het motto van onze partij zou best kunnen zijn: Hard werken, hard spelen. 'Gespeeld' hebben wij met 1600 leden tijdens de lustrumviering in Krasnapolsky. Nu is de tijd van hard werken aangebroken. Hans van Baalen, onze campagneleider, vertelt het iedere keer: 'We kunnen een pracht uitslag maken. Nog nooit in haar geschiedenis stond de VVD er zo goed voor.'

Campagnes kosten veel geld: locaties zijn duur. Veel en veel duurder dan vier jaar geleden. Dus als u nog niets hebt overgemaakt, dan mag dat nog best want ook de VVD-activiteiten na de beide campagnes moeten doorgaan.

Van ons krijgt u een beeld hoe enkele gemeenten zich hebben voorbereid op hun gemeenteraads campagne. Wat hun wensen en dromen zijn, maar ook waar de knelpunten liggen.

Marcel Gerritsen en Michiel Krom reisden samen 982 kilometer om de sfeer te proeven in Heerenveen, Rotterdam en Maastricht.

Else van Dijk

In Wassenaar kreeg lijsttrekker Else van Dijk-Staats ter aanmoediging voor de campagne een T-shirt met haar foto aangeboden door afdelingsvoorzitter J. Bruyn. (Dank aan de Wassenaarse Courant die deze foto van Fred Geneuglijk afstond, red.). De foto in de Wassenaarse Courant deed Else verzuchten dat zij sindsdien twee keer zo lang over haar boodschappen doet.

Heerenveen vraagt Den Haag: Vergeet ons niet!

door Marcel Gerritsen en Michiel Krom, foto's: Johan Witteveen

Met veel trots spreken dr. mr. Roel Kaastra, lijsttrekker, Ton Bussemaker, voorzitter van de afdeling, en Ton Benink, campagneleider, over hun gemeente Heerenveen. Een gemeente met 40.000 inwoners die dankzij het Thialf-stadion maar ook dankzij het Abe Lenstra-stadion en zijn voetbalclub Heerenveen, internationale bekendheid geniet. Maar niet alleen op sportief gebied is Heerenveen een gemeente om rekening mee te houden. Ook economisch gezien blaast de gemeente haar partijtje mee. Door een goede ligging aan 's Rijks wegennet is het aantrekkelijk voor bedrijfsvestigingen. Roel Kaastra noemt als voorbeeld het Internationaal Bedrijfscentrum Friesland, waar binnenkort de multinational Hewlett Packard zich gaat vestigen met al gauw duizend werknemers. 'De VVD maakt zich hier al jaren sterk voor. Zo heeft Meint Waterlander als voorzitter van de fractie hier jaren geleden al voor gepleit. Een dergelijk bedrijvenpark is belangrijk voor de toekomst van onze gemeente,' zegt Roel Kaastra.

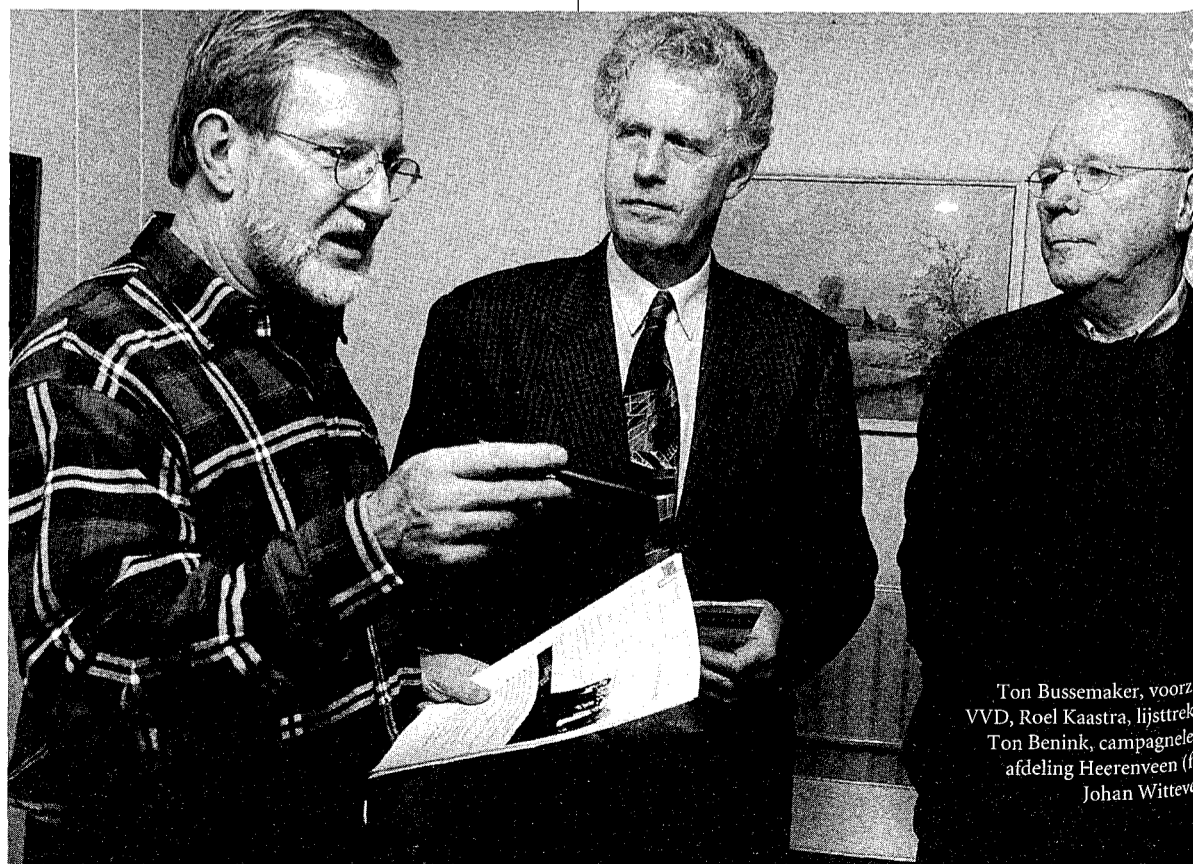
Jongeren vertrekken naar het Westen

Als leraar op een VWO weet Roel Kaastra als geen ander hoe moeilijk het is om jonge mensen aan je gemeente te binden zonder hen daar een aantrekkelijke baan te kunnen bieden: 'De meeste scholieren die hun VWO hebben afgerond, vertrekken naar het Westen. Het is daarom goed dat dit Bedrijfscentrum er komt.' Volgens de lijsttrekker van de VVD moet nu ook intensief worden gewerkt aan uitbreiding van het aantal woningen, want dat is iets dat Heerenveen een beetje verzuimd heeft te doen. Aan de oostkant van Heerenveen worden binnenkort echter drieduizend woningen gebouwd. Het begin is er.

Daarnaast is steun van het Rijk onontbeerlijk. Hij spreekt met onbegrip over het feit dat de verdiensten uit het gas van de Waddenzee worden doorgesluisd naar de Betuwelijn: 'Waarom kan een deel van dat geld nu niet worden aangewend om eindelijk eens iets te doen aan de ontsluiting van het Noorden door de Zuiderzeelijn?' Volgens de VVD-ers is dit absolute noodzaak. Zorgelijk uiten zij het vermoeden dat Den Haag nogal eens de neiging heeft hen te vergeten.

Vijf of zes zetels?

Evenals Rotterdam is Heerenveen een gemeente waar sinds jaar en dag de PvdA het sterkst is vertegenwoordigd. Tot 1988 was het zelfs zo dat de socialisten de absolute meerderheid in de gemeenteraad hadden. Langzamerhand brokkelt die heerschappij van de PvdA enigszins af. Iets dat niet in de laatste plaats te danken is aan de groei van de VVD. Op dit moment is de VVD met vier zetels in de raad vertegenwoordigd. Roel Kaastra verwacht vijf zetels na de komende verkiezingen, maar hoopt voorzichtig op zes. Volgens Ton Benink zijn die zes zetels misschien helemaal niet zo irreal: 'De VVD-Heerenveen voert al sinds maart vorig jaar intensief campagne. Iedere maand wordt een politiek café georganiseerd waar diverse sprekers van allure acte de présence hebben gegeven.' Met name dankzij dat politieke café heeft de VVD zich in Heerenveen goed weten te profileren. Het spijt Ton Bussemaker dat de VVD binnenkort om financiële redenen het politieke café moet stoppen: 'Van het budget voor de campagne van tienduizend gulden is meer dan de helft opgegaan aan dit politieke café. Dat is voor onze afdeling op de langere termijn niet op te brengen.' Ton Bussemaker is overigens zeer tevreden met het campagnebudget, een budget dat voor een groot deel te danken is aan de oudere leden

Ton Bussemaker, voorzitter VVD, Roel Kaastra, lijsttrekker, Ton Benink, campagneleider afdeling Heerenveen (Johan Witteveen)

en!!

die voortdurend de kas van de VVD in Heerenveen aanvullen.

Kandidaten vormen goede afspiegeling

Volgens de afdelingsvoorzitter heeft de VVD-lijsttrekker een grote naambekendheid: 'Roel zorgt regelmatig voor goede koppen in de krant.' Daar komt nog eens bij dat Roel Kaastra door zijn beroep - hij is leraar aan een VWO - en door zijn activiteiten in de Nederlands Hervormde gemeente van Heerenveen een belangrijke achterban heeft.

Naast de lijsttrekker weet de Heerenveense VVD zich verzekerd van andere goede kandidaten voor de komende raadsfractie. Wel spreekt hij enigszins zijn zorg uit over het aantal potentiële kandidaten: 'Het is een geluk voor de VVD dat de zittende fractie zich weer beschikbaar heeft gesteld, anders hadden we toch echt moeite gehad met het samenstellen van een kandidatenlijst.' Bij de kandidatenlijst is volgens afdelingsvoorzitter Bussemaker goed rekening gehouden met de verschillende doelgroepen. Zo zijn de agrariërs vertegenwoordigd, staat er een oud-wethouder op de lijst, evenals een ondernemer, een stedenbouwkundige en iemand uit het onderwijs. Dat belooft in ieder geval voor de komende vier jaar een goede afspiegeling van de gemeente Heerenveen.

Partijen krijgen de mogelijkheid zich te profileren

Al deze kandidaten zullen zich tijdens de campagne intensief inzetten. Naast het al genoemde zeer succesvolle politieke café vindt begin februari een feestelijke regio-avond plaats waar VVD-minister Van Aartsen het woord zal voeren en met vijf VVD-lijsttrekkers uit de regio in debat zal gaan.

Volgens Ton Benink wordt dit een spectaculaire start van de officiële campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen. Daarnaast maakt de VVD intensief gebruik van de lokale en regionale media: 'Met de Heerenveense Courant bestaan heel goede relaties,' zo meldt Ton Benink. 'Wekelijks verschijnt in deze krant de rubriek "Verkiezingskoorts" waarin partijen de mogelijkheid krijgen zich te profileren. Ook de VVD maakt daar gebruik van. We trachten onze ideeën over te brengen door middel van korte artikelen, waarbij wij uiteraard geen uitlatingen doen die mogelijk toekomstige deelname aan het College zouden kunnen belemmeren,' gaat Roel Kaastra verder. Ook staat de VVD met de andere partijen op de markt en wordt kort voor de verkiezingen een politieke markt op het stadhuis georganiseerd.

Toezeggingen moet je nakomen

Op de vraag wat nu de belangrijkste aandachtspunten van de VVD zijn voor de komende vier jaar antwoordt Roel Kaastra zonder aarzeling: 'Het nakomen van door de gemeente gedane toezeggingen. In het verleden is regelmatig gebleken dat de gemeente om financiële redenen niet aan haar afspraken kon worden gehouden. De VVD vindt dat een slechte zaak.' Dit is één van de tien belangrijke punten van het VVD-verkiezingsprogramma die ook prijken op een speciaal uitgebrachte folder. Motto daarbij is investeren in de toekomst, waarbij niet alleen gedacht wordt aan bedrijven en woningen maar ook aan goede relaties met de ingezetenen van Heerenveen. Overigens willen de VVD-bestuurders ook in hun eigen partij investeren.

Directe benadering van huidige en potentiële leden

Hoewel de officiële campagne nog niet eens is begonnen, bereidt Ton Bussemaker zich al voor op de maanden na de verkiezingen. 'Er ligt een belangrijke taak voor de VVD-Heerenveen om iets te doen aan het sterk vergrijzende ledenbestand. Uitgangspunt voor ons vormt een meer persoonlijke directe benadering van de huidige maar ook van potentiële leden. Op die manier kunnen we er voor zorgen dat de VVD Heerenveen zich ook over vier jaar weer met een sterke lijst weet te presenteren.'

Mark Verbeet, rechts: ...'Vóór Carnaval hoeft je hier echt niet te beginnen...'

(Foto: Maurice Chambile)

Maastricht doet het in zeven dagen

Campagne voeren voor de VVD in Maastricht is niet te vergelijken met campagne voeren elders in het land. Maastricht is van oudsher KVP-bolwerk én industriestad. De VVD is er in verhouding tot elders relatief klein. Van de 39 gemeenteraadsleden heeft het CDA momenteel 11 zetels, PvdA 9, D66 6, een lokale seniorenpartij 5 en de VVD 4. De VVD zal ook in Maastricht groeien.

Als het aan campagneleider en raadslid Marc Verbeet ligt haalt de VVD bij de komende verkiezingen toch minstens zes zetels: 'Dat zou een historisch hoogtepunt zijn in Maastricht. Het maximum dat wij ooit gehaald hebben was 5 zetels.' Marc Verbeet praat met veel enthousiasme over de VVD in Maastricht en overlegt tijdens het gesprek met V&D ook nog een uitvoerig boek over de geschiedenis van zijn stad. Daarin laat hij haarfijn zien hoe het CDA in de loop der tijden langzaam kleiner wordt.

Campagnevoeren vóór Carnaval is verspilde tijd

Dat in Maastricht alles anders is bewijst ook de campagne-strategie. Marc Verbeet: 'Onze campagne moet in heel korte tijd plaats vinden. Wij richten al onze pijlen op de zeven dagen die liggen tussen aswoensdag en de verkiezingen op 4 maart. Alles wat je voor het carnaval zou doen is hier in Limburg verspilde tijd. Posters die je op zou hangen worden dan op zijn minst van een laag schmink voorzien. Dit heeft ook gevolgen voor onze mediacampagne. Als je kijkt naar de lokale huis aan huisbladen die wekelijks verschijnen hebben wij in onze zeven campagnedagen maar één keer de kans om aandacht te vragen voor onze standpunten. Wij zijn gewoon beperkt in onze advertentie-mogelijkheden. Bij het Zondagsnieuws met een oplage van zo'n 45.000 voegen wij bijvoorbeeld onze VVD-folder in A4-formaat. Als voorbeeld hiervoor gebruiken wij het landelijke materiaal met de slagzin: "De VVD werkt". Uiteraard presenteren wij in deze folder onze lokale kandidaten. Wij zullen zeker ook van ons laten horen via de goed gelezen tekstblokken via het lokale televisiekanaal "Gazet." Voor wat betreft de dagbladen richten wij ons na het carnaval vooral op De Limburger.'

Lokale verkiezingen zijn persoonlijke verkiezingen

'CDA en PvdA moeten het in Maastricht vooral ook hebben van de kracht van zogenaamde wijkkandidaten. Eén kandidaat kan op persoonlijke titel enkele zetels in de wacht slepen. Lokale verkiezingen in Maastricht zijn echt persoonlijke verkiezingen. Zelfs voor de VVD, waar het effect van de wijkkandidaten minder speelt dan bij CDA en PvdA, is het al jaren een gegeven dat de VVD-lijsttrekker goed is voor gemiddeld vijftig procent van de stemmen. De andere kandidaten moeten de overige vijftig procent binnen halen. Om dit PR-matig te ondersteunen bestaat één van onze gerichte acties uit het verzenden van een persoonlijke brief door onze 29 kandidaten aan alle vrienden, kennissen, burens... etc. Het gaat daarbij om gemiddeld zo'n 100 brieven per kandidaat. Je bereikt hiermee veel mensen rechtstreeks en dat persoonlijke tintje werkt in Maastricht. Ook canvassen werkt hier nog goed. Veel van onze kandidaten trekken de eigen straat en wijk in.'

'Juist door de korte campagne die wij voeren krijgen wij het wel enorm druk. In de campagneperiode hebben wij eigenlijk iedere avond en soms ook overdag wel wat te doen. Hoewel wij ook buiten campagnetijd veel bedrijfsbezoeken afleggen zullen wij bijvoorbeeld op de vrijdag voor de verkiezingen nog enkele bedrijven bezoeken. Op zaterdag staan wij te canvassen op het Vrijthof. Voor het realiseren van al onze activiteiten zullen wij ons campagnebudget van circa f 25.000,- hard nodig hebben.'

De VVD kiest als enige voor de voetganger

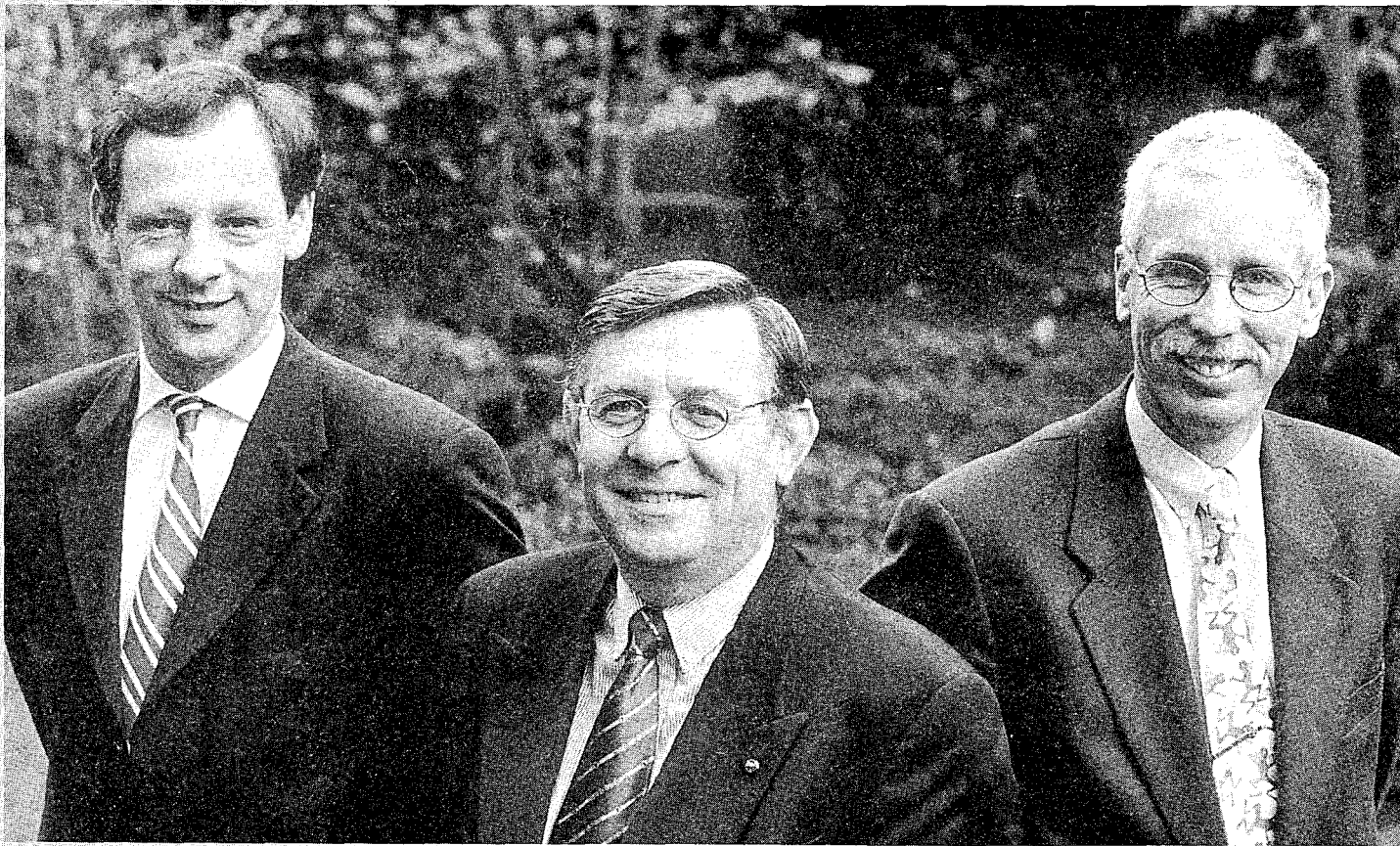
'De belangrijkste verkiezings-issues in Maastricht zijn: Sociale veiligheid, zorg, economie en werkgelegenheid. Dat zijn dat ook de onderwerpen die landelijk heel hoog scoren. Pure lokale onderwerpen zijn bijvoorbeeld het fietsvrij maken van de Wijckerbrugstraat. De VVD kiest

als enige voor de voetganger. Verder zullen wij het onderwerp commissariaten van wethouders opvoeren. De VVD vindt dat daar maar eens een einde aan moet komen. Een wethouder kan niet bestuurder en tegelijkertijd commissaris zijn van bijvoorbeeld hetzelfde nutsbedrijf. Of wij graag zelf een wethouder willen leveren? Ja natuurlijk. Ik denk dat onze lijsttrekker John Aarts niet alleen een goede fractievoorzitter is, maar dat hij ook in is voor het wethouderschap. Overigens als wij het nu toch over personen hebben: wij komen met een heel sterke lijst waarop kandidaten staan met een brede ach-

tergrond. Bij de eerste zeven staan onder meer een advocaat, een onderzoeker, een gemeenteambtenaar, een ondernemer en een ondernemer, een kandidaat-notaris en een student.' Hoewel hij gaat voor zes zetels rekent Marc Verbeet in zijn hart met deze opsomming misschien toch wel op een verkiezingsuitslag van zeven zetels voor de VVD.

Rotterdam: 'Er moet een soort deltaplan komen voor de werkvoorziening'

De VVD-afdeling Rotterdam is al heel vroeg begonnen met de campagne. Al in juni waren VVD-ers volop met de voorbereidingen bezig. Dat is in een dergelijke stad van 600.000 inwoners ook wel een must. Met zoveel inwoners en omdat op 4 maart in Rotterdam ook nog eens deelraadverkiezingen worden gehouden is hier bijna sprake van een aanpak zoals dat alleen op landelijk niveau kan worden opgezet. Lijsttrekker Wim van der Stek, campagneleider Cock van Dijk en (verantwoordelijk) bestuurslid Gijs Dröge hebben een behoorlijke kluit aan deze campagne en moeten het in hun strategie vooral hebben van het mobiliseren van zoveel mogelijk mensen die de campagne per wijk kunnen dragen. Een stadsdeel in Rotterdam is qua inwonertal te vergelijken met een middelgrote stad elders in het land.

Gijs Dröge, Wim van der Stek en Cock van Dijk (foto: Jacqueline de Haas)

Rotterdam heeft een eigen problematiek. Sommige wijken behoren tot de armste van Nederland. Veertig procent van de inwoners is allochtoon en doet weinig of niets aan politieke activiteiten. De opkomst van allochtonen is relatief laag. Bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen was de opkomst in Rotterdam 52 procent. Voor sommige deelraden is het ook moeilijk om voldoende kandidaten te krijgen. Dit alles vergt een heel speciale benadering. Maar Van der Stek, Van Dijk en Dröge leggen uit dat zij ervoor gaan. Cock van Dijk: 'Opvallend is bijvoorbeeld dat bij de vorige verkiezingen de opkomst bij de deelgemeentes hoger lag dan voor de hele stad. In de deelraden wordt meer en gericht op personen gestemd. Daar houden wij als VVD goed rekening mee.'

Armoedebestrijding is heel belangrijk

Ter voorbereiding op de campagne hielden de Rotter-

dammers ook onderzoek onder eigen leden naar de belangrijkste issues. Op de hoogste plaatsen staan: veiligheid, leefbaarheid, criminaliteit op straat en drugsoverlast. Onmiddellijk gevolgd door werkgelegenheid, economie en mobiliteit. Bij dit onderwerp merken de heren op dat armoedebestrijding in Rotterdam een belangrijk onderwerp is. Wim van der Stek: 'De haven moet groeien en de Maasvlakte moet er komen. Overigens speelt bij zo'n groei meteen een nieuw probleem. Bij groei, ook in de havens, stijgt vooral de vraag naar hoger geschoold personeel. Soms verdwijnt er zelfs directe werkgelegenheid. Denk maar eens aan het transporteren van containers per robot. Waar wij ons vooral ook op moeten richten is het creëren van werk aan de "onderzijde" van de arbeidsmarkt. Er moet een soort deltaplan komen voor de werkvoorziening in Rotterdam. Hier liggen enorme kansen voor met name allochtonen. Ik denk bijvoorbeeld aan het scheppen van werk in het midden- en kleinbedrijf.' Als voorbeeld noemt hij een exotische markt waar behoorlijk wat werkgelegenheid kan worden geschapen.

Persoonlijke binding aan doelgroepen

Gijs Dröge: 'De Partij van de Arbeid zet zwaar in op Rotterdam. Dat is op zich begrijpelijk. De PvdA is hier de grootste partij. Toch zijn er voor de VVD enorme kansen. Vooral in nieuwe wijken zie je de VVD aanhang sterk stijgen. In onze campagne kiezen wij voor een opvallende en strategische aanpak bestaande uit drie dimensies. Allereerst brengen wij in kaart waar ons potentieel woont. Wij doen dit op basis van eerdere verkiezingen. Als tweede kiezen wij voor een benadering van speciale doelgroepen. Belangrijk voor ons zijn bijvoorbeeld: allochtonen, vrouwen, studenten en tweeverdieners. Wij hebben in die doelgroepenstrategie zogenaamde koppels benoemd. Deze koppels bestaan uit een gemeenteraads- en een deelraadskandidaat. Zij hebben tot taak zich zo persoonlijk als mogelijk aan geselecteerde doelgroepen te binden. Ook is het belangrijk dat zij met informatie uit deze doelgroepen centraal terug komen. Wij gebruiken deze informatie weer in onze campagne. Ten derde hebben wij koppels gekozen op grond van issues. Heel gericht zullen wij hiermee de kiezers gaan benaderen die warm lopen voor bepaalde onderwerpen, zoals werkgelegenheid.'

Media-aandacht via landelijke politici

Het Rotterdamse campagne team is naast de eigen specifieke lokale aanpak heel blij met de ondersteuning van landelijke kopstukken. Dröge: 'Wij verwachten een goed effect van een grote bijeenkomst op 2 maart als Frits Bolkestein, Hans Dijkstal en Annemarie Jorritsma naar Rotterdam komen. Een dergelijk trio zorgt ongetwijfeld voor media-aandacht op 3 maart en dat is wel vlak voor de verkiezingen.' Van der Stek: 'Daarbij start onze eigen campagne op 7 februari. Dat weekend zijn wij volop aanwezig in "het kasteel" van Sparta. Wij richten ons daarbij op alle kandidaten en vrijwilligers die zich voor de VVD in de campagne zullen gaan inzetten. Daarnaast proberen wij ook meteen zoveel mogelijk andere geïnteresseerden warm te krijgen voor een stem op onze mensen. En uiteraard willen wij het VVD-geluid dan ook via de media laten horen.' Tijdens de campagneperiode zijn de VVD-activiteiten vanuit het Rotterdamse teveel om allemaal op te sommen. In principe haakt de VVD in op alle collectief georganiseerde bijeenkomsten, forumdiscussies, stedelijke verkiezingsbus, politieke cafés en dergelijke. Met enkele zaken is het campagne team nog volop bezig. Zo overweegt het team een reclamespot op de stadradio Rotterdam met een bereik van 1,2 miljoen luisteraars. Een dergelijke activiteit is kostbaar. Maar toch, en dat benadrukken de heren enkele keren in het gesprek, blijft ook in een grote stad als Rotterdam het persoonlijk contact centraal staan. Van der Stek voegt hier nog een toefje Rotterdamse mentaliteit aan toe door op te merken: 'Rotterdamers maken 't met elkaar'. Tenslotte het campagnebudget: voor de totale campagne in Rotterdam is een bedrag van f 40.000,- beschikbaar. Per deelgemeente nog een aanvullend bedrag tussen de f 2.000,- en f 5.000,- (totaal circa f 70.000,-). ■

VVD-ereleden

De VVD is in haar halve eeuw bestaan bepaald niet scheutig geweest met de benoeming van ereleden. Slechts 17 mensen hebben zulke grote verdiensten voor de partij gehad dat zij de hoogste titel binnen de VVD kregen: erelid. Mr. E(Edzo) H. Toxopeus is thans het langst erelid. Hij werd benoemd in 1970. Hans Wiegel werd bij zijn vertrek naar Friesland als Commissaris der Koningin in mei 1982 tot erelid benoemd. Hij is terug op het Binnenhof. Nu in de senaat. In diezelfde 23-koppige VVD-fractie zit ook Mr. Frits Korthals, die in 1997 tot erelid werd benoemd. Ook Korthals Altus is nog zeer actief. Hij is de eerste VVD'er die vorig jaar tot voorzitter van de Senaat werd gekozen. De overige veertien ereleden leven niet meer, maar hun namen zijn bij velen voor altijd een begrip vanwege hun grote inzet voor het liberalisme in goede en slechte tijden. Dat zijn in volgorde van benoeming: Prof. mr. P.J. Oud; D.W. Dettmeyer; Sidney J. van den Bergh; ir. K. van der Pols; mr. D.A. Delprat; mr. D.U. Stikker; A.W. Abspoel; mr. W.J. Geertsema; mr. H. van Riel; Haya van Someren-Downer; Mr. J.G. Rietkerk en mr. H.R. Nord.

In dit jubileumjaar zocht Johan Hommes de huidige 3 ereleden op en blikte met hen terug én vooruit. De foto's zijn van Theo Meijer.

Edzo Toxopeus:

VVD is echte volkspartij geworden

door Johan Hommes, foto: Theo Meijer

Mr. E.(Edzo) H. Toxopeus is het langst erelid van de VVD. Ter gelegenheid van zijn afscheid van de landelijke politiek in 1970 werd hij als zodanig benoemd. Hij is sinds het eerste uur lid van de VVD en was de eerste voorzitter van de afdeling Breda. Toxopeus heeft zo'n beetje alles meegemaakt in de partij. Hij was actief in de partij, lid van de Tweede Kamer, fractievoorzitter, minister, Commissaris der Koningin, en nog een handvol andere functies. Hij vertelt boeiend over de beginperiode.

Ik kwam in de jaren vijftig in een fractie van elf leden. Oud was fractievoorzitter. Een bijzondere man, waarmee ik zeer bevriend was, hoewel wij van een zeer verschillende generatie waren. In die tijd sprak je elkaar overigens niet aan bij de voornaam, maar met de achternaam. Ik was Toxopeus, hij was Oud. De VVD was in die tijd in de oppositie tegen het rooms-rode kabinet Drees. Oud sloot als eerste bij de verkiezingen van 1959 andere partijen van samenwerking uit en opende daarmee een periode van polarisatie, die in de

jaren zeventig tot een hoogtepunt zou komen. Hij beloofde dat de VVD na die verkiezingen niet in een kabinet zou gaan zitten met de PvdA. Deze strategie leverde winst op en de VVD trad toe tot het kabinet De Quay, bestaande uit de confessionele partijen KVP, ARP en CHU en de VVD. Henk Korthals werd vice-premier, Sydney van den Bergh minister van Defensie en ik mocht minister van Binnenlandse Zaken worden. Het kabinet hield vier jaar stand met alleen een kleine tussentijdse crisis, die snel werd opgelost.

Mr. Edzo H. Toxopeus,
erelid VVD

Ik vind het vreselijk wat er nu (commercieel) te zien is

Henk Korthals had een moeizame verhouding met Van Riel en wilde onder meer daardoor in 1963 geen lijsttrekker worden. Oud was ook niet meer beschikbaar en ik ging de kar trekken. Ik heb overigens altijd goed met Van Riel overweg gekund, ondanks dat deze niet altijd even gemakkelijk was. De verschillen bij de verkiezingen waren in die tijd klein. Als je drie zetels won of verloor was dat veel. Veel kiezers waren gebonden aan de zuilen en de verschuivingen waren daardoor niet groot. Er waren in tegenstelling tot nu weinig zwevende kiezers. Na het kabinet De Quay kwam het kabinet Marijnen, waarin ik opnieuw minister van Binnenlandse Zaken werd. Dat viel voortijdig over de omroepkwesitie. De vraag was of er wel of niet commerciële televisie moest komen. De VVD was voor, de confessionelen tegen. Overigens durf ik nu wel publiekelijk te beklagen dat als ik geweten had waar commerciële televisie op neer zou komen, ik misschien wel tegen zou zijn geweest, want ik vind het vreselijk wat er nu te zien is. Tot 1970 ben ik in de Kamer gebleven. Daarna ben ik naar Groningen vertrokken als commissaris der Koningin.

Wiegel appelleerde aan brede lagen van de bevolking

In de lange tijd dat Toxopeus in de politiek heeft gezeten en daarna als wijze man de politiek en de VVD in het bijzonder heeft kunnen aanschouwen zijn er veel dingen veranderd. 'Na 1970 zijn de grote veranderingen gekomen. De VVD werd een echte volkspartij. Daarvoor waren we dat niet, toen was de VVD een wat deftige partij met nette, keurige mensen. Vanaf 1970 stemden echter ook steeds meer kiezers uit wat toen de arbeidersklasse werd genoemd op de VVD. Overigens bleef het odium van deftige partij nog om de VVD hangen. Vooral Wiegel verstond de kunst om precies te zeggen waar het op stond. Wiegel appelleerde aan brede lagen van de bevolking. Belangrijk is dat de zuilen verdwenen evenals de sterke binding met het geloof. Na de periode Nijpels en Voorhoeve is de groei vooral onder Frits Bolkestein doorgezet. Kon je van Wiegel nog zeggen dat hij iets populistisch had, Bolkestein heeft dat zeker niet. En toch een flinke groei. Volgens mij is het etiket van de VVD als een elitaire partij definitief verdwenen. Er stemmen nu veel mensen op de VVD die dat vroeger niet zouden hebben gedaan. Kiezers die afkomstig zijn uit de confessionele hoek maar ook uit de hoek van de PvdA. Het potentieel is nog niet uitgeput. Ik denk dat ook D66-kiezers op de VVD zouden kunnen stemmen. Zeker als het daar zo slecht blijft gaan.'

Op de vraag wat Toxopeus het hoogtepunt heeft gevonden in de voorbije vijftig jaar antwoordt hij dat wat hem betreft er twee hoogtepunten zijn. Ten eerste de toetreding van de VVD tot het kabinet De Quay in 1959 met daarna de groei en ten tweede de totstandkoming van het huidige paarse kabinet. 'Wellicht is een derde hoogtepunt in aantocht als de VVD bij de komende verkiezingen de grootste partij wordt en daardoor de minister-president mag leveren. Dat zou een bekroning zijn van vijftig jaar liberale politiek.'

Hans Wiegel, erelid VVD

Hans Wiegel:

Vertrouwen is de sleutel tot politiek succes

Door Johan Hommes, foto: Theo Meijer

De heer H. (Hans) Wiegel is sinds 1982 erelid. Hij werd dat na zijn benoeming als commissaris der Koningin in Friesland, wat zijn afscheid betekende als voorzitter van de Tweede Kamerfractie. Wiegel was lange tijd actief in de landelijke politiek en heeft zich op vele manieren ingezet voor de VVD. Zo was hij onder meer Tweede Kamerlid, fractievoorzitter en Commissaris der Koningin. Het meest bekend is hij echter geworden als oppositieleider tegen het kabinet Den Uyl in de jaren zeventig en later als vice-minister-president en minister van Binnenlandse Zaken in het kabinet Van Agt-Wiegel (1977 - 1981). Tegenwoordig is hij lid van de Eerste Kamer.

Op de vraag welke betekenis kan worden toegekend aan de VVD in de vijftig jaar van haar bestaan antwoordt Wiegel dat de VVD de enige partij is die constant is gegroeid. 'In 1946 was de CPN groter dan wij. De PvdA had na de oorlog een derde van de zetels, evenals de KVP. De confessionelen hadden tot in de jaren zestig de absolute meerderheid in de Kamer. De VVD was een vrij kleine partij met een stabiele aanhang, vrije beroepen, artsen, advocaten, boeren en middenstanders.' De VVD is volgens Wiegel uitgegroeid van een partij voor het Nederlandse volk tot een partij van het Nederlandse volk. Professor Oud legde daar de basis voor. De VVD is nu een brede, invloedrijke volkspartij.

Gelijke kansen bestaan niet, wél gelijke ontwikkelingsmogelijkheden

Volgens Wiegel is de samenleving veranderd in vijftig jaar. 'Was er vlak na de oorlog een situatie van wederopbouw, daarna kreeg de collectiviteit, de overheid, door de invloed van de PvdA veel aandacht. Nu zie je dat de samenleving veel liberaler is geworden. Het liberalisme is sterker geworden, zowel voor wat betreft de politieke beweging als de invloed op de maatschappij. De tijdgeest is daarbij belangrijk. De mensen zijn materieel in een betere positie gekomen en waarderen daardoor hun individuele vrijheid. Dat beïnvloedt hun opvattingen. Daarnaast zijn er immateriële ontwikkelingen die ertoe hebben bijgedragen dat mensen meer vrijheid willen genieten en eigen verantwoordelijkheid willen dragen.

Ook zijn er tendensen van verdraagzaamheid en sociale rechtvaardigheid die bijdragen aan de toegenomen invloed van het liberalisme. Een belangrijk punt dat liberalen hebben gerealiseerd in de afgelopen tijd is dat nu iedereen de kans krijgt om uit zichzelf te halen wat er in zit. Geen gelijke kansen, die bestaan niet, maar gelijke ontwikkelingsmogelijkheden wel. Zo kan bijvoorbeeld iedereen studeren, ondanks achtergrond en maatschappelijke positie. Het belangrijkste punt voor het liberalisme is ontplooiing. Ontplooiing van jezelf, maar ook van de relaties met anderen. De kas van de overheid is door toedoen van minister Zalm op orde. Dat betekent dat er in de komende periode meer aandacht kan worden geschonken aan zaken als onderwijs, vergrijzing, gezondheidszorg, tolerantie, wederzijds respect. Dat zijn belangrijke immateriële vragen waar de VVD een antwoord op moet hebben. Het zijn dé punten voor de komende tijd. Als de VVD daarover een duidelijk standpunt inneemt zal dat voor haar positie in de samenleving een positieve stimulans zijn.'

Naar het oordeel van Wiegel is er in de toekomst niet alleen ruimte voor een grote liberale groepering als de VVD in de Nederlandse politiek, maar heeft die partij het in zich om te groeien tot de grootste partij van het land. Bij de komende verkiezingen zou dat wellicht al kunnen blijken.

Het gaat om de binding; voelen mensen zich bij je thuis

In contrast met de stijging van het aantal kiezers staat de daling van het aantal leden. Wiegel vindt dat zorgelijk. 'Je moet mensen aan je proberen te binden. Kiezers winnen is geen kunst, vasthouden iets moeilijker, kiezers terughalen die zijn weggegaan het allermoeilijkst. Het gaat om de binding. Voelen mensen zich bij je thuis, herkennen ze zich in een partij? Die binding is verzwakt. Ik herinner mij de tijd dat na een partij-uitzending op het algemeen secretariaat 8 tot 10 telefoonlijnen klaarstonden om nieuwe leden te ontvangen. Soms schreven we dan 1000 of meer nieuwe leden in. Tot twaalf uur 's nachts werd er gebeld en wilden mensen graag lid worden. We wisten een soort emotionele band naar de kiezers te slaan. Je moet zaken aan de orde stellen waar mensen zeggen, zoals dat wordt voorgesteld, zo voel ik dat ook. De vonk moet overslaan, dat is belangrijk. Politiek moet niet alleen worden bedreven vanuit het verstand, maar ook met het hart. Een binding kan overigens alleen ontstaan als je recht door zee bent. Er moeten geen dubbele bodems zijn. Vertrouwen is voor mij een sleutelwoord.'

Gevraagd naar het mooiste moment in zijn politieke leven zegt Wiegel zonder aarzelen: 'De totstandkoming van het eerste kabinet Van Agt in 1977. Niemand had gedacht dat een kabinet van die samenstelling op dat moment tot stand zou kunnen komen. Ook binnen de VVD waren er sommigen die vonden dat de partij zich door de oppositie tegen het kabinet Den Uyl had geïsoleerd en dat we nooit meer in de regering zouden komen. De fotosessie op het bordes bij de Koningin is met die gedachte in het achterhoofd dan extra plezierig.'

Frits Korthals Altes:

VVD moet leiding blijven geven aan de opinievorming

Door Johan Hommes, foto: Theo Meijer

Mr. F. (Frits) Korthals Altes is het 'jongste' erelid. Hij werd vorig jaar als zodanig benoemd. Korthals Altes heeft een grote staat van dienst in de VVD. Hij was onder meer partijvoorzitter, minister van Justitie en lid van de Tweede Kamer. Nu is hij voorzitter van de Eerste Kamer, de eerste liberale voorzitter sinds het begin van de eeuw.

Volgens Korthals Altes is het liberalisme in de afgelopen vijftig jaar zeer succesvol geweest. 'Voor en vlak na de oorlog bevond onze politieke stroming zich bepaald niet op een hoogtepunt. In 1948 waren er slechts zes liberale Kamerleden in een Kamer van 100 leden. Als ik nu kijk naar de 'zorg' of wij de grootste of de tweede partij van het land worden is dat een enorm verschil. Dat verschil is in vijftig jaar opgebouwd. Veel mensen hebben daar een aandeel in gehad. Ik denk dan niet alleen aan de politieke voorlieden, maar ook aan de vele actieve en participerende leden. Ook aan hen is te danken dat de VVD op dit moment uitzicht heeft om de grootste partij te worden. Als iemand in 1956, toen ik lid werd, tegen mij gezegd zou hebben dat ik nog zou beleven dat de VVD nog eens de grootste partij van Nederland zou worden, zou ik dat niet geloofd hebben.'

Samenleving werd liberaler

Naar de mening van Korthals Altes is de samenleving tot op zekere hoogte liberaler geworden. Daarbij moet worden gedacht aan de afbraak van de verzuiling, het verla-

ten van een aantal socialistische principes, vooral in het beleid van het huidige kabinet. Samenwerking met de PvdA is mogelijk geworden doordat de samenleving meer oog heeft gekregen voor een aantal liberale uitgangspunten. Aan de andere kant heeft de samenleving door de grote economische vooruitgang meer behoefte gekregen aan het liberalisme. Ook het consequente beleid van opeenvolgende liberale politici heeft volgens Korthals Altes aan de groei van de VVD bijgedragen. In de afgelopen vijftig jaar hebben liberalen nooit geschroomd moeilijke punten in de discussie te brengen. Vaak zijn ze daarover gehoord of hebben ze zware verwijten gekregen. 'Ik denk daarbij bijvoorbeeld aan de jaren zeventig toen Hans Wiegel sprak over het misbruik van sociale voorzieningen. Nu is iedereen het er over eens dat dat net zo moet worden aangepakt als belastingfraude. Er is dan ook een totale herziening van het sociale zekerheidsstelsel tot stand gebracht, waarbij meer het eigen verantwoordelijkheidsbesef tot uitdrukking komt en waarin misbruik en oneigenlijk gebruik worden tegengegaan.

Ook Bolkestein heeft verwijten gekregen toen hij de problematiek van migratie in Europa aan de orde heeft gesteld, terwijl dit toch een van de grootste problemen van dit moment en van de nabije toekomst is. Als er nu een toestroom van Koerden dreigt, struikelt iedereen over elkaar heen, niet alleen de leider van het CDA, maar ook de minister-president, om te zeggen dat wij daar iets aan moeten doen. Ook een beheerst migratiebeleid is dus gemeengoed geworden. Ik denk dat veel kiezers die terugkijken in de geschiedenis, kunnen zien dat de VVD een aantal mensen heeft voortgebracht die de moed hebben gehad om deze problemen aan de orde te stellen.'

Politieke partij is zowel kiesvereniging als discussieplatform

Een politieke partij is volgens Korthals Altes zowel kiesvereniging als discussieplatform. Het is naar zijn mening niet zo dat de VVD nog steeds op weg is van kiesvereniging een politieke partij te worden. 'Een ding staat voor mij vast. In de beginperiode was de VVD wellicht meer een kiesvereniging dan een echte politieke partij, maar nu is ze een volwassen politieke groepering die doet aan kadervorming, meningsvorming, beïnvloeding van de publieke opinie. Het gaat in de partij echt om meer dan alleen maar het selecteren van kandidaten voor de vertegenwoordigende lichamen. Aan de andere kant moeten we niet vergeten dat voor het functioneren van de democratie van groot belang is dat er organisaties zijn die ervoor zorgen dat er goede kandidaten zijn voor die vertegenwoordigende lichamen. Het is juist een essentiële bezigheid van een politieke partij om kiesvereniging te zijn naast het beïnvloeden van de publieke opinie. Daar moet niet op worden neergekeken.'

Korthals Altes vindt de grootste uitdaging voor de VVD in de komende tijd om als grote politieke groepering leiding te geven aan de opinievorming in Nederland. Over de vraagstukken van heden en toekomst moet zeer tijdig een standpunt kunnen worden bepaald. Naarmate de partij groter is, groeit de verantwoordelijkheid van de VVD voor de opinievorming navenant. Daarnaast moet de partij ervoor zorgen dat er mensen klaar staan die een rol kunnen gaan spelen bij de opinievorming. Carrièreplanning is misschien niet een van de sterke punten van de VVD geweest, maar de partij heeft wel een aantal sterke leiders voortgebracht. Die lijn moet worden door-

getrokken. 'Als je kijkt naar de lijn Oud, Toxopeus, Geertsema, Wiegél, Bolkestein, dan zeg ik die lijn moet je kunnen voortzetten. De lijn mag niet na Bolkestein afgebroken worden. Het is daarbij zeer bedenkelijk dat het aantal leden dalend is en de vijver waaruit het talent moet worden gevist relatief kleiner wordt. Daarnaast wordt het daardoor steeds moeilijker om je eigen activiteiten te financieren. Voor de partijorganisatie zal in de komende tijd een belangrijk speerpunt zijn de vraag hoe kunnen wij het ledental van de partij vergroten. Ik denk dat daarbij gestaag moet worden doorgewerkt langs bestaande lijnen.'

Vanaf 1959 kwam de kentering

Als hoogtepunt in zijn persoonlijke carrière noemt Korthals Altes het moment dat hij als jongere in november 1963 werd gekozen als lid van het dagelijks bestuur van de partij. 'Als ik daar toen niet was ingekomen had mijn politieke carrière zich niet zo kunnen ontwikkelen als zij heeft gedaan.' Voor de partij acht Korthals Altes het hoogtepunt dat er, met enkele onderbrekingen, er een constante groei heeft plaatsgevonden. 'Het is iedere keer weer spannend om te zien bij verkiezingen hoe de uitslag is en hoe vaak er toch weer winst is geboekt. Wanneer je terugkijkt naar de beginjaren zie je dat toen de VVD als kleine partij zonder veel invloed deelnam aan het kabinet en later in de jaren vijftig ook lange tijd in de oppositie verkeerde. Vanaf 1959 is de kentering gekomen. Vanaf dat moment heeft de VVD meer tijd wel in het kabinet gezeten dan niet en heeft zij zich ontwikkeld tot een van de gezichtsbepalende partijen van Nederland. Dat vind ik als zodanig een hoogtepunt.'

Kabinetscrisis van 1989 was een dieptepunt

Op de vraag of er dieptepunten zijn aan te geven noemt Korthals Altes de periode in de jaren tachtig waarin er duidelijk onenigheid is geweest in de partij. 'Voor mijzelf was de hele gang van zaken rondom de kabinetscrisis van 1989 een dieptepunt. Ik vind dat de VVD daarin ook niet altijd verstandig heeft geopereerd, ook al kun je achteraf wel zeggen dat op dat ogenblik het CDA een wijziging van coalitiepartner wenste. We hadden het echter wijzer kunnen spelen. Gelukkig ligt die periode achter ons.'

Mr. F. Korthals Altes, ere lid VVD

INTERFLOW cleanroom en laboratorium technologie

INTERFLOW
CERTIFIED ISO 9001
MEMBER OF EFBO

Postbus 48, 1770 AA Wieringerwerf - Tel. (0227) 60 28 44 - Fax (0227) 60 31 65

BARTELS ADVOCATEN

Bartels Advocaten is een middelgroot advocatenkantoor met vestigingen te Utrecht en te Amsterdam. De werkzaamheden concentreren zich op cliënten met vermogensrechtelijke belangen, zowel in het bedrijfsleven als in de privé-sfeer.

Specifieke aandachtsgebieden van het kantoor zijn: onroerend goedrecht, huurrecht bedrijfsruimte, ondernemingsrecht, arbeidsrecht en incasso's. Een ingewerkt team van meer dan 15 advocaten en juridisch medewerkers staat voor u klaar om u te adviseren en bij te staan in procedures. Desgewenst wordt terzake voormelde rechtsgebieden ook een second opinion afgegeven.

Het Hoogeland
Muscumlaan 2
3581 HK Utrecht
Postbus 64
3500 AB Utrecht
Telefoon: 31 (0)30 - 2522577
Telefax: 31 (0)30 - 2523943
email: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Atlas Complex
Hoogoorddreef 9
1101 BA Amsterdam Zuidoost
Telefoon: 31 (0)20 - 3120661
Telefax: 31 (0)20 - 3120681
email: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Contactpersonen:
Mr D.A.N. Bartels MRE
Mr R.L. Boerman

Contactpersonen:
Mr W.O. Groustra
Mw Mr N.M. Slump

Transatlantische partners: een nieuwe uitdaging?

Door Elly Plooij-van Gorsel, lid VVD-fractie Europees Parlement

Elly Plooij-van Gorsel, lid van het Europees Parlement

Als lid van de delegatie voor betrekkingen met de Verenigde Staten (VS), nam ik vorig jaar deel aan de 47e EP/US-Congres interparlementaire vergadering in Washington DC. Het Europees Parlement onderhoudt nauwe relaties met het Amerikaanse Congres, wat zijn neerslag vindt in twee gezamenlijke vergaderingen per jaar. Doel van de delegatie is werken aan het verdiepen van transatlantische relaties en aan het vinden van oplossingen voor geschilpunten die onvermijdelijk bestaan tussen de twee grootste handelspartners ter wereld. Dat dit noodzakelijk is, moge blijken uit de verschillende slapende en werkelijke conflictsituaties die wij op dit moment hebben.

De handelsrelaties met de VS zijn prima in evenwicht. De handelsbalans vertoont slechts een klein handelsoverschot aan de kant van de Europese Unie (EU) (143.1 miljard dollar exporten naar de VS; 142.7 miljard dollar importen uit de VS). Ook op het gebied van buitenlandse investeringen, bestaat er een klein overschot aan de kant van de EU. (Dit betekent dat de EU net iets meer in de VS investeert dan andersom.)

Amerikaanse wet verbiedt Europese investeringen in Cuba

Maar er zijn ook donkere wolken aan de horizon. De afronding van de onderhandelingen over de Helms-Burton kwestie staat nog altijd op de agenda, ofschoon de deadline van 15 oktober 1997, die de EU had ingesteld om tot een oplossing te komen, is verstreken. De Helms-Burton wet is een Amerikaanse wet die o.a. Europese ondernemingen verbiedt te investeren in Amerikaanse bedrijven in Cuba op straffe van sancties door de VS. Het vertrouwen in de goede afloop van die onderhandelingen is klein. Een akkoord inzake financiële dienstverlening is eveneens vastgelopen vanwege de Amerikaanse eis Zuidoost Azië in de deal te betrekken. Wat de EMU betreft lijkt het duidelijk tot de Amerikanen te zijn doorgedrongen dat de Euro er komt. Een jaar geleden dachten de meesten nog dat de EMU nooit een politieke realiteit zou worden, maar nu volgen zij onze voorbereidingen met interesse.

De Amerikanen zien onze activiteiten met betrekking tot de uitbreiding richting Centraal- en Oost Europa als een project dat automatisch hand in hand zou moeten gaan met een uitbreiding van de NAVO. Een aantal congressleden in de VS maakt zich daarbij zorgen over de invloed die Rusland weet te verwerven binnen de NAVO-besluitvorming. Een meerderheid is echter van mening dat zij een centrale rol zouden moeten spelen in de overeenkomst.

Wij maken als Europese Unie geen vuist

De Amerikanen hechten niet veel waarde aan de politieke aanwezigheid van de Europese Unie op het wereldtoneel. Wij maken daar als Unie dan ook geen vuist. Zolang wij niet eensgezind naar buiten treden, zullen de Verenigde Staten doorgaan bilaterale onderhandelingen te voeren. Vooral met Frankrijk, Engeland en Duitsland, welke zij als de werkelijk machtige Europese Staten beschouwen. Op het economische vlak zijn zij wel bereid om als blok met ons te onderhandelen maar op het politieke vlak is de bereidheid hiertoe ver te zoeken.

De relatie tussen de EU en de VS is gebaseerd op gemeenschappelijke economische, politieke en veiligheidsbelangen. De betrekkingen zijn zowel multilateraal als bilateraal, waarbij door nauwe samenwerking in diverse multilaterale fora gemeenschappelijke doelstellingen worden bereikt. De politieke banden zijn gestoeld op een gezamenlijke visie op wereldwijde verantwoordelijkheden, afhanke-

lijkheid en behoeften. Het delen van gemeenschappelijke waarden op het gebied van democratie, mensenrechten, sociale stabiliteit, zorg voor het milieu, en economische groei, maken de transatlantische relatie de meest solide in de wereld. In dit transatlantische politieke krachtenveld spelen het Europees Parlement en het Amerikaanse Congres ieder hun eigen specifieke rol.

Een aantal onderwerpen die op de agenda stonden zal ik nader toelichten.

De Transatlantische Business Dialoog (TABD)
Uitdagingen in de betrekkingen tussen de EU en de VS zijn het opheffen van handelsbelemmeringen en het op het elkaar afstemmen van nationale regelgeving aan beide zijden van de oceaan. Natuurlijk zijn dit doelstellingen die in het kader van de Wereldhandelsorganisatie (WHO), de opvolger van de GATT, bereikt dienen te worden. De TABD, een overlegforum geleid door businessleaders, biedt echter een extra kader voor samenwerking en onderhandelingen tussen bedrijven en overheidsinstellingen. De beginselen van de WHO worden daarbij gerespecteerd en de door de TABD bereikte akkoorden dienen verenigbaar te zijn met de WHO-regels.

Sinds het van start gaan van de TABD in november 1995 zijn meerdere handelsbelemmeringen tussen de EU en de VS geslecht. De belangrijkste voorbeelden zijn de 'Mutual Recognition Agreements' (MRA's). Deze akkoorden voor wederzijdse erkenning van certificering en goedkeuringsprocedures voor producten, afgesloten in juni 1997, omvatten transatlantische handel ter waarde van 47 miljard dollar. Dankzij wederzijdse erkenning kan een product dat in Europa getest en goedgekeurd is zonder meer in de VS worden verkocht. Dit geldt natuurlijk ook voor Amerikaanse producten in omgekeerde richting. Zonder de steun van de TABD zouden dergelijke wederzijdse erkenningsakkoorden er niet zijn gekomen.

Lagere kosten voor consumenten

De implementatie van MRA's bevordert de Europees-Amerikaanse handel en zal leiden tot lagere kosten voor bedrijven en consumenten. Op het gebied van telecommunicatie en informatietechnologieproducten bijvoorbeeld, zullen de MRA's het bedrijfsleven en consumenten besparingen opleveren van 1,37 miljard dollar per jaar. Aangezien juist de sector informatie- en communicatietechnologie (ICT) de meeste werkgelegenheid schept, zijn kostenbesparingen van zeer groot belang.

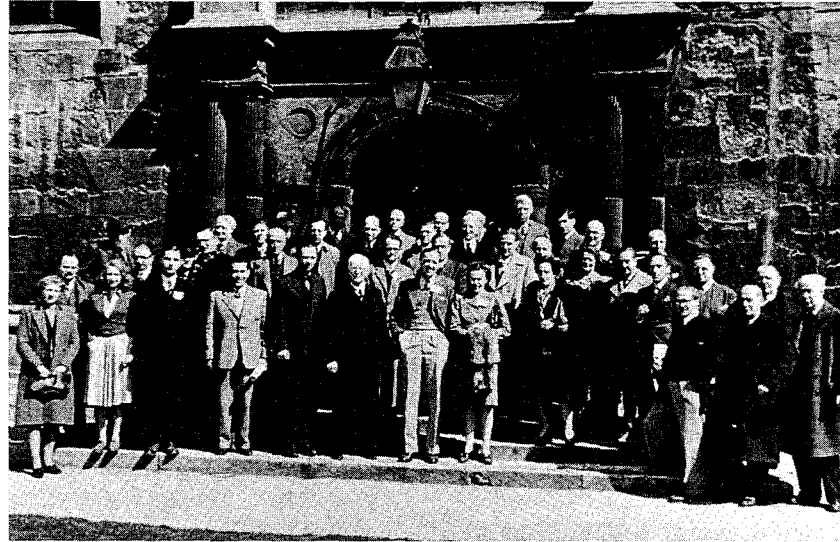
In Amerika vertegenwoordigt de drugshandel 8% van het BNP

De Voorzitter van de Commissie Buitenlandse Zaken, Ben Gilman, hield een pleidooi voor een meer restrictief beleid inzake de handel in verdovende middelen. Drugshandel vertegenwoordigt in de VS met 400 miljard dollar per jaar ruwweg 8% van het BNP. Van Europese zijde werd de noodzaak van controle op productieniveau benadrukt en met name het bevorderen van de teelt van alternatieve producten. Uiteraard kwamen daarbij de bananen aan de orde, die door de EU in een aantal voormalige Europese koloniën altijd als alternatief zijn beschouwd.

50-jarige Liberale Internationale congresseert in Oxford

door Arne Geensen en Roger van de Wetering

Oprichtingsvergadering van de Liberale Internationale in november 1947 in Oxford

Impasse Verenigde Naties nog niet doorbroken

Zo'n 70 leden van het Amerikaanse Congres vinden dat de VS uit de Verenigde Naties moeten treden. Hoewel geen meerderheid vormen zij de "anti-VN hard-core". Een oplossing voor de betalingsachterstand aan de VN leek in zicht, mits de jaarlijkse bijdrage van de VS substantieel omlaag gaat. Echter, uit recente krantenberichten blijkt dat de impasse nog niet doorbroken is. De kwestie over uitbreiding van de Veiligheidsraad kwam uitgebreid aan de orde. Een roulerende stoel voor EU-lidstaten kan op steun rekenen maar uitbreiding van het vetorecht van de huidige 5 leden naar nieuwe leden ligt zeer moeilijk. Een lidmaatschap zonder gelijke rechten en plichten voor alle leden van de Veiligheidsraad is voor de EU echter niet acceptabel.

Inzake de vredesoperatie in Bosnië zal het Congres niet dwarsliggen als Clinton toestemming vraagt voor een verlenging van het verblijf van troepen na 1 juli 1998 in Bosnië. Hij zal hiervoor wel zeer goede argumenten moeten aandragen en duidelijke criteria moeten stellen betreffende de inhoud en de duur van een nieuwe missie.

In relatie tot het onderwerp mensenrechten kwamen de handelsrelaties met China aan de orde. Het Congres is zeer negatief over de houding "trade prevails" (voorrang voor handel) van sommige EU-lidstaten. In de ogen van woordvoerder Bereuter kan van toetreding van China tot de WHO voorlopig geen sprake zijn.

Tijdens de speech en het debat met Sir Leon Brittan, de Europese Commissaris verantwoordelijk voor handelsrelaties, waren 24 congresleden aanwezig, een absoluut record. De Europese delegatie bestond uit 14 leden. Ook hieruit bleek dat Europa duidelijk op de agenda staat in Amerika. Behalve de discussies over de Euro heeft ook het geschil over de fusie van Boeing en McDonnell Douglas daaraan bijgedragen. Mede door succesvol optreden van de Europese Commissaris voor mededinging, Karel van Miert, is voorkomen dat deze fusie voor de EU concurrentieverstorend werkt. Ook het verzet tegen import van gemodificeerde of met hormonen behandelde landbouwproducten in de Unie, breed gedragen door Europese consumentenorganisaties, dwingt respect af.

Wij moeten de betrekkingen tussen de Europese Unie en de VS niet aan ambtenaren overlaten

De conclusie van de vergadering: eerder overleg tussen leden van het Congres en het Europees Parlement alvorens bepaalde wetgeving wordt vastgesteld is gewenst, opdat wij wederzijds niet voor verrassingen komen te staan. Wij kunnen de betrekkingen tussen de VS en de EU, de meest belangrijke verhouding voor de wereldpolitiek, uiteraard niet alleen aan ambtenaren overlaten. Het primaat ligt altijd bij de politiek. Veel problemen in de Europees-Amerikaanse verhoudingen, zoals bijvoorbeeld de Helms-Burton kwestie zijn veroorzaakt door de wetgevende macht. Het Europees Parlement heeft daarbij de belangrijke rol haar Amerikaanse tegenhanger, het Congres, te overtuigen van zijn ongelijk en de weg van extraterritoriale wetgeving te verlaten. ■

Een grote VVD/LIGN-delegatie heeft deelgenomen aan het 48e congres van de Liberale Internationale (LI) in Oxford (27-30 november 1997). Precies vijftig jaar geleden is de LI in Oxford opgericht. De jarige LI heeft tijdens het congres onder andere een nieuw Manifesto aangenomen. Hieronder volgt een verslag van het 48e LI-congres met speciale aandacht voor de door de VVD georganiseerde werkgroep over Midden- en Oost-Europa, de oprichting van het Internationale Netwerk van Liberale Vrouwen en de uitreiking van de 'Prize for Freedom 1997' aan oud-president Olusegun Obasanjo, mensenrechtenactivist, uit Nigeria.

Prize for Freedom 1997

De door het congres herkozen President van de Liberale Internationale, Frits Bolkestein, overhandigde de Prize for Freedom 1997 aan mevrouw Obasanjo, de vrouw van oud-president Olusegun Obasanjo. Oud-president Obasanjo is het laatste democratisch gekozen staats-hoofd van Nigeria. Hij wordt momenteel gevangen gehouden door zijn opvolger, de dictator Generaal Abacha. De Prize for Freedom wordt door de Liberale Internationale uitgereikt aan individuen die zich sterk maken of hebben gemaakt voor vrijheid, democratie en mensenrechten in hun land. De Prize for Freedom 1996 is destijds op het 47e LI-congres te Noordwijk uitgereikt aan Martin Lee uit Hongkong. Lee is, in nauwe samenwerking met de LI en de VVD, in de thans Chinese autonome Regio Hongkong actief voor de democratie.

Netwerk Liberale Vrouwen

Op donderdag 27 november 1997 vond in Oxford een vergadering plaats van het Internationale Netwerk van Liberale Vrouwen (INLW), dat sinds 1984 bestaat. Het Algemeen Bestuur van de Liberale Internationale heeft tijdens het congres besloten het Liberale Vrouwen Netwerk een officiële status te geven binnen de LI (net als de jongerenorganisatie IFLRY). Het Netwerk heeft tijdens haar vergadering de Statuten vastgesteld en de leden van het Bestuur gekozen. Eefje de Roo van Alderwerelt-Hoog is tot penningmeester gekozen. Het Tweede-Kamerlid Monique de Vries is benoemd tot adviseur van het bestuur. Ineke van Ark-Hessing vertegenwoordigt de Organisatie Vrouwen in de VVD in het Netwerk.

Landen moeten weten dat ze welkom zijn in de toekomst

Uitbreiding met Midden- en Oost-Europa

De VVD heeft tijdens het LI-congres een speciale werkgroep georganiseerd over de liberale perspectieven en antwoorden met betrekking tot de uitbreiding van de Europese Unie en de NAVO met landen uit Midden- en Oost-Europa. De belangstelling voor deze werkgroep was bijzonder groot. Veel vertegenwoordigers van libe-

rale partijen uit Midden- en Oost-Europa maakten dankbaar gebruik van de gelegenheid om te discussiëren met hun liberale collega's uit andere landen.

Onder leiding van Willem van Eekelen (Eerste-Kamerlid en Vice President LI) gaf een aantal liberale politici een inleiding over de verwachtingen ten aanzien van de uitbreiding van de Europese Unie en de NAVO. Namens de oud-president van Bulgarije en patroon van de Liberale Internationale, Zhelju Zhelev, las de Bulgaarse ambassadeur te Den Haag, Kamen Velichkov, een boodschap voor. Joris Voorhoeve gaf als Nederlands minister van Defensie een korte inleiding over de uitbreiding van de NAVO. Volgens Voorhoeve moet de uitbreiding een geleidelijk proces zijn. Het is belangrijk dat de landen aan bepaalde criteria voldoen zoals de vereisten van een vreedzame en stabiele democratie en een 'passend' overheidsorgaan. Voorhoeve doelde daarmee op de disproportionele grootte van het leger en de ambtenarij in de Midden- en Oost-Europese landen. Anderzijds moeten de EU en de NAVO een evenwicht zien te vinden tussen de uitbreiding en een hervorming van de structuur.

Matyas Eörsi, de Hongaarse staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, benadrukte dat het toetredingsproces een open einde moet hebben. Landen die niet in de eerste ronde worden toegelaten, moeten weten dat zij - gegeven bepaalde criteria waar zij aan moeten voldoen - in de toekomst welkom zijn. Terwijl de toetredingsonderhandelingen met de eerste landen beginnen, moet volgens Eörsi met de andere landen een permanente dialoog gestart worden om een mogelijke toetreding in de toekomst voor te bereiden. Professor Bottez, de Roemeense minister van Informatie, stelde dat de uitsluiting van Roemenië van de eerste groep toetreders tot de NAVO en EU een grote teleurstelling is voor het Roemeense volk, maar dat het anderzijds een reden is geweest voor de Roemeense regering om de hervormingen radicaler door te voeren.

Parlementariërs uit Letland en Litouwen vrezden dat er een kloof zal ontstaan tussen Estland (beoogde toetreders tot de Europese Unie) en de twee andere Baltische Staten (voorlopig in de wachtkamer). In de toekomst komt daardoor de Baltische samenwerking wellicht op de tocht te staan. Zoals Eörsi zei, verschil moet en zal er zijn, maar niemand mag het gevoel hebben uitgesloten te worden. Voorhoeve wees hierbij op de noodzaak van een "regelmatige dialoog" met Rusland om een confrontatie tussen de NAVO en Rusland te voorkomen.

Delegatie

De VVD/LIGN-delegatie kan terugblikken op een zeer geslaagd congres. De door de VVD/LIGN-delegatie ingediende resolutie "Fighting international organised crime" werd door het congres aangenomen. De VVD heeft hiermee nog eens gewezen op de noodzaak van een overtuigender internationale aanpak van terroristen, oorlogsmisdadigers en criminelen. Bovendien leverde de delegatie een constructieve bijdrage aan de discussie over Liberal Manifesto en de overige resoluties. Hans van Baalen, voorzitter van de LIGN, werd naast Willem van Eekelen door het congres benoemd tot Vice President van de Liberale Internationale. Hiermee zal Hans ook na zijn hoofdbestuurslidmaatschap actief bij de LI betrokken blijven. ■

Midden-Oosten-debat: "Peace in the Middle East. Netanyahu and beyond"

zaterdag 14 februari 1998, 16.00 - 18.00 uur
Hotel Sofitel Den Haag (nabij Den Haag Centraal Station)*

key-notespeaker:

Prof. Amnon Rubinstein
vice voorzitter Liberale Internationale en
oud-minister van Onderwijs van Israël en
lid van de Knesset voor de Meretz Partij

voorzitter:

Frits Bolkestein
voorzitter Liberale Internationale
voorzitter van de VVD-fractie in de Tweede
Kamer

panel:

Vertegenwoordigers van de Verenigde Staten,
de Europese Unie en de Palestijnse Autoriteit

Toegang vrij, introductie mogelijk.
Gaarne aanmelden vóór vrijdag 13 februari a.s.
via:
telefoon: 070 - 361 30 06
of fax: 070 - 360 82 76

organisatie:

Internationaal Secretariaat VVD en
de Liberale Internationale Groep Nederland
(LIGN)

*Hotel Sofitel Den Haag, Koningin Julianaplein
35, telefoon: 070 - 381 49 01

Uit de afdelings- en regiobladen

door Reny Dijkman, cartoons Gerard Wiegel

Practisch geheel Nederland is begonnen aan de verkiezingscampagnes. De afdelingsbladen staan vol over activiteiten rond de gemeenteraadsverkiezingen. Deze aflevering is een bloemlezing uit uw bladen van de laatste drie maanden. Er zat nog veel meer goed materiaal tussen, maar helaas is onze ruimte beperkt. Blijf alstublieft uw bladen sturen naar Postbus 622, 2280 AP Rijswijk!

Almere berichtte dat de afdeling zo'n anderhalf jaar geleden is gestart met een pilot-project, genaamd 'Talentmanagement', om talent voor kaderfuncties binnen de partij te vinden en in te schakelen. 'Binnen dit project hebben tal van activiteiten plaatsgevonden, zoals werkbezoeken en scholing. Het bestuur van onze afdeling heeft dit project als geslaagd ervaren. De ervaring en kennis zijn in een draaiboek vastgelegd. Afdelingen kunnen dit draaiboek bestellen door f 25,- over te maken op rekeningnummer 440061482, VVD-afdeling Almere, onder vermelding van 'Draaiboek Talentmanagement'. Het draaiboek heeft ook enige bijlagen, mocht u daar ook belangstelling voor hebben dan moet u f 25,- extra overmaken.'

Liberaal Leusden heeft uit een VNG-verslag een aantal stellingen overgenomen over de geloofwaardigheid van lokale democratie. Daarin wordt ook aan de "betrokkenheidsdemocratie" aandacht geschonken als hulpstructuur onder de lokale democratie. 'Deze vormen hebben slechts zin als de burger zich tot deelnemer geroepen voelt om op basis van zijn interesse daarin mee te functioneren en niet omdat hem vanuit welk kader dan ook wordt verteld wat hij wel of niet moet vinden...' 'Aantasting van lokale democratie door centralisatie of verder gaande decentralisatie betekent dat van wezenlijke betrokkenheid van de burger bij het bestuur niets terecht zal komen...'

Liberaal Utrecht schetst via de pen van Marco Mud, campagneleider, het verschil tussen VVD en een lokale stadspartij. 'De VVD Utrecht beschikt over een politiek apparaat dat in staat is meer te produceren dan een nieuwjaarswens met een striptekening, een pamflet en een selectief aantal politieke uitspraken. De VVD Utrecht beschikt over 50 jaar politieke ervaring om beleid te bepalen en te beïnvloeden, en over een achterban om trots op te zijn...'

Van nieuwe raadsleden wordt veel gevraagd, vindt voorzitter Riet Roelofs VVD Ede: 'Zij moeten ons programma hanteren, verkopen en verdedigen. Zij dienen "stadhuisgericht" en "kiezersgericht" te zijn. Zij moeten begrip kunnen opbrengen voor het ambtelijk apparaat en tevens voor de wensen van de zogenaamde achterban... Zij moeten met beide benen in het stadhuis en dorpsleven

staan, goed kunnen luisteren, in gesprek blijven met de achterban en tevens respect en vertrouwen kunnen opbrengen voor de politiek andersdenkende mens'.

In Leids Liberaal Bulletin schrijft Tom Kuperus over de hoge gemeentelijke belastingen waar weinig echte (gemeentelijke) vrijheid tegenover staat. Ook worden de gemeentebudgetten met een zogenaamde efficiencykorting verlaagd. 'In de praktijk betekent dit dat in 1998, wanneer het Rijk 904 miljoen gulden toevoegt aan de algemene uitkering voor gemeenten, de Nederlandse gemeenten - na aftrek van loon- en prijscompensatie en extra uitgaven voor extra taken - er 142 miljoen op achteruitgaan.'

Oosterhout roept haar leden op aanwezig te zijn op de belangrijkste vergadering binnen een periode van vier jaar, namelijk de vaststelling van de kandidatenlijst voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Voorts zond het bestuur een special mee waarin de inbreng van de VVD bij de algemene beschouwingen 1998 werd gepubliceerd. Zo'n speciale uitgave geeft een duidelijk beeld van de speerpunten van het lokale liberaal beleid.

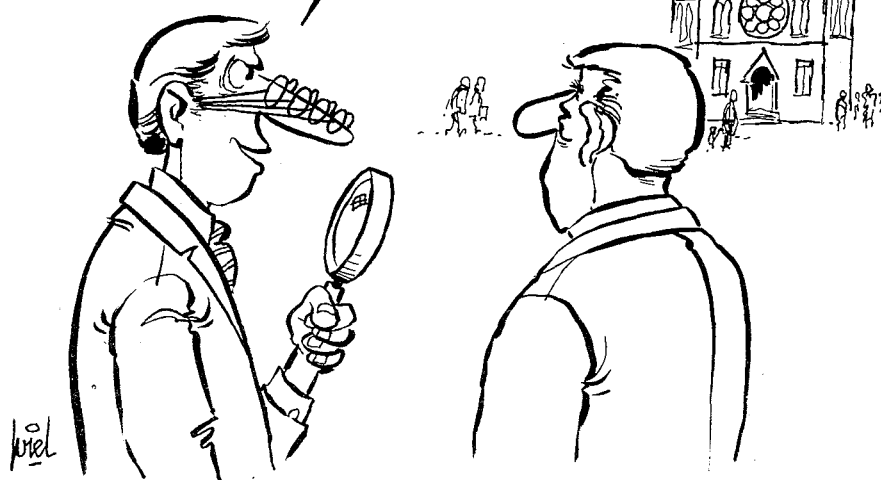
Wassenaar meldt in een terugblik op de algemene beschouwingen de grote energie die is gestoken in de plannen rond Haaglanden: 'Onze fractievoorzitter noemde in de categorie "veel werk, weinig opbrengst" de stadsprovincie Haaglanden. Met succes is gestreden tegen een voor Wassenaar

volkomen mislukte circulatieplan dat Groningen in de jaren zeventig verziekt heeft) en een busbaan voor hoogwaardig openbaar vervoer door de binnenstad.' ... 'Het is niet ondenkbaar dat met alle grote projecten van Utrecht Centrum Project tot Leidsche Rijn de stad Utrecht in 1999 is veranderd in een grote bouwput (net als Berlijn nu).'

Afdelingsvoorzitter Roek Voormeulen van Apeldoorn klaagt over de korte tijd die de leden rest om met wijzigingsvoorstellen op het (landelijk) verkiezingsprogramma te komen. 'In het hele proces is betrekkelijk weinig tijd overgelaten voor inspraak door de leden. En dáár ligt nu juist het laatste woord in onze partij. Daarom zal het bestuur zijn ongenoegen over deze gang van zaken kenbaar maken en aandringen op het meer serieus nemen van de inspraak door de leden. Het is nu onmogelijk om nog een ledenvergadering over dit programma te houden...'

'Zalm forever', schrijft Albert Smits, gemeenteraadslid te Zwolle. 'Zoals elk voetbalelftal vedetten heeft, geldt dit ook voor het kabinet. De sterspeler van het kabinet is wat mij betreft de minister van Financiën, onze eigen VVD-minister Gerrit Zalm. "Zalm forever" las ik in een gezaghebbend economisch blad. Ik onderschrijf dat. Hij heeft in het kabinet een duidelijk stempel gedrukt op de financiële discipline en daarmee op het terugdringen van het financieringstekort van de overheid. Hij accepteert geen gekrakeel en publiek geruzie over eventuele financiële tegenvallers of meevallers zoals in het vorige kabinet schering en inslag was. Ook heeft hij een streep gezet door de gewoonte om kunstmatige overboekingen op de vooravond van het nieuwe jaar te plegen om op die manier de jaarcijfers gunstig te beïnvloeden. Zalm is een minister die houdt van harde afspraken met als uiteindelijk doel een financieringstekort van nul. Een minister van dit kaliber in paars 2, wat kan de Nederlandse bevolking nog meer wensen? Zalm forever!'

DEZE JONGEN BLIJFT DE KAMERLEDEN KRITISCH VOLGEN, AL GEBRUIKEN ZE NOG ZULKE KLEINE LETTERTJES!

ongunstige besluitvorming.' Ook in deze gemeente wordt het steeds moeilijker de financiële eindjes aan elkaar te knopen. 'De korting op het gemeentefonds is daar de oorzaak van en wordt door het Rijk veroorzaakt.'

Voorzitter Eric Balemans van de afdeling Utrecht reageerde bepaald niet juichend op de begrotingsvoorstellen van B & W. Te weinig geld voor veiligheid, maar ook té veel experimenten op het gebied van verkeer en vervoer. 'Utrecht lijkt langzamerhand sterk op een proefboerderij met de initiatieven van fietsstraten, autoluwe binnenstad met uitgekende verkeersdoorstroming (dat steeds meer begint te lijken op het beruchte en

De afdeling Hoogezand-Sappemeer doet verslag van een ledenpanelbijeenkomst met Johan Remkes in Haren. 'Het werd door Johan Remkes dan ook getypeerd als een luisterbeurt met prikkelende indrukken. De kloof tussen de politiek en de burger, en het functioneren van de Tweede Kamer werd bij de kop genomen.' ... 'Opgemerkt werd ook dat de landelijke politiek te gedetailleerd is en dat in de Tweede Kamer te veel over de kleine lettertjes van de wetgeving wordt gesproken. Dit zou de burger niet langer aanspreken.' Het was in ieder geval een geslaagde avond, want de provinciale propagandadienst wil deze bijeenkomst graag herhalen 'om de mening van de VVD-leden rechtstreeks door te kunnen geven aan degenen die onze partij

in de Tweede Kamer vertegenwoordigen.'

Fractievoorzitter Geertje v.d. Berg-Berendsen in Rheden/Rozendaal meldt 'dat de herindeling rondom Arnhem niet bijdraagt tot een oplossing van de grootstedelijke problematiek van de stad. Het maakt de bestuurskracht van Arnhem niet groter, maar die van andere gemeenten wel zwakker. Wij zijn van mening dat een centrumgemeente juist gebaat is bij sterke randgemeenten. De invoering van de nieuwe financiële verhoudingswet heeft er bovendien voor gezorgd dat de middelen naar de centrumgemeenten, in dit geval Arnhem, zijn toegeleid ten koste van de omliggende gemeenten.'

'Het grote probleem van de Nederlandse politiek is dat er een kloof gaapt tussen de publieke en politieke agenda. Tussen datgene wat aan de borreltafel wordt besproken en op partijcongressen', aldus de redactie van *Informeel* (Assen) ter navolging van Gerrie van der List in de Volkskrant. 'Wij menen dat dit met populisme niets te maken heeft. Het is niets anders dan rekening houden met de inzichten van de kiezer. Vindt men dat toch populisme, dan kan een gezonde dosis populisme geen kwaad.'

Oisterwijk-Moergestel is bezig met een herbezinning op de (kern)taken van de gemeente. (Even Apeldoorn bellen, want daar is wethouder Marian Uges-Zoet met dezelfde materie al enkele jaren bezig! Redactie)

Voorzitter Paul Gerlach verdiept zich in de motieven waarom men al dan niet lid wordt van de VVD. Hij gooit de discussie open: 'Als wij de partijlijn gaan wijzigen wat moeten wij dan als VVD-afdeling Oisterwijk anders gaan doen? Moeten we meer social events gaan organiseren, moeten we meer discussie- en themabijeenkomsten beleggen, moeten we het beleid meer of anders profileren, moeten we meer naar buiten treden met onze kandidaten, vertegenwoordigers en politici, moeten we meer perspubliciteit zien te winnen? Het zijn deze vragen waarop het bestuur graag uw antwoorden en reacties ontvangt en aanhoort...'

Rotterdam noemt haar programma: "Een brug naar de Toekomst". 'Het richt zich tot alle Rotterdamse bewoners. Het programma van de VVD is Rotterdams: het past in de cultuur van hard werken, mouwen opstropen, optimisme, dynamiek, tolerantie, samen creëren en solidariteit.' (en ik heb altijd gedacht dat Rotterdam de overhemden met korte mouwen had uitgevonden! Red.)

Venlo's fractievoorzitter Toeën Geeraets schrijft waardierend over de vertrekkende VVD-burgemeester John van Graafeiland die de stap naar het bedrijfsleven maakt. 'Venlo verliest een zeer goede bestuurder, een voortreffelijk voorzitter van de Raad en een intelligent en deskundig persoon met veel invloed in Den Haag. Hij heeft veel bereikt voor Venlo. Zoals hij niet rondloopt in Venlo om de burgervader uit te hangen - dat ligt hem niet - zo loopt hij ook nooit te koop met wat

hij bereikt heeft voor de gemeente. Zoals gezegd, dat is niet niks. De fractievoorzitters die zoveel kritiek op hem hadden zullen bemerken dat net zoals bij henzelf het volmaakte niet van deze wereld is.'

's-Gravenzande geeft in haar gemeentelijk verkiezingsprogramma ruim aandacht aan het behoud en versterking van de gehele Westlandse tuinbouwsector. Niet alleen via sanering en reconstructie, maar ook door de vestiging van een agrodistributieteam. VVD 's-Gravenzande noemt daartoe de Oranjevuitenvoer (in Rotterdam) de beste locatie.

De ondercentrale Montferland geeft aan de vooravond van de verkiezingen nog eens een uitvoerige checklist bij het maken van een persbericht. Ook een werkplan voor de organisatie van spreekbeurten biedt afdelingsbesturen de gelegenheid die evenementen tot het uiterste te benutten.

Leidschendam - in een nieuwe outfit - heeft een column over "Cultuuromslag". Een reactie op de uitgesloten kreet van mensen dat je van politici buiten verkiezingstijd nooit iets hoort. 'De burgers kunnen te allen tijde hun stem laten horen, maar laten dat nog vaak achterwege, zelfs als hun daartoe nadrukkelijk de gelegenheid wordt geboden. Ik denk daarbij aan het spreekuur van burgemeester en wethouders, van de fracties, de wijkspreekuren, de wijkgesprekken, de informatieavonden, het spreekrecht voorafgaande aan commissie- en raadsvergaderingen, de inspraak- en samenspraakbijeenkomsten... enz.' ... 'De wens om de burgers zo vroeg mogelijk bij de zaak die hen aangaat te betrekken, gaat zelfs zo ver dat zij de laatste tijd soms eerder met de wethouder rond de tafel zitten dan de raadsleden van de betrokken commissie. In dit verband mag rustig worden gesproken van een cultuuromslag in Leidschendam.'

Buitenland deskundige Joop de Boer schrijft in *Liberaal Apeldoorn* over het onderwerp Europese werkgelegenheid: 'Lang niet iedereen is er van overtuigd dat Europese actie en coördinatie van het werkgelegenheidsbeleid van de lidstaten ook werkelijk een meerwaarde heeft. Het Witboek uit 1993 van Jacques Delors, toen voorzitter van de Europese Commissie, over dit onderwerp verdween al snel in de la...'

(bloemlezing uit de bladen tot en met 19 januari Wordt vervolgd!) ■

KORT NIEUWS

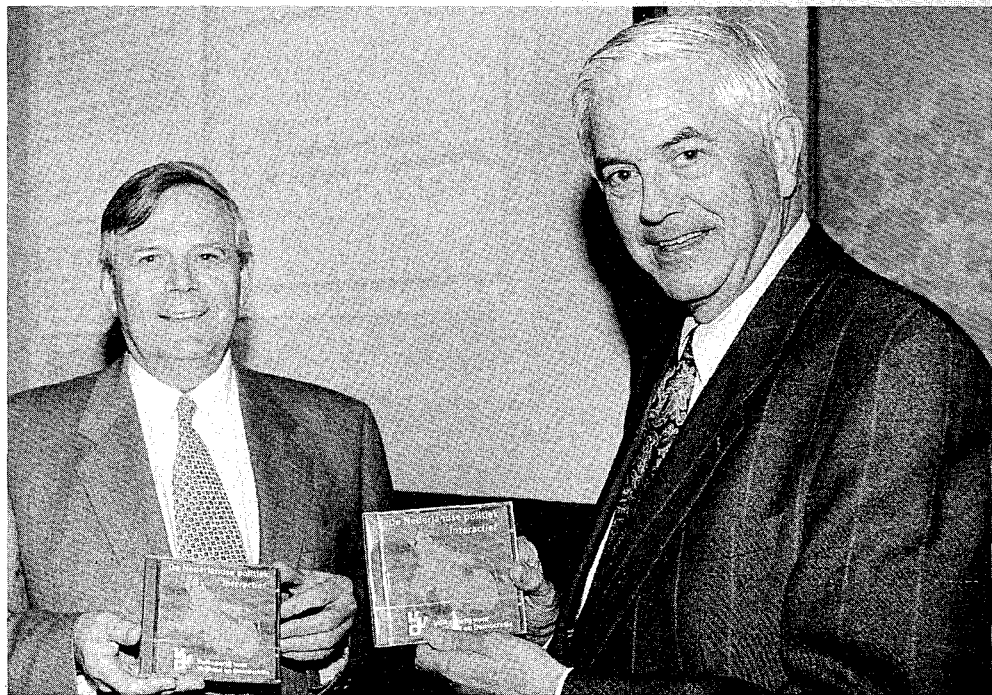
Presentatie CD-rom over de VVD

Op 15 januari hebben partijvoorzitter Willem Hoekzema en politiek leider Frits Bolkestein de eerste CD-romschijven ontvangen waarop specifieke informatie staat over de VVD als politieke partij. Ook de liberale geschiedenis van Nederland en algemene politieke informatie zijn op deze CD-rom opgenomen.

De VVD heeft als eerste Nederlandse politieke partij samen met het multimedia bedrijf Strengholt deze beeldproductie uitgebracht. Het project kwam mede tot stand in samenwerking met het Nederlandse Omroepproductiebedrijf (NOB) en Case interactive.

Voor verdere informatie: Tom van der Maas, hoofd voorlichting VVD-fractie Tweede Kamer, tel: 070 - 318 28 72; Petra Ginjaar, tel: 070 - 361 30 30 of Pieter Cloo, Strengholt BV, tel: 035 - 695 84 11.

(foto: Theo Meijer)

50 Jaar Vrouwen in de VVD

Ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de Organisatie Vrouwen in de VVD wordt op vrijdag 13 en zaterdag 14 maart in "De Leeuwenhorst" te Noordwijkerhout een feestelijk Jubileumcongres gehouden. Het congres zal in het teken staan van Arbeid en Zorg.

Iedereen is na het huishoudelijk gedeelte van harte welkom vanaf 17.00 uur.

Kort Programma: Feestdiner met als sprekers Ineke van Ark, Frits Bolkestein en Annemarie Jorritsma
Vanaf circa 23.00 uur muziek en cabaret in de bar

Zaterdag begint het congres om 10.15 uur. Er zal een paneldiscussie plaatsvinden onder leiding van Annemie Neyt-Uyttebroek, Minister van Staat in België en lid van de Europese ELDR-fractie met als pannellleden:

- Gerrit Zalm, minister van Financiën

- Frank de Grave, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- Bibi de Vries, VVD Tweede-Kamerlid
- Jet Cremers, voorzitter CDA-Vrouwenbeeraad en directeur van een bedrijf voor schuldhulpverlening
- Jacqueline Kerversee, senior personeelsmanager ABN-AMRO
- Annelien van Walsum, medepresentatrice van de Vijf Uurshow

De discussie zal gaan over de financiële positie van de vrouw, nu en in de toekomst, en over de voorwaarden voor een betere verdeling van Arbeid en Zorg.

In het januarinumnummer van De Liberale Vrouw staat het gehele programma plus intekenbon. U kunt echter ook informatie over het congres en de kosten inwinnen bij Loes Trompet. Zij is tijdens de ochtend op werkdagen bereikbaar op tel: 070 - 361 30 40. ■

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 5123053

NIEUWS

Cursussen Haya van Somerenstichting

Medio februari t/m mei 1998

KC 's-Hertogenbosch Mevrouw I. Kloosterman Brouwersbos 88 5432 BE Cuijk 0485 - 32 18 15	<i>Algemeen Bestuur</i> 2 mei <i>Liberalisme in de praktijk</i> 9 mei	KC Amsterdam De heer L. Kamman Van Boshuizenstraat 617 1082 AW Amsterdam 020 - 644 35 62	<i>Discussietechniek I</i> 13 & 14 maart (Amstelveen) 20 & 21 maart (Eemnes)	<i>Debating</i> 4 april
<i>Onderhandelen voor raadsleden</i> 14 februari	KC Flevoland De heer C. D. Kerkhof Postbus 135 3890 AC Zeewolde 036 - 522 21 10	<i>Mediatraining</i> 14 februari	KC Utrecht Mevrouw M.N. Buitelaar Paardenhoeve 7 3992 PH Houten 030 - 637 43 58	KC Den Haag De heer C.D.A. Ruijgrok Zeekant 65 2586 AD Den Haag 070 - 350 29 17
<i>Cursus Gemeenteraad</i> 21 & 28 maart	<i>Algemeen Bestuur</i> 14 maart	<i>Bestuurderscursus</i> 21 februari	<i>Ruimtelijke Ordening</i> 14 maart (OC Weidegebied)	<i>Liberalisme II</i> 24 & 25 april
KC Gelderland De heer E. van 't Hooft J. van Campenstraat 167 6543 LE Nijmegen 024 - 377 89 37	<i>Gemeentefinanciën</i> 21 maart	<i>Fractiemanagement</i> 21 maart	<i>Mediatraining</i> 21 maart (OC Heuvelrug Noord)	KC Drenthe De heer P.H. Snijders De Brinken 15 7751 AB Dalen 0524 - 55 29 47
<i>Cursus Gemeenteraad</i> 14 & 21 februari	<i>Vergadertechniek</i> 21 maart	KC Den Helder Mevrouw Y.C. de Bont Sweelincklaan 22 1817 KE Alkmaar 072 - 512 23 15	<i>Fractiemanagement</i> 25 april (OC Vechtstreek/Weidegebied)	<i>PR Training</i> 28 februari
<i>Workshop Verhouding Bestuur-Fractie</i> 28 februari	<i>Sociale Zaken</i> 28 maart	<i>Cursus Gemeenteraad</i> 14 & 21 februari	KC Groningen De heer H.H. Dijkstra Noorderstraat 96 9611 AM Sappemeer 0598 - 39 11 23	<i>Algemeen bestuur</i> 28 maart
<i>Gemeentefinanciën</i> 14 februari 7 maart 21 maart	<i>Seminar Onderwijs</i> 11 april	<i>Onderhandelen voor raadsleden</i> 28 februari	<i>Fractiemanagement</i> 18 april	<i>Workshop Verhouding Bestuur-Fractie</i> 15 & 22 april
<i>Sociale Zaken</i> 4 april	<i>Seminar Volkshuisvesting</i> 18 april	<i>Vergadertechniek</i> 21 maart	KC Tilburg De heer H. Kamman Vlaggeschip 40 4902 CL Oosterhout 0162 - 43 79 25	Indien u vragen heeft of meer informatie wenst over Vorming & Scholing kunt u contact opnemen met de Haya van Somerenstichting, tel: 070 - 361 30 10. U wordt dan te woord gestaan door Maaïke van Utrecht, Dorine Heiden of Gerda Velthoen.
<i>Presentatietechniek I</i> 17 & 18 april	<i>Onderhandelen voor raadsleden</i> 25 april	KC Haarlem Mevrouw P.J. Noorduy - van Rooyen Houtwijkerveld 8 2131 ME Hoofddorp 023 - 561 61 92	<i>Liberalisme in de praktijk</i> 9 maart	
<i>Discussietechniek I</i> 17 & 18 april	<i>Workshop verhouding bestuur-fractie</i> 23 mei		<i>Vaktechnische cursussen</i> 21 maart	
<i>Ruimtelijke Ordening</i> 25 april				

 Maandblad voor de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie

JANUARI/FEBRUARI 1998
nr. 1450
ISBN: 0166 - 8498

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Marcel Gerritsen
Mary Honor Kloeg
Johan Hommes
Michiel Krom

Correspondentie-adres:
(alleen betr. dit blad)
Reny Dijkman,
Postbus 622,
2280 AP Rijswijk

Redactiesecretariaat:
Elisabeth Gans,
tel: 070 - 361 30 61

Ledenadministratie:
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
tel: 070 - 361 30 61
Homepage: www.vvd.nl

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.
Lay-out:
Siem Willems

Advertenties:
Bureau Van Vliet B.V., Postbus 20,
2040 AA Zandvoort,
tel: 023 - 57 14 745
fax: 023 - 57 17 680
E-mail: vlietvan@euronet.nl
Site: http://neturl.nl/van_vliet

Labele vrede

is de titel van het boek dat is geschreven door onze minister van Defensie, Joris Voorhoeve. Speciaal voor VVD-leden zal op dit boek van 10 februari tot 10 mei 1998 een korting worden gegeven van 20%. Hiertoe dient u deze tekst (geen fotokopie!) mee te nemen naar de erkende boekhandel. U krijgt dan het boek niet voor f 49,50 maar voor f 39,50. ISBN 90 5018 304 2; uitgeverij Balans. Actienummer: BB 234-007.

Het boek is ook direct te bestellen bij Uitgeverij Balans te Amsterdam door f 39,50 over te maken op gironummer 117 40 66, onder vermelding van 'Voorhoeve-Labele Vrede'. U krijgt dan het boek zo gauw mogelijk thuisgestuurd.

Mededeling van het hoofdbestuur:

Lijn van roeyement

Het aanvaarden door een VVD-lid van een plaats op een niet VVD-kandidatenlijst

Het hoofdbestuur heeft in het verleden het onverenigbaar met het lidmaatschap van de VVD geoordeeld dat een lid van de VVD een kandidatuur voor de gemeenteraad aanvaardde op een andere lijst dan de door de VVD-afdeling (al dan niet in samenwerking met anderen) ingediende kandidatenlijst. Deze regel gold alleen

voor die gemeenten waarin de VVD aan de raadsverkiezingen deelnam.

In gemeenten waarin de VVD-afdeling niet met een eigen lijst of in samenwerking met anderen ingediende lijst aan de raadsverkiezingen deelnam, stond het individuele VVD-leden wel vrij een kandidatuur voor de gemeenteraad te aanvaarden.

In het verleden heeft het hoofdbestuur de vaste gedragslijn gevolgd, dat leden die handelden in strijd met het bovenstaande, werden geroyeerd. De commissie van Beroep heeft deze gedragslijn van het hoofdbestuur in vrijwel al die gevallen, waarin beroep was in gesteld, bekrachtigd.

Deze gedragslijn zal ook voor de raadsverkiezingen van 4 maart 1998 worden gehandhaafd. ■

SPECIALITEITEN RESTAURANT

„Het Kasteel van Rhooon” b.v.

Tevens zalen voor recepties, diners en vergaderingen.

S.G. Abel Dorpsdijk 63, 3161 KD Rhooon, 010-5018896 / 5018884 / 5018488

Bezoek van de VVD Campagnesite:

vvd-campagne.nl of vvd.nl

Verdere inlichtingen over de Campagnesite bij Vincent Hoek

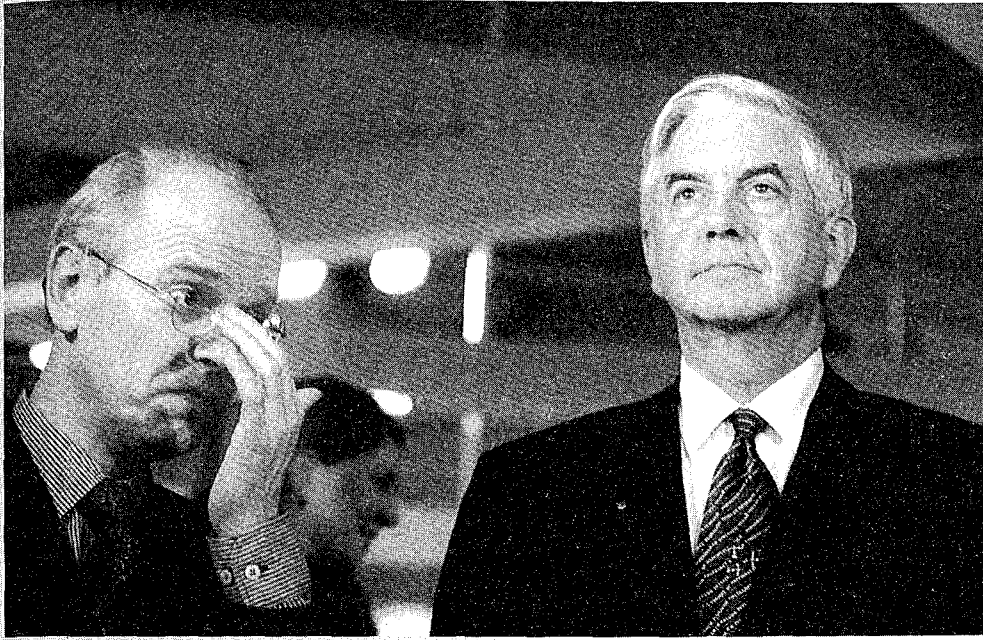
E-mail: vhoekqcryogen.com

RADIO

De radio-uitzendingen van de VVD worden elke veertien dagen uitgezonden via Radio 5. Dit gebeurt in de oneven weken. De VVD heeft de vrijdag als vaste zenddag van 17.50 - 18.00 uur.

De televisie-uitzendingen en herhalingen vinden plaats op:

- donderdag 16 februari op Nederland 2 van 15.54 - 15.57 uur
- donderdag 26 februari van 17.21 - 17.24 uur
- dinsdag 3 maart op Nederland 1 van 11.54 - 11.57 uur
- woensdag 18 maart op Nederland 3 van 21.52 - 21.55 uur
- woensdag 18 maart op Nederland 2 van 15.54 - 15.57 uur

2 Op de uitslagenavond van de gemeenteraadsverkiezing was de VVD in Lelystad bijeen. Gerrit Zalm, minister van Financiën, en Frits Bolkestein volgden de uitslagen via beeldschermen. Pas de volgende dag werd echt duidelijk dat de VVD er meer dan 200 raadszetels bij kreeg. Dit betekent een aanzienlijke versterking van zeer veel lokale overheden.

Campagneleider Hans van Baalen maakte een analyse.

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VERDER:

- In het kader van de noodzakelijke voortdurende vorming en scholing schetsen hoofdbestuurslid Ton van Voskuilen en Frank van Daalen het nieu-

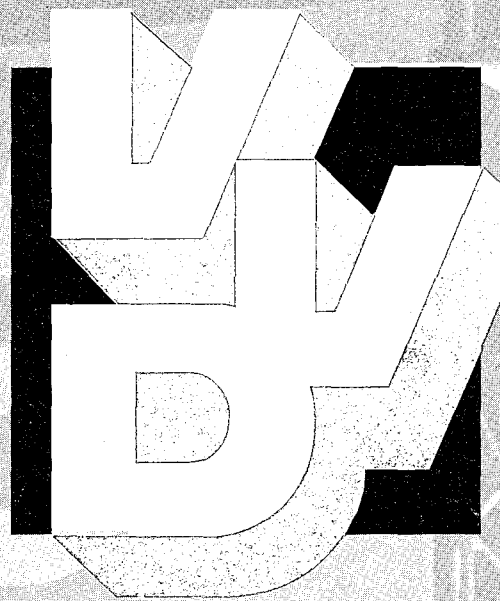

(FOTO THEO MIJER)

3 De feestelijke VVD-avonden gebaseerd op "infotainment" worden door vele honderden leden en belangstellenden bezocht. Uiteraard ging het tot 6 maart om de gemeenteraadscampagnes. In dit blad een fotoreportage over de Grote Avond in Den Haag. Over enkele weken trekt de campagnekaravaan opnieuw door het land: het politiek klimaat is gunstig voor de liberalen; de prognoses dito, maar voor een goed resultaat zal heel hard moeten worden gewerkt

12 Beknopte agenda van de 51ste jaarlijkse algemene vergadering op 15 en 16 mei in Leeuwarden (De volledige agenda is gratis op te vragen bij het algemeen secretariaat, tel: 070 - 361 30 61)

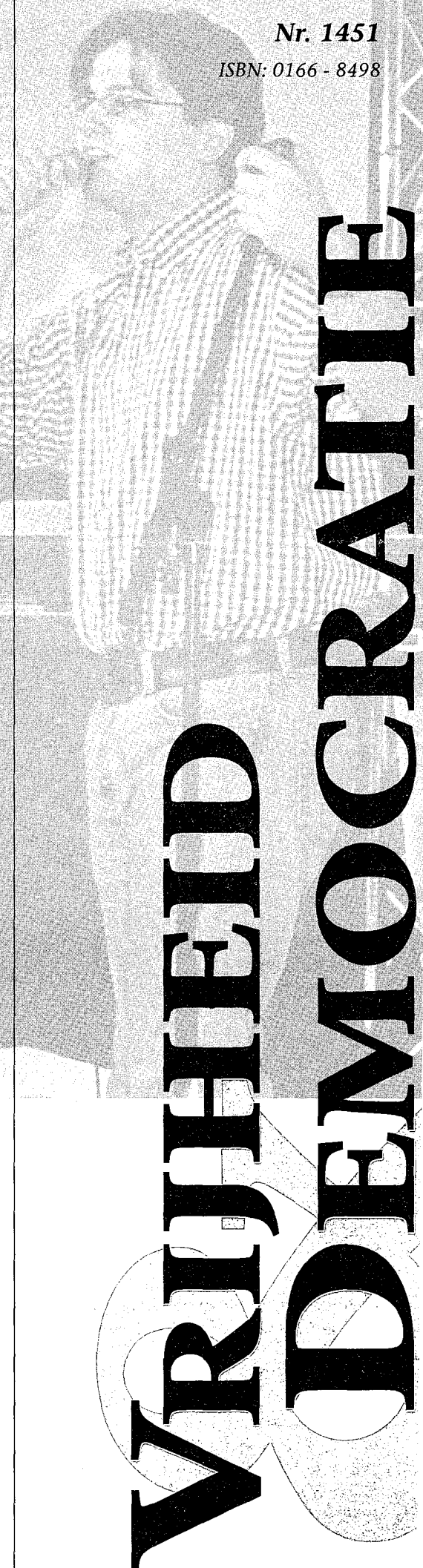
- we opleidings- en vormings- traject binnen de VVD. Van kaderschool tot masterclasses
- Stille kracht van de liberale denktank de Teldersstichting, dr. Klaas Groenveld, vierde 3de lustrum
- Het actieve ouderenbeleid van de VVD
- Het grote-stedenbeleid blijft onverminderd aandacht vergen
- Uit de afdelings- en regio- bladen
- Alle grote avonden en campagne-activiteiten tot de Tweede-Kamerverkiezingen.

MAART 1998

Nr. 1451

ISBN: 0166 - 8498

VVD in de lijf

Winst voor de VVD: 213 zetels

Analyse van de verkiezingen

door Hans van Baalen, campagneleider. Foto: ANP

De VVD heeft bij de gemeenteraadsverkiezingen op 4 maart 213 extra raadszetels gewonnen. Hierdoor stijgt het aantal zetels van onze partij van 1461 naar 1674. In veel gemeenten behaalden wij opmerkelijke resultaten. Bijvoorbeeld in Almere, Lelystad, Haarlemmermeer en Rotterdam. Met deze uitslag kunnen we alle vrijwilligers, gemeenteraadsleden, medewerkers en landelijke kandidaten van harte gelukwensen. De VVD heeft gewerkt!

Graag wens ik de gekozen raadsleden veel succes bij het verzilveren van deze resultaten bij de college-onderhandelingen!

Voor de goede orde is het verstandig om de uitslag van 4 maart nog eens onder de loep te nemen, met name richting Tweede Kamerverkiezingen van 6 mei. We mogen nu niet op onze lauweren gaan rusten. We moeten "Verder...", om ons campagnelied aan te halen.

Gestage stijging raadszetels

In percentages klom de VVD op 4 maart van 15,7 naar 17,9% van het aantal uitgebrachte stemmen. Een gestage stijging. De PvdA klom van 17,3% naar 19,5%. Voor die partij geldt hetzelfde. GroenLinks steeg van 5,7 naar 6,4% en de SP van 1,9 naar 3,4%. Goede resultaten, maar geen spectaculaire stijging. Het CDA zakte van 121,4 naar 20,2% (gematigd verlies) en D66 maakte een val van 11,2 naar 5,6% (groot verlies). De kleine christelijke partijen stegen van 5,7 naar 6,4% (gematigde winst). Gelukkig werd extreem rechts bijna geheel weggevaagd (van 2,0 naar 0,4%) en de ouderenpartijen stegen van 0,3 naar 1,2% (toch opmerkelijk). De grote winnaars waren de lokale partijen die uitkwamen op circa 19%. In sommige steden stegen de lokale partijen spectaculair (bijvoorbeeld in Utrecht). Er werden ook echter verliezen geleden. In totaal verloren de lokalen 46 raadszetels

(Financieel Dagblad van 6 maart). Desondanks lijkt het erop dat de lokale partijen geen verschijnsel van voorbijgaande aard zijn, maar dat zij zich definitief in het politieke spectrum hebben gevestigd. Let wel: dit alles afgezet tegen de raadsverkiezingen van 1994. Tevens moeten wij ons realiseren dat de opkomst slecht (59,5%) was. Vooral jongeren bleven massaal thuis. Ook werd in 63 van de 548 gemeenten niet gestemd. Hierdoor konden circa 1 miljoen kiesgerechtigden niet naar de stembus. Door het lage opkomstpercentage, de invloed van de lokale partijen en het wegvallen van een potentieel van 1 miljoen kiezers kunnen maar weinig conclusies voor de landelijke verhoudingen worden getrokken. Wel betekent het dat wie lokaal wil willen, ook lokaal zeer sterk op de kaart moet staan. Meesurfen op landelijke trends zit er bij de gemeenteraadsverkiezingen steeds minder in.

We kunnen een aantal belangrijke lessen trekken

Wat kunnen we van deze verkiezingen leren? In de eerste plaats moeten we constateren dat een groot deel van onze kiezers, met name jongeren, is thuisgebleven. Van deze jonge kiezers zou notabene 36% overwegen op 6 mei op de VVD te stemmen. Wij zullen hen extra moeten activeren om naar de stembus te gaan. We moeten weer in de benen. In de tweede plaats hebben veel potentiële VVD-stem-

De lijsttrekkers rond de tafel tijdens het televisiedebat in Hilversum. Foto: ANP

mers op lokale lijsten gestemd. Deze mogelijkheid hebben zij niet op 6 mei. Die lokale kiezers mogen zich op 6 mei niet voegen bij het legioen niet-stemmers, thans de grootste "partij" van Nederland. Ook ten aanzien van deze doelgroep is actie nodig. In de derde plaats moeten we het signaal van de kiezers dat men geen "poppenkast" wil (de door de PvdA geagendeerde premierkwestie sloeg niet aan) zeer serieus nemen. De kiezer wil weten waar een politieke partij voor staat. En hier ligt een grote kans voor de VVD.

PvdA leegloop richting GroenLinks en SP

De PvdA zal er alles aan doen om toch een (extra) premierbonus in de wacht te slepen. Echter, hoe "presidentieel" Wim Kok zich opstelt, des te meer leegloop richting GroenLinks en SP. Hoe "linkser" Wim Kok zich profileert deste minder aantrekkingskracht heeft hij op het centrum. Deze spagaat is vooral voor de PvdA een problematische verkiezingsstrategie. D66 zal moeten scoren. "Zonder D66 geen Paars II" wordt daar het motto. De rol van "Moeder van Paars" en "scoren" is voor het duo Els Borst en Thom de Graaf (sedert het crisisberaad op 5 maart aangevuld met "Mister Marktwerving" Hans Wijers) wordt er niet eenvoudiger op. Het CDA heeft een links programma en een kandidatenlijst vol onervaren nieuwkomers. Jaap de Hoop Scheffer past daar niet echt bij. De stelling "Samenleven doe je niet alleen" klopt wel, maar het is de vraag of het huishouden van De Hoop Scheffer niet een al te gemêleerd gezelschap is voor heldere politieke keuzes. Dit alles overziend valt er heel wat te kiezen voor links Nederland. "Het is daar drukker dan op Schiphol", aldus Frits Bolkestein.

Duidelijkheid, durf en daadkracht spreken aan

Wanneer we kijken naar de helderheid die de VVD in Tweede Kamer en kabinet de afgelopen jaren heeft geboden, kunnen wij onze campagnestrategie gemakkelijk bevestigen en aanscherpen. Duidelijkheid, durf en daadkracht spreken aan. Geen poppenkast. "Geen baantjes voor politici, maar banen voor de mensen" (Frits Bolkestein). Geen gestunt. Het gaat om investeren in de kwaliteit van onze samenleving. Dat wil zeggen: investeren in mensen. Dat betekent: de hoogconjunctuur niet verbubelen. Dat betekent kiezen voor lagere lasten voor burgers en bedrijven. Kiezen voor de reductie van het schatkisttekort. Dus kiezen voor werkgelegenheid. Kansen voor jongeren. Kiezen voor veiligheid. Kiezen voor onderwijs. Kiezen voor een welvaartsvaste AOW. Kiezen voor infrastructuur. Kiezen voor het milieu. Kiezen voor integratie. Kiezen voor een harde Europese munt.

Nogmaals dank ik iedereen die onze partij, de VVD, tijdens de raads campagne duidelijk op de kaart heeft gezet. Wij zitten in de lift. Nu drukken wij op de bovenste knop. Op naar 6 mei! Dan kiezen wij voor ons land. Dan stemt Nederland VVD! ■

Column

De gemeenteraadsverkiezingen hebben de VVD ruim 200 zetels winst opgeleverd. Ik ben dankbaar voor het vertrouwen dat de kiezers hiermee in de VVD hebben getoond. Deze winst wijst er op dat onze lokale bestuurders hun taak de afgelopen periode goed hebben vervuld. Ook mijn dank aan allen die zich voor honderd procent voor deze verkiezingen hebben ingezet. Campagnevoeren is bloed en zweet. De tranen konden bij ons achterwege blijven. De VVD is door deze

verkiezingen in praktisch alle gemeenten gegroeid. Dat betekent een sterkere liberale invloed op gemeentelijk niveau. In een directe reactie tijdens de uitslagenavond heb ik gezegd dat ik uit de raadsverkiezingen geen conclusies voor de Tweede Kamerverkiezingen van 6 mei wil trekken. Deze twee verkiezingen zijn onvergelijkbaar. Drie elementen veroorzaken het verschil. Bij de gemeenteraadsverkiezingen heeft circa 1 miljoen kiesgerechtigden niet kunnen stemmen vanwege recente herindelingsen. Het opkomstpercentage ligt bij gemeentelijke verkiezingen meer dan 20%

lager dan bij landelijke verkiezingen. Als derde factor noem ik de lokale partijen waarop ongeveer 19% van de kiezers stemde.

Doorberekeningen naar de nationale verkiezingen beschouw ik daarom als speelgoed voor opiniepeilers.

Op 17 april starten wij de landelijke campagne. Daarbij spelen bovenstaande factoren geen rol. Ik ben blij met ons duidelijke verkiezingsprogramma, waarvan de tien hoofdpunten elders in dit blad zijn opgenomen.

Het zal geen makkelijke klus worden, maar wij weten allemaal dat heel veel op het spel staat.

Vol goede moed en met de uiterste inzet van ieder lid kunnen wij een uitslag boeken die in de geschiedenis van de VVD nog niet is voorgekomen. Die wetenschap moet inspirerend werken! Op mij kunt u rekenen.

Frits Bolkestein

Feestelijke VVD-prominentenavonden groot succes

door Reny Dijkman, foto's: Theo Meijer

De eerste succesvolle campagne ligt achter ons, maar de verkiezingstrein blijft doorstromen tot 6 mei. Pas dan krijgt de VVD het resultaat van het hard werken van velen te zien.

In deze eerste campagnetoernee bleken de groots opgezette infotainmentavonden één groot succes! De hoofdrolspelers wisselden wel eens. Al is Frits Bolkestein uiteraard overal aanwezig. Dat kan zijn met Hans Dijkstal, Annemarie Jorritsma, Gerrit Zalm, Erica Terpstra. De onderlinge combinatie wisselt voortdurend.

Daardoor en door het feit dat Kees Mijnten en Willem Bemboom elkaar afwisselen kunnen dergelijke optredens nooit iets routineus krijgen. Bovendien is iedere stad en elke regio anders.

Wij brengen u één zo'n avond in beeld.

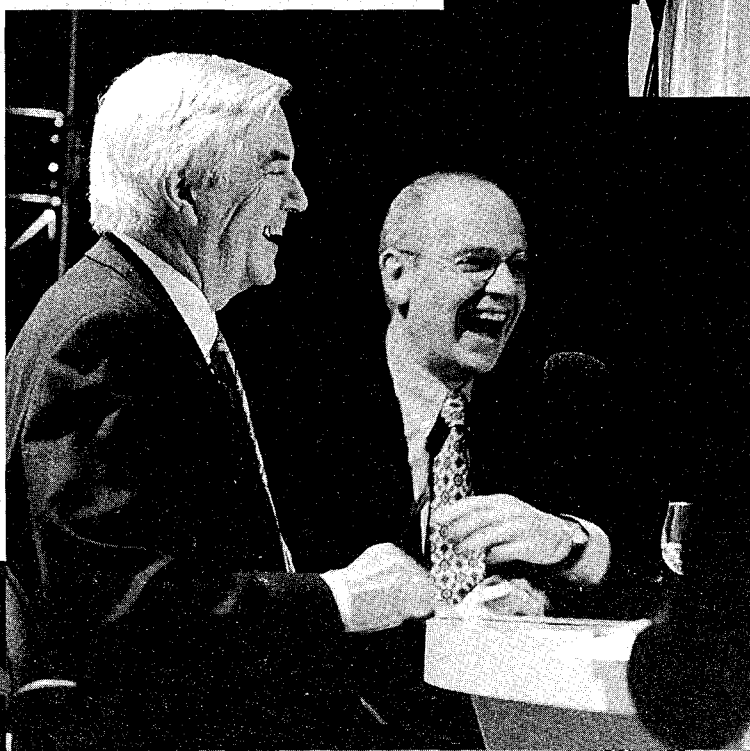
Twee uur informatie, muziek, discussies en vragen, en daarna met z'n allen gezellig naar de foyer voor een drankje.

Politiek hoeft niet saai te zijn!!

Dit was Den Haag!

Algemeen secretaris Jan Korff geflankeerd door links het oudste VVD-lid en rechts het jongste lid van Den Haag. Kees Mijnten, links, blijft zorgen voor gesprekstof

Dit is niet een sketch voor een komisch duo, maar wel een duo-optreden van Frits Bolkestein en Gerrit Zalm

Haagse Kamerleden (in het midden) Monique de Vries en Hans Hoogervorst geven antwoorden op Haagse vragen van Kees Mijnten

'Het was een nacht...', zong Guus Meeuwis. Dat was het ook, want zelfs Den Haag is uit de stoelen te krijgen

Kees Mijnten presenteert de Den Haag: v.l.n.r. Bruno Bruins, Louise Engering (lijsttrekker) en Henk Jan Meijer.

Senator en voorzitter van de statenfractie Robert de Haze Winkelman ont kwam ook niet aan onderraging

VVD-beleid ouderen gericht op: Meedoen, meedenken en meebeslissen

door Reny Dijkman, foto: Theo Meijer

'Haal uit mensen wat erin zit!' luidde de VVD-boodschap, die werd verwoord door het Kamerlid Anke van Blerck tijdens de vervolgbijeenkomst over het VVD-ouderenbeleid. Daarin werd aan de VVD-initiatiefgroep Ouderen plus aan provinciale en lokale politici belast met het ouderenbeleid toegelicht wat de VVD landelijk in de toekomst zal doen voor ouderen. Ook was er ruimte genoeg voor discussie.

V.l.n.r.
Len Rempt-Halmmans de Jongh, Anke van Blerck, Miep Bregman, Til Goergen (secretaresse), Mar Huigen-van Boven, wethouder Leiderdorp, Lucas Osterholt, adjunct-secretaris.

Het VVD-hoofdbestuur heeft zich de afgelopen jaren bijzonder gericht op de toekomst van de ouderen. Voorzitter Hoekzema installeerde de "Initiatiefgroep Ouderen" onder voorzitterschap van Len Rempt-Halmmans de Jongh, oud VVD Tweede-Kamerlid. In het hoofdbestuur kreeg Miep Bregman de ouderen in portefeuille. Miep Bregman beklemtoonde in haar korte welkomstwoord de noodzaak tot het uitwisselen van ervaringen met de opbouw van het op ouderen gerichte netwerk. Drie kamerleden belichtten - elk uit de eigen portefeuille - de zorg die de VVD aan het ouderenbeleid besteedt. Ruud Luchtveld ging dieper in op de volkshuisvesting voor ouderen. Henk van Hoof sprak over de inkomensontwikkeling in 1998. Daarover treft u meer in een apart artikel elders in dit blad.

'Haal uit mensen wat erin zit. Stimuleer ze tot meedoen. Geef mensen zelf verantwoordelijkheid. Laat ze niet aan de kant komen te staan. En, mochten ze toch hulp nodig hebben, betuttel ze niet. De overheid moet ze dan een steuntje in de rug geven. Eventueel een bemoedigend zetje op weg naar hernieuwde zelfstandigheid. De uitgangspunten voor ouderen zijn meedoen, meedenken en meebeslissen,' zo vertolkte Anke van Blerck de VVD-visie. De VVD stelt de verantwoordelijkheid van de ouderen voor zichzelf voorop, maar daar houdt het beleid niet mee op. De overheid is verantwoordelijk voor een goede, betaalbare zorg. Zij moet zorgen voor voldoende verpleeghuizen, deskundig personeel, bedden en een goede kwaliteitszorg.

Zorgbudget met 2 miljard uitgebreid

In haar verkiezingsprogramma heeft de VVD een volumegroei van het zorgbudget opgenomen van 2% per jaar. Dan gaat het om een bedrag van 2 miljard gulden. Dat is meer dan welke partij ook ter beschikking wil stellen.

Erica Terpstra heeft de modernisering van de ouderenzorg ingezet. Zij heeft de financiering ontdaan van belemmerende schotten. Dat was en is een grote en inge-

wikkelde operatie waarvan de resultaten nog niet allemaal helder kunnen zijn.

Anke van Blerck: 'Zowel de verzorgingstehuizen als de verpleeghuizen worden nu vanuit de AWBZ gefinancierd. De vermogenstoets - een doorn in het oog van de VVD - is daarmee afgeschaft. Niemand hoeft eerst zijn eigen spaarcentjes op te eten. De eigen bijdragen zijn gelijk getrokken. Het recht op zorg is nu voor iedereen gelijk, zoals het hoort.' In tegenstelling tot wat de oppositie wel eens suggereert is in deze kabinetsperiode in de verpleeghuizen geen bed minder komen te staan. Het aantal plaatsen is in de afgelopen vier jaar met duizend gestegen. Maar Anke benadrukte dat er nóg een inhaalslag moet komen.

Scheiding van wonen en zorg

Om de zelfstandigheid en onafhankelijkheid van ouderen zo lang mogelijk in stand te houden zet de VVD zich al jaren in voor een scheiding van wonen en zorg. Het is ook doelmatiger en het maakt het financierings- en voorzieningstelsel overzichtelijker.

Wat de zorg betreft richt de VVD zich op: zorg op maat. Van lichte thuiszorg tot zware verpleeghulp. Rijk, provinciale en lokale overheid hebben op dit gebied eigen aanvullende verantwoordelijkheden.

Erica Terpstra heeft zich sterk gemaakt voor meer privacy in de verpleeghuizen. Het begin is er, maar op dit gebied moet nog veel gebeuren waarvoor een lager tijdsbestek onvermijdelijk is. Daarnaast heeft zij met het instellen van het Persoonsgebonden Budget (PGB) de mogelijkheid voor velen geopend om zieken en gehandicapten (langer) in de eigen vertrouwde omgeving te laten.

Anke van Blerck: 'Dat het PGB nog niet volmaakt is en er nog onvoldoende geld was voor iedereen, wisten we. Maar wij hebben bewust besloten om werkendeweg het PGB in te voeren. En dus al doende de onvolkomenheden één voor één op te lossen. Als ik de vele enthousiaste reacties van mensen hoor die het PGB hebben dan ben ik blij dat wij daarvoor hebben gekozen. Op voorstel van de VVD wordt van elk tientje dat extra aan de gezondheidszorg wordt besteed minstens een gulden gereserveerd voor uitbreiding van het PGB.'

Ouderen maken weinig gebruik van Bijzondere Bijstand

Uit een rapportage van het Sociaal Cultureel Planbureau in 1996 blijkt dat 85% van de ouderen financieel goed rond kunnen komen. Circa 15% moet rondkomen van een bedrag dat rond het sociaal minimum ligt. Een deel

van de ouderen is dus sterk afhankelijk van de sociale zekerheid.

Ouderen die het niet breed hebben maken relatief weinig gebruik van de bijzondere bijstand en van de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen. Er is sprake van schroom om zich hiervoor te melden maar ook van onbekendheid met de regels. Het is de taak van de gemeenten om de bijzondere bijstand voor die ouderen toegankelijker te maken. Verder heeft het kabinet nog een aantal maatregelen getroffen om de inkomenspositie van ouderen te verbeteren.

Sinds 1995 is de algemene fiscale ouderenaftrek ingevoerd. Vanaf 1997 de extra fiscale aftrek voor alleenstaande ouderen met een laag inkomen. Ook werd door de reparatiewet Van Otterloo de mogelijkheid tot uitbreiding van het aantal ouderen in het ziekenfonds mogelijk gemaakt.

Vanaf 1998 stelt het kabinet structureel een bedrag van 416 miljoen beschikbaar voor fiscale maatregelen voor ouderen.

Het eigen bijdragesysteem in de verzorgingshuizen is herzien. En voorts hoeven tehuishouders, indien zij de hoge bijdrage voor het verblijf betalen, geen eigen bijdrage voor het ziekenfonds te betalen. Tenslotte zijn de bewoners van verpleeg- en verzorgingshuizen vrijgesteld van het betalen van luister- en kijkgeld.

AOW moet welvaarts- en waardevast worden

De VVD hamert al vele jaren op een waarde- en welvaartsvast AOW die niet als een uitkering maar als basispensioen moet worden beschouwd. Om dat pensioen ook voor de toekomst zeker te kunnen stellen, zijn er nu al maatregelen nodig. Want niet alleen de toekomstige vergrijzing speelt een rol, ook het feit dat heel veel mensen al met 55 jaar ophouden met werken plus het gegeven dat jongeren door langere studieduur later op de arbeidsmarkt komen zetten onze sociale zekerheid onder druk. Daarom bouwt de huidige regering aan een AOW-spaarfonds. Voorts willen de liberalen het financiële draagvlak verbreden door het invoeren van flexibele pensionering en op termijn een verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd tot bijvoorbeeld 67 jaar. In een aantal Scandinavische landen is die leeftijd al ingevoerd. Het kabinet zal met steun van de VVD onderzoeken of het AOW-pensioen op latere leeftijd kan ingaan als de AOW-gerechtigde dat wil.

Om ouderen zo lang mogelijk zelfstandig in de eigen omgeving te laten leven, zullen veel woningen moeten worden aangepast. Bij nieuwbouw moet met andere eisen rekening worden gehouden. Uit een onderzoek van de Universiteit van Utrecht blijkt dat er thans 180.000 geschikte woningen voor ouderen te kort zijn, maar ook dat van de bestaande geschikte woningen slechts de helft door ouderen wordt bewoond. Daarom zou aanpasbouw in de toekomst veel meer standaardbouw moeten worden. Op dit punt ligt een belangrijke taak voor de gemeentepolitiek. Ruud Luchtveld sprak in dit geval over 'levensloopbestendig bouwen'. Hij is van mening dat bij stadsvernieuwing en op VINEX-locaties daar scherp op moet worden gelet.

Uit de vele vragen op de inleidingen kwam ondermeer naar voren dat er nog vaak onduidelijkheid bestaat over welke taken en mogelijkheden bij de verschillende overheden horen. Mogelijkerwijs ligt de oorzaak in de taakverschuivingen die de rijksoverheid de laatste jaren heeft doorgevoerd.

Ouderenbeleid. De discussie binnen de VVD zal blijven doorgaan. ■

Kaderschool voor de VVD

door Ton van Voskuilen en Frank van Dalen

De VVD kan tevreden zijn. De laatste jaren zijn grote aantallen volksvertegenwoordigers gekozen voor de VVD. De VVD heeft nu zelfs voor het eerst in haar bestaansgeschiedenis reële kans om de grootste partij van het land te worden. Bij dit succes horen ook bijzondere verantwoordelijkheden. Eén van die verantwoordelijkheden is dat de partij over voldoende politici en bestuursleden beschikt, die kwalitatief inzetbaar zijn. De eisen die door de samenleving - en primair door onze kiezers - aan de afgevaardigden in onze sterk groeiende partij worden gesteld, zijn van essentieel belang. Eisen waarop de VVD moet zijn voorbereid.

Het antwoord van de VVD op bovenstaande ontwikkeling is verdergaande professionalisering. Het vormings- en scholingsinstituut van de VVD, de Haya van Somerenstichting, heeft hier al belangrijke bijdragen aan geleverd. Denk aan de functionerings- en beoordelingsgesprekken voor politici, en de verbeterde leergang gemeenteraad en leergang besturen. Ook met de toernee van mediatrainingen vlak voor de onlangs gehouden gemeenteraadsverkiezingen is een steentje bijgedragen. De Kadercursus die dit voorjaar voor de tweede keer wordt georganiseerd en de beoordeling van cursisten tijdens kadertrainingen hebben aan de verdergaande professionalisering bijgedragen.

Maar we zijn er nog niet.

Wat ontbreekt is een samenhang, een echt opleidingstraject voor ons politiek en bestuurlijk kader. Als je extra eisen stelt en mensen gaat beoordelen zul je ze ook mogelijkheden moeten bieden zich te ontwikkelen. Daarvoor dient een samenhangend aanbod aanwezig te zijn.

Kadercursus

In het beleidsplan "Werkwijze Haya van Somerenstichting" van juni 1997 heeft het hoofdbestuur aan die toekomstige plannen gestalte gegeven. De Kadercursus is zo'n voorbeeld van concretisering. Het schema, elders op deze pagina, laat een doorgaande lijn zien. De eerste fase is de zogenaamde Kadercursus. De Kadercursus bestaat uit vier zaterdagen in het voorjaar, die bestemd zijn om de inhoudelijke kennis van de cursisten te vergroten. De opzet is in handen van de VVD en de JOVD, als onderdeel van de samenwerkingsovereenkomst tussen deze twee organisaties. Deze dagen zijn toegankelijk voor alle leden van de VVD en JOVD. 's Ochtends worden ideologische stromingen door deskundigen behandeld. 's Middags kunnen de deelnemers in groepen discussiëren. Bijzonder is dat deelnemers zich kunnen laten beoordelen door leden van de zogenaamde Beoordelings- en Begeleidings Commissie (BBC). De beoordeling vindt plaats aan de hand van vooraf opgestelde criteria. De criteria zorgen ervoor dat iedereen op dezelfde punten wordt beoordeeld. Daardoor is voor iedereen duidelijk wat die criteria inhouden. De adviezen die de cursisten krijgen kunnen ze gebruiken om zichzelf verder te ontwikkelen.

Deelnemers die hebben deelgenomen aan de Kadercursus kunnen doorstromen naar het onderdeel Vaardigheden. Dit onderdeel wordt over drie zaterdagen verdeeld. De eerste en tweede zaterdag staan twee niveaus presentatie- en discussietechniek centraal. De derde zaterdag wordt een mediatraining gegeven. Door met twee niveaus te werken kun je mensen bieden waar ze behoefte aan hebben. Verder hangt het te volgen niveau af van de cursussen die men al eerder bij de Haya van Somerenstichting heeft gevolgd. Er wordt vanuit gegaan dat deelnemers een groot deel van de cursussen van de Haya van Somerenstichting hebben gevolgd. Uit ervaringen van voorgaande jaren blijkt dit tijdens de Kadercursus wel degelijk resultaat te hebben.

Centrale Kadertraining

Na dit traject in het voorjaar, kunnen deelnemers eventueel doorstromen naar de Centrale Kadertraining. Dit was voorheen de Topkadertraining. Om toegelaten te worden tot de Centrale Kadertraining moeten deelne-

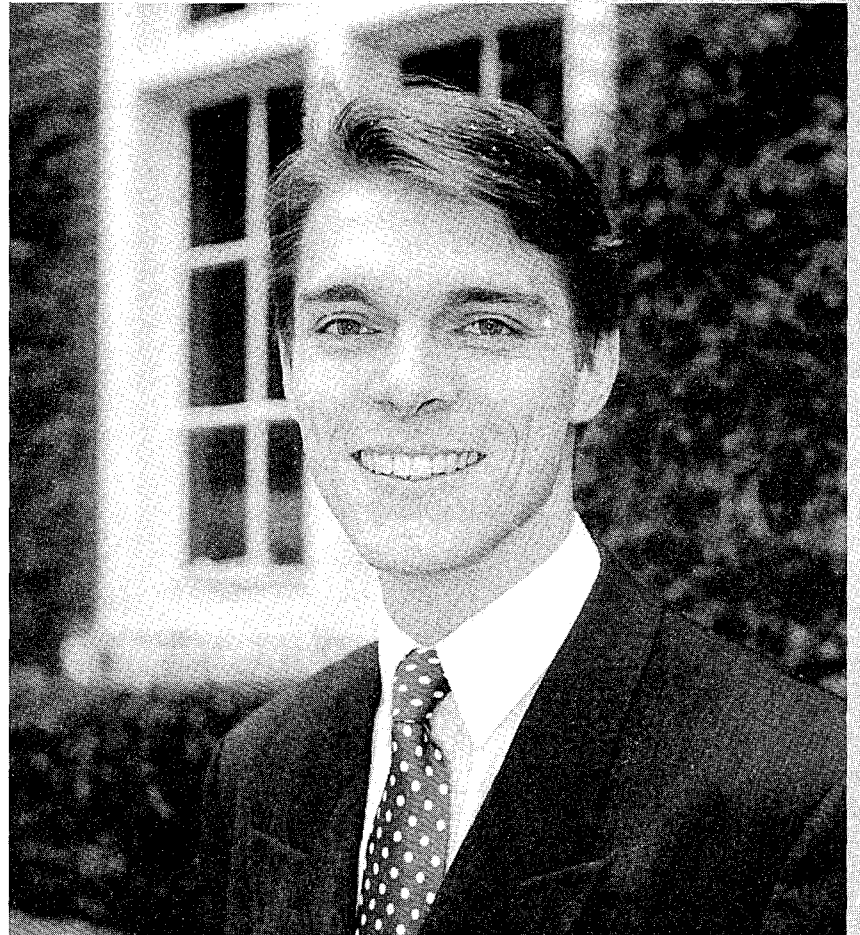
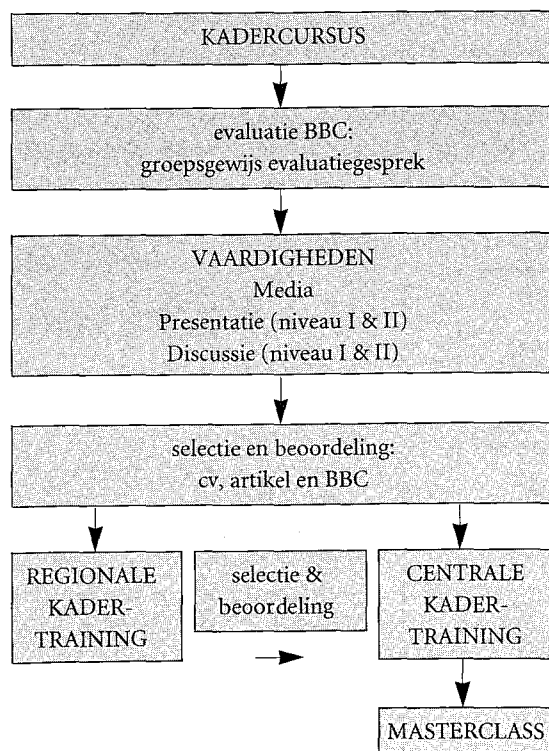
mers echter aan een aantal eisen voldoen. Zo moeten zij in maximaal twee jaar de volledige Kadercursus en Vaardigheidstraining hebben gevolgd. Ook moeten de beoordelingen positief zijn. Tot slot wordt van de mensen die zich aanmelden verwacht dat ze een artikel schrijven dat eveneens zal worden beoordeeld. Indien we de kwaliteit van de Centrale Kadertraining op een hoog niveau willen houden, is beoordelen de enige mogelijkheid. Tevens zal het cv hierbij worden betrokken. De Centrale Kadertraining zal worden ingezet om politiek en bestuurlijk kader verder op te leiden. Dit is van essentieel belang om de kwaliteit in de partij verder te verbeteren.

Regionale Kadertraining

De vraag is natuurlijk wat er met de mensen gebeurt die niet worden toegelaten. Het is jammer dat in het verleden zo weinig mensen konden worden geplaatst bij de Topkadertraining. Voor degenen die niet konden deelnemen aan de Topkadertraining bestond geen alternatief. Dat is er nu wel. In het land zullen door Kamercentrales Regionale Kadertrainingen worden georganiseerd. Daardoor zal een veel grotere groep mensen kunnen worden opgeleid. Deze trainingen staan open voor alle leden. In eerste instantie is de training bedoeld voor lokale en regionale politici en bestuursleden.

Voor mensen die hebben deelgenomen aan de Regionale Kadertraining bestaat op termijn de mogelijkheid door te stromen naar de Centrale Kadertraining. (Dit geldt voor die deelnemers die reeds hebben deelgenomen aan de kadercursus en de vaardigheden, en die zijn beoordeeld). De deelnemers kunnen tijdens de Regionale Kadertraining worden beoordeeld. Zijn er aanwijsbare redenen om een deelnemer alsnog, of een jaar later, toe te laten tot de Centrale Kadertraining dan zal dat gebeuren. De selectie tot toelating blijft onder verantwoordelijkheid van het hoofdbestuur.

Kaderopleiding

Frank van Dalen

De Regionale Kadertrainingen zullen bijeenkomsten zijn waarin zowel inhoud als vaardigheden met elkaar worden vervlochten. De opzet kan, afhankelijk van de behoefte, per kamercentrale verschillen. Dit is in eerste instantie een verantwoordelijkheid van de betrokken kamercentrales, waarbij de Haya van Somerenstichting uiteraard de nodige hand- en spandiensten zal verrichten.

De Centrale Kadertraining vindt plaats gedurende twee weekenden in het najaar. Tijdens het eerste weekend staan op vrijdag en zaterdag inhoud, presentatie- en discussietechniek centraal. (Oud-)Kamerleden geven de cursisten kritische feedback. Tijdens het tweede weekend, als ook de zondag erbij komt, wordt de zaterdagavond gebruikt om het sociale aspect aandacht te geven. Echter, ook dan zal er gewerkt moeten worden. De zondag staat in het teken van debatering. Na afloop vindt met de deelnemers een uitgebreide evaluatie plaats. Dan wordt niet alleen gekeken naar de Centrale Kadertraining, maar naar het hele doorgelopen traject (de Kaderschool).

Masterclasses

De VVD'ers die de Topkadertraining hadden gevolgd werd in het verleden geen vervolgtraject aangeboden. Je mag echter van mensen die de partij vertegenwoordigen verwachten dat zij zich voortdurend blijven scholen. Kortom, levenslang leren. Tot op heden leek dit een loos begrip. Dat is nu verleden tijd. Met ingang van 1999 zullen regelmatig zogenaamde Masterclasses worden georganiseerd. Deze bijeenkomsten kunnen worden vergeleken met Masterclasses in de muziekwereld. Op onderdeelen worden cursisten getraind. Het belangrijkste dat hiermee kan worden bereikt is dat mensen zich blijvend kunnen ontwikkelen. Als voorbeeld kan worden genoemd een TV-mediatraining voor toekomstige wethouders die in hun woonplaats kunnen worden geconfronteerd met een live-uitzending van hun raadsvergadering op de lokale TV.

Het lijkt erop dat de leden van de VVD geen rust meer wordt gegund! In eerste instantie richten de Masterclasses zich op leden van de VVD die politiek of bestuurlijk actief zijn. Voor de betrokkenen betekent het inderdaad een extra belasting. Aan de andere kant mag je als partij verwachten dat actief kader zich voortdurend blijft ontwikkelen. Zeker voor politici geldt dat. Zij vervullen een

publieke functie namens de VVD. Daar horen verantwoordelijkheden bij. Een en ander past uitstekend in het streven van de VVD naar verdergaande professionalisering.

De Masterclasses mogen niet gezien worden als een soort voorselecterend instrument voor topkader of kamerleden. Er bestaan al goede selectieprocedures voor kandidaten die een politieke functie ambiëren. Het is wel zo dat in functioneringsgesprekken met actieve politici wordt gekeken naar wat men heeft gedaan om zich verder te ontwikkelen. De Masterclasses zijn een instrument om zichzelf te blijven ontwikkelen. Met andere woorden: levenslang leren.

Samenvatting

Het bovenstaande kan als volgt kort worden samengevat: er zijn allerlei cursussen die in het hele land worden georganiseerd. Dat zijn *de basiscursussen* die voor iedereen toegankelijk zijn. In het voorjaar zijn er vier zaterdagen waar ideologieën centraal staan: *de Kadercursus*. Leden van de VVD en JOVD zijn hier welkom. Na deelname aan de Kadercursus kunnen deelnemers doorstromen naar *de vaardigheidstrainingen*. Deze worden tijdens twee zaterdagen aangeboden. Het niveau dat wordt gevolgd is afhankelijk van het niveau van de deelnemers. Men kan zich tijdens de Kadercursus en Vaardigheidstrainingen laten beoordelen. Tevens kan een artikel worden geschreven. Op basis van de beoordelingen, het artikel en het cv wordt gekeken of men door kan stromen naar *de Centrale Kadertraining of Regionale Kadertraining*. De Regionale Kadertraining is vooral bedoeld voor lokale en regionale politici en bestuurders. Na de Centrale Kadertraining bestaat de mogelijkheid tot het volgen van *Masterclasses*. Hiermee is de cirkel rond en heeft de VVD de beschikking over een echte kaderopleiding.

Mensen die meer informatie over bovenstaande willen, kunnen terecht bij de Vormings- en Scholingsfunctionaris van hun Kamercentrale of bij de Haya van Somerenstichting. Alle cursussen worden regelmatig in dit blad aangekondigd. ■

Gesprekstaaf met kc-voorzitter J.W. Haanstra, VVD-lijsttrekker in Alkmaar Arie Eskamp, VVD-voorzitter Willem Hoekzema en dagvoorzitter Frits Bolkestein

Het grote-stedenbeleid

door Bert van der Stoel, foto: Frank Fahrner

Onder het motto 'Kom luisteren, praat mee' organiseerde de VVD op 28 februari in Alkmaar een themaconferentie over het grote-stedenbeleid. Met dat beleid wordt gepoogd om de grootste steden in ons land met extra aandacht en middelen beter toe te rusten op problemen die hardnekkiger van aard zijn dan in kleine(re) gemeenten.

Uiteraard zijn er altijd mensen te vinden die als een ander wat extra krijgt de noodzaak daarvan te bestrijden. Immers, gemeentebestuurders en andere politici zijn net gewone mensen, dus is er discussie. Een reeks sprekers had gehoor gegeven aan de vraag om informatie te bieden. Onder leiding van dagvoorzitter Bolkestein werd het onderwerp besproken door minister Hans Dijkstal, burgemeester Ivo Opstelten (Utrecht), SER-voorzitter Klaas de Vries, burgemeester Jan Franssen (Zwolle), VVD-wethouder Arie Epskamp (Alkmaar) en een drietal praktijkdeskundigen. De minister van Binnenlandse Zaken herinnerde aan het huidige regeerakkoord, waarin is vastgelegd dat de sociale problemen in de grote steden zeer intensief zijn. De aandacht voor grote steden is een logisch gevolg op het sociale vernieuwingsbeleid 'waar de VVD-fractie indertijd pal achter stond'. Een nieuwe dimensie aan de zaak is het onderkennen van kansen en potenties van de grote steden. Daarbij is Nederland, zo stelde Hans Dijkstal, te

klein voor een discussie randstad versus de rest van het land. In het komende regeerakkoord moet het grote-stedenbeleid nog prominenter aan de orde zijn.

Burgemeester Ivo Opstelten wees op het feit dat de vier grote steden negatief afwijken van de andere steden op de onderwerpen werkgelegenheid, inkomens en allochtonen. Daarbij gaat het om de kwantiteit en de ophoping van dit drietal problemen. Maar er is ook een andere kant van de medaille. Van de steden kunnen impulsen uitgaan, waarvan andere plaatsen kunnen profiteren. De conclusie van het beleid tot nu toe is, dat het ondersteund en versterkt dient te worden. Dat vindt ook de SER (Sociaal-Economische Raad). Per wijk de problemen aanpakken en niet alleen als projecten, maar ingebed in het algemeen beleid.

Burgemeester Jan Franssen gooidde de beuk er in door onder andere te wijzen op de weer opduikende centralisatie in Den Haag en de nog steeds veel te verkokerde departementen. Zulke dingen fruiken het beleid, vond hij. De regie van de steden, waarbij er een samenhang moet zijn van kansen en bedreigingen, schiet qua capaciteit en kwaliteit tekort. Die stedelijke regie moet worden versterkt. Dat betekent dus tegen de suburbanisatie zijn, de uitwaaiing van de verstedelijking.

SER-voorzitter De Vries stelde dat we op de goede weg zijn. Maar er bestaat een te grote verbodskeling tussen ruimtelijke ordening en economisch beleid. De mensen begrijpen er niets van als bedrijven de stad uit worden gestuurd. Overigens zijn de overheden teveel met zichzelf bezig: de samenwerking tussen gemeenten gaat achteruit. Voorts stelde De Vries dat de arbeidsdeelname groter en mobieler moet worden. De andere uitvoeringsdeskundigen zagen onder andere veel in banenpools en Melkertbanen, omdat daarin geplaatsten dikwijls doorstromen naar gewone banen. Zelfs langdurig werklozen die zijn doorverwezen naar vrijwilligerswerk blijken door te stromen naar echte banen. De integrale aanpak biedt perspectief. Een verdienste van het grote-stedenbeleid is de combinatie van werkgelegenheidsbeleid en toezichtbanen. De handhavingsteams vinden in wijken een enthousiast onthaal.

Bondgenootschap

Frits Bolkestein concludeerde aan het slot dat er een "ontkokering" van instituten zoals de departementen moet komen en dat het rijk met de gemeenten en de bewoners een bondgenootschap moet aangaan. Voorts is een integrale aanpak vereist (inclusief bestuurlijke vernieuwing) en is scholing zeer belangrijk. Dan wordt wellicht het doel bereikt dat, zoals mr. Opstelten het uitdrukte, 'allen moeten participeren'. ■

Grote steden geven impulsen waarvan andere plaatsen profiteren

Mensen begrijpen het niet als bedrijven de stad worden uitgestuurd

BARTELS ADVOCATEN

Bartels Advocaten is een middelgroot advocatenkantoor met vestigingen te Utrecht en te Amsterdam. De werkzaamheden concentreren zich op cliënten met vermogensrechtelijke belangen, zowel in het bedrijfsleven als in de privé-sfeer.

Specifieke aandachtsgebieden van het kantoor zijn: onroerend goedrecht, huurrecht bedrijfsruimte, ondernemingsrecht, arbeidsrecht en incasso's. Een ingewerkt team van meer dan 15 advocaten en juridisch medewerkers staat voor u klaar om u te adviseren en bij te staan in procedures. Desgewenst wordt terzake voormelde rechtsgebieden ook een *second opinion* afgegeven.

Het Hoogeland
Museumlaan 2
3581 HK Utrecht
Postbus 64
3500 AB Utrecht
Telefoon: 31 (0)30 - 2522577
Telefax: 31 (0)30 - 2523943
email: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Contactpersonen:
Mr D.A.N. Bartels MRE
Mr R.L. Boerman
Mr P.G.E. van Gremberghen

Atlas Complex
Hoogoorddreef 9
1101 BA Amsterdam Zuidoost
Telefoon: 31 (0)20 - 3120661
Telefax: 31 (0)20 - 3120681
email: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Contactpersonen:
Mr W.O. Groustra
Mw Mr N.M. Slump

Restaurant - Zalen - Bar - Grand Terras

Diverse stijlvolle zalen voor vergaderingen, seminars, symposia, recepties en ontvangsten van 25 tot 1000 personen.

Dalweg 1 / Breeweg 40 3075 LK Rotterdam tel. 010 - 419 03 16 (400 m. van "De Kuip")

“Liberalen onder één dak”

door Reny Dijkman

De historicus Henk Vonhoff heeft met “Liberalen onder één dak” een boeiend beeld geschetst van de VVD vanaf haar oprichting in 1948. Geen volledig beeld, maar dat pretendeert hij ook niet. Chronologische geschiedschrijving boeit minder mensen dan een thematische behandeling van een aantal beleidsgebieden waarop liberalen door hun levenshouding tolerant, open voor de wereld en - door alle jaren heen - niet alleen voor Nederland, hun stempel hebben gedrukt.

Of het nu het financieel-economisch beleid, het cultuurbeleid, Europa of onderwijs betreft, Vonhoff schetst de doorgaans consequente houding die liberale beleidsmakers vanaf de oprichting van de VVD tot op heden hebben getoond. Maar ook de soms minder liberale uitlijzers vermijdt hij niet.

In zijn verantwoording schrijft de auteur dat hij heeft afgezien van interviews. ‘De partij is in een sterke positie gekomen in die halve eeuw door wat is gedaan, meer dan door gedoe. Daarbij is er nog wel eens een verschil tussen doelstelling en realisatie. Tussen de werkelijkheid (Sein) en de norm (Sollen). Dat is geen schande, maar wel een feit waar men zich bij politiek bestuur bij voortdurende van bewust moet zijn. Het gaat fout als men het “Sein” tot norm verheft. Voor het schrijven van een boek geldt dat niet minder, maar dat besef houdt ons in beweging.’

Dat hij als één van de nog weinig levenden bewust bij de wieg van de VVD heeft gestaan is een groot voordeel voor de leesbaarheid van dit boek. Ook zijn actief aandeel aan en grote betrokkenheid bij deze halve eeuw liberalisme maken zijn werk tot een meer dan historisch overzicht. Zo schetst hij met grote liefde de door de tekst verweven portretten van prominente VVD'ers, die door hun inzet en handelen de VVD hebben gemaakt tot wat zij thans is: een grote, liberale volkspartij. Hiermee haalt hij oude coryfeeën terecht uit de vergetelheid en geeft hun een menselijk gezicht. Zo zal het velen, en zeker jongeren, onbekend zijn welke prominente rol bijvoorbeeld Jeanne Fortanier-de Wit heeft gespeeld op zowel het gebied van onderwijs als van de omroep.

Zijn door de tekst verspreide anekdotes zijn toegespitst op persoonlijke eigenschappen en gewoonten. De zeden en mores uit het verleden komen het best in die vorm tot uitdrukking. Zo schrijft hij over Roelof Zegering Hadders het volgende:

Roelof Zegering Hadders is een praktisch en nuchter politicus.

In Emmen is hij een zeer gezien wethouder. In de Kamerfractie spreekt hij niet zelden een relativerend woord. Als de zaak te ingewikkeld wordt, zegt hij: ‘Kijk eens, Mijnheer de Voorzitter, ik ben maar een eenvoudige Drentse heuhaas, maar zou het niet verstandig zijn om nu na te gaan wat er gebeurt als we tegen stemmen. Richt dat wat uit? Als dat nou niet zo is, moeten wij hier dan erg ingewikkeld doen over theoretische verschillen?’ Maar ook buiten de Kamer doet hij dat. Als het Kabinet in 1946 een beroep doet om terwille van de toestand in het Westen van het land het elektriciteitsgebruik te verminderen, geeft Emmen daaraan uiteraard gevolg en beperkt de straatverlichting tot het uiterste.

Als Eerste-Kamerlid rijdt Zegering Hadders door Amsterdam en ziet dat de stad over het algemeen volop in het licht is. Hij passeert de Berlagebrug. Ook op de fraaie Jugendstilbrug branden de lampen uitbundig. Zegering Hadders laat zijn chauffeur stoppen en telt de lampen op de Berlagebrug. Het zijn er meer dan in heel Emmen brandend worden gehouden. Teruggekeerd in Emmen maakt hij aan de spaarzaamheid subiet een einde. Opnieuw weet Emmen dat de gemeente in hem een verstandige wethouder heeft.’

Cultuurbeleid

Op het gebied van het cultuurbeleid, waarbij voor liberalen voorop staat dat ‘de individuele mens zijn talenten moet ontplooiën en zijn persoonlijke schoonheidsbeleving of andere emoties moet ervaren zonder inmenging van autoriteiten’, leidt de praktijk in het liberale kamp regelmatig tot verdeeldheid. Vonhoff constateert dat

‘een éénvormige liberale cultuurpolitiek niet bestaat.’

Niet alleen blijkt dat in 1964 bij de beoordeling van “beeldreligie”, een sketch in het satirische programma ‘Zo is het toevallig ook nog eens een keer’, waar de JOVD zich fel keert tegen de opvattingen van (een deel van) de VVD-politici, maar ook bij de blokkade van de P.C. Hooftprijs over 1984.

Vonhoff schrijft daarover: ‘In 1985 vergalopperen de liberale bewindlieden en de meerderheid van de Tweede-Kamerfractie zich. Voor Nederlands meest prestigieuze literatuurprijs, de P.C. Hooftprijs, een staatsprijs, wordt als gebruikelijk een onafhankelijke jury ingesteld. Dat is in overeenstemming met het beginsel dat de overheid wel de voorwaarden schept om bijzondere verdiensten te belonen, maar het oordeel daarover aan deskundige buitenstaanders overlaat...’ ‘De jury kent de prijs toe aan H. Brandt Corstius, die onder een aantal pseudoniemen gepeperde beschouwingen ten beste heeft gegeven, die niet altijd met de omzichtigheid van een notariële akte zijn geformuleerd. Personen en autoriteiten worden door hem niet ontzien. Als Battus schrijft hij beschouwingen over de “Opperlandse taal- en letterkunde”, die hoog worden gewaardeerd. Of dit genoeg is voor de P.C. Hooftprijs? Dat oordeel wordt in bevestigende zin uitgesproken door de jury...’ Het CDA in het eerste Kabinet-Lubbers denkt daar echter anders over. De CDA-ministers worden gesteund door de liberale collega's in hun opvatting dat jaar de staatsprijs niet toe te kennen. Dan ligt de zwarte piet bij de VVD-Twee-

de Kamerfractie, die niet vooraf is geïnformeerd over deze kabinetsbeslissing. ‘Het Amsterdamse Kamerlid H.H. Jacobse, oud-JOVD-voorzitter en in brede kring gewaardeerd vanwege zijn zuiver liberaal politiek gevoel, leidt in de fractie het verzet tegen deze gang van zaken. Hij meent dat de fractie dit niet moet laten lopen.’

Onder zware druk van de fractieleiding stemmen slechts twee kamerleden met hem mee. Dat zijn Greetje den Ouden-Dekkers en Jan Kees Wiebenga. (Hier vermeldt Vonhoff abusievelijk Wim Keja, dit zal in de volgende editie worden verbeterd, red.)

De Eerste Kamer spreekt liberaler taal. Vonhoff: ‘De Eerste Kamer houdt het liberale blazoën zuiver. Namens die fractie kapittelt mevrouw L. Vonhoff-Luyendijk minister Brinkman. Zijn motivering - ik heb de vrijheid niet ingeperkt maar slechts erkenning onthouden - is naar haar inzicht niet deugdelijk.’

Moeizame partijvorming

Liberalen hebben van nature weinig neiging zich gedisciplineerd te organiseren. De wordingsgeschiedenis van de VVD toont dat duidelijk aan. Vonhoff memoreert: ‘Voor Oud is de partijorganisatie niet interessant en hooguit hinderlijk. Hij wil er ook niet veel tijd aan besteden. Het dagelijks bestuur roept hij vier maal per jaar bijeen. In het voorjaar en het najaar wordt dat gecombineerd met een vergadering van het hoofdbestuur. Oud streeft ernaar beide agenda's voor de lunch te hebben afgehandeld. Dat is niet het klimaat waarin principiële reorganisatievoorstellen veel kans van slagen hebben. Eerst in 1962 zal de structuur van de VVD onderwerp zijn van grondige gesprekken.’ Vanaf die periode komt de VVD als beginselpartij tot volle bloei.

H.J.L. Vonhoff: ‘Liberalen onder één dak.’

Uitgeverij: Sdu Den Haag. ISBN 90 12 08581 0

Verkrijgbaar in de boekhandel. Prijs: f 45,-

Column

Woensdag 4 maart 1998: een tumultueuze avond. Wie winnen er wel, wie zijn de verliezers van de gemeenteraadsverkiezingen? Stemmachines haperen, appels worden met peren vergeleken en een, helaas, historisch lage opkomst.

Het CDA verliest, lokale partijen stabiliseren, dramatisch verlies voor D66 en winst voor de PvdA en onze eigen VVD. Ruim 200 nieuwe raadszetels voor de VVD. In 72 gemeenten is de VVD zelfs de grootste partij. Ook in traditioneel niet sterke VVD-gebieden is veelal een winst te zien. De VVD heeft sinds 1994 geen verkiezing meer verloren.

Na een campagne waarin veel werk door zo vele vrijwilligers is verzet kunnen we nu de balans opmaken. De verkiezingsavonden trokken veel belangstelling. Zowel van onze leden, kiezers,

media, als ook soms van varkenshouders. Afwisselende programma's met medewerking van lokale, regionale en landelijke politici, Guus Meeuwis, Hedy Lester en Anita Meyer maakten de avonden interessant, vermakelijk als ook boeiend. Lokale politici die de markt opgingen, discussies voerden, folders verspreidden: er is hard gewerkt voor dit resultaat.

Toch zullen we, ondanks de winst, ook lessen uit de verkiezing moeten trekken. Sommigen hadden immers een nog grotere winst verwacht. Het grote legioen “niet-stemmers” moet ons aan het denken zetten. Hoe kunnen we hen bereiken, opdat meer mensen bij de politiek betrokken raken. Lokale partijen doen het goed, zouden zelfs (soms) dichterbij de burgers staan. Veel hangt af van de plaatselijke VVD. Wees niet alleen herkenbaar in de verkiezingsperiode. Zoek de burger op in de wijken en de dorpen, en luister, en

wees zo herkenbaar voor hem of haar.

De politieke kaart van Nederland laat zien dat er veel mogelijkheden zijn voor de VVD. Daar zullen we hard voor moeten blijven werken. Woensdag 6 mei is de volgende gang naar de stembus. Laten we met elkaar zorgen dat de VVD bij die verkiezingen voor de Tweede Kamer een klinkend resultaat behaalt. De VVD werkt!

Tot slot: graag wens ik alle raadsleden veel succes en bedank ik alle vrijwilligers voor het vele werk. Zonder hen zou de VVD niet zo sterk zijn.

H. J. L. Vonhoff

-kandidaten kunnen zich nu (laten) melden-

Europees Parlement óf Eerste Kamer?

Door Reny Dijkman

Na de twee verkiezingen dit jaar volgen in 1999 naast de verkiezingen van Provinciale Statenleden, de verkiezingen van de leden van de Eerste Kamer en van het Europees Parlement. Het hoofdbestuur heeft voor beide kandidatenlijsten een aparte commissie ingesteld om hem over de kandidaten te adviseren.

Geïnteresseerden voor de Eerste Kamer kunnen worden aangemeld bij mr. Daan Zwart, secretaris van de adviescommissie Eerste-Kamerleden. Deze commissie staat onder leiding van Mevrouw Lien Vos-van Gortel, oud-burgemeester van Utrecht en thans lid van de Raad van State. Evenals bij de kandidaatstelling voor de Tweede Kamer wordt met iedereen een gesprek gevoerd. De senaat heeft als voornaamste taak de toetsing van de wetsontwerpen die door de Tweede Kamer zijn aangenomen. Personen die menen aan dat proces een goede

bijdrage te kunnen leveren worden uitgenodigd zich aan te melden voor een gesprek met de commissie. De Eerste-Kamerleden worden getrapd gekozen, namelijk door de leden van Provinciale Staten. Ook voor de statenfracties geldt de oproep om rond zich te kijken naar belangstellenden voor een zetel in de senaat.

Voor een oriënterend gesprek kunnen personen zich tot 1 juni aanstaande melden bij mr. D. Zwart, postbus 30836, 2500 GV Den Haag, o.v.v. *persoonlijk*.

Europees Parlement

Onze 6 Euro's, Gijs de Vries, Jan Kees Wiebenga, Jessica Larive, Florus Wijsenbeek, Elly Plooijs en Jan Mulder doen hun uiterste best om de drempels tussen Europees Parlement en het nationaal parlement te verlagen en de Nederlandse inbreng in Europa te vergroten. Het Europees Parlement groeit - vooral door toedoen van de Europese Liberale fractie (ELDR) onder leiding van Gijs de Vries - steeds verder naar een democratisch instituut met dezelfde rechten en plichten als de nationale parlementen. Onderschat de invloed van dit parlement niet:

40% van onze nationale wetgeving is gebonden aan de Europese Richtlijnen en de invloed van het Europees Parlement neemt alleen nog maar toe. De verkiezingen voor het Europees Parlement zijn in juni 1999.

Het hoofdbestuur wil tot een optimale kandidatenlijst komen. Het heeft daartoe een adviescommissie ingesteld onder leiding van oud-Europarlementariër Aart Geurtsen. Deze commissie voert momenteel met geïnteresseerden oriënterende gesprekken. Indien u in deze functie interesse heeft en meent over de juiste achtergrond en ervaring te beschikken om u kandidaat te stellen, kunt u zich schriftelijk aanmelden voor 1 juni bij de secretaris van deze commissie, drs. A. Geensen, VVD, postbus 30836, 2500 GV Den Haag, o.v.v. *persoonlijk*. U ontvangt zo spoedig mogelijk een aanmeldingsformulier.

Het hoofdbestuur nodigt bij de kandidaatstellingen de vrouwelijke leden van harte uit zich voor een gesprek aan te melden.

PvdA en CDA verwerpen VVD-motie welvaartsvaste AOW

door Henk van Hoofd, VVD-Tweede-Kamerlid en Geert Wilders, VVD-beleidsmedewerker

In de Tweede Kamer is onlangs gedebatteerd over de koopkrachtontwikkeling van dit jaar. Nadat het kabinet vorig jaar met Prinsjesdag had beloofd dat vrijwel iedereen er in 1998 in koopkracht op vooruit zou gaan, waren veel burgers onaangenaam verrast toen zij hun loonstrookje van januari zagen.

Het resultaat werd mede veroorzaakt door uitvoeringstechnische fouten. Daarnaast moet men de koopkracht van het hele jaar als uitgangspunt nemen. Dus ook de maatregelen die later in 1998 ingaan moeten bij de inkomensontwikkeling worden betrokken. Zo vindt de koppeling van de AOW aan de lonen bijvoorbeeld niet alleen op 1 januari maar deels ook op 1 juli plaats. Bovendien wordt bij de koppeling van pensioenen uitgegaan van een gemiddelde indexering die vaak pas later in het jaar plaatsvindt. Ook zullen de meeste mensen nog later in het jaar kunnen profiteren van de verlaging van de gemeentelijke lasten met 100 gulden. Daarvoor heeft het Rijk geld beschikbaar gesteld.

Belofte maakt schuld

Ondanks al deze gegevens was de Kamer van mening dat snel iets moest worden verbeterd aan de koopkracht voor de mensen die er in januari in inkomen op achteruit waren gegaan. Vooral AOW'ers met een aanvullend pensioen, vutters, zelfstandigen, werklozen en arbeidsongeschikten met een bovenminimale uitkering werden met een onverwacht negatief inkomenseffect geconfronteerd.

Wij hebben daarover vele brieven van verontruste mensen ontvangen en direct initiatief genomen tot een debat in de Tweede Kamer met de minister Melkert van Sociale Zaken en Werkge-

legenheid. In dat debat werd de VVD aangemoedigd haar belofte van koopkrachtverbetering na te komen. Voor de VVD geldt immers als uitgangspunt: belofte maakt schuld. Het kabinet heeft daar gehoor aan gegeven. De inkomensgaten zijn met 850 miljoen gulden van minister Zalm van Financiën gedicht met een pakket maatregelen dat de koopkracht voor AOW'ers en de overige hierboven genoemde groepen ten goede komt.

Zo wordt het belastingtarief voor ouderen verlaagd en de ouderenaftrek verhoogd. Ondernemers profiteren van een verhoging van de zelfstandigenaftrek en een vermindering van de voorlopige aanslag inkomstenbelasting. Ook is de belastingaftrek voor mensen zonder een baan verhoogd, het zogenaamde "inactievenforfait". Door dit pakket aan maatregelen zullen AOW'ers, zelfstandigen, vutters en de overige groepen meer aan inkomen ontvangen. Zij zullen - afhankelijk van de persoonlijke situatie - tussen de 100 en 940 gulden netto erop vooruit gaan. Het kabinet heeft toegezegd dat mensen dit al vanaf april op hun loonstrookje zullen zien omdat de maatregelen met terugwerkende kracht tot 1 januari 1998 zullen worden geëffectueerd. Het kabinet maakt zijn belofte van koopkrachtverbetering daarmee waar.

AOW als basispensioen

De VVD-fractie in de Tweede Kamer heeft zich sterk ingezet om de hoogte van de AOW als basispensioen ook in de toekomst veilig te stellen. Om die reden vinden wij dat in de wet zou moeten worden vastgelegd dat de AOW altijd aan de lonen gekoppeld zou moeten worden waardoor zij welvaartsvast blijft. Helaas is een daartoe door de VVD ingediende motie door de Kamer verworpen doordat zowel de PvdA als het CDA tegen stemden. Hieruit blijkt dat men voor een zekere en welvaartsvaste AOW alleen bij de VVD moet zijn. ■

Rectificatie Ereleden

Tot mijn intense spijt ontbreken de namen van twee prominente VVD'ers in ons Jubileumnummer. Ik vind dit buitengewoon vervelend en ik bied bij deze mijn excuus aan mevrouw De Bruijne en mevrouw Van Aardenne aan.

Reny Dijkman, hoofdredacteur

Matty de Bruijne

Matty de Bruijne, oud-commissaris der Koningin te Gelderland en oud-voorzitter van de Bestuurdersvereniging, werd in 1991 postuum benoemd tot erelid van de VVD.

Gijs van Aardenne

Gijs van Aardenne, oud-vicepremier en minister van Economische Zaken, oud-Tweede en -Eerste-Kamerlid, werd postuum tot erelid benoemd tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van 1996.

SPECIALITEITEN RESTAURANT

„Het Kasteel van Rhoon” b.v.

Tevens zalen voor recepties, diners en vergaderingen.

S.G. Abel Dorpsdijk 63, 3161 KD Rhoon, 010-5018896 / 5018884 / 5018488

INTERFLOW
cleanroom en laboratorium
technologie

INTERFLOW
CERTIFIED ISO 9001
MEMBER OF EFBQ

Postbus 48, 1770 AA Wieringerwerf - Tel. (0227) 60 28 44 - Fax (0227) 60 31 65

Uit de afdelings- en regiobladen

door Reny Dijkman, cartoons Gerard Wiegel

Alle afdelingsbladen stonden bol van de activiteiten rond de raadsverkiezingen en vele hebben de VVD-affiche meegezonden. Laten wij hopen dat het land er heel erg blauw/oranje uit zal zien. Hopen, want we weten al of dit bij de gemeenteraadsverkiezingen is gebeurd als dit blad uitkomt. We kennen dan de uitslagen. Iedereen maakt zich nu op voor de landelijke verkiezingen van 6 mei aanstaande.

Daarom in deze rubriek niets meer over de lokale campagnes, maar er viel wel meer te lezen.

Lof voor de Bestuurdersvereniging van Rob Metz, vice-fractievoorzitter in Apeldoorn. De bestuurdersvereniging maakt zich sterk voor de mobiliteit van ambtenaren. Zij nam het politieke voortouw en zij werd gevolgd door de zusterorganisaties van andere politieke partijen. De Algemene Bestuursdienst Gemeenten (ABD-G) wil binnen afzienbare tijd van start kunnen. De noodzaak bestaat al lang. Metz: 'het wordt steeds moeilijker de circa 500 autonome gemeenten te bemensen met goede deskundige ambtenaren.' Het uitgangspunt is het personeel zelf. 'De ABD-G zal op termijn een substantieel deel van het overheidspersoneel in dienst hebben. Deze mensen zijn tijdelijk - van 6 maanden tot 5 jaar - aan een gemeente "uitgeleend"... 'Met de lenende organisatie is afgesproken dat een deel van de beschikbare tijd zal worden besteed aan opleidingen. Op basis van de individuele ontwikkeling zal aan het eind van de contractperiode een nieuwe werkplek worden gezocht. Dat kan bij dezelfde gemeente, maar ook daarbuiten en in het meest ideale geval zelfs regelmatig buiten de overheid...' 'Met name kleinere gemeenten kunnen op die manier jong talent aantrekken...'

Zo zal het moeten gaan werken. Metz vindt dat de VVD bij deze ontwikkeling het voortouw moet (blijven) nemen.

Henja van Nieukerken, VVD-fractievoorzitter Zwolle verbaast zich over de passiviteit van de bewoners van de wijk Assendorp en op de Pierik. Bij de behandeling van het ontwerp bestemmingsplan zat maar een handjevol Assendorpers op de tribune, terwijl de gevolgen van dit plan groot kunnen zijn. Henja: 'Alle inwoners van een héél stadsdeel wordt het niet meer toegestaan een dakkapel te plaatsen, de gevel op te trekken, een plat dak van een kap te voorzien of een uitbouw naar de tuin te maken. Niet naar boven en niet naar achteren...' Men doet dat: 'Gewoon omdat mensen iets meer comfort willen hebben dan de woning oorspronkelijk biedt. Daarmee wordt een klein huis aangepast aan de eisen van de tijd...' 'En dat niet om stedenbouwkundige redenen, maar vanwege de gedachte dat het huis klein moet blijven in

het belang van de volkshuisvesting!...' 'De VVD wil van Assendorp geen museum maken...'

Henja van Nieukerken verwacht nog veel tram-melant indien dit plan aan de Zwolse bevolking ter visie wordt voorgelegd.

Voorzitter J. Talen, regio IJssel Vecht, plaatst een paar kritische kanttekeningen bij de landelijke vaststelling van de kandidatenlijst. 'De landelijke politici hebben een grote invloed op de plaatselijke en regionale politiek, maar de laatste twee mogen niet aan essentie verliezen. Bij het samenstellen van de kandidatenlijst voor de Tweede Kamer hebben wij kunnen zien dat de invloed van onze afdelingen zeer gering is. Hoe democratisch is onze partij? De kamercentrales hebben via een "monsterverbond" de volgorde bepaald. De belangen van de regio's moeten echter doorslaggevend blijven, anders vervalt de samenhang binnen de partij.' Talen stelt echter ook: 'Triest is dat wij zelfs moeten constateren dat niet alle afdelingen in Overijssel, zelfs niet uit de regio IJssel-Vecht, een bijdrage hebben geleverd. Bundeling van krachten (en dus stemmen) levert het gewenste resultaat. Regionale kandidaten moeten in ieder geval door de eigen regio's worden gesteund. In de regio's Amsterdam en Leiden wordt dit zeer effectief gedaan. Het is weer een bewijs dat alle afdelingen tezamen tot zeer veel in staat zijn.'

'De komende verkiezingen gaan o.a. over de spanning tussen "ieder voor zich" en "samen verantwoordelijk", schrijft afdelingsvoorzitter Bert ten Houten (Wageningen). 'Initiatieven moeten worden beloond. Individualisering moet mogelijk zijn en kunnen. Gewoon lamleidend eisen stellen aan "de overheid" om alle losers te verzorgen gaat te ver. Als je pogingen om voor jezelf op te komen en te zorgen falen mag je wel steun verwachten. Dat kan dan een overbrugging zijn naar aangepaste nieuwe eigen pogingen. Niet bakken geld sturen, maar de NOVIB-methode of de zelf-leren weg van Juconi in Zuid-Amerika. Er zijn voorbeelden van hoe dat zeker kan.'

Fractievoorzitter J. Brethouwer (Etten-Leur) schrijft dat de zogenaamde rose invasie voor de

te enthousiasmeren. Zelfs uw voorzitter die altijd wat sceptisch tegenover deze bijeenkomsten staat vond het heel inspirerend.'

Inspirerend is het voor "Provincie en Gemeente" geschreven dagboek van de Nijmeegse fractievoorzitter/lijsttrekker en LPC-lid Rein Verdijsk

nodige opschudding heeft gezorgd. 'Het verwijt aan het College is dat het te laat de nodige maatregelen heeft genomen om de vestiging van intensieve varkensbedrijven tegen te kunnen houden. Op zich is dat laatste juist.

Of het College hierop aangesproken moet worden is een andere kwestie. Ten tijde waarop dit speelde was er grote verwarring over de maatregelen die van rijkszijde zouden worden genomen om het totale varkensbestand in te krimpen. Dat wethouder Vermeulen in een krantenartikel vervolgens de inwoners oproept om in groten getale bezwaren in te dienen tegen aanvragen voor bouwvergunningen voor varkensstallen, is een noviteit die op zijn zachtst gezegd geen schoonheidsprijs verdient. Naar de mening van de VVD-fractie is het onbestaanbaar dat een overheid de bevolking aanzet tot protesten, wanneer diezelfde overheid voorziet dat wettelijke maatregelen om bepaalde ontwikkelingen tegen te gaan, niet of in onvoldoende mate aanwezig zijn.'

Nog even terug naar Papendal waar de landelijke kandidatenlijst voor de Tweede-Kamerfractie

De politiek draait door, de campagnes moeten worden opgestart en het werk in de eigen zaak moet ook gebeuren. Na een week elke nacht tot twee, drie uur te hebben gewerkt begon zo zijn "vrije" decemberzaterdag: 'Het is buiten nog donker als mijn slaap ruw verstoord wordt en ik bijna een hartverzakking krijg van de telefoon, die er schijnbaar een genoeg in schept om maar niet op te houden met bellen. Ik heb nog even geen idee wat voor dag het is en hoe laat het is. Met mijn ogen dicht graai ik naar de plaats waar het geluid vandaan komt en zie vervolgens op de wekker dat het tien over acht 's ochtends is... Aan de andere kant van de lijn klinkt het monter "goede morgen met de secretaris van de VVD-afdeling..., ik dacht laat ik maar vroeg bellen, want dan ben je er zeker nog wel...!" Inmiddels weer enigszins bij mijn positieven gekomen probeer ik zinnige antwoorden te geven en mijn eega heeft inmiddels het hoofdkussen over haar hoofd getrokken. De matineuze bel-ler is tevreden gesteld en als ik tegen half negen weer langzaam wegdommel gaat de telefoon weer: "...Ik heb dadelijk een vergadering met onze

werd vastgesteld. Voorzitter Ben Joosten (Rheden/Rozendaal) schrijft daarover: 'Ik kan u meedelen dat de atmosfeer in de zaal uitstekend was. De VVD blaakt van zelfvertrouwen. De deelnemers - gemiddeld een tikje jonger dan in het verleden, naar het mij toescheen - klaptten zich de blaren op de handen toen na zeven (!) lange uren de kandidaten voor de Tweede Kamer in omgekeerde volgorde naar binnen kwamen in het donker en onder oorverdovende muziek. Het lijkt steeds meer op het circus dat de Amerikanen van zulke gebeurtenissen maken, maar onaardig was het niet. De rede die Frits Bolkestein daarna hield wist de zaal

propagandacommissie en kun jij mij misschien vertellen of...' Ik spring uit bed, mijn vrouw heeft nog steeds het hoofdkussen over haar oren,... DE VVD WERKT...!'

VVD-Stadskanaal publiceert een filosofietje over: 'De wil om te winnen!'

'Winnaars zijn een deel van de oplossing Verliezers zijn een deel van het probleem

Winnaars hebben een plan Verliezers hebben een excuus

Paulien van Stijn (33) staat op de lijst voor de Rijswijkse gemeenteraad. Zij werkt bij CIA Medianetwork. Het toeval dat haar autokenteken LV-VD-48 is heeft haar aangenaam verrast. Mooier kan het niet, want de Landelijke VVD is in '48 opgericht.

*Winnaars doen dingen gebeuren
Verliezers wachten tot iets gebeurt*

*Winnaars zeggen "mogelijk"
Verliezers zeggen "moeilijk"*

*In iedereen zit een winnaar!
Het is een kwestie van willen.*

De redactie van **Liberaal Leusden** schrijft een behartigenswaardig artikel over het verschil tussen het functioneren van een onderneming en een gemeenteraad. Onder de titel: Een gemeente is geen bedrijf, plaatst zij kritische kanttekeningen bij een eventuele vergelijking van de werkwijzen van deze gremia. 'Door de verheerlijking van ondernemers en managers bij topambtenaren is sprake van minachting voor de gemeentelijke besluitvorming. Trappelende topambtenaren vinden de besluitvorming te stroperig, te traag, te weinig flexibel. Er is *dédain* voor de gemeenteraad. Men vindt de raadsleden maar geitenwollen sok-

ken. Een gemeente is nu eenmaal geen markt maar een overheid. De raadsleden zijn gekozen door de bevolking, terwijl managers in een bedrijf heel andere doelen nastreven. Een bedrijf moet gericht zijn op winst en continuïteit; overheden hebben nu eenmaal een andere taak. Is het niet verstandiger om gewoon terug te keren naar het ouderwetse model, waar een misschien saai, maar wel oerdegelijke gemeentesecretaris - ondergeschikt aan B & W - als topambtenaar de touwtjes strak in handen houdt? Aan het oude model kleven ook bezwaren. Het stof moet er wel eerst uitgeklopt worden. In de oude gemeentelijke cultuur werd alles verkokerd en was het te hiërarchisch. Voor elke handeling van een ambtenaar was een paraaf vereist van zijn meerdere. Daardoor was er te weinig creativiteit...'

(afgesloten op 2 maart 1998)
Gaarne uw nieuwe afdelingsbladen!
Vrijheid & Democratie, Postbus 622, 2500 AP
Rijswijk. ■

KORT NIEUWS

Puntenplan 1998 - 2002

Wie stemt op de VVD, investeert in de toekomst. De VVD werkt!

De VVD wil investeren in de toekomst. Voortzetting van het huidige kabinetsbeleid maakt dat mogelijk. Daarom: doorgaan op de ingeslagen weg. Nederland ligt op koers. Maar er is nog veel te doen.

1. Werk, werk en nog eens werk is de basis van onze welvaart. De VVD wil de werkgelegenheid bevorderen. Dat kan alleen door lagere lasten voor burgers en bedrijven. De schuld van de overheid moet uiteindelijk terug naar nul. Dat betekent meer koopkracht voor burgers, minder rentelasten voor de overheid en dus meer geld om te investeren in de kwaliteit van onze samenleving. Dat wil zeggen: investeren in mensen. In zorg. In onderwijs. In AOW. In veiligheid. In infrastructuur. In milieu. In integratie. In een harde Europese munt.

2. Mensen moeten het beste uit zichzelf kunnen halen. Mannen en vrouwen moeten arbeid en zorg kunnen combineren. Daarom wil de VVD betere kinderopvang stimuleren. Ouderen mogen niet worden afgeschreven. Nieuwkomers mogen niet buiten de boot vallen. Jonge starters moeten meer kansen krijgen. Mensen die buiten hun schuld niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien, mogen rekenen op een goed sociaal vangnet. Een betaalde baan blijft de beste vorm van sociale zekerheid.

3. De VVD wil een hoogwaardige gezondheidszorg die is voorbereid op een groeiende vraag door de toename van het aantal ouderen. Kortere wachtlijsten, verbetering van de kwaliteit in de patiëntenzorg in de verpleeghuizen, zoals meer privacy.

4. De VVD wil dat het onderwijs de ouders ondersteunt bij de overdracht van normen en waarden. Jongeren moeten opgroeien tot verantwoordelijke burgers. Het onderwijs moet beter op de arbeidsmarkt aansluiten.

5. De VVD staat voor een welvaartsvaste en inkomensafhankelijke AOW. Het ouderenbeleid moet op keuzevrijheid gebaseerd zijn. Geen betutteling, maar actieve deelname aan de maatschappij.

6. De VVD wil prioriteit voor de veiligheid van de burger. Dat betekent meer politie op straat. Politie en justitie moeten beter worden georganiseerd. Kwaliteit is daarbij 'n sleutelbegrip.

7. De VVD wil investeren in infrastructuur. Schiphol gaat niet op slot. De auto is geen melkkoe.

8. Milieuvriendelijk gedrag wordt financieel aantrekkelijker gemaakt. Milieucriminaliteit wordt krachtig aangepakt.

9. Nederland is geen immigratieland. Alleen politieke vluchtelingen worden in ons land toegelaten. Bevordering van integratie, beperking van immigratie en bestrijding van discriminatie staan daarbij voorop.

10. De euro moet net zo hard worden als onze gulden. Nederland draagt naar evenredigheid en redelijkheid bij aan de financiën van de Europese Unie. Niet meer. Niet minder. Ons land moet zijn belangen internationaal zo effectief mogelijk behartigen.

PARTIJTJE TEGEN?

Vrij Nederland een kwartaal gratis in de bus!

Vrijheid en democratie. Ook voor Vrij Nederland zijn dat geen loze kreten. Onze medewerkers bewijzen dat week in week uit. Bovendien zijn ze uiterst kritisch en ook dat moet u aanspreken.

Vandaar dit bijzondere aanbod. Als u de bon retourneert, kunt u uw en onze opinies omtrent het verloop van de verkiezings- en formatieperiode aan elkaar toetsen. Een partijtje tegen dat wij, en bovendien 13 weken gratis, graag met u aangaan.

Of bel gratis:
0800-0224222

VRIJ NEDERLAND

Ik neem (tot wederopzegging) een kwartaalabonnement à f 74,- op Vrij Nederland. Het tweede kwartaal (13 weken) ontvang ik het blad gratis!

Naam en voorletters .....

Adres .....

Postcode/plaats .....

Telefoon .....

Ik ontvang voor de betaling een acceptgiro.

Handtekening .....

BA00VVD63

Bon s.v.p. in een open envelop (zonder postzegel!) naar: Vrij Nederland, Antwoordnummer 3043, 1000 PA Amsterdam. Deze aanbieding geldt alleen wanneer u gedurende de laatste 6 maanden geen (proef)abonnee van Vrij Nederland bent geweest.

SCHOONHOVEN ZILVERSTAD

ZILVER KOOP JE IN SCHOONHOVEN

Echt zilveren Schoonhovense 'Pilaar' handelaar. Met meesterteken van het Schoonhovens Silverhuys. Vervaardigd door eigen zilversmeden. Groot, ca. 19 cm., van 435,- voor 325,- per paar 598,- Klein, ca. 7 cm., van 260,- voor 165,- per paar 298,-

Telefonisch te bestellen (0182) 382651/388820 bezorging per bestelnummer f 2,50

RIKKOERT Vrijdag koopavond.

SCHOONHOVENS SILVERHUYS
Juweliers • Horlogers • Diamantairs • Edelstenenkundige I.G.A.
Beëdigd tasaleur • Antiquairs • Edelsmeden sinds 1879
Schoonhoven: Haven 1-13 (0182) 38 26 51/38 58 20
Lekkerkerk: Burg. Roosstraat 22 (0180) 66 14 90

LA CLOCHE
RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 5123053

Gastcolleges, studentencafés en jongerendag

De VVD zoekt de jongeren op

Veel jongeren voelen zich aangetrokken tot de VVD. Dat blijkt niet alleen uit de jaarlijkse schoolquêtes, maar ook uit de grote belangstelling die de VVD op landelijke jongerendagen helaas zelfs tot een numerus fixus noopt. Het aantal aanmelders is namelijk altijd groter dan de ruim uitgezochte locatie.

Afgelopen maanden én de komende periode zijn voor jongeren tal van activiteiten georganiseerd. Zo hield minister Zalm werkontbijten en gaf hij voor ruim 200 studenten een gastcollege aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam. Staatssecretaris Frank de Grave (Sociale Zaken en Werkgelegenheid) hield voor de Haarlemse Small Business School een gastcollege over sociale zekerheid. Hij kwam niet met lege handen. Een grote taart werd gedeeld onder een groep studenten die net een studieproject succesvol had afgerond.

Europarlementariër Jan Kees Wiebenga was samen met het VVD Tweede Kamerlid Monique de Vries plus de kandidaat Kamerleden Kamla van Beelen-Balak en Philippe Brood in de studentestad Leiden. De studenten waren daar getuige van een stevig debat tussen de Rector Magnificus en de politici. Bovendien konden zij volop hun eigen vragen stellen.

Jonge mensen vragen om interactie. Daar houdt de VVD terdege rekening mee. Zo worden de komende maanden nog een aantal studentencafés gehouden waar volop gediscussieerd kan worden met liberale politici. Voor deze informele bijeenkomsten bestaat grote belangstelling. Dat hebben wij de afgelopen maanden kunnen vaststellen. In veel studentensteden wordt nog hard gewerkt aan de organisatie van dergelijke bijeenkomsten.

Eigen initiatief wordt op hoge prijs gesteld. U kunt met uw ideeën terecht bij Bart van der Kamp, studentencoördinator algemeen secretariaat, tel: 070 - 361 30 61.

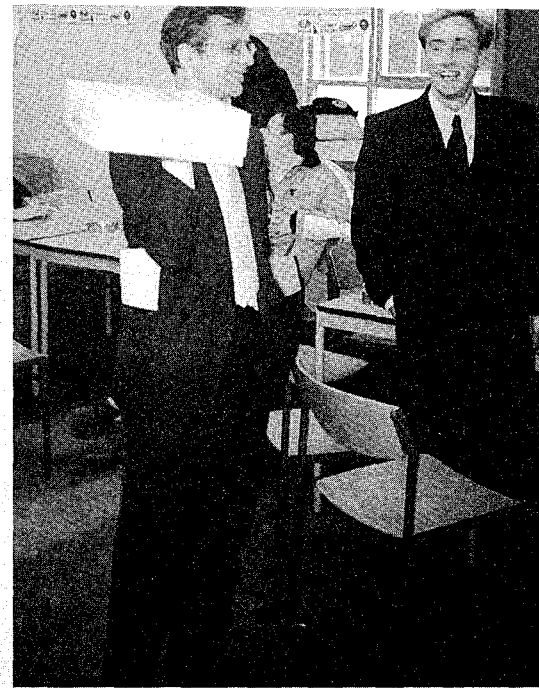
De volgende politieke jongerendagen staan al vast:
24 maart: Utrecht. Locatie: Café De Dijk, Nobelstraat 283. Thema: criminaliteit.

7 april: Almelo. Locatie: Theaterschool Almelo, Schouwburglaan 1. Thema: onderwijs

21 april: Rotterdam. Locatie: Locus Publicus, Oostzeedijk 364. Thema: economie

28 april: Amsterdam. Locatie: Heineken Hoek, Kleine Groen Plantsoen/hoek Leidseplein. Thema: milieu

Op zondag 3 mei wordt de landelijke liberale jongerendag gehouden. Natuurlijk staat die dag in het teken van de verkiezingen. Zowel bij de jongeren als in de media heeft de VVD op dit gebied een uitstekende reputatie. Het woord "passiviteit" staat niet in ons woordenboek. Jongeren kunnen zich die dag op velerlei gebied actief bezig houden. De locatie zal redelijk centraal liggen. De jongeren ontvangen uiteraard hiervoor nog een uitnodiging. De datum kun je alvast noteren!

Frank de Grave kwam met een taart voor de goede studieresultaten

Overzicht spreekbeurten (VVD-top)

-wijzigingen voorbehouden-

Donderdag 16 april
 Jaarbeurs, Jaarbeursplein 6, Utrecht
 Frits Bolkestein en Hans Wiegel
 Aanvang 20.00 uur

In het kader van de Tweede Kamerverkiezingen op 6 mei aanstaande vindt wederom een aantal grote verkiezingsmanifestaties plaats. Tijdens deze bijeenkomsten wordt een gevarieerd programma geboden met speeches en talkshows met de top van de lijst, regionale kandidaten, diverse overige interessante gasten en een optreden van een bekende artiest. De avonden zijn gratis toegankelijk en beginnen om 19.30 uur (19.00 uur zaal open).

Vrijdag 17 april - start Tweede Kamercampagne
 Concertgebouw, Wilsonplein 23, Haarlem
 Artiest: Guus Meeuwis

Maandag 20 april
 La Bonbonnière, Achter de comedie 1, Maastricht
 Artiest: Anita Meijer

Dinsdag 21 april
 De Kruisweg, Kruisweg 1, Marum
 Artiest: Anita Meijer

Woensdag 22 april
 Partyboerderij - Ugchelen
 Artiest: Anita Meijer

Donderdag 23 april
 Avifauna, Hoorn 65, Alphen a/d Rijn
 Artiest: Anita Meijer

Vrijdag 24 april
 Hotel Zuiderduin, Zeeweg 52, Egmond aan zee
 Artiest: Heddy Lester

Maandag 27 april
 Globetheater - Eindhoven
 Artiest: Heddy Lester

Maandag 27 april - regiobijeenkomst
 Theater Mondragon, Oude Haven 13, Zierikzee
 Annemarie Jorritsma

Dinsdag 28 april
 Turfschip, Chasseveld 15, Breda
 Artiest: Heddy Lester

Woensdag 29 april
 Figi, Het Rond 24, Zeist
 Artiest: Heddy Lester

Vrijdag 1 mei
 Kwekerij Arend, Naaldwijk
 Artiest: Guus Meeuwis

Zondag 3 mei
 Landelijke Liberale Jongerendag

Dinsdag 5 mei - slot Tweede Kamercampagne
 Park Plaza, Rokin 78, Amsterdam
 Artiest: Heddy Lester

Woensdag 6 mei - landelijke uitslagenavond
 Den Haag

Themaconferenties in april

De VVD heeft op zaterdag 28 februari in Alkmaar een themaconferentie georganiseerd over het Grote-Stedenbeleid. Op deze conferentie is onder voorzitterschap van Frits Bolkestein gediscussieerd met onder andere Hans Dijkstal, Ivo Opstelten, Klaas de Vries en Jan Franssen over de probleemcumulatie in de grote steden.

Er volgen nog drie themaconferenties over Onderwijs (maandag 6 april), MKB (zondag 19 april) en Criminaliteit en Veiligheid (zaterdag 25 april). Aanvang: 14.00 uur. Sluiting: 17.00 uur. Lokaties worden nog bekend gemaakt.

Gaarne vragen wij geïnteresseerden zich op te geven bij de coördinator Arne Geensen. Ook voor eventuele informatie kunt u bij hem terecht.

VVD Algemeen Secretariaat, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag. Tel: 070 - 361 30 06; fax: 070 - 360 82 76

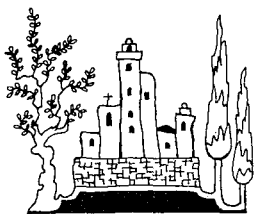
VAKANTIE & RECREATIE

LA BELLA TOSCANA

T.h. mooie villa's, boerderijen en app. in/nabij San Gimignano tussen Florence en Siena.

Tel. 0294-261678
 Fax 0294-262317

E-mail: labellat@globalxs.nl

Ibiza Formentera Mallorca
 Authentieke landhuizen, hotels en luxe villa's, weg van het massatoerisme.

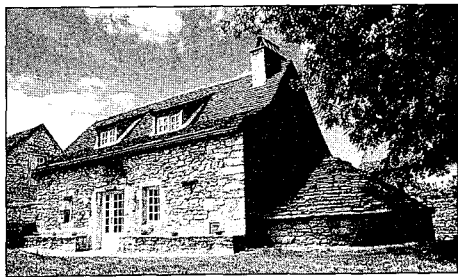
Menorca Lanzarote Tenerife
Finea Tours
 030/2523948

AUSTRALIE/NIEUW ZEELAND

MASTERS OF DOWNUNDER, de overtreffende trap in kennis en persoonlijke werkwijze, vooral als het gaat om uw mooiste reis naar Downunder. Ons scenario voor reizen in groepsverband of individueel zal u zeker aanspreken! Bel met hét AUS/NZ centrum te Nunspeet 0341-258008. Dank u!

MASTERS OF DOWNUNDER VELDWEG 3
 8071 BD NUNSPEET Tel. 0341-258008

DE MOOISTE VAKANTIEHUIZEN VAN FRANKRIJK

bel voor de brochure
 072 - 52 79 000

Wilt u adverteren in deze rubriek ?

Telefoon 023 - 571 47 45

Verkiezingsforum Brussel

door Elias S. van Herwaarden

Op 5 maart vond in Brussel een verkiezingsforum plaats. Het forum, dat op initiatief van de VVD-afdeling Brussel en omgeving tot stand kwam, had voor de VVD als centrale thema's: de werkgelegenheid in de Europese Monetaire Unie en de openbare veiligheid. Doel was om de aandacht te vestigen op de kiezersregistratie vóór 24 maart aanstaande. Een belangrijk punt voor de VVD omdat ongeveer 40% van de buitenlandstemmers liberaal is.

VVD, CDA, D66 en Groen Links tracteerden de volle zaal onder meer op een verhit debat omtrent mogelijke coalities. Hierbij benutten veel aanwezigen de kans om via directe vragen de partijen een standpunt te ontlokken omtrent hun voorkeur voor mogelijke partners. Henk van Hoof stelde dat het de wens van de VVD is om met Paars verder te gaan, maar dat de kiezer daarin het laatste woord heeft. Op basis van het partijprogramma zal daarover met anderen worden onderhandeld.

De Europese Monetaire Unie leidde eveneens tot inhoudelijk sterke en politiek uitdagende discussies. De VVD benadrukte dat de EMU gezien moet worden in een totale economische constellatie waarbij de hardheid van de Euro één van de elementen is.

Daarnaast konden de aanwezigen, waaronder politici, diplomaten, bedrijfsleven, Europese ambtenaren en parlementariërs, terecht bij de propagandastand van de VVD-afdeling Brussel. Een unieke publiekstrekker was de computer met directe toegang tot de VVD-campagnesite, die dankzij het campagne team in Den Haag beschikbaar was.

Bolkesteinavond

Op 20 maart zal in Antwerpen voor leden en belangstellenden een Bolkesteinavond worden gehouden met o.a. een discussie tussen Frits Bolkestein en Patrick Dewael (fractievoorzitter Vlaamse Liberalen en Democraten en voormalig minister). ■

Beknopte agenda 51ste jaarlijkse algemene vergadering

Vrijdag 15 en zaterdag 16 mei 1998
Stadscafé De Harmonie, Ruiterskwartier 4, Leeuwarden
tel: 058 - 233 02 30

Programma en alle tijden zijn onder voorbehoud van wijzigingen -

..... vrijdag 15 mei 1998, 17.00 uur .....

Ontvangst, met gelegenheid voor een aperitief en diner
17.00 - 19.30 uur

I. PROGRAMMA, vrijdagavond vanaf 19.30 uur

1. Opening en redevoering door de voorzitter van de VVD, drs. W.K. Hoekzema
2. Herdenking overleden vooraanstaande VVD-leden
3. Avondprogramma en gelegenheid tot het stellen van vragen door de afgevaardigden aan de fracties, alsmede
  - statement door de lijsttrekker van de VVD voor de Tweede Kamer, mr. drs. F. Bolkestein.
  - statement door de fractievoorzitter van de VVD in de Eerste Kamer, dr. L. Ginjaar.
  - statement door het VVD-lid van het Europees Parlement, mr. J.G.C. Wiebenga.

..... Zaterdag 16 mei 1998, 10.30 uur .....

I. ALGEMENE HUISHOUDELIJKE AGENDAPUNTEN

4. Rekening en verantwoording van het hoofdbestuur over 1997, alsmede het gevoerde beleid van het hoofdbestuur in 1997 (jaarverslag)
5. Verslag van de commissie van drie leden (financiële commissie)
6. Vaststellen van het beleidsplan/ begroting 1998
7. Benoeming van een commissie van drie leden (financiële commissie)
12. Redevoering door de voorzitter van de JOVD, Ciska Scheidel

II. HUISHOUDELIJKE VOORSTELLEN VAN HET HOOFDBESTUUR

13. Behandeling van het voorstel tot wijziging van de contributie
14. Vaststelling door de algemene vergadering van het aantal leden van het hoofdbestuur
15. Verkiezing van een aantal leden van het hoofdbestuur
16. Rondvraag
17. Sluiting

..... zaterdag 16 mei 1998, afsluitende lunch .....

Directeur Teldersstichting, Klaas Groenveld, jubileert

door Reny Dijkman, foto's: Theo Meijer

Net geland - terug uit Mozambique - viel dr. Klaas Groenveld gelijk van de luchthaven in een vergadering van het curatorium van de Teldersstichting. Die middag, vermoedelijk vechtend tegen de slaap, wist hij nog niet dat die vergadering een aangenaam staartje zou krijgen.

Curatoriumvoorzitter mr. drs. Harry Langman troonde hem na afloop mee naar een perceel in de Haagse Javastraat waar het curatorium, (oud) medewerkers, leden van de fracties, hoofdbestuurleden en vaste scribenten van Liberaal

Reveil hem met applaus begroetten.

Klaas' vrouw, Tonny, zat in het complot om zijn 15 dienstjaren Teldersstichting een feestelijke tint te geven.

Harry Langman sprak hem met grote waardering toe. Dat deden ook leden van zijn personeel en Rolf Haafkens namens het hoofdbestuur.

Klaas Groenveld behoort tot het unieke slag mensen dat een grote kennis en een onafhankelijke geest paart aan een (te grote) bescheidenheid. Het onafhankelijk wetenschappelijk liberaal bureau heeft dankzij hem een voortreffelijke reputatie.

Daarnaast is het voor een ieder die regelmatig met de Teldersstichting te doen heeft zonnklaar dat daar een uitstekende sfeer heerst. Het feit dat dit feest een initiatief was van zijn eigen (oud)-medewerkers spreekt voor zich. ■

Curatoriumvoorzitter Harry Langman met Klaas Groenveld (foto Theo Meijer)

Maandblad voor de Volkspartij voor Vrijheid & Democratie

MAART 1998
nr. 1451

ISBN: 0166 - 8498

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Marcel Gerritsen
Mary Honor Kloeg
Johan Hommes
Michiel Krom

Correspondentie-adres:
(alleen betr. dit blad)
Reny Dijkman,
Postbus 622,
2280 AP Rijswijk

Redactiesecretariaat:
Elisabeth Gans,
tel: 070 - 361 30 61

Ledenadministratie:
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
tel: 070 - 361 30 61
Homepage: www.vvd.nl
Alles over de campagne: www.vvd-campagne.nl

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.
Lay-out:
Siem Willems

Advertenties:
Bureau Van Vliet B.V., Postbus 20,
2040 AA Zandvoort,
tel: 023 - 57 14 745
fax: 023 - 57 17 680
E-mail: vlietvan@euronet.nl
Site: http://neturl.nl/van_vliet

RADIO

De radio-uitzendingen van de VVD worden elke veertien dagen uitgezonden via Radio 5. Dit gebeurt in de oneven weken. De VVD heeft de vrijdag als vaste zenddag van 17.50 - 18.00 uur.

De televisie-uitzendingen en herhalingen vinden plaats op:

- woensdag 18 maart op Nederland 2 van 15.54 - 15.57 uur
- woensdag 18 maart op Nederland 3 van 21.52 - 21.55 uur
- donderdag 2 april op Nederland 1 van 11.54 - 11.57 uur
- dinsdag 7 april op Nederland 1 van 19.52 - 19.55 uur
- vrijdag 17 april op Nederland 3 van 13.07 - 13.10 uur
- maandag 27 april op Nederland 3 van 17.52 - 17.55 uur

CAMPAGNE

SPECIAL

2 De VVD-verkiezingscampagne had een bruisende start in de Haarlemse schouwburg. Ze waren er allemaal: ministers, staatssecretarissen, kamerleden en kandidaat-kamerleden. Een onstuimig begin van de drie weekse veldtocht voor een grote liberale partij, voor een sterke VVD. In de integraal afgedrukte toespraak van Frits Bolkestein vindt u alle argumenten om de nog aarzelende kiezers te overtuigen van het feit dat het goed is VVD te stemmen. Verder een impressie in beeld en woord van de openingsavond (foto's: Frank Farner)

4 De combinatie van werk en gezin... hoe doen kamerleden dat. Bibi de Vries werd moeder, Hans Hoogervorst vader. Beiden vertellen zij hoe ze op het politiek en het thuisfront actief zijn gebleven, en met welke maatregelen de VVD stimuleert dat iedereen aan de slag kan blijven (foto: Theo Meijer)

9 Gijs de Vries is door de JOVD uitgeroepen tot Liberaal van het jaar. Hij kreeg de trofee uit handen van JOVD-voorzitter Ciska Scheidel. Een gesprek met de man, die als enige Nederlander een grote Europese fractie leidt. (foto: Peter Drent)

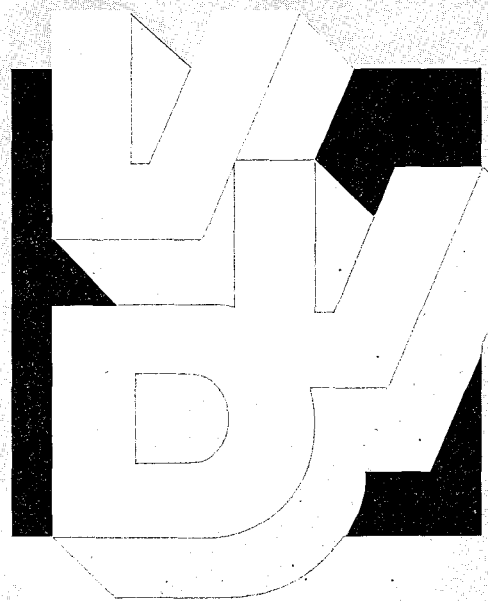

VERDER:

- aankondiging van de nog komende grote campagne-activiteiten
- succesvolle themadag Onderwijs
- jubileumcongres Vrouwen in de VVD
- interview met Lilian Biekman-Callender, nieuw Haags gemeenteraadslid
- korte agenda jaarlijkse algemene vergadering 15 en 16 mei 1998
- laat geen stemmen verloren gaan op 6 mei!
- uit de regio
- cursussen van de Haya van Somerenstichting

Heeft U de VVD-affiche al opgehangen? Heeft u al gekeken naar afweziggen op 6 mei i.v.m. machtigingen tot stemmen? Heeft u uw hulp al aangeboden aan uw afdelingsbestuur? Het kan allemaal nog, want we hebben de belangrijkste campagneweek nog voor de boeg!

Tot ziens op de uitslagenavond op 6 mei in Madurodam in Den Haag. Zaal open vanaf 19.00 uur

APRIL 1998

Nr. 1452

ISBN: 0166 - 8498

DOCUMENTAIRE CENTRUM
VVD
1998

VRIDEMOCRATIE

Frits Bolkestein bij de start van de verkiezingscampagne:

De VVD is de partij van de uitdaging. De partij die mensen wil stimuleren het beste uit zichzelf te halen. De partij waarvan de leden alles op alles zullen zetten zichzelf te overtreffen. Dat moment is nu gekomen. Want de VVD wil zichzelf overtreffen. Op 6 mei zullen wij dat doen.

We kijken terug op een kabinetsperiode vol voorspoed. Hoge economische groei. 18 miljard lastenverlichting voor burgers en bedrijven. Het financieringstekort daalde van 4% naar 1,5%. Meer dan 500.000 banen kwamen erbij. Nog nooit zijn in een kabinetsperiode zulke goede resultaten geboekt. Nog nooit heeft de invloed van de VVD zo duidelijk doorgeklonken.

Minder betutteling, meer vrijheid en meer verantwoordelijkheid. Zij resulteerden in meer werk, minder uitkeringsafhankelijkheid en meer zelfstandigheid. Het beleid was liberaal. Het beleid was dus sociaal.

Ook de volgende vier jaar gaat de VVD voor een liberaal en dus sociaal beleid. Ons programma leidt tot de hoogste economische groei. De te verdelen koek wordt bij ons dus het grootst. Ons programma leidt tot de meeste banen, tot de sterkste daling van de afhankelijkheid van uitkeringen. De VVD blijft kiezen voor de warmte van een baan boven de kilte van een uitkering. Dat is nodig, want er zijn nog te veel mensen zonder kansen. Wij accepteren geen tweedeling. Wij willen de mensen de kansen geven die ze nodig hebben.

Wat is het geheim van ons programma? Er is geen geheim. Het is allemaal doodsimpel. Ons motto is 'investeren, continueren en prepareren'. We moeten in nieuw beleid investeren. We moeten de gouden formule van Gerrit Zalm continueren. En we moeten Nederland op de toekomst prepareren.

Investeren

De veiligheid van de mensen staat natuurlijk bovenaan. Nog nooit is het aantal agenten zo sterk gestegen als onder Hans Dijkstal als minister van Binnenlandse Zaken. De laatste daad van het CDA in het vorige kabinet was het wegbezuinigen van 1000 agenten. Hans Dijkstal wist geld vrij te maken voor 4.700 agenten erbij. De VVD maakt 900 miljoen vrij voor nog eens 5.000 agenten. Dan hebben we nog geld over om extra cellen te bouwen voor die extra boeven die door die extra agenten worden gevangen. D66 en PvdA hebben veel kritiek gehad op het politiebeleid. Maar nu zij met geld over de brug moeten komen, houden ze de hand op de knip. De VVD levert boter bij de vis. De VVD investeert in veiligheid.

Investeren betekent ook meer doen voor de infrastructuur van ons land. Nederland kan zich niet veroorloven dicht te slibben. We hebben genoeg plannen, veel inspraak en nog meer procedures. Maar aan geld hebben wij gebrek. Daarom trekt de VVD f 5 miljard extra uit voor infrastructuur, meer dan welke partij ook. De PvdA wil drie keer minder uitgeven dan de VVD, maar vindt wel dat alle wegen drie keer zo duur moeten

worden als Annemarie nodig vindt. De PvdA investeert in files. De VVD investeert in bereikbaarheid.

Investeren betekent ook meer ruimte voor de zorg. De VVD geeft de zorgsector een forse financiële impuls. Ruimte voor meer handen aan het bed, voor kortere wachtlijsten. Daarnaast scheppen wij 20.000 doorstroombanen, de zogenaamde De Grave-banen. Die mensen kunnen veel betekenen in de thuiszorg, of voor eenvoudige dienstverlening in de ziekenhuizen. Laat de zorgsector de kansen oppakken die ze krijgt. Onze zorgsector behoort tot de beste van de wereld. De VVD wil dat de gezondheidszorg de eminente plaats houdt die haar toekomt.

Voor onze maatschappij is ook van groot belang dat zorg en arbeid beter met elkaar kunnen worden gecombineerd. Elk echtpaar, elk koppel, moet zelf beslissen tussen kinderopvang of volledige verzorging thuis. Beide keuzes zijn valide, daar moet de overheid dus neutraal in staan. En waar kostwinners terecht een extra belastingvrije som krijgen, is er een even terechte fiscale stimulans voor de kinderopvang. Met de kinderopvang zijn we nog bezig met een inhaalslag. Meer kinderopvang is nodig om meer mannen en vrouwen de kans te geven zorg en werk met elkaar te combineren. Dat is in ons aller belang. Daarom trekken wij er in ons programma 300 miljoen voor uit. De VVD is een emancipatiepartij. De VVD is de partij voor de zelfbewuste vrouw.

De VVD wil ook meer aandacht voor onderwijs. Extra geld voor kleinere klassen. Investeren in kwaliteit. Van het beroepsonderwijs moeten wij het hebben maar dat onderwijs is veel te algemeen geworden. Vaklieden zijn er te weinig, afhakers te veel. Geef leerlingen weer de kans hun hoofd, hart en handen te gebruiken. Beter een timmerman die zijn vak verstaat, dan een dropout die er op lostimmert.

Continueren

Ons tweede motto is continuering van de gouden formule van Gerrit Zalm. Dat betekent in de eerste plaats doorgaan met lastenverlichting om werk te stimuleren. De VVD trekt daar ruim f 8 miljard gulden voor uit, meer dan alle andere partijen. De enige partij die geen cent voor lastenverlichting uittrekt is het CDA. Voor banen moet u dus ook niet bij het CDA zijn.

De VVD wil echte lastenverlichting, geen sigaar uit eigen doos. De VVD wil geen inkomensnivellering ten koste van de middengroepen maar tariefsverlaging voor iedereen. En de VVD wil bovenal geen gemorrel aan de aftrekbaarheid van de hypotheekrente. Alle andere grote partijen hebben de afgelopen jaren de hypotheekrente ter discussie gesteld. Vooral de PvdA kan het niet laten. Kok mag honderd keer zeggen dat bij hem het eigen huis veilig is. Zijn partijprogramma zegt van niet. En wie Kok stemt, krijgt zijn partij er gratis bij. Wie niet aan de aftrekbaarheid van de hypotheekrente wil tornen, stemt op de VVD. De VVD is zo vast als een huis.

Reserveren

De gouden formule van Zalm betekent ook dat je in goede tijden reserveert voor slechte tijden. Als je de verleiding weerstaat in goede tijden extra uit te geven, hoef je in slechte tijden immers niet te bezuinigen. Die formule heeft fantastisch gewerkt. Zo fantastisch, dat onze coalitiegenoten denken dat het niet meer nodig is. Zij denken dat de bomen tot in de hemel zullen blijven groeien. Zij houden de kiezers voor dat in de

komende jaren belastingmeevallers binnen zullen blijven rollen. De PvdA belooft de lage inkomens een koppeling-plus. Maar als Kok niet oppast, wordt die koppeling-plus straks een korting-plus.

Want wat is de realiteit? De economie draait al jaren als een lier. De huizenprijzen gaan door het dak. De aandelen bevinden zich in de stratosfeer. Iedereen kan weten dat er een keer een terugslag komt. Het vorige kabinet, Lubbers III, begon met hoge groei en hoge uitgaven. Midden in de rit moest het drastisch gaan bezuinigen. Wij wensen Wim Kok geen herhaling van het drama van de Tussenbalans toe. Wij raden hem dus aan naar Gerrit Zalm te blijven luisteren. De VVD wil doorgaan met een realistisch beleid. Een sober beleid: daar kopen de mensen uiteindelijk het meeste voor.

Prepareren

Naast investeren en continueren, wil de VVD prepareren. Nederland prepareren voor de toekomst. De komende decennia gaat Nederland vergrijzen. De kinderen die straks geboren worden, moeten de AOW voor de babyboomers van nu gaan betalen. Het kind van de toekomst mag niet het kind van de rekening worden. De beste manier om voor de toekomst te sparen, is de staatsschuld terug te dringen. Bij matige groei wil de VVD het schatkisttekort naar 1% verlagen. Bij hogere groei komt een tekort van nul in zicht. Mag het een keertje, na dertig jaar lenen! De VVD wil de toekomst veilig stellen. De VVD is de meest toekomstgerichte partij van Nederland.

De PvdA en D66 zeggen te willen doorgaan met Paars. Dat willen wij ook. Maar de VVD is de enige partij die ook het Paarse beleid echt wil doorzetten.

Wij willen extra geld voor veiligheid, infrastructuur, zorg en onderwijs.

Wij willen lastenverlichting, om banen te scheppen voor al die mensen die nog aan de kant staan.

Wij willen verkleining van het schatkisttekort om de toekomst veilig te stellen.

En wij beloven geen dingen die we niet kunnen waarmaken.

Integendeel, wij staan klaar voor de mindere jaren die ongetwijfeld ook weer eens komen.

De VVD was, is en blijft de partij van het solide beleid. De partij van liberaal en dus sociaal beleid.

De VVD is nodig om antwoord te geven op de uitdagingen van de 21e eeuw.

Daarom moet de VVD weer aan de wieg staan van het volgende regeerakkoord.

Daarom moet de VVD zo sterk mogelijk uit de verkiezingen komen.

Wie kiest voor de VVD, investeert in de toekomst.

SPECIALITEITEN RESTAURANT

„Het Kasteel van Rhoon” b.v.

Tevens zalen voor recepties, diners en vergaderingen.

S.G. Abel Dorpsdijk 63, 3161 KD Rhoon, 010-5018896 / 5018884 / 5018488

INTERFLOW
cleanroom en laboratorium
technologie

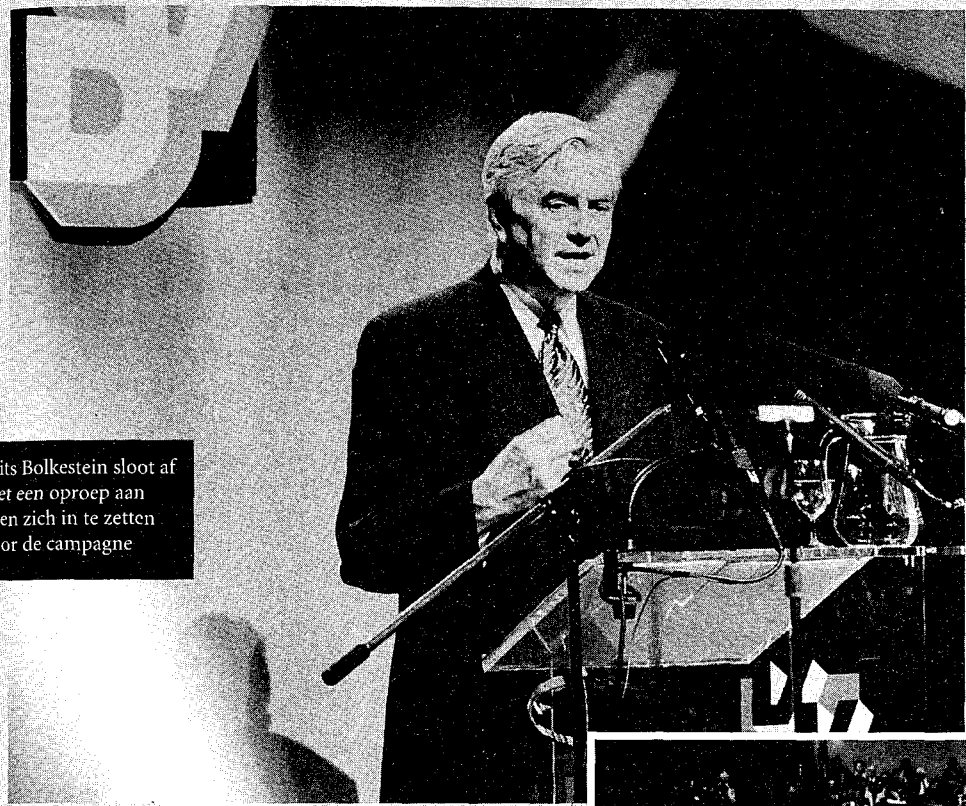
INTERFLOW
CERTIFIED ISO 9001
MEMBER OF EFBQ

Postbus 48, 1770 AA Wieringerwerf - Tel. (0227) 60 28 44 - Fax (0227) 60 31 65

Verkiezingscampagne van start

door Reny Dijkman, foto's Frank Fahrner

Haarlem - Op 17 april is de verkiezingscampagne van onze partij tijdens een grote feestelijke bijeenkomst van start gegaan. Centraal staat ons verkiezingsprogramma. De inspirerende samenvatting door lijsttrekker Frits Bolkestein vindt u op deze pagina's. De gezamenlijke binnenkomst van alle kandidaten - op een scherm in de zaal te volgen -, de flitsende interviews van Kees Mijnten, Guus Meeuwis die met zijn liedjes de zaal op de been bracht én het vuurwerk tot slot, zorgden voor een boeiende avond. De kurk is van de fles. Nu gáán we er voor!

Frits Bolkestein sloot af met een oproep aan allen zich in te zetten voor de campagne

Voor de kandidaten betekende de aanvang even letterlijk eieren lopen. Een handvol boze taxichauffeurs bekogelden de VVD-politici bij hun gezamenlijke entree met taarten en eieren. Annemarie Jorritsma wordt door hen al weken achtervolgd. Op het podium haalde zij een heel ei uit haar vestzakje. Zij had het beter overleefd dan Gerrit Zalm die in overhemd het podium op moest, omdat zijn colbert onder de smurrie zat. 'Ik heb mijn jasje verkocht!' gaf de immer laconieke minister van Financiën als verklaring voor zijn informele outfit. Alle ministers en staatssecretarissen konden op de planken aan de zaal vertellen op welke punten hun beleid geslaagd was, wat niet was gelukt en wat hun toekomstwensen zijn.

Zo meldde Frank de Grave, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, dat er meer banen waren bijgekomen dan vier jaar geleden was beloofd en dat het aantal uitkeringen sterker was gedaald dan de prognose in diezelfde tijd. Frank wil echter dolgraag dat veel meer mensen met een handicap de kans krijgen om aan het arbeidsproces deel te nemen. Ook bepleitte hij een heel sterke groei van het AOW-spaarfonds. Michiel Patijn, staatssecretaris van Europese Zaken, sprak de wens uit dat over twee jaar de afdracht van Nederland aan de Europese Unie eerlijker wordt bijgesteld. Nederland betaalt nu verhoudingsgewijs te veel. Jozias van Aartsen, minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, meldde dat de komende vier jaar heel hard moet worden gevochten voor het boerenbelang.

Niet meer morrelen

In een gespreksronde met kamerleden bepleitte Johan Remkes een convenant voor de grote steden, dus niet alleen de vier grootste. Zijn verzuchting was mede inge-

Meezingen met Guus Meeuwis. Op de eerste rij: Michiel Patijn, Jozias van Aartsen, Frank de Grave, Annemarie Jorritsma, Hans Dijkstal, Femke Boersma en Erica Terpstra

geven door de slechte bereikbaarheid van de Haarlemse binnenstad. Dat is niet goed voor de sociale en economische structuur. Maar zijn grootste wens is dat er niet meer wordt gemorreld aan de structuur van het bestuur. Vasthouden dus aan de drie bestaande bestuurslagen en stoppen met die eeuwige discussie over stadsprovincies. Over de zorgsector meldde Anke van Blerck dat in deze Paarse coalitie goed werk is verricht op het gebied van medisch-ethische wetgeving.

Voor degenen die meenden dat Frits Bolkestein een dagboek schrijft in een ochtendkrant werd nog even vermeld dat dit een fake is. Bolkestein noemde dit kabinet vanwege de vele liberale successen: 'Een blauw kabinet met een rode rand'. De komende jaren acht hij het noodzakelijk dat er meer vaart komt

in de procedures rond de verwezenlijking van nieuwe infrastructuur. Dat is ook een hartewens van Annemarie. Weg-, water-, en luchtprojecten zouden veel sneller kunnen worden gerealiseerd als de procedures bekort kunnen worden.

De liberale voorman zou in de komende kabinetsperiode graag het departement van Justitie in VVD-handen zien. Ook benadrukte Frits Bolkestein het belang van de voortzetting van het stringente begrotingsbeleid van minister Zalm.

Bolkestein verwacht een korte formatie. De eerste optie van de VVD is: doorgaan met Paars. Pas daarna kunnen andere coalitiemogelijkheden worden onderzocht. Partijvoorzitter Hoekzema gokt op 39 zetels en Frits Bolkestein mikt op een zeteltal van 38 tot 42. Voor dat resultaat moet door iedereen tot 6 mei keihard worden gewerkt!! Daartoe deed hij tot slot een dringende oproep. Nu echt alle hens aan dek!!

Ter ondersteuning verscheen boven het podium in vuurwerk onze slogan: De VVD werkt! ■

Annemarie Jorritsma toonde het eitje aan de zaal. V.l.n.r. Hans Dijkstal, Annemarie, Erica Terpstra en Gerrit Zalm

Kees Mijnten interviewt Benk Korthals, Johan Remkes en Anke van Blerck

Talkshow. Op het scherm Michiel Patijn, daarvoor Frank de Grave, Jozias van Aartsen en Joris Voorhoeve

Twee kamerleden over werk en de zorg voor hun kind

door Esther van der Veur, foto: Theo Meijer

Twee kamerleden kregen de afgelopen periode hun eerste hun kind. Bibi de Vries (35) een dochter, Sophia, en Hans Hoogervorst (42) een zoon, Gabriël. Beiden hebben een baan waarbij het niet mogelijk is om parttime te werken.

Een gesprek met hen over de combinatie van het kamerlid zijn en de zorg voor hun kind.

De vrouw van Hans Hoogervorst is een zelfstandig kunstenaar. 'Het voordeel is dat zij haar uren flexibel kan indelen. Gabriël gaat twee en een halve dag naar de crèche zodat mijn vrouw rustig kan werken. We hebben een hulp in de huishouding voor het schoonmaakwerk. We vinden dit een prima oplossing. Zelf ben ik door het verschonen van luiers de afgelopen periode 3 kilo afgevallen,' zegt Hans gekserend. 'Twee en een halve dag naar de crèche vind ik mooi voor een kind. Het lijkt me emotioneel heel zwaar voor een vrouw om een kind na 8 weken verlof vijf dagen per week naar de crèche te brengen. Bibi de Vries en haar man hebben beiden een fulltime baan. Hun kind gaat 4 dagen naar de kinderopvang en soms komt oma voor de 5e dag of wordt er een andere oplossing gezocht. 'Verder hebben we een hondenuitlaatdienst en iemand die het huis schoonmaakt.' 'Met beiden een volledige baan ben je op elkaar aangekomen,' stelt Bibi. 'Mijn man doet veel in het huishouden. Ik maak lange dagen en dan is het belangrijk dat je goede afspraken met elkaar maakt. Maar een kind is prachtig, je beseft dat er meer op deze aarde is.'

Voor Bibi was het volstrekt vanzelfsprekend dat ze zou blijven werken. 'Ik ben opgevoed met het idee dat ik zelf mijn broek moet kunnen ophouden en ik heb dan ook een zekere carrière nagestreefd. Ik ben dol op mijn dochter maar mijn werk is ook belangrijk. Ik vind het een prima combinatie zo. Wij moeten veel regelen en opzij zetten maar dat is iets waar mijn man en ik voor hebben gekozen.' 'Ik heb het mooiste beroep van de wereld,' aldus Hans Hoogervorst. 'Mijn vrouw heeft ook een mooi vak en als één van de twee thuis zou gaan zitten worden we daar beiden niet gelukkiger van.' Hij kan zich wel voorstellen dat mensen er voor kiezen

Ik ben dol op mijn dochter, maar mijn werk is ook belangrijk

om hun baan op te geven. 'Zeker als je twee of meer kinderen hebt wordt het een hele organisatie en de crèche is duur.'

Hans Hoogervorst stelt dat er nog steeds een tekort is aan kinderopvang. 'Wij hebben ons destijds te laat ingeschreven waardoor het behoorlijk zoeken werd. Kinderopvang betekent wel een behoorlijk financieel offer. Minister Melkert heeft kinderopvang laatst een elitaire bedoening genoemd, dat ergert me. Mensen met een hoog inkomen betalen een flinke mep en er is subsidie voor mensen met minder inkomen. Hierdoor wordt kinderopvang een bereikbare voorziening voor iedereen en dat lijkt me terecht.'

Bibi de Vries: 'We lopen achter. Er zijn nog steeds wachtlijsten. Kinderopvang is ook een relatief nieuw

In de grote vergaderzaal Hans met Gabriël en Bibi met Sophia

verschijnsel waardoor de vraag groter is dan het aanbod. In de loop van de jaren zal de vraag zich stabiliseren. Er ligt ook een probleem bij de naschoolse opvang. De eerste vier jaar kan een kind naar de crèche. Als het kind naar de kleuterschool gaat wordt het lastiger met de naschoolse opvang. Daaraan moet worden gewerkt. Dit vind ik overigens ook een taak van de markt. Mijn dochter gaat naar een particuliere crèche en dat is goedkoper dan gesubsidieerde opvang. Je merkt dat de markt beter inspringt op de wensen van ouders dan gesubsidieerde crèches.'

Bij de laatste algemene beschouwingen heeft de VVD samen met de coalitie een motie ingediend om f 35 miljoen per jaar extra te besteden aan kinderopvang. Is dit voldoende?

'De VVD is voor kinderopvang en buitenschoolse opvang,' reageert Bibi de Vries. 'We moeten echter niet verheerlijken dat het geld alleen naar gesubsidieerde kinderopvang gaat. Vanuit de overheid is de financiering

VVD-verkiezingsprogramma 300 miljoen extra voor kinderopvang

van opvang een goede stimulans. Het geld moet echter effectief worden besteed. Voor mijn dochter is de gesubsidieerde opvang duurder dan een particuliere crèche. We moeten ons de komende tijd ook gaan afvragen of de financiën voor kinderopvang aan subsidie moet worden besteed of aan fiscale mogelijkheden. Hoe zorgen we dat het geld voor kinder- en buitenschoolse opvang zo

effectief mogelijk bij de ouders komt zodat zij een reële afweging kunnen maken?'

Hans Hoogervorst vult hierop aan dat de overheid een aanjaagfunctie moet hebben en dat de markt daarop in moet springen. 'In ieder geval is het belangrijk dat kinderopvang wordt gestimuleerd. De toenemende vergrijzing moet ook worden betaald. Hoe meer mensen werken des te beter. In ons verkiezingsprogramma is f 300 miljoen aan fiscale faciliteiten uitgetrokken voor de kinderopvang. Een mooi resultaat.'

PvdA, CDA en Groen Links zijn voorstander van het wettelijk verplicht stellen van deeltijdarbeid. Hoe denken jullie over flexibele en deeltijdarbeid en met name de rol van de overheid hierin?

'Flexibel werken is een zaak tussen werkgever en werknemer,' aldus Bibi. 'Het moet geen wettelijke verplichting worden maar het dient wel gestimuleerd te worden.' 'Er is geen land ter wereld als Nederland waar zoveel deeltijd is', vult Hans Hoogervorst aan. 'Het wettelijk afdwingen van deeltijd kan echter ook averechts werken. Een werkgever kan ervoor kiezen om alleen werknemers in dienst te nemen van wie hij zeker weet dat ze geen deeltijd willen werken. Dan ben je nog verder van huis.'

Vanwege de belasting is het niet voor iedere vrouw aantrekkelijk om te gaan werken. Als een vrouw voor een klein baantje kiest moet de partner meer belasting gaan betalen waardoor het niet aantrekkelijk is om te gaan werken. Wat vinden jullie daarvan?

'In het nieuwe belastingstelsel wordt dit waarschijnlijk afgeschaft. Er moet echter altijd een belastingfaciliteit blijven voor gezinnen waarbij één van de partners vanwege de zorgtaak voor kinderen niet werkt,' zegt Hoogervorst. 'Fiscale drempels voor vrouwen om te werken kunnen worden weggenomen. Het blijft dan wel mogelijk om thuis voor de kinderen te zorgen want daar is ook niets mis mee.'

Bibi de Vries: 'Het is altijd al een doorn in het oog geweest. Fiscale prikkels om niet te gaan werken moeten worden weggenomen. Ik vind het belangrijk dat een vrouw onafhankelijk kan zijn.' ■

Kwaliteit en verantwoordelijkheid

door Ton van Voskuilen

'Terug naar de waarden in het onderwijs die de waan van de dag hebben overleefd,' stelde Han Leune op de VVD-onderwijsconferentie.

De zaal van Nieuwspoor was goed gevuld met "onderwijsmensen" toen Frits Bolkestein als voorzitter de conferentie opende met de woorden: Misschien heeft iedereen zijn mening al gevormd, maar toch ...

Kwaliteit en verantwoordelijkheid zijn de kernwoorden voor een liberaal onderwijsbeleid. De sprekers zijn rondom deze kernbegrippen gegroepeerd: Heleen Dupuis benadrukt het begrip normen en waarden door op te merken dat er aan de ene kant in het onderwijs iets schort aan de attitude. Aan de andere kant moet het onderwijs niet te veel moraliseren. We zijn gaan twijfelen aan alle moraal. Omdat we met elkaar moeten leven moeten we afspraken maken over de publieke waarden en normen. De dagvoorzitter noemt "oude (publieke) waarden" als "eerlijkheid, netheid en ijver".

Volgens de aanwezigen is daar niets mis mee, integendeel! Men is het er over eens dat op school waar de kinderen lange tijd van hun leven doorbrengen, onderwijs en opvoeden niet zijn te scheiden. 'Onderwijsgeevenden dragen de hele dag normen en waarden over.'

Jan Slavenburg, hoogleraar Onderwijskunde, benadrukt in zijn stelling: 'De brede school moet doen waarvoor de school bedoeld is; het geven van onderwijs.' Scholen met "alles erop en eraan", zoals maatschappelijk werk, huiswerkbegeleiding, sport e.d., verbeteren de schoolprestaties niet aantoonbaar.

De "school" die hij voorstelt spreekt in grote mate aan:

- Goed relaties tussen leerlingen onderling en tussen leraar en leerling.
- Effectieve instructie, dus goed lesgeven.
- Taakgericht bezig zijn.
- Nadruk in het basisonderwijs op taal, lezen, rekenen.
- Behoorlijk wat huiswerk, leer ze werken.
- Consistente tijdsbesteding, niet met nutteloze dingen bezig zijn.

Kortom: De school als een instituut, waar het goed leren en prettig toeven is. Een verademing voor het onderwijsveld, dat "moe en mat" is gepraat, maar wel elke dag voor de klas staat, met niet altijd gemakkelijke leerlingen.

Ricardo Winter, directeur van een school voor voorbereidend beroepsonderwijs, houdt een pleidooi voor meer beroepsgerichte vakken in de onderbouw (12 - 15/16 jaar). Hierdoor zal het dropout-effect verminderen, is zijn mening. Nu al verlaat 30% van de leerlingen het onderwijs zonder diploma. Een van de belangrijke oorzaken is de grote hoeveelheid theoretische vakken die grote groepen "praktisch" ingestelde leerlingen niet aanspreken. De meeste kinderen die het voorbereidende beroepsonderwijs binnen komen op 12 jarige leeftijd hebben het niveau wat rekenen, taal en lezen betreft van een 8 à 10 jarigen. Ga er maar aan staan. Om die kinderen te overstelpen met 15 vakken is uit den boze, volgens de man uit de praktijk.

Ter verbetering van deze problematiek heeft Clemens Cornielje de staatssecretaris gevraagd deze kinderen op het laagste niveau meer praktijkvakken te geven; de theorie komt dan wel in latere jaren. De staatssecretaris heeft blijkbaar moeite om bepaalde zaken te begrijpen. Ze gaat nu over op beroepsoriëntatie, kinderen kunnen dan bedrijven bezoeken. Jammer van zo'n goed plan van Cornielje. Bedrijfsbezoeken lossen het leerprobleem niet op!

De conclusie van de aanwezigen is dat in het voorbereidend beroepsonderwijs van het begin af aan kinderen

praktijkvakken moeten kunnen volgen. 'Ze willen leren met hun handen.' Theorie komt later op basis van de praktijk. Met behulp van bijvoorbeeld "ramen en kozijnen" kun je veel wiskundige theorie bijbrengen. Het leeft dan meer voor deze groep kinderen.

Brede scholen zijn lang niet altijd nodig. In een aantal situaties echter, als er om welke reden dan ook achterstanden zijn in bepaalde wijken, kunnen brede scholen met alles erop en eraan nuttig zijn.

Er kan met cijfers gesjoemeld worden

Duidelijk bleek dat voor de komende periode een genuanceerd onderwijsbeleid noodzakelijk is. Een beleid dat door het onderwijs is uit te voeren. Er is de laatste jaren voldoende gepraat. De kwaliteit van het onderwijs kwam zijdelings aan de orde bij Jan Slavenburg maar stond centraal bij Han Leune die een stelling verdedigde over de openbaarmaking van resultaten van scholen. Dat kan, volgens hem, leiden tot een tweedeling tussen scholen. Volgens Leune moeten scholen verantwoording afleggen, want het gaat over gemeenschapsgeld, maar de "kwaliteitskaart" van een school zoals het ministerie die wil kan averechts werken: er kan gesjoemeld worden met de cijfers en dan ben je nog verder van huis. Als voorbeeld werd het schoolonderzoek genoemd. Geef een hoger cijfer bij het schoolonderzoek en een lager cijfer bij het centraal schriftelijk examen wordt gecompenseerd tot een voldoende.

Indien er een "kwaliteitskaart" komt dan moet die aan strenge eisen voldoen. Met die eisen zal de inspectie van het onderwijs, die verantwoordelijk is voor de bewaking van de kwaliteit van het onderwijs, rekening moeten houden.

De wetgeving moet helder en deugdelijk zijn. De vrijheid van onderwijs mag niet opgeofferd worden aan de "kwaliteitskaart".

Er moeten betrouwbare gegevens boven tafel komen. Een ieder weet hoe moeilijk het is criteria te formuleren en te onderzoeken die van belang zijn voor de kwaliteit van het onderwijs. De prestatie die de school heeft verricht moet aangetoond worden: een toegevoegde waarde die de school aangebracht heeft, daarvoor moet eerst het beginniveau bepaald worden. 'Witte scholen mogen niet witter en zwarte scholen mogen niet zwarter worden.' Geen stigmatisering, dat druist in tegen het liberale gedachtengoed. Er dient een grondige doordinking plaats te vinden, alvorens de zoveelste ballon wordt opgelaten door dit ministerie en door deze bewindslieden, die door sociaal-democratische ideologieën worden gedomineerd.

De uitsmijter van Han Leune, voorzitter van de onderwijsraad, het hoogste adviesorgaan van het ministerie van onderwijs was: 'De onderwijsraad is over de onderwijskaart niet om advies gevraagd. Dat geeft te denken.'

Na de geslaagde themabijeenkomst was men er in VVD-kringen over eens dat een onderwijsbeleid dat gebaseerd is op een ideologie ten koste gaat van de kwaliteit van het onderwijs en tekort doet aan de verantwoordelijkheid die de ouders hebben. Zo'n beleid versterkt de roep op: 'back to basics.'

De VVD-onderwijsmensen zijn er klaar voor.

Sprekers op de conferentie waren: Heleen Dupuis, hoogleraar medische ethiek; Jan Slavenburg, hoogleraar onderwijskunde; Han Leune, hoogleraar empirische sociologie; Ricardo Winter, directeur school voor Voorbereidend Beroepsonderwijs en Sarah Blom, onderwijskundige. ■

Joekes, Zijlstra en Dolman signeren bij Donner

De "Herinneringen" van oud-VVD Kamerlid Theo Joekes (midden) vormden 14 maart het onderwerp van een ongewone lezing- en signeursessie voor meer dan 100 bezoekers van Donner Boeken in Rotterdam.

Toen bleek dat de verkoop van Joekes' boek ondanks alle media-aandacht door distributieproblemen stagneerde, bood de voormalige President van de Nederlandsche Bank, oud-Minister-President dr. Jelle Zijlstra (rechts) hem aan het boek samen met hem bij Donner te signeren. Daartoe was staatsraad dr. Dick Dolman (oud-voorzitter Tweede Kamer) ook graag bereid.

Beiden spelen in het boek van Joekes een belangrijke rol. Beiden hebben met hem gemeen dat hun leven niet alleen uit politiek en financiën bestaat.

Joekes vertelde eerst iets over de journalistieke en artistieke facetten van zijn leven. Hoe hij in Londen jarenlang kunstrecensent was geweest. Hoe hij in Parijs de machtsovername van De Gaulle had meegemaakt. Hoe zijn verzameling klassieke muziek was ontstaan.

Zijlstra, een geouwd organist, liet vooral van zijn liefde voor de muziek van Bach blijken. Dolman haalde enkele kritische sonnetten op, die hij in antwoord op gedichten van Joekes had geschreven.

Op zaterdag 25 april signeren Zijlstra en Joekes diens "Man en Paard, herinneringen" bij boekhandel Paagman in Den Haag. (ISBN 90 6654 999 8 De Feniks Pers, Meppel)

Ik heb een hekel aan partijen die allochtonen lopen te knuffelen

door Mary Honor Kloeg, foto: Theo Meijer

Op 4 maart 1998 werd Lilian Biekman-Callender in de gemeenteraad van Den Haag gekozen. We kennen haar als de nummer vijf op de lijst.

Haags VVD gemeenteraadslid
Lilian Biekman-Callender

Wie is nou Lilian Callender?

Ze lacht. 'Naast kersvers lid van de gemeenteraad ben ik vestigingsmanager van Arbeidsvoorzieningen. Dat is een onderdeel van het arbeidsbureau. Ons werkgebied is Haaglanden. Wij verzorgen sollicitatie- en oriëntatietrainingen. Deze trainingen geef ik niet meer zelf, want ik zit nu sinds een aantal jaren in het management van deze organisatie.

Ik heb ook drie heel knappe dochters en een man. Mijn oudste dochter is nu negentien,' zegt ze trots.

Hoe combineer je dit allemaal? 'Thuis hebben ze mij ont-heven van de huishoudelijke taken en dat scheelt al een heleboel. Het is inderdaad druk. Sinds enige tijd zijn alle VVD-kandidaatleden aanwezig bij de vergaderingen van onze gemeenteraadsfractie. Hierop moet je je voorbereiden, dus besteed ik veel tijd aan het lezen van de stukken. Je moet het goed plannen.

Naast moeder, echtgenoot en vestigingsmanager vind ik het ook een belangrijke zaak dat ik een Christen ben. Naast het bezoeken van de kerk wil ik mijn leven volgens de christelijke waarden en normen leven.'

Verantwoordelijkheid en sociale rechtvaardigheid spreken mij het meest aan

'Van de vijf principes waarop het Liberalisme is gebaseerd, spreken de begrippen "verantwoordelijkheid" en "sociale rechtvaardigheid" mij het meeste aan. Je hebt een verantwoordelijkheid voor jezelf. Daar bedoel ik mee dat je niet kunt verwachten dat de overheid je van de wieg tot het graf verzorgt. Maar je hebt ook de verantwoordelijkheid voor andere mensen. Dit sluit aan op de christelijke principes die ik koester en op het liberale principe sociale rechtvaardigheid.'

Lilian Callender is pas echt actief geworden in 1996. Ze werd door de VVD Den Haag uitgenodigd voor een open dag. 'We hebben een bezoek gebracht aan de Tweede Kamerfractie en de Gemeenteraadsfractie van de VVD in Den Haag. Toen is mijn belangstelling voor de partij gewekt. Later ben ik door een van de gemeenteraadsleden gevraagd in de werkgroep die zich bezig hield met een analyse van de Melkertbanen plaats te nemen. Dat heb ik met veel plezier gedaan. Daarnaast heb ik actief deelgenomen aan allerlei thema-avonden.' Haar werd gevraagd op te gaan voor de gemeenteraad. 'Ik kreeg de vraag of ik me op de groslijst wilde laten plaatsen. Maar ik was er destijds nog helemaal niet zeker

van of ik wel genoeg ervaring had om gemeenteraadslid te worden. Ik heb een selectiegesprek gehad en ik heb ook zelf met heel veel mensen gepraat. Toen werd ik eigenlijk steeds enthousiaster.'

Weinig politieke maar brede maatschappelijke ervaring

'Overigens dacht ik dat ik het even niet goed had verstaan toen ze mij vertelden dat ik op nummer zes van de kandidatenlijst was geplaatst. Op de Algemene Ledenvergadering van de afdeling Den Haag is zelfs besloten mij op nummer vijf te plaatsen. Dan ga je een beetje groeien! Ik realiseer me dat ik misschien nog weinig politieke ervaring heb, maar dat ik inmiddels wel een brede maatschappelijke ervaring heb opgedaan. Ik zit al 11 jaar - zoals dat oneerbiedig heet - in de werkgelegenheidsindustrie. Ik was voorzitter van de ondernemingsraad van Arbeidsvoorzieningen en in dat kader heb ik veel onderhandelingen gevoerd. Verder ben ik actief geweest in allerlei vrouwenorganisaties en op de scholen van mijn kinderen.'

Den Haag is een stad met stijl

Lilian vervolgt: 'Als je gemeenteraadslid wilt worden, is het heel belangrijk dat je een binding hebt met je stad. Ik woon al 23 jaar in Den Haag. Dat is al langer dan in Suriname, waar ik 19 jaar heb gewoond. Ik heb in deze stad gestudeerd, mijn werk gevonden, een gezin gevormd. En ik woon hier prettig. Den Haag is een stad in ontwikkeling en een stad met stijl. Dat spreekt me ontzettend aan.

Maar Den Haag heeft ook problemen. Er zijn 33.000 mensen zonder baan. Dat vind ik heel ernstig. Ook aan de bereikbaarheid van de stad moet nog veel worden gedaan. Hoewel een van onze wethouders op dit punt al veel heeft bereikt. De bereikbaarheidskwestie en de grote werkloosheid in de stad zijn mede oorzaak van nog een aantal andere moeilijkheden waar Den Haag mee te

kampen heeft. Ik wil als gemeenteraadslid graag een bijdrage leveren aan de oplossing van deze problemen.'

Bij het tot stand komen van dit artikel wist Lilian nog niet welke portefeuille zij zou krijgen. 'We hebben onze voorkeur moeten doorgeven. Mijn speciale belangstelling gaat uit naar Economische Zaken. Ik wil vanuit die invalshoek iets doen aan het werkloosheidsprobleem van onze stad. Wij hebben ook een financieringstekort gehad. De financiële positie van de gemeente Den Haag is belangrijk verbeterd sinds wij "het miljard voor Den Haag" hebben gekregen. Maar dat tekort heeft een aantal sporen nagelaten. Daardoor is een aantal dingen blijven liggen, bijvoorbeeld op het terrein van Welzijn. Zo bestaan op het gebied van Jeugdzaken een aantal knelpunten die schreeuwen om aandacht. De jeugd is de toekomst. Je kunt je niet permitteren dat een groot deel van de toekomstige generatie buiten de boot valt. Dus ook op dit terrein zou ik het een en ander willen doen.'

Met plezier heb ik de buurten bezocht

De nieuwe kandidaatleden hebben intensief campagne moeten voeren voor de gemeenteraadsverkiezingen. Lilian had er plezier in allerlei buurten te bezoeken en mensen aan te spreken. 'Ik heb gemerkt dat ik veel heb gehad aan de zeven jaar waarin ik trainingen heb gegeven voor het Arbeidsbureau. Wat ik moeilijk vind, is de inhoudelijke kennis die ik nog mis. Het is behoorlijk lastig goede antwoorden te geven als je nog niet bent ingevoerd in al die verschillende onderwerpen. Overigens moet in de campagne veel meer nadruk op het contact met de bevolking worden gelegd. Het moet veel meer gericht zijn op het over de streep trekken van nieuwe mensen. Ik vind het campagne voeren erg leuk. Dat moet je ook leuk vinden anders breng je je enthousiasme ook niet over op andere mensen.'

Is er nog een vraag die ze ze nou nooit stellen, maar waar je wel graag een antwoord op zou willen geven?

'Er is een vraag die ze me altijd stellen en die jij niet stelt.'

Wordt je niet gek van die vraag?

'Nee hoor, ik wil er best op antwoorden. Ik bezoek erg veel allochtone bijeenkomsten. De vraag die mij dan altijd wordt gesteld is: "Hoe kun je als Surinaamse vrouw lid zijn van de VVD?" Ik vertel deze mensen dan dat ik lid ben van deze politieke partij, omdat de VVD een partij is die op een serieuze manier omgaat met allochtonen. Wij hebben dezelfde rechten en dezelfde plichten. Ik heb een hekel aan partijen die allochtonen lopen te knuffelen en te betuttelen.

Vaak wordt beweerd: "De VVD wil geen asielzoekers in Nederland". Dan zeg ik: je luistert niet goed. De VVD is een verantwoordelijke partij. Als je je verantwoordelijk voelt voor Nederland dan streef je naar werkgelegenheid, goede huisvesting en een goede gezondheidszorg voor iedereen. Dat kun je op den duur niet meer garanderen als je de deur open zet voor iedereen die binnen wil komen. De VVD staat wel open voor de echte vluchtelingen. En zo hoort het ook.' ■

Politiek gaat de markt op:

Open dag Tweede Kamer

door Reny Dijkman, foto's: Theo Meijer

Den Haag - Ruim 13.000 politiek geïnteresseerden hebben op de laatste zaterdag in maart zich in de Tweede Kamer kunnen verdiepen in de beginselen van alle politieke partijen die meedoen aan de komende Tweede-Kamerverkiezingen.

Ernst bij Ernst van Splunter, kandidaat-kamerlid en fractievoorzitter, in die laatste rol leidt hij hier het zaal gesprek met Annemarie Jorritsma en Frans Weisglas

Een uitstekende gelegenheid voor de VVD om de propagandisten uit het hele land uit te nodigen in "t Gouden Hoofd" op een steenworp afstand van het parlement. Daar kregen de circa honderd campagnisten eerst de mogelijkheid gezamenlijk nog wat puntjes op de i te zetten, voordat de officiële campagnestart op 17 april een feit was. Met koffie en broodjes werden zij vergast op een warming up door Annemarie Jorritsma en Henk van Hoof met uiteraard de mogelijkheid vele vragen te stellen. Voorts werd uit de doeken gedaan hoe opiniepeilingen worden gehouden en verwerkt, maar ook via welke doelgroepen de winstkansen van de VVD kunnen worden vergroot. En uiteraard was Frits Bolkestein aanwezig. Hij hield een enthousiaste peptalk.

De VVD-fractie in de Tweede Kamer had al drukke uren achter de rug toen de VVD-campagnevoerders in de middag arriveerden. Een aantal stands met uitgebreide informatie op papier en via internet, en een sneltekenaar trokken mét de permanente lopende talkshows plus ondervraging van onze toppolitici elk half uur afgestampte zalen. Belangstelling voor de VVD was er genoeg.

Het moet het fractiesecretariaat voldoening hebben gegeven dat via een peiling (waarover wordt u heden ten dage niet meer geënuqueterd?) onder de bezoekers van de Open Dag de VVD-presentatie met 23% verreweg het hoogst in de waardering scoorde. De belangstelling voor het VVD-programma, de vele geïnteresseerde vragen van bezoekers, maar ook de optimale inzet van bewindslieden en kamerleden geven goede hoop op een fraaie verkiezingsuitslag. ■

Luim bij Clemens Cornielje en Wim Passtoors die aandachtig de vereeuwiging van Enric Hessing volgen

Koosje Bins overleden

Velen kenden haar persoonlijk: als chef de bureau bij het VVD-fractiesecretariaat in de periode van Geertsema, Wiegel en Rietkerk en daarna binnen de ELDR in Brussel en Luxemburg. Maar alle oudere leden kennen haar als de columniste van Vrijheid & Democratie, die vanaf eind jaren zeventig tot diep in de jaren tachtig columns schreef over het Europees Parlement. Persoonlijke impressies. Heel dicht bij de mensen staande. Koosje was als columniste de ontdekking van de toenmalige fractievoorzitter Henk Krol. Zij had de unieke gave om als insider met de ogen van een buitenstaander de dagelijkse gang van zaken in het Europees Parlement weer te geven. Zij

deed dat humoristisch, soms wat sarcastisch en met een bevrijdende relativiteit.

Koosje Bins stierf op 65-jarige leeftijd in Amstelveen.

Voor al degenen die haar columns met plezier lazen, publiceren wij hieronder een van haar columns.

Een Pleintje...

Het verbaast me altijd weer dat de denkbeeldige krijtlijn die "grens" heet zo'n verschil kan maken. In taal, in levensstijl, gewoontes en gebruiken van hen die aan weerskanten van die lijn leven.

De mensen op zich zijn niet zozeer anders, maar eerder hun handel en wandel, door opeenvolgende generaties ingeprent. O, niet in wereldschokkend opzicht, nee, gewoon in dagelijkse dingen. Wat overigens misschien het grootste probleem van de EG is.

Neem iets als winkelsluiting. In Nederland netjes bij wet geregeld. Na 6 uur 's avonds zijn daar de zaken dicht. Een uitzonderlijk late werknemer moet daar van te voren aan denken of een avond op biscuitjes leven.

De kantoren van het Europees Parlement in Brussel sluiten 's avonds om half zeven, maar tot m'n egocentrische genoegen merkte ik dat de meeste winkels nog veel langer open zijn. Zo lang als ze willen verkopen. Op vrijdagavond kan je dus je weekendvoorraad tevreden mee je huis indragen en denken: "Zo, morgen slaap ik uit."

Maar die specifieke vrijdagavond was het guur weer. Om rechtstreeks naar je voordeur te gaan en er niet meer achter vandaan te komen. Zaterdagmorgen, tijdig op, bleek het weer er niet op vooruit te zijn gegaan. Gutsen regen uit een donkere lucht.

Maar wat doe je? Regenjas met kraag hoog op en dapper met het boodschappenkarretje de winkels tegemoet. Toen bleek de keerzijde van de medaille! Men kan verkopen zo lang men wil, maar ook sluiten als men dat wil en kennelijk waren de winkels bij mij in de buurt overeengekomen op zaterdag te sluiten!

Daar stond ik dus, de regen stroomde langs de goot en langs m'n oren. In de verlaten straat zag ik een mevrouw aankomen met, waarachtig, een volgeladen boodschappentas. "Madame," haar eerste argwaan moest ik wegglimlachen, "Madame, waar heeft u dat gekocht?" Ze wees de weg: "De straat naar hierboven, langs de verkeerslichten, door een klein straatje en dan komt u op een plein, Place de Londres. Links in de hoek is een winkel die bijna altijd open is."

Ik was haar dankbaar en ik ging op pad. Place de Londres, een klein plein van het soort waarvan ik dacht dat het niet meer bestond. En oude school in een hoekje gedrukt, wat gras, een paar bankjes, een meneer met een hondje, die broodkorstjes aan de mussen voerde. Er hing een sfeer van veertig jaar terug. Iets van lang geleden. In de hoek de winkel. Zwarte muren en plafond, geen vuil, maar verloop van jaren. Kisten fruit en groente langs de kant. Grote glazen stopflessen met snoepjes en rekken met blikken.

Ze kwam van ergens achter uit de winkel, het mevrouwetje. "Madame?" Rillend van de regen pakte ik m'n boodschappenlijstje met gezonde dingen en keek haar aan. Een keurig oud dametje, maar hoewel het niet op m'n lijstje stond zei ik zomaar ineens: "Verkoopt u whisky?" Ze glimlachte, keek even naar buiten en wreef langs haar rossige neus: "Alle merken. Het is koud en somber, hè?" Bij m'n vraag: "Heeft u ook sinaasappelen?" werd haar glimlach breder: "Gelukkig m'n kind, je vergeet de vitamines niet." Melk, bruinbrood, kaas. We praatten een poosje en toen bracht ze me met het volgeladen karretje de stoepjes af naar buiten. "Vergeet de vitamines niet!" Ze zwaaide me na.

Terug op het pleintje stond ik even stil. Hier zou je een boek over kunnen schrijven. Zo maar een boek over een pleintje waar de tijd stil is blijven staan.

En nu komt wat ongelooflijk lijkt, maar waar is. Terug, thuis, pakte ik een bekend Frans tijdschrift en zocht uit gewoonte de pagina met boekbeschrijvingen. Als eerste aanbeveling: "We raden u sterk een boek aan van een Belgische schrijver. Het gaat over een pleintje in Brussel waar hij heeft gewoond, tegenover een levensmiddelenwinkel. Titel: "PLACE DES LONDRES". Met in m'n ene hand een glaasje whisky en in de andere een sinaasappel heb ik lang verbaasd zitten kijken. Ik dacht: als dit mevrouwetje op haar plein duidelijk meer inspireert tot schrijven dan welke gekneusde terrorist ook, dan is het toch niet zó slecht gesteld met onze wereld! Vindt U ook niet?"

Koosje Bins
Brussel, 4 februari 1986

Organisatie Vrouwen in de VVD viert jubileum

door Reny Dijkman

Noordwijkerhout - De Organisatie Vrouwen in de VVD heeft in maart op feestelijke wijze haar 50-jarig bestaan gevierd onder het motto: 'Tijd voor een balans'. Daar deze balans voor liberale vrouwen nog steeds niet in evenwicht is, zullen "De Vrouwen" voorlopig hun eigen organisatie blijven houden.

Het VVD-hoofdbestuur legt een zwaar accent op een zo groot mogelijke evenredige vertegenwoordiging van vrouwen in de gemeenteraden, de statenfracties en in het parlement. Ook bij de samenstelling van besturen en commissies wordt altijd intensief gezocht naar deskundige vrouwen die bereid zijn die verantwoordelijkheid te dragen.

I Ineke van Ark-Hessing, voorzitter van de Organisatie, schetste tijdens het diner hoe het de vrouwen in het verleden is gaan. Ze constateerde dat in de achterliggende periode de positie van de vrouw aanzienlijk is verbeterd. 'Maar', zo vroeg zij de zaal, 'is de cultuur écht veranderd? Veel mannen en vrouwen zien zorg dragen als de taak van de vrouwen. Hoog opgeleide vrouwen haken af als zij kinderen krijgen en Nederland zit met de hoogste huwelijksleeftijd voor vrouwen; gemiddeld 29 jaar. De balans moet niet naar één kant doorslaan: niet óf zorgen óf carrière.'

Ineke overhandigde aan Frits Bolkestein een Abraham en aan Willem Hoekzema een Sara 'opdat de partij samen met ons de toekomst in gaat'. En zij verzekerde

Bolknakkenbolwerken mogen ook wel iets veranderen

dat pas als alle doelstellingen waartoe de Organisatie Vrouwen is opgericht zijn bereikt, zij zichzelf zal opheffen.

Annemarie Jorritsma kritiseerde de selectieprocedures in het bedrijfsleven. Die zijn onvoldoende toegesneden op vrouwen. Voor het eerst in de geschiedenis studeren evenveel vrouwen af; aan sommige faculteiten zelfs méér. Daardoor zou volgens de minister ook het verschil in salariering moeten wegsmelten. Zij vertelde dat op haar departement, Verkeer & Waterstaat, 20% vrouwen werken, maar 40% van de binnenkomers is thans vrouw. Annemarie keek ook naar andere instellingen. 'In het

zittend van links naar rechts: Femke Boersma, Hans Dijkstal, Hanneke Veling, Willem Hoekzema, Ineke van Ark en Frits Bolkestein

bolknakkenbolwerk VNO/NCW zitten slechts 3 vrouwen op hoge functies. Ook bij de FNV zou iets mogen veranderen. Zij adviseert daarom Blankert (VNO) en De Waal (FNV) zélf eens de eigen deuren voor vrouwen open te zetten.'

'Met het benutten van het netwerk van de Vrouwen in de VVD ben ik hier gekomen', bemoedigde zij de zaal. Haar advies: zélf netwerken!

Handelingsonbekwaamheid is pas kort opgeheven

Frits Bolkestein dook in de geschiedenis van de vrouwenemancipatie. Zo memoreerde hij dat in 1956, dus slechts 42 jaar geleden, in de wet de handelingsonbekwaamheid van de gehuwde vrouw werd opgeheven. 'Het idee dat een getrouwde vrouw haar eigen bankrekening niet zou kunnen beheersen, vinden wij nu natuurlijk absurd. Maar het is pas sinds het begin van de jaren '70 dat volgens het Burgerlijk Wetboek de man niet langer hoofd van het gezin is en de woonplaats kan bepalen.'

De liberale voorman noemde de pil een van de belangrijkste ontwikkelingen voor de keuzevrijheid voor vrouwen. 'Zij heeft hoogstwaarschijnlijk meer invloed gehad op de positie van vrouwen dan alle wet- en regelgeving bij elkaar. Daardoor zijn vrouwen in staat het krijgen van kinderen uit te stellen en hun aantal te bepalen.' Toch bestaan nog grote meningsverschillen over de rechten en plichten van de vrouw. 'In de landen om ons heen wordt verschillend gedacht over de vraag of het een

recht dan wel een plicht van een vrouw is om bij te dragen aan het gezinsinkomen. Van de Europeanen is 68% van mening dat hier ook een taak voor de vrouw ligt, tegenover slechts 29% van de Nederlanders. Die gezinsgedachten plus een sociaal en fiscaal stelsel met de kostwinner als maatstaf hebben ertoe geleid dat gehuwde vrouwen slechts met moeite toegang kregen tot de arbeidsmarkt. Het ABP heeft pas in 1993 vrouwen gelijke pensioenrechten toegekend.'

Inhaalslag voor kinderopvang

Nog steeds schiet een aantal voorzieningen duidelijk tekort. Al is gedurende de laatste kabinetsperiode een inhaalslag gemaakt op het gebied van opvang van jonge kinderen. Twintig procent van de vrouwen stopt enige tijd na het krijgen van het eerste kind alsnog met werken. Bolkestein is dan ook van mening dat hard zal moeten worden gewerkt aan opvangvoorzieningen voor vooral oudere kinderen. Daarnaast zijn de verlofmogelijkheden verruimd.

Alle vrouwen en mannen willen in vrijheid op alle niveaus kunnen kiezen. Frits Bolkestein brak een lans voor de allochtone meisjes en vrouwen in Nederland, die vaak na het bereiken van de puberteit worden thuisgehouden, geen opleiding krijgen en reeds jong worden uitgehuwelijkt. 'Ik hoop dat de "Organisatie" ook deze meisjes en vrouwen tot haar doelgroep zal willen rekenen.'

Als het aan hem ligt zal de 21ste eeuw de vrouwen geen "Minister voor het gezin", maar gelijke rechten en volledige gelijkwaardigheid brengen. ■

LAAT GEEN STEMMEN VERLOREN GAAN OP 6 MEI!!

Ook tijdens de Tweede-Kamerverkiezingen zijn veel mensen met vakantie.

Verklein het risico dat VVD-stemmen verloren gaan. Voor degenen die afwezig zijn en in hetzelfde stembureau (zie voorzijde van uw Oproepingskaart) moeten stemmen, is het een kleine moeite om voor 6 mei het volmachtbewijs aan de achterzijde van de kaart te tekenen en over te dragen aan de achterblijvers.

Per persoon mogen - gelijk met de stem die de gevolmachtigde zélf uitbrengt - twee volmachten worden ingeleverd. U kunt dus niet apart met die volmachten naar de stembus.

In alle afdelingsbesturen zitten enthousiaste vrijwilligers die u graag verder op weg helpen en u een adres kunnen verstrekken van iemand die op de VVD gaat stemmen.

En als u, als VVD-lid, tegen mensen aanloopt die er op 6 mei niet zijn of moeilijk naar de stembus kunnen, spring er dan in. Onderneem actie.

Hoe vreemd het ook moge klinken: zelfs één stem kan het verschil van een kamerzetel betekenen!!

BARTELS ADVOCATEN

Bartels Advocaten is een middelgroot advocatenkantoor met vestigingen te Utrecht en te Amsterdam. De werkzaamheden concentreren zich op cliënten met vermogensrechtelijke belangen, zowel in het bedrijfsleven als in de privé-sfeer.

Specifieke aandachtsgebieden van het kantoor zijn: onroerend goedrecht, huurrecht bedrijfsruimte, ondernemingsrecht, arbeidsrecht en incasso's. Een ingewerkt team van meer dan 15 advocaten en juridisch medewerkers staat voor u klaar om u te adviseren en bij te staan in procedures. Desgewenst wordt terzake voormelde rechtsgebieden ook een **second opinion** afgegeven.

Het Hoogeland
Museumlaan 2
3581 HK Utrecht
Postbus 64
3500 AB Utrecht
Telefoon: 31 (0)30 - 2522577
Telefax: 31 (0)30 - 2523943
email: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Contactpersonen:
Mr D.A.N. Bartels MRE
Mr R.L. Boerman
Mr P.G.E. van Gremberghen

Atlas Complex
Hoogoorddreef 9
1101 BA Amsterdam Zuidoost
Telefoon: 31 (0)20 - 3120661
Telefax: 31 (0)20 - 3120681
email: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Contactpersonen:
Mr W.O. Groustra
Mw Mr N.M. Slump

Gijs de Vries, fractievoorzitter ELDR-fractie Europees Parlement:

'Vrede door samenwerking'

door Marcel Gerritsen, foto's: Peter Drent

Onlangs werd Gijs de Vries, voorzitter van de Europese Liberale en Democratische fractie in het Europees Parlement, door de JOVD uitgekozen tot Liberaal van het jaar. Tijdens zijn toespraak voor de JOVD, waarvan hij enige jaren voorzitter is geweest, sprak Gijs de Vries de hoop uit dat de Onafhankelijke Jongeren Organisatie Vrijheid & Democratie zich nog actiever zal gaan opstellen. De JOVD, maar ook de VVD zelf, zou zich meer aan de kiezer moeten tonen en de JOVD zou daarbij bijzondere aandacht moeten schenken aan aspecten als bestrijding van discriminatie en van kinderarbeid.

Sedert 1984 is Gijs de Vries al lid van het Europees Parlement. Hij ervaart de werkzaamheden als lid van het Europees Parlement als bijzonder plezierig, hoewel ook hij best eens wordt geplaagd door een baaldag. Met name het geduld dat een Europarlementariër moet opbrengen valt soms wat zwaar: 'Indien men beseft dat de tijdshorizon van besluitvorming in het Europees Parlement op bijna tien jaar ligt ten opzichte van drie tot vier jaar in het Nederlandse parlement, dan moge duidelijk zijn dat je in dit werk over veel geduld moet beschikken.'

Daar staat tegenover dat de macht van het Europees Parlement snel is toegenomen. 'In iets meer dan tien jaar is het Europees Parlement gegroeid van een adviesorgaan tot de instantie die namens de burger het laatste woord heeft. Indien je dat vergelijkt met de periode die in Nederland nodig was om de ministeriële verantwoordelijkheid van de grond te krijgen, dan blijkt daaruit de snelheid van deze ontwikkeling.'

'Vrede door samenwerking' blijft mij fascineren

Het aantrekkelijke van het lidmaatschap van het Europees Parlement is voor Gijs de Vries dat je mag werken aan iets dat op het continent volstrekt nieuw is: 'Het

model "vrede door samenwerking" kent geen enkel precedent en blijft mij fascineren. Nergens ter wereld bestaat een vergelijkbaar model.'

De Europese Unie en de Verenigde Naties kunnen volgens hem worden beschouwd als belangrijke vruchten van de laatste eeuw Europese beschaving. 'Het sterke van de Europese structuur is dat de mens als individu wordt beoordeeld. Binnen de Europese Unie hebben wij als burgers fundamentele rechten zoals het vrij werken, wonen en reizen. Rechten die met rechtsorde worden gecombineerd. Centraal staat niet het recht der sterkste, maar het recht zelf.'

Vijftien verschillende culturen

Hoewel het Europees Parlement steeds beter opereert is volgens Gijs de Vries zeker nog niet alles perfect te noemen. 'We mogen niet vergeten dat in het Europees Parlement 626 leden zitting hebben die afkomstig zijn uit vijftien verschillende culturen. Rekening houdend met het feit dat het hier allemaal om "haantjes" gaat (ook de vrouwelijke Europarlementariërs kunnen zo volgens Gijs de Vries worden getypeerd), vindt samenwerking dan ook niet zonder slag of stoot plaats.'

Ook op het gebied van de vergoedingen aan Europarlementariërs zal nog het nodige moeten worden bijgeschaafd. 'Ook voor die problematiek geldt dat het

Gijs de Vries, voorzitter van de Europese Fractie van Liberalen en Democraten

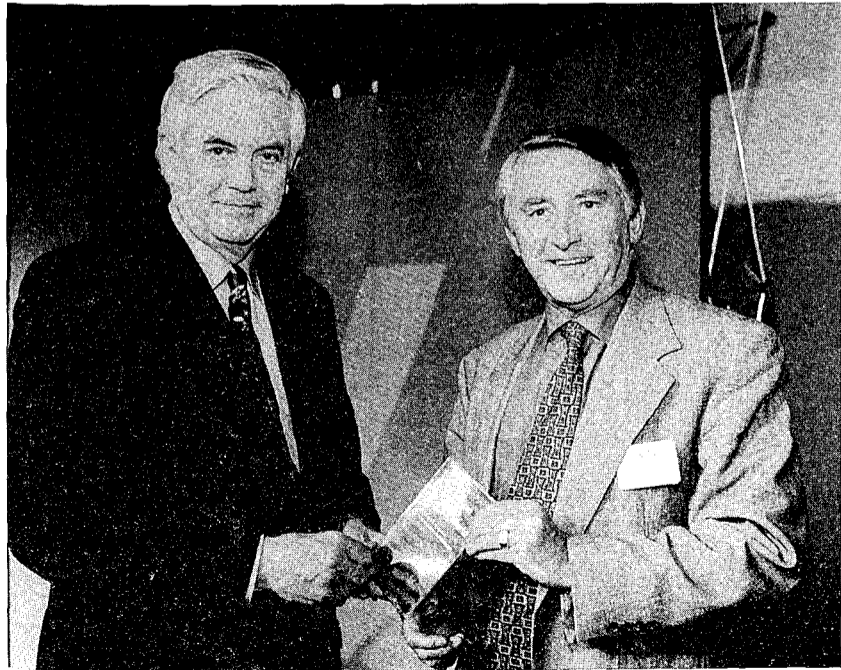
ondoenlijk is om in een heel kort tijdsbestek de verschillende tradities van de vijftien Lidstaten op een lijn te brengen.'

Toch is niet alle kritiek op de vergoedingen van de Europarlementariërs terecht: 'Het Europees Parlement kent momenteel een openbaar register van neveninkomsten van Europarlementariërs. Hoewel het heel vanzelfsprekend lijkt dat een parlementariër van eventuele neveninkomsten melding maakt, is daar in een aantal andere Europese landen geen sprake van. Zo is het in het Verenigd Koninkrijk heel gebruikelijk dat een parlementariër bepaalde giften ontvangt. Denk bijvoorbeeld aan de recente discussie over "cash for questions", waarbij parlementariërs een vergoeding werd geboden als zij namens een bedrijf schriftelijke vragen stelden.' Gijs de Vries vindt het daarom een vooruitgang dat door middel van deze registratie nu is vastgelegd dat indien giften worden geaccepteerd daarvan publiekelijk melding moet worden gemaakt. 'Zo'n openbaarheid schrikt altijd af.' Daarnaast zijn openbare registers voor medewerkers van Europarlementariërs, voor lobbyisten en voor buitenparlementaire vrijwillige werkgroepen in het leven geroepen. Gijs de Vries vindt dat de pensioen- en onkostenregeling van het Europees Parlement "op de schop" moet. Wat de reiskosten betreft heeft hij het parlement al in 1985 hervormingen voorgesteld.

Voorts zal met de nodige voortvarendheid moeten worden gewerkt aan één salarisregeling voor alle Europarlementariërs. 'Nu is het nog zo dat parlementariërs uit Italië een drie keer zo hoge vergoeding ontvangen als parlementariërs uit Portugal. Het zou bij ons in het Nederlandse parlement toch absoluut onbespreekbaar zijn als een Haags Tweede-Kamerlid drie keer zoveel vergoeding zou ontvangen als een volksvertegenwoordiger uit Limburg.'

Onafhankelijk onderzoek door andere partijen doorkruist

Frits Bolkestein biedt nieuwe bundel aan

Frits Bolkestein met Sir David Steel (foto: Frank Fahrner)

Op zaterdag 4 april vergaderde het algemeen bestuur van de Liberale Internationale in Amsterdam. Voorafgaand aan deze vergadering organiseerde de VVD in samenwerking met de Liberale Internationale Groep Nederland (LIGN) op vrijdag een seminar over coalitievorming in een internationaal perspectief. Op het seminar spraken Guido Westerwelle (Secretaris Generaal van de FDP, Duitsland), Annemie Neyts (Europarlementariër VLD, België), Lord Steel of Aikwood (Liberal Democrats, Verenigd Koninkrijk en oud-voorzitter van de Liberale Internationale), Jean Penders (oud-europarlementariër voor het CDA) en Frank de Grave (Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid). De coalitievorming in de verschillende landen kwam ter sprake, uiteraard met nadruk op de kansen voor liberalen op regeringsdeelname.

Aan het einde van de bijeenkomst overhandigde Frits Bolkestein het eerste exemplaar van zijn Engelstalige bundel "Liberalism in a Changing World" aan David Steel. De bundel bevat toespraken, artikelen en andere stukken, die Frits Bolkestein in zijn functie van voorzitter van de Liberale Internationale en politiek leider van de

VVD schreef. U kunt dit boekje bestellen door f 16,- (incl. verzendkosten) over te maken op gironummer 67880, t.n.v. VVD Algemeen Secretariaat te Den Haag, onder vermelding van "Bundel Bolkestein". De bundel, die wordt uitgegeven door het Internationaal Secretariaat van de VVD, is in een eenmalige en beperkte oplage verschenen en is niet in de boekhandel verkrijgbaar.

Gijs de Vries vindt verder dat het gebouwenbeleid van de Europese Unie moet worden doorgelicht. 'Op dit gebied zijn fouten gemaakt, die zeer negatief zijn voor het imago van het Europees parlement. Helaas heeft het Europees Parlement nog steeds niet tot een onafhankelijk onderzoek besloten. De socialistische en christen-democratische fractie willen daaraan nog steeds niet meewerken.' Gijs de Vries hoopt dat beide fracties toch nog zullen inzien dat het huidige gebouwenbeleid aan een grondige doorlichting toe is.

Jalousie op Europarlementariërs

Regelmatig blijkt de kritiek op het opereren van de Europarlementariërs afkomstig van nationale volksvertegenwoordigers. Gijs de Vries wijt dit aan "jalousie de métier." 'Enerzijds zijn Europarlementariërs soms jaloers op de aandacht die nationale vertegenwoordigers van de media krijgen. Anderzijds beseffen de nationale parlementariërs steeds meer dat zij op een aantal terreinen wetgevers in de tweede lijn zijn geworden. De eerste lijn van wetgeving wordt namelijk gevormd door de Europese Richtlijnen, die de kaders van de regelgeving vastleggen. Ook al hebben nationale parlementariërs daarna de mogelijkheid om de Richtlijnen te vertalen in nationale regelgeving.'

Gijs de Vries pleit voor een zakelijke en constructieve verhouding tussen Europese en nationale parlementen. 'Europarlementariërs en nationale parlementariërs vertegenwoordigen allebei dezelfde kiezers. Zij moeten effectiever samenwerken.' Volgens hem zijn er verschillende gebieden waarop die samenwerking gewenst en goed mogelijk is. De fraudebestrijding bijvoorbeeld. 'Dan gaat het om een juridische verantwoordelijkheid van de Lidstaten, maar we spreken wel over Europees geld. Maar ook politie en justitie alsmede de Europese Monetaire Unie zijn terreinen die uitermate geschikt zijn voor samenwerking.'

Ideologische tegenstellingen in Europees verband

In tegenstelling tot in Nederland is de samenwerking met de socialistische fractie in het Europees Parlement zo nu en dan verre van optimaal te noemen. Volgens Gijs de Vries is dat het gevolg van de ideologische tegenstellingen in Brussel. Daar komt bij dat de politiek in het Europees Parlement kan worden gekenschetst als confrontatiepolitiek, zoals wij dat ook zien in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Frankrijk. Nederland kent echter de consensuspolitiek, waardoor ideologische tegenstellingen van minder belang zijn. Daardoor is samenwerking minder problematisch.

Overigens ziet de liberale fractieleider in het Europees Parlement ook voordelen aan die kloof tussen links en rechts: 'In het Europees Parlement bevinden de liberalen zich duidelijk in het midden en bezetten wij daarbij een "wip-positie." Zonder de steun van de liberalen kunnen geen van beide politieke stromingen de vereiste meerderheid verkrijgen voor besluiten.'

Op deze wijze hebben de liberalen samen met de christen democraten de onzalige plannen van de socialistische fractie om de belasting op kapitaalverkeer in te voeren, kunnen tegenhouden en hebben zij ook de invoering van een vijftiendertig uren werkweek kunnen blokkeren. Aan de andere kant weet de liberale fractie samen met de socialisten de veelal conservatieve standpunten van de christen democraten op het terrein van de gelijke behandeling tegen te houden.'

Groei liberale fractie

Een belangrijke wens van Gijs de Vries is dat de komende periode ook de Duitse liberalen weer in de Europese liberale fractie vertegenwoordigd zullen zijn. 'Wij beschouwen de afwezigheid van de Duitsers als een duidelijk gemis. Wel positief is dat de "Liberal Democrats" voor het eerst deel uitmaken van de fractie. Het aantal vertegenwoordigers van de Britse liberalen zal de komende jaren door de invoering van een systeem van evenredige vertegenwoordiging overigens sterk toenemen. Eindelijk zullen de liberalen dan de zetels kunnen

bemachtigen waar zij al jaren recht op hebben. Hans Nord heeft destijds de Britten al geconfronteerd met de stelling "I want our seats back."

Toekomst

Vervolgens aan Gijs de Vries de vraag hoe hij zijn toekomst ziet. Is hij van plan zich nogmaals kandidaat te stellen voor het Europees Parlement of wenst hij andere uitdagingen aan te gaan? Hoewel Gijs de Vries nog geen besluit heeft genomen vindt hij vijftien jaar in het Europees Parlement wel erg lang. Voor zijn uiteindelijke beslissing is doorslaggevend in hoeverre het voor zowel de VVD als voor hemzelf zinvol is om nog een periode het lidmaatschap van het Europees Parlement te aanvaarden. In ieder geval staat voor hem centraal dat hij zich nooit afhankelijk zal maken van de politiek.

Er zijn namelijk ook buiten de politiek activiteiten die hij niet uitsluit, zoals in het bedrijfsleven. Ook lijkt het hem aantrekkelijk eens een keer een intergouvernementele organisatie te mogen leiden. 'Deze NGO's hebben de laatste jaren steeds meer invloed gekregen. Kijk bijvoorbeeld naar wat organisaties als het Wereld Natuur Fonds weten te bereiken.'

Maar: 'Het woord is nu eerst aan de kiezer. Niets is zo hinderlijk als het wekken van de indruk dat de keuze van de kiezer eigenlijk niet belangrijk meer is, omdat men de posten al zou hebben verdeeld. Daarna is het aan Frits Bolkestein om een succesvolle ploeg af te vaardigen indien de VVD opnieuw zal meeregeren.' ■

Overzicht Spreekbeurten Top VVD

Vrijdag 1 mei
Kwekerij van den Arend
Lange Broekweg 17
Naaldwijk
Frits Bolkestein, Jozias van Aartsen, Erica Terpstra en Frank de Grave
Aanvang 19.30 uur

Zondag 3 mei - Landelijke Liberale Jongerendag
Theater De Veste
Vesteplein 1, Delft
Frits Bolkestein, Hans Dijkstal, Annemarie Jorritsma, Erica Terpstra, Jozias van Aartsen, Frank de Grave, Joris Voorhoeve
Aanvang 13.00 uur

Dinsdag 5 mei - slot Tweede Kamercampagne
Park Plaza
Rokin 78, Amsterdam
Frits Bolkestein, Hans Dijkstal, Annemarie Jorritsma, Gerrit Zalm, Erica Terpstra en Frank de Grave
van 16.30 tot 19.00 uur

Woensdag 6 mei - Uitslagenavond
Madurodam
George Maduroplein 1, Den Haag
Aanvang 19.00 uur ■

RADIO & TV

De radio-uitzendingen van de VVD worden elke veertien dagen uitgezonden via Radio 5. Dit gebeurt in de oneven weken. De VVD heeft de vrijdag als vaste zenddag van 17.50 uur - 18.00 uur.

De televisie-uitzendingen en -herhalingen vinden plaats op

- maandag 4 mei op Nederland 2 van 15.54 - 15.57 uur
- donderdag 14 mei op Nederland 2 van 17.21 - 17.24 uur
- dinsdag 19 mei op Nederland 1 van 11.54 - 11.57 uur

Column

aanwezig is. Elders in dit blad vindt u een overzicht van de nog komende campagne-activiteiten.

De VVD heeft een uitstekende uitgangspositie voor een goed resultaat op 6 mei met de winst van 213 raadszetels bij de gemeenteraadsverkiezingen van 4 maart; de uitstekende kandidaten die we hebben voor de Tweede Kamer; de grote stempel die onze partij op het succesvolle Paarse beleid heeft gedrukt. De VVD is uitgegroeid tot een eensgezinde, zelfverzekerde moderne partij waar niemand meer omheen kan.

We zijn er echter nog niet. Voor een goede uitslag op 6 mei is het nodig actief campagne te voeren tot de laatste dag, de contacten met de kiezer te onderhouden en uit te breiden. Onze

Tweede-kamerkandidaten zoeken dagelijks de kiezers op, zij kunnen het echter niet alleen. Alle hulp is hierbij nodig. We moeten de krachten bundelen. Als we de resterende dagen allemaal onze schouders onder de campagne zetten en een flinke eindspurt er uitpersen dan ben ik ervan overtuigd dat we op 6 mei een geweldige uitslag zullen behalen. We rekenen op uw steun!

Willelmo Hoedekeme

De campagne voor de Tweede-Kamerverkiezingen is reeds van start gegaan op vrijdag 17 april in Haarlem. Tot 6 mei vinden dagelijks vele campagne-activiteiten plaats, actief campagne voeren is en blijft de sleutel tot een goed resultaat voor de VVD op 6 mei.

Het campagneprogramma van de VVD is overvol. Vrijwel dagelijks vinden in het hele land onder meer Grote Avonden plaats met onze kamerleden en bewindspersonen. Verder worden ook vele regiobijeenkomsten, werkbezoeken en themaconferenties georganiseerd. Op zondag 3 mei vindt de landelijke liberale jongerendag plaats in Delft, waarbij de gehele politieke top

Uit de afdelings- en regiobladen

door Reny Dijkman, cartoons Gerard Wiegel

Bij de afsluiting van dit blad moet de collegevorming in de gemeenten rond zijn. Daarom geven de binnengekomen afdelingsbladen nog geen duidelijk beeld van de - in doorsnee - verzilverde winst bij de raadsverkiezingen.

Lang niet al uw collegevormingswel en -wee had mij op die datum bereikt. Duidelijk blijkt dat de meeste afdelingen hun literaire kruik pas tegen de campagnestart voor de Tweede Kamerverkiezingen gaan verschieten. Blijf echter uw bladen sturen. Ze zijn leerzaam en geven een goed beeld van wat speelt in de afdelingen!

Postbus 622, 2280 AP Rijswijk (het postcodenummer in het vorig nummer klopt niet!)

De Vrije Poort (Haarlem) maakte een nuttige analyse van de uitslagen van de gemeenteraadsverkiezingen. De VVD won 2 zetels, maar de uitslag werd toch kritisch tegen het licht gehouden. Zo constateert voorzitter Gert-Anne van Pruisen dat de VVD het wel goed heeft gedaan ten opzichte van de raadsverkiezingen van 1994, maar dat onze partij vrijwel overal minder stemmen heeft behaald dan bij de statenverkiezingen van 1995 ondanks een hogere opkomst. Verder is grondig gekeken naar de resultaten van de 83 Haarlemse stembureaus. De VVD scoort per stembuslocatie heel verschillend. Ook het grote verschil in opkomst, die in Haarlem uiteen liep van 27 tot 76%, is een nuttig gegeven voor de laatste acties in verband met de landelijke verkiezingen!

Voor een goede campagne is een dergelijke analyse een absolute must om in die laatste dagen tijd en energie efficiënt te kunnen benutten.

Ook Den Haag, dat een zetel won, gaf een wijk-overzicht en de procentuele verschillen per wijk tussen de uitslagen van 1994 en 1998. Helaas geen opkomstcijfers, die zo handig zijn voor de Tweede-Kamerverkiezingen. Want dan zal het uiterst belangrijk zijn de thuisblijvers nú te bewegen naar de stembus te gaan. De VVD blijft in Den Haag de grootste partij met 12 raadszetels. Daarmee is de Residentie de enige grote stad met een VVD-meerderheid.

Gekke dingen op het Wassenaars stembureau. Lijsttrekker Else van Dijk-Staat zat er de hele dag. Zij noteerde de volgende uitlatingen van kiezers:

- Het doet geen pijn
- U komt prachtig door op alle foto's maar ik ga NIET op u stemmen (bleek hij overigens toch gedaan te hebben)
- Vrouw tegen man: 'Jij moet voor Ruud stemmen op de eerste man van de VVD'. (Wie had DAT gedacht een paar jaar geleden)
- Vader tegen zoon die achter de stemcomputer verdwijnt: 'Laat ik het NIET merken!'
- Krijg ik geen airmiles?

De afdelingsvoorzitter van Etten-Leur liet dit keer verstek gaan in de Nieuwsbrief. Hij had wel een heel geldige reden. Hij was vader geworden van een gezonde drieling. Bij deze de hartelijke felicitaties van de redactie met de geboorte van Pieter, Marieke en Huib!

Ir. K.F. de Jong wijst in een opiniërend stuk op

de absolute voorwaarden voor een goede uitslag: 'persoonlijke zichtbaarheid en betrokkenheid bij lokale probleempjes'. Campagnes met landelijke politici tijdens de raads campagne ziet hij niet zitten. 'De kiezer heeft Den Haag allang opgegeven als een plaats waar hij aan zijn trekken komt.' Hij sluit af met enkele conclusies, waaronder: 'Nooit meer Haagse politici bij de lokale verkiezingen betrekken', en: 'Zeker ook als deelnemer aan de B&W-coalitie de betrokkenheid bij de burger tonen door eventuele zaken "stom" te durven noemen.'

'Politiek is hard,' constateert Herman Weyers, VVD-voorzitter Delft. 'Na de winst van 2 zetels, vele jaren hard werken met hart voor de stad en college-onderhandelingen die er niet om liegen, zullen we de komende vier jaar aan de oppositie deelnemen. Boudewijn zal binnenkort zijn kamer op het Jongenshuis (zo heet het gebouw waar

B&W hun kantoren hebben) moeten uitruimen en uitkijken naar een nieuwe baan.'

'Gemeentepolitiek leeft niet bij de kiezers', constateert Lea Labreyere naar aanleiding van de lage opkomst in Liberaal Apeldoorn. 'Politieke partijen slagen er onvoldoende in om duidelijk te maken dat door decentralisatie van landelijke taken naar gemeenten steeds meer zaken op plaatselijk niveau worden beslist.'

Voorzitter Eric Balemans kijkt in Liberaal Utrecht met gemengde gevoelens terug op de uitslag van 4 maart waarbij in zijn stad een politieke aardverschuiving plaats vond met de komst van 9 raadsleden van Leefbaar Utrecht. (Deze partij heeft inmiddels zichzelf bij de collegevorming door amateurisme op een zijspoor gerangeerd, red.) De VVD kreeg wel meer stemmen maar hield hetzelfde aantal raadszetels. 'Politiek is een hard vak, een harde leerschool. Maar een dergelijk gegeven biedt weinig troost aan die mensen uit onze afdeling die op meer gehoopt hadden.'

Balemans vertaalt de uitslag met: 'Voor de VVD betekent dat veel werken in de richting van de kiezer en dus meer de wijken in. Ik hoop dan ook dat we dat met z'n allen gaan doen.'

Maar Oosterhout is in feeststemming. Daar gingen men van 4 naar 6 zetels.

De statenfractie van de Provincie Zuid-Holland publiceert regelmatig een Nieuwsbrief. Een voortreffelijke manier voor deze minst bekende bestuurslaag om de campagne voor de Statenverkiezingen van 1999 in te gaan. De VVD Provinciale Staten vindt u ook op internet: "http://www.pzh.nl/politiek/vvd". U kunt daar de Nieuwsbrief op lezen, maar ook via de fractie-mailbox vragen stellen en opmerkingen aan de fractie doorgeven.

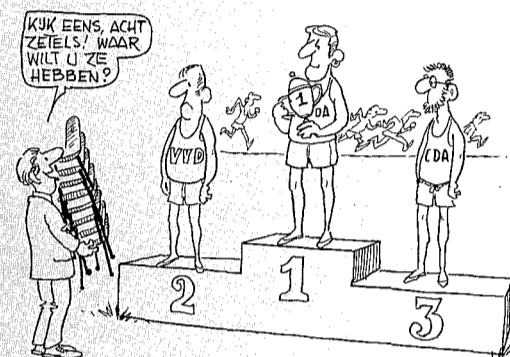
De Vrije Rotterdammer benadrukt - evenals een aantal andere afdelingsbladen - de mogelijkheden tot stemmen bij volmacht.

Heel verstandig, want ook de komende verkie-

zingen vallen weer in een vakantieperiode. Op de oproepkaart die u al in huis heeft, treft u alle mogelijkheden.

Rheden-Rozendaal kwam in de verkiezingsanalyse op het nut van voorkeurstemmen. 'De voorkeurstemmen geven wat de VVD-lijst betreft ook wel een aardig beeld. Het is kennelijk belangrijk dat de kiezers op die lijst vrienden en bekenden zien staan. Vanaf nr. 7 tot en met 19 leverde dat 435 stemmen op, bijna 10%. Per persoon waren dat tussen de 15 en 50 voorkeurstemmen. Dus wat je noemt echte lijstduwers.'

Liberaal Gouda - midden in de onderhandelingen over de vorming van een nieuw college - kijkt met vreugde terug op de voortreffelijke verkiezingsuitslag. De nieuwe VVD-fractievoorzitter, Jan van Ingen, schrijft: 'Het is in de geschiedenis van Gouda neg nooit zo spannend geweest als bij deze gemeenteraadsverkiezingen. De twee grote partijen deden niet voor elkaar onder. Het werd een nek-aan-nekrace... Wij gingen van 6 naar 8 zetels. Voor zover mij bekend, is het sinds 1949 voor het eerst dat de VVD met zoveel zetels in de gemeenteraad van Gouda vertegenwoordigd is...

De afdeling Sittard vierde haar zilveren jubileum. 'Dat het zo lang duurde eer in Limburg, in het bijzonder in Sittard, een afdeling van een landelijke liberale partij van de grond kwam, is tekenend voor de sociaal-historische situatie in de regio... De viering van een jubileum is in de eerste plaats een feest van en voor de leden. Zo was het feest bedoeld en zo is het feest ook gevierd. Zelden, zeker in het laatste decennium, werd door zoveel leden aan een activiteit van een afdeling deelgenomen. Dat is fijn, vooral omdat daarmee de onderlinge band wordt verstevigd en meteen een degelijke basis voor de toekomst wordt gelegd.'

(wordt vervolgd. Afgesloten 2e Paasdag) ■

Cursussen Haya van Somerenstichting

Mei t/m augustus 1998

Hieronder treft u aan een overzicht van de cursussen die bij de Haya van Somerenstichting zijn aangevraagd. Voor opgave en/of meer informatie kunt u contact opnemen met de genoemde contactpersoon.

KC 's-Hertogenbosch
Mevrouw I. Kloosterman
Brouwersbos 88
5432 BE Cuijk
0485 - 32 18 15

Gemeentefinanciën
23 mei

Ruimtelijke ordening
13 juni

Liberalisme I
18 juni

KC Gelderland
De heer E. van 't Hooft
J. van Campenstraat 167
6543 LE Nijmegen
024 - 377 89 37

Liberalisme in de praktijk
9 mei

Gemeentefinanciën
9 mei

Ruimtelijke Ordening
23 mei

Discussietechniek I
5 & 6 juni

Cursus Gemeenteraad
6 & 13 juni

Debatting
20 juni
Workshop Actief Besturen
21 & 22 augustus

KC Amsterdam
De heer L. Kamman
Van Boshuizenstraat 617
1082 AW Amsterdam
020 - 644 35 62

Leergang Besturen
16 mei

Liberalisme I
29 mei

Liberalisme in de praktijk
5 juni

Cursus Europa
13 juni

KC Haarlem
Mw. P.J. Noorduy
Houtwijkerveld 8
2131 ME Hoofddorp
023 - 561 61 92

Mediatraining (Zandvoort)
9 mei

Mediatraining (Hoofddorp)
9 mei

Ruimtelijke Ordening
16 mei

Mediatraining
6 juni

Basiscursus Provinciale Staten
(Haarlem)
13 juni

Gemeentefinanciën (Haarlem-
mermeer)
13 juni

KC Den Helder
Mevrouw Y.C. de Bont
Sweelincklaan 22
1817 KE Alkmaar
072 - 512 23 15

Liberalisme II
8 & 9 mei

KC Utrecht
Mevrouw M. Buitelaar
Paardenhoeve 7
3992 PH Houten
030 - 637 43 58

Presentatietechniek I (OC
Utrecht)
1 & 2 mei

Fractiemanagement (OC
Vechtstreek)
9 mei

Debatting (OC Eemland)
16 mei

Fractiemanagement (OC
Vechtstreek)
16 mei

Discussietechniek I (OC Eem-
land)
5 & 6 juni

Presentatietechniek I (OC
Eemland)
12 & 13 juni

Workshop Verhouding Bestuur
- Fractie (Heuvelrug-Noord)
29 augustus

KC Friesland
De heer G.J. van der Scheer
Loengasterlaan 356
8604 ZZ Sneek
0515 - 41 60 85

Gemeentefinanciën
9 mei

Ruimtelijke ordening
23 mei

KC Tilburg
De heer H. Kamman
Vlaggeschip 40
4902 CL Oosterhout
0162 - 43 79 25

Cursus Europa
6 juni

Vergadertechniek
13 juni

KC Den Haag
De heer C.D.A. Ruijgrok
Zeekant 65
2586 AD Den Haag
070 - 350 29 17

Presentatietechniek I
19 & 20 juni

KC Leiden
Mevrouw F. Scheffer-Teeuw-
isse
Vaartdreef 37
2724 GB Zoetermeer
tel: 079 - 341 21 88

Gemeentefinanciën
6 juni

Fractiemanagement
27 juni

KC Drenthe
De heer P.H. Snijders
De Brinken 15
7751 AB Dalen
0524 - 55 29 47

Mediatraining
9 mei

Debatting
27 mei 3 juni

KC Zeeland
Mw. C.A. den Baars-Alberts
Postbus 47
4328 ZG Burgh Haamstede
tel: 0111 - 65 23 00

Gemeentefinanciën
23 mei

KC Limburg
Mw. J. de Blécourt - Maas
Bungweg 14
6374 RB Landgraaf
tel: 045 - 532 34 54

Basiscursus Europa
14 mei

Liberalisme I & Liberalisme
in de praktijk
16 mei

Discussietechniek & Presen-
tatie techniek
19 & 20 juni

Indien u vragen heeft of meer informatie wenst over Vorming & Scholing kunt u contact opnemen met de Haya van Somerenstichting, tel. nr. 070 - 361 30 10. U wordt dan te woord gestaan door Maaïke van Utrecht, Dorine Heiden of Gerda Velthoen.

Beknopte agenda 51ste jaarlijkse algemene vergadering

Vrijdag 15 en zaterdag 16 mei 1998
Stadscafé De Harmonie, Ruiterskwartier 4,
Leeuwarden, tel: 058 - 233 02 30

Programma en alle tijden zijn onder voorbehoud

...vrijdag 15 mei 1998, 1700 uur...

Ontvangst met gelegenheid tot aperitief en
diner 17.00 - 19.30 uur

Programma, vrijdagavond vanaf 19.30 uur

1. Opening en redevoering door voorzitter drs.
W.K. Hoekzema
2. Herdenking vooraanstaande VVD-leden

3. Avondprogramma en gelegenheid tot het
stellen van vragen door de afgevaardigden
aan de fracties alsmede
statement door de lijsttrekker van de VVD
voor de Tweede Kamer, mr. drs. F. Bolkestein
statement door de fractievoorzitter van de
VVD in de Eerste Kamer, dr.L. Ginjaar
statement door het VVD-lid van het Euro-
pees Parlement, mr. J.G.C. Wiebenga

...zaterdag 16 mei 1998, 10.30 uur...

I ALGEMENE HUISHOUDELIJKE AGENDA- PUNTEN

4. Rekening en verantwoording van het hoofd-

bestuur over 1997, alsmede over het gevoerde
beleid van het hoofdbestuur in 1997 (jaarver-
slag)

5. Verslag van de commissie van drie leden
(financiële commissie)
6. Vaststellen van het beleidsplan/begroting
1998
7. Benoeming van een commissie van drie
leden (financiële commissie)
8. Redevoering door de voorzitter van de
JOVD, Ciska Scheidel

II HUISHOUDELIJKE VOORSTELLEN VAN HET HOOFDBESTUUR

9. Behandeling van het voorstel tot wijziging
van de contributie
10. Vaststelling door de algemene vergadering
van het aantal leden van het hoofdbestuur
11. Verkiezing van een aantal leden van het
hoofdbestuur
12. Rondvraag
Sluiting

...afsluitende lunch...

(De gehele beschrijvingsbrief plus aanvullingen
is telefonisch gratis op te vragen bij het algemeen
secretariaat van de VVD, tel: 070 - 361 30 61) ■

VVD Maandblad voor de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie

APRIL 1998

nr. 1452

ISBN: 0166 - 8498

Hoofdredacteur:

Reny Dijkman

Redactie:

Marcel Gerritsen

Mary Honor Kloeg

Johan Hommes

Michiel Krom

Correspondentie-adres:

(alleen betr. dit blad)

Reny Dijkman,

Postbus 622,

2280 AP Rijswijk

Redactiesecretariaat:

Elisabeth Gans,

tel: 070 - 361 30 61

Ledenadministratie:

VVD, Postbus 30836,

2500 GV 's-Gravenhage

tel: 070 - 361 30 61

Homepage: www.vvd.nl

Alles over de campagne: www.vvd-campagne.nl

Druk:

Ten Brink Meppel b.v.

Lay-out:

Siem Willems

Advertenties:

Bureau Van Vliet B.V., Postbus 20,

2040 AA Zandvoort,

tel: 023 - 57 14 745

fax: 023 - 57 17 680

E-mail: vlietvan@euronet.nl

Site: http://neturl.nl/van_vliet

VAKANTIE & RECREATIE

TE HUUR IN ZUID FRANKRIJK

Villa's, huizen, parken in de Drôme, Provence, Côte d'Azur,
Alpen en de Lot. Drôme-Vakantiehuisen heeft het grootste
aanbod van Drômehuisen met verrassende prijzen, uitvoeri-
ge documentatie en een gedetailleerde routebeschrijving.
Gratis brochure: 026-3519198 (ook 's avonds en weekend).
Fax 026-4435873. Ook voor aankoop van huizen.

Internationaal
Zeil- en Surfcentrum

"De Fluessen"

Meerdijk 11 - 19
8581 KG Elahuizen/Friesland
tel. 0514 - 602525
fax 0514 - 603535

links afvallen,
rechts oploeven en nog
veel meer!

het kan allemaal
onder liberale
leiding

-PORTU PRAIA-

Verhuur van
vakantiewoningen
in Portugal

Bel voor meer informatie:
Tel.:0411-631650
Fax:0411-632748

- ✓ Noord-Portugal kustlijn
- ✓ Regio Lissabon
- ✓ Alentejo
- ✓ Algarve
- ✓ Sfeervolle particuliere huizen
- ✓ Geen massatoerisme
- ✓ Fotopresentatie
- ✓ Lijndienst, charters, huurauto's
- ✓ Lid SGR

SFEERVOL KAMPEREN IN LANDELIJK FRANKRIJK... TENTSETTERS!

Onze volledig ingerichte en zeer ruime bungalowtenten staan op
sfeervolle, typisch Franse campings. Bel voor onze brochure.

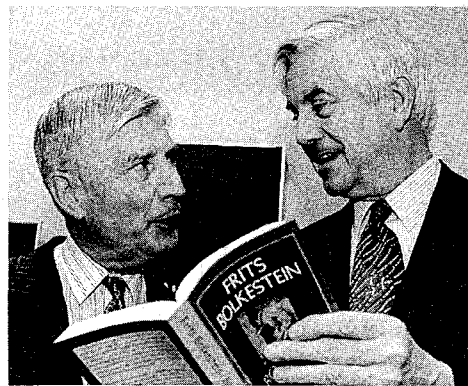

Breestraat 125, 2311 CM Leiden Tel 071 - 512 75 10

Wilt u adverteren in deze rubriek ?

Telefoon 023 - 571 47 45

Op donderdag 2 april overhandigde Frits Bol-
kestein het eerste exemplaar van zijn nieuwste
boek "Boren in hard hout" aan oud-premier
Dries van Agt.

De titel is ontleend aan het volgend citaat van

Max Weber: "Die Politik bedeutet ein starkes langsames Bohren von harten Brettern mit
Augenmass und Leidenschaft zugleich."

Bolkestein koos die titel 'omdat de visie van de VVD-fractie vaak in eerste instantie als contro-
versieel wordt beschouwd. Wij zijn door andere partijen verketterd vanwege onze mening over
het terugdringen van de fraude in de sociale zekerheid, over ons standpunt ten aanzien van het
asielbeleid, de uitbreiding van de NAVO en de Europese integratie. Uiteindelijk blijkt dat velen
zich in onze realistische visie kunnen vinden. Dan wordt VVD-beleid algemeen beleid.'

Oud-premier Van Agt sprak lovend over Frits Bolkestein. In zijn toespraak prees hij Frits vanwe-
ge diens eruditie: 'Een parel in het parlement'. Van Agt toonde zich duidelijk geen voorstander
van het referendum, want - sprekend over de Haagse politiek - merkte hij op: 'Gelukkig heeft het
blauwe deel van Paars het onzalige D66-idee van het referendum voor de partij die er om jengel-
de weten te castreren tot een fopspeen. Die staatkundige vernieuwing is hiermee verticaal gear-
chiveerd.' En over het Paarse kabinet: 'De VVD is zeer aan haar trekken gekomen. Het kabinet is
blauw met een rood biesje.' (foto: Theo Meijer) ■

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 5123053

van 31 naar 38 Tweede-Kamerzetels!

2 De fractiekamer van de VVD bleek op 7 mei te krap voor haar bewoners! Het aantal fractieleden was door de verkiezingsuitslag met 7 toegenomen. Gebak, gelukwensen, maar ook een korte vergadering. VVD-voorzitter Willem Hoekzema en Frits Bolkestein bedanken allen in het land die zich voor deze campagne hebben ingezet. Ook danken zij alle kiezers die hun vertrouwen en hun stem aan de VVD schonken. Zie interview Frits Bolkestein en de column van Willem Hoekzema.

4 Wat is een succesformule voor een feestelijke uitslagenavond? Magere resultaten in de opiniepeilingen en vervolgens een glanzende uitslag. Op de foto:

Nell Ginjaar-Maas, Erica Terpstra, Willem Hoekzema en Frits Bolkestein bij de einduitslag.

En zo werd Bolkestein binnengehaald met een Amerikaanse ticker tape parade: oranje slingers en confetti.

Madurodam barstte uit haar voegen. Analyse door Clemens Cornielje.

VERDER:

- hield de partij haar jaarlijkse algemene vergadering in Leeuwarden
- werden 3 nieuwe ereleden benoemd
- vroeg Mary Honor Kloeg de Kamerleden wat zij wilden bereiken en naar hun hobby's
- is een nieuwe gemeentegame-cursus in opmars

- verhaalt Gijs de Vries van de perikelen rond de benoeming van Duisenberg
- schrijft Jules Maaten over "het Bolkesteineffect"

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VVD

JUNI 1998

Nr. 1453

ISBN: 0166 - 8498

VRIJHEID MEMORIE DEMOCRATIE

Interview met Frits Bolkestein:

'Verkiezingsuitslag is historisch voor de VVD'

Door Johan Hommes, foto: Theo Meijer

Dit is de eerste reactie van lijsttrekker Frits Bolkestein op de verkiezingsoverwinning van de VVD op 6 mei jl. Nog nooit haalde de VVD 38 zetels in de Tweede Kamer. 'Deze uitslag is een zege voor het liberalisme', aldus een tevreden Bolkestein. Wat volgens hem verder opvalt is dat de winst wordt geboekt na een periode dat de VVD aan het kabinet heeft deelgenomen. Na de oorlog is dit slechts twee keer eerder vertoond. In 1952 won de VVD één zetel na deelname aan het kabinet-Drees en in 1972 werd een winst genoteerd van zes zetels. Toen zat de VVD in het kabinet-Biesheuvel.

Femke Boersma en Frits Bolkestein op de verkiezingsavond

Frits Bolkestein kijkt terug op een geslaagde campagne. Een campagne waaraan veel mensen in de partij een steentje hebben bijgedragen. 'Ik ben aan iedereen in de partij, alle vrijwilligers die hard hebben gewerkt, veel dank verschuldigd. Zonder het folderen, het op de markt staan in de verkiezingskramen en allerlei andere plaatselijke activiteiten zou het ons niet gelukt zijn zoveel mensen te motiveren naar de stembus te gaan en VVD te stemmen.'

VVD-kiezers: meer mannen dan vrouwen

Bij de uitslag zelf waarbij de VVD steeg van 31 naar 38 zetels maakt Bolkestein een aantal kanttekeningen. 'Ik vind het erg positief dat de VVD onder de jonge kiezers van 18 tot 35 jaar de grootste partij is. De jeugd heeft de toekomst en dat betekent dat de vooruitzichten voor onze partij prima zijn. Daar staat echter tegenover dat wij minder goed scoren bij de ouderen, een groep die steeds groter zal worden. Verder is de VVD een zeer mannelijke partij. De achterban bestaat voor 55% uit mannen tegen slechts 45% vrouwen. Wij moeten daar

meer aandacht aan besteden, bijvoorbeeld door meer vrouwelijke volksvertegenwoordigers te krijgen.' Een vierde kanttekening betreft de politieke verhoudingen in Nederland. 'De VVD is duidelijk de tweede partij van Nederland geworden en het CDA is duidelijk teruggezakt naar de derde plaats. En als je bedenkt dat wij vóór de verkiezingen van 1994 slechts 22 zetels hadden en het CDA er nog 54 bezat, is dat voor ons een prestatie waar we trots op mogen zijn.'

Dat Nederland linkser zou zijn geworden zoals sommigen suggereren, gelooft Bolkestein niet. 'De afstand tussen de PvdA en de VVD is nu nagenoeg gelijk gebleven. In vergelijking met de vorige verkiezingen, waarbij de PvdA 12 zetels verloor, heeft deze partij er nu 8 terug gewonnen. Dat is nog altijd een negatief saldo. Voor de VVD is er een positief saldo van 16 extra zetels. Dat zegt genoeg. Daar komt bij dat de PvdA naar het midden is opgeschoven en dus ruimte aan de linkerkant heeft gelaten. Ik geloof niet dat de Nederlandse kiezers nu zoveel linkser zijn geworden'

Direct na de verkiezingen is de formatie van een kabinet begonnen. Na een korte inventarisatie door informateur De Vries heeft de koningin premier Kok en de ministers

PvdA is naar het midden opgeschoven

Zalm en Borst aangewezen als informateurs van een nieuw paars kabinet. Frits Bolkestein zal namens de fractie als onderhandelaar optreden. Hij kijkt positief naar de formatie. 'Ik heb goede hoop dat we in zes weken een eind kunnen komen. Het zou mooi zijn als eind juni of begin juli een nieuw kabinet zou kunnen aantreden. Een stevig regeerakkoord moet hiervoor de basis vormen. In dit akkoord moet in elk geval zijn opgenomen dat de

sanering van de rijksfinanciën wordt voortgezet. De terreur van steeds terugkerende discussies over ombuigen mag niet opnieuw de agenda gaan beheersen. Daarnaast moet er natuurlijk aandacht zijn voor infrastructuur, zorg, onderwijs, veiligheid... en dergelijke. Ik heb er vertrouwen in dat de drie partners met een goed resultaat naar buiten zullen komen, wat het begin zal zijn van voortgezet succesvol beleid' ■

De redactie vroeg campagneleider en Tweede-Kamerlid Clemens Cornielje een analyse te maken van de Tweede-Kamerverkiezingen van 6 mei. Clemens betreft daarbij ook de verrassende uitslag van de Kamerverkiezingen van 1994 waardoor hij helder de grote politieke verschuivingen in Nederland in beeld brengt.

De nieuwe VVD

door Clemens Cornielje, Tweede-Kamerlid en campagneleider

De Kamerverkiezingen van 1994 hadden al een aardverschuiving in het politieke landschap te weeg gebracht. In het kabinet Lubbers III verloren beide regeringspartijen CDA en PvdA aanzienlijk. Het CDA moest 20 zetels inleveren. Zoiets was nog nooit in onze parlementaire geschiedenis voorgekomen. De andere regeringspartij, de PvdA, verloor toen 12 zetels. Een dergelijke groot terugval in zeteltal was ook een novum. Maar alles is relatief, zelfs een dergelijk verlies. Door de opstelling van D66, één van de winnaars, werd in 1994 het paarse kabinet van PvdA, VVD en D66 gevormd. D66 boekte in 1994 een winst van 12 zetels en kreeg daardoor de sleutel tijdens die formatie in handen. De VVD, die een winst boekte van 9 zetels, ging in feite het grootste avontuur met paars aan. Doordat de VVD veel zetels van het CDA had gewonnen, was een combinatie zonder het CDA voor ons in electoraal opzicht bijzonder risicovol. Te meer daar de PvdA, de grootste partij in de nieuwe combinatie, de premier leverde. Een positie waaraan 'Binnenhof watchers' een bonus verbinden. Bovendien blijkt uit de parlementaire geschiedenis dat alleen in 1952 en 1972 de VVD na regeringsdeelname niet heeft verloren.

In 1994 kwam een regeerakkoord tot stand dat door vriend en vijand 'liberaal' werd genoemd. Ook toen gold reeds dat dit liberale akkoord ook een sociaal regeerakkoord was. Met dit werkprogramma legden we de basis voor de groei van de werkgelegenheid. Zelfs ons verkiezingsmotto uit de campagne: 'Werk, werk en nog eens werk', werd door het paarse kabinet overgenomen. Het resultaat was er dan ook naar!

Bij de laatste verkiezingen bleek dit succesvolle beleid voor de andere twee regeringspartners ineens niet meer overwegend liberaal en had het succes vele vaders. Het beleid van paars werd door de VVD tot inzet van de ver-

Succes heeft vele vaders

kiezingen gemaakt. D66 streefde naar voortzetting van de paarse coalitie. En de grootste regeringspartij (de letters PvdA werden in de campagne zoveel mogelijk vermeden) spoorde de kiezers aan om op het boegbeeld van het paarse kabinet Kok te stemmen.

De verkiezingen van 6 mei 1998 brachten ons een historische overwinning. Nog nooit was de VVD zo groot: 38 zetels. Nimmer hebben wij na regeringsdeelname zoveel zetels gewonnen: 7 zetels. Ook heeft de VVD nog nooit bij twee opeenvolgende verkiezingen haar positie in de Tweede Kamer zo weten te versterken: 9 + 7 zetels! De 'lijst Kok' sleepte verhoudingsgewijs met de 'premierbonus' net zoveel nieuwe zetels binnen als de VVD. De PvdA bleef met een winst van 8 zetels echter nog 4 zetels onder het niveau van vóór 1994. Dit jaar verloor D66 10 zetels en moest het CDA na het dramatische verlies van 4 jaar geleden nogmaals 6 zetels prijsgeven. Welke conclusies kunnen we aan deze uitslag verbinden?

Ten eerste kan worden vastgesteld dat het CDA haar plaats in het centrum van de macht heeft moeten afstaan aan de VVD.

Ten tweede geeft de uitslag aan dat voortzetting van het huidige beleid voor de hand ligt, alhoewel er sprake is van een paradoxale situatie. De partij die de voortzetting van de paarse coalitie tot inzet van de verkiezingen had gemaakt verloor de meeste zetels. Daarentegen steeg het

Clemens Cornielje

totaal aantal zetels van deze coalitie per saldo met 5 zetels.

Ten derde bleek dat ons team net zoveel waard is als de premier, de onderlinge krachtsverhouding tussen PvdA en VVD bleef gelijk.

Waaruit bestaat die succesformule van de VVD? Sinds zijn aantreden als fractievoorzitter in 1990 heeft Frits Bolkestein de ene na de andere overwinning geboekt. Hij heeft de VVD laten uitgroeien tot een brede

Duidelijkheid, Durf en Daadkracht

eensgezinde, zelfverzekerde, zelfbewuste en moderne partij waar niemand meer omheen kan. De VVD is de partij van de uitdaging. De partij die alle mensen wil stimuleren het beste uit zichzelf te halen.

In het blad Provincie en Gemeente van april 1998 heb ik een drietal succesfactoren genoemd dat de VVD sinds 1990 de ene na de andere overwinning bracht. Het krachtige politiek leiderschap van Frits Bolkestein is naar mijn mening één van die succesfactoren. Daarnaast staat de VVD voor 'Duidelijkheid, Durf en Daadkracht'. De VVD heeft een duidelijke visie op de toekomst van ons land en vaart vanouds een vaste koers. Een derde belangrijke succesfactor is de herwonnen eenheid, de teamgeest die hoort bij de nieuwe VVD.

In de partij heerste een tijd het gevoel dat het succes vanzelf zou komen. De VVD won bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 1998 voor de tweede keer meer dan 200 raadszetels. Maar door de opiniepeilingen van de afgelopen jaren waren de verwachtingen hoog

Hooggespannen verwachtingen

gespannen. Door deze polls vatte het idee post dat er nog meer in had gezeten en dat de VVD over haar hoogtepunt heen was. De wens was hier bij velen de vader van de gedachte. Tevens sprak een aantal partijgenoten stelselmatig over 'jullie campagne' in plaats van 'onze campagne.' Desondanks hebben we - ondanks de steeds teruglopende peilingen voor de VVD - de neerwaartse spiraal waarin de VVD terecht was gekomen weer naar boven omgebogen. We hebben goed samengewerkt aan een beter resultaat. Het NRC-Handelsblad kopte: 'De VVD begint campagne met vlotte show.' Van een partij in mineur werden wij de partij die met haar dagelijkse ontmoetingen met de pers sterke invloed uitoefende op de agenda van de media. Wederom kwam de VVD met een nieuw element in het campagnevoeren. Daarnaast werd onze formule van de grote infotainmentavonden met speeches, videoclip, talkshows, zang en discussie met de zaal tijdens deze campagne gecontinueerd. Overigens werd onze formule uit 1994 door andere partijen veelvuldig gekopieerd. Goed voorbeeld doet goed volgen. Over vier jaar zullen wij dus weer met iets nieuws moeten komen om onze concurrentie een slag voor te zijn.

Graag breng ik een uitspraak van de helaas veel te vroeg overleden Huub Jacobse in herinnering: 'De verkiezingscampagne voor de komende verkiezingen start op de dag na de verkiezingen.'

We zullen ons vanaf vandaag moeten inspannen om de enorme winst vast te houden en vervolgens waar mogelijk uit te bouwen. Een stevige liberale inbreng in het regeerakkoord is hiervoor natuurlijk van het grootste belang. Dit is niet de plaats om hier nu uitvoerig op in te gaan. Zeker gelet op het feit dat ontwikkelingen in deze

Campagne begint de dag na de verkiezingen

periode snel gaan en voor je het weet informatie al weer verouderd is. Toch denk ik dat het, gezien de uitslag van de verkiezingen, van belang is dat wij met D66 een stevig blok vormen. De verkiezingen van 1994 en 1998 hebben de VVD en D66 dichter bij elkaar gebracht. In het Europees parlement werken we reeds intensief met elkaar samen. Ook in Den Haag moet dat lukken. Samen moeten we ervoor zorgen dat zowel de paarse coalitie als het paarse beleid tot in de volgende eeuw kan worden voortgezet. Hierbij zullen we elkaar vast moeten houden en ruimte moeten bieden: een uitdagende opdracht voor de nieuwe VVD.

15 mei 1998 ■

SCHOONHOVEN ZILVERSTAD

ZILVERKOOPJE IN SCHOONHOVEN

Enorme sortering tafelcassettes in echt zilver en zwaar verzilverd. NIEUW EN OCCASION. Ook aanvulling van losse onderdelen en het als nieuw opmaken van uw eigen bestek.

EXCLUSIEF VOORDEEL
6-Persoons zilveren tafelcassette. Model Hollands glad. Nederland ca. 1880 nieuw 8804,- occasionprijs 6795,-

RIKKOERT
SCHOONHOVEN'S SILVERHUYS

Juweliers • Horlogers • Diamantairs • Edelsteenkundige E.G.A.
Beëdigd taxateur • Antiquairs • Edelsmeden sinds 1879

Schoonhoven: Haven 1-13 (0182) 38 26 51/38 58 20
Lekkerkerk: Burg. Roosstraat 22 (0180) 66 14 90

Van uit het hele land kwam de harde kern van de VVD

Uitslagenavond werd weer

Door Reny Dijkman, foto's Theo Meijer

Madurodam - Op de avond van deze zonnige 6 mei zullen wij weten waar wij aan toe zijn. Hoeveel zetels de VVD weet te pakken. Een verkiezingsdag is een dag van rusteloosheid. Ik ga stemmen. Voor mijzelf en voor twee partijgenoten. Dat is het enige wat ik vandaag nog kan doen. Nu is het verder maar afwachten en hopen dat die laatste peilingen waarin voor de VVD nog slechts een paar zetels winst overbleven of - in één peiling - zelfs onder het CDA schiet, niet kloppen. Al in de middag neem ik de tram naar Madurodam. In de grote zaal waar de decoropbouw in volle gang is, zie ik Petra Ginjaar zitten, die vanaf het balkon alles volgt en nog eens door de draaiboeken loopt. Met het campagneteam heeft zij zich maanden rot gewerkt. Iedereen is aan het eind van zijn Latijn, maar met elkaar houden zij de sfeer er in. We praten amper. Door de glazen buitenwand kijken we naar Madurodam waar de vele buitenlandse bezoekers zich in de zon vergapen aan het miniatuurstadje. Wat het maar zeven uur later, dan wisten we iets.

Kees Mijnten in een talkshow met Annemarie Jorritsma

haloos feest!

Een tussentijdse uitslag. Op de voorgrond een juichende Gerrit Zalm met achter hem Willem Hoekzema

Het campagneteam heeft het decor gereed. Camera-opstellingen zijn gemaakt en even wordt gezamenlijk gegeten en laatste zaken doorgenomen. Arne Geensen neemt nog één keer de taakverdeling door.

Dan druppelen de eerste leden binnen. De belangstelling is groot. Uit het hele land komen degenen die al jaren de harde kern van de VVD vormen, zowel bij succes als tegenslag. Klaas Mantel uit Utrecht, verwoed campagnevoerder, komt als een van de eersten via de wenteltrap op de uitslagenlocatie. We bemoedigen elkaar. De uitslag zal in ieder geval beter worden dan op die afschuwelijke uitslagenavond in 1986 bij hem in Bunnik toen de VVD van 36 naar 27 zetels kelderde. Klaas is optimist.

Erica Terpstra, Annemarie en Gerlof Jorritsma, Gerrit Zalm, Jozias en Henriëtte van Aartsen, Hans Dijkstal... ze komen allemaal vroeg. En dan, vlak na de sluiting van de stembus, komt de prognose. Een daverend gejuich in de zaal. Dit is aanzienlijk beter dan alle peilingen van de laatste weken voorspelden. De drankjes, vlammetjes en bitterballen vinden nu gretig aftrek. De zaal vult zich met honderden mensen en een bovenzaal met een groot uitslagenscherm wordt vanwege de drukte erbij getrokken.

Dit is geen plaats voor reflectie maar voor feest! En opeens roept Erica Terpstra die net voor een talkshow op het podium is: 'Mensen het is 38!' De zaal gaat uit zijn bol.

Wij wachten op de komst van Frits en Femke. In een cordon met Clemens Cornielje, Ernst van Splunter, Tom van der Maas en natuurlijk Petra komt hij via de bovenetage langs de wenteltrap. Het wordt een Amerikaanse ontvangst met oranje serpentines en confetti. Heel veel confetti, die dagen later nog uit mijn papieren opduikt.

De zaal zingt hem spontaan toe. De zaal juicht. De ene ovatie volgt na de andere! Over de definitieve uitslag, ook die avond duikt nog laat een 39ste zetel op, maakt niemand zich nu echt druk. De opiniepolls zaten er naast. Het CDA bleef steken op 29 zetels. Met een verschil van 9 zetels is door de peilers behoorlijk mis geschoten. 's Nachts zie ik op de campagnesite van Vincent Hoek in het VVD-blauw groot staan: '38 ZETELS. Kiezers bedankt!'

Het is op slag van twaalf als donderdag 7 mei de fractie in haar nieuwe samenstelling bijeen komt. Artha Ament, ambtelijk secretaris van de fractie, heeft een probleem: kunnen al die nieuwe leden aan deze fractietafel? Het kan maar het is wél wurmen.

Veel camera's, taartjes, maar geen Frits. Nadat alle gekozenen zich in hun stoelen hebben gewrongen en de media weer naar de gang zijn verbannen opent Erica als kamerlid met de grootste anciënniteit de fractievergadering. Schriftelijk wordt gestemd over de nieuwe fractievoorzitter. Niet verwonderlijk dat iedereen op Frits stemt. Pas dan komt hij binnen met in zijn kielzog weer alle camera's. Weer een staande ovatie.

Dan gaan de deuren weer dicht en in de beslotenheid van de fractiekamer wordt vergaderd over het advies aan de Majesteit. De formatieperiode is begonnen.

Dan komen Frits en Femke, omstuwd door cameramensen

Partijvoorzitter Hoekzema feliciteert Frits als eerste

Op weg naar het lijsttrekkersdebat: v.l.n.r. Tom van der Maas, Petra Ginjaar, Frits Bolkestein en Ernst van Splunter

De nieuwe 38-koppige VVD-fractie kiest Frits tot fractievoorzitter

Met vreugde terugblikken, in hoop vooruit zien

door Reny Dijkman, foto: Eric Hesmerg

Leeuwarden - Dat deze jaarvergadering feestelijk zou worden stond wel vast voor degenen die vrijdag 15 mei richting Leeuwarden reisden. Geen overvolle agenda, een droom van een verkiezingsuitslag en geen conflictpunten. Dat is wel eens anders geweest. Op deze dag uiteraard veel lof voor Frits Bolkestein, talkshows met Kees Mijnten, zang van Hedy Lester en in de wandelgangen stond de door de kamercentrale Friesland geschonken Beerenburg koud.

Wij terugblikken op een geweldige periode voor de VVD,' zo zette voorzitter Willem Hoekzema dan ook de toon aan het begin van de avondvergadering. Hij verhoogde die avond de feestvreugde door de benoeming van 3 nieuwe ereleden. De voorzitters van de Bestuurdersvereniging, Ed Haaksman, en van de Organisatie Vrouwen in de VVD, Ineke van Ark-Hessing, ontvingen beiden uit zijn handen een voorzittershamer. Met dat cadeau benadrukte Hoekzema de speciale band met deze twee organisaties, die volgens hem vooral horels in de pels van het hoofdbestuur moeten blijven. Op zaterdag zou hij ook persoonlijk en met grote waardering afscheid nemen van Ciska Scheidel, voorzitter JOVD. De JOVD is tijdens de campagne behoorlijk actief geweest op de Jongerendag en met de studentencafés. Ciska treedt in juni af als voorzitter. Hoekzema wenste haar een glanzende politieke carrière. Maar natuurlijk was er heel veel lof en applaus voor Frits Bolkestein die onze partij voor het eerst in haar geschiedenis op 38 Tweede-Kamerzetels had weten te brengen.

Plafond nog niet bereikt

Met genoeg werd geluisterd naar de speech van de voorzitter die alle liberale wapenfeiten van de laatste jaren nog eens op een rij zette. Zijn dank voor die successen ging naar de circa 3000 vrijwilligers die gezorgd hebben voor een goede campagne, want direct contact met de kiezers is onontbeerlijk. Maar: 'De politieke kaart van Nederland laat zien dat het plafond nog niet is bereikt,' hield hij de aanwezigen voor. En - realistisch -: 'Het geweldige verkiezingsresultaat moet nu worden vertaald. De formatie zal niet gemakkelijk zijn, maar het moet toch mogelijk zijn het succesvolle paarse beleid voort te zetten.' Ook uitte hij zijn niet aflatende zorg over het weliswaar stabiele maar lage ledental. 'Het verminderde draagvlak holt de democratie uit. Onder die ruim 2,1 miljoen kiezers die VVD stemden moet zich toch een groot potentieel aan leden bevinden.

Twee schaduwkanten

'Dit is het congres van de overwinning,' zo begon Frits Bolkestein. 'De VVD is de laatste verkiezingen van 22 zetels via 31 naar 38 zetels geklommen.' Slechts drie keer in haar geschiedenis heeft de VVD winst kunnen boeken na een regeerperiode: in de vijftiger jaren met Oud, in de jaren zeventig met Wiegel en nu. Toch constateerde hij ook twee schaduwkanten. De VVD is namelijk ondervertegenwoordigd onder de

v.l.n.r. Jan Kees Wiebenga, Frits Bolkestein, Willem Hoekzema en Leendert Ginjaar (foto: Eric Hesmerg)

ouderen boven de 65 jaar en onder de vrouwen. Van de VVD-stemmers was 55% man. De visie van Bolkestein treft u in een interview in dit blad.

Doorgaan met terughoudend financieel beleid

Eerste-Kamerfractievoorzitter Leendert Ginjaar drong aan op voortzetting van een terughoudend financieel beleid. 'We staan er financieel beduidend beter voor dan een aantal jaren geleden, dank zij het beleid van onze minister van Financiën, gesteund door het kabinet. Sommigen zijn van mening dat we er nu financieel zo goed voorstaan dat we best wat meer in de buidel kunnen grijpen. Maar het huishoudboekje van de staat is nog lang niet op orde. Dat moet het wel zijn. Een terughoudend financieel beleid blijft daartoe geboden.' Ginjaar betreurde de laagste opkomst ooit bij de Tweede-Kamerverkiezingen: 'Onze parlementaire, vertegenwoordigende democratie is essentieel voor onze democratische rechtsstaat. Veranderingen in onze samenleving mogen er niet toe leiden dat deze afhaakt, noch overigens dat technocratisering parlementaire controle onmogelijk maakt. De problemen van onze samenleving zijn complex en vaak moeilijk oplosbaar, de oplossingen zelf vaak ondoorzichtig. De afstand van overheid tot burger lijkt alsmat groter te worden. Het gezag van de overheid taant.' Volgens Ginjaar zal de verhouding tussen politiek en burger een van de belangrijkste aandachtspunten in de komende jaren moeten zijn.

Werken aan verkiezingen van 1999

Leendert Ginjaar riep op om zo snel mogelijk aan de voorbereidingen tot de verkiezingen van Provinciale Staten en Europees Parlement te gaan werken. 'Verkiezingen die minder aansprekend plegen te zijn. Volstrekt ten onrechte. De positie en het belang van de provincie tussen rijk en gemeente als middenbestuur worden onderschat, en daarmee vaak ook de politieke samenstelling van de staten. Dit geldt evenzeer voor de Eerste Kamer, gekozen door de staten. Bij de statenverkiezingen in 1995 werd de VVD - landelijk gezien - verreweg de grootste partij, met navenante consequenties voor de samenstelling van de Colleges van Gedeputeerde Staten. Nevengevolg is dat ook in de Eerste Kamer de VVD de grootste partij werd en het voorzitterschap van die Kamer aan de VVD toeviel.'

Het is die Kamer die aan het einde staat van elk wettelijk besluitvormingsproces. Daar zijn 'kwaliteit van wetgeving, uitvoerbaarheid en doelmatigheid' kernbegrippen.

Namens de VVD-Europese parlementariërs sprak Jan Kees Wiebenga. Hij trok een vergelijking tussen de verkiezingsuitslagen van 1956, toen de Tweede Kamer werd vergroot van 100 naar 150 leden, en 1998.

VVD	CDA	PvdA	D66	
13	77	50	-	(1956)
38	29	45	14	(1998)

Dat zegt meer dan heel veel woorden. Zijn Europese inbreng treft u op de buitenlandpagina's.

Lof voor penningmeester Sandberg

Penningmeester Ruud Sandberg kreeg de waardering van de gehele algemene vergadering voor zijn strakke financiële beleid. Ook de verhoging van de contributie met f 15,- (voor het hooflidmaatschap) en de daarmee samenhangende evenredige afleiding voor de andere contributies werd geaccepteerd na zijn intens pleidooi om het bestuur mogelijkheden te bieden een nieuw beleid te voeren, want geld voor beleidsplannen is er niet met de oude contributie. De VVD valt straks met haar nieuwe tarief in de middenmoot van de politieke partijen. Zij is met haar contributie, die onafhankelijk van het inkomen wordt vastgesteld en voor een ieder gelijk is, eerder aan de lage kant. Geld is nodig. Ruud Sandberg noemde enkele projecten: de inhoudelijke discussies, het ledenblad, ledenwerving en de reservering voor de verkiezingskas. Van veel zaken zijn de kosten de afgelopen vier jaar aanzienlijk gestegen. Sandberg gaf als voorbeeld: 'Wij hebben op Papendal een zeer goede buitengewone algemene vergadering gehad. De kosten waren echter f 63.000,-.' Het hoofdbestuur had zijn oorspronkelijk voorstel tot een verhoging van f 25,- per jaar laten vallen, omdat daarvoor in eerste instantie geen meerderheid bleek te bestaan. Het zette bescheiden in op vijftien gulden.

Maar uit de zaal pleitten velen voor een verhoging met f 25,-. Het bleef echter bij f 15,- met ingang van 1999 en een prijsindexeringsverhoging vanaf het jaar 2000. Die kleine procentuele verhoging kan jaarlijks in de algemene vergadering worden besproken. ■

VVD telt 3 nieuwe ereleden

door Reny Dijkman

De 51ste jaarlijkse algemene vergadering in Leeuwarden heeft drie nieuwe ereleden benoemd. Twee mensen van het eerste uur, namelijk Els Veder-Smit en Henk Vonhoff. Leendert Ginjaar werd actief in 1960.

Els Veder-Smit heeft na haar studie Rechten meegeholpen aan de oprichting van de VVD. Zij was actief als raadslid en als wethouder. In 1967 werd zij lid van de Tweede-Kamer. Samen met Aart Geurtsen en twee PvdA-kamerleden diende zij een initiatief wetsontwerp in tot legalisering van abortus. Hoekzema stelde dat in het vele jaren later aangenomen wetsontwerp veel elementen uit dat eerste ontwerp waren terug te vinden. 'Achteraf kunnen wij constateren dat die ontwerpwet zijn tijd ver vooruit was.'

In het kabinet Van Agt - Wiegel was Els Veder staatssecretaris van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. 'Zij straalt een grote mate van rust en vastberadenheid uit.' Tien jaar was zij vervolgens lid van de Eerste Kamer en ook daarna bleef zij actief. Laatstelijk als voorzitter van de kandidaatstellingscommissie voor de eerste Kamer. Naast haar partij-activiteiten besteedt zij veel tijd aan cultuur.'

Leendert Ginjaar werd in 1960 lid van de VVD in 1967 werd hij gekozen tot voorzitter van de VVD Rijswijk. Hij was lid van Provinciale Staten Zuid-Holland. In het kabinet Van Agt-Wiegel was hij minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne. Hij was achtereenvolgens lid van het hoofdbestuur en werd in 1986 voorzitter van de VVD.

Voorzitter Hoekzema memoreerde dat Leendert Ginjaar als voorzitter een intensieve tocht langs alle kamercentrales had gevoerd. 'Altijd vergezeld door Wim van den Berg en een groot blik snoepjes. Hij bracht de partij weer tot discussiëren over zaken in plaats van over personen.' Leendert is thans fractievoorzitter van de 23-koppige Eerste-Kamerfractie.

Henk Vonhoff is lid vanaf de oprichting van de VVD. Hij was onder meer lid van het bestuur van de afdeling Amsterdam, Tweede-Kamerlid, staatssecretaris van CRM in het kabinet Biesheuvel, burgemeester van Utrecht en Commissaris van de Koningin van Groningen. 'Zeer bekend was de wijze waarop hij opkwam voor zijn provincie.' Henk Vonhoff is thans buitengewoon hoogleraar aan de Erasmus Universiteit te Rotterdam.

De VVD heeft veel aan hem te danken. Hij was vele malen lid van diverse commissies die het hoofdbestuur adviseerden.

'Hij is een groot kenner van onze partij en het liberalisme,' aldus de voorzitter. Daarom was het ook niet verwonderlijk dat juist hij het jubileumboek 'Liberalen onder één dak,' schreef.

EN DE THORBECKEPENNING VOOR...

1. Wil de Vrey-Vringer voor onder meer haar verdiensten als hoofdbestuurslid gedurende de afgelopen drie jaar. Voorzitter Hoekzema noemde een aantal functies die Wil sinds 1974 in de partij bekleedde. Zij werd in 1974 gemeenteraadslid van Haarlemmermeer, was vervolgens van 1980 tot 1989 wethouder. Toen werd zij benoemd tot burgemeester van Nieuwkoop. Op bestuurlijk vlak is zij lid van het afdelingsbestuur, van het kamercentralebestuur, en zowel van de commissie gemeente-programma als van de commissie provincieprogramma geweest. Ook zat zij in diverse partijcommissies.

Hoekzema typeerde haar met: 'Een spontane vrouw die haar opvattingen bloemrijk wist te verwoorden.' In het

hoofdbestuur was zij mede belast met de inhoudelijke discussie. Zij was voorzitter van de Commissie Update en Evaluatie van de Reglementen. 'Zij was een bestuurslid dat bestuurde op grote lijnen. Wil had in het hoofdbestuur geen portefeuilles waarmee zij echt kon scoren en dat wist zij.'

Als blijk van waardering kreeg zij van het hoofdbestuur naast de Thorbeckepenning een humidor. Wil is sigarenrookster -maar met mate, zoals zij zelf later verklaarde - zij gaf de zaal dan ook uitleg over dit bijzondere cadeau dat er toe bestemd is sigaren op het juiste klimaat en de juiste vochtigheidsgraad te houden.

2. Hans van Baalen was al op 1 januari teruggetreden als hoofdbestuurslid omdat het hoofdbestuur hem vorig jaar nadrukkelijk had gevraagd campagneleider te worden. Vóór zijn vier jaar in het hoofdbestuur was Hans al een zeer actief partijlid. Zo schreef hij in opdracht van het hoofdbestuur het rapport: "Wel vrijwillig, niet vrijblijvend." In het hoofdbestuur was Hans Secretaris Buitenland en Secretaris Liberale Internationale. Hij bouwde een groot netwerk van vrijwilligers op. Willem Hoekzema memoreerde het grote Liberale Internationale congres in 1996 in Noordwijk. 'Daar konden wij zien hoe serieus hij de VVD op de landkaart heeft gezet. Als hoofdbestuurslid was hij lid van de stuurgroep talentmanagement. Hij kende de VVD op zijn duimpje.' Hoekzema prees hem om zijn perfect teamleiderschap en om het jubileumfeest 'dat hij er nog even bij deed.' Toen Hans op 25 maart onaangenaam in het nieuws kwam door publicaties over vermeende extreem rechtse sympathieën tijdens zijn school- en studententijd stond voor hem het belang van de partij voorop. Daarom trok hij zich terug als campagneleider en kandidaat-kamerlid. 'Voor ons als hoofdbestuur van de VVD is nu aan de orde dat wij Hans van Baalen beoordelen op basis van zijn functioneren in de partij. Hij heeft zich altijd ingezet voor de idealen van vrijheid en democratie. Hij heeft de beginselen van de VVD: vrijheid, verantwoordelijkheid, verdraagzaamheid, sociale rechtvaardigheid en de gelijkwaardigheid van alle mensen, op een voortreffelijke wijze uitgedragen.'

Hoekzema sprak de hoop uit dat Hans de mogelijkheid zal krijgen zich te herstellen van de geweldige klap die hij heeft moeten incasseren. 'Ik hoop dat je met betrekking tot het vermeende optreden van jou in je middelbare schooltijd de schijn, die je tegen je hebt gekregen, weg kan nemen in het belang van jou; in het belang van de partij. Als wij als hoofdbestuur daarbij behulpzaam kunnen zijn, willen wij je daarbij graag ondersteunen.'

In zijn dankwoord stelde Hans van Baalen: 'Politiek is niet voor bange mensen. Voor mij is er één weg en dat is eerherstel. Het kalf is nog niet verdrongen, maar de put moet nog worden gedempt.' ■

Column

Op 6 mei heeft de VVD bij de Tweede-Kamerverkiezingen de beste verkiezingsuitslag in haar geschiedenis geboekt. Nog nooit was de partij zo groot. De historische overwinning met 38 zetels geeft dit jubileumjaar van de VVD een extra dimensie. Dit is het overtuigende bewijs dat het liberalisme in zijn opmars onstuitbaar is. Met deze grote vertegenwoordiging in het parlement behoren wij tot een partij waar niemand meer omheen kan.

Allen die aan dit succes hebben meegewerkt ben ik zeer dankbaar. Een goede verkiezingsuitslag is alleen te behalen met een duidelijk verkiezingsprogram-

ma, een goede kandidatenlijst en een ijzersterke campagne. Vriend en vijand hebben de VVD-campagne geroemd als professioneel. De wederom merkwaaardige opiniepolls voorafgaande aan de verkiezingen hebben ons niet van ons stuk gebracht. Integendeel. Zij gaven ons slechts de prikkel om er nog harder tegenaan te gaan.

Inmiddels zijn de besprekingen rond de vorming van een tweede Paars kabinet in volle gang. De onderhandelingen zijn niet gemakkelijk. Vooral doordat de contouren van het politieke spectrum ditmaal duidelijker zijn dan bij de verkiezingen van 1994. Tegenover de grote liberale winst staat echter ook een versterking van de linkse politieke partijen. Daarom moeten wij een goed

doortimmerd regeerakkoord sluiten waardoor de uitvoering van essentiële VVD-programmapunten wordt verzekerd.

Ik wil de in 1994 ingezette koers voortzetten. De hoofdpunten zijn bekend: meer werk, terugdringen van het financieringstekort en veel lastenverlichting staan bij ons voorop. Deze drie pijlers vormen de enige basis voor een gezonde economie en een welvarend land.

Frits Bolthuis

De gekozen VVD-fractie in de Tweede Kamer

door Mary Honor Kloeg

Op 19 mei jl. zijn 38 kandidaatleden van de VVD beëdigd als lid van de Tweede Kamer voor de periode 1998-2002. Wij vroegen de nieuwgekozen kamerleden wat zij in de volgende periode willen bereiken of verwezenlijkt willen zien en waar zij zich het liefst buiten de Kamer mee bezig houden. Na de formatie zal in dit blad een overzicht worden geplaatst van de verdeling van de portefeuilles en van het nieuwe fractiebestuur. Gedurende de formatieperiode blijft het oude bestuur in functie.

(1) F. Bolkestein:

1. Een goed regeerakkoord en een sterke aanwezigheid van de VVD in het volgende kabinet. Dat het volgende kabinet op voortvarende wijze zal regeren tot 2002.
2. Sport (tennis, zwemmen, maar ook fietsen en wandelen). Muziek waaronder Bachsolisten. Met mijn echtgenote naar het theater.

(2.) H.F. Dijkstal:

1. Voorkomen dat in de maatschappij een tweedeling ontstaat. Dat is overigens een andere tweedeling dan die vaak wordt gemaakt: arm en rijk. Het gaat om de kloof die kan ontstaan als mensen in de samenleving niet meer mee doen omdat ze bijvoorbeeld langdurig werkloos zijn. Op die manier ontstaan afhakers. Het volgend kabinet moet dit verschijnsel bestrijden. Afhakers moeten aanhakers worden.
2. Tennis en softbal, saxofoon spelen en jazzprogramma's op de radio presenteren.

(3.) A. Jorritsma-Lebink:

1. De afgelopen vier jaar is door Verkeer en Waterstaat enorm veel in beweging gezet. De onderuitputting is omgezet in stapels projecten die nu gereed zijn om uit te voeren. Die projecten zijn dan ook broodnodig

voor de bereikbaarheid en leefbaarheid van Nederland. Daar is veel geld voor nodig. Alleen als we sober blijven denken kunnen we veel effect sorteren. Voor goudgerande inpassingseisen is geen ruimte. Je moet slim en doeltreffend werken. Dat betekent: sobere infrastructuur en vervoer dat aansluit op de wensen van de reiziger.
2. Avondje uit met familie en vrienden, zingen en briden.

(4.) G. Zalm:

1. Al dan niet "per ongeluk": geen tekort op de begroting
2. Flipperen en computerspelletjes

(5.) E.G. Terpstra:

1. Zoveel geld voor de zorg dat we de wachtlijsten voor thuiszorg, verzorgings- en verpleeghuizen en voor mensen met een handicap in één keer kunnen wegwerken en ook nog substantieel "meer handen aan het bed" kunnen realiseren.
2. Mijn kleinkinderen, reizen, lezen, Oosterse kunst en schilderen.

(6.) A.H. Korthals:

1. Dat de veiligheid van de burger merkbaar toeneemt.
2. Af en toe zal ik met de zeilboot de plas op gaan. Wellicht start ik met golfen.

(7.) J.J. van Aartsen:

1. Dat de VVD de grootste partij wordt, dat het sociale gezicht van het liberalisme duidelijk herkenbaar is en dat er een voortvarend plan voor de infrastructuur - ook de groene - komt waarin de ruimte voor agrarisch Nederland wordt gegarandeerd.
2. Hard fietsen en barokmuziek. Daarnaast hebben wij een gezinshobby. Samen met mijn vrouw Henriëtte en mijn zoons verdiepen wij ons in alles wat generaal Charles de Gaulle betreft.

(8.) A.M. van Blerck-Woerdman:

1. Rust binnen de gezondheidszorg, het oplossen van onaanvaardbare wachtlijsten, het vergroten van privacy in de verpleeghuizen en grotere transparantie in de financiering.
2. Sport (fitness en tennis) en lezen.

(9.) F.H.G. de Grave:

1. Al die dingen waar de VVD zich al lang voor inzet: staatsschuld, bestrijding van criminaliteit, werk. In het bijzonder wil ik mij inzetten voor het meer aan het werk helpen van vele honderdduizenden arbeidsgehandicapten.
2. golf, bridge, lezen, computerspelletjes.

(10.) J. W. Remkes:

1. Voortzetting van het Paarse beleid. Daarnaast zal een meer toegespitst mobiliteitsbeleid moeten worden gevoerd. Op het

terrein van het binnenlands bestuur kan met de 3 verdiepingen in het huis van Thorbecke (drie overheden, red.) worden volstaan. Grote verbouwingen zijn niet nodig.
2. Reizen, lezen, de natuur en het "bruine café."

(11.) J.J.C. Voorhoeve:

1. Een actieve bijdrage van de VVD aan vredesoperaties, ontwikkelings samenwerking en internationaal milieubeleid.
2. Klassieke muziek, conditiesport en de natuur.

(12.) J.F. Hoogervorst:

1. Een verlaging van de belastingtarieven met 10%.
2. Klussen in mijn huis.

(13.) M. Patijn:

1. Een goede uitvoering van het Verdrag van Amsterdam.
2. Lezen.

(14.) J.M. de Vries:

1. Een goed en collegiaal kamerlid zijn.
2. Mijn kinderen, mijn huis, mijn tuin en de bergen.

(15.) H.A.L. van Hoof:

1. Het fors verder terugdringen van het aantal werklozen en mensen met een uitkering, in het bijzonder van diegenen met een moeilijker positie op de arbeidsmarkt, zoals

langdurig werklozen en mensen met een (arbeids)handicap.
2. Komt in de praktijk neer op het volgen van actualiteiten via radio, tv en kranten; daarnaast het lezen van dat boek dat er altijd al te lang ongelezen ligt; het passief volgen van diverse sporten en actief, als tijd en weer het toelaten, (toer)fietsen en wekelijks nog iets aan de conditie doen bij de fitness-club.

(16.) W.C.G. Voûte-Droste

1. 500.000 banen vanuit de marktsector erbij en stimulering van starters en doorstarters, zodat een aantal van hen de "Philipsen" van de 21e eeuw kunnen worden.
2. Lezen, tuinieren en sport.

(17.) F.W. Weisglas

1. Met de nieuwe fractie en bewindslieden verwezenlijken dat de VVD bij de volgende verkiezingen de grootste partij wordt.
2. Bergwandelen en skiën; Nederlandse literatuur.

(18.) P.J.L. Verbugt

1. Dat de vele structurele verbeteringen die minister Jorritsma besteksklaar heeft gemaakt, kunnen worden uitgevoerd.
2. Interessante mensen, plaatsen en landen leren kennen.

(19.) C.G.A. Cornielje

1. Het leraarschap moet op nieuwe leest worden geschoeid. Voor het aanzien van het beroep van leraar is het onontbeerlijk

de scholen om te vormen tot professionele moderne arbeidsorganisaties.
2. Ieder weekend maken mijn vriend en ik een stevige wandeling of een lange fietstocht in de vrije natuur. Op dit gebied heeft Overijssel nog steeds veel te bieden. In de zomervakantie trekken wij graag de bergen in.

(20.) B.M. de Vries

1. Dat er een reële belastingverlaging voor iedereen komt en geen nivellerende maatregelen, dat de combinatie arbeid en zorg nog gewoner wordt. Dat de hypotheekrente daadwerkelijk in tact blijft en het huurwaardeforfait wordt verlaagd. En dat we niet met z'n allen de auto worden uitgejaagd zonder dat het openbaar vervoer een echt alternatief is.
2. Gezin, winkelen en lekker eten.

(21.) J. Rijpstra

1. Een duidelijk jeugd- en jongerenbeleid. Het verder vorm geven van het sportbeleid.
2. Mijn gezin, sport (voetbal en tennis), fietsen en fotografie.

(22.) M.J. Essers-Huiskamp

1. Mensen op een zo snel en zo goed mogelijke manier aan betaald werk helpen. Een efficiënte werkwijze van arbeidsbureaus en sociale diensten. Particulier initiatief is daartoe onmisbaar. Afschaffen van de "gedwongen winkeling" op korte termijn. Meer concurrentie in de uitvoering van de sociale zekerheid.
2. Musiceren en passief ervan genieten blijft een passie. Mijn vleugel staat geduldig klaar, maar zou meer benut kunnen worden.

(23.) H.G.J. Kamp

1. Verbetering van de positie van allochtone jongeren in onze samenleving.
2. Fietsen en wandelen in de Achterhoek en Twente.

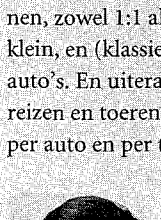
(24.) A.J. te Veldhuis

1. Het helpen opstoten van de VVD tot de grootste partij van Nederland.
2. Sport, cultuur en reizen.

(25.) P.H. Hofstra

1. Nog meer eigen woningbezit door veel (sociale) huurwoningen aan zittende huurders te verkopen. En minder onduidelijke, onbegrijpelijke, onpraktische en overbodige regels voor het MKB.
2. Spoorwegen en treinen, zowel 1:1 als in het klein, en (klassieke) auto's. En uiteraard ook reizen en toeren, vooral per auto en per trein.

(26.) W.I.I. van Beek

(geen reactie ontvangen, red.)

(27.) P. Remak

1. Een eenvoudiger belastingstelsel.
2. Gezin, pianospelen en bodybuilding.

(28.) J.M. Geluk

1. Het gestalte krijgen van de plattelandsontwikke-

ling. Dat is goed voor de landbouwsector die krimpt, de bevolking op het platteland en de werkgelegenheid.

2. Naast het kamerwerk is het goed te ontspannen in onze tuin. Tuinieren en regelmatig hardlopen (lange afstanden) is een geliefde bezigheid.

(29.) J.H. Klein Molekamp

1. Het vinden van een goed evenwicht tussen enerzijds een goed milieu en anderzijds een gezonde groei van economie en werkgelegenheid. Een beter milieu met minder milieubureaucratie. Een verbetering van de bereikbaarheid, maar ook een uitbreiding van natuurgebieden.

2. Tennisen en tuinieren.

(30.) E.L.P. Hessing

1. Meer aandacht voor interne en externe veiligheid, in het bijzonder voor nieuwe bedreigingen daarvan, evenals voor de versterking van de economische component van het buitenlands beleid. Verdere ontwikkeling van het George C. Marshall Fund (uitzending jonge professionals naar VS).

2. Lezen en muziek

(31.) J.D. Blaauw

1. Still going strong.

2. Lezen en reizen.

(32.) M. van den Doel

1. Voorkomen dat de krijgsmacht opnieuw "op de schop" wordt genomen. Verantwoordelijke bijdrage van Nederland aan internationale veiligheid. Meer aandacht voor bewaking van de Europese buitengrenzen.

2. Tennis, atletiek en schaken.

(33.) A. Nicolai

1. Een wereld met meer vrijheid en verantwoordelijkheid.

2. Naast gezin, vrienden en kunst: vogels kijken en bergbeklimmen.

(34.) J.M.L. Niederer

1. Een effectievere en efficiëntere strafrechtspleging. Dat betekent onder andere een meer flexibele werktijdenregeling voor de politie, zodat zij 's nachts meer in dienst is. Daarnaast pleit ik voor een snellere berechting van wetsovertreders (meer lik-op-stuk afdoe-ning).

2. Lezen, hardlopen, zwemmen en tijd doorbrengen met mijn vrouw en kinderen.

(35.) G.J. Oplaat

1. Het dichten van de kloof tussen stad en platteland. Er is meer dan de Randstad alleen.

2. Voetbal, cabaret en muziek.

(36.) F.H.H. Weckers

1. Een sluitende begroting en verdwijnen van het financieringstekort. Samen met België en Duitsland een zodanige regeling bereiken dat de grenzen van de arbeidsmarkt tussen onze landen ook in de praktijk worden geslecht. Thans is werken over de grens vanwege fiscale drempels en verschillende behandeling op het gebied van sociale zekerheid niet aantrekkelijk. Werkgevers en werknemers in de grensstreken hebben daar last van. Grensoverschrijdende criminaliteit moet effectiever worden aangepakt.

2. Fietsen met het gezin in het buitengebied. Kamperen, lezen,

gemeentepolitiek en film.

(37.) F. Örgü

1. Ik wil iets doen voor jongeren die buiten de maatschappij dreigen te vallen. Dit in de sfeer van projecten op het gebied van scholing en werkgelegenheid.

2. Fietsen, reizen, schilderen en lezen.

(38.) W.H.J. Passtoors

1. Een goed evenwicht tussen wonen, werken, verplaatsen en recreëren, waarbij veel aandacht moet worden besteed aan agrarisch en particulier natuurbeheer.

2. Tennisen, hockeyen en dansen.

Het VVD-hoofdbestuur in zijn nieuwe samenstelling na de jaarlijkse algemene vergadering van 15 en 16 mei 1998

Zittend v.l.n.r.: Zsolt Szabo, internationaal secretaris; Willem Hoekzema, voorzitter; Ruud Sandberg, penningmeester. Staande: Ton van Voskuilen, Lody Pieters, Roos Baljé, Rolf Haafkens, vice-voorzitter; Miep Bregman, Jan Korff, algemeen secretaris; Paul Tirion en directeur Daan Zwart. (foto: Theo Meijer). Inzet: Sari van Heemskerck.

Afscheid van Kamerleden

Meer dan 1000 bezoekers en Mrs. Einstein namen afscheid van 6 VVD-Kamerleden, die niet meer in de nieuwe fractie terugkomen. Het zijn Piet Blauw (landbouwdeskundige); Sari van Heemskerck (omroep en cultuur); Margreet Kamp (Volksgezondheid); Jos van Rey (Rijksuitgaven, Financiën); Anne Lize van der Stoel (Justitie en Sociale Zaken) en Willem Keur (Landbouw en Verkeer & Waterstaat). Sommigen zaten al heel lang in de Tweede Kamer, anderen vertrokken na één kabinetsperiode.

Maar voor ieder gold: partir, c'est mourir un peu. Zij werden uitgegeten door de fractie en uitgeluid door een immense hoeveelheid vrienden en relaties die in de oude vergaderzaal van de Tweede-Kamer afscheid van hen kwamen nemen.

Deinend op het gezang van Mrs. Einstein v.l.n.r. Piet Blauw, Anne Lize van der Stoel, Sari van Heemskerck, Willem Keur, Margreet Kamp en Jos van Rey (foto: Theo Meijer)

Gezond geld vereist gezonde overheidsfinanciën

door Gijs de Vries, voorzitter van de Liberale en Democratische fractie in het Europees Parlement

De cynici hielden het niet voor wenselijk, de sceptici hielden het niet voor mogelijk, maar de idealisten kregen gelijk: begin mei besloten de landen van de Europese Unie dat elf van hen hun munten zullen versmelten tot één gezamenlijke, Europese munt. Wat gisteren nog een utopie scheen, wordt morgen werkelijkheid.

Op de drempel van een nieuwe eeuw blijkt het model van Jean Monnet nog altijd springlevend. Het model van vrede door samenwerking gebaseerd op gemeenschappelijke belangen, 'créant d'abord une solidarité de fait'. Het model van de soevereiniteitsparadox, die inhoudt dat economisch interdependente staten aan macht terugwinnen waar zij soevereiniteit delen.

Helmut Kohl, grootste naoorlogse staatsman

Dat de euro nog voor de eeuwwisseling van start zal gaan is het werk van velen. Ik hecht er evenwel aan, bovenal hulde te brengen aan een man die de geschiedenis zal ingaan als de grootste naoorlogse staatsman van zijn land: Helmut Kohl. In Helmut Kohl eer ik ook de andere toonaangevende politici van Duitsland, die ijveren voor een Europees Duitsland. Met de euro verbindt Duitsland zijn lot onverbreekbaar met dat van zijn burens, en levert het een onmisbare bijdrage aan de stabiliteit van dit continent. Er past respect en erkentelijkheid voor deze historische keuze.

Bij alle gepaste trots past echter ook een woord van waarschuwing.

Gezond geld vereist een onafhankelijke centrale bank. Aan die onafhankelijkheid moet niet worden gemorreld. Wim Duisenberg dient niet, zoals de Franse president Chirac eiste, al na vier jaar op te stappen. Op voorstel van mijn fractie sprak het EP daarom uit dat Duisenberg niet tegelijk met de voor vier jaar benoemde Franse vicevoorzitter dient af te treden. Op deze manier wordt de continuïteit van de ECB-directie verzekerd en hebben de liberalen opnieuw laten zien een toonaangevende rol in het EP te spelen.

Gezond geld vereist ook gezonde overheidsfinanciën. Ik twijfel aan de duurzaamheid van de begrotingshervormingen in de meeste lidstaten. Zodra de economische groei tegenvalt zullen de tekorten weer oplopen, zeker in landen met een hoge staatsschuld. Bovendien is er de ongedekte rekening van de vergrijzing. De meeste landen in Europa financieren pensioenen op grond van het omslagstelsel ('pay as you go'). Die pensioenverplichtingen zijn in wezen verborgen staatsschuld. Wie als overheid nu niet spaart, kan straks zijn pensioenen niet betalen.

Weinig onderwerpen roepen onder Europeanen zoveel emotie op als het gevaar dat zij minder pensioen zullen ontvangen dan waar zij recht op hebben. Om de pensioenen betaalbaar te houden is het onder andere nodig dat de rol van private pensioenverzekeringen wordt ver-

Gijs de Vries

groot. Pensioenverzekeraars moeten maximaal gebruik kunnen maken van de euro en in de hele EU kunnen beleggen. Ik doe een dringend beroep op de Europese Commissie om voorstellen uit te werken voor een gezamenlijke aanpak van de pensioenproblematiek.

De begrotingen van onze lidstaten vormen de achilleshiel van de euro. Als zij niet verder worden hervormd dreigt het gevaar dat de euro een politieke reus wordt op economisch lemen voeten.

Mijn derde waarschuwing geldt opnieuw de politieke consequenties van de euro.

Voor de steun van de burger aan zijn nieuwe munt is doorslaggevend of Europa erin slaagt de werkloosheid terug te dringen. Europa - dat wil zeggen de lidstaten, want zij beschikken over de drie belangrijkste instrumenten. Om werk te scheppen moeten de arbeidskosten voor werkgevers omlaag, moeten werklozen meer scholing krijgen, en dienen werklozen meer prikkels te krijgen om aan de slag te gaan. Deze hervormingen zouden

ook nodig zijn zonder de euro. Zij zijn nu dubbel nodig.

Geld is een kwestie van vertrouwen. Met de invoering van de euro wordt Europa voor miljoenen Europeanen voor het eerst tastbare werkelijkheid. Ontwikkelen zij vertrouwen in hun nieuwe munt, dan zal dit het draagvlak voor de Europese integratie belangrijk kunnen versterken. Groeit dit vertrouwen echter niet, dan loopt de Europese integratie op termijn ernstig gevaar.

Vertrouwen ontstaat alleen bij voldoende communicatie. Daarom zullen niet alleen de bestuursleden van de Europese Centrale Bank openheid moeten tonen, maar ook de ministers van Financiën. Dat geldt in het bijzonder een drietal terreinen: de vaststelling van de globale economische richtsnoeren, het multilateraal toezicht en de vaststelling van een situatie van een uitzonderlijk tekort. Deze besluiten zijn te belangrijk om zonder serieuze democratische controle te laten nemen. In het belang van de burgers roep ik de Raad daarom op zich alsnog tot overleg met het Europees Parlement te verplichten op elk van deze drie politieke hoofdpunten.

Zijn deze voorstellen utopisch, zoals ooit beweerd werd over het voorstel van één Europese munt? Ik denk het niet.

In kleinere zaken dikwijls elkaars rivalen, zijn de landen van Europa in de grote zaken ten diepste elkaars bondgenoot. Als het om de werkelijke hoofdvragen gaat - vragen van vrede, van welvaart en van recht - valt ons nationaal belang samen met het Europees belang. Bij de invoering van de euro blijkt de kracht van dit idee opnieuw groter dan de tegenkracht van verkeerd begrepen nationalisme. Dat is op zijn minst reden tot voorzichtig optimisme. ■

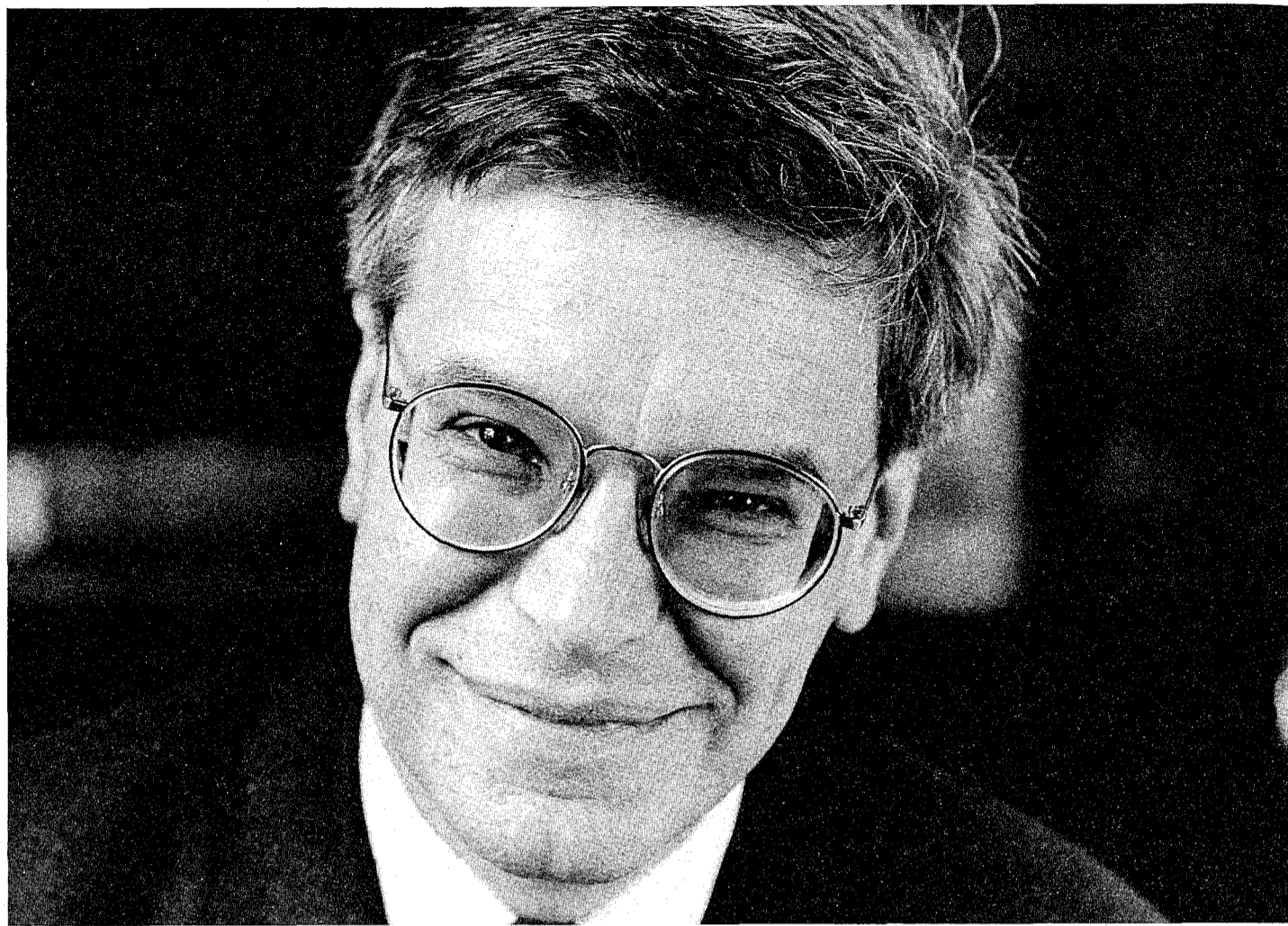
Engelstalige bundel Frits Bolkestein

Op 4 april presenteerde Frits Bolkestein zijn Engelstalige bundel 'Liberalisme in a Changing World' met artikelen en speeches over diverse grensoverschrijdende onderwerpen. U kunt het boekje bestellen door f 16,- (incl. verzendkosten) over te maken op giro 67880, t.n.v. VVD Algemeen Secretariaat, te Den Haag, onder vermelding van 'Bundel Bolkestein.' Let wel, de bundel is in een beperkte en eenmalige oplage verschenen en is niet in de boekhandel verkrijgbaar. ■

Politieke reus op economisch lemen voeten

De EMU is een liberaal project

door Reny Dijkman

Jan Kees Wiebenga, VVD-Europarlementariër

Tijdens de jaarlijkse algemene vergadering stelde Jan Kees Wiebenga dat de basishouding ten aanzien van de Euro positief kan zijn. 'In de kern is de EMU een liberaal project: de staatsschuld moet omlaag; begrotingstekorten moeten omlaag; lage geldontwaarding en lage rente. Alle landen om ons heen hebben een beleid gevoerd zoals de VVD dat al vele jaren voorstaat. Het komt neer op een forse sanering van de overheid en leidt in beginsel tot een stabiele munt en daarmee tot werkgelegenheid.'

Hij schetste dat er geen weg meer terug is. 'Het is nu pompen of verzuipen. België, Italië, maar ook Nederland moeten de afgesproken normen nu blijvend waarmaken. Dat betekent dat ook het volgend kabinet een zuinig beleid zal moeten voeren.'

Europaproject als elfstedentocht

Wiebenga vergeleek het Europaproject met een soort elfstedentocht van de elf Eurolanden. 'Een lange rit, veel tegenwind, af en toe een stempelhuisje. Oppassen dat geen verkeerde sloot genomen wordt... De tocht opgeven kan niet, want dan eindig je ergens op een weiland in sneeuw en ijs. Er zal dus geklënd moeten worden.' Wat het financieel Europees beleid betreft zal in de toekomst moeten worden gelet op de verdere beheersing van de Europese uitgaven. Ook zal een bovengrens moeten worden gesteld aan de afdrachten door Nederland en Duitsland aan de Europese Unie en zal een grote aandeel van Europese steunfondsen aan Nederland moeten worden toegekend. Daartoe zal door het volgend kabinet

hard moeten worden onderhandeld. Jan Kees Wiebenga betreunde het dat de woordvoerders van D66, het CDA en de PvdA in het Europees Parlement meermalen de terechte aanpak van Gerrit Zalm zijn afgefallen. 'Vooral onze paarse vrienden in Europa zouden beter moeten weten.' Hij bepleitte landen die veel aan asielopvang doen te compenseren uit de Europese steunfondsen. 'Met meer dan 40.000 asielaanvragen per jaar vangen wij meer mensen op dan Frankrijk, Groot-Brittannië of Italië. In absolute aantallen zit alleen Duitsland hoger dan wij. Dat de Nederlandse aanvragen stijgen is merkwaardig, omdat de aantallen voor de EU als geheel een dalende tendens vertonen.' Naast het 10-puntenplan van Frits Bolkestein kwamen de liberale Europarlementariërs met een eigen 10-puntenplan asielbeleid. Een paar onderdelen daarvan zijn: harmonisatie van de toelatingsregels in alle lidstaten; betere buitengrensbewaking; rechtvaardige lastendeling/ of verantwoordelijkheidsdeling tussen lidstaten; gezamenlijke bestrijding van mensensmokkel met behulp van Europa; gelijkmatiger financiële lastendeling;

Uit met achterkamertjespolitiek

De Europese Unie zal slagvaardiger en democratischer moeten worden wil zij de steun van de bevolking krijgen. Wiebenga acht daartoe volwaardige bevoegdheden van het Europees Parlement onontbeerlijk, al was het maar om de parlementaire controle. 'Als wij de mensen volgend jaar naar de stembus willen krijgen zullen wij moeten pleiten voor een volwaardig Europees Parlement. Het moet afgelopen zijn met de achterkamertjespolitiek.' Die Europese verkiezingen in juni 1999 zullen ook belangrijk zijn voor de binnenlandse politiek. Het nieuwe kabinet zit er dan een klein jaar en zal door de kiezers worden gewogen. Jan Kees Wiebenga deed een oproep op de aanwezigen. 'Wij hebben u met plezier gesteund bij de raads- en Tweede-Kamerverkiezingen. Wij rekenen natuurlijk ook op Uw steun bij de Europese verkiezingen.' ■

BARTELS ADVOCATEN

Bartels Advocaten is een middelgroot advocatenkantoor met vestigingen te Utrecht en te Amsterdam. De werkzaamheden concentreren zich op cliënten met vermogensrechtelijke belangen, zowel in het bedrijfsleven als in de privé-sfeer.

Specifieke aandachtsgebieden van het kantoor zijn: onroerend goedrecht, huurrecht bedrijfsruimte, ondernemingsrecht, arbeidsrecht en incasso's. Een ingewerkt team van meer dan 15 advocaten en juridisch medewerkers staat voor u klaar om u te adviseren en bij te staan in procedures. Desgewenst wordt terzake voormelde rechtsgebieden ook een second opinion afgegeven.

Het Hoogeland
Museumlaan 2
3581 HK Utrecht
Postbus 64
3500 AB Utrecht
Telefoon: 31 (0)30 - 2522577
Telefax: 31 (0)30 - 2523943
e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Atlas Complex
Hoogoorddreef 9
1101 BA Amsterdam Zuidoost
Telefoon: 31 (0)20 - 3120661
Telefax: 31 (0)20 - 3120681
e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

INTERFLOW
cleanroom en laboratorium
technologie

INTERFLOW
CERTIFIED ISO 9001
MEMBER OF EFBQ

Postbus 48, 1770 AA Wieringerwerf - Tel. (0227) 60 28 44 - Fax (0227) 60 31 65

LA CLOCHE
RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 5123053

'Bolkestein-effect' is niet specifiek Nederlands

Door: Jules Maaten, Secretaris Generaal Liberale Internationale, foto: Eric Hesmerg

De onverbloemde uitspraak van Frits Bolkestein, dat zijn partij de grootste zal worden, wellicht niet bij deze maar dan wel bij volgende Tweede Kamerverkiezingen, is geenszins uit de lucht gegrepen. De groei die op 6 mei plaatsvond, is voor dat proces slechts ten dele illustratief. Immers, de wezenlijke verandering is dat de VVD niet langer de gedoodverfde derde partij van het land is, maar één van de drie (of zelfs twee) grootste, en dat de partijcultuur zich daaraan aanpast.

Deze beslissende verandering wordt terecht op het conto van de politiek leider geschreven. Maar er is een onderliggende emancipatie van liberale partijen, die zich in meer democratieën afspeelt. Voor de oorzaken moeten we terug naar de teloorgang van het communisme in Centraal- en Oost-Europa in 1989, en in feite eerst naar de wederopbouw van de democratie in West-Europa in de late veertiger jaren.

In de eerste jaren na de Tweede Wereldoorlog streden liberale partijen niet om de macht, maar om te overleven. Voor de liberale psychologie was bepalend dat liberale partijen toen in geen enkel land (met uitzondering van Canada, Zweden en Zwitserland) tot de grootste behoorden. De dienst werd uitgemaakt door socialisten, en hun geestverwanten in de vakbeweging, en anderzijds door gevestigde belangen die zich in brede christen-democratische of conservatieve volksbewegingen geor-

ganiseerd hadden. Liberalen legden zich er gaandeweg bij neer dat hun invloed beperkt bleef tot het bijsturen van een agenda die door anderen werd opgesteld, en richtten zich op een smal electoraat dat veelal bestond uit de beter opgeleiden in de middenklasse.

Middenklasse eist haar vrijheden

De grote democratische omwenteling in de tachtiger jaren, waarbij eerst dictaturen in Latijns-Amerika, daarna in het Oostblok en vervolgens het versteende politieke systeem in Italië omver werden geworpen, was echter in essentie een liberaal-democratische overwinning. Immers, de oorzaak was een groeiende en maatschappelijk betrokken middenklasse die haar vrijheden opeiste. Maar liberale partijen faalden jammerlijk munt te slaan uit deze omwenteling. Zij bleken nog niet in staat uit hun ondergeschikte rol naar boven te klauteren en lieten het initiatief aan radicale conservatieven zoals Margaret Thatcher en Ronald Reagan.

Uit de ideologische crisis waarin het socialisme zich sindsdien bevindt, en waarin het conservatisme en de christen-democratie terecht zijn gekomen, zijn langzaam maar zeker alleen de liberalen met enig krediet tevoorschijn gekomen. Het selectief mooi weer spelen met liberale ideeën door bijvoorbeeld Tony Blair onderstreept dit.

Jules Maaten

Frits Bolkestein raadt andere liberale partijen aan, gebaseerd op zijn Nederlandse ervaring, dat om versterking voor langere duur te bereiken een duidelijke identiteit nodig is, een effectieve presentatie en een eensgezind optreden. We zien dat niet alleen bij hem. Liberale voorlieden zoals Jean Chrétien in Canada en (tot voor kort) Uffe Eliemann-Jensen in Denemarken stellen zich ook zo op, en het liberalisme maakt er een soortgelijke ontwikkeling door. Ook elders - bijvoorbeeld in Hongarije, Roemenië en de Baltische landen en bij de liberalen in het Europees Parlement, en buiten Europa in Nicaragua, Honduras, Argentinië, Paraguay, Senegal, Nieuw-Zeeland, Zuid-Korea en Japan, om maar een greep te doen - is van deze liberale emancipatie sprake. In Duitsland heeft de FDP het over dezelfde boeg gegooid, met belangrijke verkiezingen in september in het verschiet.

Liberale partijen bepalen de politieke agenda

Waar zij eind jaren tachtig niet in slaagden, lijkt het nu de liberalen beter te lukken: het bepalen van de politieke agenda. In november vorig jaar kwamen in Oxford vijfhonderd liberalen uit alle windstreken bijeen. Vijftig jaar na de vaststelling van het eerste internationale Liberaal Manifest. Hun nieuwe politieke agenda voor de volgende eeuw ademt een geest waarin individuele vrijheid en verantwoordelijkheid voorop staan. Het is assertief over de liberale identiteit. Het staat er niet met zoveel woorden, maar het vrijheidsbegrip wordt boven andere waarden geplaatst en niet daaraan gelijkgesteld. Dat is een belangrijke verschuiving. Men is ontspannen over ideologische tradities. Zo wordt erkend dat de werking van het marktmechanisme van land tot land verschilt en mede afhangt van plaatselijke factoren zoals geschiedenis en cultuur - wellicht met een schuin oog op de komende Europese muntunie.

Het besef dat liberale programma's niet langer dienen om bij te sturen maar juist om de agenda te bepalen, schept een openheid die leidt tot een nieuwe benadering van oude problemen. De kracht van Frits Bolkestein, die immers ook voorzitter is van de liberale wereldbeweging, ligt in het aanzetten tot, en vervolgens de ruimte geven voor, grensverleggende discussies. Daarin speelt de VVD naast de Duitse, Britse en Canadese liberalen internationaal een grote rol.

Nederlandse campagne zal zeker navolging krijgen

De verkiezingsoverwinning van 6 mei is door buitenlandse liberalen met spanning gadeslagen. De aanpak van de VVD, die zo goed aansluit bij de internationale ontwikkeling, zal daarom zeker navolging krijgen. Hoe het ook zij, we hebben te maken met een internationaal fenomeen, dat door Frits Bolkestein feilloos wordt aanvoeld en versterkt. Zijn verdienste is dat hij daarbij zonder schroom de toon aangeeft. Voor de meeste liberalen is dat nieuw. Als er zoiets is, dan is dat het 'Bolkestein-effect' dat beklijft. ■

Column

en nieuw beleid moeten initiëren. De politieke vertegenwoordigers van de VVD zullen hierin het voortouw moeten nemen. Naar verwachting zal het formeren van een nieuw kabinet niet gemakkelijk zijn. Echter, het moet ons als sterke VVD toch mogelijk zijn om met een meer links georiënteerde Kamer het succesvolle Paarse beleid voort te zetten. Met een voldoende liberaal accent. Dit betekent een stevig regeerakkoord met harde afspraken.

Daarnaast moet voortdurend met de kiezer worden gecommuniceerd. We zullen ons meer naar buiten moeten opstellen als politieke organisatie, meer naar de burgers luisteren, kortom de mensen opzoeken. Dit vraagt om permanent campagne voeren, voortdurend en niet alleen in verkiezingstijd. Alert zijn, discussiëren en actief bezig zijn met dingen die in de samenleving spelen.

Tot slot kan een actieve politieke partij niet zonder een gezonde partijorganisatie en daartoe is een groot ledental

De VVD heeft goede verkiezingen achter de rug. We stegen in de gemeenteraden van 1461 naar 1674 zetels en in de Tweede Kamer zal de fractie de komende 4 jaar bestaan uit 38 personen. De goede campagne heeft daar veel toe bijgedragen. De VVD heeft grote aantallen nieuwe kiezers en vooral veel jongeren weten te bereiken. Een goed programma, talentvolle kandidaten en de tomeloze inzet van al die vrijwilligers liggen hieraan ten grondslag. Ik wil u vanaf deze plek dan ook hartelijk danken voor al uw inzet.

De politieke kaart van Nederland laat echter zien dat het plafond nog niet is bereikt. Het electoraat is meer dan ooit in beweging. De VVD moet in staat worden geacht verder te groeien.

Goede verkiezingsresultaten scheppen automatisch verplichtingen. We zullen gedane beloftes moeten waarmaken

van het hoogste belang. De verminderende belangstelling voor politieke partijen holt het draagvlak van de democratie uit. Onder de ruim 2,1 miljoen kiezers die voor de VVD hebben gekozen moet zich een enorm potentieel aan nieuwe leden bevinden. Ik roep het vaker, we moeten toe naar de situatie waarbij van VVD-stemmers VVD-leden worden gemaakt.

We hebben nog zo veel te winnen. We staan aan de vooravond van een nieuw millennium met nieuwe uitdagingen. De VVD is klaar om dit nieuwe millennium vol vertrouwen in te gaan. De VVD blijft investeren in de toekomst.

Frits Bolkestein

Samenwerking gemeente-raadscursus (simulatie)

WAT DENK JE? BEN IK ZO GELOOFWAARDIG ALS EEN ULTRA-RECHTS RAADSLID?

Ingrid Kloosterman van de kamercentrale 's-Hertogenbosch heeft samen met Frans Willem van Gils, inleider van de Haya van Somerenstichting, het initiatief genomen om een onderdeel toe te voegen aan de Leer-gang Gemeenteraad: de gemeenteraadssimulatie.

Ook de afdeling Schouwen-Duiveland, die bij de Jaarlijkse Algemene Vergadering een goed wijzigingsvoorstel heeft ingediend over de Gemeentegame, wordt op haar wenken bediend.

In Eindhoven was het een groot succes. Kort geleden is door Esther Rommel, raadslid in Heiloo, en Robert Waltmann, raadslid in Den Helder, het initiatief genomen om ook jongeren met de praktische politiek in aanraking te brengen. Onder leiding van de enthousiastelingen uit de Kamercentrale Den Helder is een zeer geslaagd weekend georganiseerd. Het was zo geslaagd, dat toen Esther Rommel mij maandagmorgen na het weekend belde, ik begreep dat ze moest "afkicken". Zo moet het.

Wilt u meer weten, dan kunt u contact opnemen met de Haya van Somerenstichting, telefoonnummer 070 - 361 3010. Wij hebben prima mensen klaar staan die u graag helpen. De kosten? Die vallen ontzettend mee. Niet aarzelen, maar doen! De Haya van Somerenstichting helpt!

Ton van Voskuilen,

Portefeuillehouder Vorming & Scholing. ■

Gemeenteraadssimulatie - een "echte" opstap naar de praktijk!

Cartoon: Gerard Wiegel

De VVD groeit. Steeds meer liberalen worden benoemd tot volksvertegenwoordiger. Om de kwaliteit van die nieuwe en bestaande bestuurders te verzekeren biedt de Haya van Somerenstichting een groot aantal cursussen aan. Geheel nieuw in dit pakket is de gemeenteraadssimulatie.

Een impressie.

'Het concept is niet nieuw. De aanpak wel', zegt Frans-Willem van Gils, docent bij de Haya van Somerenstichting en bedenker van de raadssimulatie. 'Het draait er in deze simulatie om dat zo realistisch mogelijk het raadswerk met alles wat daar bij hoort wordt nagebootst. Niets is zo boeiend en leerzaam als de praktijk zelf. Vandaar dat wij werken met echte ambtelijke nota's, een echte burgemeester en dat alles in een echt stadhuis.

Tijdens een cursus gemeenteraad in Mierlo dacht ik: waarom zouden wij het rollenspel, wat een vast onderdeel uitmaakt van de leergang gemeenteraad, niet verder uitbouwen tot een zo echt mogelijke nabootsing van de praktijk? Ik heb dat idee voorgelegd aan de functionaris Vorming en Scholing van de kc-Den Bosch, Ingrid Kloosterman. Samen hebben wij het concept verder uitgewerkt. Allereerst kwamen er 4 nota's, op het gebied van ruimtelijke ordening, onderwijs, drugs en emancipatiebeleid. Vervolgens moest een locatie worden geregeld. Dankzij

goede contacten met burgemeester Welschen van Eindhoven hebben wij hem en zijn staf bereid gevonden om ons onderdak te verlenen. Vervolgens heeft Ingrid cursisten benaderd en ongelofelijk veel tijd gestoken in het logistieke proces: het kopiëren en rondsturen van vele duizenden pagina's papier. Op die manier beleefde onze gemeenteraadssimulatie op 6 december 1997 de première. Een feestje, dat was het beslist!

Cursisten kunnen vooraf contact opnemen met hun "fractieleden"

Frans van Gils merkt dat deze werkwijze naadloos op de praktijk aansluit.

'Vooraf worden ambtelijke nota's toegestuurd en wordt de fractie-indeling bekend gemaakt. Op die manier kunnen cursisten zich goed in de materie verdiepen en vooraf contact opnemen met hun fractiegenoten.

Aan het begin van een cursusdag, bestaande uit twee dagdelen, krijgen de deelnemers eerst een algemene inleiding, waarin aandacht wordt besteed aan een aantal essentiële spelregels: hoe om te gaan met stemmingen, moties en dergelijke.

Het overige deel van de ochtend is gereserveerd voor de fractievergaderingen. Daarin worden de standpunten bepaald over de diverse onderwerpen die in de navolgende commissievergaderingen aan de orde komen. De ingelaste koffiepauze wordt vooral gebruikt om het lobbycircuit op gang te brengen.

Onder leiding van een wethouder/portefeuillehouder vergaderen de cursisten over de aan de orde zijnde onderwerpen. De 4 commissievergaderingen vinden tegelijkertijd plaats, dus met name kleinere fracties zullen moeten kiezen in welke commissie zij vertegenwoordigd willen zijn. Ook daarin komt een aantal praktijkgevallen aan de orde: het bepalen van het woordvoerschapp; het voorbereiden van een betoog; het vinden van meerderheden; hoeveel mandaat heb ik van mijn fractie om mee te gaan met andere partijen; behoort de fractie tot het college of de oppositie? zijn slechts enkele voorbeelden. Natuurlijk kunnen wij niet iedereen indelen in de VVD-fractie. Inlevingsvermogen in het gedachtegoed van een andere partij is dus belangrijk. Vanuit de organisatie geven wij een aantal fracties instructies mee. Dat kan zijn om een partijstandpunt verder aan te scherpen, maar het kan ook gaan om de persoonlijke insteek van een raadslid. Bij de tot nu toe gehouden simulaties in Eindhoven en op Texel lukte het de deelnemers heel goed om zich die andere rol aan te meten. Al moet ik zeggen dat ik nog nooit een SP-er zo keurig heb horen spreken, licht Van Gils toe.

Sanitaire stop en presentielijsten

'Afhankelijk van het aantal deelnemers wordt een gemeenteraad samengesteld. Daarbij wordt geprobeerd om ook wisselende meerderheden mogelijk te maken. Op die manier komt het handelen pas goed op gang. In de cursus is daarom na de commissievergadering een extra overleg gepland voor fractieberaad en een vergadering van het college van B&W. Op die manier vindt er een terugkoppeling plaats van hetgeen in de commissie aan de orde geweest is, en kunnen fracties nogmaals in conclaaf om de standpunten te bepalen. Want daarna is het zover: de raadsvergadering van de gemeente Cuijkmeer neemt een aanvang. Daarin werken de cursisten toe naar het hoogtepunt van de dag: de stemming over de onderwerpen. De beraadslagingen, de eventuele moties en amendementen plus stemmingen: alles komt aan bod. Bepaalde zaken die plaats vinden kun je niet verzinnen. Vlak voordat er een stemming wordt gehouden verlaat iemand de raadszaal voor een sanitaire stop. Gevolg: zijn partij verliest de stemming. Een andere keer konden mensen niet meestemmen, omdat zij aan het begin van de vergadering vergeten hadden de presentielijst te tekenen. Reken maar dat deze cursisten straks in de echte gemeenteraad iets dergelijks nooit meer overkomt.'

De gehele cursusdag zit vol met leermomenten. Veel aandacht wordt besteed aan de discussie- en presentatievaardigheden. Daardoor gaan mensen nadenken over verbetering van hun optreden. Met meer technieken in hun bagage zijn zij in staat voor de VVD te scoren. Uiteindelijk gaat het niet zozeer om gelijk hebben, maar om gelijk krijgen.

Maandblad voor de Volkspartij voor Vrijheid & Democratie

JUNI 1998

nr. 1453

ISBN: 0166 - 8498

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Marcel Gerritsen
Mary Honor Kloeg
Johan Hommes
Michiel Krom

Correspondentie-adres:
(alleen betr. dit blad)
Reny Dijkman,
Postbus 622,
2280 AP Rijswijk

Redactiesecretariaat:
Elisabeth Gans,
tel: 070 - 361 30 61

Ledenadministratie:
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
tel: 070 - 361 30 61
Homepage: www.vvd.nl
Alles over de campagne: www.vvd-campagne.nl

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.
Lay-out:
Siem Willems

Advertenties:
Bureau Van Vliet B.V., Postbus 20,
2040 AA Zandvoort,
tel: 023 - 57 14 745
fax: 023 - 57 17 680
E-mail: vlietvan@curonet.nl
Site: http://neturl.nl/van_vliet

Jezelf een spiegel voorhouden

Ton van Voskuilen, portefeuillehouder Vorming en Scholing van het hoofdbestuur, was op 6 december aanwezig bij de première. Hij kwam, zag, en promoveerde de gemeenteraadssimulatie tot een Haya van Somerencursus. Ton van Voskuilen: 'Het is een ontzettend leuke cursus, een prima aanvulling voor het bestaande pakket. Juist omdat deze cursus geschikt is voor zowel beginnende als ervaren (raads)leden, voor jonge en oudere VVD-ers. Kortom voor iedereen die op praktische wijze inzicht wil krijgen in het politieke handwerk op lokaal niveau. Maar ook voor diegenen die zich een spiegel voor willen laten houden vanuit de gedachte: "Ik kan het al, maar kan ik het goed genoeg?" Na deze succesvolle start is het de bedoeling dat de gemeenteraadssimulatie alle Kc's langs gaat. Want wat ik heb gezien, is dat mensen op een heel plezierige wijze met leerzame dingen aan de gang zijn geweest.'

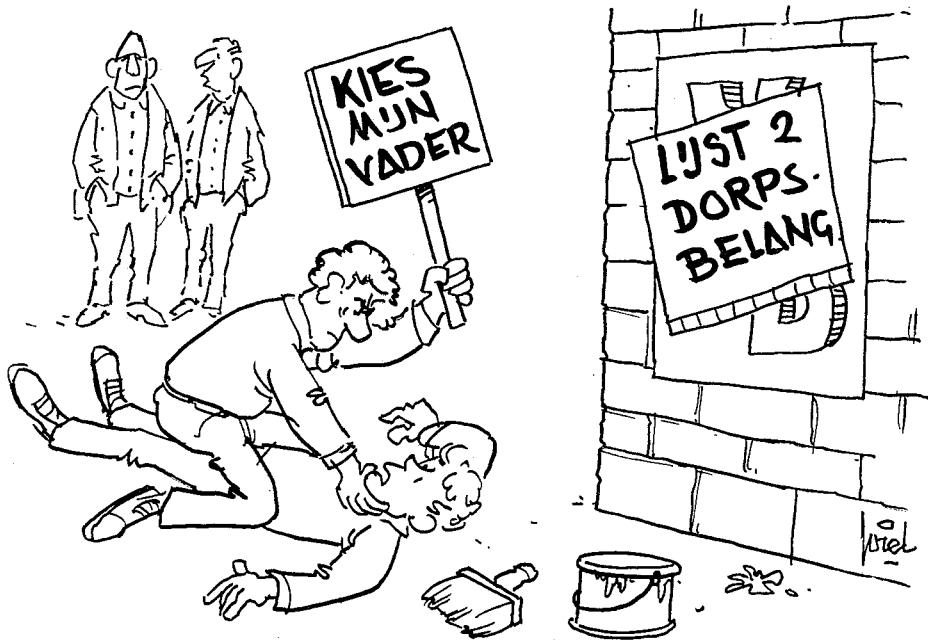
De gemeenteraadssimulatie heeft het in zich om een groot succes te worden. Alles zit erin: het doorworstelen van gecompliceerde ambtelijke nota's, het fractie- en commissiewerk, het lobby-circuit op de wandelgang, elementen van discussie- en presentatietechnieken en een echte raadsvergadering met burgemeester en wethouders. Kortom: een realistische opstap naar de praktijk! ■

Uit de afdelings- en regiobladen

door Reny Dijkman, cartoons: Gerard Wiegel

Voorafgaand aan deze geweldig goede Tweede-Kamerverkiezingen is de laatste maanden wat afgefolderd, geplakt, gesproken, georganiseerd en gesjouwd!! Iedereen was weer bij de les en de meesten stonden op scherp. In deze aflevering publiceren wij wél de verkiezingsperikelen. Ter herkenning, ter lering ende vermaeck, maar ook omdat volgend jaar wéér twee verkiezingen zijn, namelijk voor Provinciale Staten en het Europees Parlement. Heel moeilijke verkiezingen! Denk maar aan de opkomst voor het Europees Parlement vorige keer, slechts 38%.

Nu even wat stoom van de ketel en vanaf september gaat een ieder weer met frisse moed aan de volgende campagnes werken.

Plakperikelen. Elke afdeling kent ze. In Purmerend leidden ze tot een hilarisch artikel, waarvan wij wegens ruimtetekort alleen het begin kunnen plaatsen: 'Rudolf Vroeghe had me al gewaarschuwd: "Het wordt een bewerkelijke klus, want de aanplakbiljetten worden door Simon V. achter je rug overgeplakt." Het hele weekeinde voorafgaande aan de verkiezingsdag is ondergetekende (Henk Heida) met een van zijn zoons aan de slag, of eigenlijk liever, in de slag geweest. Overigens niet alleen met genoemde heer V. doch ook met de elementen, want met name op maandag 2 maart en nog meer op dinsdag 3 maart stond er een harde stormachtige wind met regenvlagen. Het wankel trapje dat we in gebruik hadden maakte het plakwerk er niet eenvoudiger op. Op maandagochtend kon ik vanuit de woning van mijn oudste zoon het aanplakbord aan de overkant van de Gorslaan in de gaten houden. Ik zat op scherp, want ik voorvoelde dat V. elk ogenblik zou kunnen opduiken, daarbij overigens in twijfel verkerend over wat te doen indien ik hem werkelijk zou snappen. Hoewel ik ertoe neigde mijn oudste zoon in het voorkomend geval op hem af te sturen, aarzelde ik toch, wetende dat hij nogal onbezonnen, krachtadig en hardhandig kan optreden. De krantenkoppen zouden er niet om liegen: "Oudste zoon van kandidaat raadslid mishandelt kunstzinnige overplakker". Hier doemde duidelijk een niet te overschrijden grens op...'

Wassenaar constateert: 'Verkiezingstijd is kennelijk niet de juiste periode om het politieke debat tot het gaatje te voeren. Het publiek zit daar niet op te wachten. De VVD wil dat debat juist graag aangaan. Minder populaire onderwerpen worden niet geschuwd, ook niet in verkiezingstijd. Niet alleen geldt dit voor de recente lokale verkiezingen, het is evenzeer van toepassing op de landelijke verkiezingen. Het kiezende publiek zou dat moeten waarderen. Geen loze belofte, wel haalbare politiek, verdedigbare keuzen, afgewogen argumentatie...'

Een goede verkiezingsuitslag biedt geen garantie voor een plaats in het college van B&W, meldt De Vrije Poort, Haarlem. Haarlem zelf kan

tevreden zijn met twee wethouders in het college, maar in Haarlemmerliede liep het minder goed af. Daar haalde de VVD 31% van de stemmen, maar moest buiten het college blijven.

Assen is niet verrukt. De redactie schrijft: 'Zes wethouders, een bruismanager, extra wensuitgaven, meer stadswachten, het nieuwe gevecht rond de plaats van De Kolk, eindelijk de hondenbelasting weg, vervangende raadsleden... etc. zal het uiterste vergen van de voorstanders van een goed financieel beleid en matiging van de bewonerslasten. Verder moet de burger nog maar afwachten of de kwantiteit van de wethouders niet ten koste zal gaan van de kwaliteit. Een nieuw "bruisbeleid" dat de huidige in de goede richting gaande financiële koers zal doorkruisen en de weg vrijlaat voor de ruim in hun (werk)tijd zittende "bruis"-wethouders? Wie controleert de werktijden en hoe worden ze ingevuld?'

Rijswijk, Rob Vermeer, over de raadsuitslag: 'Was er geen annexatiedreiging geweest, dan was de beloning voor de inzet en duidelijk veranderde VVD groter geweest. Maar goed, die dreiging was er wel en "Onafhankelijk Rijswijk" heeft het geluk van haar naam tot op de bodem uitgenut en een zetel winst weten te behalen... Wij, als VVD, kwamen nu echter op 6 zetels uit, een winst van een volle zetel. Voor mij was dat het teken dat de kiezers in de gaten beginnen te krijgen dat de VVD-Rijswijk echt veranderd is...'

Kritiek op het voorstel van minister Zalm om de belastingvrije voet niet langer overdraagbaar te maken komt uit Zeist. 'Wat er bij invoering van dit idee gaat gebeuren is dat gezinnen waar een van de partners voor de kinderen thuis blijft, gestraft gaan worden met een inkomensverlies van ongeveer 225 - 300 gulden netto per maand; voor veel gezinnen zal dit ongeveer 5 - 10% van het maandinkomen zijn. Het kan toch niet de bedoeling van onze Zalm zijn om gezinnen op die manier te pakken? Om het kinderen warmte en geborgenheid geven zo af te straffen?'

Leidschendam schrijft: 'De kater na de onrealistische presentatie van de uitslagen van de Gemeenteraadsverkiezingen door de NOS is verdwenen, omdat de werkelijke cijfers duidelijk een ander beeld geven. Landelijk won de VVD 213 raadszetels, een winst van circa 15% ten opzichte van de gemeenteraadsverkiezingen in 1994. Ook de PvdA won, het CDA en D66 verloren.'

Een hartenkreet voor de bereikbaarheid van het werk. Marc van Kossom du Chattel schrijft in het Utrechts afdelingsblad: Een gedeelte van het vervoersbeleid krijgt naar mijn mening veel te weinig aandacht en dat is de bereikbaarheid van de Utrechtse bedrijfsterrinen. Ik fiets veel maar als het heel hard regent ga ik met de auto naar mijn werk op Lage Weide. Nu kan ik u verzekeren dat het dan echt heel slecht weer moet zijn, want om je per auto naar Utrecht-West te begeven is in de spits allesbehalve een pretje. En dan heb ik het nog niet eens over de reis terug. Per fiets bedraagt de reistijd van Dichterswijk naar Lage Weide slechts 20 minuten... Per auto is dat slechts 12 minuten, op zondag om 6 uur 's morgens wel te verstaan. In de spits kan die reistijd oplopen tot wel 50 minuten. De afgelopen jaren is hard gewerkt aan de verbetering van de bereikbaarheid, maar die geldt vooral voor vrachtverkeer en openbaar vervoer. In meerdere gevallen is de autorijder - en zelfs de fietser, maar dit terzijde - er ernstig op achteruit gegaan. En dit is een grote bedreiging voor de werkgelegenheid in Utrecht... Komt een directeur te laat en gefrustreerd op zijn kantoor en ligt er dan net een fraaie folder voor een mooi bedrijventerrein in Lelystad dan zal hij daar met meer dan gewone belangstelling naar kijken...'

Waddinxveen behaalde een schitterend resultaat bij de raadsverkiezingen, maar de campagne-

Apeldoorn kwam tot een collegeconvenant: 'We kunnen tevreden zijn over het liberale gehalte. De besturingsfilosofie van Apeldoorn 2000 staat recht overeind (kleine overheid), één-loket gedachte wordt uitgewerkt, er liggen geen principiële blokkeringen meer om een actief werkgelegenheidsbeleid te voeren, culturele infrastructuur wordt aangepakt (Orpheus en Museum) en light rail en city circle line komen op de prioriteitenlijst. Het belangrijkste is tot slot dat vooral op aandringen van de VVD in het kader van de co-productie de samenleving de gelegenheid wordt geboden om haar mening over het convenant te geven voordat het is aangenomen. Hiermee is een concrete stap gezet waardoor de politiek weer van u is en niet alleen over u gaat,' schrijft Rob Metz.

In het afdelingsblad van Leusden staat een uitstekend verslag van het Jubileumcongres van de Vrouwen in de VVD. Het blijft verwonderlijk dat in het algemeen weinig in de afdelingsbladen wordt geschreven over landelijk politieke bijeenkomsten. Juist door zo'n prettig leesbaar verslag worden ook de zogenaamde "slappende" afdelingsleden op landelijke evenementen geattendeerd. En die zijn immers voor ieder lid toegankelijk!

VAKANTIE & RECREATIE

TE HUUR IN ZUID FRANKRIJK

Villa's, huizen, parken in de Drôme, Provence, Côte d'Azur, Alpen en de Lot. Drôme-Vakantiehuizen heeft het grootste aanbod van Drômehuizen met verrassende prijzen, uitvoerige documentatie en een gedetailleerde routebeschrijving. Gratis brochure: 026-3519198 (ook 's avonds en weekend). Fax 026-4435873. Ook voor aankoop van huizen.

-PORTU PRAIA-

Verhuur van vakantiewoningen in Portugal

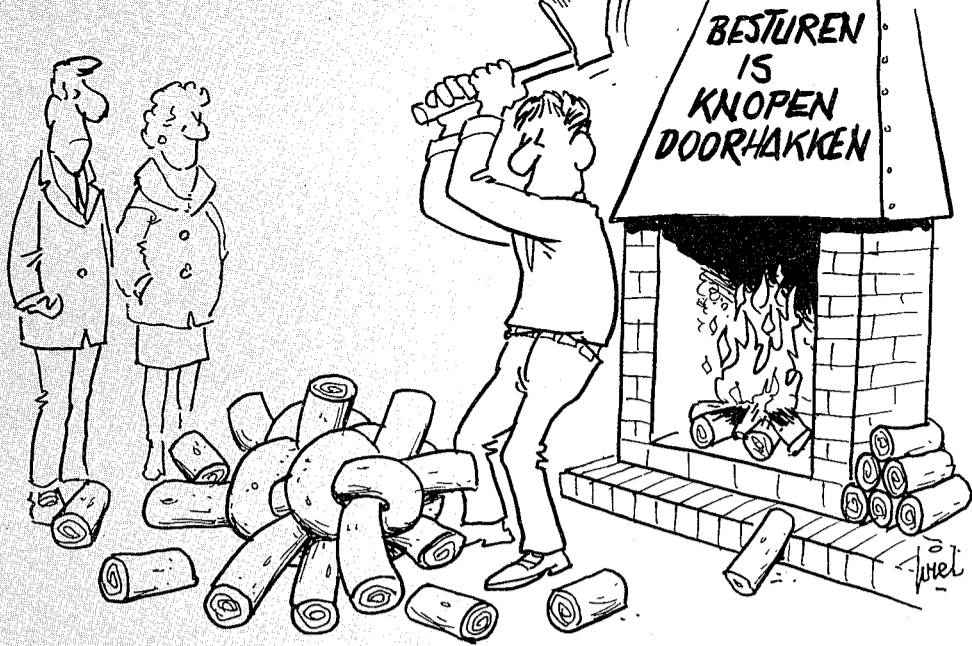
Bel voor meer informatie:
Tel.: 0411-631650
Fax: 0411-632748

- ✓ Noord-Portugal kustlijn
- ✓ Regio Lissabon
- ✓ Alentejo
- ✓ Algarve
- ✓ Steervolle particuliere huizen
- ✓ Geen massatoerisme
- ✓ Fotopresentatie
- ✓ Lijndienst, charters, huurauto's
- ✓ Lid SGR

Wilt u adverteren in deze rubriek ?

Telefoon 023 - 571 47 45

ploeg waarschuwt: 'Afkickverschijnselen mogen wij nog niet hebben. De race is nog niet gelopen. De eerste etappe van 4 maart hebben wij als VVD in Waddinxveen prima gehaald. De eindspurt op weg naar 6 mei is in gang gezet. Ook dan moeten wij scoren.'

In de "Gemeenschappelijke herinneringen..." van Rhenen kijkt men terug op 40 jaar VVD afdeling Rhenen, waar VVD-voorzitter Willem Hoekzema zijn politieke loopbaan aanvang. Hij was daar afdelingsvoorzitter, werd lid van Provinciale Staten, en vervolgens fractievoorzitter in 1974. 'Zowel de Rhenense Raad als de Utrechtse Staten hebben slechts kort van het optreden van de heer Hoekzema mogen genieten. In de vroege zomer van 1975 aanvaardt hij het burgemeesterschap van Coevorden. Deze beweging in noordelijke richting, ongetwijfeld beïnvloed door zijn geboorteplaats Bedum in Groningen, blijft in zijn verdere carrière terugkomen. Via de gemeente Huizen en de functie van Staatssecretaris van Defensie is de heer Hoekzema nu burgemeester van Den Helder...' Het is dan ook niet verwonderlijk dat Hoekzema bij de jubileumviering een inleiding hield over het belang van de VVD zowel in de landelijke als lokale politiek.

Lony Conradi, gemeenteraadslid te Zwolle, schetst een helder beeld van inspraakprocedures in de gemeente. Daar gaat veel tijd in zitten en het maakt het besturen wel boeiender maar niet eenvoudiger! 'Individueel belang, buurtbelang, wijkbelang en dan het algemeen belang. Het gaat niet altijd samen. Een goede afweging is nodig... De politiek is er om (na de inspraakrondes) dan beslissingen te nemen en als je alleen luistert naar al die belangen afzonderlijk, dan kun je een stad niet meer besturen. Besturen betekent alles afwegende een knoop doorhakken. Dat is het beste voor iedereen. Conclusie: inspraak is goed en belangrijk. Maar de verantwoordelijkheid ligt bij de raad... Mensen moeten dat ook willen begrijpen en niet gauw denken dat inspraak dus voor niets is geweest...'

De Residentie kan tevreden zijn. De VVD in Den Haag werd opnieuw de grootste partij. Lijsttrekker Louise Engering deelt in het Haags VVD-Nieuws mee dat bij de onderhandelingen een belangrijk VVD-punt werd binnengehaald. Den Haag zal de Onroerendezaakbelasting (OZB) de komende vier jaar ieder jaar met 5% verminderen. Voor bedrijfspanden is dit jaarlijks 2,7%. De onderafdeling 4 organiseert een discussie-avond over het belang van Haagse evenementen. Den Haag moet bruisen.

Hoewel de VVD in Oss van 9,09% steeg naar 15,15% heeft zij het bij de collegevorming moeten afleggen tegen de SP die de grootste partij werd. Niet zo verwonderlijk voor de stad van Jan Marijnissen. De VVD moet volgens "Koppen-sneller" op het strafbankje blijven zitten. Wat cynisch schrijft hij: 'Met drie (SP)wethouders in het college en tien raadsleden in de raad moet het toch mogelijk zijn dat Oss een voorbeeldstad in Nederland wordt waar Mao en Marx jaloers op zouden zijn. En bovendien wordt Oss nu het Eldorado voor de jeugd... De SP heeft altijd een hoog Speeltuingehalte gehad...'

Deze rubriek werd afgesloten op 12 mei, zodat wij nog geen reacties op de uitslag van de Tweede-Kamerverkiezingen binnen hadden. Blijf uw afdelingsblad zenden naar Vrijheid & Democratie, Postbus 622, 2280 AP Rijswijk!

Op Vrijdag 19 juni a.s. organiseert de Prof.Mr. B.M. Teldersstichting, het wetenschappelijk bureau van de VVD, een conferentie over:

'De rol van politieke partijen bij de democratisering in sub-Sahara Afrika'

De Bijeenkomst zal gehouden worden in het West-Indisch Huis, Herenmarkt 93-97 te Amsterdam en zal duren van 10.00 uur tot 16.00 uur. 's Ochtends zullen vier inleidingen gegeven worden. De eerste inleiding zal gebaseerd zijn op een preadvies dat door de Teldersstichting voorbereid is. Vervolgens zullen drie deskundige sprekers inleidingen houden over achtereenvolgens de rol en betekenis van politieke partijen in sub-Sahara Afrika, de toekomst van de democratie in sub-Sahara Afrika en het nut van westerse steun aan Afrikaanse politieke partijen.

's Middags zullen drie debatten plaatsvinden over drie onderwerpen die in de inleidingen behandeld zijn. Onder meer zullen de volgende vragen aan de orde komen: vormen politieke partijen in

Afrika een fundament voor de democratie of zijn ze juist een bedreiging voor (de stabiliteit van) de democratie, welke factoren en ontwikkelingen vormen obstakels voor het volgroeien van de prille democratie(n) in sub-Sahara Afrika, en is westerse steun aan politieke partijen in sub-Sahara wenselijk? Voor beide dagdelen zal de voertaal Engels zijn. Deelnemers zullen zo spoedig mogelijk het definitieve programma toegezonden krijgen, alsmede het preadvies dat de Teldersstichting heeft voorbereid.

Voor deelname (kosteloos) kunt u zich aanmelden bij de Teldersstichting (tel. 070-3631948; fax. 070-33631951). Vanwege beperkt zaalruimte is spoed aan te bevelen.

De VVD-fractie in de Tweede Kamer der Staten-Generaal vraagt:

BELEIDSMEDEWERKERS (M/V)

voor diverse beleidsterreinen, waaronder:

Economische Zaken; Justitie; Sociale Zaken; Volksgezondheid en Volkshuisvesting/Ruimtelijke Ordening.

Functie-informatie:

- het verrichten van onderzoek ter ondersteuning van het door de fractie voorgestane beleid
- het ondersteunen van de op bovengenoemde beleidsterreinen werkzame leden van de fractie
- het signaleren van politiek en maatschappelijk relevante opvattingen en ontwikkelingen
- het vervullen van het secretariaat van één of meerdere fractiecommissies
- het onderhouden van contacten met externe organisaties
- het afwikkelen van correspondentie

Functie-eisen:

- academisch werkniveau
- in elk geval kennis van en/of aantoonbare affiniteit met het betreffende bovengenoemde beleidsterrein
- ervaring op het gebied van beleidsvoorbereiding
- inzicht in politieke verhoudingen
- het kunnen opstellen van nota's, spreekteksten en speeches
- het kunnen omgaan met moderne tekstverwerkingsapparatuur
- in staat zijn onder hoge werkdruk te functioneren
- zelfstandig, flexibel, communicatief en nauwkeurig optreden
- affiniteit met de VVD is noodzakelijk; lidmaatschap van de VVD en bekendheid met de partijorganisatie strekken tot voorkeur

Het salaris is afhankelijk van opleiding en ervaring. (maximum van de relevante salarisschaal is f 6100,- per maand).

Hebt u belangstelling voor deze functie, richt dan uw brief met curriculum vitae en onder vermelding van het (de) beleidsterrein(en) waarnaar uw belangstelling uitgaat vóór 15 juni 1998 aan de heer mr. N.J. Moonen, personeelscoördinator van de Tweede Kamerfractie van de VVD, Postbus 20018, 2500 EA Den Haag en telefonisch bereikbaar op nummer 070 - 3182863.

Cursussen Haya van Somerenstichting

Juni t/m augustus 1998

Hieronder treft u een overzicht aan van de cursussen die bij de Haya van Somerenstichting zijn aangevraagd. Voor opgave en/of meer informatie kunt u contact opnemen met de genoemde contactpersoon.

KC 's-Hertogenbosch
Mevrouw I. Kloosterman
Brouwersbos 88
5432 BE Cuijk
0485 - 32 18 15

Ruimtelijke ordening
13 juni

Liberalisme I
18 juni

KC Gelderland
De heer E. van 't Hooft
J. van Campenstraat 167
6543 LE Nijmegen
024 - 377 89 37

Discussietechniek I
5 & 6 juni

Cursus Gemeenteraad
6 & 13 juni

Debatting
20 juni

Workshop Actief Besturen
21 & 22 augustus

KC Amsterdam
De heer L. Kamman
Van Boshuizenstraat 617
1082 AW Amsterdam
020 - 644 35 62

Liberalisme in de praktijk
5 juni

Cursus Europa
13 juni

KC Haarlem
Mw. P.J. Noorduyin
Houtwijkerveld 8

2131 ME Hoofddorp
023 - 561 61 92

Mediatraining
6 juni

Basiscursus Provinciale Staten (Haarlem)
13 juni

Gemeentefinanciën (Haarlemmermeer)
13 juni

KC Utrecht
Mevrouw M. Buitelaar
Paardenhoeve 7
3992 PH Houten
030 - 637 43 58

Discussietechniek I (OC Eemland)
5 & 6 juni

Presentatietechniek I (OC Eemland)
12 & 13 juni

Workshop Verhouding Bestuur - Fractie (Heuvelrug-Noord)
29 augustus

KC Tilburg
De heer H. Kamman
Vlaggeschip 40
4902 CL Oosterhout
0162 - 43 79 25 (h)

Cursus Europa
6 juni

Vergadertechniek
13 juni

KC Den Haag
De heer C.D.A. Ruijgrok
Zeekant 65
2586 AD Den Haag
070 - 350 29 17

Presentatietechniek I
19 & 20 juni

KC Leiden
Mevrouw F. Scheffer - Teeuwisse
Vaartdreef 37
2724 GB Zoetermeer
tel: 079 - 341 21 88

Gemeentefinanciën
6 juni

Presentatietechniek I
19 & 20 juni

Fractiemangement
27 juni

KC Drenthe
De heer P.H. Sniijders
De Brinken 15
7751 AB Dalen
0524 - 55 29 47

Workshop verhouding bestuur-fractie
6 juni

Debatting
20 juni

KC Limburg
Mw. J. de Blécourt - Maas
Bungweg 14
6374 RB Landgraaf
tel: 045 - 532 34 54

Gemeentefinanciën
16 & 18 juni

Discussietechniek & Presentatietechniek
19 & 20 juni

Indien u vragen heeft of meer informatie wenst over Vorming & Scholing kunt u contact opnemen met de Haya van Somerenstichting, tel: 070 - 361 30 10. U wordt dan te woord gestaan door Maaike van Utrecht, Dorine Heiden of Gerda Velthoen.

2 Hoe krijgt onze partij de juiste liberale man of vrouw op de juiste plek? VVD'ers moeten leren meer voor elkaar op te komen. Ondervoorzitter Rolf Haafkens is intensief bezig met kaderplanning en -begeleiding

3 Het oud-Kamerlid Jos van Rey keerde na veertien jaar vanuit het parlement terug naar zijn geliefd Roermond. Jos werd met 70% van de stemmen in de gemeenteraad gekozen en werd prompt wethouder. Zijn advies aan de nieuwe VVD-Kamerleden: 'Gewoon jezelf blijven, je gezond verstand gebruiken en hard werken.' Mary Honor Kloeg zocht hem op

4 ELDR-fractievoorzitter Gijs de Vries én zijn liberale fractie hebben schoon genoeg van het gedoe over de financiële vergoedingen van Europarlementariërs. De Vries bond al jaren geleden de kat de bel aan. Het gaat er nu naar uit zien dat er spijkers met koppen gaan worden geslagen, zodat in de campagne voor de Europese verkiezingen tot opluchting van De Vries over inhoudelijke zaken kan worden gesproken. Johan Hommes peilde zijn ergernis en schetst een overzicht van de stand van zaken

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VERDER:

- Treft u in dit blad een extra bijlage over de eerste vijf maanden van dit jubileumjaar. Een bewaarnummer, want het was een heel mooi seizoen voor de VVD
- Henk Talsma en Schil Overwater zijn twee leden van het eerste uur. De VVD toen en nu gezien door hun ogen
- De Teldersstichting roept studenten op voor haar Summerschool van 25 tot en met 28 augustus
- Uit de regio- en afdelingsbladen
- Aandacht voor de Gijs van Aardenne-scriptieprijs, die iedere twee jaar door de VVD en de Teldersstichting zal worden uitgereikt voor de beste scriptie over het liberalisme
- De besluitenlijst van de 51ste jaarlijkse algemene vergadering
- 'Klonen in liberale ogen' is het onderwerp van het symposium op 9 september. Organisatie door, en opgeven bij, de Telder Stichting (tel.: 070 - 363 19 48; fax: 070 - 363 19 51).

VVD

JULI 1998

Nr. 1454

ISBN: 0166 - 8498

VRUJHEID VVD MEMORIE

gen

VVD werkt aan modern bestand kaderleden

door Michiel Krom, foto: Ruud Visser, bureau Meijer

Ondervoorzitter Rolf Haafkens met Lucas Osterholt

VVD'ers en het in kaart hebben van eventuele functies moet ook diep vanuit de partij komen. Afdelings- en kamercentralebesturen hebben vaak het beste beeld van de capaciteiten van de individuele leden en zouden op de hoogte moeten zijn van (lokale) vacatures.

Naast het ingezette proces van "professioneel denken aan" en het bieden van ondersteuning door scholing vanuit de Haya van Somerenstichting, voorziet ook het nieuwe kandidaatstellingsreglement in een uitvoerige beoordelingsprocedure. Ook deze procedure is, zo vindt Haafkens, belangrijk om een zo breed mogelijk beeld van kandidaten te krijgen. De gegevens van deze mensen en van anderen worden sinds kort binnen de VVD vastgelegd. Binnen het landelijk secretariaat in Den Haag draait hiervoor sinds vorig jaar het computerprogramma "Landelijk Individueel Functie en Tracerings Systeem" (LIFTS). Dit programma is speciaal voor de VVD gemaakt. Het bestaat niet alleen uit persoonsgegevens, maar biedt ook standaard informatie over opleidingsniveau en deskundigheid. Momenteel zitten de gegevens van 280 personen in deze elektronische en multifunctionele kaartenbak. Rolf Haafkens wil dit jaar vooral gebruiken om te experimenteren met de effectiviteit van het programma. Voor de gegevensinvoer is een standaard formulier ontwikkeld, waarbij in de toekomst ook foto's kunnen worden gevoegd en ingevoerd. Het elektronisch invoeren van dergelijke formulieren vergt behoorlijk veel tijd. Uiteindelijk verwacht Haafkens dat de gegevens van zo'n duizend VVD'ers in dit landelijk VVD-bestand komen. Ook wil hij de ervaring met het programma gebruiken om die door te kunnen spelen aan mogelijke andere gebruikers op bijvoorbeeld kamercentraleniveau. De kamercentrale Tilburg heeft het programma momenteel als proef in gebruik. Een volgende stap zal zijn dat de elektronische koppeling met vacatures tot stand moet komen. Er wordt nu onderzocht of het mogelijk is om ook via Internet kandidaten aan te dragen. Die elektronische bestanden zijn voor Haafkens overigens geen doel op zich. Uiteindelijk gaat het erom veelbelovende VVD'ers meer kansen te bieden. Bovendien kan dan ook het hoofdbestuur putten uit een breder bestand bij discussies over benoemingen binnen of buiten de partij. Daartoe moet actuele informatie wel beschikbaar zijn; hiervoor is LIFTS opgezet. Haafkens benadrukt in dit verband dat de VVD geen arbeidsbu-

De juiste liberale man of vrouw op de juiste plek. Daar wordt binnen de VVD al enige jaren naar gestreefd. Veel VVD'ers bekleden topposities binnen politiek, overheid of bedrijfsleven. Om zoveel mogelijk liberalen voor bepaalde functies te vinden is het belangrijk dat de gegevens van potentiële kandidaten bekend zijn. Bovendien zullen actuele vacatures in beeld moeten komen om ze vervolgens te koppelen aan de bestanden binnen de VVD. Ten slotte is het belangrijk dat VVD'ers zich kunnen blijven ontwikkelen, bijvoorbeeld door scholing (Haya van Somerenstichting).

Rolf Haafkens is vanuit het hoofdbestuur verantwoordelijk voor wat ook wel "kaderplanning en begeleiding" heet. Dat is geen gemakkelijke opdracht. Het einddoel wat hij wil bereiken is dat bij vacatures kan worden geput uit een breed en effectief bestand van bekwame VVD'ers. Dat bevordert op een professionele wijze de instroom van partijgenoten voor bepaalde functies. De vraag: "wie weet er toevallig iemand voor een bepaalde post," zou dan niet meer op die manier gesteld behoeven te worden.

Enige jaren geleden is binnen de VVD het proces gestart om leden bewust te maken van de relevantie van kaderplanning en begeleiding. Dit is een lastig traject,

omdat het niet echt tot de liberale cultuur behoort om vanuit een soort automatisme mensen op bepaalde posities te krijgen. De indruk bestaat dat de VVD er minder dan andere partijen in slaagt om op het juiste moment met de beste kandidaten te komen voor bepaalde functies in bijvoorbeeld de besturen van grote landelijke organisaties. Met name het CDA heeft hierin altijd een meesterlijke rol gespeeld. Ook de PvdA kent, wellicht vanwege de vakbondscultuur, een effectieve kaderplanning. VVD'ers zullen moeten leren bij vacatures meer voor elkaar op te komen. Al in 1991 verscheen binnen de partij de notitie "wel vrijwillig, niet vrijblijvend" waarin aanbevelingen worden gedaan om talentmanagement verder te ontwikkelen. Na het verschijnen van dit document zijn over het belang van dit onderwerp veel gesprekken gevoerd binnen de partij en vooral in de kamercentrales. Het werken aan een goed bestand van

Speciaal voor de VVD gemaakt programma

reau is. Leden die bepaalde kwaliteiten hebben en in de VVD-bestanden willen worden opgenomen kunnen dit het beste laten weten aan hun afdelingsbesturen. Informatie over LIFTS is te krijgen op het landelijk secretariaat bij Lucas Osterholt. Persoonlijke bestanden tenslotte zijn altijd privacygevoelig. Alle mensen die in het bestand zitten zijn hiervan op de hoogte. Bovendien is LIFTS aangemeld bij de registratiekamer en heeft de VVD een gedragscode opgesteld.

VVD'ers zullen meer voor elkaar moeten opkomen

Jos van Rey: Op het bedrijf zien ze mij nog minder dan tijdens mijn Kamerlidmaatschap

Terug naar Roermond..

Door Mary-Honor Kloeg,

Roermond: - 'Heb je nog even?' Het is een hectische bedoening in de werkkamer van VVD-wethouder Jos van Rey. Ik ben niet de enige die nog even moet wachten. Het is een komen en gaan van ambtenaren, raadsleden en vertegenwoordigers van belangenorganisaties. Allemaal hebben ze "een paar minuutjes" van hem nodig en allemaal worden ze meteen geholpen. De zaken worden per omgaande afgewikkeld. Vooral per telefoon, die dan ook de hele dag roodgloeiend staat.

Ik heb mijn vragen keurig voorbereid. De eerste vraag is, na de eerste indruk al meteen overbodig geworden. 'Is er nog een leven na de Tweede Kamer?' 'Nou, dat kun je wel zeggen, ja.'

Voordat het interview kan beginnen, ben ik al getraakteerd op een lunch, heb ik een rondleiding gekregen door het stadhuis en heeft de medewerker van Jos van Rey, Monique van Melick, mij zijn net verbouwde assurantiëkantoor laten zien. Eén van de directieleden vertelt dat er voor het kantoor een interieurconcept is ontwikkeld dat aansluit bij de sportwereld. In het pand zijn de kleuren geel, grijs en terracotta gebruikt die corresponderen met de kleuren goud, zilver en brons, "the winning team". De kamer van Van Rey is geel. 'Schrijf niet op dat de kamer van Jos goud is,' waarschuwt hij. Die fout is eerder gemaakt. In Roermond ging namelijk het gerucht dat het kantoor van Jos van Rey Verzekeringen echte gouden en zilveren kamers had. 'Het werk hier is zeer dynamisch. Je bent veel meer met individuele projecten bezig. Daar gaat ontzettend veel tijd in zitten. Ze zien me op het bedrijf nog minder dan toen ik nog lid was van de Tweede Kamer,' verzucht Van Rey.

Het roer moet om

"Het roer moet om" was de verkiezingsleus van de VVD voor de gemeenteraadsverkiezingen. Dat sprak de burger van Roermond blijkbaar zeer aan. De VVD heeft verreweg de meeste zetels behaald (7 van de 27). Voor het eerst zitten er nu twee wethouders van de VVD in het college, Jos van Rey en Ben Harbers. Het CDA is niet meer in het college vertegenwoordigd. 'En dat vinden we vreselijk,' grapt wethouder Harbers. Dat de kiezer zo overtuigend voor de VVD heeft gekozen is opmerkelijk voor een katholieke bisschopsstad als Roermond. Beide wethouders hebben een zware portefeuille. Van Rey doet Economische Zaken en Stadsontwikkeling. Harbers heeft Financiën, Belastingen en Maatschappelijke Dienstverlening in zijn portefeuille. Jos van Rey behaalde ongeveer 70% van de stemmen die op de VVD zijn uitgebracht. Dat was ongeveer drie keer zoveel als de andere lijsttrekkers. 'De burger heeft zijn vertrouwen in mijn persoon uitgesproken. Ik heb dus wel wat waar te maken!'

Jos van Rey legt in duidelijke bewoordingen uit wat hij met zijn stad voor heeft: 'We hebben de kiezers drie beloften gedaan: In de eerste plaats een slagvaardiger optreden van het stadsbestuur. Ten tweede een betere communicatie met de burger en tenslotte een betere dienstverlening aan de burger.' Dat Van Rey daar nu alles aan doet, kan iedereen die bij hem aanklopt aan den lijve ondervinden. Hij is nu ongeveer zes weken

Jos van Rey

wethouder. Concreet hebben de inspanningen van de VVD bijvoorbeeld geleid tot de instelling van één loket voor alle bedrijven op de industrieterreinen. Hierdoor kan de dienstverlening van de gemeente Roermond makkelijker maar vooral sneller verlopen.

Om de communicatie te verbeteren, is de afspraak gemaakt dat inspraakbijeenkomsten door een onafhankelijk voorzitter worden voorgezeten. Ook bij commissievergaderingen zit één van de gemeenteraadsleden de vergadering voor en niet de wethouder. Zo kan de wethouder zich volledig concentreren op de beantwoording van vragen en de verantwoording van het beleid.

Van Rey was 19 jaar geleden al wethouder in Roermond. Zijn stijl als politicus is niet veranderd. Hij is geen doorsnee wethouder. 'Ik sta open voor de burger en hoop ze in zo veel mogelijk zaken tegemoet te kunnen komen. Als dat niet lukt, moet ik ze kunnen uitleggen waarom het niet kan.'

Wel heeft hij tijdens zijn 14-jarig kamerlidmaatschap ontzettend veel geleerd. 'Daar heeft de burger in Roermond nu profijt van. Je weet hoe je zaken moet aanpakken, hoe je dingen naar voren moet brengen en hoe je moet omgaan met netwerken en valkuilen. Ik wist niet veel toen ik in Den Haag begon. Je ziet soms kamerleden binnenkomen die denken dat ze alles al weten. Dat heb je mij niet horen beweren. Ik heb me gewoon ingezet en me steeds positief kritisch opgesteld'. Van Rey heeft de VVD in slechte en in goede tijden meegemaakt. 'Wij zijn van 36 zetels in 1982 teruggevallen tot 22 zetels in 1989. Dat waren moeilijke jaren. Uiteindelijk zijn we in 1998 geëindigd als de op één na grootste partij, met 38 zetels. Eigenlijk vond ik de periode 1990-1994 de geweldigste periode. Toen hebben we met een betrekkelijk kleine club zeer veel tot stand kunnen brengen. De collegialiteit en de band tussen de kamerleden was toen heel goed. Die tijd heeft veel indruk op me gemaakt.'

Na 14 jaar lid te zijn geweest van de Tweede Kamer moet je absoluut stoppen. Sommigen verwachten na enkele jaren minister of staatssecretaris te worden. Dat heb ik nooit gehad. Daar ben ik ongeschikt voor. Je moet je beperkingen kennen. Ik ben daar maar heel eerlijk in.'

Het overlijden van Broos van Erp in juni 1997 heeft hem zeer aangegrepen. Het was een goede vriend. 'Je bent de hele dag druk in de weer. Je werkt hard, soms te hard. Dat is alleen mogelijk als je gezond bent en dat kan zo ineens afgelopen zijn.'

Wat heb je voor jouw gevoel bereikt als kamerlid?

'De commissie Rijksuitgaven is steeds belangrijker geworden. Daar heb ik me bijzonder voor ingezet. Een kritisch controle op het Rijksuitgavenbeleid is het beste preventiemiddel tegen het over de balk smijten van gemeenschapsgelden. Ik ben er ook altijd een groot voorstander van geweest de controlefunctie van het parlement te versterken. Ook op dat punt is veel bereikt. In de periode dat ik in de Kamer zat, heb ik Limburg uit een dal zien opklommen. Naar aanleiding van de Perspectievennota Limburg is er veel geld vrijgemaakt om de werkgelegenheid in onze provincie te stimuleren. Na de twee overstromingen in 1995 en 1997 heb ik mij ingezet voor de ophoging van de Maaskades. Verder is er een wet Financiële Tegemoetkoming Schade ten gevolge van Rampen gekomen, waardoor de schadeloosstelling bij rampen beter is geregeld.

Er zijn belangrijke beslissingen genomen die nog moeten worden uitgevoerd, zoals de exploitatie van het vliegveld Beek en de aanleg van de A73.

Waar heb je je kwaad over gemaakt?

'Ik word kwaad als dingen die ik als vanzelfsprekend beschouw, niet worden gedaan. Neem bijvoorbeeld de verhoging van de benzine-accijns. Je kunt op je vingers natellen dat, wanneer je de accijns op brandstoffen verhoogt zonder dat de landen om je heen dat ook doen, de pomphouders in de grensstreken in de problemen komen. Daarom hebben wij in het Regeerakkoord afgesproken dat Nederland daar niet eenzijdig toe zou besluiten. Het is toch gebeurd met alle gevolgen van dien. Dat vind ik jammer.'

Jos van Rey is behalve wethouder en eigenaar van verzekeringskantoren ook lid van de Provinciale Staten van Limburg. Daarnaast heeft hij nog tijd over voor een aantal nevenactiviteiten, zoals adviseur bij AHOLD Vastgoed en van een jonge Turkse ondernemer. Sinds kort is hij voorzitter van het bedrijfslidmaatschap Slagersbedrijf.

'Volgend jaar hebben we weer verkiezingen voor de Provinciale Staten. De VVD scoort in dit deel van Nederland nog onder het landelijk gemiddelde. Als de partij het wil, ben ik weer kandidaat voor de Provinciale Staten. Wij in Limburg, maar ook de landelijke VVD zullen de handen ineen moeten slaan en alles in het werk moeten stellen om de VVD in deze provincie een beter resultaat te laten behalen.'

Van Rey is geen doorsnee wethouder

Jos blijft een workaholic: 'Ik had mijn kinderen beloofd meer tijd voor ze te hebben wanneer ik zou stoppen in de Tweede Kamer. Helaas is daar nog niet veel van terecht gekomen.'

Er zijn nu acht nieuwe mensen lid geworden van de VVD-Tweede Kamerfractie. Wat zou je deze mensen willen meegeven?

'Gewoon jezelf blijven. Je gezond verstand gebruiken en hard werken.'

Op woensdag 9 september organiseert de Telderstichting het symposium: "Klonen in liberale ogen".

Dit symposium wordt gehouden in het Haagse Sofitel van 13.00 - 17.00 uur. Een aantal deskundigen laat zijn licht schijnen over de vragen die het klonen oproept.

Voor nadere informatie over het programma en voor het aanmelden voor deelname (kosteloos) kunt u bellen/faxen met de telderstichting, tel.: 070 - 363 19 48; fax: 070 - 363 19 51.

Bevoegdheden Permanent Internationaal Strafhof voor Europese Liberalen van groot belang

door Reny Dijkman, foto: Peter Drent

Tijdens de Conferentie van de Verenigde Naties die dezer weken te Rome wordt gehouden, was snel besloten dat een International Criminal Court (ICC) moet worden ingesteld. Over de invulling van de taken en bevoegdheden van dit Hof zal aanzienlijk langer moeten worden vergaderd. Daarover lopen de meningen internationaal zeer uiteen. De locatie is reeds door de 188 landen vastgesteld. Het wordt Den Haag. In de residentie zetelt al het Internationaal Gerechtshof dat optreedt in conflicten tussen staten en ook het Joegoslavië Tribunaal wordt in de Hofstad gehouden. Daarnaast echter bestaat grote behoefte aan een permanent Hof dat de bevoegdheid heeft mensen uit alle landen te vervolgen en te berechten die zich schuldig hebben gemaakt aan genocide, oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid.

De Liberale en Democratische fractie in het Europees Parlement, onder voorzitterschap van de VVD'er Gijs de Vries, hield zich met de invulling van die bevoegdheden en taken van het Permanent Internationaal Strafhof al geruime tijd bezig. In een in het najaar gehouden symposium te Brussel waarschuwde Gijs de Vries dat het uit 1995 daterende ontwerpverdrag tot de instelling van een Internationaal Strafhof ernstige tekortkomingen bevat, waardoor dit Permanente Hof zwakker zou kunnen komen te staan dan de tijdelijke tribunalen voor Joegoslavië en Rwanda. Voorafgaand aan de VN-conferentie hielden de Liberaal-Democraten daarom nog een seminar over dit onderwerp in Kopenhagen.

De Deense minister van Buitenlandse Zaken memoreerde daar dat over een aantal zaken betreffende het functioneren nog steeds niets is opgelost. Over de instelling en de bevoegdheden van het Hof wordt al sinds 1995 gepraat. 'Het Hof moet effectief, onafhankelijk en rechtvaardig zijn,' aldus de Deen. 'Die onafhankelijkheid moet door alle staten worden gerespecteerd en het Hof moet uit vrijwillige bijdragen van de lidstaten worden bekostigd.'

Het Hof moet onafhankelijk, effectief en rechtvaardig zijn

Gavin F. Ruxton, die als senior adviseur betrokken is bij het Joegoslavië Tribunaal, schetste in grote lijnen de procedure die daar wordt gevolgd. 'Het is een fascinerende juridische ervaring,' vond hij. 'Deze experimenten zijn een goede stap op weg naar een permanent Hof. Wij hebben nu 27 aangeklaagden in hechtenis en velen volgen nog. Mensen hebben zich ook zelf aangegeven. Dat betekent een erkenning.'

Huxton waarschuwde tegen een binding van het Permanent Internationaal Strafhof aan de criteria van een aantal landen, want dat kan juridische verlamming met zich brengen waardoor rechtspraak onmogelijk wordt. 'In de praktijk blijkt dat men ons in de betrokken staten eerder de voet dwars zet dan dat men mee werkt.' Hij benadrukte nogmaals dat niet hele staten maar individuen verantwoordelijk zijn voor hun gewelddaden.

Kort en helder was de toespraak van de heer A. Rubinstein, lid van het Israëliësch parlement, de Knesset. 'Als het Hof er komt, moet het vanaf het begin een succes zijn. Het moet een compromis zijn tussen utopia en Realpolitik.' In tegenstelling tot Gijs de Vries meent

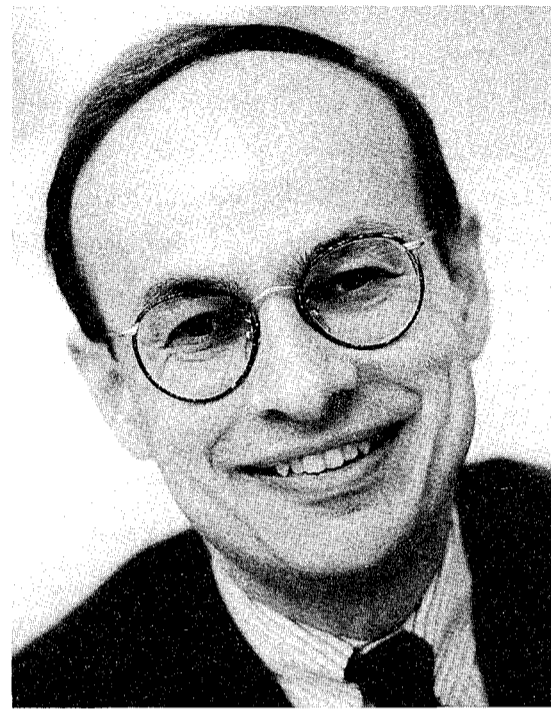
Rubinstein dat misschien toch in samenspraak met de Veiligheidsraad tot vervolging moet kunnen worden overgegaan. De Vries is daar tegen omdat het veto van één land dan voldoende is om oorlogscriminelen te moeten laten lopen.

Rubinstein stelde een aantal directe vragen waarop het antwoord nu in Rome moet worden gevonden. 'Als wij het Internationaal Strafhof oprichten dan moeten wij zorgen voor een onafhankelijke rechtbank. Wie benoemt de rechters? Wie ontslaat hen? Wie betaalt hen?'

Gijs de Vries heeft al een aantal keren de criteria van de Europese Liberale en Democratische Fractie verwoord. Zijn mening is helder. Ervaringen met de Veiligheidsraad hebben bewezen dat het bijvoorbeeld uiterst moeilijk zo niet onmogelijk is om mensen als Karadzic (Joegoslavië) uitgeleverd te krijgen, terwijl het toch om individuele schuld gaat. De Vries' uitgangspunt is: 'Niet landen maar individuen begaan de (oorlogs)misdaden.' Gijs de Vries gaat uit van drie basispunten: 'In de eerste plaats gaat het om het fundamentele rechtsgevoel van mensen op het gebied van menselijke waardigheid en rechtvaardigheid. In de tweede plaats is dit Hof bedoeld om in de toekomst potentiële oorlogsmisdadigers af te schrikken. Het derde punt betreft het falen van de betrokken staten, die hun eigen mensen niet voor het Gerechtshof durven te dagen, tegen te kunnen gaan.'

Toelichtend: 'Het is een ultieme belediging van (oorlogs)gewelddadslachtoffers hun beulen of moordenaars vrij uit te zien gaan. Dat gaat in tegen elke vorm van respect voor de menselijke waardigheid en het rechtsgevoel. Als dergelijk boeventuig voor de rechter wordt gedaagd, dus voor het Internationaal Permanent Strafhof, kan dit opluchting voor de slachtoffers en hun gezinnen betekenen. Een erkenning van hun mensenrechten. Daarnaast kan de instelling van een dergelijk Hof de duur van de internationale vrede bevorderen. Zo lang een volk moet leven met het feit dat aan zijn bestaan geen waarde wordt gehecht doordat daaraan geen recht is gedaan, zal de haat en dus de agressie van generatie op generatie worden doorgegeven en blijft de cirkel van gewelds dreiging in stand. Maar het Internationaal Strafhof is ook nodig om het falen van de bestaande internationale systemen tegen te gaan. De praktijk heeft bewezen dat regeringen vaak niet

Het Hof kan een opluchting voor de slachtoffers betekenen

Gijs de Vries, voorzitter ELDR-fractie

bereid zijn om hun eigen oorlogsmisdadigers te berechten, vooral als het om mensen gaat die in het nieuwe regiem een politieke of militaire functie bekleden. De instelling van ad hoc tribunalen stelt vaak niet meer voor dan een doekje voor het bloeden. Dat leert ons de geschiedenis.'

'Na de Eerste Wereldoorlog werden er van de 20.000 geregistreerde oorlogsmisdadigers slechts 12 veroordeeld. Nog gortiger was de situatie na de Tweede

Twee zware oorlogscriminelen kwamen in het Japans parlement terecht

Wereldoorlog in het Verre Oosten. 5.500 mensen werden wegens oorlogsmisdaden vervolgd. De Tokyo-tribunalen eindigden in 1951. Eind 1953 was geen enkele oorlogscrimineel nog in de gevangenis te vinden. Sterker nog, in 1954 kwamen 2 van de 28 zwaarste oorlogscriminelen in het Japans parlement terecht. En heden ten dage hoeven wij alleen maar te kijken naar mensen als Assad, Saddam Hoessein of Ghaddafi om te kunnen concluderen dat zij de dans kunnen ontspringen.'

De Vries c.s. hopen op de grootst mogelijke onafhankelijkheid van het Permanent Internationaal Strafhof. Dat Hof moet onafhankelijk van de Veiligheidsraad kunnen opereren. Dat Hof moet zich gesteund weten door alle democratische staten.

De uitslag van de VN-conferentie in Rome is nog niet bekend. Gijs de Vries is realist genoeg om te weten dat men niet alles krijgt wat men vraagt. Maar met Rubinstein is hij van mening dat als dit Hof wordt opgericht het vanaf het begin doeltreffend moet kunnen opereren.

Europees Parlement zet schreden op weg naar sanering van de vergoedingsregelingen

door Johan Hommes

Straatsburg - Het imago van het Europees Parlement staat steeds meer onder druk door allerlei incidenten omtrent de vergoedingen voor de leden. Een en ander dreigt een belangrijk item te worden bij de verkiezingen voor het parlement volgend jaar en daarbij de inhoudelijke campagne volstrekt te overschaduwen. Dit mag volgens Gijs de Vries, fractievoorzitter van de Europese Liberalen en Democraten, absoluut niet gebeuren. Tijdens de plenaire zitting van het Europees Parlement in Straatsburg in de week van 15 juni jl. was er opnieuw rumoer over het salaris en de onkostenvergoedingen. Voor Gijs de Vries en zijn fractie is zo langzamerhand de maat vol. 'Er moet nu iets gebeuren om deze zaak aan te pakken', aldus De Vries. 'Sinds 1985 pleiten de liberalen voor een betere regeling en nog is er nauwelijks iets veranderd. Zo langzamerhand wordt het noodzakelijk dat de liberalen steun gaan krijgen van de socialisten en van de christendemocraten om noodzakelijke hervormingen door te voeren.'

Het vraagstuk is gecompliceerd. Het gaat enerzijds om het salaris en anderzijds om de onkostenvergoeding. Voor 1979 was het Europees Parlement samengesteld uit leden van de nationale parlementen. Salarisering vond dan ook plaats volgens nationale regels voor iedere delegatie afzonderlijk. De regels zijn in iedere lidstaat verschillend. Praktisch komt het erop neer dat de best betaalde parlementariërs ongeveer drie keer zoveel verdienen als de minst betaalde. De Nederlandse Europarlementariërs nemen een middenpositie in.

Geen uniforme salariering van Europarlementariërs

Toen in de jaren zeventig werd besloten over te gaan tot directe verkiezing van de leden van het parlement werd vastgelegd dat er een systeem van uniforme salariering zou worden ingevoerd. In afwachting van dat systeem werden de bestaande regels gehandhaafd. Een uniform systeem is er nimmer gekomen. De Raad van Ministers die hiervoor het initiatief moet nemen is er niet in geslaagd een regeling te treffen en ook in het parlement bestaat grote verdeeldheid. Dit betekent dat tot op de dag van vandaag het verschil in salaris tussen de verschillende parlementariërs groot is. Als gevolg hiervan gebruiken sommigen de onkostenvergoedingen als verkapte extra salaris. De onkostenvergoedingen zijn onder meer voor reiskosten en voor persoonlijke assistenten.

Hervormingen gewenst

Volgens de liberalen moet een aantal hervormingen worden doorgevoerd. Voor wat betreft de reiskostenvergoeding moet worden uitgegaan van werkelijk gemaakte kosten aan de hand van bewijsstukken. De Europese Rekenkamer pleitte hier ook voor in haar rapport. In het parlement bestond hiertegen grote weerstand. De twee grote politieke fracties, socialisten en christendemocraten waren tegen een dergelijk systeem. Een voorstel om alleen de feitelijk gemaakte kosten te vergoeden werd in september van het afgelopen jaar alleen gesteund door de liberalen en de groenen en haalde het dus niet. In het dagelijks bestuur van het parlement, het Bureau, pleitte het liberale lid, de Deen Bertil Haarder, tevergeefs voor verandering. Onder druk van de publieke opinie en van de Rekenkamer en na grote inspanningen van de liberale fractie, in het bijzonder van Gijs de Vries, is het parlement echter op 18 juni jl. omgegaan, doordat de socialisten nu wel een voorstel dienaangaande hebben gesteund. De christendemocraten bleven in meerderheid tegen. Het Bureau kreeg de opdracht een en ander te gaan uitwerken.

Een tweede verbetering moet worden aangebracht in de rechtspositie van de assistenten van de parlementariërs. De rechten en plichten van de medewerkers moeten beter worden gedefinieerd en er moet meer controle worden uitgevoerd op de personeelscontracten. Het mag niet langer zo zijn dat parlementariërs hun bejaarde moeder op papier in dienst nemen om vervolgens de vergoeding die ze daarvoor ontvangen in eigen zak te steken.

Een verbetering die reeds is aangebracht betreft de registratie van nevenactiviteiten. Deze wordt over het algemeen goed nageleefd. Er zijn echter voorstellen in voorbereiding om sancties in te voeren, zoals onverkiesbaarheid voor functies in het parlement.

Volgens Gijs de Vries moet ook worden gekeken naar het bouwbeleid van het parlement. Er moet volgens hem een onafhankelijk onderzoek worden uitgevoerd naar het beleid en de praktijk. 'We moeten niet gaan wachten op de Rekenkamer, maar zelf het initiatief nemen.'

Tenslotte moet naar een uniform salaris voor de leden van het Europees Parlement worden gestreefd. Dit moet worden vastgelegd in een statuut. De Raad van Ministers moet haar verantwoordelijkheid nemen en een besluit nemen. Over de hoogte van het salaris denkt Gijs de Vries dat kan worden aangesloten bij het salaris van een Tweede Kamerlid. Nederland neemt in Europa een mid-

Salaris Europarlementariërs moet vergelijkbaar zijn met Tweede-Kamerleden

denpositie in en daar kan gemakkelijk bij worden aangesloten. 'Het moet in elk geval niet zo zijn dat het salaris wordt aangepast aan het hoogste niveau, zoals dat bijvoorbeeld in Italië geldt. Dat zou betekenen dat de spookverhalen dat Europarlementariërs meer zouden gaan verdienen dan de Nederlandse minister-president bewaarheid zouden worden en dat wil niemand, zeker de liberalen niet.'

De hoop is dat binnen enkele maanden adequate maatregelen worden uitgewerkt, zodat de onoverkomelijke discussie over de vergoedingen kan worden beëindigd. In de aanloop naar de verkiezingen kan dan weer worden gediscussieerd over de echte politieke zaken en de belangrijke dingen waarover het Europees Parlement moet beslissen

BARTELS ADVOCATEN

Bartels Advocaten is een middelgroot en dynamisch advocatenkantoor met vestigingen te Utrecht en te Amsterdam. De werkzaamheden concentreren zich op cliënten met vermogensrechtelijke belangen, zowel in het bedrijfsleven als in de privé-sfeer.

Specifieke aandachtsgebieden van het kantoor zijn: **onroerend goedrecht, huurrecht bedrijfsruimte, ondernemingsrecht, arbeidsrecht en incasso's**. Een ingewerkt team van meer dan 15 advocaten en juridisch medewerkers staat voor u klaar om u te adviseren en bij te staan in procedures. Desgewenst wordt terzake voormelde rechtsgebieden ook een **second opinion** afgegeven.

Het Hoogeland
Museumlaan 2
3581 HK Utrecht
Postbus 64
3500 AB Utrecht
Telefoon: 31 (0)30 - 2522577
Telefax: 31 (0)30 - 2523943
e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Atlas Complex
Hoogoorddreef 9
1101 BA Amsterdam Zuidoost
Telefoon: 31 (0)20 - 3120661
Telefax: 31 (0)20 - 3120681
e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

INTERFLOW
cleanroom en laboratorium
technologie

INTERFLOW
CERTIFIED ISO 9001
MEMBER OF EFBQ

Postbus 48, 1770 AA Wieringerwerf - Tel. (0227) 60 28 44 - Fax (0227) 60 31 65

AUSTRALIE/NIEUW ZEELAND

MASTERS OF DOWNUNDER,

de overtreffende trap in kennis en persoonlijke werkwijze, vooral als het gaat om uw mooiste reis naar Downunder. Ons scenario voor reizen in groepsverband of individueel zal u zeker aanspreken! Bel met hét AUS/NZ centrum te Nunspeet 0341-258008. Dank u!

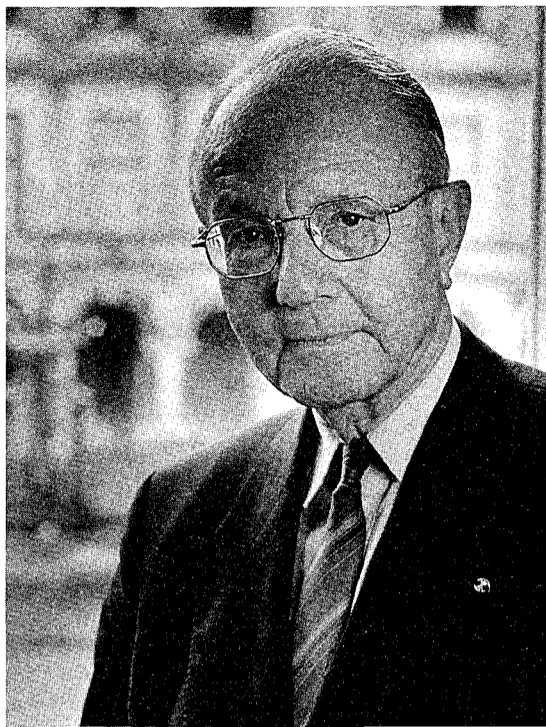
MASTERS OF DOWNUNDER VELDWEG 3
8071 BD NUNSPEET Tel. 0341-258008

VVD-Eerste-Kamerlid Henk Talsma:

De VVD is een echte volkspartij geworden

Door Johan Hommes, foto: Theo Meijer

Sommige mensen zijn hun hele leven bezig met de politiek binnen de VVD. Eén daarvan is mr. H. (Henk) P. Talsma, nu lid van de Eerste Kamer en al sinds de oprichting in 1948 actief VVD'er. Talsma was als student in Leiden betrokken bij de oprichting van de Partij van de Vrijheid, die later opging in de VVD. In Enschede werkte hij na zijn studie in de textielindustrie, maar verloor de politiek niet uit het oog. In 1962 werd Talsma lid van het hoofdbestuur wat hij zou blijven tot 1978. Vanaf 1969 was hij ondervoorzitter van de partij. Na het hoofdbestuur volgde een bestuursfunctie in de kamercentrale Gelderland en nu is Talsma sinds 11 jaar lid van de Eerste Kamer. Daar tussendoor was hij ook nog voorzitter van de Middenstandscommissie en betrokken bij de oprichting van de Sociaal-Economische Commissie onder leiding van Gijs van Aardenne. Als Kamerlid is Henk Talsma adviseur van het kamercentraalbestuur Gelderland en van het afdelingsbestuur van Gorssel.

Henk Talsma, Eerste-Kamerlid en Patron van de Liberale Internationale

Eretitel "Patron" binnen de LI

Vooruit kijkend is Talsma van mening dat D66 de komende tijd zwak zal blijven en dat de PvdA daarvan zal profiteren. Het CDA zal iets terugkomen, maar niet snel weer het niveau van zijn vroegere vijftig zetels halen. 'Volgens mij is de grootste bedreiging van de komende tijd de economie. Wij moeten proberen de economische situatie, die nu goed is, zo te houden. Een grote uitdaging voor de komende tijd acht ik de Europese ontwikkelingen. De handhaving van de Nederlandse belangen ten opzichte van de grote landen is van grote betekenis. Dat ontstijgt de Nederlandse partijpolitiek.' Henk Talsma heeft het liberalisme altijd al mondiaal bekeken. Niet voor niets draagt hij de eretitel "Patron" in de Liberale Internationale, waarbinnen hij ook vanaf het begin betrokken en actief is.

'Een ander belangrijk discussiepunt voor de toekomst is de vraag of het onderwijs voldoende is uitgerust om vooral de technologische uitdagingen aan te kunnen. Leiden wij mensen goed genoeg op voor bijvoorbeeld de toenemende automatisering? Er zal steeds meer kennis worden gevraagd op allerlei terreinen. Volgens mij moeten we ophouden met het steeds weer maken van grote plannen, maar moeten wij de toekomstige beroepsbevolking een passende opleiding bieden. Daarom ben ik erg blij met de steeds groeiende aandacht voor het beroepsonderwijs. Mensen moeten weer gewoon een vak leren. Verwaarlozing van het beroepsonderwijs, zoals dat heeft plaatsgevonden, is gevaarlijk.'

Volgens Talsma is de belangrijkste ontwikkeling van 50 jaar VVD de groei van een kleine partij naar de huidige grote partij. 'We zijn uitgegroeid tot een echte volkspartij, vooral sinds de tijd dat Hans Wiegel politiek leider was. Wiegel voerde oppositie tegen het kabinet-Den Uyl en dat legde de VVD geen windeieren. Wiegel sprak de mensen aan. Ook burgers die tot dan toe nooit VVD stemden zeiden tegen mij: "Die Wiegel die begrijpt ons tenminste."

Overigens was niet altijd iedereen een even grote voorstander van een groei naar een brede volkspartij. Er waren binnen de partij altijd geluiden die de angst vertolkten dat de beginselen in het gedrang zouden komen. Talsma behoort daar niet toe. 'Ik denk niet dat de groei heeft geleid tot het over boord zetten van de liberale beginselen. Groei is nodig om iets te bereiken. Een politieke partij is niet puur een beginselgemeenschap, maar is breder. Mensen als Geertsema en Annelien Kappeyne hebben dat ook wel ingezien, ondanks hun aanvankelijke reserves.'

Men is stemmer, geen boodschapper

De ontwikkeling van het ledental baart zorgen. Na een forse stijging aan het begin van de jaren tachtig kwam na een langdurige terugloop een stabiliteit op circa 53.000 leden.

Volgens Talsma zijn kiezers niet meer zo geïnteresseerd in de politiek. 'Kiezers komen niet meer zo snel naar een politieke bijeenkomst, zeker niet naar een traditionele vergadering waarbij een Kamerlid een spreekbeurt houdt en na de pauze gelegenheid bestaat vragen te stellen. De televisie is hier voor een groot deel debet aan. Hoe spijtig ook, ik denk niet dat er een weg terug is naar het aantal leden van begin jaren tachtig. Mensen zijn niet gevoelig voor het lidmaatschap van een politieke partij. Men is stemmer, maar geen boodschapper. Het heeft ook te maken met het minder verantwoordelijkheid willen dragen. Door de welvaart is het ouderwetse maatschappelijke patroon verdwenen. Tegenwoordig hebben mensen veel andere prioriteiten en is de vrije tijdsbesteding anders dan vroeger.'

Politiek was vroeger niet leuker dan nu, alleen een beetje anders. Het paarse kabinet heeft volgens Talsma ontideologiserend gewerkt. 'Iedereen is in het midden terecht gekomen en politici zijn veel op consensus gericht. Ik wil niet zeggen dat er geen tegenstellingen meer zijn, maar het wordt niet zo scherp gespeeld als bijvoorbeeld in de jaren zeventig. Overigens is het heel goed mogelijk dat de tegenstellingen weer wat scherper zouden kunnen worden neergezet. Immers, het huidige kabinet heeft de economische wind mee. Als het economisch een beetje gaat

tegenzitten betekent dat pijnlijke keuzen, die leiden tot discussies en tot mogelijk tegenstellingen.'

Als je lang meedraait maak je ook leuke dingen mee in de politiek. Talsma memoreert: 'In het begin van mijn tijd in het hoofdbestuur was professor Oud nog partijvoorzitter. Dat was een markante man met een bepaalde stijl van opereren die niet altijd bij iedereen in goede

Ja is voldoende, amen hoeft niet

aarde viel. Ik herinner mij dat tijdens een algemene vergadering een lid opstond en boos riep: "Moeten wij hier nu maar overal ja en amen tegen zeggen?" Oud antwoordde: "Ja is voldoende, amen hoeft niet." Tijdens een andere vergadering, waarin een lid steeds terugkwam met allerlei niet zo ter zake doende vragen, liet Oud bewust een microfoon openstaan en zei toen in een zogenaamd onbewaakt moment dat het gezeur maar eens afgelopen moest zijn. Dat zijn momenten die je niet snel vergeet.'

Geen grootste onderwijsplannen, maar opleidingen

Provinciale Statenlid en wethouder Schil Overwater:

Politici moeten vooral kunnen luisteren

door Johan Hommes, foto: Ruud Visser, bureau Meijer

De naam Schil Overwater is een begrip in de VVD. Hij was kamercentraalvoorzitter van de kc-Dordrecht, lid van het hoofdbestuur en - thans 70 - nog steeds actief als wethouder van de gemeente Strijen, onder de rook van Rotterdam, en lid van Provinciale Staten Zuid-Holland. In 1947 was Schil betrokken bij de oprichting van de Partij van de Vrijheid. Hij werd de eerste secretaris van de afdeling Strijen en in 1948 ging hij bij de fusie mee naar de VVD. Los van bovengenoemde functies is Schil Overwater gedeputeerde geweest en lid van de partijraad. Overwater is een van de weinigen die vanaf 1947 onafgebroken politieke functies hebben bekleed. Een zeldzaam verschijnsel.

Het grootste verschil met vroeger is volgens Overwater dat tegenwoordig het er veel harder aan toe gaat in de politieke wereld.

Volgens hem staan gemeentebestuurders het dichtst bij de bevolking. 'Ik had het statenlidmaatschap niet graag willen missen, maar ik merk dat ik als wethouder veel dichter bij de mensen sta. Als gedeputeerde is dat wat afstandelijker, ondanks het feit dat ik er altijd naar heb gestreefd voor iedereen open te staan.'

'Ik heb altijd heel veel plezier beleefd aan het politieke werk. Het aardige is ook dat ik veel contacten heb gekregen, bijna altijd heel goede relaties die veelal tot vriendschappen hebben geleid. Die vriendschappen duren tot de dag van vandaag voort en dat doet mij goed. Het menselijke aspect is voor mij belangrijk en ik heb er ook altijd voor gestreden om dat niet uit het oog te verliezen.'

Overwater vindt het geen enkel probleem om op zeventigjarige leeftijd nog wethouder te zijn. 'Van mijn goede gezondheid heb ik veel profijt. Toen ze mij hebben gevraagd om nog een periode aan te blijven, heb ik daar van harte ja op gezegd. We hebben wel een goede opvolger klaar staan, die is nu fractievoorzitter. Je weet maar nooit of het met die gezondheid zo goed blijft en het is voor mij nu wel de laatste periode. Dan moet een opvolger er klaar voor zijn.'

Afscheid als kc-voorzitter leuk moment

Volgens Overwater is het leukste moment dat hij heeft beleefd zijn afscheid als voorzitter van de kamercentrale Dordrecht. 'Toen hadden ze een grote bijeenkomst georganiseerd in Engels in Rotterdam. Uit het hele land waren er gasten gekomen. Iedere kamercentrale had een eigen kraampje opgesteld met allerlei dingen. Al mijn collega's en oud-collega's uit de kamercentrales, het hoofdbestuur en alle ministers waren aanwezig. Ik ben door wijlen Gijs van Aardenne, die toen minister van Economische Zaken was, koninklijk onderscheiden als ridder in de Orde van Oranje-Nassau. Die ridderorde was leuk, maar vooral die sfeer er rond omheen deed mij echt iets. Ik had het pas laat in de gaten, maar toen ik mijn dochter uit Zwitserland zag zitten, wist ik dat er heel wat van was gemaakt. Het heeft veel indruk gemaakt.'

Liberalisme heeft goede toekomst

Politiek bedrijven kost veel tijd, veel vrije tijd. Het gezin Overwater had daar ook mee te maken. 'Gelukkig heb ik een vrouw die daar goed mee om is gegaan. Ze is eraan gewend geraakt en heeft veel hobby's. Ze ging ook graag mee naar allerlei activiteiten. Het gezin is wel belangrijk om je in staat te stellen aan politiek te doen.'

Volgens Overwater heeft het liberalisme een goede toekomst in Nederland. 'Ik ben optimistisch wat dat betreft. Of we de grootste worden weet ik niet en ik denk ook niet dat het CDA definitief afgeschreven kan worden. Als het CDA nog eens een aansprekende lijsttrekker krijgt dan zal men best nog wat stemmen kunnen terug halen. De PvdA krijgt het moeilijk als Kok er niet meer is. Kok is zo beeldbepalend dat ze problemen zullen krijgen als hij weg is.'

Voor wat betreft het verwelkomen van nieuwe leden bestaat een groot verschil met vroeger. 'Vroeger gingen we op huisbezoek. Dat gebeurt niet meer. Ik denk dat het ook niet meer bij deze tijd hoort, maar ik vind wel in het algemeen dat de politieke partijen erg hard zullen moeten werken om de leden te behouden en te werven. Ik denk dat veel mensen wel wat aan politiek willen doen en

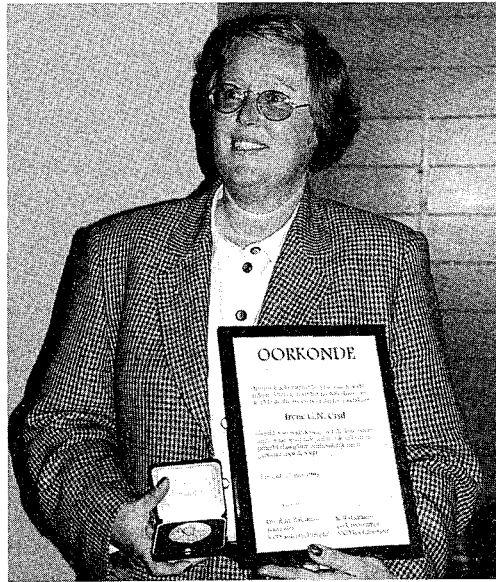
mee willen spreken, maar het lidmaatschap is voor de meesten een stap te ver. Wat we daaraan moeten doen in de toekomst? Ik heb er geen pasklare oplossing voor.'

Politici moeten geen loze beloften doen

Het belangrijkste voor nieuwe volksvertegenwoordigers is volgens Overwater dat zij zich altijd moeten realiseren wat er onder de bevolking leeft. 'Er wordt dikwijls te weinig geluisterd naar de kiezer. Ik denk dat je altijd moet luisteren. Luisteren geeft ook genoegdoening, want de mensen vinden het prettig. Wees eerlijk en draai er niet omheen. Zeg wat je voor de mensen kunt betekenen en wat niet. Dat wordt te weinig gedaan. Mensen krijgen dan het gevoel dat ze aan het lijntje worden gehouden. Loze beloften werken averechts. Je kunt beter eerlijk zeggen dat iets niet kan, dan beloften niet waar kunnen maken. De burger is niet dom en is veel meer dan vroeger geneigd om politici daarop af te rekenen. Dat kan een partij die teveel belooft en te weinig waarmaakt duur komen te staan'

Hoogste VVD-onderscheiding voor Irene Crul

Tijdens de jubileumviering van de afdeling Utrecht op 27 mei werd aan Irene Crul de Thorbeckepenning uitgereikt voor haar vele jaren tomeloze en belangeloze inzet voor onze partij. Vice-voorzitter Rolf Haafkens overhandigde haar deze onderscheiding. Irene Crul heeft sinds de aanvang van haar lidmaatschap de VVD Utrecht onschatbare diensten bewezen. In en buiten het bestuur van de afdeling en de kamercentrale. In en buiten de VVD. Haar bescheidenheid is spreekwoordelijk, maar zonder haar inzet zou de afdeling/ondercentrale niet zo goed kunnen draaien als zij nu doet. Haar werk voor Utrecht is van vitaal belang voor de lokale VVD en verdient alle lof.

Irene Crul

Maandblad voor de Volkspartij voor Vrijheid & Democratie

JULI 1998

nr. 1454
ISBN: 0166 - 8498

Ledenadministratie:
VVD, Postbus 30836, 2500 GV 's-Gravenhage
tel: 070 - 361 30 61
Homepage: www.vvd.nl
Alles over de campagne: www.vvd-campagne.nl

Druk: Ten Brink Meppel b.v.
Lay-out: Siem Willems

Advertenties: Bureau Van Vliet B.V., Postbus 20,
2040 AA Zandvoort,
tel: 023 - 57 14 745, fax: 023 - 57 17 680
E-mail: vlietvan@euronet.nl
Site: http://neturl.nl/van_vliet

KORT NIEUWS

De Gijs van Aardennescriptieprijs

Dit jaar zal voor het eerst door de VVD en de Prof. Mr. B.M. Teldersstichting de "Gijs van Aardennescriptieprijs" worden uitgereikt aan de WO-student die de beste scriptie heeft geschreven over een onderwerp dat gerelateerd is aan het Liberalisme als gedachtegoed of als partijpolitieke stroming. De winnaar van de "Gijs van Aardennescriptieprijs", die eenmaal per twee jaar zal worden uitgereikt, ontvangt een bedrag van f 1.000,—. Indien de scriptie er aanleiding toe geeft zal deze gepubliceerd worden in de VVD-media en zal een discussie over de inhoud plaatshebben op een bijeenkomst met prominente VVD'ers in een passende entourage.

Het hoofdbestuur van de VVD heeft de scriptieprijs ingesteld om het wetenschappelijk denken over het liberale gedachtegoed te stimuleren, met name onder aanstaande academici. Daarbij gaat het niet alleen om het liberalisme als politieke filosofie, maar ook om de praktische toepassing van de liberale uitgangspunten in beleid.

Een commissie, bestaande uit prof. mr. dr. E.M. Kneppers-Heynert, jhr. mr. A.W. Beelaerts van Blokland, dr. A.A.M. Kinneging, prof. dr. H.M. Dupuis, prof. dr. P.J. Idenburg en dr. K. Groenveld (secretaris) zal onder voorzitterschap van het hoofdbestuur lid mevrouw C.R. Baljé-Rijnders de beste scriptie kiezen.

De naamgever van de prijs, Gijs van Aardenne, kenmerkte zich door het feit dat hij op eminente wijze tijdens zijn leven liberale filosofie en praktisch beleid wist te combineren. Gijs van Aardenne werd geboren op 18

maart 1930 in Rotterdam. Al vroeg in zijn studententijd bleek zijn belangstelling voor maatschappelijke vraagstukken en de mogelijke oplossing daarvan. Zijn hobby's theologie en filosofie kwamen hem daarbij goed van pas. Zijn politieke activiteiten begon hij in 1964 als lid van de gemeenteraad van Dordrecht. Al snel daarna werd hij wethouder, lid van de Tweede Kamer voor de VVD en vanaf 1982 Minister van Economische Zaken en vice-premier. Bij zijn overlijden op 10 augustus 1995 was hij lid van de Eerste Kamer voor de VVD.

Gijs van Aardenne was gedurende 30 jaar lid van zeer veel verschillende commissies, binnen en buiten de VVD. Als lid, maar in vele gevallen ook als voorzitter, wist hij een brug te slaan tussen tegenstellingen die daarvoor onoverbrugbaar bleken. Met als uitgangspunt de liberale filosofie wist hij op cruciale momenten partijen bij elkaar te brengen. Hij was mede door deze unieke eigenschap een zeer veel gevraagd adviseur en politicus.

De VVD eert Gijs van Aardenne met de naar hem genoemde scriptieprijs voor jong academisch talent.

De scripties die na 1 augustus 1996 beoordeeld zijn met tenminste het cijfer 8 kunnen tot 1 oktober 1998 worden toegezonden aan het algemeen secretariaat van de VVD, postbus 30836, 2500 GV Den Haag. De prijsuitreiking zal naar verwachting in december 1998 plaatsvinden.

Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met dr. K. Groenveld, directeur Teldersstichting (tel.: 070 - 363 19 48).

CONTRIBUTIE 1999

Geboortejaren:		Jaar	Halfjaar	Kwartaal
1972 t/m 1999	Acceptgiro	f 40,00	f 21,00	-
	Incasso	f 38,00	f 19,50	f 10,00
1932 t/m 1971	Acceptgiro	f 147,00	f 74,50	-
	Incasso	f 145,00	f 73,00	f 36,75
1931 of eerder en ex. art. 64.2 HR (vermind. contr.b.)	Acceptgiro	f 74,50	f 38,25	-
	Incasso	f 72,50	f 36,75	f 18,75
gezinslid/huisgenoot	Acceptgiro	f 40,00	f 21,00	-
	Incasso	f 38,00	f 19,50	f 10,00

In sommige afdelingen gelden afwijkende tarieven.

De algemene vergadering heeft besloten met ingang van het contributiejaar 2000 in principe een jaarlijkse contributieverhoging met het prijsindexcijfer toe te passen.

Spreekbeurt

(onder voorbehoud)

Op 24 augustus spreekt Annemarie Jorritsma in De Engel, Burg, Wallerweg 2 te Houten.

Aanvang: 20.00 uur.

Besluitenlijst van de 51ste Jaarlijkse Algemene Vergadering

(101ste Algemene vergadering) op 15/16 mei 1998 te Leeuwarden

1. Besloten werd een telegram te zenden aan Hare Majesteit de Koningin waarin de VVD zijn trouw en afhankelijkheid aan Hare Majesteit en haar huis betuigt.

2. Besloten werd tot ereleden van de VVD te benoemen vanwege de vele verdiensten voor de partij:
Dr. L. Ginjaar
Mevrouw mr. E. Veder-Smit
Prof. H.J.L. Vonhoff

3. Tot leden van het stembureau voor zaterdag 16 mei werden benoemd:
De heer mr. J. H.A. Hazelhoff uit Veendam (voorzitter)
Mevrouw D. Verhulst uit Uithoorn
De heer J. van Leeuwen uit Zierikzee
De heer E.M. Zandvliet RI uit Rijswijk (kantooradres Utrecht)
De heer A.H.J.M. Sterk uit Rijswijk (kantooradres Alkmaar)

4. Tot leden van de Notulencommissie (art. 46 huiselijk reglement) werden benoemd:
de heer drs. A.A.M. Brok uit Leeuwarden
de heer E. Hesmerg uit Sneek
mevrouw drs. A. de Widt-Nieuwenhuizen uit Hoogerveen

5. De algemene vergadering nam kennis van het conform artikel 18.3 der statuten uitgebrachte Jaarverslag over 1997.

6. Besloten wordt het overschot op de rekening 1997 (f12.000) toe te voegen aan het eigen vermogen van de vereniging.

7. De rekening en verantwoording alsmede het jaarverslag van de penningmeester over 1997 ingevolge art. 18.3 der statuten werden goedgekeurd. Het hoofdbestuur werd decharge verleend voor het gevoerde financiële beleid.

8. Tot leden van de Commissie van drie ter voorlichting van de algemene vergadering bij de behandeling van de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1998 (art. 30.2 der statuten) werden benoemd:
mevrouw G. Hop-Hofstede te Hooghalen
drs. A.H.M. Vredendregt te Rotterdam
van Weeren te Voorhout

met als plaatsvervangende leden:
mevr. mr. A.G.M.Q. Beukers-van Doorn te Vlaardingen
mevrouw E.H. van Engelen te Bergen op Zoom en
de heer O. Tammens te Zwinderen

9. Besloten werd het wijzigingsvoorstel van de afdeling Schouwen-Duiveland (nr. 1) te betrekken bij de uitwerking van het beleidsplan 1999 van het hoofdbestuur.

10. Besloten werd de wijzigingsvoorstellen van de afdeling Schouwen-Duiveland (nr. 2 en 6) te betrekken bij het door het HB te publiceren communicatieplan.

11. De wijzigingsvoorstellen van de afdeling Schouwen-Duiveland nr. 3 en 4 werden door de afdeling ingetrokken, gelezen hebbende het advies van het HB.

12. Het wijzigingsvoorstel van de afdeling Schouwen-Duiveland nr. 5 werd conform het advies van het HB overgenomen.

13. De wijzigingsvoorstellen van de afdeling Schouwen-Duiveland nr. 7 en 8 werden conform het advies van het HB verworpen.

14. Besloten werd het beleidsplan 1998 van het hoofdbestuur te accorderen.

15. Besloten werd het voorstel van de hoofdbestuur met betrekking tot de verhoging van de contributie met 15 gulden per jaar voor hoofdleiden, voor leden van 65+ met 7,50 gulden en voor jongeren en huisgenoten met 3 gulden, over te nemen, met ingang van 1 januari 1999.

16. Besloten werd met ingang van het jaar 2000 de contributie jaarlijks aan te passen aan de prijsindex en uiterste terughoudendheid te betrachten bij structurele verhogingen in de toekomst.

17. Besloten werd het aantal hoofdbestuurleden te bepalen op 11, het statutair bepaalde minimum aantal leden (art. 23.2 van de statuten)

18. Benoemd tot secretaris van de organisatie werden verklaard:
mevrouw W.J.M. Bregman-Kaaks te Roden
mevrouw C. R. Baljé-Rijnders te Marum

19. Na stemming werd gekozen als secretaris van de organisatie:
Drs. F.Z. Szabo (385 tegen 4 stemmen)

20. Na stemming werd gekozen als secretaris van de organisatie:
Mevrouw S. van Heemskerck Pillis-Duvekot (352 tegen 31 stemmen)

21. Besloten werd de besluitvorming tijdens de BAV van 30 januari 1998 en de weergave van artikel 11 in hoofdstuk II van het verkiezingsprogramma nader te onderzoeken.

22. Besloten werd dat er een notitie opgesteld zal worden door het hoofdbestuur met betrekking tot de rechtspersoonlijkheid van afdelingen.

Aldus opgemaakt en unaniem vastgesteld door de Notulencommissie.
Drs. Lucas H.M. Osterholt

De Prof. Mr. B.M. Teldersstichting, de politiek-wetenschappelijke instelling ten behoeve van het liberalisme en de VVD, organiseert al sinds 1992 een 'Summer School' over het liberalisme. Gezien het succes wil de Teldersstichting deze traditie voortzetten. De cursus beoogt een twintigtal veelbelovende studenten - die geïnteresseerd zijn in het liberalisme - uit diverse studierichtingen bijeen te brengen om hen door middel van lezingen en discussies met prominenten uit wetenschap en politiek nader kennis te leren maken met het liberale gedachtegoed.

De cursus vindt plaats:

van dinsdag 25 augustus tot en met vrijdag 28 augustus 1998

in het conferentieoord De Qeeste te Leusden. De cursus en het verblijf aldaar worden volledig bekostigd door de Teldersstichting.

Indien u als ouderejaars student in aanmerking wilt komen voor deelname aan deze cursus, dient u zich vóór 18 juli a.s. aan te melden bij de Teldersstichting (een curriculum vitae moet worden meegezonden). Een persoonlijk gesprek zal deel uitmaken van de selectieprocedure.

Prof. Mr. B.M. Teldersstichting
Koninginnegracht 55a
2514 AE Den Haag
tel. 070 - 363 19 48
fax. 070 - 363 19 51
e-mail: telders@bart.nl

Uit de afdelings- en regiobladen

door Reny Dijkman, cartoon: Gerard Wiegel

Is de club ineengestort na het succes van de Tweede-Kamerverkiezingen? Ik weet niet hoe lauweren eruit zien, maar het lijkt er op of een groot deel van de afdelingen er nu op is gaan zitten.

Graag willen wij de afdelingen die hun blad nog niet toesturen verzoeken dat ook te gaan doen. Natuurlijk is het niet mogelijk om uit elk blad in iedere Vrijheid & Democratie te berichten, maar het is zo belangrijk om goede ideeën en strategieën via het landelijk blad ook aan andere afdelingen door te geven.

Volgend jaar zijn er weer twee verkiezingen. Zeker niet de makkelijkste: Provinciale Staten en het Europees Parlement. Ideeën zijn meer dan welkom!

Daarom het vriendelijk verzoek ook deze zomermaanden uw afdelingsorgaan te blijven of gaan sturen naar postbus 622, 2280 AP Rijswijk.

Venlo's Bulletin wekt bewondering vanwege de gigantische hoeveelheid advertenties. Liefst 17 pagina's in het blad. Voor de afdelingskas is dat een goudmijn! Hieruit spreekt duidelijk het saamhorigheidsgevoel binnen de afdelingen in onze meest zuidelijke provincie.

Het vertrek van Toeën Geeraets als voorzitter wordt betreurd. Toeën wist in het Bulletin politieke zaken en zijn visie daarop origineel en helder te verwoorden. Hij is opgevolgd door Jacques Hansen.

Eric Balemans, voorzitter van de afdeling Utrecht kijkt terug op de Kamerverkiezingen: 'Er staat onder leiding van Frits Bolkestein een nieuwe VVD. Een VVD die doorstroming en vernieuwing heeft doorgemaakt en met recht de titel Volkspartij in haar naam voert. 24,7% van degenen die (in Utrecht) hebben gestemd kozen voor de VVD. In 1994 20%.'

Ook in Utrecht speelde de lokale partij van "het fenomeen Henk Westbroek" een grote rol bij de raadsverkiezingen.

Han ter Heegde, wethouder te Voorburg schrijft over de door Provinciale Staten voorgestelde annexatie van een deel van zijn gemeente: 'dat ze voor zo'n vergaande variant zouden kiezen hadden wij niet verwacht. Te meer daar er volgend jaar Provinciale Statenverkiezingen zijn en de weerstand in de randgemeenten enorm is... Alleen al in de randgemeenten hebben 30.000 mensen op de VVD gestemd, maar of zij dat bij annexatie ook doen is echter zeer de vraag. Annexatie is niet meer van deze tijd, zeker niet in zo'n liberale omgeving

als Haaglanden...' 'Ons alternatief leidt tot verdere groei en bloei van de goede verhoudingen in Haaglanden...'

Etten-Leur zoekt leden voor een werkgroep die zich gaat bezighouden met inhoudelijke onderwerpen zoals de voorbereiding en het formuleren van amendementen of moties op beschrijvingsbrieven en verkiezingsprogramma's voor landelijke, provinciale en Europese verkiezingen. Een dergelijke oproep zien wij niet vaak. Maar is het niet buitengewoon belangrijk en democratisch om alle leden de kans te geven om zich te verdiepen in en mee te denken over de landelijke en internationale politiek?

De grote invloed van lokale partijen op de stembusuitslagen bij raad en Tweede Kamer wordt door Liberaal Vuur ('s-Gravenzande) onderstreept. Bij de Kamerverkiezingen werd de VVD daar echter de grootste partij met 36,2%. Redacteur Jan Staal analyseert: 'De grote winst van de VVD werd niet alleen behaald in de bebouwde kom, maar ook in het agrarisch deel van de stad. Veel tuinders hebben ingezien dat het landbouwbeleid ook anders kan. Het desastreuze wanbeleid van het CDA (Bukman) is door Van Aartsen omgezet in een positieve en moderne denkwijze. Deze omslag is door de agrariërs beloond, want de VVD behaalde onder deze bevolkingsgroep ongeveer 50% van de stemmen.'

Indien evenveel kiezers bij de raadsverkiezingen VVD hadden gestemd had de VVD 7 raadszetels gekregen in plaats van de huidige 5.

De Vrije Amsterdammer voorspelt veelbelovend: 'Amsterdam wordt de meest liberale stad van Nederland!' Een boeiende reeks uitspraken van Amsterdamse VVD-prominenten over de Kamerverkiezingen siert de cover. Zo noemde wethouder van Financiën Harry Groen het 'een lenteregen van kamerzetels. De enige regen die ik met gejuich begroet... De PvdA heeft nu in Amsterdam verloren, terwijl de VVD hier heeft gewonnen. De VVD Amsterdam zal doorgaan op de ingezette lijn: trots, vol zelfbewustzijn en in coördinatie met de nationale lijn.'

Wethouder Paulien Krikke, Economische Zaken, voegde daar aan toe: 'De tweede overwinning is, dat de CD uit de Kamer is verdwenen.'

Ferry Houterman, fractievoorzitter: 'Ik had al eens een historische uitslag meegemaakt (36 zetels in 1982), maar nu is een jongensdroom uitgekomen.'

Edward Asscher, kamercentralevoorzitter, beschouwt deze historische uitslag als erkenning voor al het werk dat Frits Bolkestein heeft verzet. 'Dit is de bekroning en al zijn opvolgers zullen aan dit resultaat worden gemeten.'

Uiteraard is de uiterst actieve Amsterdamse campagneleider Frits Huffnagel een gelukkig mens!

De Rijswijkse Kroniek kondigt bij monde van voorzitter Emiel Zandvliet aan dat regelmatig aan de leden zal worden gevraagd 'wat u van ons verwacht en waarmee of wanneer u ons eventueel zou willen ondersteunen. Het is deze informatie die wij als zeer waardevol beschouwen en die een basis zal vormen voor de communicatie en het beleidsplan 1998 - 2001.'

Rob Kooijman, voorzitter van de afdeling Dordrecht, is hoopvol gestemd door de grote groep jongeren die bij de Kamerverkiezingen VVD stemde. 'Als we naar het stemgedrag naar leeftijd kijken dan zien wij dat de VVD bij de jongeren in de leeftijdscategorie 18 - 35 de grootste partij is en daar kunnen we allemaal alleen maar blij om zijn, want wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.'

Ook in onze afdeling willen wij doorgaan met "jongeren" meer te betrekken bij onze activiteiten. In de raadsfractie hebben wij al een stuk verjonging kunnen realiseren, nu is het bestuur aan de beurt. In de komende ledenvergadering hopen wij een aantal opengevallen plaatsen op te kunnen vullen met een aantal jonge mensen.'

Vlissingen vierde na de laatste raadsverkiezingen feest. 'De oude hap herkozen en nog eens 50% gezinsuitbreiding op de koop toe. Een hoopvolle

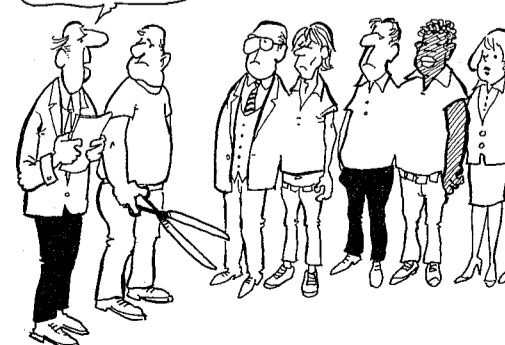
start... Wij verwachten dat er fractievolgers komen die met plezier mee denken en leren. Want een succes bij de verkiezingen in 2002 dient de komende 4 jaar verdiend te worden.'

Voorzitter Bert van Houten, Wageningen, heeft in zijn lustrumboodschap aandacht besteed aan de term 'tweedeling'.

'Steeds weer komt de term tweedeling terug in allerlei discussies. Daarvan zou sprake zijn in onze maatschappij. De ene keer gaat het dan over arm - rijk, de andere keer over allochtoon - autochtoon (dat is veelal hetzelfde), soms ook over jong - oud, dan weer over actieven - niet-actieven. Ook bezitters van eigen woningen - huurders komt voor. Het is niet moeilijk om nog enkele tientallen tegenstellingen aan te dragen. Maar een echte tweedeling? Maar een echte tweedeling? Elk onderscheid dat wordt gemaakt en elk helder kenmerk levert wel een tegenstelling op. Het is mijns inziens een modekreet.' Ten Houten vermoedt dat die tweedeling ontstaat in de maatschappijvisie van de waarnemer. Deze opvattingen zijn eerder te herleiden tot drie uitgangspunten, namelijk tot degenen die alles willen laten regelen door de staat, anderen weer door het geloof, en weer anderen willen alle verantwoordelijkheid bij het individu leggen.

'In werkelijkheid is onze samenleving een merkwaardig mengsel van deze driedeling in kernwaarden. Veel VVD'ers willen Paars II om sturing door individu + staat voort te zetten. Dat is een hoofdzaak in de verkiezingen. Bewust zijn van individuele vrijheid en verantwoordelijkheid. We zullen met elkaar moeten zorgen dat iedereen kan leren en blijven leren zodat het dragen van de - niet af te schuiven - verantwoordelijkheden zoveel mogelijk in de pas kan lopen met de eisen van de tijd en de omstandigheden.'

TWEEDELING MOETEN WE VOORKOMEN!

JUBILEUMEDITIE
VRIJHEID & DEMOCRATIE

JULI 1998

WV
D
10-3613061

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

verandering

Vijf maanden heeft de VVD in het centrum van de belangstelling gestaan. Vanaf de viering van het 50-jarig bestaan in januari tot aan de formatie zijn wij met onze partij volop in de schijnwerpers geweest. Daartoe was ook alle reden.

In januari vierden wij ons tiende lustrum met een symposium dat door 600 leden werd bezocht. Dat symposium stond in het teken van de toekomst. Wij mochten ons verheugen in een massale aanmelding voor deze bijeenkomst. Die avond vierden wij feest in alle zalen van Krasnapolsky, waarin enkele VVD-politici als artiesten optraden. De stemming was uitstekend.

Het laatste weekeinde van januari hebben wij gezamenlijk benut om een goed verkiezingsprogramma en een goede kandidatenlijst voor de Tweede Kamer samen te stellen. Ik denk nog steeds met genoegen terug aan de marathonzitting over het programma, waarin goed werd gediscussieerd.

In februari beleefden wij de campagnestart voor de gemeenteraadsverkiezingen. Overal in het land gingen vrijwilligers aan de slag om bekendheid te geven aan het lokale VVD-programma, werd er geplakt en gefolderd. Wij hebben u gesteund met grote verkiezingsavonden van Noord tot Zuid en van Oost tot West.

De beloning voor al uw inspanningen kwam met de uitslag op de avond van 4 maart. Voor de tweede achtereenvolgende keer won de VVD aanzienlijk. Het aantal VVD-raadszetels steeg van 1416 naar 1674! Daardoor is in het overgrote deel van de gemeenten de liberale invloed op het gemeentelijk beleid aanzienlijk toegenomen.

April stond in het teken van de landelijke campagne voor de Tweede-Kamerverkiezingen. Minder gunstige opiniepeilingen mochten onze inzet en werklust niet drukken. U heeft u niet van de wijs laten brengen. Met werkbezoeken, acties van de vele vrijwilligers en kandidaten, veel nieuws, persconferenties, grote avonden met onze politieke top onder leiding van Frits Bolkestein, talkshows en infotainment zijn wij tot en met de dag van de verkiezingen aan de weg blijven timmeren.

In mei kwam de beloning voor alle inspanningen voor een ieder die zich in de campagne heeft ingezet. Tegen alle verwachtingen van de peilingen in, die op het laatst varieerden tussen een winst van 2 tot maximaal 5 zetels, wonnen wij er 7. De VVD steeg naar 38 kamerzetels. Het hoogste ooit. Een prachtig jubileumgeschenk aan de partij.

In deze jubileumeditie kijken wij nog eenmaal terug op die glanzende start van de VVD in 1998. Mijn dank gaat naar allen uit die zich in het hele land hebben ingezet om van dit jubileumjaar iets heel bijzonders te maken.

Maar er is nog veel te winnen. Daarom beginnen wij nu al aan de voorbereidingen voor de verkiezingen van 1999. De afgelopen maanden hebben bewezen dat door keihard te werken en door duidelijk onze liberale ideeën over het voetlicht te brengen wij een uitstekende positie hebben bereikt.

partijvoorzitter.

JANUARI 1998

De VVD start haar jubileumjaar met in de eerste maand drie grote bijeenkomsten.

Op 24 januari wordt het 50-jarig bestaan van de partij gevierd. Amsterdam is de locatie. Voor het middagsymposium zijn zo veel aanvragen binnengekomen dat ruim de helft teleur moet worden gesteld. Er is nog serieus naar een andere locatie gezocht, maar de geschikte zalen zijn dan allang bezet. Gelukkig kunnen wel alle aanvragen worden gehonoreerd voor het feest dat 's avonds in Krasnapolsky losbarst. Ongeveer 1600 VVD'ers uit het hele land vertrekken naar de hoofdstad. Velen knopen er een overnachting aan vast, zodat tot in de kleine uurtjes kan worden door gefeest.

Evita Perons 'Don't cry for me, Argentina!' Monique en Bibi de Vries plus Hella Voûte gaan uit hun bol als Linda, Roos en Jessica. Loek Hermans en Jan Kamminga treden tot grote hilariteit van de zaal op als The Blues Brothers. En Gerrit Zalm bewijst overduidelijk dat een minister van Financiën geen droogstoppel hoeft te zijn. In het stampvolle Kras-café houdt hij de ene conference na de andere. Diep in de nacht gaat het grootste deel van de gasten huiswaarts, maar een paar honderd blijven slapen om bij een uitbundig ontbijt nog wat na te genieten.

30 januari 1998

De ernst is teruggekeerd. Onder voorzitterschap van Willem Hoekzema en Rolf Haafkens wordt non stop 14 uur vergaderd over het ontwerpverkiezingspro-

v.l.n.r. Edward Asscher, Johann Olav Koss, Frits Bolkestein en Willem Hoekzema met de UNICEF-cheque (foto: Theo Meijer)

Hella Voûte, Bibi en Monique de Vries als 'Linda, Roos en Jessica' (foto: Frank Fahrner)

Aan alle elementen is vandaag gedacht: een goed symposium over de toekomst van het liberalisme; een cheque voor UNICEF, die door Johann Olav Koss persoonlijk in ontvangst wordt genomen en een bruissend feest.

Henk Vonhoff presenteert zijn jubileumboek: 'Liberalen onder één dak,' dat tot grote vreugde van zijn rechterhand tijdens de wordingsprocedure, Lucas Osterholt, toch nog op tijd gereed kwam. En tot grote voldoening van Vonhoff al geheel is uitverkocht. Alle nog levende fractie- en partijvoorzitters worden in Krasnapolsky op het podium geroepen en ontvangen een exemplaar.

Daarna koude en warme buffetten in vele zalen, maar hoogtepunten zijn toch de optredens van onze eigen politici. In alle stilte hebben zij geoefend: Annemarie Jorritsma krijgt een ovatie voor haar vertolking van

gramma voor de Tweede Kamer. De programmacommissie-Linschoten heeft een knap stuk werk geleverd, waar de partij vandaag gretig haar tanden inzet. Klaas Groenveld, directeur Teldersstichting en commissielid, blijkt een veelzijdige vraagbaak. De meeste antwoorden geeft hij zo uit zijn hoofd. De vele amendementen, die wekenlang door het algemeen secretariaat zelfs op zondagen werden verwerkt, zorgen voor pittige discussies. Vooral over de duur van de WW, het minimumloon, euthanasie, adoptie en kinderopvang.

Onverdroten gaat men in goede sfeer verder. De vergadering loopt door terwijl de afgevaardigden in etappes zich op de heerlijke Indische hap in Papendal stortten. Tegen half één 's nachts laat Willem Hoekzema de voorzittershamer voor de laatste keer vallen. Er is een programma. Een goed programma. De partij heeft gesproken. Met holle ogen en stram van het zitten spoedt een ieder zich naar de bar of gelijk naar bed.

31 januari 1998

De kandidatenlijst of het verhaal van de drie kleine biggetjes?

Eerst de kandidatenlijst. Het spreekt vanzelf dat Frits Bolkestein met algemene stemmen wordt gekozen. Dat gebeurt echter pas nadat de narigheid van de proeven met het elektronisch stemmen achter de rug is. Ondanks de heel grondige voorbereiding blijken er nogal wat mankementen aan het systeem. Directeur Daan Zwart had voor de zekerheid wel alle stembiljetten bij zich, maar de nachtmerrie van nóg zo'n langdurige vergadering met nog veel meer stemmingen hing hem even boven het hoofd. Alles went, ook elektronisch stemmen.

De kandidaatkamerleden worden afgevoerd naar het Gelredome voor een gezellig dagje. Dat lijkt in de toekomst overbodig, want sinds er GSM-metjes bestaan bleven zij goed op de hoogte. Dus ook van de komst van de vrouwenactiegroep van varkenshouders. Willem Hoekzema stond met een big stevig in de armen geklemd op het podium en sprak de historische woorden: 'Als mijn vader dit nog had mogen zien!' Voor de positie van de vrouwen was begrip, minder voor de drie achtergelaten biggetjes. Zij werden weggehaald door AID-mensen met maskers en in witte pakken. Men wist namelijk niet of de biggen uit besmet gebied kwamen. Met hen is het goed afgelopen. Het nieuwe kamerlid Gert Jan Oplaat weet te melden dat de biggetjes inmiddels zijn genoemd naar Frits, Erica en Jozias. Zij mogen blijven leven, mede door de inzet van de Stichting Wakker Dier. Tijdens het vervoer naar de kinderboerderij zijn ze tijdens nog eenmaal ontsnapt en hebben ze enkele mensen bij hun vangst een nat pak bezorgd.

Dan is aan het eind van de middag de glorieuze zaalintocht van alle kandidaten tot en met de nummers 62. Allemaal op het podium, allemaal bloemen. Frits Bolkestein sloot af met een maidenspeech. Nu is hij officieel politiek leider.

ONNEKE SAMENWERKING

JOVD - VVD

TIJDENS VERKIEZINGSCAMPAGNES

Door Ciska Scheidel, voorzitter JOVD

De formatieperiode biedt de mogelijkheid terug te kijken op een succesvol jaar, vol met geslaagde activiteiten. Niet alleen van de VVD, maar zeker ook van de JOVD. In de periode voor de verkiezingen richtte de JOVD zich op drie verschillende activiteiten: de politieke stellingname, de liberale jongerendag en de verkiezingscafés.

Ciska Scheidel,
voorzitter JOVD
(foto: Bram Visser)

De JOVD stelt elke vier jaar een soort verkiezingsprogramma op, het Politieke Kernpunten Programma (PKP). Het PKP dient als leidraad voor de politieke stellingname van de JOVD in de komende vier jaar. Het PKP werd in oktober aan de pers gepresenteerd en oogste veel belangstelling. Vooral het streven van de JOVD naar een monarchie waarin de politieke bevoegdheden alleen voorbehouden zijn aan democratisch gekozen burgers, zorgde voor enige opschudding. Maar ook andere standpunten van de JOVD, bijvoorbeeld over medisch ethische kwesties, het kostwinnerschap, de opvoeding van kinderen, het onderwijs, de 24-uurs economie en het asielbeleid, kregen veel aandacht. Nog geen week later presenteerde de VVD haar verkiezingsprogramma 'Investeren in de toekomst'. Voor de presentatie hiervan, sprak de JOVD tot tweemaal toe met de verkiezingsprogrammacommissie van de VVD. In augustus nam oud-JOVD'er en voorzitter van de commissie, Robin Linschoten, een tienpuntenplan van de JOVD in ontvangst. Veel punten zijn teruggekeerd in het VVD-verkiezingsprogramma. Op bepaalde aspecten blijven de JOVD en de VVD evenwel van mening verschillen over de invulling van het liberalisme. De gastvrijheid waarmee de JOVD ontvangen is, maakt echter duidelijk dat de overeenkomsten opwegen tegen deze verschillen. In dat opzicht was de samenwerking tussen de VVD en de JOVD tijdens de afgelopen verkiezingscampagnes redelijk uniek. Al snel kozen de twee organisaties voor een constructieve samenwerking, waarbij de zelfstandigheid van de organisaties niet uit het oog werd verloren.

LIBERALE JONGERENDAG BEREIKTE VELEN

Deze samenwerking heeft ook geleid tot de gezamenlijke organisatie van de Liberale Jongerenmeeting op 3 mei. De twee organisaties hebben hun krachten gebundeld om zo veel mogelijk jongeren aan te spreken. Tijdens de liberale jongerendag moesten (kandidaat)kamerleden het opnemen tegen een kritisch publiek en wisselden vele prominente VVD'ers en JOVD'ers in werkgroepen met de zaal van gedachten over zaken die jongeren interesseren. De geweldige opkomst en de vele perspubliciteit maakten de Jongerenmeeting tot een groot succes. Het informele karakter, dat nadrukkelijker dan bij eerdere jongerendagen aanwezig was, sprak vele JOVD'ers, VVD'ers en hun introducés aan.

VERKIEZINGSCAFÉS MET INFORMEEL KARAKTER

Naast deze succesvolle liberale jongerendag organiseerde de JOVD tijdens de verkiezingscampagnes tien grote verkiezingscafés in het hele land. Deze cafés zijn ook door jonge VVD'ers druk bezocht. In december vond het eerste verkiezingscafé in Den Haag plaats. Tijdens de cafés stond het informele karakter en het contact met het publiek centraal. Hoewel enkele politici in eerste instantie wat onwennig plaatsnamen op een barkruk om de discussie aan te gaan, leverde deze opzet zeer interessante discussies op. De verkiezingscafés boden volop de mogelijkheid de doelstelling van de JOVD, het bevorderen van de politieke meningsvorming en participatie van jongeren, te realiseren.

De JOVD heeft tijdens de verkiezingscampagnes nog vele andere activiteiten georganiseerd, maar bovenstaande illustreren de unieke samenwerking tussen de JOVD en de VVD het best.

Gedurende mijn voorzittersperiode heb ik ernaar gestreefd de krachten van de JOVD en de VVD te bundelen op terreinen waar dit mogelijk is, zonder de organisatorische en politieke onafhankelijkheid van de JOVD uit het oog te verliezen. Deze vorm van samenwerking heeft de steun van het VVD-hoofdbestuur. Het opzetten van samenwerkingsprojecten, zoals de ontbijten en werkbezoeken, concreetiseren dit. De projecten bieden de mogelijkheid elkaar goed te leren kennen. De onafhankelijkheid van de JOVD blijft evenwel van belang. De nadruk hierop wordt nog wel eens verkeerd begrepen. De onafhankelijkheid stelt de JOVD in staat jongeren te trekken die nog geen keuze voor een politieke partij hebben gemaakt, maar zich wel tot het liberalisme aangetrokken voelen. Deze jongeren krijgen binnen de JOVD de mogelijkheid zich breed te oriënteren en hun mening nader te vormen, alvorens zich vast te leggen. Velen van hen wijken vervolgens uit naar de VVD. De JOVD is als het ware een springplank, de

VVD is één van de zachte kussens waarop een oud-JOVD'er kan belanden.

Deze springplankfunctie van de JOVD heeft het VVD-hoofdbestuur ingezien en om die reden is er voor gekozen nieuwe samenwerkingsprojecten op te zetten. Als landelijk voorzitter zal ik deze initiatieven niet meer begeleiden, omdat vanaf 21 juni de voorzittershamer van de JOVD in handen is van Robin Bremekamp.

FEBRUARI 1998

Voor de buitenwereld leek de rust even weer te keren in de partij. Niets is minder waar. Zowel in het land als op het algemeen secretariaat werden de laatste voorbereidingen getroffen voor de twee verkiezingen van 4 maart en 6 mei. De Landelijke PR-commissie brak zich het hoofd daar al maanden over, maar nu moesten de laatste puntjes op de i worden gezet. Centraal moesten de grote avonden staan met Frits Bolkestein plus andere VVD-bewindslieden en Kamerleden, met infotainment: interviews en muziek. Het land is opgedeeld in vier gewesten. Andere taken worden aan de kant geschoven. Petra Ginjaar heeft de algemene campagneleiding vanuit het algemeen

Elisabeth Gans, baken van LPC, en Petra Ginjaar (foto: Theo Meijer)

secretariaat. Elisabeth Gans - het vertrouwensbaken van de LPC, Petra en Reny - krijgt tuut-oren van de telefoontjes over campagnemateriaal, over zaalhuren, over kraampjes... Kortom over alles wat met het circus dat elke campagne is, te maken heeft. Kantooruren bestonden al sinds november niet meer. En met lede ogen, maar wel met begrip voor het belang van een sterk campagneteam, verschuift Daan Zwart een aantal van zijn mensen naar het campagnekamp. Buitenstaanders kunnen zich geen voorstelling maken hoeveel improvisatie noodzakelijk is naast de plannings, die tijdig waren gebeurd. Eén voorbeeld: wat doe je met een volle zaal mensen als die plotseling

Annemarie Jorritsma en Frits Bolkestein tijdens een grote avond in de talkshow van Kees Mijnten (foto: Theo Meijer)

moet worden ontruimd? Petra Ginjaar wacht met haar boek: 'Campagne: Zoete Dromen en Nachtmerries' tot na de verkiezingen van volgend jaar. In de Tweede Kamer wordt met een kleine club getrouwen rondom Frits Bolkestein over de inhoudelijke kant gesproken. Daar worden die zaken verder uitgewerkt. Ernst van Splunter schrijft binnen enkele maanden twee huis-aan-huis-kranten. Het moet worden gezegd: de samenwerking tussen de beleidsmedewerkers in de Kamer en op de Gracht loopt als een trein. In het pakhuis in Katwijk sjouwt Hans Alberts onvermoeibaar met stapels campagnemateriaal.

De start van de Gemeenteraadscampagne in het Arnhemse Musis Sacrum op 6 februari loopt als een trein. De kop is eraf. Dan dendert de VVD-promotietrein verder. Bij tegenslag is er geen tijd om stil te staan, want morgen wachten weer andere evenementen. In het hele land wordt geplakt en gefoldeerd. Alleen Drenthe - los van Assen - kan na de herindeling eind 1997 het nog even rustig aan doen. Dat levert de Drentse Marga Lubbers in de LPC jaloerse blikken op. In deze campagne is het de bedoeling plaatselijke en regionale VVD-coryfeeën samen te laten optreden met de landelijke top. Eenheid in de boodschap; eenheid in de uitstraling!

MAART 1998

De beloning is zoet. Al geloven wij dat nog niet tijdens de uitslagenavond, want die wordt danig verminkt door verkeerde commentaren op de televisie. Het CDA zou gewonnen hebben? Frits Bolkestein voelt in het VVD-bastiljon in Lelystad als eerste natigheid. Al bij de eerste commentaren tracht hij deze vergissing voor de camera ongedaan te maken, maar de commentaren blijven hardnekkig die hele avond vanuit een verkeerd vertrekpunt. De kranten de vol-

Kick Dolk actief in Ede (foto: Arie Nijhof)

gende morgen doen het ons pas écht geloven. Meer dan 200 zetels winst voor de VVD! In de hoofdbestuursvergadering kwam de voorzitter van de Bestuurdersvereniging Ed Haaksman glunderend met taart binnen. Hij maakte de volgende analyse:

POLITIEKE KAART IS MEER BLAUW GEWORDEN

door Ed Haaksman,
voorzitter Bestuurdersvereniging

(Het is passend om vooraf de opmerking te maken, dat in 63 van de 548 gemeenten niet is gestemd vanwege gemeentelijke herindelingen. Dit betekent, dat circa 1 miljoen kiesgerechtigden niet heeft kunnen meestemmen.)

Ed Haaksman,
voorzitter
Bestuurdersvereniging
(foto: Theo Meijer)

De politieke kaart van ons land is op 4 maart jl. aanzienlijk meer blauw geworden. De

VVD won vooral in Noord- en Zuid-Holland. In totaal 213 raadsleden extra zullen de VVD representeren in de 485 gemeenteraden, die nu aan zet waren.

Van 1416 naar 1674 raadsleden, een flinke toename van leden van onze bestuurdersvereniging, die nodig was om de gevolgen van Drentse en Brabantse herindelingen op te vangen.

Rotterdam, Haarlemmermeer en Almere boekten uitstekende resultaten. In christelijke bolwerken, zoals Nunspeet, Tholen, Rijssen en Katwijk werd door de VVD goed gescoord. In veel gemeenten werd één zetel extra winst binnengesleept. Daarnaast werd in een tiental gemeenten nog steeds niet door de VVD deelgenomen aan de lokale verkiezingen. De partij, de kamercentrales, zullen hieraan de volgende keer iets moeten doen.

In Zandvoort werd de hoogste winst geboekt, 13,3%. In Zeewolde viel de VVD bijna 18% terug. Naarden, Loosdrecht en Wassenaar hebben de beste VVD-score.

D66 decimeerde, de PvdA won evenals de VVD, het CDA verloor enige tientallen raadszetels; Groen Links en de SP stegen gestaag in de raden.

DE OPKOMST...

Urk, Schiermonnikoog en Ameland hebben een hoge score behaald, als het gaat om het opkomstpercentage, ca. 90%. Een prima resultaat als dat vergeleken wordt met grote gemeenten zoals Amsterdam, Eindhoven en Den Haag, die tussen 45 en 50% uitkwamen.

De langere avondopenstelling van de stembureaus was een succes, veel mensen stemden aan het eind van de dag. Sinds de afschaffing van de opkomstplicht in 1970 is het opkomstpercentage van gemiddeld landelijk 59,5% niet eerder zo laag geweest. In 1994 was het laagterecord circa 65% en toen gruwden we al.

Die lage opkomst zegt iets over de verhouding tussen kiezer en gekozenen. Is het desinteresse of tevredenheid van de kiezer? De lage opkomstcijfers bij de gemeenteraadsverkiezingen worden te gemakkelijk uitgelegd als een teken van afgenomen betrokkenheid.

COLLEGEVORMING...

Van groot belang bij collegevorming is de persoon en de inhoud. Persoonlijke relaties, opgebouwd in een periode van 4 jaar, binnen een gekozen raad zijn cruciaal. Als de VVD-fractie bijdraagt aan een positieve sfeer in de raad, in de commissies, en daarbuiten, dan is dat een pluspunt.

Andere partijen volgen dit nauwlettend en wij omgekeerd. Letten we op beleidsinhoudelijke zaken dan is een aantal thema's relevant als het gaat om collegevorming. Ik noem inkomensbeleid (armoede, mini-

ma, kwijtschelding), belastingtarieven, werkgelegenheid en arbeidsmarktparticipatie, infrastructuur (parkeren, investeren in binnenstad, verkeer/vervoer) en minderheden.

WETHOUDESGROEI...

In 72 gemeenten zijn wij als VVD de grootste partij; in andere gemeenten zijn we danig gegroeid. In de vorige raadsperiode leverde de VVD 18% van de wethouders, sinds 14 april is dit percentage gestegen tot 19,6. We leveren 30 wethouders meer, nu dus 338 van de in totaal 1726 (zie staatje). Dit vergroot de liberale slagkracht in het dagelijks besturen van een flink aantal gemeenten.

staatje VNG

Wethouders naar politieke partij in 1997 en 1998

Partij	1997		1998	
	%	abs.	%	abs.
CDA	29,7	507	28,8	483
PvdA	20,7	354	23,3	402
VVD	18,0	308	19,6	338
D66	6,9	117	2,3	40
Lokale partijen	18,2	311	19,4	335
GroenLinks	1,5	25	2,4	41
SGP/GPV/RPF	3,7	61	4,0	70
Overige	1,4	25	0,4	7
		1708		1726

Wethouders naar politieke partij in 1997 en 1998

'Er is de afgelopen 50 jaar veel veranderd. Zo is de positie van de vrouw aanzienlijk verbeterd, de participatie in de samenleving vergroot en de economische zelfstandigheid steeds meer een feit. De onafhankelijkheid en vrijheid van vrouwen wordt steeds groter. Maar is de cultuur nu echt veranderd?

De doelstellingen van de Organisatie zoals geformuleerd in

Ineke van Ark-Hessing (foto: Ruud Visser, fotobureau Meijer)

1953 zijn wat betreft het vergroten van de participatie en de integratie van vrouwen in bestuurlijke, maatschappelijk en politieke functies nog steeds onvoldoende gehaald.

SANDWICHGENERATIE

Veel mannen en vrouwen zien ouderschap en zorgtaken nog steeds als een individuele verantwoordelijkheid van vrouwen. Nog steeds haakt de helft van de hoog opgeleide vrouwen af in het arbeidsproces omdat ze kinderen krijgt. De keuze voor het krijgen van kinderen wordt steeds vaker uitgesteld omdat vrouwen weten dat zij dan beperkt worden in hun carrièremogelijkheden. Met 29 is de gemiddelde leeftijd dat vrouwen kinderen krijgen in Nederland de hoogste ter wereld. Om niet te spreken van de vrouwen die na de zorg voor hun kinderen vervolgens (en soms gelijktijdig) ook de zorg voor hun ouders op zich nemen. Deze vrouwen haken soms alsnog af in het arbeidsproces. Niet voor niets wordt die generatie de "sandwich"-generatie genoemd.

In de toekomst moet een cultuur te komen waarin mannen en vrouwen gelijke keuzen kunnen maken over het verdelen van arbeid en zorg, zodanig dat de balans niet door hoeft te slaan naar één kant, nl. zorgen of carrière.

Waar liberalen verplicht zijn te investeren in de generaties na ons moeten wij ook investeren in het verbeteren en versterken van de mogelijkheden voor mannen en vrouwen om de arbeids- en zorgtaken op een goede manier te verdelen!

In de toekomst moet optimaal gebruik worden gemaakt van de specifieke eigenschappen van vrouwen en mannen. Het moet vanzelfsprekend worden dat ook vrouwen op besluitvormende posities komen, zowel in het bedrijfsleven als in de politiek.

Mijn conclusie is dat we er nog lang niet zijn. Er is nog veel te doen.

Hoewel bij de PvdA de vrouwenorganisatie is verdwenen, heeft de Organisatie Vrouwen in de VVD nog een duidelijke functie binnen de Partij. De Organisatie wil met alle gremia binnen de partij meer samenwerking en een groter draagvlak tot stand brengen om te komen tot een grotere integratie en participatie van vrouwen in de partij.

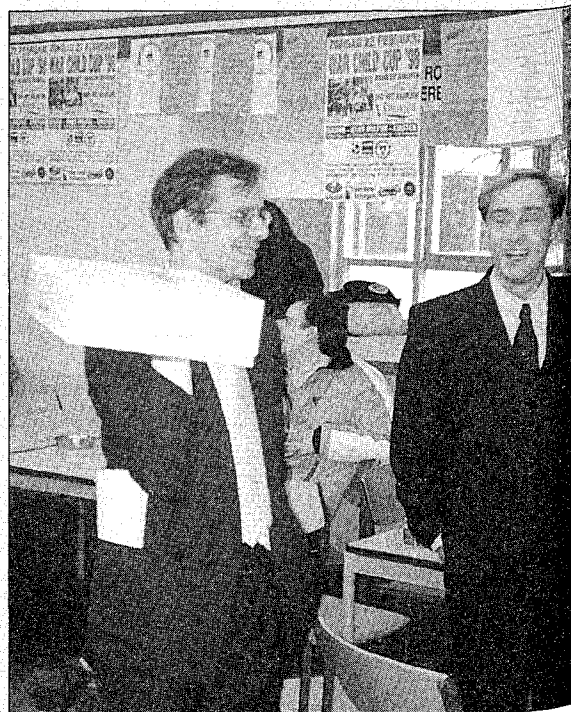
De Organisatie Vrouwen in de VVD zal haar netwerken uitbreiden, de contacten met de Kamercentrales versterken en de samenwerking met de partij intensiveren. Als onze doelstellingen vanzelfsprekend zijn geworden, er evenveel vrouwen en mannen in de politiek en op besluitvormende functies zullen zitten, zal de Organisatie bereikt hebben wat zij eigenlijk graag wil: "Overbodig worden". Pas dan zullen we opnieuw de positie van de Organisatie bekijken. Misschien komt de cirkel dan, gezien de doelstelling bij de oprichting, nog eens rond!

APRIL 1998

Terwijl in de gemeenten de collegevorming in volle gang is, wordt door bestuur, Landelijke PR-Commissie (LPC) en alle campagnisten de grote slag om de kamerzetels voorbereid. De gemeentenuitslagen waren 'leuk', een goede opmars! Maar lokale partijen hebben het verwachtingspatroon voor de uitslag van de landelijke verkiezingen wat vertroebeld. Even dreigt een dip. De opiniepolls tonen niet meer de grote zetelwinst van de afgelopen jaren. Ook lijkt binnen de partij tijdelijk een soort matheid te zijn geslopen, een onverklaarbare lusteloosheid. Het leven in niemandsland, tussen twee verkiezingen, is een onaangename ervaring. Maar de tweede race is nog niet gelopen, die moet nog starten. Met de Paasdagen verzamelt een ieder nieuwe energie. Even is er dan tijd voor het thuisfront.

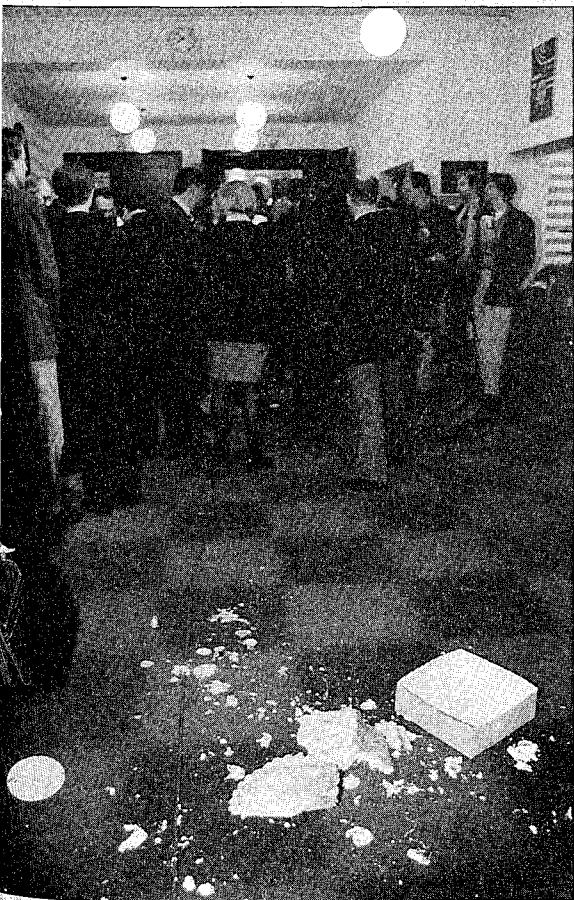
Op 17 april is de landelijke campagnestart. Maar vlak al die activiteiten van al onze mensen in het land niet uit: werkbezoeken, folderen, VVD-marktkraampjes, fora... dat alles wordt verzorgd door de onmisbare, dierbare harde kern in onze achterban. Mensen die nu naamloos blijven, maar die onnoemelijk veel hebben bijgedragen aan het succesvolle eindresultaat. In Haarlem wordt op die 17de april de tweede reeks van Grote Avonden gestart. Bij aankomst wordt de oranje VVD-bus met VVD-prominenten 'enthousiast' onthaald. Op het grote scherm in de zaal ziet men de bekogeling met taart en eieren door taxichauffeurs die het op Annemarie Jorritsma hebben voorzien. Gerrit Zalm kan met zijn jasje naar de stomerij en aan de nylons van Hella Voûte kleven nog de taartklodders. Op het podium haalt Annemarie Jorritsma

Taart geschonken (door Frank de Gave) en taart gegooid (door actievoerders) (foto: Frank Fahner)

een heel ei uit haar vestzak, legt dat voor zich op tafel en maakt excuses aan haar collega's voor dit gebeuren. Kees Mijnten presenteert met zwier zijn talkshow en Guus Meeuwis zingt met een mee deinende zaal de sterren van de hemel. 'Het was een nacht...' Tja, dat kun je wel zeggen...

De studentencafés worden rond goede thema's gehouden. Het reclamebureau Noordervliet & Winninghoff geeft met prachtig drukwerk voor de jongerendag in mei een nieuwe prikkel. De Internetsites van Vincent Hoek worden veelvuldig geraadpleegd en menig afdeling koppelt de eigen site daaraan. De Noord-Hollander Arie Wim Boer (LPC) heeft voor

het hele land eigen partij-gimmicks in de verkoop. Een andere LPC'er, Rein Verdijk, levert de kamercentrales decorachtergronden. Zo boort iedereen zijn eigen talenten en relaties aan.

In de Tweede Kamer vindt iedere ochtend een persconferentie plaats met één van de VVD-bewindslieden. Er zal nieuws komen; elke dag zal er VVD-nieuws zijn. Ook in de Tweede Kamer komen de medewerkers vroeger en gaan later weg. Vermoedelijk zijn ze nú nog te overhoren over de verschillen tussen ons verkiezingsprogramma en dat van andere partijen.

Maar toch... ondanks al die inzet blijven de polls teruglopen of stabiliseren zich. Laat niemand zeggen

dat het een makkelijke campagne is. Willem Hoekzema en Frits Bolkestein blijven prikkelen en activeren. Wél lezen wij als opsteker dat de VVD de meest professionele campagne voert, de meest uitvoerige campagnesites op Internet heeft, en dat onze partij veruit het meest in het nieuws is. Daarom gaat het toch? De liberale standpunten duidelijk over het voetlicht brengen, maar dan willen wij ook die zetels!

Tegelijkertijd worden de campagnes van de andere partijen zoveel mogelijk gevolgd. Al is er weinig te "volgen", want veel partijen hebben juist de campagneformule van de VVD met infotainment van vier jaar geleden overgenomen.

Aan het eind van deze maand hebben de collegevormingen in de meeste gemeenten plaats gevonden. Ook in onze hoofdstad zit de VVD weer in het college.

PAULINE KRİKKE: HET AMSTERDAMSE VVD-TEGENTRAAK IN BEELD, BEZETTING

door Michiel Krom

De VVD scoorde bij de gemeenteraads- en Tweede Kamerverkiezingen in 1998 beter dan ooit. Zowel lokaal als landelijk is hard aan de campagnes getrokken. De Amsterdamse VVD bleef volop in beeld met de organisatie van ludieke acties, de bezetting van kramen en het plaatsen van posters. Met behulp van vele vrijwilligers voerden de Amsterdammers vooral een inhoudelijke campagne. Dit sloeg aan en mede dankzij de vele VVD-stemmers doet de partij inmiddels opnieuw mee aan het college.

**Pauline Krikke,
VVD-wethouder
Economische Zaken
te Amsterdam
(foto: De Telegraaf)**

Pauline Krikke, wethouder Economische Zaken: 'Amsterdam is een stad om in te wonen en in te werken. Daarom gaven wij aan deze combinatie prioriteit. Tijdens de campagne stonden vooral thema's centraal die wij ook in ons beleid uitdragen. In feite voeren wij met de uitvoering van dat beleid **permanent campagne**. In Amsterdam was het essentieel dat wij tijdens onze campagne de discussie konden smoren dat de VVD geen sociaal gezicht zou hebben. Wij hebben één van de uitgangspunten van onze partij extra naar voren gehaald: sociale rechtvaardig-

heid. Mede door een aanzet van Ferry Houterman (VVD-fractievoorzitter in Amsterdam) hebben wij als VVD in de hoofdstad het thema armoedebeleid voor de verkiezingen op de agenda gezet. Juist in Amsterdam wonen veel mensen die het niet zo breed hebben. Juist zij verdienen een steuntje in de rug. Ik moet zeggen dat vooral andere partijen in eerste instantie niet konden geloven dat wij met dit onderwerp kwamen. Door het debat aan te gaan wisten wij het waandenkbeeld weg te halen dat alleen partijen als PvdA en Groen Links zich wat van armoede aantrekken.'

STEUN VOOR KLEINE WINKELIERS DIE KNEL ZITTEN

'Het economisch klimaat in Amsterdam is uiteraard ook een belangrijk VVD campagne-issue geweest. Wij kiezen voor een economisch gezonde stad waar grote (ook buitenlandse) bedrijven zich kunnen vestigen en waar de industrie een duidelijk herkenbare plek heeft.

Naast de vele grote bedrijven die wij hier gelukkig hebben, willen wij kleine zelfstandige winkeliers steunen, die in de knel zitten. Met het actieplan "werk aan de winkel" zorgen wij ervoor dat winkelstraten weer op de kaart komen en een aanzuigende werking op de consument hebben. Het aantal kleinere winkels in Amsterdam is namelijk teruggelopen en dat is niet goed voor de sociale samenhang in de wijken. Ouderen moeten dicht bij huis hun dagelijkse boodschappen kunnen doen. Het bestaan van kleinschalige detailhandel en de loop van bewoners van en naar die buurtwinkels geeft ook nog eens "extra ogen op de weg." In het actieplan schenken wij bovendien ruim aandacht aan de beveiliging van winkeliers, want zij voelen zich soms niet echt veilig. Het gaat om het bevorderen van werkgelegenheid en om het wonen in prettige en veilige buurten.'

AANSLUITING BIJ NEDERLANDSE SAMENLEVING

'Het onderwerp multiculturele samenleving stond bij de laatste campagnes hoog op de agenda. Ongeveer de helft van de jongeren in Amsterdam heeft een of twee ouders die niet uit Nederland komen. De uitdaging voor de komende tijd is dat iedereen aansluit bij de Nederlandse samenleving. Als je die aansluiting mist, vormt dat een bedreiging voor de samenleving. Vanuit mijn optiek is het niet zo dat integratie betekent dat iedereen zich maar moet aanpassen aan jouw eigen waarden. Integratie kan niet eenzijdig plaatsvinden. Het is een proces van twee kanten. Als mensen zich niet meer betrokken voelen bij wat je als politiek neerzet, zullen zij zich ook niet gebonden voelen aan de Nederlandse samenleving. Helaas zie je bij alle politieke partijen dat mensen afkomstig uit andere culturen in de achterban zijn ondervertegenwoordigd. Tijdens de campagne hebben wij hier veel

aandacht aan geschonken. Maar ik hoop dat wij de komende vier jaar mensen met allerlei achtergrond nog meer bij de VVD kunnen betrekken.'

MEDIABELANGSTELLING DOOR INHOUDELIJKE CAMPAGNES

'Het ging in Amsterdam dus om een inhoudelijke campagne. Ik denk dat dit hier niet anders kan. Wij hebben een goed platform om de inhoudelijke discussie te voeren. De lokale media zijn hier zeer actief. Ook de landelijke media hebben veel belangstelling voor Amsterdam. Maar zo'n campagne moet wel ergens over gaan. Voor het uitdragen van de inhoudelijke discussie hebben wij in de VVD-Amsterdam gelukkig enorm veel vrijwilligers die de aandacht op onze partij weten te vestigen. Zonder vrijwilligers kan een politieke partij niet draaien. Na de uitvoerige gemeenteraadscampagne hebben zij de campagne actief doorgezet voor de Tweede Kamerverkiezingen. En daarbij wordt op iedereen een beroep gedaan. Ik sta zelf nog steeds graag in kraampjes, want het directe contact met het publiek blijft belangrijk en het is gewoon leuk om te doen. Wij hebben ook veel mensen nodig voor de stadsdeelraden. In Amsterdam heb je het dan over tachtig mensen. Daaromheen zijn weer leden nodig die in afdelingsbesturen willen zitten. Wij koesteren ons actieve kader zorgvuldig. Wij organiseren bijvoorbeeld themabijeenkomsten voor liberale stadsdeelraadsleden ('Libra') en maken afspraken over te volgen strategieën binnen en buiten de campagne. Een groot succes blijft ook ons goed bezochte traditionele wekelijkse politieke café op het Leidseplein.'

REIN VERDIJK - NU FRACTIEVOOR-
ZITTER IN NIJMEGEN -
TWEDE DEGENNIA ENTHOUSIASTE
VVD-PUBLIC RELATIONS

door Marcel Gerritsen

Dit jaar is het precies twintig jaar geleden dat Rein Verdijk, secretaris van de Kamercentrale Gelderland belast met public relations en tevens lid van de Landelijke PR-Commissie (LPC), als propagandist actief werd. De mensen van

Rein Verdijk,
voorzitter VVD-fractie
Nijmegen

onze landelijke PR-Commissie vormen de ruggraat van onze partij. Rein is in die periode ook nog twee jaar hoofdbestuurslid geweest, uiteraard op PR-gebied. Rein is PR in hart en nieren, iets dat gezien zijn achtergrond - Rein Verdijk is van oorsprong grafisch ontwerper - niet echt verbazing wekt.

Met veel genoegen kijkt de LPC'er terug op de afgelopen campagne voor de Tweede-Kamerverkiezingen: 'Na lange tijd konden we als partij eindelijk een keer goed scoren. Een resultaat waar we bijzonder trots op zijn, maar waarin we wel fors hebben moeten investeren.'

Rein Verdijk legt uit dat de kamercentrale Gelderland met tachtig afdelingen en elf ondercentrales niet alleen omvangrijk is maar ook buitengewoon uitgestrekt. 'Van het ene uiterste puntje naar het andere in onze kamercentrale is een afstand van honderdvijfentwintig kilometer.' Dat betekent dat het goed communiceren tussen kamercentrale en ondercentrales of afdelingen niet altijd even eenvoudig is.

Een complicerende factor is dat PR-mensen in de regel een drukke baan hebben. 'Ondanks dat kun je altijd op hen rekenen' zo is de ervaring van Rein Verdijk, "alleen wil het nog wel eens problemen opleveren om al deze mensen snel te informeren over nieuwe activiteiten. Een goed netwerk is dan ook absoluut noodzakelijk.'

Veel waardering spreekt hij uit voor de steun van het algemeen secretariaat. 'Dagelijks kun je op de Koninginnegracht terecht. Zelfs op paaszaterdag heb ik mensen van het secretariaat mogen lastig vallen in verband met de campagne. En op tweede paasdag wisten zij mij nog te vinden! Je weet je altijd door het secretariaat gesteund.'

EERSTE RECLAME VIA EEN PUBLIEKE TV-ZENDER

Opnieuw heeft de VVD in dit deel van het land getracht om weer een originele campagne te voeren. Zo was het, in tegenstelling tot andere berichten, niet de Socialistische Partij die het eerst gebruik maakte van een publieke tv-zender maar de VVD. 'De kamercentrale Gelderland van de VVD is twintig dagen voor de gemeenteraadsverkiezingen en voor de Tweede-Kamerverkiezingen gestart met een tv-commercial op TV-Gelderland, een goed bekeken regionale zender. Ieder moment dat de klok op tv werd getoond, was daaronder een boodschap van de VVD te vinden.' Deze actie heeft volgens Rein Verdijk veel waardering geooft.'

Een andere VVD-actie betrof een kalender in de vorm van een pauw. Aanleiding voor deze actie is een campagne gericht op de inwoners van Nijmegen waarbij wordt gemeld dat Nijmegen, dat momenteel één grote bouwput is, na de werkzaamheden weer een prachtige stad wordt. Bij deze campagne heeft de gemeente gebruik gemaakt van een kostbaar ont-

werp in de vorm van een gestileerde pauw, die volgens Rein Verdijk meer weg heeft van een kale diepvrieskip. De VVD-Nijmegen heeft vervolgens onder de kiezers een staande kalender met een pauw erop verspreid waarvan op de achterkant de kandidaten van de VVD in Nijmegen prijken. Ook deze actie leverde positieve reacties op.

Desalniettemin viel de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen enigszins tegen: 'In tegenstelling tot veertienduizend VVD-stemmen bij de Tweede-Kamerverkiezingen haalden we bij de gemeenteraadsverkiezingen maar achtduizend stemmen.'

JE MOET MENSEN MEER BIEDEN DAN EEN LEERZAME AVOND

'Avonden met alleen maar goede sprekers zijn interessant voor de echt fanatiek aanhang. De gemiddelde kiezer zal je echter pas voor je kunnen winnen indien de avond naast een leerzaam ook een gezellig karakter draagt.'

Zoals een paar jaar geleden in Burger's Bush. Nog altijd krijgt hij reacties van mensen die deze avond zo bijzonder op prijs hebben gesteld en hebben genoten van de gezellige sfeer. 'Zulke avonden blijven hangen. Men praat er over met kennissen en vrienden en de positieve uitwerking ervan is daarmee vaak groter dan de gebruikelijke avonden in zaaltjes.'

Ook voor de reguliere VVD-bijeenkomsten bepleit Rein Verdijk een andere aanpak: 'Probeer eens te vergaderen in de brandweerkazerne en biedt deelnemers aan de vergadering de gelegenheid om na afloop of vooraf de kazerne te bezichtigen. Op die manier bied je de mensen iets anders dan het gebruikelijke en prikkel je hen misschien om te komen.' *Zeker ook voor de komende verkiezingen voor provincie en Europees Parlement goed bruikbare tips.*

NOG EEN DECENNIUM PROPAGANDA?

Gaat hij ook in de toekomst nog door met zijn PR voor de VVD?

Zijn antwoord is helder: 'Geen enkel probleem. Ik beschouw het nog altijd als een grote uitdaging om iedere keer weer een grotere verkiezingswinst te boeken dan de keer ervoor.'

Ook na de laatste prachtige uitslag voor de VVD is er nog voldoende aanleiding om enthousiast campagne te voeren: "Indien wij als VVD onze boodschap vier jaar lang nog helderder over het voetlicht weten te brengen dan ben ik ervan overtuigd dat er nog meer winst in zit.'

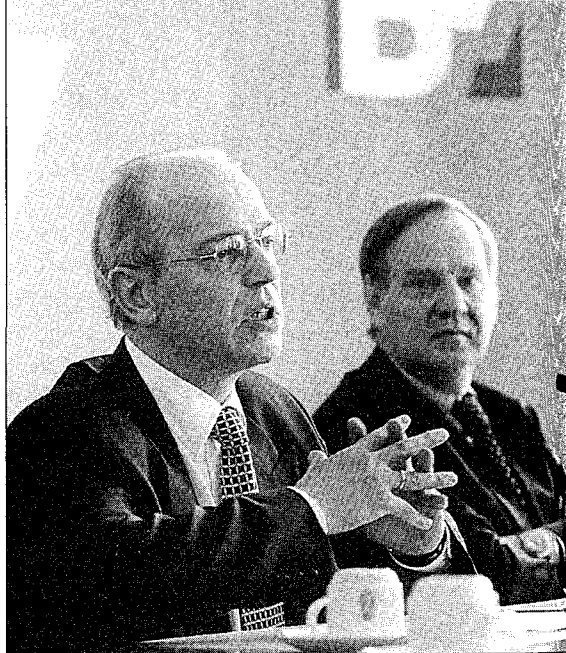
Er kan geen twijfel over bestaan, hier spreekt de ware PR-man!

MEI 1998

Nog zes dagen onzekerheid, maar nu heeft niemand tijd om daarbij stil te staan. Iedereen is aan de slag. Elke morgen houdt een VVD-bewindspersoon in de Tweede-Kamerfractie een persconferentie, waaraan meestal op de televisie al in 'Middageditie' aandacht wordt besteed. Elke dag begint op De Gracht met een werkbespreking en taakverdeling. De enkeling die daarop ontbreekt, is nog op de terugreis uit Maastricht of het Noorden.

Op zondag 3 mei worden de jongeren welkom geheten op Groot Bolkestein. Samen met de JOVD zijn twee gelijk oplopende programma's opgesteld. Het een is gericht op 'Het beste uit jezelf' te halen en gaat in op toekomstperspectieven. Het ander is politiek gericht: 'Ontmoet de jonge kandidaten', een politiek café onder de bezielende regie van Frits Huffnagel. De uitnodiging voor Groot Bolkestein wordt net zo'n collectors item als de Bolkcoupons, goed voor een pilsje, die tijdens de VVD-jongerenstag in november over de tap vlogen. Philip Noordervliet en de creatieve Fons Bruijn hebben eer van hun werk.

Het VVD-campagnebudget is volgens sommige media ruim een miljoen lager dan dat van de PvdA en sommige zaken moeten toch écht professioneel gebeuren. Die professionaliteit wordt ingevuld door Studio-A, Noordervliet, de artiesten Guus Meeuwis en Vagant, Anita Meyer, Heddy Lester en Frank Afolter en de beroeps-talkshowleiders Willem Bemboom en Kees Mijnten, maar wat komt er ook veel onverwacht talent uit die partij!! Een krap budget maakt inventief en originaliteit is niet te koop.

Dagelijkse persconferentie in de VVD-fractiekamer. Hier Gerrit Zalm met Benk Korthals (foto: Theo Meijer)

RENDEREN HEBBEN HET VVD-
FRACIEKAMER. HIER GERRIT ZALM MET
BENK KORTHALS (FOTO: THEO MEIJER)

Door Reny Dijkman

Het jubileum van de VVD betekent ook het jubileum van haar periodiek "Vrijheid & Democratie." Het 'wekelijks ledenblad verscheen voor het eerst op 2 april 1948 onder de redactionele leiding van drs. A.H. Korthals. Van februari 1967 tot januari 1987 verscheen het - los van recesperiodes - elke twee weken. Daarna liep de frequentie terug tot een maandelijks nummer en de laatste vijf jaar verschijnt Vrijheid & Democratie nog acht maal per jaar. Vorm en inhoud zijn door de jaren steeds aangepast aan de eisen van de tijd, maar vooral aan de wensen van de leden. Van volledig uitgeschreven verslagen van Kamerdebatten bij het ontstaan van Vrijheid & Democratie is de redactieformule in de loop der jaren steeds scherper gericht op binding met de leden

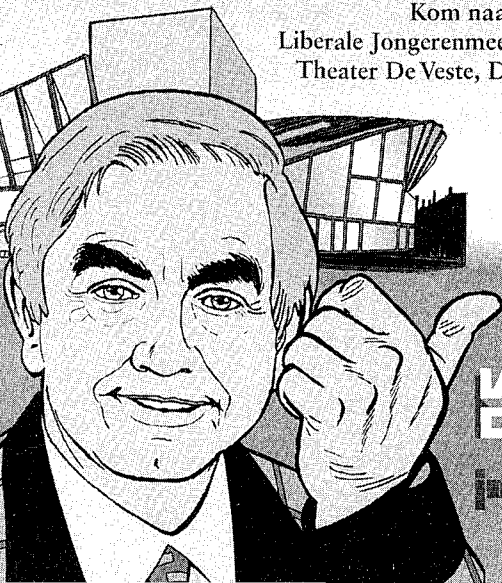

Henrico ten Brink, directeur huisdrukkerij (foto: Ruud Visser, bureau Meijer)

UITNODIGING: ZONDAG 3 MEI '98

WELKOM OP GROOT
BOLKESTEIN

Kom naar de
Liberaal Jongerenmeeting
Theater De Veste, Delft.

De uitnodiging
voor Groot
Bolkestein

via human interest en door het oppakken van politieke en bestuurlijke zaken waaraan binnen de partij de meeste behoefte bestaat.

Bijna de gehele tweede helft van haar bestaan - straks 25 jaar, vanaf begin '74 - wordt Vrijheid & Democratie gedrukt door Drukkerij Ten Brink in Meppel. Directeur Henrico ten Brink herinnert zich nog goed hoe hij in de jaren zeventig iedere veertien dagen naar hoofdredacteur Philippe la Chapelle in Hilversum reisde om de eerste bespreking over de omvang en lay-out van het eerstvolgend blad te bespreken. 'Wij zaten in de hoogtijdagen op een drukplage van 85.000 exemplaren.'

ZAKELIJKE EN EMOTIONELE BAND

Henrico is de derde generatie Ten Brinks die zich in de drukkerijwereld begaf. Kijkend naar de hele grafische sector vormt hij de vijfde generatie, want zijn betovergrootvader had al aan het begin van de 19de eeuw zowel een drukkerij, als uitgeverij als een boekhandel. Het familiebedrijf en de VVD voelen zich verbonden. Naast de zakelijke kant bestaat ook een emotionele binding. Jaarboeken, affiches, verkiezingsprogramma's en het ledenblad worden vervaardigd bij Ten Brink. Zeker moeten in dit verband ook de namen van Ten Brinks oud-directeur Henk Worst en die van oud-algemeen secretaris Wim van den Berg worden genoemd.

Henrico verhaalde hoe de Ten Brink uitgeverij tijdens de oorlogsjaren al snel werd geconfiscieerd wegens de vele anti-Hitler uitgaven. 'De machines werden naar Duitsland afgevoerd. Mijn vader beschikte - ironisch genoeg - in die jaren wél over papier maar geen persen. Hij belandde in Buchenwald, maar wist de oorlog te overleven. Hij is toen helemaal opnieuw in Nederlands-Indië gestart. Daar is hij in 1951 als een van de laatste bedrijven uit vertrokken. Meppel was de derde start.'

De familiedrukkerij groeide uit tot een bedrijf met ruim 80 bladen. 'Bladen die wij zelf uitgeven, een paar bladen die wij exploiteren en enkele bladen die wij klaar maken. Ook het aantal diensten heeft zich uitgebreid, zoals de automatisering van de verzending en de revolutionaire ontwikkelingen op het gebied van vormgeving. Nu ligt onze kracht in alles onder één dak gereed te maken.'

BIJBLIJVEN MET LAATSTE TECHNISCHE ONTWIKKELINGEN

Met ingang van september 1998 zal de drukkerij samen met Drukkerij Giethoorn onder één dak worden gebracht. 'In deze tijd is schaalvergroting noodzakelijk, maar ook het up-to-date blijven met de laatste ontwikkelingen,' vertelt Henrico. 'Zo werken wij straks ook met een eigen volledige gedigitaliseer-

de pre-press en beschikken we naast heat-set rotatie over een afdeling electronic printing.'

Een beetje lof voor onze drukker, die zelf met zijn drukkerij haar 150-jarig bestaan viert, mag wel in ons jubileumjaar. De drukkerij toonde zich door de jaren heen meedenkend en vooral meelevend. Vele malen moesten deadlines worden verplaatst en moest het onmogelijk lijkende (wat tijd én middelen betreft) toch mogelijk worden. De grilligheid van de politiek maakte van de VVD vaak een lastige klant, die voor zo min mogelijk geld toch graag op de eerste rang wil zitten.

Henrico zegt daarover: 'Iedere relatie moet voelen dat hij het belangrijkste is. Dat je écht voor hem staat. De mentaliteit in het bedrijf is goed. Wij hebben een sfeer waarin collegialiteit en loyaliteit zwaarder wegen dan hiërarchie. Vrijheid in gebondenheid dus. Er zijn perioden geweest dat wij Vrijheid & Democratie tot in de posttreinen mochten brengen en dat ook deden. Goedkoper en sneller kon het niet. Maar de post is veel stringenter geworden (en veel duurder, red.).'

Zijn gouden formule voor de drukkerij is: 'Verdiep je in de organisaties met wie je zaken doet en de mensen daarachter. Dan leef je ook mee met het product.'

Veel VVD-politici en bestuurders hebben de drukkerij in de loop der jaren bezocht. Hans Wiegel is er geweest, Gijs van Aardenne, Frits Portheine, en Nell Ginjaar-Maas. Theo Joekes liet er zijn boeken en gedichten drukken, Jan Kamminga kwam er als VVD-voorzitter en hecht was destijds ook het contact met de toenmalige vice-voorzitter Henk Talsma.

HET WATER OP

In zijn vrije tijd is Henrico een verwoed vaarder. Zijn catamaran ligt in de kop van Overijssel en met zijn zoons is hij tijdens vakanties en weekends regelmatig op het water te vinden. 'Ik kon zeilen voordat ik kon lopen. En in de winter wordt er geskied.' Overigens is het toeval dat Rico in het drukkersvak terecht is gekomen. Als jongen had hij slechts één droom: piloot worden. 'Maar ik was brildragend en in die tijd werd je daarop afgekeurd.' Inmiddels maakte zich een van zijn zoons op om ook het drukkersvak in te stappen na een studie economie.

Campagneteam van De Gracht: v.l.n.r.: Ed van Lent, Yvonne Hoekstra, Petra Ginjaar, Ewald Bouma, Arne Geensen, Roger van de Wetering, Christiaan van Eeckhout en Gerda Velthoen, alleen Bart van der Kamp ontbreekt (foto: Ruud Visser, bureau Meijer)

6 mei 1998, verkiezingsdag

Die dag, maar vooral die avond vergeten wij nooit meer.

Na de decoropbouw in Madurodam krijgt de fotograaf eindelijk de gelegenheid om het voltallige campagneteam van De Gracht gezamenlijk op de foto te krijgen. De projectleiders voor de verschillende regio's kunnen nu op het thuisfront blijven, spreekbeurten en werkbezoeken hoeven de komende maanden niet geboekt te worden. Christiaan van Eeckhout kan straks eindelijk naar een afkickcursus voor workaholics.

Op deze schitterende avond speelt de zon door de glazen muren met de verwachtingsvolle gezichten. Na de eerste eindprognose net na acht uur breekt voorzichtig vreugdegeloei los. 36 zetels. En het wordt steeds mooier: het wordt 37 zetels en opeens jubelt Erica Terpstra: 'Mensen het zijn er 38!!!'

Frits Bolkestein en Femke Boersma komen binnen over de boventrap. Het wordt een triomfantelijke entree: Petra, Clemens Cornielje - die de campagne vanuit de Kamer voerde -, Ernst van Splunter en Tom van der Maas moeten als bodyguards fungeren. Iedereen wil hem aanraken, hem feliciteren. Maar dat is als eerste aan de partijvoorzitter Willem Hoekzema. De twee mannen schudden elkaar stralend de

hand. En het bleef nog lang onrustig op Scheveningen...

15 en 16 mei 1998

Minder leden dan gebruikelijk trekken richting Leeuwarden voor de jaarlijkse algemene vergadering, maar de honderden die er zijn genieten nog even na van de verkiezingsoverwinning. Partijvoorzitter Hoekzema benoemt 3 nieuwe ereleden. In de VVD is men niet scheutig met dergelijk eerbetoon. De 3 verdienen het ten volle. Het zijn Leendert Ginjaar, oud-minister en -partijvoorzitter, thans fractievoorzitter van de VVD in de Eerste Kamer; Els Veder-Smit, oud-Tweede-Kamerlid en -staatssecretaris en - evenals het derde erelid Henk Vonhoff - vanaf de oprichting van de partij actief en nog steeds actief; en Henk Vonhoff, oudstaatssecretaris, -bestuurslid en - Tweede-Kamerlid. Henk Vonhoff beschreef zowel de voorgeschiedenis als oprichting van de VVD in 'De Zindelijke Burgerheren' (1965) en nu 'Liberalen onder één dak. VVD 50 jaar liberale vereniging.'

Inmiddels is de formatie al volop bezig.

Érica Terpstra: 'Mensen het zijn er 38!' (foto: Theo Meijer)

Frits' entree in Madurodam (foto: Theo Meijer)

Warm welkom voor de opnieuw benoemde
VVD-fractievoorzitter (foto: Theo Meijer)

Column

Meest succesvolle maanden

De eerste vijf maanden van dit jubileumjaar zijn de meest succesvolle in het bestaan van de VVD geweest. Op twee bestuursniveaus: gemeente en Tweede Kamer, wisten wij de liberale invloed aanzienlijk te versterken. Het aantal liberale raadszetels werd met 213 uitgebreid, van 1416 naar 1674. Het aantal Kamerzetels steeg van 31 naar 38. Op beide fronten werd de hoogste score bereikt in het vijftig jarig bestaan van onze partij. Kijkend naar de Eerste Kamer, waarin de VVD met 23 van de 75 zetels de grootste fractie vormt, vind ik dat de VVD tot nu toe een groots jubileumjaar beleeft. De toekomst is aan het liberalisme. Maar we zijn er nog lang niet.

Ik wil doorgaan met het vergroten van de liberale invloed op het beleid. De jubileum- en verkiezingsfeestjes liggen achter ons. Op 7 mei, de dag na de verkiezingen, begon de eerste fase van de formatieperiode met de adviezen aan de Koningin.

Bij het ter perse gaan van deze jubileumeditie ben ik nog volop betrokken bij de formatie. Nu moet het grote vertrouwen dat een kwart van de Nederlandse kiezers in de VVD heeft gesteld, zo goed mogelijk in liberaal beleid voor de komende vier jaar worden omgezet. Dat daartoe stevige en langdurige onderhandelingen nodig zijn, spreekt voor zich. In ons driestromenland is geen sprake van uitvoering van het programma van slechts één van de deelnemende regeringspartijen. De vorming van Paars II vergt van de drie partijen, elk met volstrekt verschillende programma's en stokpaardjes, de bereidheid om over alle hoofdpunten van beleid tot overeenstemming te komen. Het regeerakkoord moet een stevige basis vormen voor de komende vier jaar.

Het is duidelijk dat dit akkoord straks veel liberale elementen zal moeten bevatten. De behaalde winst moet worden verzilverd. Dat ben ik aan de kiezers verplicht. De eigen identiteit van de VVD moet voor hen in die overeenkomst duidelijk herkenbaar zijn.

De onderhandelingen vragen tijd. Het heeft weinig nut in die tussentijd met halfbakken afspraken op onderdelen naar buiten te treden en zaken uit hun verband te rukken. Binnen de VVD-fractie wordt in werkgroepen over alle belangrijke onderdelen vergaderd. Velen zijn bij dit voor de buitenwereld onzichtbare proces betrokken.

De einduitslag zal een basis moeten vormen voor goede verkiezingen in 1999 voor Provinciale Staten - en dus de Eerste Kamer - en voor het Europees Parlement.

Frits Bolkestein

Willem Hoekzema feliciteert
Frits Bolkestein als eerste
(foto: Theo Meijer)

Of je nu doorde
Kok of de Bolk

Het hoofdbestuur plus adviseurs na 16 mei

**WILD KIEZEN
LID WORDEN?**

Deze jubileumeditie is tot stand gekomen dankzij Drukkerij Ten Brink in Meppel. Opmaak: Sjem Willems.
Adviezen: Daan Zwart en Petra Ginjaar. Eindredactie: Reny Dijkman.

Stem tegen Stem CD

2 Voor velen kwam het terugtreden van Frits Bolkestein op 30 juli als politiek leider volstrekt onverwacht. Het waarom en hoe licht Frits Bolkestein toe in een uitvoerig interview. Hij wilde eerst u als VVD-lid op de hoogte stellen in het eigen partijblad. Naadloos sluit daar de presentatie van Hans Dijkstal op aan. Twee mannen met verschillende karakters, die het echter wel op de essentiële zaken volstrekt met elkaar eens zijn

9 De nieuwe Internationaal secretaris Zsolt Szabo verhaalt hoe hij invulling wil geven aan zijn portefeuille buitenlands beleid. Het belang van goede contacten en intensieve samenwerking met de Midden- en Oost-Europese landen staat buiten kijf. Dat geldt zeker nu uitbreiding van de Europese Unie met nieuwe lidstaten niet meer zo ver in het verschiet ligt

11 Een korte presentatie van alle VVD-ministers, staatssecretarissen, het nieuwe fractiebestuur en de nieuwe Tweede-Kamerleden met hun voornaamste taken

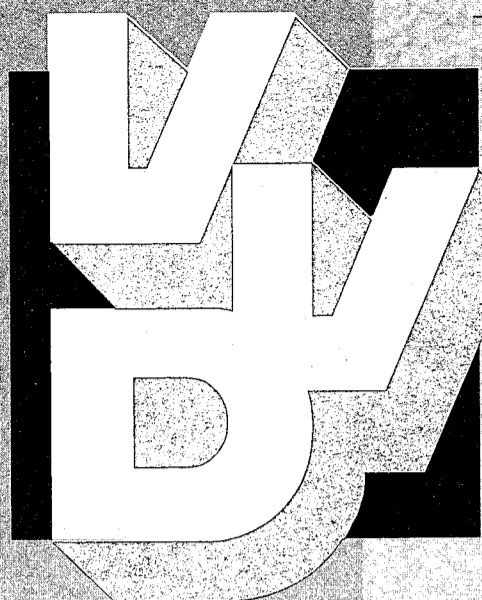
4 VVD-voorzitter Willem Hoekzema treedt de komende jaarlijkse algemene vergadering in 1999 af. Hij licht zijn vertrek toe in een brief aan de leden. Maar de komende negen maanden zal hij zich nog volop inzetten voor de campagnes voor de Provinciale Statenverkiezingen en het Europees Parlement

5 Helmi Huijbregts-Schiedon, gedeputeerde in Noord-Brabant, zal tot aan de Provinciale Statenverkiezingen in haar column u toelichten wat de taak en rol van deze middelste bestuurslaag is. Ter introductie treft u een interview met Helmi

VERDER:

- de partijraadsvergadering van 1 augustus
- het debat over het Regeerakkoord
- Jan Mulder over onze en de Europese landbouw
- het activiteitschema voor 1999
- de cursussen van de Haya van Somerenstichting en een oproep voor nieuwe trainers
- Uit de regio's
- de kandidatenlijsten voor de Eerste Kamer en het Europees Parlement (bijlage)

SEPTEMBER 1998

Nr. 1455

ISBN: 0166 - 8498

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VRIDEMOCRATIE

Van de ene op de andere dag wisselde de VVD van politiek leider. Onder regie van Frits Bolkestein koos de VVD-fractie in een extra vergadering op 30 juli Hans Dijkstal als zijn opvolger. Frits verdween gelijk in de schaduw en gaf Hans alle ruimte zijn eigen toon te zetten. Heel bewust bleef hij weg uit de fractievergadering over het debat over het Regeerakkoord. Tijdens het fractieweekend sprak hij voor de Duitse liberalen, de FDP, in Bonn.

Frits Bolkestein:

De ultieme test van een politicus is hoe hij zijn partij overdraagt aan zijn opvolger

door Reny Dijkman, foto's Theo Meijer

Dat besluit om terug te treden heb ik in de vroege herfst van 1997 genomen. Van Hans Dijkstal wist ik dat hij bereid was mij op te volgen. Nadat wij samen hadden gesproken heb ik met enige mensen in de partijtop overlegd. Het was dus alleen nog een kwestie van wanneer.

Bolkestein had in de jaren zeventig bij de PvdA en bij het CDA in een veel recenter verleden gezien hoe het niet moest. 'We leren niet alleen van onze eigen fouten, maar ook van die van andere partijen. Den Uyl kon geen afstand doen van de macht. Lubbers had te lang van tevoren Brinkman tot zijn kroonprins bestempeld. Toen het grote uur U kwam had ook hij moeite afstand te doen van de macht en verklaarde hij openlijk dat hij op nummer drie van de lijst zou stemmen. De verwarring die daarop ontstond heeft het CDA tot op heden geschaad. Brinkman werd vrij snel opgevolgd door Heerma, die drie jaar de kans kreeg. Vervolgens werd in 1997 De Hoop Scheffer gekozen. Je kunt rustig stellen dat voor Jaap de Hoop Scheffer de verkiezingen een paar jaar te vroeg zijn gekomen. Die fouten wilde ik met de VVD niet maken. Hans Dijkstal moest de eerste de beste gelegenheid krijgen zich te profileren. Dat was dus onmiddellijk na de totstandkoming van dit kabinet. Ik heb eens gelezen dat de ultieme test van een politicus is hoe hij zijn partij overdraagt aan zijn opvolger.

Van kiezersbedrog is geen sprake. Gesteld dat ik minister van Buitenlandse Zaken was geworden. Die post is niet te combineren met het politiek leiderschap. Kijk naar D66. Nog afgezien van het feit dat in de VVD de fractievoorzitter de politiek leider is. Had ik mij dan ook schuldig gemaakt aan kiezersbedrog? Bovendien blijf ik in de Tweede Kamer tot eind volgend jaar. In die tijd zal ik Hans Dijkstal helpen voor zover hij dat wil. Daarnaast blijf ik President van de Liberale Internationale tot het congres in Ottawa in oktober 2000. Die functie heb ik tijdens de campagne een beetje verwaarloosd. Ik ben altijd een voorstander van de LI geweest en dat werk doe ik met plezier. Dit najaar ga ik voor de LI weer naar Bulgarije en Roemenië. In de Kamer ben ik lid van enkele commissies. Maar men moet mij nu maar als een vliegende kiep beschouwen. Je zult begrijpen dat ik alles wil doen om te vermijden dat ik Hans Dijkstal voor de voeten loop. En de

Dagboek over de formatie

publiciteit zal ik beslist niet missen.'
Terugblikkend op de formatie leek het in die laatste fase of hij er een beetje genoeg van kreeg. Frits Bolkestein: 'Ik

Frits Bolkestein

vond dat het heel lang duurde. Het had best eind juni klaar kunnen zijn. Ik heb een dagboek bijgehouden vanaf de uitslag van de Gemeenteraadsverkiezingen tot het moment waarop het kabinet op het bordes stond. Margriet Brandsma van de NOS heeft dat ook gedaan. Die dagboeken worden naast elkaar gepubliceerd. De teksten zijn klaar en ik verwacht dat het boek eind sep-

Zo gezond als een vis

tember in de boekhandel ligt.'
Hij is onthutst als hij hoort dat er dankzij een roddelblad geruchten lopen dat hij wegens ziekte is teruggetreden. 'Ik ben kerngezond en ik speel zo vaak ik kan tennis... Mijn vrouw en ik hebben vijf dagen in Frankrijk gefietst... Alles werkt! Uit zo'n gerucht blijkt dat men moeite heeft mijn terugtreden te begrijpen. Men denkt dat ik verkleefd ben aan de macht. Het tegendeel is het geval. Het liberalisme gaat niet over het verzamelen van macht, maar over het delegeren en decentraliseren van macht.'

Bolkestein paste dat al vaker toe. Zo stimuleerde hij bij de vorige verkiezingen zijn twee beste medewerkers uit de Happy Hourgroep, Clemens Cornielje en Hans Hoogervorst, op te gaan voor het kamerlidmaatschap. Nu zijn zij respectievelijk vice-fractievoorzitter en staatssecretaris.

Hij is voor functiewisseling. Dat blijkt ook uit de roulatie van de liberale bewindslieden in het kabinet. 'Ik ben natuurlijk zeer beïnvloed door Shell. Meer dan olie, chemie of energie is dé specialiteit van Shell het management. In die grote onderneming ben ik gevormd. Dat heeft mij ertoe gebracht bepaalde mensen er bij te betrekken en hen te zeggen: "Jij kunt het? Een ander kan het ook! Jij doet het goed? Een ander doet het ook goed! Misschien anders, maar ook goed!! Ik kon het voorzitterschap van deze fractie aan, een ander, Dijkstal, kan het ook aan." Dat heb ik ook in praktijk gebracht. Dit afgezien van Gerrit Zalm (minister van Financiën), omdat hij echt een ronde plug in een rond gat is. Hij past zo zeer op die post dat ik dat niet wilde veranderen.'

Belangrijkste invloed is die der feiten

Bolkestein verwisselde Shell - 'met spijt' - voor de politiek omdat hij onvrede had met het algemene opinie-klimaat van de jaren zeventig ten tijde van het kabinet-Den Uyl. 'Peter Rauwerda heeft mij in het begin geholpen. Ik heb tegen hem gezegd: ik weet dat ik maar een klein persoon op het politiek speelveld word, maar ik wil er bij zijn. Dat is de laatste 20 jaar dus het geval geweest. Daarnaast is het politieke klimaat in Nederland veranderd omdat de hele westerse wereld in politiek opzicht veranderd is. Het socialisme heeft zijn aantrekkingskracht verloren. Het liberalisme is opgekomen en vooral Nederland werd met de neus op de feiten gedrukt. In het begin van de jaren tachtig waren wij totaal in een doodlopend slop terecht gekomen. In dat hele proces heb ik mijn rolletje gespeeld. Ik heb geprobeerd dat opinie-klimaat te wijzigen. Op bepaalde punten denk ik dat mijn invloed zichtbaar is, maar de belangrijkste invloed is die der feiten. Zoals Jan Pronk zegt: "Feiten zijn rechts". Maar het ontstaan van het opinie-klimaat in Nederland is een mysterieuze zaak. Wat is van eigen bodem? Wat komt uit het buitenland? Dat is niet zo makkelijk vast te stellen.'

Fractievoorzitter is een raar beroep

Bij zijn entree in de fractie had Frits Bolkestein weinig besef van de toen heersende partijcultuur. Er werd veel over personen gepraat en weinig over zaken. Dat zou begin jaren tachtig nog sterker worden. Het was een sfeer die hem tegenstond. Als staatssecretaris van Handel in het kabinet-Lubbers I zag hij hoe de grote aanhang van de VVD vanaf 1984 verwaterde en dat ook de sfeer in de fractie steeds slechter werd. Bolkestein greep in op de dag na de verkiezingen van 1986. In die fractievergadering na 9 zetels verlies kraakte hij een paar harde noten.

'Voor ik dat deed heb ik contact gezocht met drie mensen, namelijk Edzo Toxopeus, Frits Korthals Altes en Hans Wiegel. Wij zijn bijeengekomen in een hotel bij Arnhem. Daar heb ik gezegd: "Zo gaat het niet langer". En met redenen omkleed. En dat ik van plan was die zaken in de eerste fractievergadering na de verkiezingen aan te kaarten. Zij hebben toen gezegd: "Als je vindt dat je dat moet doen, dan moet je dat ook maar doen." Het was misschien vreemd dat dit gebeurde in een plenaire fractievergadering, overigens zonder medewerkers erbij, maar ik houd niet van achterkamertjes... Dat toedekkerige ligt mij ook niet.'

Velen in de partij denken nog steeds dat die twee sindsdien gezworen vijanden zijn, maar Bolkestein haast zich te zeggen: 'Ik heb overigens best waardering voor Ed Nijpels. Alleen was hij niet op zijn plaats als fractievoorzitter. Dat is een raar beroep. Ed heeft een heel speelse, levendige geest. Hij is heel goed in het debat. Beter dan ik. Ik ben meer een man van de pen dan van het woord. Ed is snel, kan veel dingen tegelijk... daar heb ik best waardering voor.'

Eenheid is terug

Nu heeft hij zelf het estafettestokje overgedragen aan Hans Dijkstal. Wat gaf hem de meeste voldoening in die acht jaar van politiek leiderschap?

'Een partijleider wordt afgerekend op zijn resultaten. De zeven verkiezingen die ik heb geleid en gewonnen geven veel voldoening. Maar ook dat ik de partij tot eenheid heb weten te brengen waarin niet meer over personen maar over zaken wordt gesproken. Ik hoop dat ik heb laten zien dat de VVD ook met een andere stijl van werken goede resultaten kan verwerven. Een stijl van openheid, van discussie, van dialoog.'

Zelf vond hij zijn eerste optreden als politiek leider bij de Algemene Beschuwingen van 1990 het minst geslaagd. 'Na afloop heb ik die tekst nog eens gelezen en gedacht: Heb ik het nou allemaal zo slecht gedaan? Die tekst is heel normaal. Dat vond ik toen jammer voor mijn medewerkers en mijn collega's. Als je ergens in faalt, heb je het gevoel dat je hen hebt teleurgesteld. Sindsdien zijn die debatten steeds beter gegaan en dat geldt zeker ook voor mijn televisie-optredens. De laatste weken voor de verkiezingen waren wij in de peilingen

aan het glijden. De druk was groot. Ik heb toen een paar goede t.v.-optredens gehad en in het slotdebat was ik naar mijn gevoel geheel ontspannen.'

Ik ben de fractie buitengewoon dankbaar

Bolkestein realiseert zich dat hij na Oud het langst fractievoorzitter (en politiek leider) is geweest. 'Oud leefde in een andere tijd. Die tijd was minder geagiteerd. Ik heb ergens gelezen dat Oud één keer een televisie-optreden heeft gehad. Dat was geen succes. Een tweede optreden heeft hij geweigerd. Oud is afgetreden in 1963 in het pre-televisietijdperk. Mijn eerste optreden was ook geen succes, maar ik moest het wel leren. Nu heb je niet één camera maar vijf camera's; niet één microfoon, maar vijf; niet één journalist, maar minimaal vijf.'

Bij zijn weten heeft hij geen fractievergadering in die periode gemist. 'Wij hebben altijd dat Happy Hour gehad. (wekelijkse bijeenkomst van een klein clubje medewerkers ter bespreking van zijn agenda en optredens, red.) Ik vind het een voorrecht met zulke aangename collega's te hebben gewerkt. Daar ben ik de fractie buitengewoon dankbaar voor. De atmosfeer is altijd goed geweest. Ik herinner mij mijn eerste fractie ('78 -

'81) als een moeilijke. Niet dat de mensen onaardig waren, maar de sfeer was niet goed. Toen werd ik staatssecretaris in het eerste kabinet-Lubbers. De sfeer is verder gedaald. Daarna kwam dat treffen in 1986. Maar sinds 1990 is het toch heel aangenaam geweest. Natuurlijk waren er ook wel eens probleempjes. Ik heb misschien wel eens iemand te hard in de hoek gezet. Dat wil ik best geloven. Maar in grote lijnen was het een aardige, constructief werkende, redelijke, vriendelijke fractie en dat is ook onderdeel van het succes...'

Frits Bolkestein weigerde een sfeer over te nemen die hem niet aanstond. Die negeerde hij en hij zette dan zijn eigen sfeer neer. Daarvoor moet je een sfeermens zijn. De zo vaak ten onrechte als "afstandelijk" afgeschilderde, geeft dat toe: 'Ik geloof dat het een heel belangrijk onderdeel is geweest in het succes. Een gelukkige fractie werkt goed en straalt dat uit!' ■

Frits Bolkestein zoekt een stagiaire die goed thuis is in het Frans voor een onderzoek naar de visie van het dagblad "Le Monde" op de Volksrepubliek China in de jaren zeventig. Belangstellenden kunnen hem schrijven p/a; postbus 20018, 2500 EA Den Haag. Zij kunnen tijdens de Kamerdagen bellen. Tel: 070-318 28 52.

Op donderdag 30 juli werd Hans Dijkstal (55) door de fractie gekozen als opvolger van Frits Bolkestein. De vice-premier keerde terug naar de Tweede Kamer. Dijkstal beschikt over veel ervaring. Als raadslid, wethouder, Tweede Kamerlid, vice-fractievoorzitter en vice-minister-president/minister van Binnenlandse Zaken heeft hij het metier van politicus grondig geleerd.

Deze functie is voor hem een nieuwe uitdaging.

Hans Dijkstal is sportief: hij houdt van joggen, softbal en tennissen. Daarnaast speelt muziek in zijn leven een grote rol. Hij presenteert elke veertien dagen op zondag op de Concertzender een uur jazz-muziek en speelt nog steeds saxofoon in een band.

Hans Dijkstal houdt van werken in teamverband. Hij heeft het voornemen met zijn fractie meer naar buiten te treden. 'Op het Binnenhof ligt slechts de helft van ons werk,' is zijn oordeel.

Hans Dijkstal:

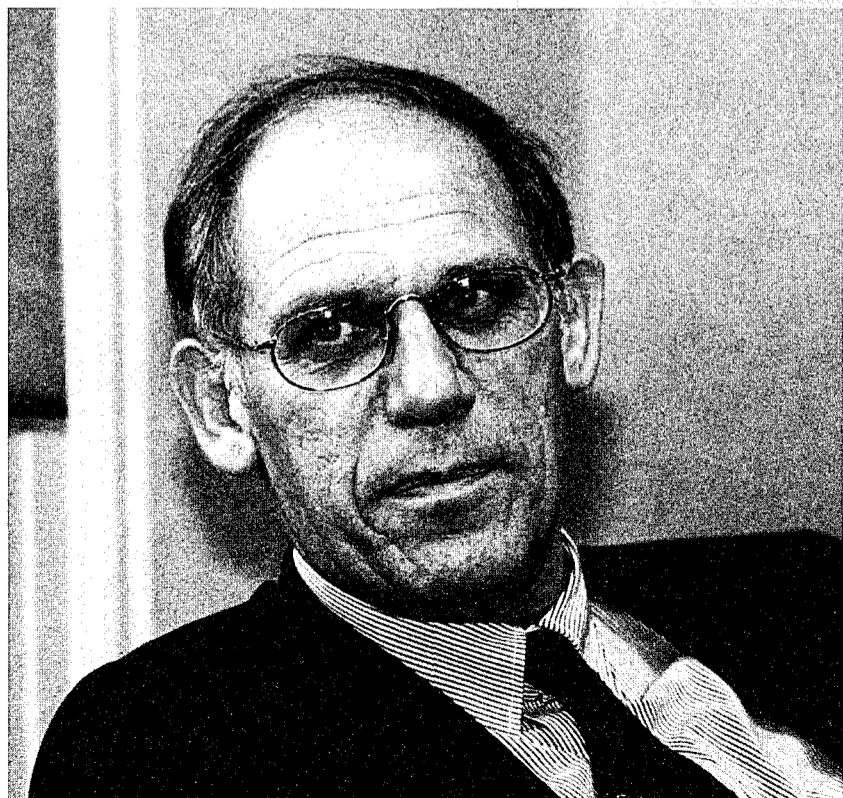
Jonge mensen moeten meer ruimte krijgen in de partij'

door Reny Dijkman, foto: Theo Meijer

Hans Dijkstal wilde om verschillende redenen terug naar de Tweede Kamer. 'Al vanaf mijn raadslidmaatschap ben ik altijd meer generalist dan specialist geweest. Als fractievoorzitter is het belangrijk dat je globaal het hele terrein bestrijkt. Binnen de VVD is het fractievoorzitterschap verbonden aan het politiek leiderschap. Dat is voor mij nu nog een etiket. Daar moet ik inhoud aan gaan geven. Ik vind dat een eervolle uitdaging. Bovendien voel ik mij het prettigst tussen mensen en geef ik graag leiding. Daarnaast wil ik proberen ook buiten de fractie met bepaalde groepen relaties te onderhouden.'

Inmiddels heeft Hans Dijkstal zijn eerste stempel op de nieuwe fractie gedrukt. Niet alleen tijdens het debat over de Regeringsverklaring, maar ook gedurende het besloten, traditionele fractieweekend. Hij is Bolkestein dankbaar voor de absolute ruimte die deze hem onmiddellijk na zijn terugtreden liet.

Hans schetst drie grote verdiensten van Frits voor de VVD. 'Samen met Hoekzema zorgde Frits intern weer voor rust en eenheid. Daarnaast heeft hij bewezen dat iemand met een uitgesproken karakter goed leiding kan geven aan onze partij. Maar wat ik vooral belangrijk vind is dat hij heeft gezorgd dat wij het vertrouwen bij de

Hans Dijkstal, VVD-fractievoorzitter

media weer hebben opgebouwd. Bij zijn aantreden heb ik hem gezegd: "Frits, het gaat er nu in eerste instantie niet om alle kiezers te overtuigen hoe goed wij zijn. Wij moeten eerst het krediet bij de pers opbouwen." Daarin is hij 100% geslaagd. Er is geen journalist in Nederland - zelfs niet degenen die het hartstochtelijk met hem oneens zijn

Verantwoordelijkheid is weer bij de mensen zelf gelegd

- die niet waardering voor hem heeft.'

De tijden zijn veranderd. De VVD is dat ook. Niet in haar beginselen, maar in haar uitingen.

De laatste twee decennia zijn in de vaderlandse politiek aardverschuivingen teweeg gebracht.

Hans Dijkstal: "Tegenover het zeer collectief denken van de jaren zeventig beseftte men in de jaren tachtig steeds meer dat mensen unieke individuen zijn. De samenleving functioneert alleen goed als je mensen primair op hun eigen verantwoordelijkheden aanspreekt. Dat geldt ook voor instituties van mensen. Veel verantwoordelijkheid is teruggegeven. Kijk naar de sociale zekerheid. Tijdens de laatste twee kabinetten heeft zich in die sector een totale verschuiving voorgedaan, die begin jaren tachtig nog ondenkbaar was geweest. De verantwoordelijkheid is bij de mensen zelf gelegd. Daardoor worden zij gestimuleerd.'

Daarnaast ontstond het Paars kabinet waardoor het oude politieke driestromenland op zijn grondvesten schudde. Hans Dijkstal stond aan de wieg. 'Het unieke van Paars is dat het een eind heeft gemaakt aan het van te voren uitsluiten van elkaars partijen in een coalitievorming. Dat was nog een nasleep van de jaren zeventig. Destijds verweet de VVD de PvdA dat zij absoluut niet met geld kon omgaan en alles over de balk smeed. De PvdA gooide ons toen voor de voeten dat wij geen gevoel hadden voor mensen die in de knel zaten. Dat waren de meest cruciale verwijten. In het eerste Regeerakkoord van Paars zijn juist op die punten heldere afspraken gemaakt. De twee hoofdpunten waren: werk plus een Grote-Stedenbeleid en aan de andere kant de Zalmafspaken, die er op neer kwamen dat iedere minister zich aan zijn budget moest houden. Geen potverteren. Daarmee is de brug geslagen. En wat bleek? Toen die brug er eenmaal lag, zijn we vol enthousiasme naar elkaar toe gehold om samen te gaan regeren.'

Dat het CDA de boot miste verklaart hij vanuit het feit dat het CDA te lang centraal in de macht is blijven zitten. Niet met duidelijke standpunten maar 'door de ene keer een beetje naar de ene kant te buigen en de andere keer naar de andere kant. Het CDA koos voor de macht zonder duidelijk een eigen stempel op de dossiers te drukken.'

Dijkstal wijst op het interview met Frits Bolkestein (elders in dit blad, red.): 'Eén punt in dat interview van Frits vind ik razend interessant. Heel mooi geformuleerd. Dat punt over de macht. Het gaat in de VVD niet om het verzamelen van macht - en daar leek het bij het CDA vaak om te gaan - maar het gaat om het delegeren en decentraliseren van macht. Om anderen verantwoordelijkheid te geven. Het CDA wil het land aansturen. Wij zeggen: Zodra wij daar zitten, zijn wij in de gelegenheid om andere mensen macht te geven. Alleen, we willen wel controleren. Er moet een orgaan zijn dat zorgt dat macht altijd wordt gecontroleerd.'

Kamer moet meer kunnen onderzoeken

Nederland is een representatieve democratie. De instrumenten waarmee de burger macht kan uitoefenen zijn de gemeenteraad, de Staten en het parlement. Dijkstal is van mening dat de laatste tijd de macht van het parlement wat verwaterd. 'Ik maak mij daar zorgen over. De Tweede Kamer moet meer mogelijkheden krijgen tot zelfstandig onderzoek. Niet met parlementaire enquêtes. Dat is een beladen term. Maar met een staf mensen als tegenmacht tegen de regering. Al het materiaal dat hier binnen komt moet kunnen worden beoordeeld op zijn merites. Die staf zou dan de Kamer van alle informatie

kunnen voorzien. Het is een goede ontwikkeling dat de Kamer tegenwoordig aan de Algemene Rekenkamer of aan de Raad van State zelfstandig om adviezen kan vragen.'

De grote doorstroming van veel-VVD-Kamerleden naar het kabinet en de daarmee gepaard gaande komst van veel nieuwe leden zijn voor de nieuwe fractievoorzitter aanleiding om eerst intern aan de slag te gaan. 'Wij zullen dus de eerste periode heel zwaar met ons zelf bezig zijn. De fractie heeft een zware adering richting kabinet gedaan. Veel goede mensen zijn vertrokken. Het is een prikkelende uitdaging om zo snel mogelijk de nieuwe fractieleden goed in te werken. Hun deskundigheid brengen ze mee. Wel moeten wij hen helpen met hun functioneren in een politieke context in dit rare bedrijf met zijn eigen spelregels. Het gaat erom dat zij zo snel mogelijk effectief bezig kunnen zijn.

Verder wil ik met de fractie bekijken in hoeverre we in de toekomst meer met onze fractie naar buiten kunnen

Zware adering in de fractie

treden, zodat wij ook daar onze relaties opbouwen. De helft van ons werk ligt in de Kamer, de andere helft buiten de deur. Wij moeten veel meer bezig zijn met het onderhoud van onze relaties, met maatschappelijke organisaties, met doelgroepen en alles wat daar mee samenhangt.

Verder hoop ik dat de fractieleden zich zullen inzetten naargelang hun kwaliteiten. Het behandelen van een wet in dit gebouw is even belangrijk als het goed onderhouden van een relevante relatie buiten dit Huis. Succesvol overkomen via de media zie ik als even waardevol als

Aftreden partijvoorzitter Willem Hoekzema in 1999

Aan de leden

Den Haag, 2 september 1998

Geachte dames en heren,

Hierbij deel ik u mede, dat ik na diep en zorgvuldig beraad heb moeten besluiten het voorzitterschap van de VVD te beëindigen op 29 mei 1999 in de Jaarlijkse Algemene Vergadering van onze partij in Rotterdam.

Bij mijn besluit hebben onder meer de volgende overwegingen een rol gespeeld. De combinatie van partijvoorzitter en burgemeester van Den Helder inclusief voorzitter van het Gewest Kop van Noord-Holland is zwaar. Deze zware werkdruk is met ingang van dit voorjaar extra verzaagd door het verminderen van het aantal wethouders in Den Helder van 4 naar 3 en het overhevelen van enkele portefeuilles naar de burgemeester.

Bovendien is met ingang van 1 september 1998 de wekelijkse B&W-vergadering verplaatst van maandag naar dinsdag. Daardoor is er na hoofdbestuursvergaderingen die altijd op maandagavond plaatsvinden een tijdsspanning ontstaan, mede gezien de grote afstand tussen Den Haag en Den Helder.

Het is niet langer verantwoord naar de partij, de gemeente Den Helder en naar mijn vrouw en mijzelf om nog 2 jaar door te gaan onder deze verzaagde omstandigheden. Mede door een aantal tijdelijke portefeuille-afspraken binnen het hoofdbestuur voel ik mij zeer wel in staat nog een krachtsinspanning gedurende de komende 9 maanden te leveren en de verkiezingscampagnes voor Provinciale Staten en Europees Parlement te begeleiden, opdat er tijd is voor het kiezen van een nieuwe partijvoorzitter.

Ik vind het verschrikkelijk jammer dat ik deze beslissing heb moeten nemen, omdat ik dit werk met veel plezier en voldoening doe en het een eer vind partijvoorzitter van onze partij te zijn.

Met vriendelijke groet,

drs. W.K. Hoekzema,
partijvoorzitter.

niet op de televisie verschijnen maar hier op de achtergrond cruciaal werk doen. De fractie moet een soort ombudsfunctie hebben. Burgers met een probleem moeten zich tot de fractie kunnen wenden. Wij zullen ons aanbieden: Wij zijn er voor u!

Rustige profilering

Hans Dijkstal maakt een ingetogen start. 'Ik ga rustig beginnen en goed nadenken hoe de VVD zich moet positioneren. Daartoe zijn twee soorten gegevens bepalend. De eerste hebben met ons zelf te maken, met onze eigen beginselen. Wij hebben een verkiezingsprogramma en wij willen wat als partij en als fractie. Naarmate dat onvoldoende zichtbaar is, zullen wij op die punten een beeld moeten neerzetten en de koers moeten aangeven. De VVD steunt het Regeerakkoord, maar blijft op zoek naar de realisatie van liberale punten.

De andere relevante gegevens hebben te maken met de buitenwacht. Onze profilering wordt deels bepaald door wat om ons heen gebeurt. Die attitude was al een beetje zichtbaar tijdens de Regeringsverklaring in het debat met de PvdA

Profilering heeft ook te maken met de marketingopzet. Welke groepen mensen wil je eigenlijk met welke boodschap zien aan te spreken? Profilering is een communicatiemiddel en communicatie is een heel professioneel vak. Daar moeten wij goed over nadenken. Dat profiel moet altijd een waarachtig deel tonen van wie je bent.'

'Ik zal dingen anders doen dan Frits. Ik ben een andere man dan Frits. Maar vaak zie je dat, hoe verschillend onze karakters ook zijn, wij van dezelfde uitgangspunten uitgaan. Die zin, die Frits in zijn interview over macht formuleert, dat is ook mijn zin. Ik heb dat nooit met hem besproken, maar we hebben precies dezelfde notie. Het gaat om macht, aan wie je die geeft en de controle op die macht. Dan zie je dat we vanuit eenzelfde mentaliteit met de politiek bezig zijn.

Ik werk in teamverband. Als een ander sterker is op bepaalde punten dan is hij aan bod. En andersom. Frits heeft dat de afgelopen acht jaar heel goed gedaan. Met de verkiezingen werden meerdere mensen in beeld gebracht. Er is geen andere partij waarin de nummers twee tot en met vijf van de lijst zoveel voorkeurstemmen hebben gehaald. Ongelooflijk veel. De VVD heeft in een team geopereerd met een heel interessante aanvoerder. Dat is de formule.'

Politieke partijen zijn het hart van onze democratie

In het vorig kabinet heeft Hans als minister van Binnenlandse Zaken een beslissing moeten nemen over de subsidiëring van politieke partijen. Liberalen zijn daarvan nooit een warm voorstander geweest. Die spraken meer over "de eigen broek ophouden", hoewel leden en dus de middelen schaarser werden. Toch besloot hij tot steun aan de partijen. Succesvol in de verkiezingen of niet, alle lijden onder een teruglopend ledental.

'Ik heb mij destijds afgevraagd of politieke partijen nog wel het hart van ons kiesstelsel, van onze democratie vormen. Als dat niet zo was, had ik überhaupt met subsidie moeten stoppen. Tegen de stroom in heb ik toen weloverwogen gezegd dat zij niet alleen het hart van ons politieke stelsel moeten blijven, maar ook moeten worden versterkt. Er moet meer subsidie naar politieke partijen. Zolang wij hier niet in een klimaat zitten waarin politieke partijen geld op een heel makkelijke manier anders kunnen genereren, moet de overheid er in springen. Het belang van de democratie vereist dat.

De politieke partijen zullen in deze snel veranderende samenleving zelf ook aan de slag moeten. De burgers vinden het momenteel niet zo belangrijk lid te zijn van politieke partijen. Zij worden dat liever van een one issue club, zoals bijvoorbeeld het Wereldnatuurfonds. Wij zullen daarom als VVD goed moeten nagaan wat leeft onder de bevolking. Wat mensen beroert. Wij zullen marktconform - dat is een woord van het liberalisme - te werk moeten gaan zodat wij een grotere aantrekkingskracht krijgen op onze miljoenen kiezers. Volgens mij zijn er mogelijkheden genoeg. Die noodzaak tot modernisering geldt niet alleen voor de partij, maar ook voor de fractie.'

Deskundigen leveren blijft de hoofdtaak

De ruggengraat van een politieke partij blijft het kader, een kweekvijver van deskundigen. Niet iedereen wordt vanuit die intentie lid van een politieke partij.

Hans Dijkstal: 'De VVD heeft in feite twee soorten leden die je moet kunnen aanspreken. In de eerste plaats zijn dat de leden die achter de idealen van het liberalisme staan, hun contributie betalen, ons willen stemmen, maar verder niets willen. Daar is overigens helemaal niets mis mee.

In de tweede plaats zijn er mensen met gezonde ambitie. Ook daar is niets verkeerd aan. Nog steeds is de hoofdtaak van een politieke partij het zoeken van talent, al dan niet goed opgeleid, dat via kandidatenlijsten kan doorstromen naar de vertegenwoordigende lichamen. Wij zouden op dat gebied misschien wat professioneler moeten worden. Als men interessante mensen buiten onze partij treft moet men hen aanspreken. Je zou dan kunnen zeggen: "Als je wat voor ons voelt, zou jij veel voor ons kunnen betekenen. Join de club, en wij gaan met je verder." Op dat gebied kunnen we wel wat meer doen. Een heel ander punt is hoe je een zekere binding met je kiezers tot stand kunt brengen.

Het lidmaatschap is de sterkste binding, maar er moeten buiten het volledige lidmaatschap andere bindingsmogelijkheden bestaan. Wij zullen moeten nadenken over wat we kunnen doen om die kiezer ook emotioneel aan ons te binden.

De grootste uitdaging voor de gevestigde orde in de partij is hoe wij ruimte geven aan jonge mensen. Een soort generatieconflict zit er altijd in. Jonge mensen lopen aan tegen een verouderde structuur en daarin voelen zij zich niet thuis. Die structuren moeten wij open breken en meer jonge mensen kansen geven. ■

Komen en gaan

Zomer 1998. Een kwestie van "komen en gaan". Voor de VVD een nieuwe TK-fractie, een nieuwe VVD-bewindslidenploeg, een terugtrekend en nieuw politiek leider, een vertrekkende partijvoorzitter.

Frits Bolkestein heeft op donderdag 30 juli bekend gemaakt dat hij zijn fractievoorzitterschap na 8 jaar en 3 maanden, sinds 30 april 1990 neerlegt. Frits Bolkestein heeft onvermoeid de VVD-kar getrokken. Hij heeft de eenheid weer teruggebracht in de partij. Frits heeft ook onze partij een stevige plaats gegeven in het politieke krachtenveld. Met duidelijkheid, durf en daadkracht. Zelf heeft hij ervoor gekozen om de estafette-stok na 7 verkiezingsoverwinningen over te geven aan Hans Dijkstal. De (wijze van) overdracht van het politiek leiderschap heeft wederom bewezen dat de VVD in eensgezindheid dergelijke zaken aan kan. "Macht" is voor liberalen decentraliseren, macht is ook tijdig overdraagbaar. Ruimte laten aan ande-

Column

ren. Frits Bolkestein heeft dat voortreffelijk gedaan.

Het nieuwe tijdperk dat vier jaar geleden al is ingezet, met grote en ingrijpende veranderingen, is nog niet afgesloten. De individualisering neemt toe, mensen willen graag meer eigen verantwoordelijkheid en ook de ideeën over de rol van de overheid veranderen. Het voorwoord van ons nieuwe regeerakkoord spreekt dan ook over het vinden van een evenwicht tussen economische dynamiek en sociale rechtvaardigheid, tussen individuele ontplooiing en wederzijdse verantwoordelijkheid. Het zoeken naar dit evenwicht biedt de VVD vele kansen, doch brengt ook risico's met zich mee. Om alle genoemde veranderingen verder in de door ons gewenste richting te sturen, is deelname aan het tweede Paarse kabinet voor de VVD van zeer groot belang.

We staan nu aan het begin van een nieuwe regeerperiode met een nieuwe fractievoorzitter en partijleider. Ik heb alle vertrouwen in Hans Dijkstal. Hij heeft mijn volledige steun en ik wens hem veel succes.

'Wij moeten makelen en schakelen'

Door Reny Dijkman

Sinds 1995 is Helmi Huijbregts-Schiedon in Noord-Brabant gedeputeerde voor Economische Zaken, werkgelegenheid, toerisme en recreatie, en energie. Landelijk is zij de enige vrouwelijke gedeputeerde met Economische Zaken in haar portefeuille.

Zij zal tot aan de Provinciale-Statenvierkiezingen in Vrijheid & Democratie een column schrijven over de werkzaamheden van het provinciaal bestuur. Helmi is daartoe bij uitstek geschikt. Ingewijden kennen haar als een geestige columnist. Daarnaast heeft zij een rijke ervaring opgebouwd in zowel het lokaal als provinciaal bestuur. Zij was wethouder in Teteringen, sinds 1991 statenlid in Brabant, voorzitter van de statenfractie van 1993 - 1995 en sindsdien is zij gedeputeerde.

De afgelopen periode wist zij alle gedeputeerden belast met het economisch-sociaal beleid samen rond de tafel te krijgen.

Helmi Huijbregts-Schiedon, gedeputeerde Economische Zaken in Noord-Brabant

Helmi: 'Bij mijn aantreden in 1995 was ik verbaasd dat er geen landelijk platform bleek te bestaan voor gedeputeerden die zich met sociaal-economische zaken bezighielden. Sterker nog, men kende elkaar niet eens. Ik heb toen de viering van 'Brabant 200' aangegrepen om hen allemaal uit te nodigen plus de hoofden van de betrokken diensten. Daarop is het Inter Provinciaal Overleg (IPO) ingesprongen met de vraag om te bespreken hoe door onze groep beter kon worden samengewerkt. Sterker nog, om gezamenlijk een visie te ontwikkelen, waarop een duidelijker relatie met de Rijksoverheid tot stand kon komen.'

Samen een strategie ontwikkelen

Wat Helmi Huijbregts voor ogen stond was in ieder geval geen samenwerken óm die samenwerking. Zij wilde zich met haar collega's uit de andere provincies verdiepen in wat de meerwaarde van samenwerking zou zijn. Al in maart 1998 lag het rapport "Partners in economische ontwikkeling" bij het IPO op tafel. Het was toegespitst op drie aandachtsvelden:

- de interne organisatie van de provincies;
- de interprovinciale samenwerking;
- de samenwerking met het rijk.

'Alle EZ-gedeputeerden hebben met dat rapport ingestemd. Ik verwacht dat het IPO het zal opnemen in zijn meerjarenplanning. En natuurlijk zullen wij de strategische agenda, zoals wij die met elkaar hebben afgesproken, gaan uitvoeren.'

'Het was geen eenvoudig proces, vertelt Helmi. Het eerste concrete positieve resultaat was de oprichting van het EZ-vakberaad, waaraan alle EZ-hoofden deelnamen. Dit was een primeur. En dat gedeputeerden die nog nooit

landelijk hadden samengewerkt gezamenlijk tot de opstelling van een strategische agenda kwamen, is natuurlijk een enorm winstpunt.

Gedeputeerden met dezelfde portefeuille in de verschillende provincies noem ik "concullega's". Je bent collega op bepaalde onderwerpen waar sprake is van een gezamenlijk belang, maar je bent soms ook elkaars concurrent. Natuurlijke samenwerkingsverbanden vind je in de grensregio's of in andere min of meer vanzelfsprekende verbanden zoals de drie noordelijke provincies. Nu hebben wij echter gekeken naar de gezamenlijkheid van alle twaalf. Wat ons bindt, is dat wij als provinciale bestuurders allemaal met dezelfde (soort) partijen en problematiek te maken hebben. Wanneer wij ons op hoofdlijnen, dus op strategisch niveau, hetzelfde op kunnen stellen dan staan wij in de onderhandelingen met het Rijk over geld en invloed veel sterker. Natuurlijk realiseren wij ons dat in veel gevallen er een moment komt waarop je elkaar los moet laten. Daar moet je dan niet moeilijk over doen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de Europese regionale fondsen. Alle regio's maken zich nu gezamenlijk sterk om die programma's voort te zetten. De gezamenlijke vervolgstap gaat om nationale co-financiering, maar dan hebben we allemaal al een veel groter eigenbelang.

Gevecht voor voortzetting EU-programma's

Waar landelijk wat kritisch tegen de Europese subsidie voor regio's wordt aangekeken, treft men bij de provinciale besturen juist optimisme. Helmi Huijbregts: 'Ik kan je verzekeren dat de VVD'ers in het provinciaal bestuur op de economische posten allemaal vechten voor voortzetting van deze Europese programma's. Het is juist van nationaal belang om optimaal van die fondsen gebruik te maken. Bij een aantal van die program-

ma's hoort natuurlijk nationale maar ook regionale financiering. In Brabant betalen de gemeenten en de regio samen hetzelfde bedrag dat aan Rijksgeld wordt bijgedragen.

Europese programma's zijn een heel goede vorm om effectief regionaal economisch beleid te voeren: de overheden scheppen de voorwaarden en de kaders, maar de uitvoering van de projecten is de eigen verantwoordelijkheid van de betrokken partijen, dus de Kamers van Koophandel, de universiteiten... etc. Het is ook de enige vorm waarin het Rijk regionaal economisch beleid voert. Die economische programma's geven dus duidelijk aan dat de regio's, c.q. de provincies, heel goed in staat zijn om op een slagvaardige manier samen met alle partijen effectief economisch beleid vorm te geven.'

De regio's worden steeds belangrijker

Zij wijst erop dat de regio's in het Europees beleid een steeds belangrijker rol gaan spelen. 'In het Verdrag van Amsterdam zijn afspraken gemaakt ten gunste van de werkgelegenheid. Inmiddels zijn drie Nederlandse provincies (Flevoland, Limburg en Brabant) aangewezen als "pilots." In Brabant heeft het pact nu al een prima stimulans gegeven aan de samenwerking binnen de regio's in de provincie. Bovendien werken ook die drie pilot-provincies onderling samen. Daardoor wordt voorkomen dat iedereen voor zich weer het wiel uitvindt. We leren van elkaar.'

Gemeenten kunnen zich niet meer verschuilen

Het vorig kabinet is - nadat de stadsgewesten van de baan waren - teruggekeerd naar de drie bestuurslagen: gemeente, provincie en Rijk. De rol van de provincie is in het Regeerakkoord aangescherpt. Die provincies dragen de verantwoordelijkheid voor die zaken die het belang van de gemeenten overstijgen.

'Het aardige is dat wij in toenemende mate worden aangesproken om te regisseren... te makelen en te schakelen,' constateert Helmi Huijbregts. 'Het takenpakket is niet toegenomen, maar doordat de provincies in een andere positie zijn gekomen, gaan zij daar anders mee om: meer herkenbaar, opener en op basis van gelijkwaardigheid. Dat betekent overigens ook een andere relatie met gemeenten. Gemeentebesturen kunnen zich niet meer zo makkelijk achter de provincie verschuilen met het veel gebruikte excuus: "Dat zal van de provincie niet mogen!"'

Minder statenleden?

In het landelijk provinciaal VVD-conceptverkiezingsprogramma, dat door iedere provincie op eigen beleids punten wordt bijgesteld, wordt vermindering van het aantal statenleden bepleit.

Helmi ziet het aantal statenleden niet als maatgevend voor de besluitvorming. 'Je moet aan de goede kant beginnen: taken plus werkwijze, en dan pas de aantallen. In Brabant hebben wij 79 statenleden. Dat kan ongetwijfeld minder. In de vorige periode had de VVD 10 fractieleiden en nu 22. Toen moesten we ons beperken, keuzes maken. Nu is het gevaar wel eens aanwezig dat we juist de hoofdlijnen uit het oog verliezen. Maar we kunnen met 22 man wel veel beter het contact met de burger onderhouden dan met tien. Bovendien moet het een maatschappelijke nevenfunctie blijven.' ■

Helmi's Column

Tussen neus en lippen door' werd mij gevraagd u in de komende maanden op de hoogte te houden - en voorzover nodig: te stellen - van het wel en wee van een provinciaal bestuurder om daarmee de eerstvolgende verkiezingen die voor de VVD een belangrijk meetpunt vormen, bij u zachtjesaan in te leiden.

Wanneer u zich hierbij afvraagt om welke verkiezingen dat dan wel zou mogen gaan, behoort u tot mijn doelgroep en onderhouden wij van nu af aan op deze plaats een warme relatie! Mocht u echter spontaan aan de verkiezingen voor Provinciale Staten hebben gedacht, dan hoop ik dat ik u een beetje mag gebruiken als 'provinciale-statenverkiezingen-ambassadeur,' want die hebben we hard nodig. De uitslag van de Provinciale-Statenverkiezingen in 1995 sloegen alle VVD-records tot op de dag van vandaag en luiden in veel provincies de doorbraak van de VVD in. De opkomst daarentegen lag onder de 50%. Bij de toenemende betekenis van de provincie in ons

binnenlands bestuur moet die opkomst in 1999 omhoog en moet de VVD minstens zo sterk blijven als in 1995. Bovendien is deze uitslag ook bepalend voor de samenstelling van de Eerste Kamer en ook daarin wil de VVD de grootste blijven, want dat schijnt goed te bevallen. Vandaar dus.

Zelf ben ik sinds 1991 statenlid, of zoals het officieel heet Lid van Provinciale Staten. Niet zelden werd ik door belangstellende burens, lieve kennissen of trotse familieleden voorgesteld als 'lid van de Raad van State.' Ik geef toe dat ik een paar keer (uiteraard slechts om niemand in verlegenheid te brengen) hierbij niet corrigerend ben opgetreden. Sinds ik in 1995 lid van gedeputeerde staten ben geworden is het er in dat opzicht niet beter op geworden. Integendeel, de grappen over 'gedupeerde' ken ik allemaal. Wanneer ik dan uitleg dat een gedeputeerde een soort wethouder van de provincie is, hoor of zie ik verbazing: 'Goh, nooit van gehoord!' Gelukkig vormt dit meestal een intro voor een geanimeerd gesprek.

In de eerste paar jaar van mijn statenlidmaatschap moest ik er ernstig rekening mee houden dat ik tot de generatie laatste provinciale statenleden zou gaan behoren. Ontevreden gemeenten, bewindslieden en kamerleden stelden om totaal verschillende redenen het bestaansrecht van de provincies ter discussie. Deskundigen voorspelden hun einde. In die hectische tijd vol bestuurlijk verbaal geweld over het voortbestaan van de provincies bekwam mij regelmatig het gevoel 'voor de verkeerde kassa te staan.' U kent dat wel: na lang wachten, gaat net voor je neus de kassa dicht! Tot 1994 was het kantje-boord met de provincies. Overigens niet helemaal onterecht: de provincies - vanwege de specifieke taken en positie tussen gemeenten en rijk toch al niet bepaald een flitsend en voor de burger populair bestuur - hadden eerst rustig de storm van bestuurlijke cultuurverandering afgewacht, die vervolgens lijdzaam over zich heen laten waaien om tenslotte nog net op tijd de bakens te verzetten voor

een laatste kans. Die kans is door Paars I in 1994 gegeven en door de provincies gegrepen, vastgehouden en met name in deze bestuursperiode door de provincies met heel veel inzet en energie vorm gegeven. De provincies zijn nu weer helemaal terug van weggeweest! Het kan niet toevallig zijn dat juist in die tijd de VVD een sterk stempel kon zetten op de provinciale politiek in Nederland.

Over wat provinciale bestuurders zoal doen moet ik u in de komende maanden op de hoogte stellen. Ik kan u niet beloven dat ik daarin helemaal neutraal en objectief zal zijn, maar dat is reclame nu eenmaal nooit!

Helmi Huijbregts-Schiedon

Willem Hoekzema:...'Frits heeft de VVD een stevige plaats in de Nederlandse politiek gegeven'

Partijraad 1 augustus 1998:

Dijkstal wil dualistische koers voortzetten

door Ernst van Splunter, foto's: Frank Fahrner

Bussum - Zij die rond 1 augustus op vakantie waren en daardoor de ingelaste partijraad niet konden bijwonen, hebben iets gemist. Het was een speciale bijeenkomst. Bijzonder omdat elf nog net onbeëdigde ministers en staatssecretarissen door de terugtrekkende politiek leider Frits Bolkestein aan de partijraad werden voorgesteld. Deze voorstelronde vormde voor Bolkestein tevens de afsluiting van een periode die voor hem in het voorjaar van 1990 in Zwolle was begonnen: het toespreken van zijn partij. Bovendien hadden de aanwezigen de primeur van de maidenspeech van de nieuwe politieke leider: Hans Dijkstal. Dit alles onder regie van partijvoorzitter Willem Hoekzema die met gepaste trots tot de aanwezigen kon zeggen: 'De VVD blaakt van gezondheid'.

Opinie leider op eenzame hoogte

Uiteraard stond de partijraad in het teken van de kabinetsformatie. Willem Hoekzema sprak zijn voldoening uit dat het vorige kabinet de rit heeft uitgezet en een uitstekende erfenis voor de opvolgers heeft achtergelaten. Op basis van deze nalatenschap is een financieel doortimmerd Regeerakkoord gesloten. De Zalmnorm blijft gehandhaafd en het behoedzame groei-scenario is opnieuw uitgangspunt voor de komende jaren. Het Regeerakkoord levert volgens het CPB maar liefst 450.000 nieuwe banen op.

Hoekzema prees Frits Bolkestein voor de onvermoeibare wijze waarop hij de VVD de afgelopen jaren heeft geleid. 'Hij heeft de eenheid teruggebracht in de partij, de VVD een stevige plaats in de Nederlandse politiek gegeven en is de aanvoerder in de politieke discussie geweest', aldus Hoekzema die Bolkestein typeerde als 'een politiek opinie-leider op eenzame hoogte'.

Fractie is de etalage van de partij

Frits Bolkestein somde vervolgens op wat in de afgelopen maanden was bereikt: een geslaagde viering van VVD-50, een klinkende overwinning bij de gemeenteraadsverkiezingen en tenslotte een recorduitslag op 6 mei bij de Tweede Kamerverkiezingen. Géén record als

het gaat om het aantal ministers en staatssecretarissen dat de VVD levert aan het nieuwe kabinet. Dat record blijft bij de ploeg die destijds werd afgevaardigd in 1977. Hans Wiegel bleek toen een duivelskunstenaar te zijn: hij timmerde, nadat PvdA en CDA meer dan 200 dagen hadden geploeterd, binnen enkele weken met Dries van Agt een nieuw kabinet in elkaar. Bolkestein noemde de Tweede-Kamerfractie van de VVD de etalage van de partij. De fractie moet opereren op basis van deugdelijkheid, degelijkheid en fatsoen. Leiderschap in de politieke discussie is essentieel. Ook moet het werken gericht zijn op de lange termijn. Handelt de fractie op deze wijze dan kan succes niet uitblijven.

Frits Bolkestein presenteert de nieuwe ploeg VVD-bewindslieden

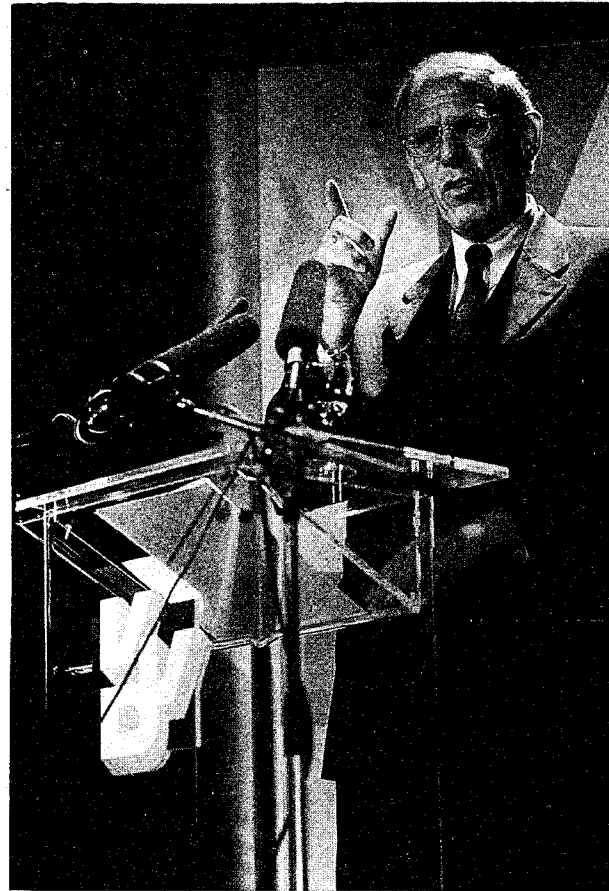
Graat in de keel

Hij stond stil bij het door hem gesloten Regeerakkoord. De fractie is hierover tevreden al blijft de defensieparagraaf een graat die Bolkestein in de keel steekt. Dat hij hier niet alleen in stond bleek uit het grote aantal vragen dat de leden van de partijraad over dit onderwerp stelden.

Na zeven keer winst te hebben behaald bij verkiezingen vond Bolkestein dat het tijd werd voor een opvolger. 'Wij staan aan het begin van een nieuwe tijd. Het is tijd voor nieuwe dynamiek en van nieuw elan'. Hij voegde daar aan toe dat er voor hem geen sprake is van kiezers-bedrog omdat hij het estafettestokje overdraagt: 'Ik blijf lid van de Kamer, ik blijf mijn mening geven en zal de volle zittingsperiode beschikbaar blijven voor de VVD'.

Vertrouwen

Frits Bolkestein gaf te kennen veel vertrouwen te hebben in Hans Dijkstal: 'Ik ken hem sinds 1976 en heb hem in allerlei functies meegemaakt. Hij is 'tried and trusted'. Daarna stelde Bolkestein de nieuwe bewindsliedenploeg

Hans Dijkstal wil dualistische koers voortzetten

aan de partijraad voor. Annemarie Jorritsma, de nieuwe vice-premier, zei de nieuwe periode met veel optimisme tegemoet te gaan. Het geringe aantal vrouwen in de VVD-afvaardiging was voor haar aanleiding op te merken dat zij het betreunde dat slechts Monique de Vries de enige vrouwelijke collega in de nieuwe bewindsliedenploeg is. Ook Ineke van Ark, voorzitter van de Vrouwen in de VVD, plaatste bij dit feit later op de ochtend een kritische noot.

Dualisme

Hans Dijkstal die de partijraad afsloot, bedankte Frits Bolkestein voor hetgeen hij voor de VVD heeft gedaan. Op een later tijdstip zal de VVD uitgebreid stilstaan bij het vertrek van Frits als politiek leider, zo kondigde hij aan.

Dijkstal kritiseerde het feit dat het enige weken zou duren voordat het debat over de regeringsverklaring zou plaatsvinden. 'Een volwaardig parlementair kabinet dient het vertrouwen van de Tweede Kamer zo snel mogelijk te krijgen', aldus Dijkstal.

Dijkstal gaf aan de dualistische koers van Bolkestein te willen voortzetten. 'Het dualisme is één van de kenmerken van de VVD. Per slot van rekening ligt het zwaartepunt van de politieke besluitvorming in de Tweede Kamer' ■

Regeringsverklaring

door Michiel Krom, foto's: Theo Meijer

Met het afleggen van de regeringsverklaring presenteerde het tweede paarse kabinet zich in de laatste week van augustus aan de Tweede Kamer. Met het formeel uitspreken van het vertrouwen in het kabinet door coalitiepartijen PvdA, D66 en VVD is het kabinet Kok-Jorritsma-Borst een parlementair kabinet.

Voor de VVD is het regeerakkoord een zeer aantrekkelijk compromis, waarin veel herkenbare VVD-punten zijn terug te vinden. Het motto in het VVD-verkiezingsprogramma was "investeren in de toekomst." De VVD streeft naar welvaart voor alle burgers. Om dit te kunnen verwezenlijken is een stevige en duurzame financiële basis noodzakelijk. De VVD wil daarom vooral verder werken aan het terugdringen van het financieringstekort en de staatsschuld.

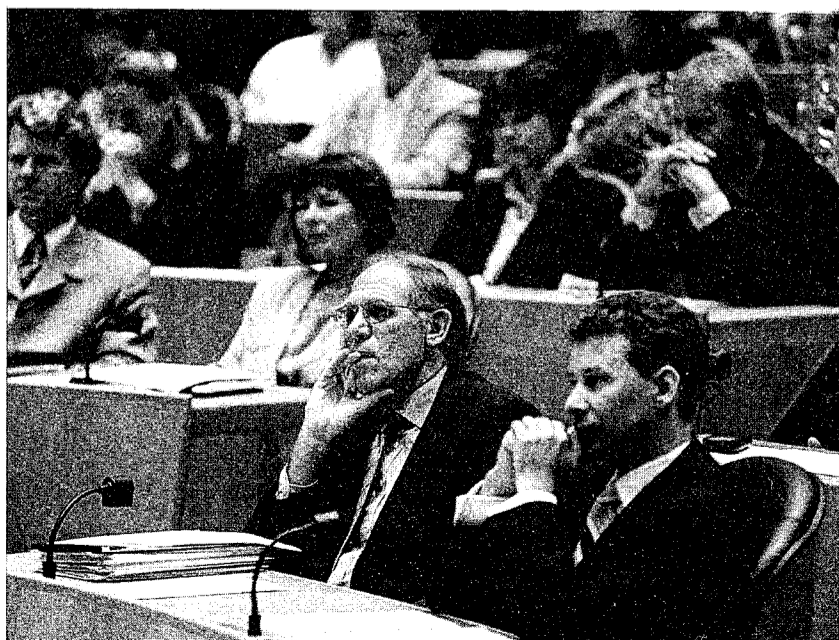
Gunstiger uitgangspunt

Op financieel-economisch gebied is de uitgangssituatie van dit kabinet veel gunstiger dan het vorige. Dit lijkt een luxe probleem. In politiek Den Haag ligt dat anders. Een belangrijk onderdeel van het debat over de regeringsverklaring ging over hoe om te gaan met extra tegen- of meevallers. Premier Kok liet al aan het begin van het debat weten dat hij een periode met een minder voorspoedige economische groei niet uitsluit. Zo kunnen bijvoorbeeld de ontwikkelingen in Azië een negatieve uitstraling hebben op de groei in de rest van de wereld. Het begrotingsbeleid is daarom gebaseerd op behoedzame aannames voor wat betreft de economische ontwikkeling. De VVD, bij monde van de nieuwe fractievoorzitter Hans Dijkstal, vindt dat een stevige en duurzame financiële basis voorwaarde is om de doelstellingen in het regeerakkoord tot uitvoering te brengen. De financiële basis van het akkoord berust op drie elementen. In de eerste plaats moet worden gestreefd naar terugdringing van het financieringstekort en de staatsschuld. Ten tweede moet bij de uitgaven worden uitgegaan van een voorzichtige economische groei van twee procent. Dit vindt de VVD belangrijk om, wanneer de

economische groei tegenvalt, niet met ongewenste bezuinigingen te worden geconfronteerd. Ten derde mag, als de overheid financiële meevallers krijgt, dat geld niet zo maar worden uitgegeven. Meer inkomsten kunnen ontstaan door bijvoorbeeld hogere belastingopbrengsten, sociale premies of aardgasbaten. Vanaf 1999 zullen dergelijke meevallers deels worden gebruikt voor terugdringing van het EMU-tekort en deels worden besteed aan extra lastenverlichting. Tijdens het debat ontstond onduidelijkheid over hoe om te gaan met meevallers wanneer het financieringstekort nul is. Minister Kok wil in dat geval vijftig procent van de meevallers besteden aan vermindering van de staatsschuld en vijftig procent aan lastenverlichting. De VVD stemt hiermee in. De PvdA wil meevallers gebruiken voor extra uitga-

Het nieuwe kabinet

Tijdens het debat over de Regeringsverklaring Hans Dijkstal in zijn nieuwe rol als fractievoorzitter. Naast hem vice-voorzitter Clemens Cornielje.

ven. Het kabinet zal tegen de tijd dat begrotingsevenwicht is bereikt met een voorstel komen over hoe de meevallers zullen worden besteed. Gedacht wordt aan een combinatie van investeringen, staatsschuldreductie en storten in het AOW-fonds.

Werk en opleidingen

Het kabinet wil blijven investeren in versterking van de sociale en economische infrastructuur van ons land. Het streven blijft om zoveel mogelijk mensen aan werk te helpen. Met name de regelingen om langdurig werklozen weer aan de slag te krijgen, blijft een belangrijk punt van het kabinet. De VVD stelt dit als prioriteit. Er zijn nog een miljoen banen nodig voor groepen die nog niet aan het werk zijn. Het gaat hierbij om jongeren, herintredende vrouwen, voormalige arbeidsongeschikten, immigranten en ouderen. Naast "werk, werk, werk" past dan ook het motto "opleiden, opleiden, opleiden." Deze inspanning is nodig om al deze groepen, met name de langdurig werklozen, uitzicht op een baan te geven.

Belastingstelsel

Het belastingstelsel zal ingrijpend worden gemoderniseerd. Met de fiscale stelselherziening beoogt de regering in eerste plaats een krachtige bevordering van de werkgelegenheid en een verdere versterking van de economische structuur tot stand te brengen. Werk zal meer lonend worden gemaakt. Het is ook de bedoeling milieuvriendelijke economische ontwikkelingen te stimuleren. Voor die veranderingen is door het kabinet een fors bedrag voor lastenverlichting gereserveerd. De VVD vindt lastenverlichting zeer belangrijk, met name voor de midden groepen.

Beheerste groei van luchtvaart

De komende jaren zal flink worden geïnvesteerd in de kwaliteit en de vernieuwing van het onderwijs, de gezondheidszorg en de infrastructuur. De regering kiest daarbij voor investeringen in het onderwijs, beroepscholing en kennis. Voor wat betreft de gezondheidszorg wil het kabinet in samenwerking met de mensen die daarin werkzaam zijn naar een kwalitatief hoogwaardige, toereikende en toegankelijke zorg. Om het dichtslibben van Nederland te voorkomen zijn investeringen in openbaar vervoer en wegen noodzakelijk. De VVD pleit ervoor om het geld (400 miljoen gulden) dat hiervoor is uitgetrokken uit te geven aan een snelle uitvoering van infrastructurele projecten. Het bedrijfsleven leidt immers 1,8 miljard gulden schade als gevolg van de fileproblematiek. Dit heeft ook gevolgen voor de werkgelegenheid. Een onderwerp dat zeker nog tijdens deze kabinetsperiode flink naar voren zal komen is de luchtvaart. In het debat over de regeringsverklaring neemt de regering een voorzet door te pleiten voor een beheerste groei van de luchtvaart. Om de veiligheid op straat en de rechtszekerheid te vergroten, komen extra middelen beschikbaar voor een betere toerusting van de politie en het justitieel apparaat. ■

Zsolt Szabo:

Internationaal secretaris werkt als Haarlemmerolie

door Reny Dijkman, foto's: Theo Meijer

De nieuwe internationaal secretaris van de VVD is drs. Zsolt Szabo. Zijn ouders vluchtten tijdens de Hongaarse opstand in 1956 naar Nederland. Zsolt werd in Amsterdam geboren. Evenals zijn vader heeft hij grote belangstelling voor de politiek. Dat leidde tot zijn studie-keuze Politicologie in Amsterdam. Al heel jong werd hij lid van de JOVD, waarin hij zich altijd heeft beziggehouden met buitenlandse activiteiten. Veel activiteiten deed hij samen met de huidige secretaris-generaal van de Liberale Internationale, Jules Maaten. Hij was JOVD-districtsvoorzitter en werd na zijn overstap naar de VVD-Amsterdam ondermeer lid van de partijraad en referent voor Hongarije. In dat land was hij degene die namens het internationaal secretariaat van de VVD de contacten met Hongaarse liberalen opbouwde en dat netwerk onderhield. 'Mijn internationale oriëntatie is mijn hobby.'

Zsolt koos heel bewust voor zijn studierichting. 'Ik heb het gevoel dat je met mijn achtergrond iets voor de maatschappij moet betekenen.'

Daarnaast heb ik voor mijn werk bewust gekozen voor het bedrijfsleven. Lang heb ik gedacht dat ik op latere leeftijd specifiek één van beide richtingen zou uitgaan, maar het is een feit dat ik voor een combinatie van beide sectoren ben blijven kiezen.'

Zsolt's intensieve contacten met Hongarije ontstonden na de val van de Muur in 1989. 'Toen kwamen er meer mogelijkheden. De grenzen waren open. Je hoefde geen visum meer aan te vragen. Het liberalisme was in opkomst. Voor de VVD ben ik een aantal jaren geleden referent geworden voor Hongarije. Daar ben ik contacten gaan zoeken met gemengde liberale partijen, want wie precies waarvoor stond, was toen nog niet helder. Nu wel. De resultaten zijn bekend: onze vrienden van de Fidesz hebben dit jaar de verkiezingen gewonnen. Mijn politieke vrienden van mijn leeftijd, de dertigers, zijn op allerlei belangrijke posities gekomen, tot en met de posten van minister-president en staatssecretaris van Buitenlandse Zaken. We moeten het niet overdrijven, maar ik denk dat de VVD door al haar steun gedurende de laatste jaren wel degelijk daar een belangrijke rol in heeft gespeeld.'

Subsidiesteun voor democratiseringsproces

Het Nederlands ministerie van Buitenlandse Zaken begon met subsidies aan politieke partijen om via dat gremium de voormalige Oostbloklanden te steunen bij hun democratiseringsproces. Zsolt daarover: 'Iedere partij heeft in principe een eigen Midden- en Oost-Europaprogramma. De ene partij is daarin wat actiever dan de andere. Wij hebben met het tandem Hoekzema - Bolkestein (president van de Liberale Internationale) een gouden formule. Allebei zijn ze zeer actief richting Midden- en Oost-Europa (MOE). Zowel Willem Hoekzema als Frits Bolkestein begrijpen dat hun participatie binnen het programma essentieel is, zowel hier als in Midden- en Oost-Europa. Veel stimulators komt ook van Wim van Eekelen en Klaas Groenveld. Iedere Nederlandse politieke partij kiest haar eigen prioriteiten. Wij hebben onderling daarover geen intensief overleg. Een enkele keer neemt één partij een initiatief dat door een andere partij wordt ondersteund.' Volgens de internationaal secretaris leidt dat niet tot verbrokkeling. Verbazingwekkend is dat niet, want het CDA zoekt heel bewust naar christen-democraten.

'Wij richten ons in Midden- en Oost-Europa op mensen en groeperingen, die de kiem van het liberalisme in zich hebben.'

Als je begint is er niets

Het hele proces begint met speurwerk. Szabo: 'Je begint uit het niets. Je praat met wat mensen op congressen. Op ambassades met ambassadeurs over welke politieke bewegingen er zijn. Je leest wat Oost-Europese kranten. Je gaat naar het Oost-Europa-instituut van de Universiteit van Amsterdam waar je informatie kunt opvragen. Zo vorm je je een beeld van welke mensen c.q. bewegingen liberaal zijn. Vervolgens ga je hen benaderen. Je belt ze op en vraagt of je een gesprek met hen kunt voeren: daar of in Nederland. Zo bouw je een netwerk op. Daarna blijf je volgen wat zij doen in hun eigen land. Welk ideaal zij hebben. Of zij al dan niet een programma hebben dat zij aanhangen. Hoe zij met (collega)politici omgaan en zich positioneren. Zo groeien de juiste contacten om met hen een samenwerkingsprogramma te starten. Dan weet je: Dit is een liberale partij in wording. En dan vraag je: 'Wat kunnen wij voor jullie doen? Waarbij hebben jullie steun nodig? Willen jullie iets weten over campagne voeren voor de verkiezingen? Willen jullie iets weten over het samenstellen van een partijprogramma? Over coalitievorming?' Op die behoeften stel je een samenwerkingsprogramma samen.'

Steun voor toetredende landen

Zsolt Szabo wil in de komende jaren via het internationaal secretariaat veel energie gaan steken in die Oostbloklanden die het eerst in aanmerking komen voor toetreding tot de NAVO en de Europese Unie. 'Op dit moment hebben wij met heel veel landen contact, maar vanaf volgend jaar wil ik ons programma concentreren op met name Polen, Tsjechië, Hongarije, Slovenië en mogelijk Estland. Daarnaast willen wij ons richten op landen als Rusland, Kroatië, Roemenië en Bulgarije, die ondersteuning nodig hebben omdat het liberalisme daar heel sterk op komt. Dat zijn mijn speerpun-

ten in ons Midden- en Oost-Europabeleid. Daarnaast is het noodzakelijk - en dat heb ik uitvoerig met partijvoorzitter Willem Hoekzema besproken - dat wij de contacten met de liberalen in de directe omgeving versterken. Dus met onze Vlaamse vrienden, met Engeland en nu vooral met Duitsland. De Duitse FDP heeft onze steun nodig. Als de FDP bij de komende verkiezingen die kiesdrempel van 5% niet meer haalt, verliezen de Duitsers landelijk hun liberale inbreng. Maar het heeft ook direct invloed op mijn werkzaamheden als internationaal secretaris. In Midden- en Oost-Europa werken wij veel samen met de Friedrich Naumann Stiftung. Valt de FDP uit de Bondstag dan zal op den duur de subsidie aan die stichting ophouden. Daar is een enorme kennis voorhanden waarvan wij regelmatig gebruik maken. Als wij vragen hebben kunnen wij altijd bij hen terecht.' (De uitslag van de Duitse verkiezingen van 27 september was nog niet bekend toen dit blad werd gedrukt, red.)

Internationaal secretaris Zsolt Szabo geflankeerd door rechts Arne Geensen en links diens opvolger bij het internationaal secretariaat Roger van de Wetering

Meer organisatorisch dan politiek

De functie van internationaal-secretaris ligt op de grenzen van bestuur en politiek. Schuilt daar een gevaar in? 'Nee,' zegt Zsolt Szabo. 'Nuchter: ik zit hier in eerste instantie om de partij organisatorisch te dienen. Ik heb ook niet het idee dat ik iedere dag politiek-inhoudelijk een rol heb te vervullen. Natuurlijk zijn er raakvlakken, maar dan organisatorisch. Bij de samenstelling van het verkiezingsprogramma van de VVD-fractie in het Europees Parlement neem ik als internationaal secretaris het voortouw. Dan ben ik een soort Haarlemmerolie om mensen bij elkaar te brengen om hen na te laten denken over de inhoud van het programma. Dat is voor 90 procent een organisatorische taak en maar voor 10% een politiek-inhoudelijke bezigheid, met name gericht op het overbrengen van inhoudelijke informatie. Nee, ik heb niet het ambitieniveau om als internationaal secretaris binnen deze partij de politici politiek inhoudelijk te sturen. Iedereen heeft zijn eigen verantwoordelijkheid binnen het Europees Parlement, binnen de Eerste Kamer, binnen de Tweede Kamer en ook binnen het hoofdbestuur.' ■

Jan Mulder, VVD-kamerlid in het Europees Parlement

Agenda 2000 Europees land- bouwbeleid voor morgen

door Marcel Gerritsen

Landbouw is een belangrijk onderdeel van de Europese begroting. Bijna 42 procent van de begroting van de Europese Unie naar de landbouw. "Agenda 2000" is een beleidstuk waarin onder andere de voorstellen van de Europese Commissie voor het landbouw- en structuurbeleid voor de komende jaren zijn verwoord. Het is daarvoor een van de belangrijkste gespreksonderwerpen in Europa.

Volgens de liberale fractievoerder, Jan Mulder, is een belangrijk voorstel in Agenda 2000 dat de prijzen van de, veel land vergende, landbouwproducten (zoals granen en zuivel) worden verlaagd. Daartegenover staat een compensatie van de inkomens van de mensen die werkzaam zijn in deze sector. De VVD in het Europees Parlement heeft dit voorstel in principe ondersteund.

Realiteit leert, zo stelt Jan Mulder, dat de noodzaak voor deze maatregelen vooral is gelegen in de Oost-Europese landen. 'De prijzen liggen in deze landen aanmerkelijk lager dan bij ons. De Oost-Europese consument geeft al 30 tot 60% van zijn inkomen uit aan voeding. Daarom is het niet mogelijk die prijzen in Europa te harmoniseren door de prijzen van landbouwproducten in deze landen fors te verhogen. Andere maatregelen, zoals de nu voorgestelde prijsverlaging, zijn dus noodzakelijk.'

Overigens heeft de VVD in het Europees Parlement zich nog niet uitgesproken over de inkomenscompensatie die door de Europese Commissie is voorgesteld. 'We moeten ons realiseren dat het aantal boerenbedrijven afneemt en dat we daardoor worden geconfronteerd met lege landbouwgebieden. Een actief plattelandsbeleid is daarom van groot belang.'

Beter een goed salaris dan verschillende subsidieregelingen

Een belangrijk uitgangspunt voor de Europese liberalen is dat een boer veel meer belang heeft bij een goed inkomen dan bij het bestaan van allerlei subsidieregelingen waarmee hij zijn inkomen kan aanvullen.

Met de voorstellen in "Agenda 2000" zijn we er echter bij lange na nog niet, zo is de overtuiging van Jan Mulder. Het Europees landbouwbeleid kan ook op andere onderdelen worden verbeterd. Kwaliteit in plaats van kwantiteit is een goed voornemen, zo laat Mulder weten. Zo is er een liberaal initiatief genomen om te komen tot een Europees kwaliteitsmerk voor landbouwproducten. Verder is de regelgeving met betrekking tot biologische producten een belangrijk item de komende jaren. Nu maken deze producten slechts 2% uit van de markt voor landbouwproducten. Het is daarom in de toekomst van groot belang de productie en afzet van deze producten te bevorderen.

Grootste productie Edammer kaas in Duitse handen

Ook noemt Jan Mulder de registratie van regionale specialiteiten als een belangrijk aandachtspunt. Vooral voor Nederland. 'Nederland doet het niet al te best als het gaat om de registratie van typisch lokale producten. Denk bijvoorbeeld aan Goudse kaas. Hoewel de naam anders doet vermoeden mag deze kaas overal ter wereld worden vervaardigd. Indien je dan ook nog eens beseft dat de grootste productie van Edammer kaas volledig in Duitse handen is, dan heeft Nederland hier een kans laten liggen.'

Vervolgens mag de netto betalingspositie die Nederland heeft als het gaat om het landbouwbeleid evenmin onvermeld blijven: 'Nederland laat geld liggen als het gaat om het benutten van Europese financiële middelen. Neem als voorbeeld het Landbouw- en Structuurfonds. Dit fonds gaat uit van vijftig procent co-financiering. Die mogelijkheden zou Nederland veel beter kunnen benutten.'

Er zijn volgens de liberale woordvoerder voldoende kansen voor de Nederlandse landbouw. Fraude in de Europese landbouw wordt met steeds meer succes aangepakt. Dat beleid moet met kracht worden voortgezet. De liberale fractie heeft in dit opzicht het voortouw genomen.

Andere doeleinden dan voedsel

Landbouwproducten kunnen ook voor andere doeleinden dan uitsluitend voor de consumptie worden aangewend. Jan Mulder: 'Goede ervaringen worden opgedaan met het gebruiken van hennep voor de productie van vezels en verder biedt aardappelzetmeel een milieuvriendelijk alternatief voor allerlei soorten plastics. Zo zijn veel andere voorbeelden te geven.'

Het is duidelijk dat de landbouw een belangrijk aandachtspunt wordt bij de komende verkiezingen voor het Europees parlement.

Jan Mulder hoopt op een hoge verkiezingsopkomst. De omstandigheden zijn beter dan de vorige keer. Hij ziet als belangrijk voordeel dat de verkiezingen voor Provinciale Staten en het Europees Parlement verder uit elkaar liggen dan het geval was bij de vorige Europese verkiezingen. Verkiezingsmoeheid zal dus een minder grote rol gaan spelen. Maar vooral gelooft hij dat de kiezers zich meer en meer het belang van Europa realiseren en de kansen die Europa biedt voor Nederland, mits de onkostenregelingen voor de Europarlementariërs doorzichtiger worden. Hieraan is en wordt door de liberale fractie hard gewerkt. ■

Grote partijpolitieke verschillen in het Europees Parlement

door Marcel Gerritsen

'In het Europees Parlement spelen partijpolitieke verschillen wel degelijk een rol,' constateert Gijs de Vries, die tijdens dit interview nog lid was van het Europees Parlement en nog net niet benoemd tot staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Volgens de oud-fractievoorzitter van de Europese Liberale Democraten moeten de Nederlandse kiezers kunnen worden gemotiveerd volgend jaar bij de Europese verkiezingen hun stem uit te brengen. De liberale fractie in het Europees parlement heeft wel degelijk een eigen profiel. In dit interview gaat hij nader in op een aantal aanzienlijke verschillen in standpunten.

Gezondmaking Europese economie

Het belangrijkste uitgangspunt voor de liberalen is en blijft de gezondmaking van de Europese economie. Dit blijft het uitgangspunt voor onze liberalen bij alle onderwerpen.

Zo speelde de benoeming van Duisenberg en de tijdsduur dat hij aan zou blijven. Gijs de Vries: 'Onze fractie heeft bij voortdurend bepleit dat de nieuwe voorzitter van de Europese bank langer aan zou blijven dan vier jaar. Voor een gezonde Europese economie is het noodzakelijk dat we een sterke munt hebben en een lage inflatie. Beiden zijn gebaat bij een sterke bank onder de leiding van een onafhankelijk voorzitter. Een aanstelling voor een langere periode dan vier jaar versterkt de onafhankelijkheid.'

Ook belastingverlaging speelt een belangrijke rol. 'Wij moeten er voor zorg dragen dat de ruimte voor bedrijven en burgers verder wordt vergroot.' Een verlaging van het belastingniveau zal ook zijn positieve gevolgen hebben voor de Europese economie.

Gijs de Vries

Flexibele arbeidsmarkt

Een ander punt waar de liberalen een duidelijk van de andere fracties in het Europees parlement afwijkend standpunt innemen betreft de vijfendertig-urige werkweek. De liberalen in het Europees parlement hebben gesteld dat een succesvol werkgelegenheidsbeleid niet wordt gerealiseerd door het verkorten van de arbeidsduur. 'Wij streven naar een verdergaande flexibilisering van de arbeidsmarkt. Juist door deze flexibilisering zal effectief gebruik kunnen worden gemaakt van de potenties van de arbeidsmarkt.'

Eerlijker verdeling bij asielbeleid

Dan is er het asielbeleid. Vooral de liberale Europarlementariër Jan Kees Wiebenga speelt hierin als woordvoerder een belangrijke rol. De liberalen richten zich bij dit asielbeleid op een eerlijker verdeling van asielzoekers over alle lidstaten van de Europese Unie. Nederland wordt momenteel onevenredig zwaar belast. De liberalen zullen ook de komende jaren een gelijkwaardiger verdeling bepleiten. Tenslotte noemt Gijs de Vries als belangrijk voorbeeld van beleid waar de Europese liberalen zich op profileren en de nodige resultaten hebben weten te behalen het mensenrechtenbeleid. Opvallend is, zo stelt Gijs de Vries, dat ook de socialisten en de christen-democraten steeds meer met het beleid van de liberalen op dit gebied gaan sympathiseren. ■

Onze bewindslieden in het kabinet Kok-Jorritsma-Borst

Annemarie Jorritsma-Lebbink, vice-premier en minister van Economische Zaken

Annemarie Jorritsma-Lebbink (48) volgde Hans Dijkstal op als vice-premier.

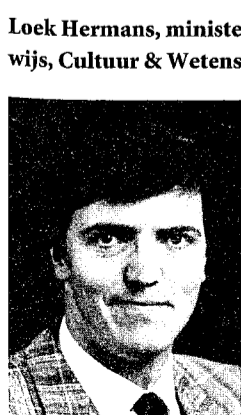
Annemarie kwam in 1982 in de Tweede Kamer en werd daar de verkeersdeskundige van de liberale fractie. Zij onderscheidde zich door haar kennis van zaken en de scherpe debatten waarin zij elk politiek jargon wist te vermijden. Het was dan ook logisch dat zij in 1994 minister werd van Verkeer & Waterstaat. Door haar functie had zij reeds vele contacten met ondernemend Nederland. De overstap naar Economische Zaken was daarom ook niet verwonderlijk. Binnen de VVD is zij zeer populair. Zij kreeg maar liefst 121.711 voorkeurstemmen bij de laatste verkiezingen.

Gerrit Zalm, minister van Financiën

Bij het aantreden van het vorige kabinet was oud CPB-directeur Gerrit Zalm (46) dé ontdekking van Frits Bolkestein. Hij werd dan ook wegens groot succes 'geprolongeerd' op hetzelfde departement. Gerrit Zalm kreeg in het land bekendheid door de Zalmsnorm en de Zalmsnip. Die honderd gulden kreeg iedereen om daarmee de stijgende lokale lasten te drukken. De Zalmsnorm houdt in dat zijn collega-ministers zich hebben te houden aan hun budget. Hij hield de hand op de knip. Gerrit Zalm is niet alleen binnen de VVD geliefd (méér dan 100.000 voorkeurstemmen). Door zijn deskundigheid, maar ook door zijn spot en zelfspot weet hij ook anderen te laten relativeren. Zalm zal de komende periode ons land naar de invoering van de Euro begeleiden.

Loek Hermans, minister van Onderwijs, Cultuur & Wetenschappen

Oud-Tweede-Kamerlid, oud-burgemeester van Zwolle, oud-Commissaris der

Koningin... met zo'n staat van dienst was het niet vreemd dat Loek Hermans (47) werd gevraagd de lastige portefeuille van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen op zich te nemen. Loek heeft al een lange politieke loopbaan achter de rug. Hij was vice-voorzitter van de JOVD en kwam in 1977 in de Tweede Kamer.

Loek Hermans is een voortreffelijk bestuurder. Hij is van alle markten thuis. Zeventien jaar lang leidde hij de topkadercursussen binnen de VVD. Hij bezit een brede interesse. In de Tweede Kamer was hij acht jaar lang onderwijswoordvoerder. Vorig jaar hield hij zich als voorzitter nog bezig met de commissie Studiefinancieringen. En hij adviseerde het kabinet ook over de Betuwelijn en de Algemene Bijstandswet.

Benk Korthals, minister van Justitie

De functie van vice-fractievoorzitter is één van de moeilijkste in de politiek. Benk

Korthals (53) heeft daarin - voor de buitenwereld steeds op de achtergrond - voortreffelijk werk verricht. Hij trad met zijn politieke carrière in de voetsporen van zijn vader, die ondermeer vice-premier en minister van Verkeer & Waterstaat was. Benk was tot zijn ministerschap naast Tweede-Kamerlid ook advocaat en procureur te Rotterdam. Hij was kamercentralevoorzitter in Rotterdam en 16 jaar Kamerlid. Daar was hij woordvoerder Justitie en Defensie. Hij maakte in die periode deel uit van de parlementaire enquêtecommissie over de RSV en nam daarbij een minderheidsstandpunt in. Met hem krijgt Justitie een jurist uit de praktijk. Benk Korthals is een nuchtere, harde werker met een grote kennis van Zaken.

Jozias van Aartsen, minister van Buitenlandse Zaken

Toen de oud secretaris-generaal van Binnenlandse Zaken bij aanvang

van de vorige kabinetsperiode minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij werd, fronsten velen de wenkbrauwen. Een buitenstaander in het CDA-bolwerk! Dat was snel over. Jozias van Aartsen (55) wist zich niet alleen razendsnel de materie eigen te maken, hij wist ook - ondanks een

aantal harde maatregelen - de boeren voor zich te winnen. Hij ging daarbij niet uit van bestaande netwerkjes, maar ging letterlijk de boer op om zelf te horen wat er in zijn sector leefde. Jozias staat bekend als een doorzetter, met een buitengewoon goede dossierkennis. Wat hij aanpakt krijgt geen kans om op de lange baan te worden geschoven.

Binnen de VVD begon hij als rechterhand van Hans Wiegel. Hij werd directeur van De Teldersstichting en klom nadien op Binnenlandse Zaken razendsnel naar de hoogste ambtelijke functie.

Uit de laatste verkiezingsuitslag is gebleken dat Jozias zeer veel landbouwstemmen heeft weggehaald bij het CDA.

Frank de Grave, minister van Defensie

De kwikzilver-snelle Frank de Grave (43) behoorde in de fractie Nijpels samen met

Robin Linschoten tot 'de jonge honden'. Frank is een bevoegen bestuurder. Hij was raadslid en wethouder te Amsterdam voordat hij in 1982 Kamerlid werd. In 1990 keerde hij terug naar de hoofdstad om wethouder van Financiën en loco-burgemeester te worden. Toen Robin Linschoten opstapte als staatssecretaris van Sociale Zaken volgde Frank zijn vriend op.

Al in de jaren tachtig deed Frank als VVD-kamerlid zaken met de PvdA. Hij is altijd een groot voorstander van Paars geweest.

Frank de Grave krijgt de buitengewoon moeilijke taak om vanaf 1999 jaarlijks 375 miljoen op Defensie te bezuinigen. De VVD was hier in haar verkiezingsprogramma mordicus op tegen, maar moest dit punt bij de onderhandelingen over Paars II inleveren. Zijn scherpe geest, financiële deskundigheid en zijn taaiheid zal hij goed kunnen gebruiken.

Hans Hoogervorst, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Hij heeft de beste pen en schreef vele speeches voor zijn oude baas, Frits Bolkestein.

Hans Hoogervorst (42) was Banking Officer bij de Nationale Bank van Washington van 1983 - 1986. Na zijn

terugkomst in Nederland werd hij beleidsmedewerker Financiën bij de VVD.

Frits Bolkestein haalde hem in zijn 'Happy Hour'-clubje en was getroffen door zijn analyserende vermogen en schriftstelling. Bolkestein adviseerde hem om zich kandidaat te stellen voor de Tweede Kamerverkiezingen van 1994 en steunde hem. Uiteraard werd hij daar woordvoerder Financiën. Deze kennis zal hem goed van pas komen.

Monique de Vries, staatssecretaris van Verkeer & Waterstaat

Monique de Vries (51) groeide via het raads-lidmaatschap en het voorzitterschap

van de Organisatie Vrouwen in de VVD naar het kamerlidmaatschap. Zij werd in 1994 lid van het fractiebestuur en hield zich intens bezig met het Hoger Onderwijs. Dat laatste sloot aan op haar beroep als lerares Italië aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag.

Vriendelijk maar gedecideerd weet Monique duidelijk te verwoorden wat haar standpunten zijn. Zij laat zich niet van haar stuk brengen.

Henk van Hoof, staatssecretaris van Defensie

Met Henk van Hoof (50) installeerde Frits Bolkestein een VVD-bewindsmann op

Defensie die zowel in het militair apparaat (opleiding: Koninklijk instituut van de Marine) thuis is als in de vakbondswereld.

Voordat hij in 1991 in de Tweede Kamer kwam was hij CAO-coördinator bij de Vakorganisatie voor Middelbaar en Hoger Personeel.

Henk van Hoof was lid personeelszaken in het fractiebestuur en woordvoerder op het gebied van sociale zekerheid.

Johan Remkes, staatssecretaris van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Oud-voorzitter JOVD, oud-raads-lid, oud-statenlid, oud-gedeputeerde...

Johan Remkes (47) had in Groningen al een belangrijke bestuurlijke staat van dienst opgebouwd voordat hij op de valreep voor de verkiezingen van 1994 als een van de laatste binnenkomers in de blauwe kamerbankjes plaats nam. Paars was hij als gedeputeerde al gewend. Het college van gedeputeerde staten in Groningen ging al in 1986 zonder het CDA van start.

Johan Remkes heeft zich als kamerlid bezig gehouden met de ondankbare portefeuille Openbaar Bestuur. Een post waarop je het nooit iedereen naar de zin kunt maken.

Dat geldt ook voor zijn nieuwe positie op Volkshuisvesting. Remkes is echter zeer wel in staat zijn eigen koers te varen.

Gijs de Vries, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Door zijn Europese carrière is Gijs de Vries (42) in Nederland minder bekend

dan mondiaal. De oudvoorzitter van de Europese Liberale en Democratische fractie werd door het World Global Forum genoemd als één van de 100 Global Leaders of Tomorrow. Al op 28-jarige leeftijd werd hij lid van het Europees Parlement. De laatste vier jaar leidde hij zijn fractie en zette hij zich ondermeer in voor grote bevoegdheden van het Internationaal Permanent Strafhof, dat in Nederland zal worden gevestigd, maar ook voor duidelijke regelingen van de onkostenvergoedingen en declaraties van de Europarlementariërs, zodat gesjoemel onmogelijk wordt.

Mede door zijn niet aflatende inzet is de invloed van het Europees Parlement de laatste twaalf jaar aanzienlijk toegenomen.

De VVD-Tweede-kamerfractie plus globale functie-indeling per kamerlid.

(Hierbij zijn niet de plaatsvervangende leden in de commissies vermeld)

Het fractiebestuur:

Hans Dijkstal:
Fractievoorzitter;
Inlichtingen en
Veiligheidsdienst;
Buitenlandse
Zaken

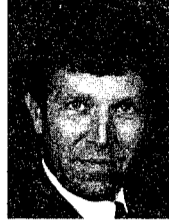
Jan-Dirk Blaauw:
Economische
Zaken; Verkeer &
Waterstaat; Buiten-
landse Zaken; Raad
van Europa/West-
Europese Unie

Enric Hessing:
Coördinator Rijks-
uitgaven; Buiten-
landse Zaken;
Europese Unie;
Economische
Zaken; Defensie;
Noord-Atlantische Assemblée

Fadime Örgü:
Sociale Zaken en
Werkgelegenheid;
Onderwijs, Cultuur
en Wetenschappen

Otto Vos: Justitie;
Landbouw, Natuur
en Visserij; Werk-
wijze Tweede
Kamer; Benelux-
raad

Clemens Cornielje:
Vice-fractievoorzit-
ter; Coördinator
Onderwijs, Cultuur
en Wetenschappen;
Binnenlandse Za-
ken; Commissie

Anke van Blerck:
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport;
Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

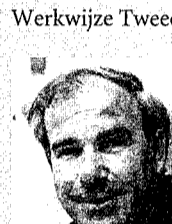
Pieter Hofstra:
coördinator Ver-
keer & Waterstaat;
Economische
Zaken; Volkshuis-
vesting, Ruimteli-
jke Ordening en
Milieubeheer; werkwijze Tweede
Kamer

Wim Passtoors:
Landbouw, Natuur
en Visserij; Volks-
gezondheid, Wel-
zijn en Sport; Ver-
zoekschriften;
Beneluxraad;

Frans Weekers:
Europese Unie;
Rijksuitgaven; Jus-
titie

Frans Weisglas:
Fractiesecretaris;
Coördinator Bui-
tenlandse Zaken en
Europese Unie;
Noord Atlantische
Assemblee;

Stef Blok: Rijksuit-
gaven; Economi-
sche Zaken

Henk Kamp: Blok-
coördinator Finan-
ciën, Economische
Zaken en Sociale
Zaken en Werkge-
legenheid; coördi-
nator Financiën

Michiel Patijn:
coördinator Justi-
tie; Financiën;
Noord-Atlantische
Assemblee; Euro-
pese Unie

Geert Wilders:
Buitenlandse
Zaken; Sociale
Zaken en Werkge-
legenheid

**Hella Voûte-Dros-
te:** Penningmees-
ter; coördinator
Economische
Zaken; Europese
Unie; Financiën

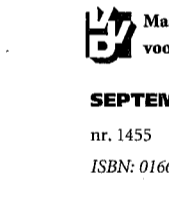
Frits Bolkestein:
Buitenlandse
Zaken; Neder-
lands-Antilliaanse
en Arubaanse
Zaken

**Jan Hendrik Klein
Molekamp:** Blok-
coördinator Leef-
baarheid; coördi-
nator Landbouw,
Natuur & Visserij;
Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Ordening; Verkeer &
Waterstaat

Patricia Remak:
Financiën, Rijks-
uitgaven; Onder-
wijs, Cultuur en
Wetenschappen;
Verzoekschriften

Erica Terpstra:
Presidium; Binnen-
landse Zaken;
Sociale Zaken en
Werkgelegenheid;
Nederlands-Antilli-
aanse en Arubaanse
Zaken

Jan Rijpstra:
Secretaris personeel
fractie; Blok-coör-
dinator Welzijn;
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport;
Binnenlandse
Zaken

Philip Brood:
Nederlands-Antilli-
aanse en Arubaanse
Zaken; Justitie

Ruud Luchtenveld:
Binnenlandse
Zaken; Volkshuis-
vesting, Ruimteli-
jke Ordening en
Milieubeheer

Thijs Udo: Rijks-
uitgaven; Land-
bouw, Natuur en
Visserij; Volkshuis-
vesting, Ruimteli-
jke Ordening en
Milieubeheer

Bibi de Vries:
bestuurslid; Finan-
ciën; Volksgezond-
heid; Onderwijs,
Cultuur en Weten-
schappen

Oussama Cherribi:
Onderwijs, Cultuur
en Wetenschappen;
Taalunie

**Els Meijer-Lub-
bers:** Nederlands-
Antilliaanse en
Arubaanse Zaken;
Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Jan te Veldhuis:
Blok-coördinator
Bestuur; coördina-
tor Binnenlandse
Zaken en Neder-
lands-Antilliaanse
en Arubaanse
Zaken; Geloofsbrief-
en; Taalunie;
Beneluxraad

Fractieleden in alfabetische volgorde:

Eric Baemans:
Defensie; Binnen-
landse Zaken

**Theo van den
Doel:** Coördinator
Defensie; Buiten-
landse Zaken;
Organisatie voor
Veiligheid en
Samenwerking in Europa (OVSE)

Atzo Nicolai:
Onderwijs, Cul-
tuur en Weten-
schappen; Justitie;
Verkeer & Waters-
taat

Nellie Verbugt:
Coördinator
Volkshuisvesting,
Ruimtelijke Orde-
ning en Milieu;
Verkeer & Waters-
taat; Beneluxraad

**Willibrord van
Beek:** Coördinator
Financiën; Rijks-
uitgaven

Marijke Essers:
Sociale Zaken en
Werkgelegenheid;
Defensie; Volksge-
zondheid, Welzijn
en Sport

Jacques Niederer:
Verkeer & Waters-
taat; Defensie; Jus-
titie

Joris Voorhoeve:
Blok-coördinator
Buitenlandse
Zaken, ontwikke-
lingssamenwerking
en Defensie;
Nederlands-Antilli-
aanse en Arubaanse
Zaken; Europese
Unie

Jan Geluk: Land-
bouw, Natuur en
Visserij; Economi-
sche Zaken

Gert-Jan Oplaat:
Landbouw, Natuur
en Visserij; Volks-
huisvesting, Ruim-
telijke Ordening;
Nederlands-Antilli-
aanse en Aru-
baanse Zaken; Defensie

**Maandblad voor de Volkspartij
voor Vrijheid & Democratie**

SEPTEMBER 1998

nr. 1455

ISBN: 0166 - 8498

Hoofdredacteur:
Reny Dijkman

Redactie:
Marcel Gerritsen
Mary Honor Kloeg
Johan Hommes
Michiel Krom

Correspondentie-adres:
(alleen betr. dit blad)
Reny Dijkman,
Postbus 622,
2280 AP Rijswijk

Redactiesecretariaat:
Elisabeth Gans,
tel: 070 - 361 30 61

Ledenadministratie:
VVD, Postbus 30836,
2500 GV 's-Gravenhage
tel: 070 - 361 30 61
Homepage: www.vvd.nl
Alles over de campagne: www.vvd-campagne.nl

Druk:
Ten Brink Meppel b.v.
Lay-out:
Siem Willems

Advertenties:
Bureau Van Vliet B.V., Postbus 20,
2040 AA Zandvoort,
tel: 023 - 57 14 745
fax: 023 - 57 17 680
E-mail: vlietvan@euronet.nl
Site: http://neturl.nl/van_vliet

Afdelings- en regionieuws

door Reny Dijkman, cartoons: Gerard Wiegel

Pakken afdelingsbladen tot circa midden juli. Daarna vertrok u met vakantie of stortte u zich op andere bezigheden. Wat ik u nu te bieden heb is een aanbieding uit de bladen ná het zomerreces. Helaas begint de stroom net op gang te komen en moet ik afsluiten, maar blijf of ga uw afdelingsblad sturen naar Vrijheid & Democratie, postbus 622, 2280 AP Rijswijk.

ring van 21 juli 1998 ervoor gepleit om nu eens niet af te wachten wat anderen vinden wat er met ons moet gebeuren, maar zelf het voortouw te nemen en enkele alternatieven te ontwikkelen. Waarom zou Maassluis per se in een Rijnmondre-

Oproep aan (oud)leden van de VVD-afdeling Utrecht

Op zaterdag 7 november aanstaande zal de VVD-afdeling Utrecht haar 50-jarig bestaan groots vieren.

Op het programma staat onder andere een boottocht die ons vanaf het Oude Tolhuys naar de binnenstad zal varen, een bijzondere stadswandeling onder bezielende leiding van drs. W.P.C. van Willigenburg (oud-wethouder), een diner en een feest.

Helaas beschikken wij niet meer over alle namen en adressen van (oud) Utrechtleden.

Wilt u deze dag niet missen omdat u het leuk vindt weer eens uw oude maatjes te ontmoeten, stuur dan zo spoedig mogelijk uw naam en adres naar de secretaris van de Lustrumcommissie VVD UTRECHT 1998: Mevrouw I.G.N. Crul, G. van Walenborchstraat 56, 3515 BV Utrecht. E-mailadres: <Afdeling.Utrecht.VVD@inter.NL.net>.

Irene Crul, te Utrecht ontving uit handen van ondervoorzitter Rolf Haafkens de Thorbeckepening. Volledig verdiend! Een greep uit haar staat van diensten voor de VVD: jarenlang secretaris/penningmeester en secretaris Vorming & Scholing geweest van de oc-afdeling Utrecht. Ze organiseerde ledenwerf- en financiële acties. Ze was campagneleider bij de Europese en Tweede-Kamerverkiezingen. Ze zorgde ervoor dat mensen die niet konden stemmen hun machtiging aan VVD-leden gaven en bracht oudere leden naar de stembureaus in Utrecht. In het verleden heeft zij drie lustrumvieringen van de VVD Utrecht georganiseerd. Zij is hoofdredacteur van het afdelingsblad *Liberaal Utrecht*. Eric Balemans, oudvoorzitter en nu Tweede-Kamerlid, vermeldde voorts: 'Vele malen is zij gevraagd zich beschikbaar te stellen voor de gemeenteraad. Steeds weer was haar antwoord: "Laat mij maar lekker op de achtergrond mijn werk voor de club doen."' De VVD draait op mensen als Irene Crul. Van harte proficiat!

Oisterwijk heeft de primeur om als eerste afdeling begin september al een geheel campagne-schema en -planning te hebben tot aan de tussentijdse verkiezingen van 3 maart 1999 voor de gemeenteraad. Daar kan de campagne mooi parallel lopen met de verkiezing voor Provinciale Staten op dezelfde dag.

Capelle aan den IJssel zet de inhoud van haar afdelingsblad ook op internet, maar waarom is de site niet vermeld? Wethouder Ton Oster geeft een impressie van zijn functie. Ton komt uit het bedrijfsleven. 'Natuurlijk is het een overgang van het bedrijfsleven naar de gemeentelijke overheid, maar het bedrijfsleven heeft zijn rituelen net als de gemeente en de politiek. Alleen de doelstellingen

zijn bij een bedrijf duidelijker omschreven en gericht op omzet en winst, dus continuïteit van het bedrijf.

Zo ligt dat niet bij een gemeente. Wij willen wel doelen nastreven maar politiek gezien kiest hierbij iedere partij zijn eigen belang. Gelukkig is een collegeprogramma iets gemeenschappelijks, dat vraagt om een eenduidige invulling. Maar zo simpel gaat dat toch niet, merk ik.'

Rheden kampt met een sterk teruglopend inwonertal. Dat heeft voor het gemeentelijk beleid vergaande gevolgen. Wethouder Ap Lammers betwijfelt of de gemeente 'op alle fronten een viersterrengemeente kan blijven.'

'Het met name in de jaren zeventig ingezette beleid m.b.t. het voorzieningenniveau, zoals zwembaden, sporthallen, clubhuizen, bibliotheken, eigen beleid op vele terreinen, weegt zwaar op onze gemeentelijke begroting...' '...Op basis van een onderzoek is gebleken dat de gemeente Rheden op alle beleidsvelden meer geld uitgeeft dan een fictieve normgemeente. Het is te vroeg om te zeggen dat we te duur zijn. Een vervolgonderzoek zal moeten aantonen op welke onderdelen wij meer geld uitgeven als in een vergelijkbare gemeente.'

Ook loopt in Rheden nog een onderzoek naar de bezuiniging op sport van ruim f 500.000,- Uit een ander interview blijkt dat Rheden wel een ruim voorzieningspakket heeft voor de 44.300 inwoners: drie bibliotheken, drie zwembaden en een muziekschool.

De huidige bestuurders zitten met de erfenis van de overdadige jaren zeventig. Dat wordt een taaie klus!

In De Vrije Amsterdammer geeft fractievoorzitter Ferry Houterman 'Voorrang voor veiligheid'. Hij schrijft: 'Deze zomer luidde de Amsterdamse VVD de noodklok voor de golf van geweldadigheid. Zoals in 1996 burgemeester Patijn eerst bagatelliseerde dat de VVD de conclusies van de Commissie van Traa alarmerend vond, zo noemde Patijn in de zomer 1998 de reeks van dodelijke vecht- en steekpartijen slechts incidenten. Met mijn huidige PvdA-collega fractievoorzitter Wim Velthuis trok ik ten strijde om de gevoelens van vele Amsterdammers te vertolken dat er wat moest

gebeuren, desnoods een messenverbod. Hier zitten de nodige juridische en praktische problemen aan vast, maar niets doen helpt zeker niet. Het door ons gevraagde messenverbod zal door Patijn uitgewerkt worden in een specifieke aanpak voor horeca-concentratiegebieden, winkelcentra, scholen en openbaar vervoer.'

De Amsterdamse VVD is zeer actief. Elke maandagavond kunnen leden en belangstellenden terecht in politiek café Libertijn dat is gevestigd in Grandcafé De Heineken Hoek op het Leidseplein. Daar discussiëren één of meerdere gasten met de aanwezigen over landelijke of Amsterdamse onderwerpen.

Maassluis wacht niet af wat er na de vier jaar radiostilte na het mislukken van de stadsregio Rotterdam met haar gemeente zal gebeuren. 'Rotterdam zal ongetwijfeld (net als Den Haag) met steun van Rijk en Provincie proberen tot een grootstedelijk gebied te komen. De VVD-fractie heeft er geen enkele behoefte aan om door Rotterdam te worden geannexeerd!

Daarom hebben wij in de gemeenteraadsvergade-

gio moeten opgaan, waarom geen aansluiting gezocht bij het Westland? Ik denk dat veel Maassluiers zich daarin beter zouden kunnen herkennen,' aldus fractievoorzitter John Scheerstra.

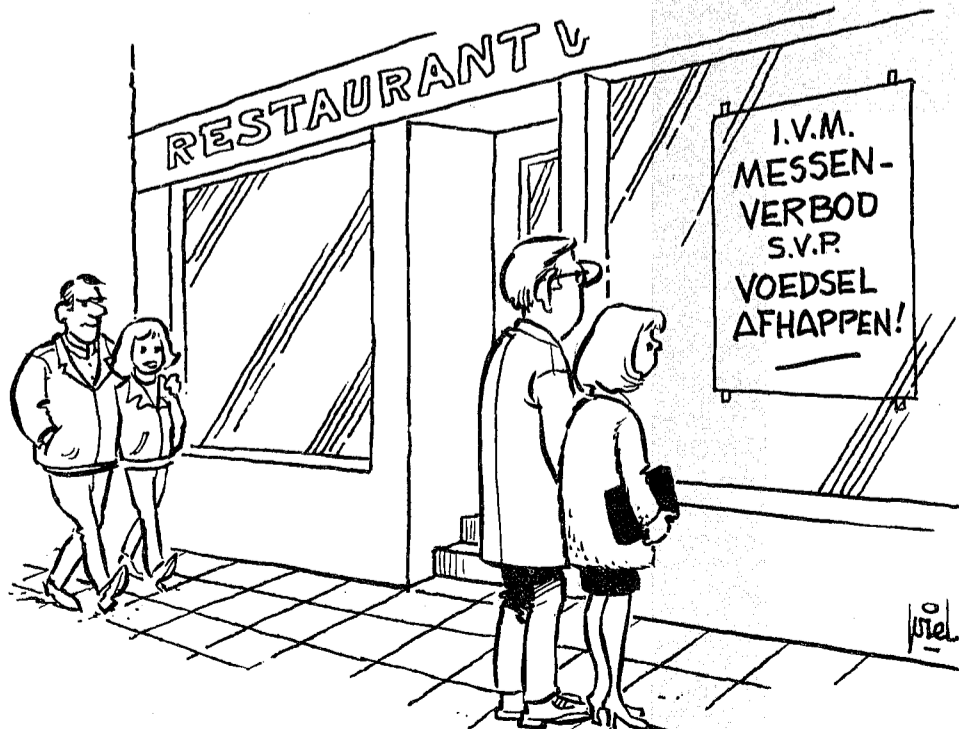
In Lopikerwaard hebben VVD-leden vrij toegang tot het fractie-overleg. Voorzitter Pim Bannink nodigt hen uit van die gelegenheid gebruik te maken om mee te praten over zaken die hen interesseren. 'Zeker nu binnenkort de Algemene Beschouwingen opgesteld moeten worden, kunnen uw vragen, opmerkingen en suggesties goed gebruikt worden.'

Van de Cuneratoren, het afdelingsblad van Rhenen, Elst en Achterberg gaat dit seizoen de band met de leden versterken door de organisatie van verschillende wijkbijeenkomsten. Daarnaast fungeren bestuur en fractieleden eens per maand als aanspreekpunt voor iedereen die op ongedwongen en vrijblijvende wijze van gedachten wil wisselen over alle mogelijke zaken die er spelen. Het bestuur heeft deze ontmoetingsavond: 'Kroegzitten' gedoopt.

Het afdelingsblad zal voorts een grotere verspreiding krijgen dan alleen onder leden.

Een buitengewoon goed idee is de presentatie in het afdelingsblad van het Beleidsplan Gemeente Rhenen 1998 - 2002 met aan ieder punt het verkiezingsprogramma van de VVD-afdeling Rhenen, Elst en Achterberg gekoppeld.

Schouwen-Duiveland heeft sinds de vorige herfst een Bestuurs Advies Commissie. 'Deze Commissie heeft tot doel leden gelegenheid te geven zich actief in te zetten. Zo besteedt de Commissie aandacht aan verkiezingsprogramma's, beoordeling van stukken die bij de jaarlijkse algemene vergadering ter sprake komen en het van commentaar voorzien van beleidsdocumenten.' Voorzitter J.P. Verseput is lovend over de Bestuurs Advies Commissie. Hij vermeldt dat ruim 15 amendementen van Schouwen-Duiveland op het VVD-verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer zijn aangenomen. Alle leden zijn bij deze commissie-bijeenkomsten welkom. ■

Cursussen Haya van Someren- stichting t/m december. 1998

Hieronder treft u een overzicht aan van de cursussen die bij de Haya van Somerenstichting zijn aangevraagd. Voor opgave en/of meer informatie kunt u contact opnemen met de genoemde contactpersoon.

KC 's-Hertogenbosch Mevrouw I. Kloosterman Brouwersbos 88 5432 BE Cuijk 0485 - 32 18 15	<i>Discussietechniek II</i> 30 & 31 oktober	4328 ZG Burgh Haamstede tel.: 0111 - 65 23 00
<i>Bestuurderscursus</i> 3 oktober	<i>Vergadertechniek</i> 7 november	<i>Mediatraining (Sch.-Duiveland)</i> 10 oktober
<i>Liberalisme in de praktijk</i> 12 november	KC Tilburg De heer H. Kamman Vlaggeschip 40 4902 CL Oosterhout 0162 - 43 79 25 (h)	KC Groningen/Friesland/Drenthe Dhr. C.C. van Essen De Bongerd 40 9801 AT Zuidhorn tel: 0594 - 50 44 49
<i>Presentatietechniek I</i> 11 & 12 december	<i>Liberalisme II</i> 26 september	<i>Omgaan met de Media</i> 3 oktober
KC Amsterdam De heer L. Kamman Van Boshuizenstraat 617 1082 AW Amsterdam 020 - 644 35 62	<i>Onderhandelen gemeenteraads- leden</i> 10 oktober	<i>PR-cursus</i> 23 & 24 oktober
<i>Discussietechniek I</i> 2 & 3 oktober	<i>Discussietechniek I</i> 17 oktober	<i>Basis Provinciale Statencursus</i> 31 oktober
<i>Presentatietechniek II</i> 9 & 10 oktober	<i>Provinciale Staten</i> 7 november	<i>Cursus Sociale/Welzijns Zaken</i> 7 november
<i>Debattingtechniek</i> 31 oktober	<i>Provinciale Staten</i> 14 november	<i>Gemeentefinanciën</i> 21 november
<i>Basiscursus Provinciale Staten</i> 14 november	<i>Presentatietechniek II</i> 21 november	<i>RO en Milieu</i> 12 december
<i>Regionale Kadertraining</i> 21 november	<i>P.R. -training</i> 12 december	KC Den Helder Mw. Y.C. de Bont Sweelincklaan 22 1817 KE Alkmaar tel: 072 - 512 23 15
<i>Sociale Zaken</i> 27 november	KC Den Haag De heer C.D.A. Ruijgrok Zeekant 65 2586 AD Den Haag 070 - 350 29 17	<i>Gemeentefinanciën</i> 24 oktober
KC Haarlem Mw. P.J. Noorduy Houtwijkerveld 8 2131 ME Hoofddorp 023 - 561 61 92	<i>Introductie nieuwe leden</i> 10 oktober	KC Overijssel Dhr. M.D. Valentijn Beulakerweg 14 8355 AH Giethoorn tel: 0521 - 36 23 41
<i>Presentatietechniek I</i> 9 & 10 oktober	<i>Presentatietechniek II</i> 6 & 7 november	<i>Liberalisme I en II</i> 16 & 17 oktober
<i>Discussietechniek II</i> 9 & 10 oktober	KC Leiden Mevrouw F. Scheffer - Teeuwisse Vaartdreef 37 2724 GB Zoetermeer tel: 079 - 341 21 88	<i>Liberalisme in de praktijk</i> 24 oktober
<i>Liberalisme II</i> 30 & 31 oktober	<i>Discussietechniek</i> 30 & 31 oktober	<i>Cursus Besturen</i> 31 oktober
<i>Discussietechniek I</i> 6 & 7 november	<i>Mediatraining</i> 31 oktober	<i>Presentatietechniek</i> 6 & 7 november
<i>Liberalisme II</i> 13 & 14 november	<i>Gemeentefinanciën</i> 14 november	<i>Discussietechniek</i> 13 & 14 november
<i>Provinciale Staten basis en II</i> 20 & 21 november	KC Limburg Mw. J. de Blécourt - Maas Bungweg 14 6374 RB Landgraaf tel: 045 - 532 34 54	<i>Mediatraining</i> 21 november
KC Utrecht Mevrouw M. Buitelaar Paardenhoeve 7 3992 PH Houten 030 - 637 43 58	<i>Liberalisme I en Liberalisme in de praktijk</i> 10 oktober	<i>Fractiemanagement</i> 12 december
<i>Gemeentefinanciën</i> 3 oktober	<i>Europa</i> 15 oktober	<i>Verhouding Bestuur-Fractie</i> 19 december
<i>Presentatietechniek II</i> 9 & 10 oktober	KC Zeeland Mevrouw C.A. den Baars-Alberts Postbus 47	Indien u vragen heeft of meer informatie wenst over Vorming & Scholing kunt u contact opnemen met de Haya van Somerenstichting, tel: 070 - 361 30 10. U wordt dan te woord gestaan door Barbara Beek of Ellen van der Zwan
<i>Debating</i> 24 oktober		

NEUWS

Vooraankondiging Themadag Sociale Zekerheid 28 november 1998

Op 30 januari 1998 discussieerden de leden van de VVD op een bijzondere algemene vergadering over de inhoud van het verkiezingsprogramma van de VVD. Geruime tijd werd gesproken over mogelijke wijzigingen in het stelsel van sociale zekerheid. Tijdens deze vergadering werd de wens kenbaar gemaakt op korte termijn verder te discussiëren over de toekomstige vormgeving van het stelsel van sociale zekerheid. Het hoofdbestuur heeft toegezegd deze discussie te organiseren en kondigt hierbij deze themadag aan.

Op zaterdag 28 november zal de themadag Sociale Zekerheid worden gehouden. Deze vindt plaats in de Kamercentrale Haarlem. Ter gele-

genheid van deze themadag is een notitie geschreven over sociale zekerheid in de toekomst. Dit document is bedoeld als preadvies ten behoeve van de gedachtewisseling op deze themadag. De notitie heeft een inventariserend karakter.

De notitie Sociale Zekerheid komt binnenkort beschikbaar voor de partij en is dan ook opvraagbaar bij het algemeen secretariaat (070 - 361 30 61). Nadere informatie over tijden, locatie, sprekers en aanmeldingsbon vindt u in het volgende nummer van dit blad. ■

VVD-trainers gezocht (M/V)

Het Vormings- & Scholingsinstituut van de VVD, de Haya van Somerenstichting, is op zoek naar ervaren cursusleiders. Het gaat om trainers die sociale vaardigheidstrainingen kunnen verzorgen zoals presentatie, discussie, vergaderen en debating, en inhoudelijke trainingen zoals liberalisme en Europa

Mocht u interesse hebben dan kunt u uw CV voor uiterlijk 1 november aanstaande opsturen naar onderstaand adres. Uit de aanmeldingen zal een voorselectie worden gemaakt op basis van het CV en regionale spreiding.

De criteria zijn:

- Ervaring hebben met het geven van korte trainingen
- Ervaring hebben met didactische werkvormen
- Ervaring hebben met sociale vaardigheidstrainingen of inhoudelijke kennis van het liberalisme en/of Europa
- Ervaring met of kennis over de partijorganisatie is een pré.

Trainers die geselecteerd worden zullen begin november worden uitgenodigd voor een trainersweekeinde op 18 en 19 november.

Belangstellenden uit de Noordelijke, Oostelijke en Zuidelijke provincies worden met nadruk verzocht te reageren.

Uw brief en cv kunt u zenden aan de stuurgroep van de Haya van Somerenstichting, t.a.v. drs Bonnie Bessem, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag.

AUSTRALIE/NIEUW ZEELAND

MASTERS OF DOWNUNDER,
de overtreffende trap in kennis en persoonlijke werkwijze, vooral als het gaat om uw mooiste reis naar Downunder. Ons scenario voor reizen in groepsverband of individueel zal u zeker aanspreken! Bel met hét AUS/NZ centrum te Nunspeet 0341-260808. Dank u!

MASTERS OF DOWNUNDER
VELDWEG 3 8071 BD NUNSPEET

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 5123053

Beknopt activiteitschema 1999

Het volledige schema is opvraagbaar bij het algemeen secretariaat, tel: 070 - 361 30 61
Dit schema is onder voorbehoud van wijzigingen

JANUARI

1 januari	(vrijdag)	Nieuwjaarsdag (secretariaat gesloten)
11 januari	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
15 januari	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
19 januari	(dinsdag)	Kandidaatstellingsdag Provinciale Staten
22/23 januari	(vrij/za)	Bureau Liberale Internationale (LI), Londen, Engeland
23 januari	(zaterdag)	Kadercursus
23 januari	(zaterdag)	Partijraad concept-ELDR-programma
30 januari	(zaterdag)	Migrantendag HvS
30 januari	(zaterdag)	Overleg Hoofdbestuur- Statenfracties

FEBRUARI

1 februari	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
2 februari	(dinsdag)	Vrijheid & Democratie
6 februari	(zaterdag)	Landelijke dag Vorming en Scholing
12 februari	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
13 februari	(zaterdag)	Start verkiezingscampagne Provinciale Staten (o.v.b.)
13 februari	(zaterdag)	POK (overleg hoofdbestuur met kc-voorzitters)
vóór		
19 februari	(vrijdag)	Verzending van de aanvullende beschrijvingsbrief BAV
20 februari	(zaterdag)	Kadercursus
22 februari	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering

MAART

3 maart	(woensdag)	Verkiezingen PS
3/5 maart	(wo t/m vrijd)	Congres LI, Brussel, België
12 maart	(vrijdag)	102 ^e BAV i.v.m. kandidaatstelling EP
13 maart	(zaterdag)	103 ^e BAV i.v.m. kandidaatstelling EK
15 maart	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
19 maart	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
20 maart	(zaterdag)	Kadercursus
20 maart	(zaterdag)	Partijraad uitkomsten Sociale Zekerheid
23 maart	(dinsdag)	Vrijheid & Democratie
27 maart	(zaterdag)	POK (overleg hoofdbestuur met kc-voorzitters)

APRIL

2 april	(woensdag)	Sluiting termijn indienen wijzigingsvoorstellen beschrijvingsbrief 52 ^e JAV
12 april	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
13 april	(dinsdag)	Installatie Provinciale Staten/ verkiezing GS
16 april	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
17 april	(zaterdag)	JAV VVD-Bestuurdersvereniging
20 april	(dinsdag)	Kandidaatstellingsdag EK
20 april	(dinsdag)	Vrijheid & Democratie
23 april	(vrijdag)	Jaarcongres OVVD (o.v.b.)
24 april	(zaterdag)	Jaarcongres OVVD
24 april	(zaterdag)	Kadercursus
28 april	(woensdag)	Kandidaatstellingsdag EP

MEI

10 mei	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
13 mei	(donderdag)	Secretariaat gesloten (Hemelvaartsdag)
14 mei	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
15 mei	(zaterdag)	POK (overleg hoofdbestuur met kc-voorzitters)
18 mei	(dinsdag)	Vrijheid & Democratie
21 mei	(zaterdag)	Vaardigheidstraining kadercursus
24 mei	(maandag)	Secretariaat gesloten (Pinksteren)
25 mei	(dinsdag)	Verkiezingen Eerste Kamer
28/29 mei	(vrij/zat)	104 ^e JAV in Rotterdam, start Europese campagne (o.v.b.)

JUNI

7 juni	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
10 juni	(donderdag)	Verkiezingen Europees Parlement
12 juni	(zaterdag)	Vaardigheidstraining kadercursus
19 juni	(zaterdag)	POK(overleg hoofdbestuur met kc-voorzitters)

21 juni	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
25 juni	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
25/26 juni	(vrijzat)	LCJ/LPC/LCV-weekend
29 juni	(dinsdag)	Vrijheid & Democratie

ZOMERRECES

AUGUSTUS

25 augustus	(woensdag)	Start parlementair jaar
25 augustus	(woensdag)	Bijeenkomst partijcommissies/ HB/ fractie

SEPTEMBER

6 september	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
7 september	(dinsdag)	Vrijheid & Democratie
11 september	(zaterdag)	Studiedag Haya van Somerenstichting
11 september	(zaterdag)	KC-secretarissenoverleg
17 september	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
18 september	(zaterdag)	POK (overleg hoofdbestuur met kc-voorzitters)
25 september	(zaterdag)	Partijraad (Miljoenennota)
25 september	(zaterdag)	Studiedag Haya van Somerenstichting
27 september	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering

OKTOBER

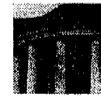
2 oktober	(zaterdag)	Afdelingsvoorzittersdag
6 oktober	(woensdag)	Jaarlijks overleg portefeuillehouder - partijcommissies
9 oktober	(zaterdag)	Studiedag Haya van Somerenstichting
18 oktober	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
22 oktober	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
26/28 oktober	(di t/m do)	Congres Liberale Internationale (LI), Brussel, België
26 oktober	(dinsdag)	Vrijheid & Democratie
30 oktober	(zaterdag)	POK (overleg hoofdbestuur met kc-voorzitters)

NOVEMBER

5/6 november	(vr/za)	Centrale kadertraining
5/6 november	(vr/za)	Jaarlijks congres VVD-Bestuurdersvereniging
8 november	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
12 november	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
18 november	(donderdag)	KC-penningmeesteroverleg
27 november	(zaterdag)	Themadag
29 november	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering

DECEMBER

10 t/m 13 dec.	(vr t/m zo)	Centrale kadertraining
11 december	(zaterdag)	POK (overleg hoofdbestuur met kc-voorzitters)
13 december	(maandag)	Hoofdbestuursvergadering
14 december	(dinsdag)	Vrijheid & Democratie
17 december	(vrijdag)	Thorbeckehuis Nieuws
28/31 december	(di/vrij)	Secretariaat gesloten

BARTELS ADVOCATEN

Bartels Advocaten is een middelgroot en dynamisch advocatenkantoor met vestigingen in Utrecht en Amsterdam. De werkzaamheden concentreren zich op cliënten met vermogensrechtelijke belangen, met name in het bedrijfsleven.

Specifieke aandachtsgebieden van het kantoor zijn: **onroerend goedrecht, huurrecht bedrijfsruimte, ondernemingsrecht, arbeidsrecht, incasso's en claims ("stroomstoringen, Euro, millennium")**. Een twintigtal advocaten en juridisch medewerkers staat voor u klaar om u te adviseren en zodig bij te staan in procedures. Desgewenst wordt op voormelde rechtsgebieden een **second opinion** afgegeven.

Bartels Advocaten kent ook de mogelijkheid van detachering ("lease a lawyer") en is tevens bereid om voor een vaste prijs bepaalde juridische werkzaamheden te verrichten ("tendering").

Het Hoogeland
Museumlaan 2
3581 HK Utrecht
Postbus 64
3500 AB Utrecht
Telefoon: 31 (0)30 - 2522 577
Telefax: 31 (0)30 - 2523 943
e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Smith Building
Hogehilweg 10 D
1101 CC Amsterdam Zuidoost
Postbus 22723
1100 DE Amsterdam Zuidoost
Telefoon: 31 (0)20 - 3113 666
Telefax: 31 (0)20 - 3113 677
e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Aanvulling lijn van roeyement hoofdbestuur

In de hoofdbestuursvergadering van 8 juni 1998 heeft het hoofdbestuur de door het hoofdbestuur op 19 januari 1998 bevestigde vaste gedragslijn voor roeyement uitgebreid.

De op 19 januari bevestigde gedragslijn voor roeyement, strekte zich uit tot partijleden die een plaats hadden geaccepteerd op een concurrerende kandidatenlijst ondanks het bestaan van een eigen VVD-lijst in de gemeenten waarin zij woonachtig zijn. Deze gedragslijn is ook van toepassing verklaard op VVD-leden die, gekandideerd voor een lokale VVD-lijst en benoemd verklaard op deze lijst, kortere of langere tijd na deze benoemverklaring zich afscheiden van de VVD-fractie en op eigen titel, dan wel aangesloten bij een andere fractie, hun raadszetel continueren.

Het hoofdbestuur heeft hiervoor op 8 juni 1998 de volgende voorwaarden vastgesteld:

1. Betrokkene is VVD-lid en is benoemd verklaard op een VVD-lijst. Hij of zij heeft zich na de verkiezingen (tijd onbepaald) afgescheiden van de VVD en heeft het raadslidmaatschap op eigen titel of aangesloten bij een andere fractie gecontinueerd.
2. Het bestuur van de afdeling heeft een schriftelijk verzoek tot roeyement bij het hoofdbestuur ingediend.

Onderdeel van de roeyementsprocedure is uiteraard het horen van partijen door (een delegatie van) het hoofdbestuur, alvorens een besluit te nemen. Evenals bij de gedragslijn van 19 januari 1998 kan deze hoorzitting(en) aanleiding zijn om in een specifiek geval en onder de gegeven omstandigheden van de gedragslijn af te wijken en het lidmaatschap niet op te zeggen.

Mr. D.W. Zwart, directeur. ■

Geslaagde voorzittersdag 1998

door Ton van Voskuilen.

De voorzittersdag voor voorzitters en vice-voorzitters van onze VVD-afdelingen was een succes: 140 personen namen op 5 september jl. eraan deel.

Zoals Willem Hoekzema opmerkte is het een jaarlijks weerkerend evenement waarbij dwars door de partij heen essentiële zaken besproken kunnen worden. Er wordt overwogen volgend jaar ook de andere bestuursleden van de afdelingen te laten participeren met deels een eigen invulling, afgestemd op de functie binnen het bestuur.

Centraal thema in de toespraak van de partijvoorzitter was: de verkiezingscampagne voor de gemeenteraadsverkiezingen in het jaar 2002 is nu begonnen. Anders gezegd: regeren c.q. bestuuren is vooruitzien. En dat geldt ook voor het besturen van een afdeling. Opvallend was het aantal nieuwe voorzitters dat was aangetreden. Er vindt ook een zekere verjonging plaats. De jongste voorzitter is Melanie Linde, 22 jaar, van de afdeling Zeist. Ze was nadrukkelijk aanwezig en had een stevige inbreng. Verfrissend zoveel enthousiasme.

Peter Winsemius sprak op zijn bekende voortreffelijke wijze over de voorzitter als manager. Centraal stond de vraag: Wat is een goed voorzitter? Duidelijk kwam het verschil naar voren tussen de voorzitter als manager en als leider. De manager zorgt ervoor dat de mensen 'meelopen,' de leider geeft ook de richting aan. Hierbij kan het onderstaande afgebeelde model gebruikt worden.

Als het u niet helemaal duidelijk is dan hebt u inderdaad wat gemist!

In de middagsessie bespraken Karin de Korte en haar dochter Katinka de functie van dromen. Voor een aantal voorzitters was het even wennen, maar de inhoud sprak velen aan. Uit de discussie kwam naar voren dat er behoefte is om verder met elkaar te praten over het voorzitterschap in onze partij. De stuurgroepleden Mark Harbers en Kitty van den Akker bereiden op korte termijn een "terugkom-avond" voor. Al met al was het een goede dag: als zoveel druk bezette bestuurders hun vrije zaterdag besteden aan de VVD dan is dat een goed teken! Bedankt mensen...en noteer vast de datum van de volgende voorzittersdag: zaterdag 2 oktober 1999. ■

INTERFLOW
cleanroom en laboratorium
technologie

Postbus 48, 1770 AA Wieringerwerf - Tel. (0227) 60 28 44 - Fax (0227) 60 31 65

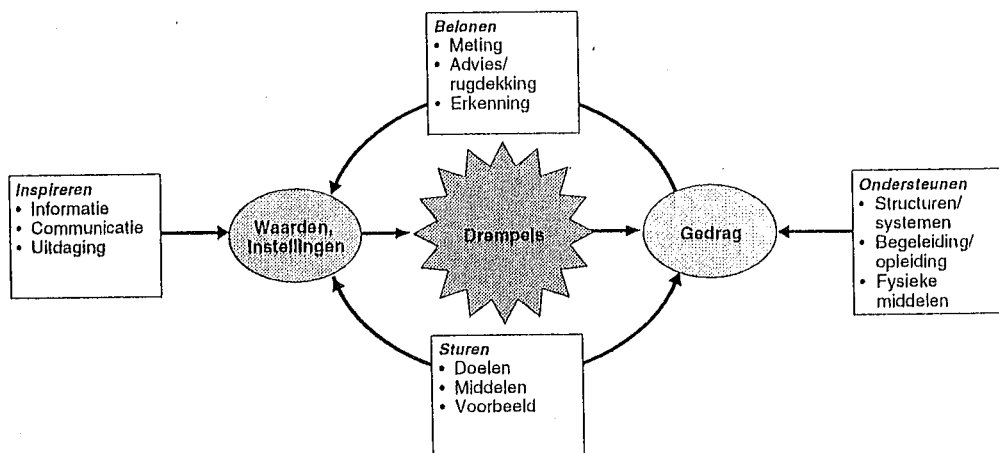

VVD-Gedeputeerdendag

Een keer per jaar is er een samenkomst van alle VVD-gedeputeerden in één van de provincies. Zij gaan op excursie en hebben dan de kans om onderling eens bij te praten.

Dit maal was Frans Tielrooij, gedeputeerde te Noord-Holland, de gastheer. De Commissaris van de Koningin in Noord-Holland, Jos van Kemenade, legde in zijn korte welkomstwoord nadruk op het groeiend belang van de rol van de provincies, vooral sinds in 1994 door het Rijk aan deze middelste bestuurslaag meer bevoegdheden zijn toegekend. Ook het Regeerakkoord Paars II erkent en versterkt de positie van de provincies. Minder het bemiddelende bestuur en vaker concreet knopen doorhakken en keuzes makend. De politieke partijen moeten die uitdaging nu reeds oppakken bij het schrijven van de nieuwe verkiezingsprogramma's. Dat schept ook een kritische opstelling bij de samenstelling van de kandidatenlijsten voor de Provinciale Statenverkiezingen die in maart 1999 worden gehouden. Statenleden moeten naast bestuurlijke kennis en kunde, door hun dagelijks werk midden in de maatschappij staan. De eisen die aan een statenlid anno 1998 worden gesteld, liggen aanzienlijk hoger dan twee decennia geleden. Het statenlidmaatschap is allang geen erebaantje meer voor politici die in de laatste fase van hun politieke carrière zijn gekomen. Frans Tielrooij had samen met Hen de Boer en Henry Meijdam - beiden eveneens gedeputeerden van Noord-Holland - een fraai Noord-Hollands programma opgesteld. Een bezoek aan de verkeersstoren van Schiphol, de bezichtiging van Fort Vijfhuizen en de opbouw van de Floriade 2002 in Haarlemmermeer leverden een gevarieerd dagprogramma. Tijdens het diner werd besloten dat volgend jaar het gastheerschap bij de provincie Utrecht zal liggen.

De VVD telt thans 25 gedeputeerden. Onze partij werd bij de vorige Provinciale Statenverkiezingen de grootste partij van Nederland. Dat succes moeten wij proberen vast te houden! ■

Oproep! Materiaal vooroorlogs liberalisme

Heeft u briefwisselingen of aantekeningen over liberale politiek (ook verslagen van algemene vergaderingen of landelijke partijcommissies) van een van uw politiek actieve voorouders op zolder (of elders) liggen?

Bezit u nog convocaties, jaarverslagen, publicaties of verkiezingspropaganda van de Liberale Unie (LU), de Bond van Vrije Liberalen (BVL), de Economische Bond, of de Vrijheidsbond/Liberale Staatspartij (LSP), of van een meer regionaal gericht "vrijzinnig" blad bij u thuis?

Als uw antwoord op een van deze vragen "ja" luidt, of als u over ander bronnenmateriaal over het vooroorlogse liberalisme beschikt, neem dan contact op met Patrick van Schie, wetenschappelijk medewerker van de Teldersstichting. Hij werkt namelijk aan een dissertatie over het

Nederlandse liberalisme tussen 1900 en 1940 en kan dit bronnenmateriaal goed gebruiken. Hij zal het zeer op prijs stellen als u bereid bent hem inzage in de stukken van u of uw voorouders te verlenen. Als u iets voor hem heeft, zal hij uiteraard alleen na onderling overleg tot publicatie van materiaal van meer persoonlijke aard overgaan.

Patrick van Schie is te bereiken op de Teldersstichting, Koninginnegracht 55a, 2514 AE Den Haag. Telefoon tijdens kantooruren: 070 - 363 19 48; fax: 363 19 51. ■

5 'Water' is het thema op 14 november. De Organisatie Vrouwen in de VVD organiseert een dag over ons water. Water in de ruimste zin van het woord.

De redactie vroeg aan Dijkgraaf drs. Pieter Zevenbergen naar het ontstaan en waarom van de waterschappen. Een onbekende bestuurslaag, waarin voornamelijk mannen participeren. Vandaar dat de Vrouwen er een themadag aan wijden

18 Zij kwamen voornamelijk uit de voormalige Oostbloklanden. Twintig voorlichters van liberale partijen - deels nog in wording - togen twee dagen naar het Haagse Novotel voor een seminar over campagne voeren. Het internationaal secretariaat van de VVD zorgde voor een afwisselend en leerzaam programma onder de titel: 'Liberal Campaigning. The Dutch Case.'

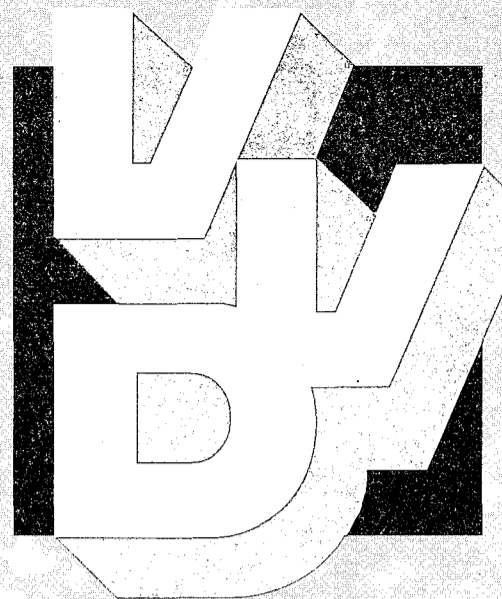
Een paneldiscussie met Frits Bolkestein als voorzitter vormde de afsluiting van het campagneseminar

2 Op dinsdag 6 oktober overleed het oud-VVD Tweede-Kamerlid Margreet Kamp. Zij wilde na de verkiezingen van mei j.l. niet meer terugkomen in de Tweede Kamer en kandideerde voor de Eerste Kamer. Haar In Memoriam

...EN VERDER...

- De themadag over de toekomst van de Sociale Zekerheid wordt op zaterdag 28 november gehouden. Sari van Heemskerck licht de nieuwe opzet van de VVD-themadagen toe
- Petra Ginjaar is gestart als campagneleider voor de verkiezingen in 1999 voor Provinciale Staten en het Europees Parlement. Haar uitgangspunt: 'We moeten het samen doen...'
- Pam Evenhuis schrijft over het nut van mediatrainingen
- De Kadercursus 1999 heeft tot motto: 'Politieke beginnelen en regeren: een (on)mogelijkheid?'
- Cursussen van de Haya van Somerenstichting
- Uit de regio
- Ontwerp-kandidatenlijsten Eerste Kamer en Europees Parlement

OKTOBER/NOVEMBER 1998

Nr. 1456

ISBN: 0166 - 8498

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

VRUWEN
MEMORIE

Oussama Cherribi, sinds 1994 lid van de VVD-fractie in de Tweede Kamer, heeft een eigen site, < www.cherribi.nl >. Hij was de initiatiefnemer van het politieke discussieforum op Internet 'Politiek Forum NL'. Binnen de VVD-fractie is Cherribi specialist op het gebied van de digitale communicatie. Hij is de VVD-waakhond, die bij alle begrotingen alert blijft op het millenniumprobleem. Hieronder schetst hij de stand van zaken.

Oussama Cherribi: Veiligheids- risico's moeten per se worden uitgeschakeld

De opkomst van een alomvattende digitalisering is niet ten onrechte vergeleken met historische ontwikkelingen als kerstening, alfabetisering, boekdrukkunst en massamotorisering. Deze doorbraken hebben vele nieuwe mogelijkheden geopend maar hebben ook tot onbedoelde, soms kwaadaardige neveneffecten geleid.

Met de digitalisering om ons heen is het niet anders: ook die blijkt nu gepaard te gaan met korte en lange termijn bedreigingen voor de omgeving. Het millenniumprobleem is zo'n veiligheidsrisico dat per se voor 2000 moet zijn uitgeschakeld.

Door een minuscuul maar hardnekkig foutje in de chips-techniek van de twintigste eeuw zullen veel apparaten en software-programma's de datum-overgang van 1999 naar het jaar 2000 niet kunnen maken. Vanwege

Crisisbeheersing in Nederlandse huishoudens

Oussama Cherribi, VVD-Tweede-Kamerlid

dit foutje zullen veel computers hun jaartelling weer in 1900 beginnen, met alle gevolgen van dien. Het heeft bijvoorbeeld gevolgen voor de belasting- en loonadministratie. Sommige chips of micro-controllers zullen zelfs helemaal ophouden te functioneren. Als gevolg van de verregaande digitalisering om ons heen zit het er zonder ingrijpen dik in dat op zaterdagmorgen 1 januari 2000 computers en netwerken de Nederlandse samenleving lelijk in de steek kunnen laten. Heel wat apparaten kunnen door hun voorprogrammering zelfs al in 1999 een gevaar voor hun omgeving worden.

De tijd is te krap om dit probleem tijds volledig te verhelpen. Het is onbegonnen werk om in amper twee jaar het achterstallig onderhoud van meer dan dertig jaar ongedaan te maken. Nederlandse huishoudens, ondernemingen, overheden en overheidsdiensten staat in het conversieweekend rond oudejaarsavond 1999 een stevig nummertje crisisbeheersing te wachten.

Ook in het buitenland is nog nergens de Haarlemmerolie tegen het millenniumprobleem uitgevonden. Niet

In Memoriam Margreet Kamp (1942 - 1998)

Ridder in de Orde van Oranje Nassau

Ze was dapper, Margreet. Zij voerde de strijd tegen haar slopende ziekte vanaf het moment dat die zich manifesteerde. Aan die strijd kwam met haar sterven een eind op dinsdag 6 oktober. Ze was 56 jaar. De VVD-Tweede-Kamerfractie en het hoofdbestuur hebben met verslagenheid van haar overlijden kennis genomen.

Dapper. Al tijdens de eerste aanval twee jaar geleden. Tussen chemokuren door schreef zij haar bijdragen en gaf zij adviezen aan de fractieleden, die haar portefeuilles waarnamen. Aan het eind van die eerste ziektepe-

riode kwam zij naar het fractieweekend en na het zomerreces in 1997 nam zij geleidelijk aan haar plaats in de fractie weer geheel in.

Margreet was een voortreffelijk kamerlid. Haar benadering was altijd positief kritisch en nuchter. Niet alleen in de fractie en bij openbare optredens, maar ook naar de achterban. Zij was een trouw bezoeker van haar kamercentrale en een buitengewoon harde werker. Een omnivoor op parlementair gebied. Thuis van alle markten en doorkneet in het subtiële politieke spel. Na 16 jaar Kamerlidmaatschap trok zij zich dit jaar terug voor een nieuwe termijn. Wel kandideerde zij voor de Eerste Kamer. De beschrijving van haar c.v. voor de groslijst in de vorige Vrijheid & Democratie is een van de kortste. Margreet hield niet van overbodige opsmuk. IJdelheid was haar vreemd.

Zij was een politieke omnivoor en generalist. Haar basis, de studie andragologie, diepte zij uit naar alle richtingen. Haar hele doen en laten was geïnspireerd door het liberalisme.

De laatste Kamerperiode was zij lid van de vaste Kamercommissies voor Landbouw, Natuurbeheer & Visserij; voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid; voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport en voorzitter van de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. Naar buiten toe heeft zij de grootste bekendheid gekregen met de portefeuille Volksgezondheid, onder meer

door haar stellingname tegen het plan-Simons, waarin de ziekenfondsen en de particuliere gezondheidsverzekeringen versmolten zouden worden. Dit plan werd afgestemd. Margreet was liberaal in hart en nieren. De basisgedachte: geen welzijns- maar de waarborgstaat, heeft zij tot het eind consequent uitgedragen. Tijdens haar afscheidsreceptie in mei in de Tweede Kamer wist zij al dat de tweede reeks chemokuren niet aansloeg. Maar daar berustte zij niet in. Zij stond urenlang te recipiëren, aanvaardde rond die tijd de benoeming tot Kroonlid van de Ziekenfondsraad en ging op voor de Eerste Kamer

Margreet was een fijne collega in de Kamer. Door haar veelzijdigheid en grote kennis van zaken was zij voor velen een vraagbaak. Ook in haar laatste levensfase bleef zij belangstellend en hield zij contacten met de fractie.

In Margreet Kamp verliezen fractie en bestuur een vrouw die vanuit een uiterst positieve instelling, altijd hard werkend, de liberale beginselen heeft uitgedragen.

Wij leven mee met haar vrienden en familie die door haar dood een groot verlies lijden.

Hans Dijkstal, VVD-fractievoorzitter Tweede Kamer,
Willem Hoekzema, VVD-partijvoorzitter.

best, al slaat Nederland samen met Engeland en Scandinavië geen gek figuur binnen Europa. Ons land hoort met deze landen, Canada en de Verenigde Staten tot de koplopers die de digitale kwetsbaarheid en de maatschappelijke beheersbaarheid het eerst serieus hebben genomen. Het is een punt van groeiende zorg dat de buurlanden van Nederland nog een flinke achterstand hebben.

In Nederland heeft de politiek sinds 1996 oog gekregen voor het grote belang van een tijdige conversie-aanpak. Met Hella Voûte en Broos van Erp heb ik drie jaar geleden in het parlement de eerste VVD-kamervragen aan de minister-president gesteld. Het eerste paarse kabinet riep in 1997 een Platform en een Bureau in het leven. Paars II benoemde minister van Boxtel tot coördinerend millennium-minister. Hij heeft de Tweede Kamer onlangs de eerste kwartaalrapportage met knelpunten en vorderingen gepresenteerd.

Rampdag, stropdag of pechdag

De VVD-fractie vindt het van groot belang dat er een conversie-aanpak komt die vóór, tijdens en na het eeuwwisselingsweekend van 1 januari 2000 een goed, ononderbroken en betrouwbaar voortfunctioneren van overheid en samenleving verzekert. Met en zonder coalitiegenoten heb ik de regering daarop bij herhaling geattendeerd. Zo vroegen we om een millenniumkeurmerk voor consumentenelektronica, om opheffing van een eerdere investeringsstop op de digitalisering van de departementen, om een gerichte millennium-weerbaarheidscampagne voor het Midden- en Kleinbedrijf, en om een tijdig testprogramma voor het voortfunctioneren van hulp- en rampdiensten bij wel- en niet-werken- de millenniumgevoelige apparatuur.

Wat mij betreft tellen twee politieke vragen: kan digitaal Nederland - Nederland 'on line' - de omslag naar het jaar 2000 zonder kleerscheuren doorstaan? En is de gevolgde aanpak werkbaar voor het functioneren van de rest van Nederland.

Het antwoord is waarschijnlijk negatief. Of het een rampdag, een stropdag of een pechdag wordt, is moeilijk te zeggen. Ik blijf optimist, maar crisisverschijnselen zijn niet uit te sluiten.

Onduidelijkheid over omvang en kosten

De eerste rapportage van minister van Boxtel laat vooral zien hoe enorm kwetsbaar Nederland is. Zijn waslijst maakt duidelijk in welke mate stagnatie van digitaal Nederland repercussies heeft voor het maatschappelijk voortfunctioneren van departementen, gemeenten, provincies, waterschappen, overheden en diensten. De gevolgen zijn zonder ingrijpen vrij ernstig.

Tegelijk vertrouwt Van Boxtel erop dat de situatie in Nederland goed beheersbaar is, als tenminste de conversie-aanpak op tijd komt. Daarop geeft het kwartaalrapport maar gedeeltelijk inzicht. 1 November is de eerste cruciale peildatum of alle tussenstappen op schema zijn. De uiteindelijke conversiekosten en inspanningen die nodig zijn om overheid en samenleving zonder haperen over de drempel te krijgen, staan nog lang niet vast. Evenmin bestaat er duidelijkheid over de omvang en de kosten van de noodmaatregelen bij falende conversie.

Kerncentrales

De VVD houdt van meet af aan de drie grootste managementrisico's scherp in de gaten. Ten eerste is er de afhankelijkheid bij departementen en overheden van zelfstandige gesprekspartners in binnen- en buitenland. Leveranciers en branches zijn vrijblijvend, zo niet uiterst terughoudend, in hun medeaansprakelijkheid voor de gevolgen van een gebrekkige conversie. In dat licht heeft Joris Voorhoeve gewezen op de levensgrote bedreiging van Europese kerncentrales wanneer hun millenniumstoornis niet wordt verholpen. Als lid van de Raad van Europa en met hulp van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) zal ik de Commissie van wetenschap en technologie op korte termijn rapporteren over de funeste gevolgen van dit pro-

bleem voor de kernveiligheid in Europa en Nederland. Een tweede managementrisico is het vraagstuk van formele overheidsaansprakelijkheid voor millenniumschade als gevolg van haar beperkte bevoegdheid om in te kunnen grijpen. Ook de Raad van State heeft een waarschuwing in die richting gegeven. De VVD volgt met argusogen hoe minister van Boxtel zal reageren op de suggestie van noodwetgeving in de vorm van een machtigingswet ter verruiming van zijn bevoegdheden. Een derde risico is dat tijdige invoering van noodwetgeving struikelt over de gelijktijdige uitvoering van de lopende conversiemaatregelen. De VVD acht passende noodwetgeving voor falende conversie geen aanvulling maar een kernbestanddeel van de laatste grote klus voor de komende eeuwwisseling.

Het weekend van 1 januari 2000 moet een veilig verloop hebben. De vliegtuigen mogen in Nederland niet als bakstenen uit de lucht komen vallen. Dat zal waarschijnlijk ook niet gebeuren. Waarschijnlijker is dat ze niet of met grote vertraging de lucht in kunnen omdat de vluchtschema's, de planning bij de luchthavens en de indeling van aanvoerroutes in de war zijn. Zover mag het echter niet komen. Toch is het helemaal niet zo gek om het conversieweekend door te brengen met kaarsen, open haard en een ruime voorraad onbederfelijke levensmiddelen. ■

Campagneleider Petra Ginjaar: 'Wij moeten het gezamenlijk doen'

door Reny Dijkman, foto: Theo Meijer

In zijn vergadering van 21 september heeft het hoofdbestuur Petra Ginjaar benoemd tot campagneleider voor de verkiezingen van Provinciale Staten en het Europees Parlement in 1999.

Het zijn twee totaal verschillende campagnes, maar één ding hebben zij gemeen: zij hebben tot doel de stijgende lijn van de VVD te continueren. En dat is geen geringe opgave gezien de liberale verkiezingsuccessen van de laatste zeven jaren. Petra is na haar benoeming gelijk op pad gegaan om alle provinciecentrales te bezoeken, want de Provinciale-Statenverkiezingen zijn al op 3 maart 1999, dus over een dikke vier maanden.

Het grote verschil tussen beide campagnes zit vooral in het feit dat de provinciale verkiezingen in de eerste plaats door de provincies zelf moeten worden gevoerd. De verkiezing van het Europees Parlement in juni 1999 is meer een landelijke aangelegenheid. Maar natuurlijk is het zo dat wij voor beide verkiezingen weer de volledige inzet van al onze onmisbare vrijwilligers hard nodig hebben. Wij moeten het gezamenlijk doen,' zo is het uitgangspunt van Petra Ginjaar. 'De eenheid in stijl en de inhoud zijn belangrijk.' Ervaring heeft zij genoeg opgebouwd tijdens de gemeentelijke en Tweede-Kamercampagnes, samen met Clemens Cornielje en Lody Pieters. Zij komt beslagen ten ijs. Door de interne sterkte-zwakte analyse van de laatste campagnes kunnen schoonheidsfoutjes worden uitgeweven. In dit gesprek beperkt zij zich tot de Provinciale-Statencampagne.

Korte campagne

Tijdens haar rondgang langs de VVD-provinciecentrale besturen en PR-bestuurders heeft zij de basis gelegd voor een goede samenwerking. 'Wij hebben gesproken over publieksactiviteiten, de media, over hoe politieke boodschappen uit te dragen... Kortom, over alle zaken die tijdens een campagne spelen en die dan in een heel intensief tempo aan de orde komen. Vanaf de campagnenvloer - de tweede etage in het Thorbeckehuis - werken wij coördinerend en ondersteunend. Dat doen wij door het organiseren van de grote avonden, het leveren van landelijk campagnemateriaal, het regelen van werkbezoeken en het gebruik van moderne media. Daarom is het heel belangrijk dat bewindslieden, de provincies, de Eerste- en Tweede-Kamerfractie plus onze Europarlementariërs nauw samenwerken.

De eerste verantwoordelijkheid voor de statenverkiezingen ligt bij de provinciale campagneteams. Elke provincie is anders. Ieder team trekt een plan dat toegesneden is op de aard en belangen van de eigen provincie. Daar moet men zorgen voor de profilering van de lijsttrekker,

het uitdragen van de belangrijkste punten uit het verkiezingsprogramma en moet men zich toespitsen op de mediamomenten.'

Petra benadrukt het grote belang van de LPC en alle vrij-

Petra Ginjaar, campagneleider

Taken van de Landelijke Public Relations Commissie (LPC)

willigers. 'Wij hebben regelmatig overleg met de LPC. In die vergaderingen wisselen wij onderling onze ervaringen uit. Wij zullen tijdens die bijeenkomsten veel aandacht aan de nieuwe en regionale media besteden. Eén voorbeeld: In Rotterdam luisteren velen naar Rotterdam-Rijnmond; in Den Haag geldt dat voor Radio-West. De plaatselijke en regionale radiostations en t.v.-zenders zullen alle in kaart worden gebracht. Netwerken met de reporters moeten worden opgebouwd. Elke pro-

vincie heeft op die regionale zenders haar eigen karakter. Iedere provincie heeft haar eigen wensen en problemen. Inventarisatie per provincie is dus de eerste stap.' De handicap dat de provincie als middelste bestuurslaag bij de bevolking - vooral in de randstad - weinig bekendheid geniet zal gezamenlijk moeten worden aangepakt. Petra voorziet een publiciteitscampagne, bijvoorbeeld via Postbus 51-spots, om de toenemende invloed van de provincie op het dagelijks leven van de burgers duidelijk te maken. Daartoe zullen het Inter Provinciaal Overleg (IPO) en het ministerie van Binnenlandse Zaken de handen ineen moeten slaan. 'Daarbij gaat het om een neutrale, objectieve campagne. Maar als VVD moeten wij het belang van de grote liberale invloed in de staten uitdragen. Dankzij de VVD is veel tot stand gekomen. Bovendien hebben de vorige statenverkiezingen de VVD de grootste fractie in de Eerste Kamer opgeleverd. Een VVD-stem bij de statenverkiezingen telt ook als een liberale stem voor de Eerste Kamer, die door de statenleden wordt gekozen.'

Provinciaal bestuur: grote onbekende

'Wij mogen de provincies het niet alleen laten opknappen,' stelt Petra Ginjaar. Zij is blij met de toegezegde steun van de bewindslieden, de Eerste- en Tweede-Kamerfractie, de voorlichting en Ernst van Splunter, persoonlijk medewerker van Hans Dijkstal. 'Hun bijdragen zijn van onschatbare waarde. Dat geldt ook voor de van buiten ingehuurde professionaliteit van het reclamebureau Noordervliet: Philip Noordervliet en Fons Bruijs.' In het kort vat zij de grote lijn samen met: 'Overleg LPC- Provincies - Willem Hoekzema - Hans Dijkstal en Annemarie Jorritsma. Niet als eenrichtingsverkeer, maar naar elkaar toe inspirerend. Als wij die lijn kunnen aanhouden komen wij vanzelf tot een creatieve invulling van een goede campagne.'

Wij moeten elkaar helpen

Daarnaast is Petra bezig met 'een zachte opstart' van de campagne voor de Europese verkiezingen. 'De inhoudelijke voorbereidingen zijn al bezig. Wij proberen aan alle activiteiten een Eurodimensie te geven, want het maakt niet uit om welke verkiezingen het gaat. Wij moeten het met elkaar doen.' ■

Toekomst sociale zekerheid raakt iedereen!

door Michiel Krom,

De VVD organiseert zaterdag 28 november een themadag over het onderwerp sociale zekerheid. De toekomst van de sociale zekerheid raakt iedere Nederlander. Het gaat om zaken als het minimumloon, AOW (betaalbaar), het belastingstelsel en de financiering van de sociale zekerheid (overheid en/of bedrijfsleven). Sari van Heemskerck is als hoofdbestuurslid de eerst verantwoordelijke voor de themadag. Als het aan haar ligt maakt de VVD een diepteslag als het gaat om een politiek inhoudelijke discussie.

Sari van Heemskerck

Inbreng van deelnemers staat voorop

de inbreng van deelnemers voorop. In drie subgroepen zullen de aanwezigen discussiëren over drie van de negen vooraf opgestelde vraagstellingen binnen het thema. Daarna volgt een gezamenlijke presentatie en discussie. Sari van Heemskerck benadrukt dat de uitkomst(en) van de themadag zal worden aangeboden aan de partijraad. De themadag is daarmee leidraad voor de verdere standpuntbepaling binnen de VVD.

De negen vraagstellingen als aanzet voor discussie over de toekomst van de sociale zekerheid luiden:

1. Kiest de VVD bewust niet langer voor een basisstelsel in de sociale zekerheid?
2. Wordt een stelsel met een basisinkomen voor iedereen ter vervanging van het huidige stelsel door de VVD om principiële redenen afgewezen? Hoe moet in dit verband de omzetting worden gewaardeerd van de belastingvrije som in een heffingskorting (die aan niet verdienende partners worden uitbetaald)?
3. Is de afslanking van het stelsel van sociale zekerheid grotendeels voltooid?
4. Wordt een verlaging van het wettelijk minimumloon door de VVD inderdaad afgewezen? En, zo ja, hoe dient dan de langdurige werkloosheid te worden aangepakt van mensen met een lage arbeidsproductiviteit?
5. Bepleit de VVD een verschuiving van de heffingstoeslag sociale zekerheid naar andere bronnen?
6. Is de AOW een sociale verzekering of een sociale voorziening?
7. Welke aanpassingen in de sociale zekerheid zijn nodig om de deelname van ouderen (50-plussers) te verbeteren?
8. Moet worden doorgegaan op de weg van de privatisering van de uitvoering van de sociale zekerheid?
9. Moet de claimbeoordeling als onderdeel van de uitvoering toevallen aan een publieke instelling of kan zo'n activiteit worden geprivatiseerd?

Aanmelden

Sari van Heemskerck hoopt dat veel mensen naar de themadag zullen komen. Ook niet leden zijn welkom. Om ook andere geïnteresseerden van deze discussiedag op de hoogte te stellen zal de VVD kleine advertenties plaatsen in de Volkskrant en in NRC Handelsblad. Aanmelden voor de themadag op 28 november kan bij het landelijk secretariaat (Lucas Osterholt, 070 - 361 30 14). Deelnemers ontvangen bericht van aanmelding. De themadag vindt plaats in het Golden Tuliphotel te Zoetermeer. De kosten f 35,- p.p. dient u over te maken naar giro-nummer 401 82 32 t.n.v. VVD, Postbus 30386, 2500 GC Den Haag, o.v.v. 'Themadag Sociale Zekerheid'. Aanmelden vóór 16 november 1998. ■

Van Heemskerck: 'Binnen de VVD moet veel meer ruimte komen voor inhoudelijke discussie. Wij hebben die uitstraling als partij niet. Met een dergelijk strategisch debat worden wij als partij aantrekkelijker voor diegenen die juist het politieke debat niet schuwen. Het hoofdbestuur wil bij zulke belangrijke thema's de achterban breed benaderen. Als moderne politieke partij is een inhoudelijke inbreng van de partij essentieel. De aanzet voor dit debat is begin dit jaar door de leden gegeven tijdens de bijzondere algemene vergadering over de inhoud van het verkiezingsprogramma voor de Tweede Kamer. Onze leden hebben behoefte aan deze discussie. Om snel tot de kern te komen heeft het hoofdbestuur in samenwerking met de Teldersstichting en de partijcommissie Sociale Zaken een inventariserende notitie opgesteld met daarin verschillende opties bij eventuele wijzigingen in het stelsel van sociale zekerheid. Deze notitie is voor de themadag in een aantrekkelijke vormgeving beschikbaar. Verder willen wij de discussie aantrekkelijk maken door personen van binnen en buiten de partij hun visie te laten geven op dit onderwerp.'

Voor de themadag zijn onder anderen Lodewijk de Waal (FNV) en Hans Hoogervorst (staatssecretaris van Sociale Zaken) uitgenodigd. Dagvoorzitter is Sandra Korhuis (VVD-wethouder in Rotterdam). Naast de inleiders staat

Column

De nieuwe Kamerleden zijn inmiddels een beetje gewend aan hun nieuwe functie en zijn goed op weg onder aanvoering van onze nieuwe politiek leider Hans Dijkstal. Ook onze bewindslieden in het nieuwe kabinet Kok-Jorritsma-Borst zijn hard aan de slag. Op dit moment staan met name de begrotingen van de diverse departementen centraal. In de Partijraadsvergadering zullen deze uitvoerig aan de orde worden gesteld.

Niet alleen door de politici wordt echter hard gewerkt, ook achter de schermen zijn diverse mensen druk in de weer. Volgend jaar staan tenslotte wederom twee verkiezingen op stapel en op dit moment worden de eerste campagne-

plannen al gemaakt. De VVD kwam bij de provinciale statenverkiezingen van vier jaar geleden als grootste partij uit de bus en we streven er uiteraard naar om deze sterke positie te handhaven.

Het hoofdbestuur heeft inmiddels de ontwerp-kandidatenlijsten voor de Eerste Kamer en voor het Europees Parlement opgesteld. In deze Vrijheid & Democratie treft u de ontwerp-kandidatenlijsten aan. De behandeling en definitieve vaststelling van de lijsten zal plaatsvinden tijdens de Algemene Ledenvergadering op 12 en 13 maart. Voor die tijd kunnen afdelingen hun mening over de lijsten kenbaar maken en wijzigingsvoorstellen indienen.

Juist in de verkiezingstijd is de steun van onze leden onmisbaar. U bent

namelijk een belangrijke schakel bij het uitdragen van onze liberale standpunten. Daarnaast maakt u het, mede door uw financiële bijdrage, mogelijk om activiteiten te organiseren en campagne te voeren. Wij hopen daarom ook in 1999 op uw steun te mogen blijven rekenen. Misschien kunt u ons zelfs helpen ons ledenbestand uit te breiden. Als ieder lid nu eens een nieuw lid aan zou melden, kan de VVD de liberale boodschap nog veel meer uitdragen!

Willem Hoekzema

Drs. Pieter Zevenbergen, dijkgraaf van Delfland (foto: Frits de Haan)

Op 14 november organiseert de Organisatie Vrouwen in de VVD een themadag over water. Dat programma treft u elders in dit blad. Ter introductie vroeg de redactie de dijkgraaf van Delfland, drs. Pieter Zevenbergen, een beeld te schetsen van de geschiedenis van het Nederlandse water en de taak van de waterschappen. Pieter Zevenbergen over:

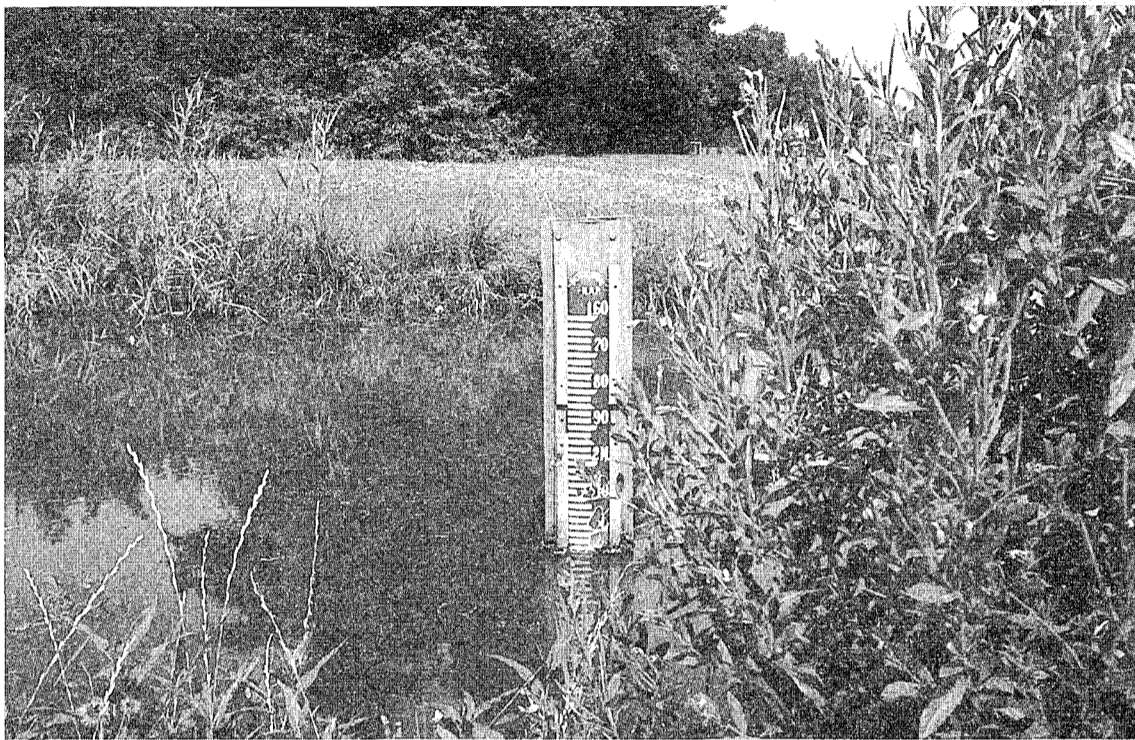
De wonderere wereld van het water

In Nederland hebben de meeste waterschappen een lange geschiedenis, omdat de activiteiten van de waterschappen in zeer belangrijke mate samenhangen met de ontwikkeling van de leefbaarheid en woonbaarheid van ons land.

De eerste waterschappelijke activiteiten zijn ongetwijfeld het bouwen van dijken geweest, om het land en zijn bewoners tegen het getij (eb en vloed) en overstromingen te beschermen. Daarmee kan de eerste klassieke taak van een waterschap worden geduïd: **waterkering**.

Uit dezelfde periode - de vroege middeleeuwen - stamt zeker een tweede (klassieke) taak van de waterschappen, het beheren van het water in een gebied, om de bodem dusdanig te conditioneren, dat de bewoners van dat gebied daar konden wonen en werken. Tegenwoordig geldt dat nog steeds zo, de waterbeheerstaak van het waterschap bestaat daaruit, dat de bodem dusdanig wordt geconditioneerd dat de daarop of daarin gewenste doelstellingen behaald kunnen worden.

Waterbeheersing is een (tweede) klassieke taak van het waterschap. Deze taken worden gezamenlijk aangeduid als de **kwantiteitstaken**.

Een peilschaal, graadmeter voor een gezonde waterstand (foto: Frits de Haan)

Waterkwaliteit lijdt onder gebruik

Vele honderden jaren hebben de waterschappen hun klassieke taken uitgevoerd. Totdat aan het einde van de vorige eeuw bleek dat de kwaliteit van het water te lijden had onder het gebruik van het water door de mensen. Bevolkingsconcentratie en industrialisatie zijn in ons land vooral in de 19^e eeuw op gang gekomen en hebben uiteraard tot een vergroting van het watergebruik geleid en dus tot een grotere productie van afvalwater.

In sommige gebieden werd al vrij snel de reiniging van het afvalwater door de gemeenten ter hand genomen door aanleg van rioleringen en reiniging van afvalwater in installaties. De eerste echte rioolwaterzuiveringsinrichting voor huishoudelijk afvalwater is in 1906 in gebruik genomen in de gemeente Voorburg.

Door veel gemeentebesturen, aangemoedigd door provinciale besturen, zijn talrijke maatregelen genomen om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Toch heeft het tot 1965 geduurd voordat op nationaal niveau een wettelijke regeling tot stand kwam, bekend als de **Wet Vervuiling Oppervlaktewateren (WVO)**.

In deze wet worden de waterschappen niet onmiddellijk aangewezen als het publieke orgaan, dat met de uitvoering van de wet wordt belast. De provincies zijn aangewezen om de waterkwaliteitstaak in hun gebied te organiseren. In een aantal gevallen heeft dat ertoe geleid dat de provincie de uitvoering van de waterkwaliteitszorg zelf ter hand heeft genomen (bijvoorbeeld de provincies Utrecht, Groningen en Friesland). In veel andere gevallen werden de waterschappen daarmee belast (bijvoor-

beeld Rijnland, Delfland, Schieland in Noord- en Zuid-Holland) of werden zuiveringsschappen in het leven geroepen (bijvoorbeeld in Limburg en op de Hollandse Eilanden en Waarden).

Het bovenstaande leidt ertoe, dat een eigentijds all-in waterschap de waterkwaliteits- en waterkwaliteitstaak in volle omvang en in onderlinge samenhang zal kunnen uitvoeren.

Met name na 1953 (watersnoodramp in het zuidwesten van Nederland) is er een politieke discussie geweest of de waterschappen zouden moeten blijven voortbestaan. Vooral in de zogenaamde progressieve partijen, de PvdA daaronder begrepen, bestond de opvatting, dat waterschappen beter konden worden opgeheven en dat de hen toevertrouwde taken door de Algemene Democratie konden worden overgenomen. Die discussie is (terecht)

Column

Geen reden voor paniek

Al geruime tijd kwamen er signalen over tegenvallende economische groei uit Azië en Rusland. De heftige najaarsbewegingen op de internationale beurzen veroorzaken daarom veel onrust. Bij elkaar opgeteld voldoende redenen voor ernstige zorgen? Internationaal gezien wellicht wel. Voor ons land echter nog geen reden tot paniek. Het regeerakkoord is degelijk. In het debat over de Regeeringsverklaring en bij de Algemene Beschouwingen heeft de VVD dat nog eens benadrukt.

Het behoedzame groeiscenario, het leggen van prioriteit bij de terugdringing van het financie-

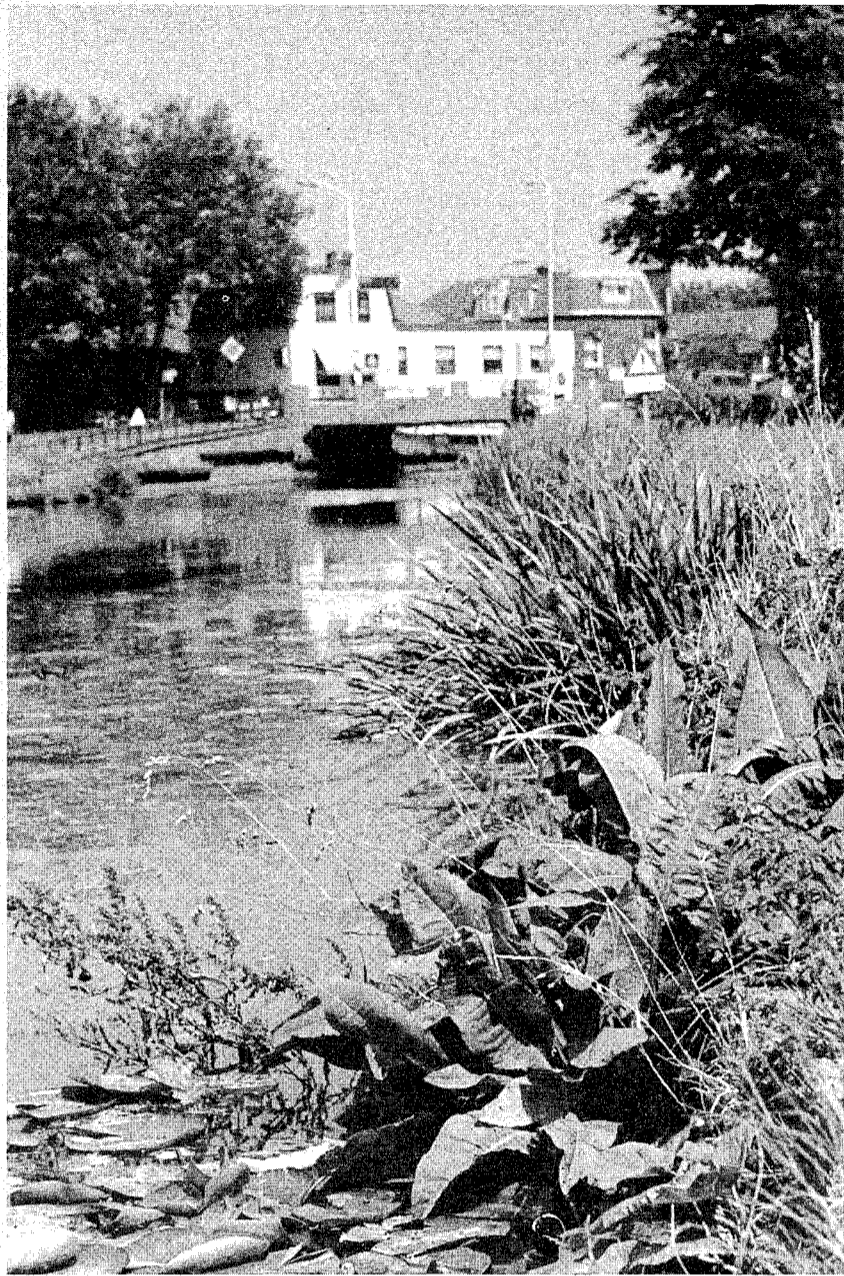
ringstekort en de nationale schuld, en de strikte Zalm-regels van uitgaven en inkomsten vormen een goede basis voor goede tijden en een stevige dam tegen onrustige ontwikkelingen. Nóg belangrijker vind ik echter de disciplinerende werking hiervan voor de departementen en de ministerraad.

Als de tijden echt verslechteren, ook voor Nederland, dan doen we er beter aan onze energie niet te steken in doemdenken en zwartgallige praatjes, maar vooral te werken aan een verdere versterking van onze economie en een hechte financiële basis van de overheid. Dat is sowieso verstandig, ongeacht goede tijden en slechte tijden.

H. F. Dijkstra

Hans Dijkstra

Positie waterschappen is vastgelegd in de Grondwet

Water en natuurlijke oever, een vertrouwd Hollands beeld (foto: Frits de Haan)

niet door de progressieve politieke krachten gewonnen; integendeel de positie van de waterschappen is vastgelegd in de Grondwet (artikel 133) en in de Waterschaps-wet (Stb. 1991, 444).

Naast deze (formeel) plaatsbepalingen van de waterschappen is het goed erop te wijzen dat door het Rijk met enige regelmaat belangrijke beleidsnota's zijn uitgebracht (1^e, 2^e en 3^e Nota Waterhuishouding, 4^e is onderweg). Uiteraard hebben de provinciale besturen zich evenmin onbetuigd gelaten en ter uitwerking op provinciaal niveau van de nationale nota's (beleidsdoelstellingen en uitvoeringsmodaliteiten) belangrijke schriften het licht doen zien.

In veel gevallen zijn de provinciale nota's opgesteld met een belangrijke inbreng van de waterschappen en vastgesteld door Provinciale Staten.

Ook de Nationale nota's kennen een belangrijke inbreng van de waterschappen door middel van de Unie van Waterschappen. De Minister van Verkeer en Waterstaat stelt de nota vast, politieke beraadslaging vindt vooral plaats in de vaste Kamercommissie voor Verkeer en Waterstaat, uiteindelijke besluitvorming in de plenaire vergadering van de Tweede Kamer der Staten-Generaal. Uiteraard vindt ook nog politieke discussie in de Eerste Kamer plaats. Hieraan voorafgaand heb ik de (politiek) relevante omgeving voor de waterschappen omschreven. Op de rol van de gemeenten kom ik straks terug.

Goede samenwerking tussen gemeenten en waterschap is noodzakelijk

Het is nauwelijks nodig u uit te leggen, dat bescherming van de bevolking, de natuurlijke en de economische waarden tegen overstroming door water, gegeven de fysieke eigenschappen van ons land, een absolute noodzaak is. Zouden de duinen en dijken er niet zijn, dan zou Amersfoort een ontwikkelingsmogelijkheid als badplaats hebben. Daarmee zou dan wel de gehele randstad onder water zijn verdwenen, met alle daaraan verbonden (menselijke en financiële) drama's. Nu het dijkverzwaringprogramma voor de grote rivieren met grote voortvarendheid is aangepakt en daarbij

door het voortreffelijke werk van de Commissie Boertien (onbegrijpelijk) lange discussies kunnen worden vermeden, kan de veiligheid daarmee daadwerkelijk worden bevorderd.

Bij deze maatregelen moet steeds óók in de beschouwingen worden betrokken, dat de waterafvoer door de rivieren en de zeespiegel geen constante factoren zijn, maar aan verandering onderhevig zijn. Klimaatverandering, waardoor grotere waterafvoer door de rivieren, en zeespiegelrijzing zijn zaken die daarbij (mede) beschouwd moeten worden.

Een belangrijke stimulerende rol is weggelegd voor het departement van Verkeer en Waterstaat. Uitwerking van de algemene uitgangspunten is een zaak voor de waterschappen en bijvoorbeeld op het terrein van de ruimtelijke ordening - geen bebouwing in de uiterwaarden, in de zeevriendelijke duinen, noch in of op waterkerende dijken etc. - een zaak van de gemeente.

Zo dragen deze overheden bij aan een duurzame veiligheid, zowel voor de bewoners als voor hun economische belangen.

Een goede samenwerking tussen gemeenten en waterschap is noodzakelijk, evenals een prospectieve benadering van dit vraagstuk door de waterschappen.

Gemeenten en Waterschappen komen elkaar op talrijke terreinen tegen, maar de meest pregnante ontmoeting is te vinden op het terrein van de ruimtelijke ordening. Water speelt in de leefomgeving van mensen een belangrijke rol. Om het beheer over dat water ook op lange termijn verzekerd te laten zijn, is vroegtijdig overleg tussen gemeenten en waterschap noodzakelijk. De taakverdeling bij de uitvoering van ruimtelijke plannen is voor de hand liggend. Waterschappen beperken zich tot taken op het gebied van de waterbeheersing, de waterkering en uiteraard de kwaliteitszorg. Terwijl de gemeenten bij het bouwrijp maken van terreinen er vooral voor zorgen dat het bouwperceel voldoende droog is. Ontwatering, het voldoende droog zijn van een locatie om er überhaupt op te kunnen bouwen, is dus de taak van de gemeente, terwijl de zorg voor de afwatering van overtollig water een taak van het waterschap is.

Conditioneren van de bodem

De activiteiten van het waterschap op dit terrein dienen alleen het doel "droge voeten." Om te kunnen wonen, werken en recreëren is een droge bodem veelal noodzakelijk.

Sinds het begin van de 19^e eeuw zijn in ons land door de waterschappen en anderen veel "ontginningen" uitgevoerd. In de meeste gevallen ging het daarbij om het "droogmaken" van het gebied ten behoeve van allerlei (menselijke) activiteiten vooral op het gebied van de landbouw.

Bij de ruimtelijke inrichting van ons land speelt de ontwikkeling van de agrarische technieken, vooral in het buitengebied, een belangrijke rol. Een uitgebreide beschouwing in dit kader is niet mogelijk; gaarne verwijs ik u naar het boek van Auke van der Woud: "Het lege land: Ruimtelijke ordening van Nederland 1848 - 1978." Om de bodem bruikbaar te maken voor de verwezenlijking van de daaraan gegeven doelstellingen is het "conditioneren" daarvan noodzakelijk. Gegeven de lage ligging - beneden de zeespiegel - is het verwijderen van het teveel gevallen water noodzakelijk. In het buitengebied gebeurt dat door een (complex) systeem van sloten en vaarten veelal met behulp van gemalen, molens e.d. Om de bodem goed te kunnen gebruiken is water noodzakelijk. Niet te veel, niet te weinig. De hoeveelheid water hangt uiteraard samen met het gebruik van de grond. De gemechaniseerde akkerbouw vraagt een minder "drassige", dus drogere bodem dan veeteelt of recreatie.

Het Algemeen Bestuur van het waterschap stelt de zogenaamde "peilen" vast, na een inspraakprocedure en onder goedkeuring door Gedeputeerde Staten. Bij deze acties proberen waterschappen werkelijk inhoud te geven aan "het conditioneren van de bodem om daarmee de doelstellingen van de algemene democratie te verwezenlijken". Het is duidelijk dat een goed overleg tussen gemeente en waterschap een absolute voorwaarde is om deze doelstelling te verwezenlijken. Duidelijkheid is een eerste vereiste. Het verwezenlijken van twee doelstellingen binnen één gebied leidt (bijna altijd) tot spanningen, waarbij het waterschap niet altijd

gemakkelijk aan de verwachtingen zal kunnen voldoen. Een agrarisch gebied, waarin een natuurontwikkeling mede wenselijk wordt geacht, vraagt nu vaak om een ander peilbesluit, dan een eenduidige bestemming. Goed overleg, mede over de technisch noodzakelijke voorzieningen, zal in het algemeen een bruikbare aanpak zijn.

Waterschapsverkiezingen in Zuid-Holland

Een goede kwaliteit van het water is van groot belang voor ons leefmilieu. Deze belangrijke taak is eveneens aan de waterschappen toevertrouwd en bestaat uit twee onderdelen. In de eerste plaats de zorg voor de kwaliteit van het oppervlaktewater in het algemeen en daarnaast is er de taak om rioolwater dusdanig te zuiveren dat het water weer in de kringloop kan worden gebracht. De eerstgenoemde taak is niet altijd eenvoudig en heeft op veel punten raakvlakken met de bestemming en het gebruik van de grond in de directe omgeving van het oppervlaktewater. Vinden wij oppervlaktewater in een natuurgebied dan is de belasting daarvan een stuk geringer dan wanneer oppervlaktewater te midden van een kassengebied ligt. Weer een andere situatie doet zich voor in een akkerbouwgebied en uiteraard is een veenweidegebied daar ook weer van verschillend. Het waterschap zal in het algemeen zijn taak uitvoeren en daarbij rekening houden met alle belangen die bij de uitoefening daarvan samenhangen. Water kan immers gebruikt worden om te recreëren, maar is ook gietwater in een glastuinbouwgebied; er kan in worden gezwommen en het heeft soms ook nog de scheepvaartdoelstelling. De oevers vormen een onlosmakelijk deel van de watergang en in totaliteit gaat het er om dusdanige beheersmaatregelen te nemen, dat de verschillende functies inderdaad in en om het water kunnen worden uitgeoefend. Wij noemen dat "de brede kijk" of "integraal waterbeheer". Bij het reinigen van rioolwater zal een waterschap in het algemeen het beheer voeren over één of meer rioolwaterzuiveringsinstallaties waarin deze taak feitelijk wordt uitgeoefend. Het is een hele kunst om van verontreinigd water weer water te maken dat in de kringloop kan worden teruggebracht. Het is van groot belang dat de verontreiniging er zoveel mogelijk wordt uitgehaald en dat het water waarop het effluent wordt geloosd, in voldoende mate in staat is om die waterstroom te ontvangen. Gezuiverd rioolwater dat weer in de kringloop wordt gebracht, dient te voldoen aan een aantal op Europees niveau gemaakte afspraken, waarbij vooral de verwijdering van de meststoffen fosfaat en stikstof van belang is.

In Zuid-Holland worden in het jaar 1999 verkiezingen

Waterschappen zorgen voor waterkwaliteit

gehouden voor het algemeen bestuur van de in die provincie liggende waterschappen. Een algemeen bestuur is samengesteld uit vertegenwoordigers van categorieën die belang hebben bij de taakuitoefening van het waterschap. In de Waterschapswet is dat uitgangspunt nog eens vastgelegd en staat bekend als 'de trits': belang, betaling, zeggenschap. Degene die belang heeft bij de taakuitoefening van het waterschap wordt uitgenodigd om te betalen. Die betaling geeft vervolgens toegang tot de zeggenschap van de onderscheiden categorieën. Die categorieën zijn: de eigenaren van gebouwd en ongebouwd onroerend goed, de ingezetenen en een vertegenwoordiging van de afvalwater producerende bedrijven. Voor deze verkiezingen is het van groot belang dat alle ingelanden in een waterschap kunnen kiezen uit zoveel mogelijk kandidaten. Het werken in een waterschap verschilt niet veel van het werken in andere vertegenwoordigende lichamen. Belangrijk is dat de vrouwen die in de taakuitoefening van een waterschap geïnteresseerd zijn, zich daarvoor aanmelden.

In het vorenstaande heeft u een indruk gekregen welke interessante bestuurlijk contacten in een waterschap te vinden zijn. Om kandidaat voor de verkiezingen te zijn hoeven niet veel formaliteiten te worden vervuld. Vraag er eens naar bij het waterschap in uw regio en kom daarvoor wellicht in de wondere wereld van het waterschap.

Leergang Provinciale Staten

In verband met de Provinciale Statenverkiezingen op 3 maart 1999 organiseert de Haya van Somerenstichting in het najaar van 1998 en het voorjaar van 1999 de leergang Provinciale Staten. De leergang bestaat uit een aantal op elkaar aansluitende cursussen en is bedoeld voor (aanstaande) Provinciale Statenleden en overige betrokkenen bij de provinciale politiek.

De eerste cursus is de basiscursus Provinciale Staten. Deze cursus biedt een algemene inleiding in het functioneren van de Provinciale Staten. Doel van deze cursus is betrokkenen bij de verkiezingen van de Provinciale Staten vertrouwd te maken met het werk in de Provinciale Staten. Naast een algemene inleiding in de rol en positie van de Provinciale Staten krijgen de cursisten de kans hun inzichten en vaardigheden aan te scherpen in simulatiespelen.

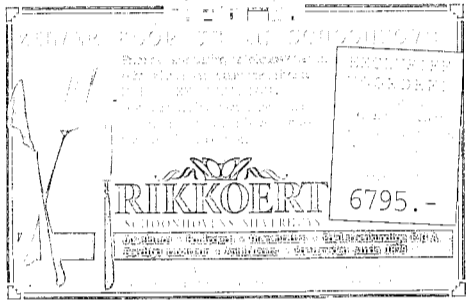
Speciaal voor *nieuwe statenleden* wordt een vervolgcursus Provinciale Staten aangeboden. Deze training op hoog niveau bereidt nieuwe kandidaten voor op de campagne en het statenlidmaatschap. Aan de orde komen

organisatie, plaats en rol van de Staten, beleidsissues, liberalisme en vaardigheidstraining.

Als vervolg op deze cursus worden onder meer de cursussen onderhandelen, fractiemanagement en media-training aangeboden. Voor aanmeldingen en informatie over plaats en tijd van de verschillende cursussen kunt u contact opnemen met de vorming&scholingfunctionaris van uw kamercentrale of met Ellen van der Zwan van de Haya van Somerenstichting, Postbus 30386, 2500 GV Den Haag, tel.070 - 361 30 10. ■

VVD-centrale kadertraining

De kadercursus is evenals voorgaande jaren het voortraject voor de Centrale Kadertraining. Indien u in aanmerking wil komen voor de Centrale Kadertraining kunt u dit aangeven bij uw aanmelding. Voorwaarde is dat u *alle* zaterdagen aanwezig bent en dat u na afloop van de kadercursus een artikel schrijft. Uw participatie in de werkgroepen en uw artikel worden dan professioneel beoordeeld. Op basis van deze beoordeling en uw c.v. en pasfoto kunt u deelnemen aan de Centrale Kadertraining of aan de kadertraining binnen uw regio: de Regionale Kadertraining. ■

Helmi's Column

Emotie

'Politiek is emotie' hoorde ik laatst iemand zeggen en dat is een waarheid als een koe. Alleen zult u een politicus nooit horen zeggen dat hij/zij daarvan het dagelijks leven heeft gemaakt. En ook dat is terecht, want de inhoud van datgene wat uiteindelijk bestempeld wordt als "politiek" is een uitermate serieuze aangelegenheid. Niet voor niets wordt de specificatie "een zaak die de gemoederen bezig houdt" altijd in verband gebracht met een kwestie waarover politieke besluitvorming moet plaatsvinden. In die zin is de provincie doorgaans een weinig emotievolle bestuurslaag. De invloed van de provincie op het dagelijks leven van de provinciale burger leidt slechts bij uitzondering tot het emotionele bewijs dat het om zaken gaat die "de gemoederen bezig houden." Maar wanneer dat wel het geval is, is het ook goed raak. Neem nou de gemeentelijke herindeling. Drie jaar geleden zijn wij in Brabant van 131 naar 70 gemeenten gegaan, dus ik weet waar ik het over heb! Bij de emoties die dat te weeg brengt valt zelfs het streekplan, dat bepaalt waar en wat gemeenten wel of niet mogen bouwen en toch ook altijd in iedere provincie

goed is voor minstens een plein vol protestgangers, in het niet. Helaas moet ik bekennen dat de provinciale taken verder niet vaak leiden tot een directe emotionele relatie met de ook door ons gekoesterde "burger." De provincie geeft weliswaar op vele terreinen de kaders aan waarbinnen gemeenten hun beleid moeten maken en voeren, maar daarin zult u in het dagelijks leven slechts zelden direct de hand van de provincie herkennen. Alles wat te maken heeft met ruimte wordt bijvoorbeeld door de provincie bepaald en toch zult u daarover uw gemeente als eerste aanspreken. Ook in wat u merkt van milieu, natuur, verkeer en vervoer heeft de provincie het voor het zeggen. Zelden zult u dankbaar het beeld van uw provinciaal bestuur op het netvlies krijgen bij een wandeling door de natuur, een rit over een vrijliggend fietspad of een bezoek aan een net gerenoveerd verzorgingstehuis. Voor die wettelijke taken van de provincie wordt weer door de landelijke politiek de lijn vastgelegd. Daarin zijn de provincies als het ware de provinciale vormgevers, die dat weer doorgeven aan de gemeenten. Op die manier wordt eigenlijk bepaald waar u wel of niet een huis mag bouwen of een bedrijf beginnen. En wanneer dat precies naar uw zin is zal een gemeentebestuurder u natuurlijk

nooit met uw bos bloemen of vriendelijke bedankbrief naar uw provinciebestuur doorsturen. Maar wanneer u uw zinnen hebt gezet op een leuk woninkje in het buitengebied met een aanpalend weilandje voor uw bedrijfsactiviteiten, zult u niet zelden horen dat dit van gemeentewegen wel zou mogen, maar 'dat de provincie daar moeilijk over zal doen.'

In ons binnenlands bestuur lijkt het of politieke emoties zijn voorbehouden aan het nationale en lokale niveau. Regering en Kamer maken middels de krant deel uit van ons ontbijt en avondeten, en voor het slapen gaan via de buis. Maartje van Weegen of Paul Witteman voeden op de valreep van de dag samen met Ferry Mingelen onze emotionele behoefte aan politiek nieuws. Met de gemeente hebben we te maken zodra we onze voordeur open doen en zelfs nog wel daarachter. De verkeersdrukte in de straat, de nieuwe supermarkt op de hoek waar we liever een bejaardensociëteit hadden, of de bouw van een nieuwe schouwburg mobiliseren ook diegenen die dachten dat niet te zijn. Politiek is emotie. Ook daarom is het maar goed dat er provincies zijn.

Helmi Huijbregts-Schiedon

Hebben mediatrainingen nut?

Door Pam Evenhuis

Iedere zichzelf respecterende politicus, van minister tot raadslid in een kleine gemeente, komt tegenwoordig beslagen ten ijs als hij of zij de confrontatie aangaat met de media. Een mediatraining zorgt ervoor dat de bestuurder niet met de mond vol tanden staat. En het resultaat is te merken, soms met het gevolg dat de tenen van journalist en kijker onprettig krommen. ('Dat heeft u mij niet horen zeggen.' 'Dat zijn uw woorden.') Hebben mediatrainingen nut?

Pam Evenhuis

De televisiekijker ziet heel wat zeer goed getrainde bestuurders fouten maken tijdens hun mediacontacten ('I had no sex with that woman.'). Ongetrainde voorbijgangers op de Albert Cuypmarkt blijken uitstekend in staat te zijn hun mening te verwoorden ('Het is allemaal de schuld van die Haagse kliek.'). De ene politicus die voor een nieuwe taak gesteld staat, brengt het er uitstekend vanaf ('Beoordeel ons op onze daden'), de ander lijkt te falen ('Heb ik die brief verzonden?') De eerste was niet getraind, de ander wel. Reden om maar te stoppen met trainingen verzorgen?

Via de Haya van Somerenstichting hebben wij heel wat (aankomende en gevorderde) politici getraind en u kunt dan ook niet van mij verwachten dat ik deze laatste vraag met 'nee' zal beantwoorden. Dat veel antwoorden van volksvertegenwoordigers op elkaar lijken ligt bijvoorbeeld niet (alleen) aan de mediatrainingen, maar ook aan de grotere rol die de media zijn gaan spelen in de politiek. Een voorzichtig antwoord lijkt steeds belangrijker, ook al is het niet altijd even veelzeggend ('Het lijkt mij niet opportuun daar nu op in te gaan').

Politici krijgen bij een mediatraining een aantal cruciale lessen. Zo leren ze om te gaan met de camera en met de journalist en krijgen ze begrip voor de rol die het mediacontact voor hen kan spelen. Praat als je wat te zeggen hebt, stel jezelf een doel en zorg ervoor dat je antwoorden dat doel dichterbij halen. En vooral: spreek alleen de waarheid. (Dus niet: 'Ik ben doctorandus.')

Het is met mediatraining als met autorijles: natuurtalenten ('Zo komt Jan Splinter door de winter') zouden het eigenlijk niet nodig hebben en sommige anderen leren het nooit. Maar ook: al doende leert men en een geofend automobilist ben je pas jaren na het behalen van je rijbewijs. We weten echter dat de meeste mensen profiteren van hun rijlessen. Ook mediatrainingen zorgen voor de basics, ze maken dat je, als je voorzichtig doet, veilig de weg op kunt. Maar een garantie tegen ongelukken zijn ze niet, blijkt dagelijks in de praktijk. Al was het maar omdat velen zondigen tegen de regels die ze tijdens de training geleerd hebben...

De verkiezingen van de leden van Provinciale Staten en de leden van het Europees Parlement zijn in aantocht. Wilt u nadere informatie hebben over de trainingen die worden gegeven door Frits Huffnagel en Frederik Melchior dan kunt u contact opnemen met Ellen van der Zwan, Haya Van Somerenstichting in Den Haag, tel: 070 - 361 30 10. ■

De Euro zal de aandacht voor Europa vergroten

door Marcel Gerritsen

'De introductie van de Euro zal de aandacht voor Europa in zijn algemeenheid en voor het Europees Parlement vergroten,' is de stellige overtuiging van Jan Kees Wiebenga. Dankzij deze Euro zullen ook de media de ontwikkelingen in Europa intensiever gaan volgen. Volgens de Europarlementariër is Nederland een van de landen waar de media de minste aandacht besteden aan het Europees Parlement en de belangen die hier worden behartigd. Jan Kees Wiebenga betreurt dit maar vertrouwt erop dat de komende maanden daarin verandering zal komen.

Overigens is hij ervan overtuigd dat de Nederlandse kiezers wel degelijk in de gaten hebben wat hun belangen bij Europa zijn en dat het Europees Parlement steeds meer zeggenschap krijgt. Hoewel die groei van bevoegdheden wel erg geleidelijk is gegaan. Jan Kees Wiebenga stelt dat je door deze bevoegdheden van het Europees Parlement te benadrukken de kiezers kunt tonen welke mogelijkheden het Europees Parlement allemaal heeft. Pas zodra kiezers weten welke instrumenten en bevoegdheden een Parlement heeft, kunnen ze na afloop beoordelen of je er iets mee hebt gedaan. 'Het is eigenlijk een gewenningsproces. Wanneer kiezers gewend zijn aan het Europese besluitvormingsproces kunnen zij ook toetsen aan resultaten die in Europees verband zijn bereikt.' Overigens vindt hij dat het Europees Parlement nu echt een einde moet maken aan de problemen die er zijn met het tot stand komen van een Statuut voor de parlementariërs en aan de problemen met de onkostenvergoedingen. De regeringsleiders hebben daarover de eindbeslissing. 'Ruim voor de komende Europese verkiezingen moeten deze zaken zijn opgelost.' Overigens hebben de VVD'ers op dit terrein al onderling afspraken gemaakt in afwachting van een definitieve regeling.

Overigens doen deze positieve ontwikkelingen niets af aan de noodzaak om voortdurend onze positie in Europa te evalueren, zo merkt hij verder op: 'We moeten ons bewust zijn van het belang van Europa voor Nederland

Nederland is meer betaler dan ontvanger

maar moeten ons tevens realiseren dat Nederland de laatste jaren meer betaler dan ontvanger van Europa is geworden. Iets dat ook de veelal kritische houding versus Europa verklaart.'

Nederland staat hierin niet alleen. Ook de Duitsers nemen een met Nederland vergelijkbare positie in. Met Duitsland wordt - vanwege de grootte en invloed van het land - heel erg rekening gehouden in het Europees Parlement. Dat is niet zo verwonderlijk omdat Duitsland de meeste parlementariërs levert aan het Europees Parlement.

'Daarom is het extra jammer dat de liberale fractie geen Duitse afgevaardigden in haar midden heeft. Ik hoop dat

Het strafrecht heeft nationale tintjes

na de komende verkiezingen voor het Europees Parlement daar verandering in komt.'

Een belangrijk item voor de komende jaren, waaraan ook bij de verkiezingen voor het Europees Parlement veel aandacht zal worden geschonken, is de bestrijding van de internationale criminaliteit. Uitvoerige discussies hebben plaats gevonden over de vraag of het ten behoeve van een effectievere aanpak van de internationale criminaliteit niet noodzakelijk is dat het Europese strafrecht wordt geharmoniseerd. Jan Kees Wiebenga acht dat weinig realistisch: 'Het strafrecht heeft duidelijk nationale tintjes en maakt deel uit van het eigen rechtstelsel dat men in de lidstaten kent. Het zal daarom een van de laatste onderdelen zijn die voor harmonisatie in aanmerking komt.'

Jan Kees Wiebenga gaat er echter vanuit dat enkele echt zware misdrijven, zoals terrorisme, drugshandel en mensensmokkel, wel geharmoniseerd kunnen worden. Hij acht het van groot belang dat de verschillende politieorganisaties intensiever gaan samenwerken. Volgens de liberale Europarlementariër is hierbij een belangrijke rol weggelegd voor Europol.

Jan Kees Wiebenga, VVD-lid van het Europees Parlement.

Sigaretten-smokkel is grote fraude

De volgende stap moet leiden tot betere samenwerking in de strafvervolgning. 'Je kunt nu al een toenemende internationale samenwerking op dit gebied waarnemen.' Bijvoorbeeld bij de bestrijding van fraude is een systeem van Europese vervolging bijzonder wenselijk. Volgens Jan Kees Wiebenga is bijvoorbeeld bij sigarettensmokkel sprake van grote fraude met Europese gelden. 'Vooral bij Europese subsidieregelingen bestaat een groot risico tot het plegen van fraude. Een internationale aanpak is daarbij onontbeerlijk.'

De bestrijding van de internationale criminaliteit is volgens Jan Kees Wiebenga een onderwerp waar de VVD-fractie zich sterk op profileert. Dit heeft uiteindelijk geleid tot een initiatiefrapport van de parlementaire commissie voor Justitie over de instelling van een Europees Openbaar Ministerie. Een rapport waarbij Jan Kees Wiebenga als rapporteur optreedt. 'Dat rapport komt binnenkort gereed. Als het wordt aangenomen zal een volgende wijziging van het Verdrag noodzakelijk zal zijn en is opnieuw een belangrijke Europese stap genomen. Door dergelijke grensoverschrijdende zaken in Europees verband aan te pakken kun je betere resultaten boeken.' Jan Kees Wiebenga heeft er alle vertrouwen in. ■

ONTWERP KANDIDATENLIJST

Eerste Kamer 1999

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 19 oktober 1998 de ontwerp-kandidatenlijst voor de Eerste Kamer vastgesteld.

Het hoofdbestuur heeft een evenwichtige ontwerplijst samengesteld. Deze lijst bevat 46 personen, waarvan 30 mannen (65%) en 16 vrouwen (35%). De ontwerplijst is een mix van zittende en nieuwe kandidaten.

De kandidatenlijst zal worden vastgesteld in de 103^e algemene vergadering op 13 maart 1999 te Papendal (Arnhem)

mr D.W. Zwart
directeur

Tabel 1: code groslijst

- a Straat
- b Postcode
- c Plaats
- d Geboortedatum
- e Aanvang lidmaatschap VVD
- f Opleiding na de lagere school
- g Beroepshalve uitgeoefende functies gedurende de laatste 10 jaren
- h Functies in de VVD en/ of andere politieke partijen gedurende de laatste 10 jaren
- i Functies in (politieke) vertegenwoordigende lichamen gedurende de laatste 10 jaren
- j Andere maatschappelijke ervaring/ activiteiten gedurende de laatste 10 jaren
- k De onderwerpen die de voorlopige kandidaat naar eigen inzicht het beste liggen (zie code onderwerpen)
- l Afdelingen die betrokkene voorlopig kandidaat hebben gesteld

Tabel 2: code onderwerpen

- 1) Justitie
- 2) Binnenlandse Zaken
- 3) Buitenlandse Zaken en Ontwikkelingssamenwerking
- 4) Defensie
- 5) Financiën
- 6) Economische Zaken
- 7) Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- 8) Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
- 9) Volksgezondheid, Welzijn en Sport
- 10) Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
- 11) Verkeer en Waterstaat
- 12) Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Het technisch advies voor de kandidaatstelling van leden voor de Eerste Kamer periode 1999-2003

Het hoofdbestuur heeft op 19 oktober 1998 het technisch advies voor de verkiezing van leden voor de Eerste Kamer opgesteld. Dit advies gaat ingevolge artikel 4.3/4.5 EK uit van een aantal onderwerpen waarover de algemene vergadering van 13 maart 1999 zich dient uit te spreken.

- 1 Er wordt één gelijklopende kandidatenlijst in alle provincies ingediend bij de commissaris van de Koningin of degene die daarvoor is aangewezen.
- 2 De lijst wordt ingediend onder de naam: V.V.D.
- 3 Er zal geen lijstverbinding met een andere partij worden aangegaan.
- 4 Van de reglementaire mogelijkheid om leden van de VVD die niet in de groslijst zijn opgenomen alsnog kandidaat te stellen wordt geen gebruik gemaakt.
- 5 Het aantal plaatsen op de lijst bedraagt maximaal 46.

1. KORTHALS ALTES, MR. F. (M)

- a) Oudorpweg 9
- b) 3062 RB
- c) Rotterdam
- d) 15-05-1931
- e) 1956
- f) Gymnasium-A; Nederlands Recht
- g) Advocatuur (1958-1982); minister van Justitie (1982-1989); lid Tweede Kamer (1989-1991); advocatuur (1990-1997); voorzitter Eerste Kamer (1997-heden)
- h) Voorzitter VVD (1975-1981); erelid
- i) Lid Eerste Kamer (1981-1982); lid Tweede Kamer (1989-1991); lid Eerste Kamer (1991-heden); voorzitter VVD-fractie Eerste Kamer (1995-1997)
- j) Commissaris Elsevier-NDU (1979-1982); commissaris Bloemers-Nassau Groep (1990-heden); voorzitter Nederlands Centrum voor Handelsbevordering (1990-heden); commissaris Staatsslotterij (1995-heden)
- k) 1,2,3,11
- l) HB

2. GINJAAR, DR. L. (M)

- a) Rooiedal 8
- b) 4328 PZ
- c) Burgh Haamstede
- d) 28-05-1928
- e) 1950
- f) RU Leiden (gepromoveerd, 1960)
- g) Minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne in het kabinet Van Agt/Wiegel (1977-1981); voordien werkzaam bij de Nederlandse Organisatie voor toegepast onderzoek, laatstelijk als directeur studie- en informatiecentrum TNO voor milieu-onderzoek; voorzitter van het college van bestuur van de Rijksuniversiteit te Utrecht (1982-1986); voorzitter van de Centrale Raad voor de Milieuhygiëne (1985-1993); voorzitter Gezondheidsraad (1985-1996); hoogleraar Milieugezondheidskunde RU Limburg (1991-1994)
- h) Voorzitter van de afdeling Rijswijk van de VVD (1967-1970); lid Provinciale Staten van Zuid-Holland, laatstelijk als fractievoorzitter (1971-1977); lid van het hoofdbestuur en dagelijks bestuur VVD (1983-1991); voorzitter van de VVD (november 1986-oktober 1991); lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal (1981-heden); erelid; fractievoorzitter Eerste Kamer
- i)
- j)
- k) 2,8,9,10,11,12
- l) HB

3. WIEGEL, H. (M)

- a) Rinia van Nautaweg 25
- b) 9061 AA
- c) Giekerk
- d) 16-07-1941
- e) 1961

- f) Gymnasium-B; kandidaatsexamen Politieke Wetenschappen
- g) Commissaris van de Koningin (1982-1994); voorzitter Zorgverzekeraars Nederland (1994-heden)
- h) Erelid
- i) -
- j) Voorzitter Centraal Brouwerij kantoor; diverse commissariaten
- k) 2
- l) HB

4. BROEK-LAMAN TRIP, N.H. VAN DEN (V)

- a) Molenlaan 4
- b) 2103 AE
- c) Heemstede
- d) 19-07-1937
- e) 1964
- f) M.M.S. kleuterleidster
- g) Lid van het college van gedeputeerde staten van Gelderland (1982-1991); burgemeester Heemstede (1993-heden)
- h) Mede-opsteller diverse verkiezingsprogramma's; lid partijraad; dagelijks bestuur Vereniging van Staten- en Raadsleden; voorzitter Vereniging van Staten- en Raadsleden (1991-1993); adviserend lid hoofdbestuur VVD (1991-1993)
- i) Voorzitter Interprovinciaal Overleg (IPO); lid Nationale Raad Volksgezondheid; lid Provinciale Staten Gelderland (1974-1993); lid Eerste Kamer der Staten-Generaal (1993-heden)
- j) Voorzitter rijkscommissie voor de musea (1989-1993); president International Cremation Federation (1990-1997); voorzitter Nederlandse Tuinen Stichting (1992-1997); voorzitter Stichting Telematica (1991-1993); voorzitter Stichting Patiëntenfonds (1996-heden); commissaris Zorg Consult Nederland (1994-heden); bestuurslid Berlage Instituut Amsterdam (1997-heden)
- k) 2,7,8,9
- l) HB

5. EEKELEN, DR. W.F. VAN (M)

- a) Else Mauhslaan 187
- b) 2597 HE
- c) Den Haag
- d) 05-02-1931
- e) 1966
- f) Gymnasium-B; Rechtenstudie RU Utrecht; Politieke Wetenschappen Princeton University; doctor in de Rechtsgeleerdheid
- g) Staatssecretaris van Defensie en Buitenlandse Zaken; lid Tweede Kamer; minister van Defensie; secretaris-generaal WEU
- h) Voorzitter Defensie commissie
- i) Lid Eerste Kamer; NAVO Assemblee; Benelux Raad
- j) Voorzitter Europese Beweging Nederland; bestuurslid Nederlands Genootschap Internationale Zaken; voorzitter Nationaal Fonds Sport Gehandicapten
- k) 3,4
- l) HB

6. DUPUIS, PROF. DR. H.M. (V)

- a) Benvenutolaan 33
- b) 2253 AH
- c) Voorschoten
- d) 30-05-1945
- e) 1995
- f) Doctor Godgeleerdheid; kand. rechten
- g) Hoogleraar (medische) ethiek
- h) Lid commissie Liberalisme 21^e eeuw; lid partijraad; lid kernredactie Liberaal Reveil
- i) -
- j) Lid Gezondheidsraad, Onderwijsraad, Adviesraad Veilig Verkeer Nederland; voorzitter/lid diverse ethische commissies; vice-voorzitter SOS-kinderdorpen; voorzitter Nederlandse Vereniging Vrijwillige Euthanasie; lid commissie Dunning; lid commissie v.d. Haak (bejegening asielzoekers)
- k) 1,8,9
- l) Voorschoten

7. DEES, DRS. D.J.D. (M)

- a) Zandberglaan 7
- b) 4818 GH
- c) Breda
- d) 13-12-1944
- e) 1967
- f) HBS-B; doctoraal farmacie; apothekers-examen
- g) Lid Tweede Kamer; staatssecretaris Volksgezondheid en Sport
- h) Thans lid Eerste Kamer; lid redactie Liberaal Reveil
- i) Lid Tweede Kamer; lid Eerste Kamer
- j) Voorzitter Zorg Onderzoek Nederland; kroonlid Centraal Orgaan Tarieven Gezondheidszorg; commissaris OZ-Zorgverzekeringen; lid Raad van Toezicht Academisch Ziekenhuis Rotterdam
- k) 4,8,9
- l) HB

8. BIERMAN-BEUKEMA TOE WATER, MR. M.E. (V)

- a) Van Merlenlaan 35
- b) 2101 GC
- c) Heemstede
- d) 11-03-1943
- e) 1970
- f) Doctoraal Nederlands Recht
- g) Regionaal inspecteur milieuhygiëne Z-H (staatstoezicht); directeur interbestuurlijke betrekkingen en informatievoorziening BIZA
- h) Afdelingsbestuur en partijraad (voor 1988); commissie verkiezingsprogramma (1994 en 1998); partijcommissie milieu
- i) Gemeenteraad Heemstede; raadsfractievoorzitter-wethouder (1978-1988)
- j) Lid stuurgroep brede maatschappelijke discussie energiebeleid; voorzitter Raad van Toezicht Teylers Museum; bestuurslid Hollandse Maatschappij der Wetenschappen
- k) 2,6,9,10,11
- l) Heemstede

9. VAREKAMP, M.J. (M)

- a) Opstalweg 5a
- b) 2671 LW
- c) Naaldwijk
- d) 22-05-1942
- e) 1967
- f) MULO B; tuinbouwvakopleiding; MBA (Moderne Bedrijfsadministratie); M-O Economie (geen examen)
- g) Tuinbouwondernemer; lid Eerste Kamer der Staten-Generaal (VVD)
- h) Lid Eerste Kamer (1995-heden)
- i) Voorzitter Bestuur Agrarische Hogeschool Delft (1985-heden); voorzitter Raad van Commissarissen Bloemenvelling Holland; voorzitter Raad van Commissarissen Beekenkamp B.V. (1989-heden); lid Raad van Commissarissen

Grontmij (1986-heden); lid Raad van Commissarissen Rockwool/Grodan B.V. (1996-heden); lid Raad van Toezicht RABO Nederland (1983-heden); voorzitter Reconstructie Commissie Westland (1998); voorzitter Raad van Toezicht VVV-Westland (1997-heden); voorzitter Koninklijk Nederlands Landbouw Comité (1985-1995); commissaris Avero, later AVCB verzekeringen (1986-1994); lid Presidium C.O.P.A.-Brussel (1985-1995); voorzitter Landbouwschap (1986-1988, 1993-1995); lid c.q. plv. lid SER (1987-1995); vice-voorzitter LTO Nederland (1994-1995); commissaris van Agridata B.V. (1990-1996)

j) Voorzitter tennisclub; voorzitter Vliegclub Rotterdam (1995-heden)

k) 12,11,6,10,5,4

l) HB

10. HILARIDES, DRS. L. (M)

a) Slinge 42
b) 9204 KM
c) Drachten
d) 25-09-1941
e) 1964

f) HBS-B; doctoraal economie (algemene economie) RU Groningen

g) Lid van Gedeputeerde Staten van Friesland (1970-1981); algemeen directeur Friese Bondspaarbank te Leeuwarden (1981-1991); directeur Friesland Bank te Leeuwarden (1991-1995); lid Raad van Bestuur Friesland Bank NV te Leeuwarden (1995-1998)

h) Bestuurslid Vereniging Staten- en Raadsleden (1972-1978); lid dagelijks bestuur VVD (1983-1988)

i) Lid Provinciale Staten Friesland (1970-1982, waarvan 1970-1981 als lid G.S.); lid Eerste Kamer der Staten Generaal (1991-heden)

j) Lid Raad van de Waterstaat, Den Haag (1977-1987); lid RvC Noordelijke ontwikkelingsmaatschappij, Groningen (1978-1981); huidige nevenfuncties: lid RVE AVM accountants & adviseurs N.V. te Leeuwarden; lid RvC Internationaal transportmaatschappij PAX, Leeuwarden; lid RvC Boorsma Consultants Groep te Drachten; voorzitter Stichting Sint Anthony Gasthuis, Leeuwarden; voorzitter Friesland College, Scholengemeenschap voor MBO te Leeuwarden

k) 2,5,6,11,12

l) HB

11. ROSCAM ABBING-BOS, F.M. (V)

a) Sir Winston Churchillaan 147
b) 2282 JN
c) Rijswijk
d) 30-12-1932

e) 1981

f) Gymnasium-A

g) Lid Universiteitsraad RUG (1982-1986); lid Universiteitsraad RUL (1986-1990)

h) Lid VVD hoofdbestuur (1990-1995); curator Teldersstichting (1991-1995); bestuurslid, thans Raad van Advies mr. Annelien Kappeyne van de Coppellostichting (1993-heden)

i) -

j) Lid Raad van Gedelegeerden Woningbouwvereniging stichting Bonifacius te Rijswijk (1986-1992)

k) 3,8,10

l) HB

12. ROSENTHAL, PROF. DR. U. (M)

a) Jan Witkampstraat 34
b) 3065 NA
c) Rotterdam
d) 19-07-1945

e) 1984

f) Politieke wetenschappen

g) Hoogleraar RUL/EUR; vice-voorzitter NWO (deeltijd); particulier ondernemer (Crisis Onderzoek Team) (deeltijd)

h) Voorzitter/lid verschillende commissies landelijk, lokaal

i) -

j) Kroonlid SER; adviseur/lid van verschillende organisaties en commissies

k) 1,2,8

l) Rotterdam

13. LUIJTEN, DRS. P.J.H.M. (M)

a) Amstel 256a
b) 1017 AL
c) Amsterdam
d) 28-04-54
e) 1971

f) HBS, Politieke Wetenschappen Rijksuniversiteit Leiden

g) Partner/bestuursvoorzitter maatschap Van Luyken Communicatie Adviseurs (1994-heden); COO Entente International Communication Brussels (1990-1994)

h) Voorzitter KC Amsterdam (1990-1994); lid Partijraad (1990-1995); secretaris bestuur Liberaal Reveil (1976-heden); lid Stuurgroep Haya van Somerenstichting (1989-1991)

i) Lid Eerste Kamer (1995-heden); lid gemeenteraad Amsterdam (1978-1990); lijsttrekker & fractievoorzitter Amsterdam (1986-1990)

j) Voorzitter Raad van Commissarissen Omroepbedrijf (1991-heden); lid Raad van Commissarissen Amsterdams MonumentenFonds NV (1995-heden); vice-voorzitter NOVIB (1993-heden); bestuurslid Stichting Stuurgroep Reclame (1993-heden); voorzitter Amsterdamse Programma Raad (1990-1997)

k) 2,3 (ontwikkelingssamenwerking),6,8 (cultuur/media),11 (telecommunicatie)

l) HB

14. SWENKER, MR. P. (V)

a) Park Schoonoord 27
b) 3828 AK
c) Hoogland
d) 24-06-1947

e) 1997

f) Jurist; gymnasium alpha

g) Juridisch medewerker en vanaf 1981 directeur bij de Landelijke vereniging van Artsen in Dienstverband (1976-1989); directeur van een der ziekenhuizen van het Medisch Spectrum Twente te Enschede tijdens de fusieperiode (1989-1991); directeur Zorg van de Vereniging Nederlandse Zorgverzekeraars te Zeist (1991-1994); directeur Zorg van Zorgverzekeraars Nederland te Houten/Zeist, door fusie rechtsopvolger van de VNZ en het KLOZ (1995-heden)

h) Voorzitter partijcommissie volksgezondheid (sinds 29-06-1998)

i) -

j) 1976-1989: secretaris Sociaal Geneeskundige Registratie Commissie; patiëntenvertrouwenspersoon huisartsen Wijk bij Duurstede; bestuurslid Vereniging van Gezondheidsrecht; secretaris landelijk bestuur ASVZ te Utrecht; voorzitter bestuur regio Utrecht van de ASVZ; bestuurslid Ziekenhuis Overvecht te Utrecht; voorzitter bestuur Instituut ziektekosten ziekenhuiswezen; bestuurslid Ziektekostenverzekering VGZ te Nijmegen; bestuurslid muziekschool te Zeist; 1989-1991: lid Raad van Toezicht Hogeschool Enschede; bestuurslid zwakzinnigeninrichting IJsselbolder Zwolle; lid Industriële kring Twente; bestuurslid ziektekostenverzekering VGZ te Nijmegen; tot heden: bestuurslid stichting Kwaliteitsbevordering management en bestuur verzorgingshuizen; voorzitter Redactiecommissie VUGA losbladig boek "Wonen en Zorg"; lid dagelijks bestuur NIVEL; lid programmacommissie Zorg Onderzoek Nederland en voorzitter werkgroep "verdelingsvraagstukken"; lid Ziekenfondsraad en voorzitter van een aantal commissies; voorzitter bestuur "ZN cursus zorg en verzekeringen"; lid Raad van Advies "Lameris BV"; lid Platform Transmurale Zorg; lid Raad van Toezicht van het Wilhelmina-Canisius ziekenhuis te Nijmegen

k) 7,9

l) Amersfoort

15. GRAAFEILAND, J.A. VAN (M)

a) Burgemeester van Liebergenstraat 14
b) 5913 AT
c) Venlo
d) 29-09-1937

e) 1968/1969

f) HBS-A; Koninklijke Militaire Academie; administratief-economische studie; 1967 accountant lid NIVRA

g) Burgemeester van Venlo (19/12/1984-01/01/1998); vennoot Deloitte & Touche (directeur Specialistische Eenheden) (01/01/1998-heden)

h) Lid Noord-Atlantische Assemblee (1987-heden); lid bestuur van de fractie

i) Lid Eerste Kamer der Staten Generaal (1983-1986)

j) Voorzitter Stichting Cultuur en Bedrijf De Maaspoort (Cultureel Centrum); voorzitter Curatorium Stichting Hogeschool Venlo (september 1985); lid Raad van Toezicht Fontys Hogescholen (januari 1996); lid Raad van Toezicht van de bijzondere leerstoel Openbare Financiën van lagere overheden aan de Katholieke Universiteit Brabant (oktober 1996); lid Klankbordgroep Nederlandse Federatie Betaald Voetbal Organisaties (FBO) (oktober 1996); lid van de Algemene Raad van de Koninklijke Nederlandse Vereniging "Ons Leger" (juni 1998)

k) 2,4,5, Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken

l) HB

16. KNEPPERS-HEYNERT, PROF. DR. MR. E.M. (V)

a) Langs de Tocht 13
b) 9771 BR
c) Sauwerd
d) 17-07-1951
e) 1981
f) Universitair (Nederlands Recht)

g) Universitair hoofddocent (1988-1990); hoogleraar RU Groningen, Faculteit Bedrijfskunde (1990-heden)

h) Ondersteuningscommissie PS Groningen

i) Plv. kroonlid SER; lid commissie ARBO en commissie AOM

j) Commissie tot advies gemeente Groningen inz. Correctief referendum (1994); lid College van Beroep Studiefinanciering (1988-1994); diverse bestuurlijke functies; 1 commissariaat; commissielid Gijs van Aardenne scriptieprijs

k) 1,6,7

l) Winsum

17. BEER, ING. L.M. DE (M)

a) Willem de Zwijgerlaan 15
b) 3136 AP
c) Vlaardingen
d) 06-08-1934

e) 1959

f) HBS-B; HTS-bouwkunde; Post HTO-opleiding Organisatie deskundige

g) Lid Tweede Kamer; lid Eerste Kamer; lid Raad van Toezicht RDW

h) Lid commissie RO, Wonen en Bouwen

i) Lid Tweede Kamer; lid Eerste Kamer; lid gemeenteraad Vlaardingen; lid Raad van Europa en WEU; lid Beneluxraad

j) Lid Ledenraad Vereniging Eigen Huis

k) 2,3,4,10,11

l) HB

18. KETTING, IR. N.G. (M)

a) Duinweg 19
b) 1272 AE
c) Huizen
d) 24-10-1938
e) 1970

f) HBS-B; TU-Delft (weg- en waterbouw)

g) Voorzitter directie NV Samenwerkende Elektriciteits-Productiebedrijven (SEP)

h) Lid partijraad; lid VSR; (ere)voorzitter afdeling Huizen; lid Eerste Kamer der Staten Generaal

i) Lid RvC Getronics NV; lid RvC Koninklijke Gist Brocades NV; lid RvC NKF Holding NV; president-commissaris Holec Holland NV; president-commissaris NV Avira; lid RvC Eneco; lid Raad van Advies ABN/AMRO; voorzitter Commissie voor de Milieu Effect Rapportage; lid Stuurgroep Privatisering Infrastructuur (V&W/Financiën); president Eurelectric; lid Coal Industry Advisory Board; lid Industrial Advisory Board van de International Council of Scientific Unions; beschermheer Polish Clean Air Foundation; penningmeester bestuur stichting Energy & Environment Netherlands; secretaris/penningmeester bestuur Nederlands Forum voor Techniek en Wetenschap; lid Koninklijk Instituut van Ingenieurs; lid Raad van Advies Universiteitsfonds Delft; lid Europese Beweging Nederland; lid ECN Industrieel Advies college; lid Algemene Energie Raad; lid Professional Consultative Committee on Gas van DG XVII (Europese Unie); diverse adviesfuncties in binnen- en buitenland

j) -

k) 6,10,11

l) HB

19. SNOEP, DRS. P.P. (M)

a) Lonneker Molenvweg 160
b) 7525 PC
c) Enschede
d) 30-01-1939

e) 1990

f) Drs. Geologie/Petrologie (Leiden)

g) Voorzitter Raad van Bestuur Koninklijke Grolsch N.V.; per 01-01-1998 met de VUT

h) Als ondernemer/bestuurder van een beurs N.V. helaas geen tijd gehad voor (locale) politieke activiteiten

i) Zie boven

j) Vele maatschappelijke en bestuurlijke functies

k) 3,5,6,11

l) Enschede

20. HEUKELUM, J.J. VAN (M)

a) Zandlust 5
b) 9482 WJ
c) Tynaarlo
d) 02-01-1943
e) 1983

f) MULO; gymnasium-B; Sociale Academie; PAO-Sociaal Management

g) Zelfstandig organisatie adviseur; directeur Thuiszorgorganisatie (vanaf 1983)

h) Vice-voorzitter afdeling; lid DB ondercentrale; vice-voorzitter ondercentrale; lid DB kamercentrale; voorzitter kamercentrale Drenthe; lid commissie "Ongebroken lijnen"

i) -

j) Voorzitter MBO-scholengemeenschap; voorzitter vereniging Directeuren Kruiswerk; voorzitter VTO-besturen; lid Prov. Raad Volksgezondheid; lid Prov. Ouderenraad; lid Raad van Toezicht Drenthe college; lid Raad van Toezicht coop. zelfstandigen in de thuiszorg

k) 2,7,9,12

l) HB

21. JAGER, A. DE (M)

a) Klaverveld 25
b) 2742 GH
c) Waddinxveen
d) 18-09-1938
e) 1960

f) HBO-lerarenopleiding 1963; applicatiecursussen voor: bedrijfskunde MTO,

pneumatiek en besturingstechniek 2^e graads elektrotechniek 1973

g) Directeur-Generaal Diensten en Inspectie, O & W, tevens Inspecteur-Generaal van het Onderwijs (1985-1992); adviseur Onderwijsvernieuwing Nederlandse Antillen en Aruba (1993-heden); interim directeur ROI (opleidingsinstituut voor de overheid), (1994-1995); directeur ROI (1995-heden)

h) Lid onderwijscommissie VVD (1973-1990); voorzitter onderwijscommissie VVD (1990-1994)

i) -

j) -

k) 8 (onderwijs), Nederlandse Antillen en Aruba

l) HB

22. RENSEMA, MR. J. (M)

a) Grote Oost 75
b) 1621 BS
c) Hoorn
d) 28-07-1932
e) 1968

f) HBS-B; Rijksbelastingacademie te Rotterdam; doctoraal examen Fiscaal Recht; tentamens strafrecht etc..

g) -

h) Raadsheer en vice-president van het Gerechtshof te Amsterdam; thans raadsheer-plaatsvervanger

i) Lid partijcommissie Belastingen

j) -

k) Voorzitter Ombudscommissie van de gemeente Hoorn; lid Raad van Beroep van het NIVRA; lid van de jury voor de Staatsprijs voor fiscale literatuur; bestuurslid van de stichting beeldende kunst; lid Raad van Toezicht van het ziekenhuis te Hoorn; auteur van enkele fiscaal-juridische boeken

l) 1,2,3 (buitenlandse zaken), 5,6,8 (wetenschappen), 12 (landbouw), middenstand, algemene politiek

m) HB

23. BLÉCOURT-MAAS, DRS. J. DE (V)

a) Bungweg 14
b) 6374 RB
c) Landgraaf
d) 20-01-1944
e) 1977

f) Doctoraal biologie met onderwijsbevoegdheid Universiteit van Amsterdam

g) Diverse HBO-opleidingen: histologie, microbiologie en genetica; vanaf 1985 Open Universiteit: studiebegeleider/examinator/auteur/cur susteamleider: Bedrijfsmilieu management, Milieu en Economie, Milieukunde, Milieu-effectrapportage, Milieubeleid, Management van milieuconflicten; onderzoek: casuïstiek gezondheid, arbeid en milieu/projectmanagement

h) Partijcommissie milieuhygiëne (vanaf 1981); DB vrouwen VVD Gld (tot 1991); landelijke ad hoc werkgroepen Landbouw (1991-1992), Duurzaam energiebeleid (1995), Betuwespoorlijn (1995), Nationaal ruimtelijk beleid (1995-1996); docent Haya van Somerenstichting o.a. Milieu en Ruimtelijke Ordening; secretaris afdeling Winterswijk; vice-voorzitter afdeling Landgraaf (vanaf 1994); DB kamercentrale Limburg V&S (vanaf 1997); Bestuursvereniging Limburg; commissie Verkiezingsprogramma 1999-2003 PS Limburg

i) Lid PS (Noord-Holland en Gelderland); lid gemeenteraad (Edam-Volendam en Winterswijk); intergemeentelijk samenwerkingsorgaan (Waterland en Oost-Gelderland); AB/DB Nederlandse Stichting Geluidhinder (vanaf 1987); bestuur MDGO Heerlen (1991-1997); Faculteit best. Natuurwetenschappen OU (1994-1997); klankbordgroep VROM Geluid en Wonen/maatschappelijke organisaties (1997-1998); voorzitter Landelijk Meldpunt Gezondheid en Milieu (vanaf 1998); Raad van toezicht Onderwijsbegeleidingsdienst regio O.Z. Limburg (vanaf 1998)

j) Afgevaardigde namens HB naar het ELD milieucongres Poitiers (1991); idem Scholingsproject Boedapest (1992) en

Cluj, Roemenië (1993) voor liberale raadsleden; werkbezoeken aan diverse afvalverwerkingsinrichtingen in Europa (als PS lid); tekst en regie van diverse televisiespots VVD van vier minuten lokale tv (1994 en 1998)

- k) 8,9,10,11,12
l) Landgraaf

24. BROEKERS-KNOL, MR. A. (V)

- a) Lonbar Petriiaan 8
b) 2051 EJ
c) Overveen
d) 23-11-1946
e) 1969

- f) Gymnasium alpha; doctoraal examen Nederlands Recht
g) Fulltime u.d. Juridische Faculteit RUL (1988-heden); lid faculteitsbestuur (secretaris, 1988-1992); hoofd afdeling Moot Court (1992-heden), (bestaande uit: hoofd, 8 parttime (universitair) docenten, 12 student-assistenten, secretariaat)
h) Vice-voorzitter ondercentrale Haarlem/Velsen
i) Lid gemeenteraad Bloemendaal, VVD-fractie (april 1986-mei 1997)
j) Ambtenaar burgerlijke stand Bloemendaal; voorzitter alumnivereniging Van Rechtswege; redactie alumniblad; bestuur Kennemer Golf en Country Club (secretaris); bestuur Vereniging Faculty Club; bestuur Stichting Expl. Fac. Club; lid Centraal Stembureau RUL; Discipline Overlegorgaan Rechtsgeleerdheid (1988-1992); curatorium Cleveringa leerstoel (1988-1992); lustrumcommissie RUL (1993-1995)
k) 1,2,3,8,9
l) Haarlem, Bloemendaal

25. SPIER-VAN DER WOUDE, MR. R.L. (V)

- a) Gerrit van der Veenstraat 17
b) 1077 DM
c) Amsterdam
d) 08-02-1939

- e) 1967
f) Gymnasium; Geschiedenis (gedeelte-lijk); Rechten
g) Arbitrages, o.a. RIAGG, jeugdhulpverlening; wnd. voorzitter Huurcommissie Ressort Amsterdam; commissie van Beroep bijzonder onderwijs; commissie van Toezicht P.I. Overamstel (Bijlmerbajes); commissie Geschillen W.B.V. Het Oosten/Amsterdam Zuid (vz)
h) Gemeenteraad (1990-heden)
i) Gemeenteraad, vice-fractievoorzitter; voorzitter commissie AZ; voorzitter commissie van Beroep/Bezwaar; plv. voorzitter commissie Cultuur/Media; Plassenraad Recreatieschap Vinkeveense Plassen (1994-1998); DB (sinds 1998)
j) Bestuur van: Federatie Bejaardenoorden; Openluchtscholen Gezonde Kind; het Amsterdams Lyceum; Stichting Sloterparkbad; Liberaal Joodse Gemeente; gehuwd, 3 kinderen (33, 30,24)
k) 1,2,3,8,9,10,11
l) Amsterdam

26. KORSTEN, PROF. DR. A.F.A. (M)

- a) Pastoor Lemmensstraat 1
b) 6333 CK
c) Schimmert
d) 08-06-1947

- e) 1982
f) Universitair sociologie KU Nijmegen; doctor in soc. wet. 1979
g) Hoogleraar bedrijfs- en bestuurswetenschappen, in het bijzonder bestuurskunde Open Universiteit (Heerlen); bijzonder hoogleraar bestuurskunde Universiteit Maastricht; free lance adviseur; red. vz/eindredacteur tijdschr. Bestuurskunde; lid stuurgroep Platform Beleidsanalyse, Ministerie van Financiën
h) Lid programmacommissie KC Limburg i.v.m. PS-verkiezingen 1994; voorzitter

debatten over herindeling; docent Haya van Somerenstichting

- i) Formateur college B&W Heerlen (1994)
j) Bestuurslid RIAGG OZL; lid interim bestuur welzijnsstichting Limburg; bestuurslid Vereniging voor Bestuurskunde; auteur/redacteur van groot aantal boeken en artikelen; onafhankelijk voorzitter onderwijsfusie; lid panel of experts Ministerie van Verkeer en Waterstaat; plv. lid arbitragecommissie Algemene Rekenkamer; lid minist. Adviescommissie evaluatie Wabm; second opinion evaluatie onderwijsinspectie O&W

- k) 2,8,9,10,11,12
l) Nuth

27. MEER, MR. A. VAN DER (M)

- a) Koaiwei 4
b) 9283 XT
c) Surhuizum
d) 08-04-1952
e) 1970

- f) HBS-B; RU Groningen Rechten
g) Kantonrechter te Leeuwarden; rechter (-plv.) rechtbank Leeuwarden
h) Lid van VVD afdelingsbestuur Achtkarspelen (voorzitter)
i) Lid van Provinciale Staten van Friesland; gemeenteraadslid gemeente Achtkarspelen
j) Bestuur Spaar & Voorschotbank coöperatie; commissaris Spaar & Voorschotbank NV; voorzitter Geschillencommissie natuurontwikkeling en -beheerscontracten
k) 1,2,5,10
l) Leeuwarden

28. WOLFF-ALBERS, DR. A.D. (V)

- a) Soestdijkseweg 222
b) 3721 AJ
c) Bilthoven
d) 26-11-1930
e) 1982

- f) Universiteit; gepromoveerd
g) Directeur Onderwijskundige Dienst TUD; plv. directeur-generaal bij O&W; lid WRR (voltijds); voorzitter Overlegcommissie Verkenningen voor Wetenschap en Technologie
h) Lid commissie Wetenschap en Technologiebeleid
i) -
j) Besturen (ondermeer NIDI: demografisch instituut/NSCR: criminologisch instituut); voorzitter programmaraad onderwijsonderzoek; Stichting PWT/WTN (wetenschapsvoorlichting o.a.)
k) 1,2,3,4,6,7,8,9,10,11,12
l) De Bilt-Bilthoven

29. GRAAF, MR. G.J. DE (M)

- a) John F. Kennedy-laan 16
b) 5263 AJ
c) Vught
d) 28-02-1950

- e) 1976
f) Gymnasium A; Nederlands Recht, hoofdrichting publiekrecht, Rijksuniversiteit Groningen (1968-1975)
g) Burgemeester van Leersum (1981-1989); burgemeester van Vught (1989-heden); wnd. burgemeester van Helvoirt (01/10/1995-31/12/1995); wnd. burgemeester van Udenhout (16/09/1996-31/12/1996)
h) Voorzitter commissie Verkiezingsprogramma Provinciale Staten Noord-Brabant (1994-1995); lid commissie Kandidaatstelling Provinciale Staten Noord-Brabant (1998)
i) -
j) Lid Politiecommissie Vereniging van Nederlandse Gemeenten (1982-1989); lid bestuur Utrechtse Provinciale Brandweerbond (1983-1989); lid algemeen bestuur Utrechtse Bosbrandweer Vereniging (1983-1989); lid Kringbestuur/wnd. Kringcommissaris Utrecht van het Nederlandse Rode Kruis (1982-1989); voorzitter Provinciale VVV

Utrecht (1985-1989); voorzitter Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug en Val-leigebied (1986-1989); voorzitter District Oost Landelijke Contactraad (1982-1988); lid Commissie van Toezicht bij de Rijksinrichting voor jongens Overberg (1982-1989); voorzitter Federatie van Oranjeverenigingen in Nederland (1984-1992); voorzitter Stichting Gouden Huwelijk Prinselijk Paar (1986-1988); secretaris Burgemeesterskring Utrecht-Oost (1982-1989); lid DB Stadsgewest 's-Hertogenbosch (1990-heden); lid Provinciale Commissie Volkshuisvesting (1992-heden); kring-commissaris Noord-Brabant van het Nederlandse Rode Kruis (1990-heden); lid DB Nederlandse Rode Kruis (1994-heden); lid bestuur COA (1994-heden); lid/plv. voorzitter Nationaal Comité 4 en 5 mei (1991-1997); lid Commissie van Toezicht bij de Penitentiaire Inrichtingen Nieuw Vosseveld/voorzitter Beklagcommissie (1992-heden); voorzitter Stichting Brabantse Regionale Geschiedbeoefening (1995-heden); voorzitter College van Beheer Protestantse Kerkengemeenschap Vught (1994-heden); voorzitter Stichting Bosch Architectuurinitiatief (1995-heden); voorzitter Platform Lokale Agenda 21 Vught (1997-heden); voorzitter Stuurgroep Manifest Brabant 2050 (vanaf 1998); voorzitter Noord-Zuid Bevrijdingsfestival Brabant (vanaf 1998)

- k) 1,2,4,10
l) Vught

30. VOS DE WAELE, IR. A.B.I.M. (M)

- a) Ekerlaan 4
b) 6721 AB
c) Bennekom
d) 04-04-1944
e) 1976

- f) Universitair
g) Directeur Drinkwaterleiding Alblasserwaard en Vijfheerenlanden; algemeen directeur Watermaatschappij Zuid-Holland Oost
h) -
i) Raadslid gemeente Delft
j) Voorzitter basisschool in Bennekom
k) 4,6,8,10,11,12
l) Ede

31. HUISMAN, MR. IR. J. (M)

- a) Noordhoeklaan 18
b) 4464 BA
c) Goes
d) 05-02-1954
e) 1977

- f) Geodesie TU Delft; Rechten aan Universiteit van Amsterdam en Erasmus Universiteit Rotterdam
g) Vennootschapsdirecteur: o.a. LBC Bedrijfsadviseurs BV en Roem van Yerseke BV
h) Lid gemeenteraad Goes (tot 1990); lid Provinciale Staten Zeeland (sinds 1987)
i) Lid VVD partijraad (1991-1996)
j) Diverse bestuursfuncties o.a. Stichting Goese Beiaard en enkele visserij organisaties
k) 1,5,6,7,10,11,12
l) Goes; West Zeeuws-Vlaanderen

32. GÜNTHER, DRS. I. (V)

- a) Mezenlaantje 14
b) 1861 ME
c) Bergen NH
d) 03-04-1939
e) 1965

- f) Rijksuniversiteit Leiden, geschiedenis
g) Gedeputeerde provincie Zuid-Holland (1978-1995); wnd. burgemeester Obdam (oktober 1995-mei 1996); wnd. burgemeester Bergen (mei 1996-heden)
h) Lid commissie Liberalisme 21e eeuw; erelid Bestuurdersvereniging
i) Statenlid provincie Zuid-Holland (1970-1995); gedeputeerde (1978-1995)
j) Voorzitter commissie Coördinatie Dijkverzwaring ZH; vice-voorzitter Kies-

raad; voorzitter St. Stelling van Amsterdam; voorzitter St. Nederlandse Archeologie; vice-voorzitter Bond Heemschut; lid algemeen bestuur Vereniging De Hollandsche Molen

- k) 2,7,8,9
l) Den Haag

33. AEYELTS AVERINK-WINSEMIUS, A.A. (V)

- a) Stad en Landschap 46
b) 2923 BN
c) Krimpen aan den IJssel

- d) 25-06-1939
e) 1972
f) HBS-B; Westerse Sociologie (gedeelte-lijk); Cursussen Internationale Organisaties Genève/New York
g) Vice-voorzitter NCO (1990-1996); bestuur NCDO (1996-1998); lid Emancipatieraad (1994-1997); commissaris STIA N.V. (1975-1992); commissaris Winsemiusgroep B.V. (1993-heden)
h) Hoofdbestuur VVD (1987-1995); bestuur Staten- en Raadsleden VVD (1987-1995); partijcommissie Ontwikkelingssamenwerking (1990-1994); commissie Leidraad Gemeenteprogramma (1990 en 1994); commissie Landelijke Provincieprogramma (1991)
i) Gemeenteraad Krimpen aan den IJssel (1982-heden); AB Natuur- en Recreatieschap Krimpenerwaard (1987-1994); bestuur Krimpenerwaard College (1993-heden)
j) Bestuur Consumentenbond (1989-heden); Raad van Bestuur Verpleeghuis Mechrope; ANWB Bondsraad (1990-heden), Raad van Advies (1997); lid VAROR (1992-1994), lid ROR (1996); bestuur Voorlichtingsbureau voor de Voeding (1993-1998); Overleg Platform Emancipatie Ministerie LNV (1997-heden); bestuur Stichting Habitat Platform (sinds 1998); Raad van Toezicht Voedingscentrum 1998
k) 3,7,8,9,12
l) Krimpen aan den IJssel

34. NYQVIST, MR. C.J. (M)

- a) Laan van Meerder-voort 395
b) 2563 AR
c) Den Haag
d) 17-06-1943

- e) 1972
f) Gymnasium-B; RU Leiden
g) President RvB VSN-groep te Utrecht (1989-1996); partner Skraelings Associates BV te Utrecht (1997-heden)
h) Lid partijraad (1987-1993)
i) Lid gemeenteraad (1974-1996); wethouder (1979-1986)
j) Voorzitter Stichting Archeologie Den Haag; lid bestuur Stichting Openbaar Golf Den Haag; lid commissie Houben; lid commissie Brokx; lid commissie VNO/NCW Transport en Infrastructuur
k) 10,11
l) Den Haag

35. DIEPEN-OOST, MR. F.G. VAN (V)

- a) Zwarte Bergweg 6
b) 1272 JN
c) Huizen
d) 29-03-1939
e) 1964

- f) Gymnasium-A; studie Nederlands recht
g) Gedeputeerde provincie Noord-Holland (1988-1998)
h) Diverse, waaronder lid partijraad
i) Lid partijraad; raadslid/wethouder gemeente Haren (1970-1983)
j) Diverse bestuursfuncties; lid adviesraad landelijk gebied; geschillencommissie onderwijs
k) 2,8,9,10,12
l) Huizen

36. VISSER, MR. F.M. (M)

- a) Fanfarehof 8
b) 1507 TW
c) Zaandam
d) 17-05-1951
e) 1994

- f) Nederlands Recht
g) Officier van Justitie; kantonrechter; politierechter
h) Lid partijcommissie justitie
i) -
j) Docent volwassenonderwijs (HEAO-niveau); bindend adviseur Stichting Geschillencommissies Consumentenzaken; televisierechter NCRV
k) 1,2,3,8
l) Zaanstad

37. KLIJN, MR. N. (V)

- a) Groenburgwal 30a
b) 1011 HW
c) Amsterdam
d) 05-04-1942
e) 1968

- f) HBS; Nederlands Recht
g) Advocaat en procureur; rechter/plv.; scenarioschrijver; directeur 2 media BV's
h) Secretaris justitiecommissie (1985-1990)
i) Lid Provinciale Staten Noord-Holland (sinds 1987)
j) Voorzitter Ski Internaat Papendal; lid Raad van Toezicht mij. Zandbergen; lid Klachtencommissie Kinderbescherming; penningmeester vakbond Scenarioschrijvers; lid bestuur Samenwerkende Filmorganisaties; voorzitter Beklagcommissie Inspraak Amsterdam
k) 1,2,5,6,8,9
l) Amsterdam

38. SWINKELS, G.J. (M)

- a) Den Ekker 4
b) 5683 KE
c) Best
d) 06-11-1947
e) 1970

- f) HBS-B (5 jaar); diverse automatiseringsopleidingen
g) Manager automatiseringsbedrijf (1974-1992); directeur beleggingsmaatschappijen (1987-heden); directeur administratiekantoor (1990-heden); directeur uitvaartonderneming (1994-heden)
h) -
i) Gemeenteraadslid (1974-1998); regio-raadslid (1976-1998); wethouder (1982-1998)
j) Voorzitter crematoria Leiden, Spijkenisse, Capelle a.d. IJssel en Uden; penningmeester landelijke vereniging van crematoria; hoofdman St. Odulphusgilde Best; bestuurslid/directeur internationaal concours hippique Indoor Brabant, 's-Hertogenbosch; bestuurslid international equestrian organizers; commissaris N.V. Brabantse Ontwikkelings Maatschappij
k) 6,7,9,12
l) Best

39. SCHLEURHOLTS, G.A. (V)

- a) Oude Hoflaan 1
b) 9751 BK
c) Haren
d) 12-08-1946
e) 1979

- f) Gymnasium (4 jaar); HBO (algemeen klinisch analist)
g) -
h) -
i) Lid Provinciale Staten Groningen (1982-1994); lid gemeenteraad Haren (1990-heden); wethouder VVD gemeente Haren, eerste locoburgemeester (1994-heden); lid bestuurlijk/ambtelijke commissie beleidsplanning provincie Groningen (1987-1990); lid rekeningscommissie provincie Groningen

(1987-1991); lid schaduwfractie VVD (eerste opvolger) voor de gemeenteraad van Haren (1983-1990); lid landelijke kerncommissie RO van de VNG (1994-1998)

- j) Ambtenaar burgerlijke stand; voorzitter medezeggenschapsraad Groningse Schoolvereniging (1987-1989); lid algemeen bestuur Meerschap Paterswolde (1990-1994); lid commissie naamgeving wijken en wegen gemeente Haren (1990-1994);
- k) 10,11
- l) Haren

40. PRUIJS, A. (M)

- a) Van Polanenpark 294
- b) 2241 RZ
- c) Wassenaar
- d) 10-08-1935

- e) 1973
- f) Marineofficier (KIM); kand. Rechtswetensch. (staatk. studie ri.) RUL
- g) Officier KM; management consultant
- h) Vice-voorzitter kamercentrale Leiden; lid VVD-defensiecommissie
- i) Wethouder; loco-burgemeester
- j) Gastdocent NIIB "Clingendael"
- k) 2,4,10,11,12
- l) Wassenaar

41. RESSENAAR, DRS. P. (M)

- a) Laan van Pluyenstein 14
- b) 2245 CM
- c) Wassenaar
- d) 20-07-1938

- e) 1967
- f) HBS-B; drs. Bedrijfseconomie Rotterdam
- g) Directeur organisatie adviesbureau; ca. 7 commissariaten, momenteel nog 3, o.a. N.V. Haven van Vlissingen-op voordracht van de Minister van Financiën; interim directeur diverse ondernemingen
- h) Voorzitter Financieel-economische commissie VVD (1981-heden); lid partijraad (1982-heden); lid DB VVD-penningmeester VVD (1987-1994); voorzitter commissie Kerntaken VVD (1993); voorzitter commissie Provinciale Staten Zuid Holland VVD (1998); lid Stichtingbestuur Dresselhuysfonds, SEPO (Stichting Europese Politieke Ondersteuning), etc.
- i) Gemeenteraad Den Haag (1970-1982); fractievoorzitter gewestraad Den Haag (1976-1982); lid DB Hoogheemraadschap Delfland (1978-heden), thans waarnemend dijkgraaf
- j) Lid Algemeen Bestuur VNO/NCW (1993-1996); lid commissie Fusieproblemen VNO/NCW (1994-heden); voorzitter Ver. Fusie en Overname Specialisten (1996-heden); voorzitter Interdepartementale commissie Kenniscentrum Publiek Private samenwerking (1997-1998); penningmeester Stichting Dierenambulance en Hospitaal (1970-heden)
- k) 2,5,6,11
- l) Den Haag, Wassenaar, Voorburg

42. LOOS, IR. P. (M)

- a) Buitenplaats 70
- b) 8212 AK
- c) Lelystad
- d) 01-05-1939
- e) 1966

- f) Cultuurtechniek LUW
- g) Gedeputeerde Flevoland
- h) Partijcommissie BiZa; ad hoc commissie Liberalen 2000
- i) Commissaris nutsbedrijven Nuen, EDON, EPON; Comité van de Regio's
- j) Stuurgroep Jamboree 1995; voorzitter Stichting Wandelplatform LAW; voorzitter stuurgroep Europartenaat 1998; secretaris ziekenhuis Weezenlanden
- k) 2,6,9,12, Europa
- l) Lelystad

43. DIJKSTRA, PROF. DR. S. (M)

- a) Reviusstraat 15
- b) 7552 GG
- c) Hengelo
- d) 22-02-1938
- e) 1990
- f) Psychologie VU

- Amsterdam, 1974 promotie
- g) Visiting professor aan de Syracuse University in de VS (1988); Consultant voor DHV Consultants (1989); Visiting professor aan de Lomonov Universiteit te Moskou (1996); decaan Faculteit Toegepaste Onderwijskunde (1985-1988, 1994-1995); hoogleraar Onderwijskunde aan de Faculteit Toegepaste Onderwijskunde van de Universiteit Twente
- h) Lid afdelingsbestuur Hengelo (1992-1994); interim voorzitter afdeling Hengelo (1994); lid kandidaatstellingscommissie gemeenteraadsverkiezingen Hengelo (1997);
- i) -
- j) Lid vakorganisaties: American Psychological Association, American Educational Research Association, European Association for Research on Learning and Instruction, Nederlands Instituut van Psychologen, Vereniging voor Onderwijsresearch; bestuurslid Nederlands Genootschap voor Opleiding Leraren Beroeps Onderwijs en Pedagogisch Technische Hogeschool, Eindhoven (1988-1995); bestuurslid Stichting Hogeschool Zuid Nederland, thans Fontys Hogescholen (1991-1995); lid Onderwijsraad (1991-1996); voorzitter Stichtingsbestuur Twents Avond College (1984-1993); bestuurslid Stichting Twents MBO college (1993-1996); Mitglid Wissenschaftliche Beirat Deutsches Institut für Fernstudienforschung an der Universität T (bingen) (vanaf 1995)
- k) 3,4,8,12
- l) Hengelo

44. VOUTE, DR. MR. A. (M)

- a) Schulpweg 8a
- b) 2111 AM
- c) Aerdenhout
- d) 24-11-1941
- e) 1967

- f) Nederlands Recht Utrecht (cum laude) (1967); Proefschrift: Aandelen voor Werknemers Motivatie door Participatie, K.U.N. 1991
- g) Ambtenaar Buitenlandse Zaken (EG, 1967-1969); advocaat en procureur (compagnon Loeff Claeys Verbeke, 1969-heden)
- h) Vice-voorzitter VVD afdeling Amsterdam (1970-1975); lid partijraad VVD (1973-1978)
- i) Gemeenteraadslid Bloemendaal voor VVD (1976-1984)
- j) Commissaris van Haren Schoenen, Ritmeester, Unisys Nederland, UCC N.V. (beursfonds), Brouwers Groep; voorzitter Rijksmuseum stichting, Habitat for Humanity; bestuurslid Nederlandse Participatie instituut; diverse publicaties in o.m. De Naamlooze Vennootschap, TVVS, Insolventierecht
- k) 1,5,6
- l) Bloemendaal

45. JANSSEN, M.C.A. (V)

- a) 1^e Rozendwarsstraat 1c
- b) 1016 PC
- c) Amsterdam
- d) 24-09-1951

- e) 1996
- f) MMS (1969); management assistente (1974); upgrading cursussen huurrecht-kennis en bouwkunde (vanaf 1983); Culturele Wetenschappen Open Universiteit (1987); upgrading opleidingen computergebruik (vanaf 1988); Vrouw & Management (1989); Voorbereidend Hoger Management, ISW (1990); Rechten Open Universiteit (1994); Hoger

Management voor Non-Profit organisaties, ISW, 2-jarige opleiding (1993-1994)

- g) Vice-voorzitter VVD Vrouwen Amsterdam (sinds 1998); plv. lid Amsterdam Adviesraad van de Organisatie Vrouwen in de VVD (sinds 1998); lid van de Organisatie Vrouwen in de VVD (1997-heden); lid van de International Network of Liberal Women (INLW) (1997)
- h) Vice-voorzitter VVD Amsterdam + lid landelijke adviesraad
- i) Wnd. voorzitter Huurcommissie van het Ministerie van VROM, ressort Amsterdam (01/03/1993-heden); lid Huurcommissie van het Ministerie van VROM, ressort Amsterdam (01/09/1987-1993); verkiezingswaarnemer voor het buitenland, Ministerie van Buitenlandse Zaken
- j) Diverse functies binnen de afdeling Kunstzaken, gemeente Amsterdam (1989-1995); div. functies bij de Stichting Amsterdams Fonds voor de Kunst (1995-heden); diverse functies binnen de Gemeentelijke Sociale Dienst (1976-1989); voorzitter Judith Leyster Stichting (1995-heden); voorzitter van de culturele commissie Weesp (1993); bestuurslid Stichting Betaalbare Ateliers (1992-1993); bestuurslid societeitscommissie Arti et Amicitiae (1991); vice-voorzitter Judith Leyster Stichting (1990-1995); lid van de culturele commissie Weesp (1989-1992); secretaris Stichting Fort a/d Drecht te Uithoorn (1984-1993); voorzitter aankoopcommissie gemeente Hoofddorp (08/04/1998)
- k) 3,4,7,8,9,10,11
- l) Amsterdam

46. VEN, MR. M.P.M. VAN DE (M)

- a) Voorweg 161
- b) 2376 BD
- c) Nieuwe Wetering
- d) 28-11-1954
- e) 1975

- f) Gymnasium B (oude stijl); Rijksuniversiteit Leiden
- g) Belastingadviseur Moret Ernst & Young
- h) Voorzitter Commissie Belastingen (1994-heden); voorzitter afdeling Alkemade (1993-1996); secretaris afdeling Alkemade (1990-1993)
- i) -
- j) Lid Raad van Tucht Nederlandse Orde van Belastingadviseurs; commissaris Volkswagen International Finance NV en Volkswagen Financial Services NV te Amsterdam
- k) 1,5,6,7
- l) Alkemade

ONTWEEK KANDIDATENLIJST Europees Parlement

Het hoofdbestuur heeft in zijn vergadering van 19 oktober 1998 de ontwerp-kandidatenlijst voor het Europees Parlement vastgesteld.

Het hoofdbestuur heeft een evenwichtige ontwerprijst samengesteld. Deze lijst bevat 29 personen, waarvan 22 mannen (76%) en 7 vrouwen (24%). De ontwerprijst is een mix van zittende en nieuwe kandidaten.

De kandidatenlijst zal worden vastgesteld in de 102^e algemene vergadering op 12 maart 1999 te Papendal (Arnhem)

mr D.W. Zwart
directeur

Tabel 1 code groslijst

- a Straat
- b Postcode
- c Plaats
- d Geboortedatum
- e Aanvang lidmaatschap VVD
- f Opleiding na de lagere school
- g Beroepshalve uitgeoefende functies gedurende de laatste 10 jaar
- h Functies in de VVD en/ of andere politieke partijen gedurende de laatste 10 jaar
- i Functies in politiek vertegenwoordigende lichamen in de laatste 10 jaar
- j Andere maatschappelijke activiteiten
- k De onderwerpen die de voorlopige kandidaat naar eigen inzicht het beste liggen (zie code onderwerpen)
- l Afdelingen die betrokkene voorlopig kandidaat hebben gesteld

Tabel 2 code onderwerpen

- 1) algemene politiek
- 2) belastingen/fiscaliteit
- 3) financiën
- 4) economische zaken
- 5) energie
- 6) midden- en kleinbedrijf
- 7) toerisme
- 8) sociale zaken
- 9) volksgezondheid
- 10) milieu
- 11) landbouw en visserij
- 12) sport en recreatie
- 13) cultuur
- 14) mediabeleid
- 15) maatschappelijk werk
- 16) jeugd- en jongerenwerk
- 17) emancipatie
- 18) volkshuisvesting
- 19) ruimtelijke ordening
- 20) verkeer
- 21) waterstaat
- 22) buitenlandse zaken
- 23) wetenschappelijk onderwijs
- 24) hoger onderwijs
- 25) bijzonder onderwijs
- 26) lager onderwijs
- 27) binnenlandse zaken
- 28) lagere overheden
- 29) openbare orde en veiligheid
- 30) justitie
- 31) ontwikkelingssamenwerking

Het technisch advies voor de kandidaatstelling van leden voor het Europees Parlement periode 1999-2004

Het hoofdbestuur heeft op 19 oktober 1998 het technisch advies voor de verkiezing van leden van het Europees Parlement opgesteld. Dit advies gaat ingevolge artikel 4.3/4.5 EP uit van een aantal onderwerpen waarover de algemene vergadering van 12 maart 1999 zich dient uit te spreken.

- 1 Er wordt één gelijklopende kandidatenlijst voor het gehele land ingediend bij het centraal stembureau in Den Haag.
- 2 De lijst wordt ingediend onder de naam: VVD- Europese Liberaal-Democraten.
- 3 Er zal geen lijstverbinding met een andere partij worden aangegaan
- 4 Van de reglementaire mogelijkheid om leden van de VVD die niet in de groslijst zijn opgenomen alsnog kandidaat te stellen wordt geen gebruik gemaakt.
- 5 Het aantal plaatsen op de lijst bedraagt maximaal 30.

P ATENLIJST

1999

1. WIEBENGA, MR. J.G.C. (M)

- a) Sparrenlaan 17
- b) 2111 AE
- c) Aerdenhout
- d) 06-04-1947
- e) 1966
- f) Gymnasi-

- um B; Nederlands Recht RU Leiden
- g) Burgemeester Eelde; lid Tweede Kamer; lid Europees Parlement
- h) lid curatorium Teldersstichting; bestuurslid LIGN
- i) lid Tweede Kamer ('82-'94); lid Europees Parlement ('94-heden)
- j) lid werkgroep Europa 2000; erelid JOVD
- k) 1/22/27/29/30/31
- l) HB

2. PLOOIJ-VAN GORSEL, DR. P.C.

- a) Plantage 25
- b) 2377 AA
- c) Oude Wetering
- d) 20-03-1947
- e) 1972

- f) HBS-B; Doctoraal Psychologie; Promotie tot dr. in de Geneeskunde; Management-training; Bedrijfsconomie
- g) Wetenschappelijk hfd. medewerker RU Leiden ('73-'87); hfd. Congressen & Seminars NIVE ('87-'91); hfd. Verkoop Service One Group ('91-'94); lid EP ('94-heden)
- h) plv. lid LPC ('86-'94); redactielid Liberale Vrouw ('87-'91); Penningmeester KC Leiden ('91-'94); Eurocontact ('92-'94); Trainer actief besturen ('93-'94)
- i) vice-vz die Universiteitsraad RU Leiden ('85-'87); Schaduwfractie Alkemade ('86-'87); lid Europees Parlement ('94-heden)
- j) secr. Kerkeraad Remonstr. Gem. Oude Wetering ('80-'87); secr. Ver. Ned. Congresbelangen ('88-'91); Member of the Int. Adv. Board of Governors of NWEA Washington
- k) 1/4/5/6/9/12/17/emu / technologiebeleid / informatiemaatschappij
- l) HB

3. MULDER, IR. J. (M)

- a) Ambiorixplein 18, bus 9
- b) B-1000
- c) Brussel
- d) 03-10-1943

- e) 1966
- f) HBS-B; Landbouw Hogeschool Wageningen
- g) Ambtenaar Commissie van de Europese Gemeenschappen
- h) lid KC-bestuur Tilburg; lid partijcommissies Europese Zaken & Landbouw
- i) lid Europees Parlement
- j) lid Algemeen Bestuur van de NOVIB namens de VVD
- k) 1/3/10/11/31
- l) HB

4. MAATEN, J. (M)

- a) 29 Terrapin Road
- b) SW17 8QN
- c) Londen, UK
- d) 17 april 1961
- e) 1978

- f) VWO; propaedeuse Rechten Universiteit van Amsterdam
- g) Stafmedewerker Nationale Werkgroep VN Jongerenjaar 1985 ('83-'86); diverse internationale activiteiten in het kader van onder meer Marshall Memorial Fellowship USA, National Democratic Institute USA en Friedrich Naumann Stiftung ('87-'91); Secretaris Generaal Liberale Internationale in Londen ('92-heden)
- h) Internationaal Secretaris in het hoofdbestuur van de JOVD ('80-'84); vz. Wereldorganisatie Liberale Jongeren IFLRY ('83-'89); algemeen bestuurslid ELDR Partij ('95-heden)
- i) lid Gemeenteraad Amstelveen ('86-'91)
- j) Bestuurslid Youth Forum of the European Communities ('82-'84); lid van Verdienste JOVD ('89)
- k) 4/8/10/14/20/22/29/31
- l) Amstelveen / Amsterdam / Rijswijk / Utrecht

5. SANDERS-TEN HOLTE, DRS. M.J. (V)

- a) Zwarteweg 1
- b) 2111 AJ
- c) Aerdenhout
- d) 07-11-1941
- e) 1975

- f) MMS; High School USA; MO-A Engels; MO-B Engels; doctoraal Algemene Literatuur Wetenschappen, VU A'dam
- g) docent Engels ('81-'88); conrector Algemene Zaken, Coornhert Lyceum ('88-'92); hfd. Centraal bureau contractactiviteiten Hogeschool Holland te Diemen ('92-'94); directeur Stichting Lezen
- h) lid bestuur afd. Bloemendaal; lid commissie Leidraad Provincie Programma 1999-2003 ('97)
- i) lid Provinciale Staten Noord-Holland ('87-heden)
- j) vz. Stichting Teylers Museum Fonds; bestuurslid Expertise Centrum Nederlands, Universiteit van Nijmegen; lid Programmaraad Nederlands Programma Stichting (NPS); bestuurslid RVU Educatieve Omroep
- k) 1/11/13/14/19/23/24/25/26
- l) Amsterdam

6. GOEDBLOED, DRS. R.J. (M)

- a) Groen van Prinssterlaan 3
- b) 1272 GB
- c) Huizen
- d) 08-08-1946

- e) 1977
- f) HBS-B; Europees Recht RUL; Intern. Banking Course, Wharton Business School USA; diverse bedrijfsopleidingen
- g) Bankemploye; Kantoordirecteur; Rel.

- Manager banken USA en Canada; Treasury Consultant; Hoofd Public Sector Regio Den Haag
- h) vz. afd. Huizen; vz. OC Gooi- en Vechtstreek; bestuurslid KC Haarlem; lid partijcommissie Europese Zaken
- i) gemeenteraadslid Huizen; Gewestraadslid Gooi- en Vechtstreek; lid Europees Parlement ('98-heden)
- j) diverse bestuursfuncties in sociaal-culturele instellingen en werkgeversorganisaties
- k) 1/3/4/5/6/10/13/22
- l) Huizen

7. GROENVELD, DR. K. (M)

- a) Haanplein 17
- b) 2566 VG
- c) Den Haag
- d) 19-02-1949
- e) 1978

- f) HBS-B; Economie RU Groningen; dissertatie Economische Wetenschappen
- g) wetenschappelijk hfd. medewerker Economische faculteit RU Groningen ('72-'83); directeur Prof. mr. B.M. Teldersstichting ('83-heden)
- h) lid partijraad; lid partijcommissie Sociale Zaken; lid ELDR Working Group on Social Policy; secretaris VVD-verkiezingsprogramma-commissie 1998-2000; lid Europees Verkiezingsprogramma-commissie
- i) lid gemeenteraad ('82-'83)
- j) Bestuurslid Internationale School voor Wijsbegeerte ('88-'93); plv. lid Sociaal Economische Raad (SER)
- k) 1/2/3/4/8/22/31
- l) commissie Europees Parlement

8. VERMEER, ING. A.H. (M)

- a) Vuursteenweg 14
- b) 8255 PP
- c) Swifterbant
- d) 06-09-1957
- e) 1982

- f) VWO; Agrarische Hogeschool
- g) landbouwer
- h) lid Partijraad ('87-'93); lid Partijcommissie Milieuhygiëne
- i) lid Provinciale Staten ('85-'87 en '91-heden)
- j) vz. Dorpsvereniging Swifterbant; bestuurslid Stichting KNHM Flevoland; ledenraad Agrico (aardappelcoöperatie)
- k) 1/4/6/10/11/19
- l) Dronten

9. TAMIS, MR. M.B. (V)

- a) Moerverweg 23
- b) 1834 EN
- c) St. Pancras
- d) 03-10-1944
- e) 1980

- f) Gymnasium (tot klas 5); apothekersassistente/drogiste; VWO; doctoraal Nederlands Recht; HBO Alkmaar Assistent to the manager
- g) apothekersassistente; cabin manager Martin Air; juridisch medewerkster gemeente Alkmaar; gastdocente Gezondheidsrecht
- h) lid bestuur afd. Langedijk; lid partijraad ('92-'98); adviserend lid KC Den Helder ('92-'98)
- i) lid en vz. gemeenteraad Langedijk ('84-'97); lid Provinciale Staten Noord-Holland ('95-heden)
- j) vice-vz. Rode Kruis ('90-heden)
- k) 1/4/6/7/8/9/11/12/13/15/16/17/18/19/20/21/27/28/29/30/31
- l) Langedijk

10. BENTHEM RA, R. VAN (M)

- a) Laan van Vollenhove 422
- b) 3706 AA
- c) Zeist
- d) 24-02-1968

- e) 1986
- f) Opleiding Rijksaccountant; NIVRA; Postdoctorale Opleiding Accountancy UvA; Vakopleiding Financiën Hogere Ambtenaren, ministerie van Financiën; Verkorte Opleiding Bedrijfsconomie UvA; Opleiding tot Master of Government Accounting (MGA), TIAS/Katholieke Universiteit Brabant
- g) adjunct-accountant belastingdienst grote ondernemingen Utrecht ('89-'92); accountantsdienst Ministerie van Buitenlandse Zaken ('92-'96); senior beleidsmedewerker controle en financieel management Ministerie van Financiën sectie V&W ('96-heden)
- h) lid bestuur OC Heuvelrug Noord; lid, penningmeester en vice-vz. bestuur KC Utrecht ('92-heden); organisatie kadertraining VVD-JOVD te Assen; lid programacie Zeist ('94 en '98); lid programacie provincie Utrecht; cursusleider Hvs; vz. JOVD Zwolle ('90-'92); partijcie V&W
- i) lid gemeenteraad Zeist
- j) (mede) oprichter en vz. beleggingsstudieclub; scriptiebegeleider en examen-corrector aan de Universiteit van Amsterdam; bestuurslid GGD Zuid-Oost Utrecht
- k) 2/3/15/16/20/21/31
- l) Zeist

11. RUSSCHEN, DRS. W.TH. (M)

- a) Rollebeekstraat 48
- b) B 1000
- c) Brussel
- d) 22-12-1970
- e) 1989

- f) Gymnasium A; Beleid en Bestuur in Internationale Organisaties Universiteit van Groningen
- g) politiek assistent mw. Dr. P.C. Plooy-van Gorsel MEP; politiek assistent minister Willy de Clercq MEP
- h) lid propaganda commissie Smallingerland; lid Internationaal Secretariaat VLD; lid redactieraad Burgerkrant VLD
- i) -
- j) vz. Nedcafé in Brussel; diverse bestuursfuncties JOVD; ambassadeur LYMEC; diverse bestuursfuncties in studenten organisaties
- k) 1/4/6/16/22/27
- l) Brussel

12. MEER, MR. R.H. VAN DER (M)

- a) Sumatrastraat 185
- b) 2585 CN
- c) Den Haag
- d) 20-11-1963
- e) 1992

- f) MAVO; HAVO; VWO; doctoraal Nederlandse Recht (internationaal- en Europees rechtelijke differentiatiefase)
- g) Burson Marsteller adviesbureau ('90); Industriële Consulente Nederland, Public Affairs ('90-'93); Stichting NIID ('93-heden)
- h) adviseur Internationaal Secretariaat VVD ('92-'98); secretaris Partijcommissie Buitenlandse Zaken/Ontwikkelings-samenwerking ('93-heden); lid KC Bestuur Den Haag ('93-'94); Topkadertraining VVD ('93); mede-auteur van advies inzake herijkingnota voor de VVD ('95)
- i) -
- j) vz. Leidse Alumni Almanak van het Leids Universitair Fonds ('95-heden); secretaris Stichting Februari 1941 ('92-heden); lid van het dagelijks en algemeen bestuur van de Stichting JASON, internationale vraagstukken ('87-'94)
- k) 1/4/6/10/13/16/19/20/21/22/31
- l) Den Haag

13. ARK-HESSING, W.C.M. VAN (V)

- a) T. Scheltemastraat 38
- b) 2597 CP
- c) Den Haag
- d) 13-07-1951

- e) 1985

- f) MMS; MO Duits; Nederlands Recht, Open Universiteit (certificaten)
- g) ambtelijk secretaris van KC Den Haag ('85-'86); redacteur en cursuscoördinator Nederlandse Vereniging van Personeelsbeleid ('87-'89); Office Manager Aloysiuscollege Den Haag ('89-'91); zelfstandig Ondernemer van "Service Secretariaat Hessing" ('89-heden)
- h) secretaris bestuur Haagse afd. Vrouwen in de VVD ('86-'88); vice-vz en vz OA 3 Den Haag ('91-'96); secr. Org. Vrouwen in de VVD ('94-'97); lid Partijraad ('95-'98); lid districtsbestuur i.o. Haaglanden ('95-heden); vice-vz. KC Den Haag ('96-'98); vz. Org. Vrouwen in de VVD ('97-heden)
- i) lid gemeenteraad Den Haag ('98-heden)
- j) lid ouderraad Aloysius College Den Haag
- k) 6/7/8/9/12/13/17/29
- l) Staphorst

14. HOLTJAND, MR. A. (M)

- a) Nachtegaal 1
- b) 8271 HS
- c) IJsselmuiden
- d) 30-12-1958
- e) 1982

- f) MAVO; HAVO; VWO; doctoraal Rechten, Universiteit van Amsterdam
- g) Duty Manager OCC Martinair N.V. ('85-heden); juridisch adviseur ('90-heden); mede-eigenaar Zeevisserijbedrijf ('97-heden)
- h) lid Eurocontact ('84-heden); lid/vz. KC PC lid LPC ('90-'94); lid/secr. Partijcie Verkeer en Waterstaat ('94-heden)
- i) fvz. Gemeenteraad IJsselmuiden ('90-'96); lid fractie Provinciale Staten Overijssel ('95-heden)
- j) vz. Oranjevereniging IJsselmuiden ('83-'89); bestuurslid Volleybalvereniging Set-Up ('82-'88); lid Vereniging Herdenking 4 mei IJsselmuiden ('83-'89)
- k) 1/7/11/20/21/30
- l) IJsselmuiden

ONUR, M.S. (M)

- a) Postbus 143
- b) 9470 AC
- c) Zuidlaren
- d) 26-10-1948
- e) 1997

- f) Lyceum Galatasaray; Paddington Technical College; Polytechnic of North London, Architecture
- g) Planontwikkelaar bij Woningbouw ('86-'90); Eigen architect bureau ('91-heden)
- h) -
- i) -
- j) lid Bond van Nederlandse Architecten; LID Royal Institute of British Architects; initiator en ontwikkelaar van "TOCH" projecten voor Turkse Ouderen Centrum en Huisvesting
- k) 6/13/18/19
- l) Zuidlaren

16. VERSTEEGH-WEIJERS, G.L. (V)

- a) Vrijheidslaan 7
- b) 6141 BN
- c) Limbricht
- d) 24-01-1950
- e) 1985

- f) HBS; HBO Pedagogische Academie; Onderwijskunde in Queensland (Australië)
- g) directeur beleid en operationele uitvoering ('87-'90); manager - senior adviseur Werving en Selectie HBO-Ac. ('90-'95); free lancer Advies P&O ('95-heden)
- h) steunfractie-lid; PR-commissielid; fund-raiser; secr. afd. Sittard; vz. afd. Sittard, KC DB-lid; Eurocontact
- i) lid Provinciale Staten Limburg ('95-heden)
- j) buitengewoon lid Universiteit Maastricht (Universiteitsraad); Euregio Maas Rijn; Woningvereniging Sittard; initiator en bestuurslid Commissie Het misdeelde Kind te Suriname; mede-

oprichtster en secr. Juniorkamer De Landen van Overmaze; bestuurslid Limburgse monumenten stichting; vz. Sittard War Graves Committee (Afcnt)

k) 1/3/4/6/8/9/13/22/23/29/31
l) Sittard

17. GREUNINGEN, M. VAN (M)

- a) Vierhuizenstraat 40
b) B-3070
c) Kortenberg (B)
d) 10-08-1955
e) 1976
- f) HAVO; cursus Vakbekwaamheid voor nationaal en internationaal goederenvervoer op de weg
g) Ambtenaar Europees Parlement sinds 1976; Transportdienst Europees Parlement Brussel ('87-'91); vice-vz Ondernemingsraad EP ('91-'94); Transportdienst EP ('94-heden)
h) mede-oprichter en propagandacommissie VVD-afdeling Luxemburg; lid Commissie Europa afdeling Brussel; lid partijcommissie Sociale Zaken; lid Liberale Internationale Groep Nederland; lid Commissie Europese Politiek afdeling Amsterdam
i) -
j) mede-oprichter en bestuurslid van een onafhankelijke ambtenarenorganisatie EP; lid Europese Beweging Nederland
k) 3/8/20/22/30/grote stedenbeleid
l) Brussel / Amsterdam

18. BOUMANS, MR. M. (M)

- a) Paterswoldseweg 310
b) 9727 BX
c) Groningen
d) 13-11-1974
- e) 1996
- f) VWO; Juridisch Bestuurswetenschappen; Nederlands Recht, differentiatie publiek- en privaatrecht
g) juridisch medewerker afd. Kabinet gemeente Veendam ('96-'97); medewerker VVD-raadsfractie Groningen ('96-'98); organisatie-adviseur Groningen ('97-'98); beleidsmedewerker Regionale Brandweer Drenthe ('98-heden)
h) vz. en lid cie Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid afd. Groningen; redactielid verkiezingsprogramma afd. Groningen; lid campagne team GR- en TK-verkiezingen 1998
i) -
j) lid bestuur buurtver. Exloo; secr. Groene Gulden Fonds; vice-vz. bewonersvereniging Groningen; vz. studievereniging Bestuurswetenschappen Groningen; adv.lid Landelijk Overlegorgaan Bestuurskunde Utrecht; studentlid studierichtingscommissie bestuurswetenschappen vakgroep bestuursrecht en bestuurskunde; adv. studentlid sectie BSK; lid congres en jubileumcommissie Bestuurlijke integriteit; mede-oprichter en vz. studenten retoricavereniging Aequitas
k) 1/4/7/8/12/13/18/19/20/21/22/27/28/29/30
l) Groningen

19. DUBBELD, ING. M. (M)

- a) Azaleaveld 8
b) 2914 PL
c) Nieuwekerk a/d IJssel
d) 02-02-1944
- e) 1981
- f) VWO; Werktuigbouwkunde HTS Rotterdam; Natuurkunde HBO-B Delft
g) TNO Milieu ('70-'92); Senter EG Liaison ('92-heden)
h) bestuurslid propaganda afd. Vlaardingen ('83-'87); vz. bestuur afd. Nieuwekerk a/d/ IJssel ('91-'97)
i) -
j) lid Erasmus Milieclub; bestuur huiseigenarenvereniging
k) 1/4/5/6/10/11/18/19/20/21/23/24
l) Nieuwekerk a/d/ IJssel

20. STRAAT, DRS. D.D. (M)

- a) Aplein 2a
b) 8011 TK
c) Zwolle
d) 19-10-1970
e) 1991
- f) VWO; Technische Bedrijfskunde ('90-'92); Bestuurskunde ('92-'97)
g) Business Consultant Cap Gemini Nederland ('98-heden); diverse functies naast studie
h) lid Eurocontact; lid Leergang Provinciale Staten, Haya van Somerenstichting; vz. LYMEC bestuur; lid ELDR partijbestuur
i) lid Provinciale Staten Overijssel ('95-heden); lid Euregioraad ('95-heden)
j) Topkadertraining ('96); Kadertraining Europa ('97); lid werkgroep Haya van Somerenstichting; Inleider Leergang Gemeenteraad HvS
k) 1/18/19/20/22
l) Enschede / Zwolle

21. MANDERS, MR. A.J.M. (M)

- a) Gezandebaan 44
b) 5725 TN
c) Asten
d) 14-03-1956
e) 1990
- f) Atheneum A; Academie Beeldende Vorming; Nederlands Recht RU Limburg; Postacademische Opleiding RU Nijmegen
g) Industrieel Vormgever; eigenaar Planterkwekerij; Advocaat
h) lid bestuur afd. Someren-Asten ('92-'94)
i) fvz. Gemeenteraad Asten ('94-heden); lid Provinciale Staten Noord-Brabant ('95-heden)
j) beeldend kunstenaar; hockey coach; bestuurslid Stichting Jazzfestival Helmond
k) 1/6/7/11/13/19
l) Someren-Asten

22. SIJMONS, P.A.L. (M)

- a) Kregelberg 5
b) 6074 DP
c) Melick
d) 18-05-1960
e) 1981
- f) MAVO; HAVO; HBO Frans/Geschiedenis; Assurantie B; NIMA A
g) docent Frans/Geschiedenis; adj. directeur management opleiding; directeur assurantie bedrijven; wethouder
h) lid bestuur JOVD; lid bestuur afd. Roermond
i) lid gemeenteraad Roermond ('86-'96); wethouder/loco-burgemeester Roermond
j) cursusleider HvS; vz. City vereniging Roermond; lid beheercie. BL6
k) 1/3/4/6/7/18/19/22/28
l) Roermond

23. KOK, IR. L. DE (M)

- a) Stevinweg 6
b) 9752 PC
c) Haren
d) 13-07-1947
e) 1986
- f) HBS-B; HTS-Chemie; TU Bedrijfskunde
g) diverse managementfuncties bij Philips in binnen- en buitenland; Directie Algemeen Ziekenhuis - Gemachtigde CSZ; Interim Management diverse bedrijven
h) vz. afd. Haren; lid KC Groningen
i) lid Gemeenteraad Haren; lid AB Regio Centraal Groningen
j) bestuurslid NIVE
k) 1/2/3/4/5/6/7/9/10/19/20/21/22/27/29
l) Haren

24. LYCZAK, MR. S.J.P. (M)

- a) Saffierstraat 205
b) 2403 XS
c) Alphen aan den Rijn
d) 20-01-1951
- e) 1973
- f) HAVO; Hogere Zeevaartschool; Privaat Recht Erasmus Universiteit
g) diverse commerciële functies ('76-'89); contract manager Koninklijke marine ('89-'94); wethouder financiën, belastingen, milieu, informatisering, en Europese Zaken, Alphen aan den Rijn ('94-heden)
h) bestuurslid vice-vz. Alphen aan den Rijn
i) lid gemeenteraad Alphen aan den Rijn ('90-heden), waarvan wethouder vanaf '94
j) lid EBN; lid Alliance française; lid VNG Commissie Europese Zaken; lid raden van Commissarissen electriciteits-distributiebedrijf en watermaatschappij; reserve-officier Koninklijke Landmacht
k) 1/2/3/5/10/22/23/24/28/29
l) Alphen aan den Rijn

25. BRANDENBURG, E.J. (V)

- a) Burg. L. de Montignylaan 130
b) 3055 NG
c) Rotterdam
d) 09-05-1957
- e) 1973
- f) Gymnasium alpha; BA honours Comparative History, University of Essex (VK); Postgraduate Diploma Interpreting Techniques, University of Westminster (VK); Promotie (Ph.D.) onderzoek University of Hull (VK)
g) AIIC congresstolk (Nederlands, Engels, Frans, Duits) in eigen onderneming; mede-eigenaar congresstolkbureau; docent Hogeschool Antwerpen;
h) bestuurslid en ondervz. afd./KC Rotterdam ('89-'92); secretaris Partijcommissie Europese Zaken ('90-'98); (plv.) lid Eurocontact ('90-heden); bestuurslid en ondervz. LIGN ('91-'97); lid voorbereidingswerkgroep Vrouwen in de VVD VN-wereldconferentie Peking '95 ('93-'95); inleider cursus Europa, HvS; vertegenwoordiger Vrouwen in de VVD in de NGO delegatie VN-wereldvrouwenconferentie te Peking ('95); ondervz. Onderafdeling Hillegersberg/Schiebroek ('95-'97); lid werkgroep Europa Politieke Vrouwen Organisaties ('96-'97); lid Steering Committee International Network of Liberal Women INLW ('96-'97); partijraadslid ('92-'98)
i) -
j) diverse commissies AIIC regio Nederland; examiner SNEVT examens
k) 1/3/4/6/8/17/22/29/30
l) Rotterdam

26. VOS, J.P. (M)

- a) Willem van Oranjelaan 81
b) 5211 CS
c) 's-Hertogenbosch
d) 29-10-1949
- e) 1995
- f) Detailhandelsvakschool
g) directeur Importbedrijf kinderveiligheid
h) lid Campagneteam Den Bosch
i) -
j) vz. TC252 Nederlands Norm. Instituut (kinderveiligheid); lid van de CEN, Brussel; vice-vz. Vugchter Poort wijkraad
k) 4/11/29
l) 's-Hertogenbosch

27. SCHOONENBERG, DRS. H.P.R.J. (M)

- a) St. Luciensteeg 22 1 hg
b) 1012 PM
c) Amsterdam
d) 25-04-1959
- e) 1996
- f) HAVO; VWO; doctoraal economische en sociale geschiedenis
g) extern adviseur en redacteur Elsevier ('86); informatiemanagement t.b.v. documentair project van het Nieuw Israëlitisch Weekblad ('90); zelfstandig adviseur en ondernemer ('91-heden)
h) kascommissie afd. Centrum/Westerpark
i) -
j) vz. sub-faculteitsvereniging Archimedes; mede-organisator Bicentennial Project SIB Nederland; initiatiefnemer en vz. Amsterdamse Studenten Golf Genootschap; initiatiefnemer en vz. studentenvereniging voor wetenschappelijke betrekkingen tussen Nederlandse en (Zuid) Oost Aziatische Universiteiten (Chain); vz. Stichting Instituut Europa Latijns-Amerika
k) 13/14/19/22/23/31
l) Amsterdam

28. BLOMMESTEIN-BUTTINGER, DRS. T.TH. VAN (V)

- a) Rijksstraatweg 32
b) 7391 MR
c) Twello
d) 20-06-1941
e) 1979
- f) Gymnasium B; doctoraal Nederlands recht
g) adjunct-conservator Stads- en Athenumbibliotheek Deventer ('87-'90); docent opleidingen voor toerisme ('90-heden)
h) lid bestuur OC Apeldoorn/Voorst ('86-'90); lid KC Gelderland ('86-'90)
i) lid Provinciale Staten Gelderland ('93-'95)
j) prov. Bestuur Plattelandsvrouwen Friesland; vz. bestuur Openbare bibliotheken Terschelling; mede-schrijfster van VVD-cursusboek EG; provinciaal bestuurslid van de Vrouwelijke Adviescommissie voor de Woningbouw; beheerder van archief Malteser Orde te Utrecht
k) 1/7/12/18/19/20/25/27/28
l) Voorst

29. WIJSENBEK, DRS. F.A. (M)

- a) Parkweg 28
b) 2585 JK
c) Den Haag
d) 16-06-1944
e) 1965
- f) Gymnasium A; doctoraal Rechten RU Leiden; MA Political Science
g) secr. gen. ELDR ('76-'82); Europees Ambtenaar ('82-'84)
h) vice-vz. KC Den Haag; vz. Verkiezingsprogramma ELD
i) lid Europees Parlement ('84-heden)
j) diverse adviseursfuncties
k) 30/ juridische zaken / vervoer en toerisme / institutionele zaken
l) HB

Een samenwerkingsproject JOVD - VVD:

Een avond met Zalm in Leiden

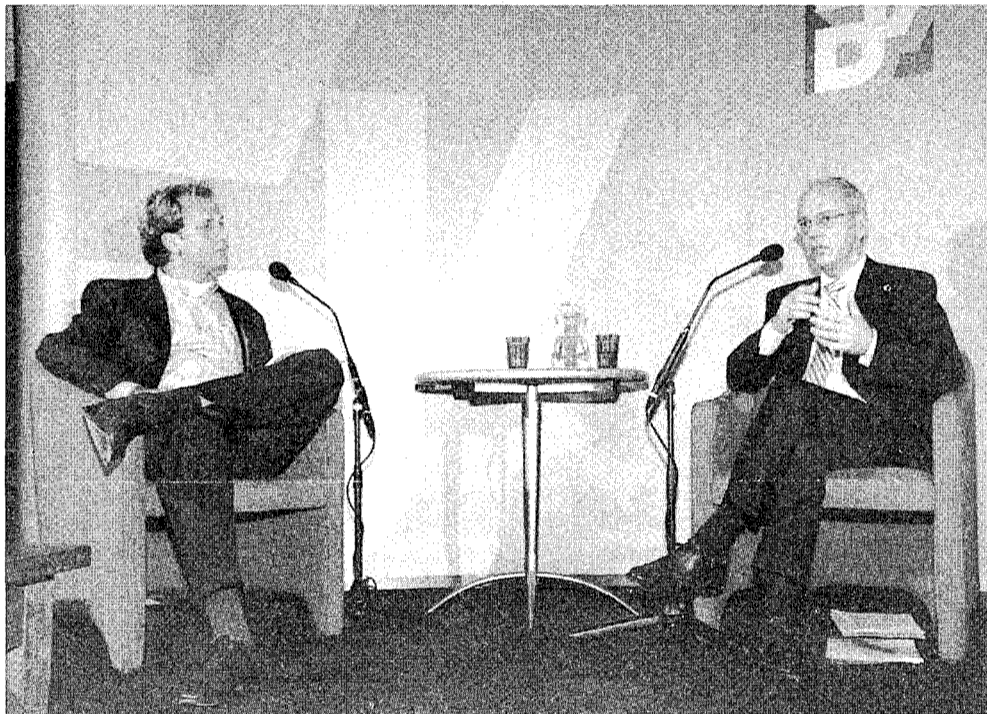
door Remco van Lunteren, foto: Eric van der Horst

Woensdag 23 september sprak minister Zalm tijdens een thema-avond van JOVD & VVD over het regeerakkoord en de miljoenennota. Tijdens deze avond was een grote groep liberale jongeren bijeen om de minister te horen en met hem te discussiëren. De avond vond plaats in Stadscafé van der Werff in Leiden. De avond was één van die activiteiten die door de JOVD in samenwerking met de VVD worden georganiseerd.

De minister begon met een korte toespraak, waar hij sprak over het begrotingsbeleid van Paars II en de eisen aan de Euro. Kort ging hij ook nog in op het regeerakkoord en de investeringen die Paars II nog te wachten staan. Zalm

zou Zalm niet zijn als hij in deze toespraak ook niet even wees op het binnen de perken houden van de kosten om het tekort en de staatsschuld te kunnen verminderen.

Hierna vond er een vraaggesprek plaats met

Links: Heino Walbroek, rechts minister Zalm

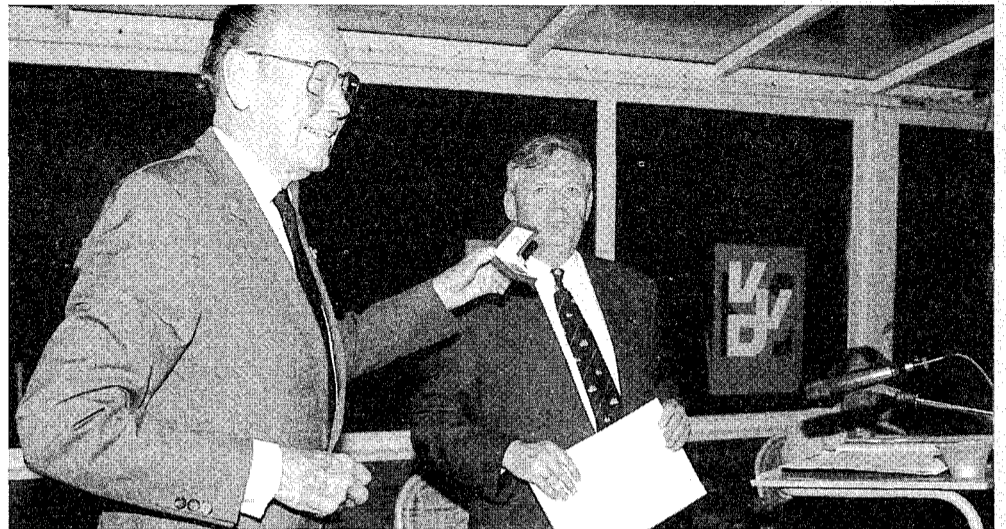
Heino Walbroek, journalist van een lokaal Leids nieuwsblad. Zij spraken onder andere over het aantal vrouwen in het kabinet en het feit dat ouderen langer zullen moeten blijven werken met de vergrijzing in het vooruitzicht. Natuurlijk werd tijdens dit gesprek ook gesproken over de aanschaf van het schilderij "Victory Boogie Woogie" dat betaald is van het geld dat door De Nederlandse Bank beschikbaar was gesteld voor kunst aankoop.

Tenslotte was er helaas nog maar kort tijd voor vragen uit de zaal. Er werd een aantal vragen gesteld over onder andere de invoering van de Euro en het informatieproces. Echter de vraag

over het informatieproces moest de minister onbeantwoord laten, omdat hij op het moment van de informatie in dienst van de Kroon was en hij daarover een zwijgplicht heeft. Op de vraag of de informateur ter bevordering van de democratie niet door het parlement gekozen zou moeten worden, gaf Gerrit Zalm aan dat hij niet geloofde dat het proces hierdoor nog doorzichtiger zal worden dan het de afgelopen keer was.

Om 9.00 uur sloot Heino Walbroek de avond af en werd er nog lang nageborreld en gediscussieerd in het café. Wederom kon worden teruggekeken op een geslaagde samenwerking tussen JOVD en VVD. ■

Mr. D.U. Stikker-plaquette voor Hendrik Jan Louwes

Links: Hendrik-Jan Louwes met de Mr. D.U. Stikker-plaquette rechts VVD-voorzitter Willem Hoekzema

Tijdens de viering van het 50-jarig bestaan van de afdeling De Marne (Groningen) heeft VVD-voorzitter Willem Hoekzema te Lauwersoog aan Hendrik Jan Louwes de eerste Mr. D.U. Stikker-plaquette uitgereikt (genoemd naar de eerste VVD-voorzitter).

Deze landelijke onderscheiding wordt uitgereikt aan bestuurders die zich meer dan 20 jaar op uitzonderlijke wijze voor de VVD hebben ingezet. Hendrik Jan trad met zijn politieke carrière in de voetsporen van zijn vader, H.D. Louwes, die eveneens lid van de Eerste Kamer is geweest. Ir. Hendrik Jan Louwes was van 1963 - 1979 lid van de Eerste Kamer en daarop aansluitend van 1979 - 1989 lid van het direct gekozen Europees Parlement. In de destijds 7-koppige VVD-fractie

in de senaat had hij de portefeuille Sociale Zaken en Ontwikkelingssamenwerking. Later werd hij voorzitter van de commissie Europese samenwerking. De Groninger herenboer met zijn akkerbouwbedrijf in de Westpolder is altijd naast de politiek blijven boeren tot op de dag van vandaag. In de liberale fractie van het Europees Parlement was hij lid van de Commissie Externe betrekkingen en deed hij de begrotingen en Landbouw. Daarnaast was hij zeven jaar fractiepenningmeester. Hendrik Jan is nog steeds een enthousiast, belangstellend lid van de VVD-afdeling Marne. ■

Kadercursus 1999

Politieke beginselen en regeren: een (on-)mogelijkheid?

De Kadercursus is een belangrijk onderdeel van de Kaderschool. Omdat de Kadercursus ook goed in het JOVD/vormings- en scholingsaanbod past, is besloten de Kader gezamenlijk te organiseren. De Kadercursus staat open voor VVD- en JOVD-leden. Voor VVD-leden is de Kadercursus tevens het voortraject voor de Centrale Kadertraining (voorheen: Topkadertraining)

De eerste vier zaterdagen staan in het teken van coalitievorming en partijprogramma's. Vanuit de verkiezingsprogramma's van de vier grote politieke partijen wordt het regeerakkoord van Paars II kritisch beschouwd.

's Middags krijgt u de kans uw inzichten aan te scherpen in kleine werkgroepen (10 personen). Aan de hand van concrete politieke onderwerpen wordt u verzocht stelling te nemen. In de plenaire afsluiting geven politici uit de praktijk hun mening over de politieke vraagstellingen die u hebt bediscussieerd.

De cursussen worden gehouden in Utrecht en duren van 10.00 - 15.30 uur. De kosten van de cursus bedragen f 50,- per dag, exclusief lunch. Deelnemers jonger dan 25 jaar betalen f 25,-. Indien zij alle zaterdagen aanwezig zijn, betalen zij f 75,-.

1 Zaterdag 23 januari: CDA
Inleider: drs. J.S.J. Hillen

3 Zaterdag 20 maart: VVD
Inleider: mr. drs. F. Bolkestein

2 Zaterdag 20 februari: PvdA
Inleider: drs. J. Wallage

4 Zaterdag 24 april: D66
Inleider: mr. H.A.F.M.O. van Mierlo (gevraagd)

AANMELDING

U kunt zich schriftelijk vóór 10 december 1998 aanmelden bij Ellen van der Zwan van de Haya van Somerenstichting, VVD, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag, tel: 070 - 361 30 10, per fax: 070 - 361 82 76 of per e-mail: <alg.sec@vvd.nl> onder vermelding van uw naam en adresgegevens.

BARTELS ADVOCATEN

Bartels Advocaten is een middelgroot en dynamisch advocatenkantoor met vestigingen in Utrecht en Amsterdam. De werkzaamheden concentreren zich op cliënten met vermogensrechtelijke belangen, met name in het bedrijfsleven.

Specifieke aandachtsgebieden van het kantoor zijn: **onroerend goedrecht, huurrecht bedrijfsruimte, ondernemingsrecht, arbeidsrecht, incasso's en claims** ("stroomstoringen, Euro, millennium"). Een twintigtal advocaten en juridisch medewerkers staat voor u klaar om u te adviseren en zonedig bij te staan in procedures. Desgewenst wordt op voormelde rechtsgebieden een **second opinion** afgegeven.

Bartels Advocaten kent ook de mogelijkheid van detachering ("lease a lawyer") en is tevens bereid om voor een vaste prijs bepaalde juridische werkzaamheden te verrichten ("tendering").

Het Hoogeland
Museumlaan 2
3581 HK Utrecht
Postbus 64
3500 AB Utrecht
Telefoon: 31 (0)30 - 2522 577
Telefax: 31 (0)30 - 2523 943
e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Smith Building
Hogehilweg 10 D
1101 CC Amsterdam Zuidoost
Postbus 22723
1100 DE Amsterdam Zuidoost
Telefoon: 31 (0)20 - 3113 666
Telefax: 31 (0)20 - 3113 677
e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

THEMADAG

WATER, nog altijd de normaalste zaak van de wereld?

De Organisatie Vrouwen in de VVD houdt op 14 november 1998 in het gebouw van het Hoogheemraadschap van Schieland in Rotterdam een themadag gewijd aan het water.

Doel van deze themadag is aandacht te schenken aan: water en landbouw, het zuiveren van water, de recreatie, wet en regelgeving, de rol van de waterschappen en de provincies. Ook om vrouwen te interesseren zich kandidaat te stellen voor de besturen van de waterschappen.

Beknopt programma-overzicht:

Inleiding door de dagvoorzitter mevrouw E.I. Binnendijk-van der Heijden, lid van het Dagelijks Bestuur van Hoogheemraadschap Rijnland

Water, daar moet je op kunnen bouwen

Door ir. J.J. de Graeff, dijkgraaf Hoogheemraadschap van Schieland

Water, een ondoorzichtig geheel?

Door mevrouw A. Weeda, maat in een glastuinbouwbedrijf

Water, er zit meer in dan u denkt!

Door ing. B. Martinus, directeur galvanisatiebedrijf Etcheform BV

Welvarend Waterland

Door de heer W.J.F.M. van Beek, burgemeester van Jacobswoude

"... wordt de stem van het water gevreesd en gehoord"

Door mevrouw ir. J.M. Leemhuis-Stout, Commissaris van de Koningin in de Provincie Zuid-Holland

Waterschappen: staan de beste stuurvrouwen nog aan wal?

Door mevrouw A. van Vliet-Kuiper, Dijkgraaf van het Waterschap de Veluwe

Water, het vloeibare goud van de 21e eeuw.

Reactie door mevrouw drs. J.M. de Vries, Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en drs. J.H. Klein Molekamp, lid Tweede-Kamerfractie VVD

Gedurende de themadag bestaat volop gelegenheid tot het stellen van vragen

Aanvang 10.30 uur, einde ca. 15.00 uur.

Plaats: Hoogheemraadschap van Schieland, Maasboulevard 123, Rotterdam.

Kosten: inclusief koffie en lunch f 25,—

Iedereen is van harte welkom.

Inlichtingen en opgave: secretariaat Vrouwen in de VVD, Loes Trompet, tel 070 - 361 30 40; fax. 070 - 360 82 76

Seminar Teldersstichting

Op donderdag 19 november van 13.30 - 17.00 uur organiseert de Teldersstichting een mini-symposium over de (pre)liberale elementen in onze vaderlandse geschiedenis en over het nationale karakter van Thorbecke's Grondwet van 1848. Aanleiding tot het symposium is de publicatie van het boek 'De Nederlandse traditie van Vrijheid. Een vruchtbare voedingsbodem voor de hervormingen van 1848,' waarvan de historicus drs. M. Wessels de auteur is. Dit boek wordt door de Teldersstichting in samenwerking met uitgeverij Van Gorcum uitgebracht. Locatie: Sociëteit de Witte, Plein 24 te Den Haag.

In verband met de beperkte ruimte worden aanmelding in volgorde van binnenkomst behandeld. U kunt zich aanmelden per telefoon of per fax bij de Teldersstichting. Telefoon: 070 - 363 19 48; fax: 070 - 363 19 51. ■

Spreekbeurten VVD-top

Op maandag 16 november spreekt Gerrit Zalm, minister van Financiën, in het Theaterhotel, Schouwburgplein 7 te Almelo. Aanvang 20.00 uur. Onderwerp: Actuele politiek. ■

Herhaalde oproep!

Materiaal vooroorlogs liberalisme

Heeft u briefwisselingen of aantekeningen over liberale politiek (ook verslagen van algemene vergaderingen of landelijke partijcommissies) van een van uw politieke actieve voorouders op zolder (of elders) liggen? Bezit u nog convocaties, jaarverslagen, publicaties of verkiezingspropaganda van de Liberale Unie (LU), de Bond van Vrije Liberalen (BVL), de Economische Bond, of de Vrijheidsbond/Liberale Staatspartij (LSP), of van een van de andere voorlopers van de VVD? Liggen er nog exemplaren van een van de partijbladen van deze voorlopers, zoals *De Vaderlander*, *De Loods*, *De Vrijheid*, *Het Liberale Weekblad*, of van een meer regionaal gericht "vrijzinnig" blad bij u thuis?

Als uw antwoord op een van deze vragen "ja" luidt, of als u over ander bronnenmateriaal over het vooroorlogse liberalisme beschikt, neem dan contact op met Patrick van Schie, wetenschappelijk medewerker van de Teldersstichting. Hij werkt namelijk aan een dissertatie over het Nederlandse liberalisme tussen 1900 en 1940, en kan dit bronnenmateriaal goed gebruiken. Hij zal het zeer op prijs stellen als u bereid bent hem inzage in de stukken van u of uw voorouders te verlenen. Als u iets voor hem heeft, zal hij uiteraard alleen na onderling overleg tot publicatie van materiaal van eventueel meer persoonlijke aard overgaan.

Patrick van Schie is te bereiken op de Teldersstichting, Koninginnegracht 55a, 2514 AE Den Haag. Telefoon tijdens kantooruren: 070 - 363 19 48; fax: 070 - 363 19 51.

(Deze oproep stond ook in het vorige nummer van *Vrijheid en Democratie*, maar daaruit waren twee zinsneden weggevallen). ■

Novembercongres van de JOVD

In het weekend van 21 en 22 november 1998 organiseert de JOVD haar jaarlijkse november congres. Tijdens dit congres zal over diverse politieke onderwerpen worden gesproken. Centraal staat deze keer de notitie Demostaat, een notitie over de vorm van Nederland als staat en de democratie van ons land.

Op de avond van de eerste congresdag zal de nieuwe voorzitter van de VVD-Tweede-Kamerfractie, de heer Dijkstal, het congres toespreken. Hierna zal tot laat in de avond verder worden

gediscussieerd. De avond mondt uit in een groot feest als afsluiting van de eerste dag. Gedurende de tweede congresdag zal volop in werkgroepen worden gediscussieerd. Daarnaast zijn er nog andere activiteiten.

Jongeren die interesse hebben om ook te komen kunnen contact op nemen met het secretariaat van de JOVD, telefoonnummer: 070 - 362 24 33. Zij zullen je dan een aanmeldingsformulier toesturen waarop diverse arrangementen worden aangeboden. ■

Ook dit jaar werd in het Utrechtse Jaarbeursgebouw weer de Ouderenbeurs gehouden. Hans Dijkstal (tweede van links) en hoofdbestuurslid Miep Bregman-Kaaks (geheel rechts) waren bij de opening aanwezig. Op de druk bezochte beurs voor 50-plussers was de VVD met een kraam aanwezig. De beurs gaf een overzicht van wonen, vrije tijdsbesteding en hobby's, mode, reizen, mobiliteit, zorg & welzijn van en voor senioren. (foto: 't Sticht)

2 Annemarie Jorritsma is de eerste vrouwelijke VVD-vicepremier. Na haar succesvolle ministersperiode op Verkeer & Waterstaat is zij thans minister van Economische Zaken. Ook daar heeft zij de primeur als eerste vrouw.

Wat is precies de taak van onze vice-premier? Een gesprek met Annemarie Jorritsma

4 'Handen af van de AOW', is één van de conclusies die tijdens de druk bezochte themadag over de toekomst van de Sociale Zekerheid werd getrokken. Ruim 100 mensen bogen zich over de sociale toekomst van Nederland. De conclusies zullen worden besproken op de partijraadsvergadering van 23 januari aanstaande

8 Twee liberalen maken deel uit van de discussiegroep in Het Lagerhuis. Elke zaterdagavond gaan zij in de clinch met Marcel van Dam. Het Coevordens raadslid Tanja Klip en het Amsterdamse raadslid Frits Huffnagel lijden niet aan plankenkoorts! Ze discussiëren vanuit hun liberale overtuiging en niet langs de lijnen van spoorboekjes als verkiezingsprogramma's

6 Terugkerend hoogtepunt: het jaarcongres van de Bestuurdersvereniging met dit keer als thema: Decentralisatie tegenover Europese eenwording. Een mudvolle 'Blijje Werelt' knapte bijna uit zijn voegen. Op vrijdag deelgroep-vergaderingen en een goed plenair avondprogramma, gevolgd door een zéér langdurig gezellig samenzijn. 's Zaterdags door discussiëren in workshops... Deze congresformule is ijzersterk. Er was geen bedje meer vrij!

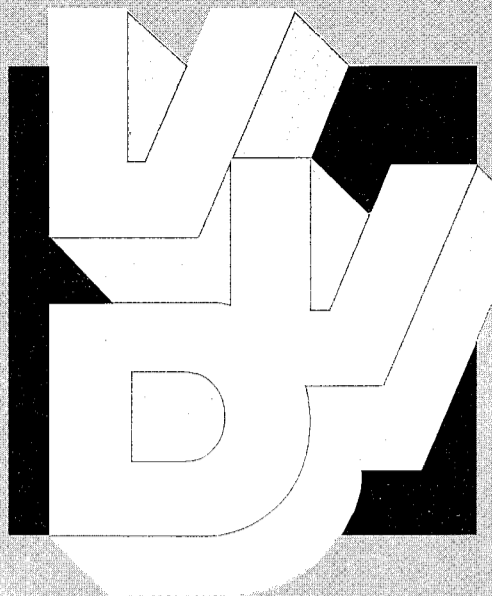

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

EN VERDER

- De Haya van Somerenstichting vestigt de aandacht op de Kadercursus 1999: Politieke beginselen en regeren: een (on)mogelijkheid?
- Studiedag Culturele verschillen in Nederland
- De praktijkervaring van de Drentse gedeputeerde Sipke Swierstra
- Uit de regio
- Tine van der Stroom sprak voor de Verenigde Naties
- De partijraadsvergadering boog zich over de Miljoenennota
- Broos van Erp postuum onderscheiden
- Viering 10-jarig bestaan van de Nordstichting

*De redactie van
Vrijheid & Democratie
wenset u harmonieuze
feestdagen en een
gezond 1999!*

DECEMBER 1998

Nr. 1457

ISBN: 0166 - 8498

VRIJHEID & DEMOCRATIE

Vice-premier Annemarie Jorritsma:

Hans Dijkstal en ik zullen nooit ruzie maken

door Reny Dijkman, foto: Theo Meijer

Annemarie Jorritsma-Lebbink kreeg het bij haar politieke start als VVD vice-premier zwaar voor de kiezen. Nu die storm is gaan liggen, is het tijd om nader kennis te maken met de eerste vrouwelijke vice-premier en tegelijk ook de eerste vrouwelijke minister van Economische Zaken.

Wat houden die portefeuilles precies in? Mist zij Verkeer & Waterstaat? Hoe blijft zij die dynamische, altijd positieve persoonlijkheid? Ook als het tij tegenzit.

Het vice-premierschap levert haar een aantal extra taken op.

Zij zet ze op een rijtje: 'De eerste taak is de premier vervangen als hij er niet is. Al eind september heb ik de traditionele persconferentie na de ministerraadsvergadering gehouden met alle toeters en bellen die daarbij horen, zoals het t.v.-gesprek met Den Haag - Vandaag. Het is natuurlijk hartstikke leuk als je dat af en toe mag doen. Meestal worden de moeilijke onderwerpen niet gedaan als Kok niet aanwezig is. Ik heb dus niet direct de heel belangrijke onderwerpen, maar ik krijg wel de kans om iets te vertellen over wat in de ministerraad is besproken en over wat algemenere dingen te praten, waarvoor bij Den Haag - Vandaag altijd belangstelling is. Ik vond het buitengewoon aardig.'

Bij het vice-premierschap hoort ook de regie over de eigen club. Annemarie: 'Iedere regeringspartij heeft iemand die met de premier de zaken doorneemt, die niet noodzakelijkerwijs in de ministerraad aan de orde hoeven te komen. Wij doen met ons drieën (Kok, Jorritsma en Borst) het Torentjesoverleg samen met onze fractievoorzitters.

Daarnaast heb ik de taak te zorgen dat de zaken binnen het VVD-smaldeel soepel lopen. Geen ruzies dus, en samen met de anderen in het kabinet een eenheid vormen. En natuurlijk is het van belang dat ik met Hans Dijkstal heel goed communiceer, zodat de contacten tussen de VVD-bewindslieden en de fractie soepel lopen en optimaal blijven.

Wij moeten geen herhaling krijgen van wat zich in een ver verleden binnen de VVD afspeelde, toen er voortdurend strubbelingen waren tussen fractie en bewindslieden. Maar die kans is nu klein. Het gros van de bewindslieden kent de fractie goed en anderzijds kent die fractie ook de bewindslieden goed. Bovendien is de relatie tussen Hans Dijkstal en mij zodanig dat wij nooit ruzie zullen krijgen. Het is heel inspirerend dat Hans in de vorige periode vice-premier was. Dat heeft hij hartstikke goed gedaan. Hij weet dan ook precies wat wel of niet moet gebeuren. Voor mij is dat heel plezierig, want daar leer ik ook van.'

Mensen die je mist

Het departement van Economische Zaken inspireert haar, maar toch was die overstap van Verkeer & Waterstaat even moeilijk.

'Afscheid nemen is heel vervelend. Zeker als je van een departement komt waar de samenwerking met de ambtenaren heel goed was. Het zijn de mensen direct om je

Annemarie Jorritsma in haar ministerskamer op Economische Zaken. Achter haar de twee Rolling Stones schilderijen van Donkersloot. Links Keith Richard, rechts Mick Jagger.

heen die je mist: je secretaresse, de chauffeurs, maar ook de secretaris-generaal en de directeuren-generaal waar je heel veel mee optrok. Overigens werd die leemte hier snel weer opgevuld, omdat ook op dit ministerie weer een fantastische secretaresse en aardige chauffeurs zijn. Dat gat bestaat dus maar tijdelijk, maar je bent wel vier jaar lang heel intensief met al die mensen opgetrokken.'

Daarnaast is er het grote verschil tussen Verkeer & Waterstaat en Economische Zaken.

Annemarie legt uit dat zij op Verkeer & Waterstaat altijd met heel concrete dingen bezig was. 'Of het nu gaat over een fietspad, een brug of een spoorlijn, over de luchtvaart of rijbewijzen... het zijn allemaal heel concrete zaken die alle mensen bezighouden. Waar heel Nederland zich mee bemoeit en een mening over heeft.

Op Economische Zaken ligt het abstractieniveau veel hoger. Ik ben bezig met het algemeen beleid ten aanzien van het bedrijfsleven, met generieke zaken. Uiteraard zitten ook daar onderdelen in die heel concreet zijn, bijvoorbeeld het electriciteitsbeleid en het gasbeleid. En zo langzamerhand begin ik me af te vragen of ik al die concrete zaken van mijn vorig ministerie nog wel mis. Het is plezierig nu na te moeten denken over de risico's van de economie op dit moment. Hoe het gaat met de landen om ons heen en wat daarvan de betekenis is voor onze economie. Het is boeiend dat er veel verschillende

opvattingen over economie bestaan, want economie is wat dat betreft geen wetenschap. Het is min of meer een kunst. Niemand weet precies hoe de wereld er volgend jaar uit zal zien. We kunnen hoogstens prognostiseren. En één ding weten wij zeker: het wordt nooit zoals wij het hadden bedacht. Het belangrijkste is om op zoveel mogelijk situaties adequaat te kunnen inspelen. Dat vind ik nu ook spannend. Dus hier leer ik ook veel.'

Toch heeft de vice-premier nog veel te maken met haar vorig ministerie. 'Je moet niet vergeten dat Verkeer & Waterstaat voor een groot deel alles wat de economie betreft faciliteert. Nu ben ik coördinerend minister voor ICES, dat is de Interdepartementale Commissie Economische Structuur. Daar zit de infrastructuur natuurlijk in, maar het is meer. Het gaat niet alleen over de "harde" infrastructuur, maar ook over de kennisinfrastructuur en het technologiebeleid. Het terrein is breder en dat neem ik gewoon weer mee. Ik kan mijn kennis blijven benutten, maar ik moet oppassen dat ik dan vervolgens niet de invalshoeken vanuit Verkeer & Waterstaat zoek, maar vanuit bredere economische uitgangspunten.'

Veel wetgeving is al Europees

Twee jaar geleden werden Economische Zaken en Justitie overvallen door de Securitelzaak. Europese Richtlijnen werden te laat ingebed of verkeerd door onze nationale wetgeving geïnterpreteerd. Hoe ver gaat de invloed van Brussel?

Annemarie: 'Vrijwel alles heeft een Europese kant. Als wij bijvoorbeeld met technologiebeleid bezig zijn dan doen wij dat via stimuleringsinstrumenten, soms fiscale, soms subsidies. In alle gevallen heb je Brussel daarbij nodig om te beoordelen of dat een vorm van steun aan het bedrijfsleven is die volgens de Europese Richtlijnen is toegestaan. De Elektriciteitswet en de Gaswet waar we nu mee bezig zijn, zijn gebaseerd op Europese Richtlijnen. Eigenlijk speelt Brussel bij alles een rol. Heel veel onderzoek waar wij geld aan besteden wordt in Europees kader mee gefinancierd. Dat geldt eveneens voor biotechnologie, maar die kaderrichtlijn is voor een deel ook mijn verantwoordelijkheid. In de Onderzoeksraad zit ik samen met Loek Hermans (minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschapsbeleid). Hij zit daar voor de onderwijs- en wetenschapshoek en ik voor de technologie. Natuurlijk maken we co-producties, maar voor een groot deel is het Europees beleid.'

We hebben niets te verbergen

De Securitelzaak is in haar ogen veel te veel op het bordje van Economische Zaken geschoven. 'Ieder ministerie heeft de taak te zorgen dat zijn wetgeving, projecten of programma's passen binnen wat mag en kan in Europa. Wel wordt sinds Securitel zowel bij ons als bij Justitie nauwkeurig gekeken of we wel voldoen aan de Europese criteria. Ik geloof dat het risico op herhaling daardoor behoorlijk is verminderd.'

Wij proberen ook de relatie met Brussel zo helder mogelijk te maken en goed te communiceren. Dan gaat het met name om de DG-4, dat is de mededingingsclub die zich daarmee bemoeit. Wij hebben niets te verbergen. Wij moeten proberen die relaties open te maken en zo goed mogelijk af te stemmen, zodat wij geen dingen doen die volgens de Europese Richtlijnen niet kunnen. Ook moeten we zorgen dat zij op de hoogte zijn van de zaken waar wij mee bezig zijn. Daardoor loop je mijns inziens de minste risico's.'

Dalen of stijgen de elektriciteitsprijzen?

Bij haar eerste begrotingsbehandeling van Economische Zaken had de Tweede Kamer vele vragen over het elektriciteitsbeleid. De krantenberichten waren bepaald niet duidelijk over de toekomstige elektriciteitsprijzen.

Annemarie Jorritsma gaat daar uitvoerig op in.

'Mede door de overheid is in het verleden een aantal importcontracten en contracten gesloten, bijvoorbeeld rond de stadsverwarming. Die contracten zijn eigenlijk te duur. Op een normaal functionerende markt zouden ze niet kunnen worden betaald. Het gaat om veeljarige contracten, die je niet zo maar kunt verbreken. Die contracten zitten bij de SEP, het samenwerkingsverband van de vier productiebedrijven. Nu we over twee jaar gaan liberaliseren moeten deze productiebedrijven zelf de markt op. Daarbij kunnen we ze niet opzadelen met die - zoals wij het noemen - "bakstenen," contracten waar een te hoge prijs aan zit. De enige oplossing is dat iedereen daaraan meebetaalt. Dat heeft tot gevolg dat als de energieprijzen zakken daarop geld moet worden toegelegd. Dat gebeurt via een bijheffing. Dus de energieprijzverlaging wordt door die bijheffing wat minder, maar het blijft altijd goedkoper dan wanneer wij in de gereuleerde situatie zouden blijven zitten. Wordt de prijs op de markt hoger dan hoeft er minder te worden bijgedragen aan de "bakstenen", want dan zijn ze er niet. Ze bestaan alleen bij lage elektriciteitsstarieven.'

Daarnaast komt ook de regulerende energiebelasting, waardoor de prijs via de belasting wordt verhoogd. Dat geld gaat via lastenverlichting rechtstreeks terug naar de burgers. Dat betekent dat zij die zuinig zijn met energie er financieel beter van worden. Degenen die grote hoeveelheden energie gebruiken zullen meer moeten gaan betalen. Het doel is natuurlijk te stimuleren dat mensen zo zuinig mogelijk met energie omgaan. Wij zijn als VVD geen voorstanders van heffingen, maar aan de andere kant is het wel de manier om mensen te beïnvloeden zuiniger met energie om te gaan.'

Ze ziet er ondanks de overbelaste agenda voor de komende weken ontspannen uit. Vertelt stralend over die éne, kostbare vrije dag bij familie tijdens haar zakenreis naar Zuid-Afrika. Heel even ontspanning in de zon, na maanden politieke misère in het verregende Nederland, waar zij - deels indirect - zwaar onder vuur kwam te liggen vanwege het aantal vliegbewegingen op Schiphol.

Annemarie wil er nu wel iets over kwijt. 'De afgelopen vier jaar was het zo dat ik mij zelf kon verdedigen. En toen... ik kan nooit helemaal inschatten wat de reden was van de wijze waarop dit gebeurde. Af en toe heb ik een beetje het gevoel gehad dat men bezig was stoelpootjes weg te zagen. En natuurlijk had ik graag wel even flink willen zeggen wat ik er van vond. Tineke Netelenbos (haar opvolgster op Verkeer & Waterstaat, red.) heeft het voortreffelijk gedaan en daarmee is een stuk van het verhaal weg gevallen. Maar het blijft lastig en het is nauwelijks aan mensen uit te leggen dat je als minister op een ander departement in dezelfde situatie zit als iemand die geen minister meer is. Sterker nog, je bent nog beperkter in je mogelijkheden, want als je op een plek zit waarop je geen verantwoordelijkheid draagt, kun je gemakkelijker een keer terugtrappen dan wanneer je op een plaats zit waar je wel verantwoordelijkheid

Als minister ben je beperkter in je mogelijkheden

draagt, maar dan voor een ander terrein dan in het verleden. Ik vond het vervelend en heel lastig. Nog lang daarna stonden er stukken in de krant waarvan ik dacht: "Waar halen ze het vandaan?" Als je niet oppast sta je plotseling bekend als de grootste leugenaar. Nou, dan wordt ik toch heel boos! Vooral over de suggestie dat ik iets zou hebben achtergehouden waardoor de Kamer een verkeerd besluit heeft genomen. Er is niets achtergehouden. Alles wat relevant was, wisten ze. En het is dus ook niet zo dat er meer was dan de Kamer wist. Eerlijk gezegd vond ik de beschuldigingen veel te ver gaan.'

Speelde ook niet mee dat de VVD een heel goede verkiezingsuitslag had gemaakt en het nu de beurt was om jou als vice-premier te pakken?

Ik sluit het niet uit. Natuurlijk is het zo dat ik op deze plek kwetsbaarder ben. Ik denk dat het mee speelt. Maar wat precies de strategie daarachter is weet ik niet. Tot nu toe heb ik het gevoel dat het meer terugslaat op degenen die het zeggen dan op ons. Zeker als ik de enquêtes mag geloven. Ik geloof niet dat je je als partij sterk maakt door je heel erg sterk te focussen op personen van je coalitiegenoten. Als we ergens ruzie over moeten krijgen dan moet het over iets gaan wat werkelijk inhoud heeft. Zolang wij ons zo blijven gedragen hebben we weinig te vrezen. Ik geloof nooit dat men er in slaagt door persoonlijke aanvallen de winst binnen te halen.' ■

Column

at dacht u vorig jaar rond deze tijden aanzien van 1998?

Was u hoopvol gestemd? Verheugde u zich op de viering van ons 50-jarig bestaan? Zag u op tegen campagnes die we moesten houden? Of dacht u misschien 'Nou voor zo'n zes zetels winst bij de Tweede Kamerverkiezingen teken ik bij voorbaat?'

Natuurlijk weet ik het antwoord op die vragen niet. Want u bent misschien wel een aartsoptimist. Of een zwartkijker. Laat ik eens van het laatste uitgaan. Dan moet ik toch vaststellen dat zelfs iemand die het leven van de pessimistische kant bekijkt toch niet ontevreden kan zijn over wat er met de VVD in dit jaar is gebeurd.

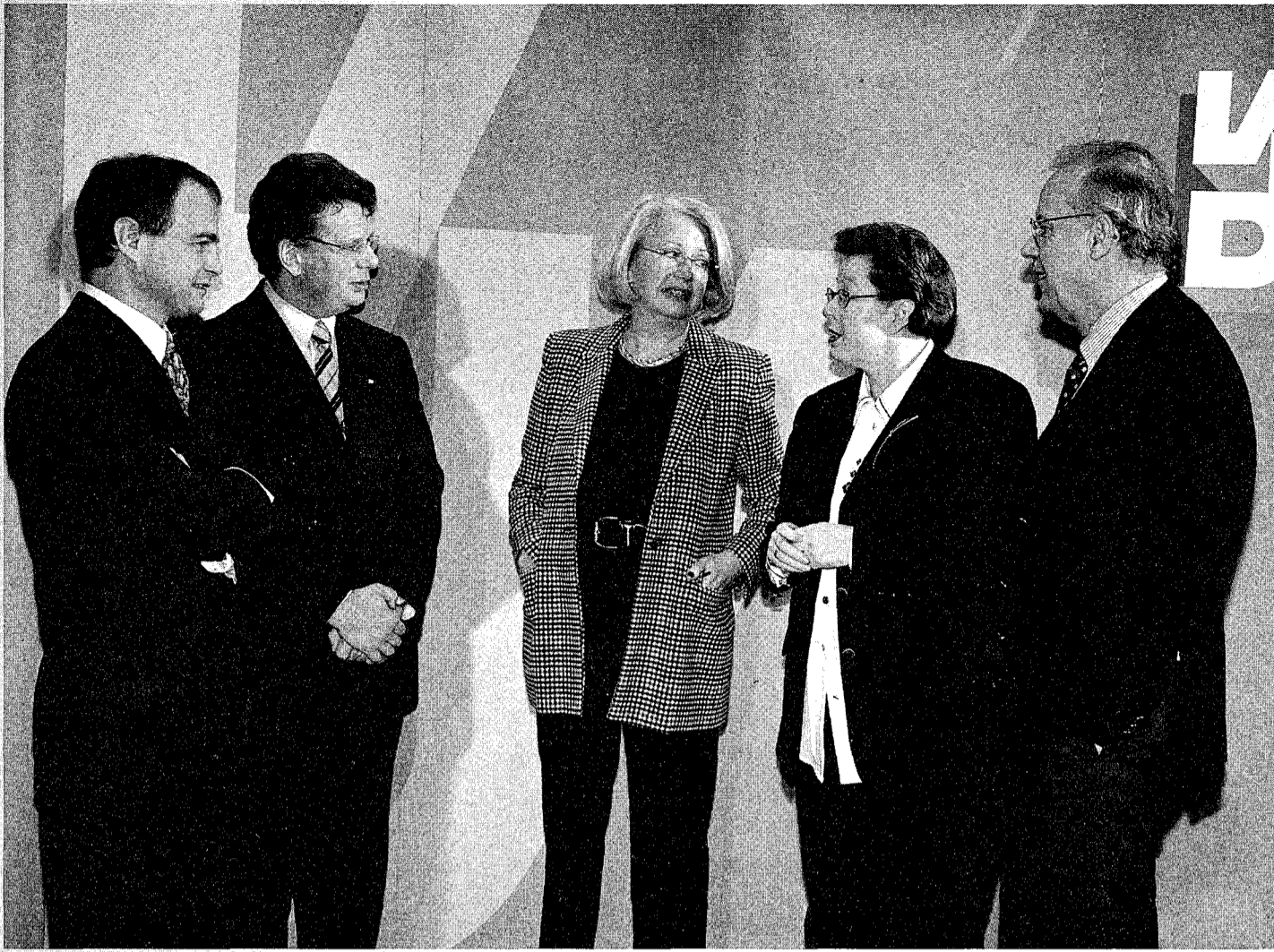
Want wij vierden in januari in Amsterdam ons 50-jarig bestaan op grootse wijze. Daarna boekten we winst bij de gemeenteraadsverkiezingen. En uiteindelijk vierden we op de avond van 6 mei in Madurodam feest. Nog nooit was de VVD zo groot bij Tweede Kamerverkiezingen. Uiteindelijk wist Frits Bolkestein deze winst om te zetten in een verantwoord regeerakkoord en een prima bewindsliedenploeg. Regeringsdeelname werd voortgezet. Meer VVD-ministers en staatssecretarissen dan in de afgelopen periode maken deel uit van het kabinet Kok-Jorritsma-Borst.

Ik ben er trots op dat ik in augustus de fakkel van Frits Bolkestein mocht overnemen. Ik ben iemand opgevolgd die de VVD in uitstekende staat heeft achtergelaten. Inmiddels heb ik een paar bezoeken in het land

gebracht. In Deventer en Haarlem, maar ook op de partijraad in Bussum, bleek dat het nog steeds goed gaat met de VVD. Dat geeft vertrouwen. Vertrouwen voor de dingen die komen gaan. Voor de Statenverkiezingen in maart en de Europese verkiezingen in juni. Laten wij vanuit dat vertrouwen het nieuwe jaar beginnen. En dit alles in het besef dat wij de belangen van alle burgers in dit land moeten dienen. Dan zal het waarachtig wel gaan.

Ik wens u goede kerstdagen en een voorspoedig 1999 toe.

H. F. Dijkshoorn

v.l.n.r.: Staatssecretaris Hoogervorst, FNV-voorzitter De Waal, hoofdbestuurlid Sari van Heemskerck, dagvoorzitter Sandra Korthuis en FME/CWM voorzitter Kraaijeveld

Themadag Sociale Zekerheid:

'Handen af van de AOW'

door Johan Hommes, foto: Theo Meijer

Dat was één van de conclusies van de themadag die werd gehouden op 28 november in Zoetermeer en die als onderwerp had: "De toekomst van de sociale zekerheid." De dag startte met een drietal inleiders, die mede aan de hand van een door het hoofdbestuur vastgestelde notitie over de sociale zekerheid hun visie gaven op de toekomst.

Lodewijk de Waal, voorzitter van de FNV, vroeg aandacht voor de WAO, waar ondanks de nieuwe wetgeving de instroom toch weer toeneemt. Volgens hem toont dit aan dat beperking van de hoogte en de duur van de uitkering alleen werkt op korte termijn en dat werkgevers en werknemers moeten worden betrokken bij het vinden van oplossingen. Het gaat om de processen binnen de bedrijven. De Waal is tegen het onderscheid maken tussen soorten risico's (risico's die samenhangen met werkzaamheden in het bedrijf en risico's die het gevolg zijn van privé-gedrag). Dat levert slechts juridische procedures op en is alleen maar goed voor de werkgelegenheid van advocaten. Volgens de FNV-voorzitter wordt wel eens vergeten dat de sociale zekerheid niet alleen lasten geeft, maar ook zorgt dat noodzakelijke bedrijfsreorganisaties gemakkelijker kunnen worden doorgevoerd, omdat aan werknemers een vangnet wordt geboden. Hij pleitte ervoor de discussie over een basisinkomen voluit te voeren. Een dergelijke regeling komt optimaal tegemoet aan de wens van verdere individualisering en vergroting van zelfstandigheid en past daardoor in het liberale gedachtegoed. De in te voeren fiscale heffingskorting is een eerste stap op weg naar een basisinkomen. De uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid is de laatste jaren sterk veranderd. Er is een zekere mate van marktwerking ingevoerd. De Waal betwijfelt of deze marktwerking wel alle heil zal brengen, die sommigen ervan verwachten. In dit verband pleitte hij voor versterking van de infrastructuur bij de arbeidsvoorziening. Die moet volgens hem conjunctuurbestendig worden en

een goede mix bieden van markt en publieke voorzieningen.

Arie Kraaijeveld, voorzitter van de metaalwerkgeversvereniging FME/CWM, vroeg zich in zijn inleiding af of de grote aanpassingen in de regelgeving van de sociale zekerheid het doel wel hebben bereikt. De beperking van de duur en de hoogte van uitkeringen zijn immers via collectieve, aanvullende verzekeringen grotendeels weer teniet gedaan. Eigenlijk alleen bij de Ziektewet is de individuele verantwoordelijkheid geaccepteerd. Kraaijeveld toonde zich een tegenstander van een grondslagverbreding in de sociale zekerheid. Belasting op kapitaal werkt volgens hem contraproductief. Verder is het ongewenst dat premies worden gebruikt voor inkomenspolitiek. Helaas doet de politiek dit nu wel.

Voor wat betreft de uitvoering pleitte Kraaijeveld voor één uitvoeringssysteem en de oprichting van een sociale verzekeringsautoriteit, die kijkt naar de privatisering en de marktwerking bij de uitvoeringsinstellingen.

Hans Hoogervorst, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, merkte op dat hij de eerste staatssecretaris in jaren is die in het kabinet niet is belast met grote ingrepen in de sociale zekerheid. Volgens hem heeft Nederland nog steeds een goed sociaal systeem. Er zijn echter nog steeds teveel langdurig werklozen en ook de toename van het aantal WAO'ers baart de staatssecretaris zorg. Volgens hem moet in de komende jaren veel aandacht worden besteed aan verdere verbetering van de uitvoering. Werk en uitkeringen moeten samen in één

loket. Dit Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) moet een actieve bestuurlijke eenheid worden waarin werk centraal staat. Er moet meer ruimte komen voor marktwerking en de gedwongen winkelnering bij de arbeidsbureaus moet worden beëindigd. Hoogervorst pleitte er verder voor om meer gebruik te maken van uitzendbureaus.

Beheersing van het aantal WAO-uitkeringen moet plaatsvinden door preventie. Hiertoe zijn convenanten afgesloten met bedrijfstakken. Verder moet er aandacht zijn voor de kwaliteit van de keuringen, het aantal keuringen en de reïntegratie op de arbeidsmarkt. De staatssecretaris vindt dat ouderen langer aan het werk moeten blijven. Dit kan onder meer door meer mogelijkheden te bieden voor flexibele pensionering, door deeltijdwerk te bevorderen en door leeftijdsdiscriminatie te verbieden. Het is verheugend om te zien dat onlangs een beroep is gedaan op oudere rechters, leraren en computerdeskundigen om langer door te werken of terug te keren.

Mensen moeten weer een vak leren

Tijdens de discussie met de zaal werd door Lodewijk de Waal benadrukt dat vooral binnen de bedrijven moet worden gezocht naar de oorzaken van arbeidsongeschiktheid. Hij pleitte er nogmaals voor de oplossing niet alleen te zoeken in aanpassing van de hoogte en de duur van de uitkering. Volgens Hans Hoogervorst kan de stijging van het aantal WAO'ers worden verklaard doordat meer vrouwen op de arbeidsmarkt zijn gekomen. Vrouwen blijken in de praktijk vaker arbeidsongeschikt te worden dan mannen. Daarnaast zijn er veel meer banen gekomen, waardoor het percentage arbeidsongeschiktheid daalt, maar het absolute aantal is gestegen. Daarnaast zijn sommige maatregelen nog zo kort geleiden in werking getreden dat de effecten nog niet meetbaar zijn.

Arie Kraaijeveld vestigde de aandacht op het onderwijs. Dat moet volgens hem veel meer zijn afgestemd op de arbeidsmarkt dan nu. Mensen moeten weer een vak leren. Aan vaklieden bestaat grote behoefte.

's Middags werd de discussie aan de hand van stellingen voortgezet in kleinere werkgroepen. Uit de verschillende rapportages van de werkgroepen trok de dagvoorzitter, de Rotterdamse wethouder Sandra Korthuis, de volgende conclusies:

- De discussie over een basisstelsel in de sociale zekerheid moet worden voortgezet.
- Een basisinkomen heeft grote voor- en nadelen. Een nadere discussie daarover is gewenst.
- Verlaging van het wettelijk minimumloon is niet wenselijk. Werken moet aantrekkelijker worden gemaakt en het sanctiebeleid effectiever.
- De AOW is een sociale verzekering en mag niet worden aangetast
- Via fiscaal en flankerend beleid moet het voor ouderen aantrekkelijker worden gemaakt om langer te werken.

De discussie over de toekomst van de sociale zekerheid zal worden voortgezet tijdens de partijraad van 20 maart 1999. ■

Vacances confortables

- Stijlvolle huizen/villa's/ van 2 tot 30 personen
- In Frankrijk, Italië, Corsica en Sardinië

► 040-2112208

- Binnenland en strand
- Vele met PRIVÉ-ZWEMBAD en/of tennis
- Ook in Nederland, België en Duitsland
- Huizen voor een (korte) vakantie en
- Accommodaties voor groepen

Burgers kunnen niet van beleidsnota's eten

Door Michiel Krom

In 1999 mag de kiezer naar de stembus voor het kiezen van provinciebesturen. De samenstelling van de Eerste Kamer wordt van deze verkiezingen afgeleid en daarmee is de uitkomst voor het landelijk politieke krachtenveld belangrijk. Landelijke items en aandacht zullen deze verkiezingen ongetwijfeld domineren. Toch kiest Nederland rechtstreeks voor een middenbestuur: de provincie. Hoewel aan het imago van de provincie hard wordt gewerkt is bij veel mensen minder duidelijk wat een provincie doet. Dat komt vooral omdat de provincie zich lange tijd vooral tot andere overheden (gemeenten en waterschappen) richtte. Individuele mensen hadden haast nooit met de provincie te maken.

Nog onbekender is wat de activiteiten van provinciebestuurders zijn. Net als bij een gemeente met een burgemeester en wethouders wordt een provincie bestuurd door een Commissaris en gedeputeerden. Gedeputeerden maken net als wethouders (gemeenteraadslid) ook deel uit van de fractie en zijn dus tevens statenlid. Bij de Provinciale verkiezingen stemmen wij dus voor statenleden. VVD-gedeputeerde in Drenthe, Sipke B. Swierstra, zet zich al bijna acht jaar in om de provincie dichter bij burger en bedrijfsleven te krijgen. Het werk is volgens Swierstra veel hectischer dan je als buitenstaander kunt voorstellen: 'Voordat ik gedeputeerde werd had ook ik een bepaald beeld van het werk. De provincie is immers een bestuurlijk orgaan tussen het rijk, gemeente en burger. De praktijk is dat het werk van de provincie sterk is veranderd. Eind negentiger jaren hebben de provincies de omslag gemaakt. De provincies staan niet meer op een grote en hiërarchische afstand van de burger. Provincies hebben veel meer taken en bevoegdheden gekregen. Enkele voorbeelden zijn bijvoorbeeld op het gebied van landinrichting waar wij zelfs taken van het Ministerie van Landbouw hebben overgenomen. Ook op het terrein van Natuur en Milieu en milieubeheer vervult de provincie een belangrijke rol. Of neem het hele verkeers- en vervoersbeleid. Het onderhoud van wegen en het verkeersveiligheidsbeleid is een belangrijke taak van de provincie. Je moet daarbij niet alleen denken aan de provincie als wegbeheerder, maar ook aan de provincie richting gemeenten en maatschappelijke organisaties. Zodra er een groot ongeluk plaatsvindt staan mensen, terecht, bij mij op de stoep. Vorig jaar had ik vijfhonderd demonstrerende buschauffeurs hier in de hal van het Provinciehuis staan. De provincie heeft de bevoegdheid over het openbaar vervoer van het rijk overgenomen. Zij speelt dus een rol bij de privatisering van het openbaar vervoer. Al deze vraagstukken raken de burger rechtstreeks. Ook het bedrijfsleven heeft met de provincie te maken. Hoewel het natuurlijk de eerste plaats aan het bedrijfsleven zelf is om te denken en te werken aan uitbreiding vervult de provincie een belangrijke taak in het verstevigen van de economie in een regio. Zeker hier in het Noorden werken de Provincies samen aan economische ontwikkeling. Wij maken ons samen sterk richting Den Haag. Ik bedoel in de Randstad wonen 'slechts' zeven miljoen mensen. Als je daar een verkeersinfarct hebt is het verstandig om de problemen op te lossen door juist buiten dat gebied te kijken. Ook in Europees verband zijn wij actief. Europese regelgeving wordt in de regio belangrijker. Structuurfondsen komen niet vanzelf naar ons toe.'

Sipke Swierstra,
Gedeputeerde van Drenthe

'Als het gaat om de vraag of ergens wel of geen bedrijfsterrainen of woningbouwlocaties moeten komen, komt de provincie opnieuw in beeld. Verder gaat het vaak om infrastructurele voorzieningen die de verantwoordelijkheid van een enkele gemeente te boven gaan. Juist bij dergelijke gemeentegrensoverschrijdende onderwerpen speelt de provincie een belangrijke rol. Het gaat dan om vraagstukken die te ver af staan van het rijk en te groot zijn voor een enkele gemeente. Gemeenten zochten in het verleden naar samenwerking in de vorm van gemeenschappelijke regelingen. Voor bepaalde sectoren was dit best een goede oplossing. Maar breder gezien klopt dit niet. Het leidde soms tot theoretische structuren die verder af stonden van de burger. Gemeenschappelijke regelingen bestonden uit verschillende colleges met daarin bijvoorbeeld burgemeesters en wethouders zonder heldere democratische duidelijkheid. Ik vind dat als een gemeente een vraagstuk niet zelf kan oplossen de provincie het moet doen. Daarnaast stoten wij als provincies ook weer taken af naar gemeenten en waterschappen. Maar ook andere landen van Europa kennen veel vormen van tussenbesturen die een goede rol vervullen. Het rijk staat dan te ver af van wat in zo'n regio gebeurt. Een voorbeeld is het maken van een regionaal

verkeers- en vervoersplan. Te ver weg voor het rijk en te groot voor een enkele gemeente. Wij staan overigens niet boven een gemeente wat sommige mensen wel eens denken. Gemeenten zijn volledig zelfstandig. Provincies vervullen wel enkele toezichhoudende taken.'

Soms is het bijten in je eigen staart

Toch blijft het imago van de Provincie wat afstandelijk en ambtelijk. Swierstra: 'De besluitvorming vanuit de overheid is niet altijd even doorzichtig geregeld. Het blijft een lastig probleem: de burgers kunnen niet van beleidsnota's eten. Het gaat vaak om ingewikkelde stukken en ook wij lopen vaak aan tegen het juridische stramien waarin je nu eenmaal zit. Dit is een van de redenen waarom provincies pleiten voor verdere decentralisatie naar de provincies. Een regio kan dan gemakkelijker inspelen op nieuwe ontwikkelingen. De rechtsbescherming van de burger is zeer belangrijk. Natuurlijk moeten er regels zijn. Maar het wordt soms te ondoorzichtig voor de burger door technische en juridische redenen. Een vraag als: "Mag ik daar bouwen?", lijkt heel logisch. Het antwoord is soms door ingewikkelde procedures nauwelijks te geven. Er zit bij het geven van duidelijkheid over beleidsvorming een spanningsveld met het politiek primaat. Voor een deel heeft dat te maken met hoe de inspraak is geregeld. Je bent soms bezig met het bijten in je eigen staart. Participatie waarbij burgers mee kunnen denken over beleidsvorming is heel erg belangrijk, maar het moet er niet toe leiden dat beleidsontwikkeling wordt lam gelegd. Er moet in ieder geval ook nog iets te besluiten zijn. Veel besluitvormingstrajecten zijn een product van allerlei compromissen met bijvoorbeeld belangenorganisaties. Ik vind dat je één keer een fundamentele afweging moet maken. Toets dat. Laat het niet zo zijn dat procedure op procedure de besluitvorming kan frustreren. Neem daarbij als politiek beslissingen en zorg ervoor dat statenleden erop kunnen worden aangesproken. Dat is misschien voor politici moeilijk, maar je brengt meer duidelijkheid naar de burger. Duidelijkheid is ook goed voor een provincie.'

Statenleden

Sipke Swierstra is als gedeputeerde in Drenthe fulltime bezig voor de provincie. In de praktijk betekent dit naast de collegevergaderingen (iedere dinsdag) en afstemming in de staten onder meer veel onderhandelen, het bekleeden van diverse voorzitterschappen, conflicten beslechten, problemen oplossen, nieuwe ontwikkelingen in de markt zetten en lobbyactiviteiten zowel binnen als buiten (Den Haag) de provincie. Hoe zit dat met statenleden? Swierstra: 'Volgens mij vinden statenleden het werk heel leuk. Statenleden hebben niet alleen contacten met hun eigen achterban, maar vooral ook met vertegenwoordigers van vele organisaties. Het is misschien op een wat abstracter niveau dan dat van een gemeenteraadslid, maar als ik kijk naar onze eigen fractie, dan weten we heel goed wat in Drenthe leeft. Statenleden moeten zich wel tot hoofdzaken blijven beperken. Daar ligt immers de kracht van de provincie. Ik vind een belangrijke uitdaging voor provincies op hoofdlijnen herkenbaar te zijn naar de burger. Je moet dus ook als statenlid niet teveel op details gaan zitten. Het werk zou dan zoveel tijd gaan kosten dat het alleen nog maar door mensen in de VUT of door parttimers gedaan kan worden. Dan krijg je een eenzijdig soort statenlid. Dat is niet goed. Het moet geen baan erbij worden. Statenleden moeten een mix vormen van mensen met allerlei soorten achtergronden, dus ook van mensen met een fulltime baan. Helaas weerhoudt het beeld van traag en zuigerig sommigen van dit werk. Jammer.' ■

Taken naar gemeenten en waterschappen

Sfeervol congres Bestuurdersvereniging

door Reny Dijkman, foto: Peter Drent

Lunteren- Het jaarcongres van de Bestuurdersvereniging (BV) - traditioneel elk eerste weekend van november - blijft een kruising tussen een leerzame ontmoeting en een gezellige reünie. Die vrijdag en zaterdag worden gevuld volgens een vaste formule, die al meer dan 20 jaar wordt toegepast. Dat die vertrouwde gang van zaken nog steeds buitengewoon wordt gewaardeerd, blijkt uit de opkomst. Voor het eerst moest vrijdagavond laat 'nee, we zitten helaas vol' worden gemeld aan een paar onverwachte bezoekers, die alsnog wilden blijven overnachten. Aan die congresformule hoeft dus niet te worden gemorrelt!

Ed Haaksman, voorzitter Bestuurdersvereniging

Aleen de besloten vrijdagmiddagbijeenkomsten van de Bestuurdersvereniging nemen per jaar in aantal toe. Liberale waterschappers, burgemeesters, gemeentesecretarissen, een werkgroep moderne communicatie, en - in de toekomst vermoedelijk ook jonge bestuurders op gemeentelijk en provinciaal niveau - bespreken in eigen kring hun ervaringen. In de namiddag waaieren de zalen open en lopen de congresgangers richting bar. Gelijk breekt het spitsuur aan bij de inschrijfbalie, want nu arriveren ook de overige bestuurders. Na een borrel en een goed diner trekten men richting plenaire zaal.

Lof voor Regeerakkoord Paars II

Het congres heeft als thema "Decentralisatie tegenover Europese eenwording." Met de provinciale en Europese verkiezingen voor de boeg is dit de gelegenheid om daar met vertegenwoordigers uit alle bestuurslagen over te spreken. Op zaterdagochtend wordt een aantal onderwerpen dat hiermee samenhangt in workshops verder uitgediept.

Bestuurdersvoorzitter Ed Haaksman opent dan ook met te memoreren dat de verkiezingen van Provinciale Staten, de Eerste Kamer en het Europees Parlement de opgave betekenen de uitstekend verkiezingsresultaten van 1995 minimaal te behouden. De uitslagen zullen als de eerste graadmeter voor Paars II worden beschouwd. Hij heeft lof voor het Regeerakkoord. 'Provinciebestuurders zijn optimistisch over de coördinerende en arbitrerende rol die aan de provincies is toegekend. Regionaal regievoerderschap is hen op het lijf geschreven.' Ook bij de gemeentebestuurders is optimisme over de nieuwe aanpak waarin tussen kabinet, provincies en gemeenten voorstellen worden ontwikkeld voor samenhangende

afspraken op het gebied van veiligheid, jeugd, stedelijke en plattelandsvernieuwing.

Vorig jaar nog sprak Frits Bolkestein over juridisering. Over het feit dat in ons door wetten verkokerde land ingrijpende, maar noodzakelijke maatregelen door eindeloze beroepsprocedures kunnen worden gestagneerd. Ed Haaksman borduurt op dit thema voort. 'Van de minister van Economische Zaken tot en met het deelgemeenteraadslid mag worden verwacht dat verantwoordelijkheid voor de samenleving ook betekent te blijven werken aan ontvanning en juridische ontknoping van onze maatschappij. Wie bedenkt het nu in ons land dat de Ondernemingskamer in Amsterdam zich bezig mag houden met fusies van waterschappen en met grenscorrecties in het Haagse? Een wereld van projecten verdient een stroomversnelling.' Gezien de te overvloedige regenval de laatste maanden voegt hij er aan toe dat we ons blijven verbazen over de toenemende buitenlandse belangstelling voor ons poldermodel, gelet op de stand van de waterspiegel in ons land.

Niet met de Euro alleen...

De voorzitter van de BV noemt een interessant rapport van de Raad voor Openbaar Bestuur: "Wijken of herijken, nationaal bestuur en recht onder Europese invloed."

'Daarin wordt geconstateerd dat de Europese meldings- en overleggingsplicht te eenzijdig op het rijk is gericht.' Ed Haaksman wijst er op dat veel Europese gevolgen ook voelbaar zijn op het terrein van de decentrale overheden. 'Terwijl verantwoording en implementatie uitsluitend op rijksniveau liggen. Europees beleid raakt in toenemende mate de autonomie en het medebewind van provincies, waterschappen en gemeenten. Decentrale overheden moeten, zo wordt in het rapport aanbevolen, een formele positie hebben in nationale organen die Europese standpunten voorbereiden. Europa bereik je tenslotte niet met de Euro alleen.' ■

**Stroomversnelling
in plaats van juridisering**

Frits Korthals Altes:

Laat de fractie vrij...

Lunteren: De verbinding tussen de Eerste Kamer en Provinciale Staten komt het meest tot haar recht met de verkiezingen van het provinciaal bestuur. Maar ook zijn die statenverkiezingen de eerste toetsing van het huidige kabinetsbeleid. Het was dan ook niet verwonderlijk dat de voorzitter van de Eerste Kamer, Frits Korthals Altes, tijdens het congres van de Bestuurdersvereniging het woord voerde.

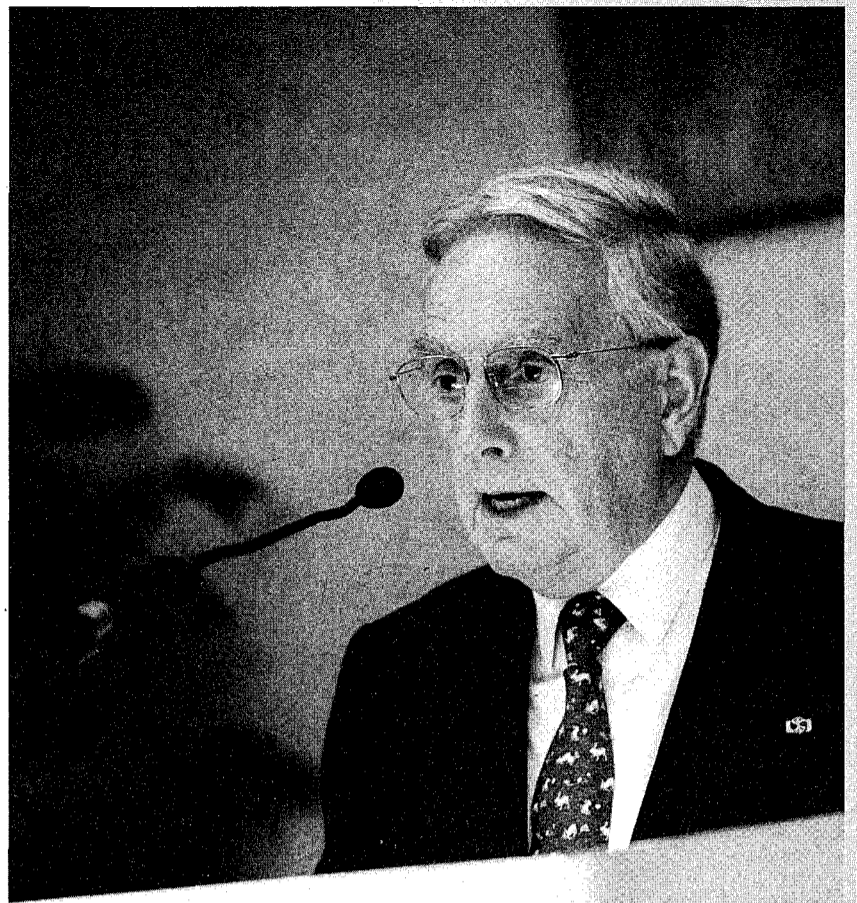
Na een inleiding over de geschiedenis en taken van de Eerste Kamer ging Frits Korthals Altes uitvoerig in op de relatie tussen Regeerakkoord en de VVD-Eerste-Kamerfractie. Hij schetste het verschil in de situatie tussen het vorig Regeerakkoord en het huidige.

'In 1994 bestond ook in VVD-kringen wel aarzeling over de vorming van een kabinet met de PvdA en D66. De uitslagen van de Statenverkiezingen van 1995 - met het beste resultaat dat de VVD ooit heeft behaald - gaf echter aan dat de kiezers het kabinetsprogramma en het kabinetsbeleid steunden. Ik heb toen bij de algemene beschouwingen opgemerkt dat de VVD-fractie in de Eerste Kamer zich niet zozeer moreel gebonden achtte aan het regeerakkoord, maar dat er een politieke binding lag door het feit dat onze fractie haar sterkte ontleende aan de steun die de kiezers bij de Statenverkiezingen indirect voor kabinetsprogramma en kabinetsbeleid hadden uitgesproken.'

VVD-Europarlementariër Jan Kees Wiebenga

Kabinet komt sterker uit de confrontatie

Frits Korthals Altes beklemtoonde: 'Laat de nieuwe fractie toch vooral de vrijheid om op grond van haar politieke inzicht haar toetsende taak te vervullen. Een volksvertegenwoordiging hoort onafhankelijk te zijn, ook als dat wel eens lastig is. Een kabinet dat moeilijkheden overwint, komt sterker uit de confrontatie tevoorschijn. Regeerakkoorden tussen fracties in de Tweede Kamer, waar het politiek primaat ligt, zijn nodig voor coalitievorming en daardoor onvermijdelijk. Het is juist een voordeel van een tweekamerstelsel dat de Eerste Kamer haar toetsende taak in onafhankelijkheid kan verrichten, waarbij de VVD-fractie zich mede laat leiden door haar politieke inzicht. Het gaat dus bij de kandidaatstelling niet om het verlangen van onderwerping aan een regeerakkoord, maar om het kandideren van mensen die hun sporen in de VVD zodanig hebben verdiend, dat u ze voor vier jaar het vertrouwen kunt schenken om de liberale beginselen in de Eerste Kamer te dienen. Hoe beter de verkiezingsuitslag - hoe groter dus de steun voor het kabinet - des te meer zal de nieuwe fractie zich gebonden voelen aan het kabinetsbeleid. Zouden daarentegen

de kiezers bij de statenverkiezingen onverhoopt te kennen geven dat zij een verandering van koers willen en zou dat ook uit het stemgedrag van vroegere VVD-kiezers blijken, dan zouden de VVD-leden in de Eerste Kamer in hun taak als volksvertegenwoordigers te kort schieten, als zij dat niet zouden meewegen.' ■

Frits Korthals Altes, voorzitter van de Eerste Kamer (foto: Peter Drent)

Veel banden tussen de Europese Unie en de provincies

door Reny Dijkman, foto's: Peter Drent

Lunteren- De Bestuurdersvereniging had voor haar jaarcongres duidelijk de komende verkiezingen voor het provinciaal bestuur en voor het Europarlement centraal staan. De Zuid-Hollandse Commissaris der Koningin, Joan Leemhuis-Stout, en VVD-Europarlementariër - en beoogd lijsttrekker - Jan-Kees Wiebenga, spraken in hun inleidingen onder meer over deze dwarsverbanden.

De middelste verdieping van het Huis van Thorbecke,' zo typeerde Commissaris der Koningin, Joan Leemhuis-Stout, de positie van de provincies, en 'de provincie is terug van weggevoerd.' Zonder die bestuurslaag kunnen we niet. Dat blijkt volgens haar duidelijk nu de eerste euforie rond de samenwerkingsverbanden van gemeenten is weggeëbd. Want die samenwerking leidde niet tot oplossingen van gemeentegrensoverschrijdende zaken. Daarom, zo betoogde Joan Leemhuis, bestaan voor de provincies des te meer redenen om te bezien of uiterlijk en verschijningsvorm voldoende eigentijds zijn. De provincie heeft een belangrijke taak als regisseur en arbiter. 'Veel problemen moeten niet op nationaal niveau en kunnen niet op lokaal niveau worden aangepakt. Het middenbestuur van de provincie is bij uitstek geschikt voor het integreren van beleid tussen een soms verkokerde rijksoverheid en de concurrerende gemeenten.'

Beleid vertalen naar de lokale overheden

De nationale overheid moet zich steeds meer op Europa richten. Daardoor krijgen de provincies steeds meer de taak dat nationaal, maar ook het Europees beleid in de regio's te vertalen naar de lokale overheden. Die regionale vraagstukken reiken vaak tot over de provinciegrenzen. Als voorbeeld noemde zij de ontwikkeling van de A-4 corridor van Schiphol(Antwerpen en de Rijn-Schelde-Deltaproblematiek. Dit voorbeeld toont de toenemende noodzaak aan tot interprovinciale samenwerking. Maar ook Europese maatregelen en richtlijnen bepalen steeds vaker wat lagere overheden kunnen en mogen. De provincies moeten - en niet alleen via het Rijk - zichzelf daarvan op de hoogte houden en als "vertaler" optreden.

In het kader van de Europese Unie bepleitte mevrouw Leemhuis een duidelijker markering van de positie van het decentraal bestuur. Sinds 1993 werken de Randstadprovincies op dit gebied al samen ("Regio Randstad"). Zij hebben in Brussel hun Randstadskantoor waar men vooral alert is op Europese subsidieregelingen. Vanuit de behoefte naar directe lijnen met de Europese Unie werd na het Verdrag van Maastricht (1992) het Comité van de Regio's opgericht waarin vertegenwoordigers van de tweede bestuurslaag uit de lidstaten gezamenlijk hun belangen behartigen. Nederland is daarin door zes bestuurders uit de provinciale kring en zes lokale bestuurders vertegenwoordigd. Het Comité streeft er naar door goede adviezen de regionale inbreng te laten doorklinken in het Europees beleid. Daarnaast is een goede relatie met de rijksoverheid van belang voor de verdeling van de structuurfondsen (Europese fondsen voor regionaal beleid).

Geen superstaat "Europa"

Europarlementariër Jan Kees Wiebenga toonde zich als oprecht liberaal een tegenstander van een Europese superstaat. 'Wij moeten er voor zorgen dat Europa problemen oplost zonder een superstaat te worden. Het

gaat allang niet meer om de Europese eenwording maar om samenwerking, ook op decentraal niveau.' Welke taken moet de Europese Unie op zich nemen en welke niet? Die vraag staat centraal. Sommige dingen gaan automatisch. Zo ontstaat door invoering van de EMU wat meer uniformiteit van de belastingstelsels in de lidstaten. Maar zaken als sociaal beleid, basisonderwijs en werkgelegenheidsbeleid horen niet tot het Europees takenpakket. 'De VVD moet aangeven dat de basis van het overheidsbestuur bij de lokale democratie ligt. Wij moeten meer denken in termen van radicale decentralisatie. Als Brussel te veel macht naar zich toetrekt, zal de Europese Unie merken dat het gehele gebied onbestuurbaar wordt. Ook voor Europa moet gelden: kleiner maar beter,' aldus de Europarlementariër.

Grote-Stedenbeleid en plattelandsontwikkeling

Wiebenga schetste dat het liberaal Europees beleid zich op drie punten toespitst:

1. het streven naar een nulgroei van de EU-begroting;
2. een maximering voor betalende landen à la dé regeling van Groot-Brittannië;
3. een beter aandeel voor Nederland uit de zogenaamde structuurfondsen.

Voor dit laatste is voor de provincies en gemeenten van belang. 'U weet dat het Grote-Stedenbeleid en de plattelandsontwikkeling op dit terrein goed meedraaien,' hield hij de zaal voor. Zelf komt hij binnenkort met het voorstel de kosten van de asielopvang in aanmerking te laten komen voor een aandeel uit de structuurfondsen. Dan zou Nederland een behoorlijk bedrag kunnen verwerven.

Afschaffing van Straatsburg

De VVD zal in haar verkiezingscampagne voor het Europees Parlement streven naar een normaal Statuut van de Leden. De liberale Eurofractie heeft zich al sinds medio jaren tachtig ingezet voor één schadeloosstelling voor alle Europarlementariërs en controleerbare onkostenvergoedingen. Ook zal de Eurofractie campagne voeren voor een eenvormig kiesstelsel en afschaffing van Straatsburg als zittingsplaats.

Jan Kees Wiebenga beloofde de provinciale bestuurders alle steun van de Euro's bij hun verkiezingen en hij vroeg de aanwezige bestuurders ook hem en zijn fractie te steunen tijdens de Europese verkiezingscampagne in 1999. ■

Commissaris der Koningin, Joan Leemhuis-Stout

Het liberale geluid in VARA's Lagerhuis

foto: Frank Fahrner

Tanja Klip-Martin (44) is moeder van drie zoons, freelance kunsthistoricus en raadslid voor de VVD in Coevorden. Frits Huffnagel (30) werkt bij De Baak, het opleidingscentrum van VNO-NCW, en is gemeenteraadslid in Amsterdam. Beiden zijn iedere zaterdagavond te zien op Nederland 3 in het VARA-programma "Het Lagerhuis." Samen met achttien anderen debatteren zij en Marcel van Dam, onder leiding van Paul Witteman, over actuele onderwerpen. Een interview met "het liberale geluid in Het Lagerhuis."

Het Lagerhuis is een discussieprogramma met een panel van twintig Nederlanders, die een dwarsdoorsnee van de samenleving vertegenwoordigen. Aan het eind van een succesvol eerste seizoen werden op televisie en in de VARA-gids oproepen gedaan voor nieuwe debaters. Dat leverde veel reacties op, maar bijna allemaal uit PvdA- en Groen Linkshoek. Dus ging de redactie op zoek naar VVD'ers. Via de Vrouwen in de VVD kwam de redactie bij Tanja terecht en via de studentenvereniging LANX bij Frits. 'Aan een dispuutgenoot van mij die bij De Rode Hoed werkte werd gevraagd of hij binnen zijn studentenvereniging geen VVD'ers kende. Alle vooroordelen bevestigend riep hij toen: "Nou ik weet er wel eentje" en dat was ik.' Na een voorgesprek en twee voorrondes werden beiden gevraagd mee te doen en startten de uitzendingen in september 1997.

Tanja: 'Door de gemeentelijke herindeling vonden de gemeenteraadsverkiezingen in Drenthe al plaats op 29 oktober 1997. Toen was ik pas een paar keer op de vaderlandse beeldbuis verschenen, dus op mijn verkiezing tot raadslid heeft het geen invloed gehad. Maar Het Lagerhuis heeft wel bijgedragen aan mijn bekendheid in de nieuwe, veel grotere, gemeente Coevorden en dat is voor een raadslid een uitermate prettig en vooral nuttig bijverschijnsel.'

De onderwerpen zijn altijd actueel, maar toch vraagt het programma weinig voorbereiding. Frits: 'Ik lees minstens twee kranten per dag en volg het nieuws op radio en televisie. Dan ben je vaak voldoende op de hoogte om je mening te kunnen geven over onderwerpen. Het is ook niet de bedoeling dat je je helemaal gaat inlezen. Deskundigen en professoren zijn er al genoeg op tv.' De redactie begint op donderdag te bellen om de mening van het panel over mogelijke onderwerpen te peilen. Tanja: 'Dat moet ook wel. Stel dat er een onderwerp is waar iedereen hetzelfde over denkt, dan loopt de discussie meteen dood. Het is juist de bedoeling dat veel verschillende meningen over één onderwerp naar voren komen. Dus moeten de panelleden het met elkaar oneens zijn'. Op vrijdag worden de voorlopige onderwerpen vastgesteld, maar het gebeurt regelmatig dat een onderwerp plaats moet maken voor nieuws uit de zaterdagochtendkrant. Gouden regel is dat voor de uitzending de debaters niet met elkaar over de onderwerpen mogen praten. Frits: 'Geen probleem, want er is altijd gespreksstof genoeg'.

Als Tanja of Frits over een onderwerp een andere mening hebben dan de landelijke VVD hindert hen dat niet.

'Ik zit in het Lagerhuis om m'n eigen mening te geven. En die is niet per definitie dezelfde als die van de VVD. Ik zit er puur als Frits Huffnagel en toevallig is die in Amsterdam gemeenteraadslid voor de VVD. Dat was ik trouwens nog niet toen ik aan het programma begon, want toen was de kandidatenlijst nog niet eens opgesteld. De VVD is gelukkig een echt liberale partij en niet

Professoren zijn er al genoeg op televisie

Aardiger komt het debat niet ten goede

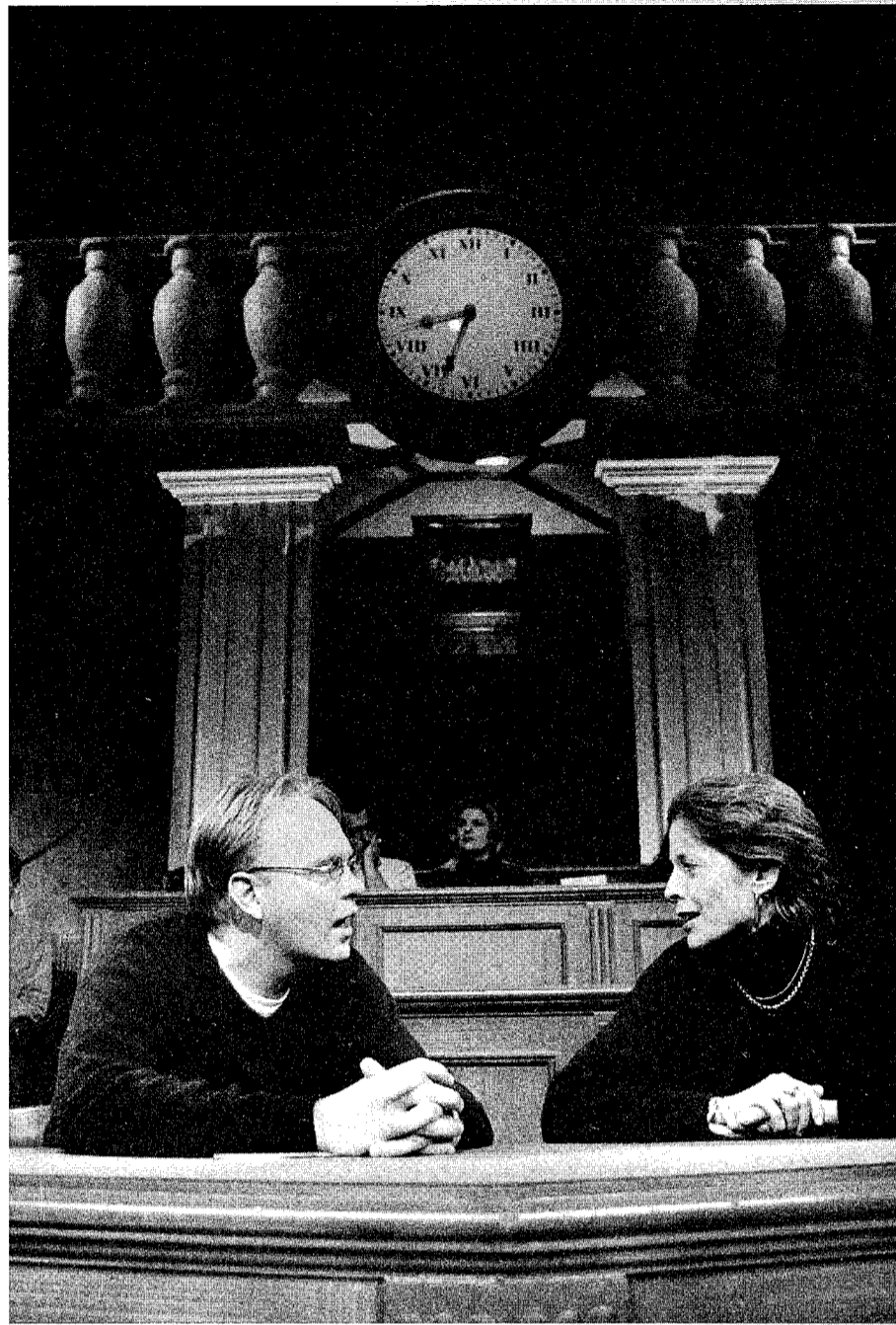
iedereen denkt altijd over alles hetzelfde. Dat lijkt me alleen maar gezond.'

Tanja denkt er net zo over: 'Hoewel mijn mening wel vaak in de lijn ligt van de landelijke VVD-standpunten, zit ik niet als VVD-vertegenwoordiger in de groene bankjes van de VARA. Ik zal nooit iets zeggen, wat ik ook niet werkelijk meen. Wanneer het mogelijk is probeer ik bij een discussie wel om een relatie met Drenthe te leggen, zoals in april toen mevrouw Borst het had over de uitgaven van het openbaar vervoer. In een landelijke provincie als Drenthe spelen dan andere factoren een rol dan bij Frits in Amsterdam.'

Als je wekelijks op de televisie te zien bent voor bijna een miljoen kijkers word je vanzelf een bekende Nederlander. Frits: "Nou, dat is wat overdreven, maar het levert af en toe wel leuke situaties op. Mensen die dan zeggen: "Je was weer lekker bezig zaterdag" of "Ik ben het niet altijd met je eens, maar ga maar lekker door." Eigenlijk heb ik nog nooit een echt negatieve reactie gehad. Sterker nog, vorige week was ik met m'n moeder naar "Heerlijk duurt het langst" in Carré, daar werd ik aangesproken door een mevrouw die vertelde dat ze elke zaterdagavond zo geniet. Dat is toch hartstikke leuk'. Tanja: 'Mensen zijn het natuurlijk ook wel eens niet met me eens. Maar dat is toch niet negatief. Misschien heb ze hen wel extra aan het denken gezet. Een aantal keren ben ik ook aangesproken met de opmerking, dat ik precies leek op iemand die elke zaterdagavond op televisie is. Wel geestig'.

In oktober werden Tanja en Frits teruggevraagd in het programma. Tanja: 'Voor het nieuwe seizoen was het panel grotendeels vervangen. Dat is ook goed, want na 25 afleveringen worden de reacties soms wat voorspelbaar. Bovendien gaan mensen elkaar aardiger vinden wanneer ze elkaar wat langer kennen en dat komt het debat niet ten goede.' Maar na vier uitzendingen was de redactie niet helemaal tevreden over het nieuwe panel en werden de twee liberale gemeenteraadsleden terug gevraagd. Frits: 'De eindredacteur zei dat ons liberale geluid in Het Lagerhuis werd gemist. Nou dat willen we graag laten horen, zeker bij de VARA. Dus ik heb dezelfde dag nog toegezegd, want het is erg leuk om te doen. Maar om eerlijk te zijn mis ik dit seizoen wel Gerda Lawa, de kapster uit Apeldoorn, die vorig seizoen altijd naast me zat'.

Tanja zit nu een jaar in de gemeenteraad. 'Ik wist dat ik het leuk en interessant zou vinden. Maar ik had niet verwacht dat ik het zo leuk zou vinden. Het werkt absoluut verslavend. Coevorden is een gevarieerd samengestelde gemeente met een stadskern en een aantal dorpskernen, met industrie- en bedrijfsterreinen, een groot areaal landbouwgrond en uitgestrekte natuurgebieden. Dat maakt het een hele interessante gemeente. We vragen veel aandacht voor het verkleinen van de afstand tussen burgers en openbaar bestuur. Het instellen van een jongeren- en ouderenraad is daarbij een stap in de goede richting. Ook aan een integraal jeugdbeleid zal, mede op grond van de aandacht hiervoor van de VVD, in de loop van het komende jaar vorm worden gegeven. En het aantal werklozen vormt een voortdurend punt van aandacht'. Volgens Frits, die woordvoerder Economische Zaken en Werk is, geldt dat ook voor Amsterdam. 'Maar probleem nummer één is momenteel het grote aantal jongeren dat de school verlaat zonder diploma. Daarnaast is de bereikbaarheid van en het parkeerbeleid in Amsterdam ook altijd goed voor discussie. We zitten in het college met PvdA, D66 en Groen Links en moeten af en toe hard knokken. Maar ik ga de stad toch niet laten besturen zonder VVD-inbreng. We hebben al problemen genoeg in Amsterdam.' ■

Frits Huffnagel en Tanja Klip

Column

December 1998. We kunnen terugblikken op een mooi en succesvol jaar. Het begon al goed; in januari vierden wij het tiende lustrum van onze partij met een goed bezocht symposium en een zeer geslaagde feestavond in Krasnapolsky.

De eerste helft van dit jubileumjaar stond in het teken van verkiezingscampagnes. De inzet van velen werd beloond: het aantal VVD-raadszetels steeg van 1416 naar 1674 en het aantal Tweede-Kamerzetels van 31 naar 38!

In de zomermaanden werd Paars II geformeerd en het nieuwe regeerakkoord opgesteld. Mede dankzij de inzet van Frits Bolkestein lukte het een akkoord op te stellen, waarin de VVD zich kan vinden. Het terugtrekken van Bolkestein als politiek leider volgde daarop voor velen als een grote

verrassing. Hij droeg de fakkel over aan Hans Dijkstal, een bekwaam opvolger. December 1998. We kunnen vooruitblikken op een nieuw en wederom belangrijk jaar. Ook de start van het komende jaar zal in het teken staan van verkiezingen, namelijk voor Provinciale Staten en het Europees Parlement. Onze nieuwe politiek leider zal de kar trekken. Ik ben ervan overtuigd dat de VVD onder zijn leiding vol vertrouwen het nieuwe jaar, en straks ook het nieuwe millennium, kan ingaan.

De steun van kiezers en leden blijft in de toekomst onontbeerlijk. Graag wijs ik nogmaals op de ledenwerfactie onder het motto 'Als ieder lid nu eens een nieuw lid aanmeldt...'. Wie nog voor januari een nieuw lid aanmeldt, wordt begin volgend jaar een kijkje achter de schermen aangeboden in Den Haag.

1999 wordt ook het jaar waarin ik mijn

functie als partijvoorzitter zal neerleggen. Mijn drukke werkzaamheden als burgemeester van de gemeente Den Helder zijn niet langer met het voorzitterschap van de VVD te combineren. Voor de laatste maal wil ik u vanuit deze functie fijne kerstdagen en een gelukkig nieuwjaar toewensen.

Willem Hoekzema

Willem Hoekzema,
partijvoorzitter.

Begrotingen centraal op partijraad

Dijkstal uit zorg over stabiliteit

Duitsland

door Ernst van Splunter, foto's: Frank Fahrner

De partijraad rond Prinsjesdag leverde in het verleden nog wel eens problemen op. Vaak werd die namelijk gehouden op de zaterdag vóór de derde dinsdag in september. Op dat moment was er nog geen miljardennota of troonrede om over te praten. Om die reden was de discussie in hoge mate speculatief.

De werkgroep BOD

Met onze voeten in de modder staan

Minister van Buitenlandse Zaken Jozias van Aartsen voor de werkgroep Buitenlandse Zaken, Ontwikkelingssamenwerking en Defensie (BOD)

king betrof het Nederlands belang. Hoe kan het belang van Nederland het beste worden veilig gesteld? De werkgroep was van oordeel dat men zich niet moest beperken tot de as Parijs-Berlijn. Hans Dijkstal sloot zich daarbij aan door te stellen dat het Nederlands belang immers samenhangt met de internationale rechtsorde. Daar heeft Nederland weliswaar geen direct, maar wel een indirect belang: de wereldvrede. Dijkstal benadrukte ook het gewicht van de Atlantische samenwerking met de Verenigde Staten en Groot-Brittannië.

Jan Kees Wiebenga stond stil bij de financiële discussie die in oktober plaatsvond met de VVD en de minister

van Financiën Gerrit Zalm aan de ene kant en de PvdA-Europarlementariërs d'Ancona en Dankert aan de andere kant. Ondubbelzinnig maakte hij duidelijk dat de VVD-Europarlementariërs aan de kant van Zalm staan: 'Wij zijn in Nederland gekozen en vinden het niet erg om met de voeten in de modder te staan', zo betoogde hij.

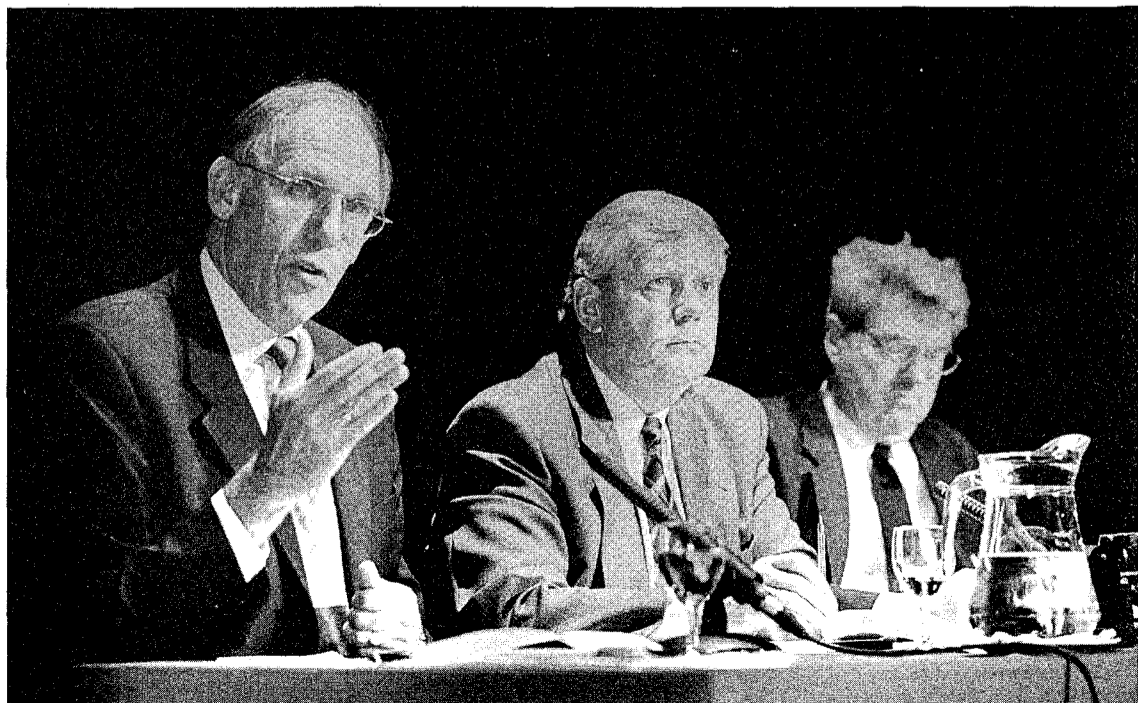
Zorgen over nieuwe Duitse koers

Voorzitter Willem Hoekzema prees politiek leider Hans Dijkstal voor de stimulerende en inspirerende wijze waarop hij aan deze nieuwe periode is begonnen. 'Dijkstal heeft zich rustig ingewerkt en bouwt stap voor stap de nieuwe fractie op. Hij laat inmiddels stevig van zich horen', constateerde Hoekzema die daarmee doelde op de eerste spreekbeurt van de nieuwe fractievoorzitter in Deventer en de zorgen die de VVD heeft ten aanzien van de koers van het nieuwe Duitse kabinet. Hoekzema benadrukte dat de VVD sinds de verkiezingen in mei in de opiniepeilingen op winst staat. 'Het is de taak van ons allen die winst vast te houden en verder uit te bouwen,' aldus de partijvoorzitter.

'Juridisering' vraagt om goede definitie

Het eerste grote onderwerp dat plenair werd behandeld was de juridisering van onze samenleving. De werkgroep die hierover heeft gesproken, was van oordeel dat de regelgeving beter, beknopter en duidelijker moet zijn. Hans Dijkstal gaf te kennen dat de Tweede Kamerfractie staat te popelen om het debat op dit punt aan te gaan. Een goede definitie van het begrip juridisering is echter wel gewenst. Daarbij moeten ook vragen aan de orde komen als: doet de wetgever wat hij moet doen en waar ligt het primaat in deze kwesties. In de werkgroep waar de juridisering was besproken, kwam ook het onderwerp gemeentelijke herindeling aan de orde. Er is dringend behoefte aan liberale criteria die bij de herindeling als uitgangspunt kunnen dienen.

De centrale vraag binnen de werkgroep die discussieerde over buitenland, defensie en ontwikkelingssamenwer-

Hans Dijkstal geeft een uiteenzetting van het fractiebeleid

Werkgroep rapporteur Edith Schippers stelde bij de behandeling van de cluster Welzijn de centrale vraag aan de orde die al jarenlang de discussie in de zorg beheerst: Moet alles wat kan ook kunnen? De werkgroep hield zich ook bezig met de rol van de specialisten. Die zouden meer gebruik moeten maken van protocollen. Aan de top van de piramide van de zorg hebben zij immers een bijzondere verantwoordelijkheid die bepaalde waarborgen vereist.

Hans Dijkstal toonde zich in zijn slottoespraak bezorgd over de mogelijke gevolgen van een politieke instabiliteit (coalitie SPD/Grünen) en financieel economische instabiliteit (loslaten van strikt begrotingsbeleid) in Duitsland op de Nederlandse economie gegeven de bijzonder sterke handelsrelatie tussen de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland. Per slot van rekening ging meer dan 27% van de Nederlandse export in 1997 naar onze oostburen.

Ook wees hij op het grote belang van een sterke Euro voor de economieën van de EU-lidstaten. Daarom blijft de VVD ook hameren op de handhaving en uitvoering van het stabiliteitspact en op het respecteren van de

onafhankelijke positie van de Europese Centrale Bank. Pleidooien die politici uit verschillende Europese landen hebben gehouden voor renteverlaging zijn daarmee niet in overeenstemming en daarom ongewenst.

De fractievoorzitter vroeg ook aandacht voor de werkgelegenheids groei in de Europese Unie. Die is niet gebaat met verdergaande Europese bemoeienis. Voor alle lidstaten (en dus voor de EU als geheel) is vooral van belang:

- sanering EU-financiën (mede in verband met de EU-uitbreiding);
- wegnemen van handelsbelemmeringen (binnen en buiten de EU),
- deregulering en minder bureaucrativering.

Tenslotte had Dijkstal lof voor de wijze waarop minister-president Kok en minister van Financiën Zalm duidelijk hebben gemaakt dat Nederland een andere verdeling van de lusten en lasten over de lidstaten eist, met een lagere netto-bijdrage van Nederland aan de EU. ■

De oud-voorzitter van de Organisatie Vrouwen in de VVD en burgemeester van Schermer, Tine van der Stroom - van Ewijk, sprak dit najaar als vertegenwoordigster van de Nederlandse regering in de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Betere scholing vrouwen noodzakelijk

Tine van der Stroom-van Ewijk als afgevaardigde van Nederland in de VN-bankjes

Haar vertrek als voorzitter van de Organisatie Vrouwen in de VVD was voor burgemeester Tine van der Stroom geen reden om een streep te trekken onder haar activiteiten voor de vrouwenbeweging. Zij zegt daarover: 'De aandacht voor een grotere vertegenwoordiging van vrouwen in vooral besluitvormende organen is een rechtvaardige zaak. Het is trouwens van essentieel belang voor een evenwichtige benadering van alle problemen die - dichtbij én veraf - spelen. De wereld is, wat de vrouwenzaak betreft, nog te weinig in beweging.'

Tine greep een unieke kans haar activiteiten op dit gebied voort te zetten. Zij solliciteerde in 1997 naar de functie van vrouwenvertegenwoordigster naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) in 1998. Zo kreeg zij de mogelijkheid om haar opgebouwde internationale ervaring nog een jaar te benutten via een onbetaalde nevenfunctie onder coördinatie van de Nederlandse Vrouwen Raad (NVR). 'De NVR heeft een internationale stuurgroep ingesteld waarin iedere vrouwenvertegenwoordigster twee jaar mee draait. Daardoor kun je van elkaars ervaringen leren en blijft de continuïteit gewaarborgd. Buitenlandse Zaken heeft de sollicitatieronde gemandateerd aan de NVR. Deze Raad zorgt ervoor dat steeds een vrouw met een andere (politieke) achtergrond wordt benoemd. De laatste VVD'ster die meedeed was Monique de Vries. Zij moest echter afhaken omdat zij in de Tweede Kamer kwam.'

Als voorbereiding op de Algemene Vergadering van de VN ging Tine van der Stroom in maart twee weken naar de Commission on the Status of Women (CSW) om vertrouwd te raken met de onderwerpen die dit jaar op het terrein van de vrouw aan de orde zijn. 'Op de Wereldvrouwenconferentie in Beijing in 1995 was een slotdocument vastgesteld over twaalf kritieke gebieden wat betreft de positie van de vrouw. In de CSW wordt jaarlijks een aantal van deze gebieden onder de loep genomen op basis van rapporten over activiteiten in uitvoering. Dit jaar waren dat allemaal gebieden die direct met de mensenrechten van vrouwen hebben te maken.' Na haar terugkomst kon zij zich gaan richten op haar toespraak voor de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties.

Samenballing in slechts zeven minuten

Tine had - zoals iedereen - niet meer dan zeven minuten spreektijd. Dat betekent dat ze streng moest selecteren. De NVR had vele onderwerpen aangedragen. Tine besloot om haar rede te wijden aan de vijftigste verjaardag van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. Zij pleitte voor betere scholing voor vrouwen, want: 'Scholing maakt vrouwen gelijkwaardiger en ook economisch onafhankelijker. Scholing stelt vrouwen in staat betere keuzen te maken en geschoolde vrouwen kunnen ook beter voor zichzelf opkomen. Helaas weten miljoenen vrouwen nog niet eens dat ze rechten hebben. Maar: een jongen scholen betekent een mens scholen, een meisje scholen betekent een gezin scholen.' Een neveneffect is dat geschoolde vrouwen niet zo snel tot prostitutie (kunnen) worden gedwongen of slachtoffer worden van vrouwenhandel.

Veel landen onderschrijven wel de gelijke rechten, maar geven daar niet goed uitvoering aan. Als voorbeeld noemt Tine Afghanistan. 'De regering is daar wel voor de rechten van de vrouw, maar zij regeert slechts over een heel klein deel van het land. Het grootste gedeelte wordt door de islamitische Taliban-beweging geregeerd. Een beweging die beweert haar vrouwen te beschermen door hen verhullend te kleden, zodat zij geen verleiding oproepen bij andere mannen. Natuurlijk moet je als westerse wereld voorkomen dat je alles beter weet, maar ook moet je op basis van de rechten van de mens er op kunnen wijzen dat gelijke rechten ook écht gelijke rechten moeten zijn.'

Een andere rechtsongelijkheid die nog in 26 landen voorkomt, is de genitale verminking van de vrouw. De VN is bezig alternatieven voor deze traditie te bedenken die geen schadelijke gevolgen hebben. Ook op dit punt bestaat tussen het Westen en de arme landen een groot spanningsveld dat wordt opgeroepen doordat de arme landen vaak de indruk hebben dat het Westen hen de wet probeert voor te schrijven.

Tine heeft genoten van deze tijdelijke rol. Ze heeft in die New-Yorkse periode, waarin zij voor de afgevaardigden van 185 landen sprak, ook een aantal andere ervaringen opgedaan. Zo viel juist in haar verblijf van 3 weken in The Big Apple de beslissing dat Nederland voor twee jaar een zetel in de Veiligheidsraad kreeg. De naar voren geschoven kandidaat voor deze post, ambassadeur Ramaker, kreeg echter te horen dat hij niet de gegadigde was. 'Dat nieuws werd bekend gemaakt juist op het moment dat wij als Nederlandse delegatie bij hem en zijn vrouw aan de lunch zaten.' Ze is verbijsterd over de betalingsachterstand van de lidstaten aan de Verenigde Naties. Dan praten we over het sommetje van \$ 2,5 biljoen!!

Met veel wetenswaardigheden en een dot aan nieuwe ervaring en inspiratie keerde zij terug naar Nederland. Van haar sollicitatie op de advertentie in 1997 voor de functie van vrouwenvertegenwoordigster naar de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties heeft zij geen moment spijt gehad! ■

Mr. H.R. Nordstichting bestaat 10 jaar:

Hoe verder met een Europees ideaal?

door Reny Dijkman

Brussel- De viering van het 10-jarig bestaan van de Mr. H.R. Nordstichting ging gepaard met de publicatie van een Teldersstichtingbundel onder redactie van Europarlementariër Florus Wijsenbeek.

Voor Florus was het de laatste keer dat hij deze sessie rond de Kadercursus Europa leidde. Hij zal na drie periodes in het Europees Parlement plaats maken voor anderen, maar is op verzoek van het hoofdbestuur lijstduwer van de VVD-kandidatenlijst voor de verkiezingen in juni 1999.

De eerste exemplaren waren bestemd voor Margaret Nord, weduwe van Hans Nord; Willem van den Berg, bestuurslid van de stichting en oud-algemeen secretaris van de VVD, en voor de scheidende Gijs de Vries, oud-voorzitter van de Liberale en Democratische fractie in het Europees Parlement.

De doelstelling van de Nordstichting is begeleiding en coördinatie van Europese voorlichtingscampagnes ten behoeve van de VVD-leden van de liberaal-democratische fractie in het Europees Parlement.

Een beetje een afgang

Bij zijn presentatie constateerde Florus Wijsenbeek: 'dat het een beetje een afgang is dat wij nog steeds in een voorlichtingsfase verkeren en telkens maar weer algemeen uitleg moeten geven over de werking van de Europese Unie (EU) in plaats van direct naar de politieke argumentatie te kunnen overgaan. Dat zou in deze verkiezingen eigenlijk meer dan ooit het geval moeten zijn, omdat wij inmiddels in een fase van Europese eenwording zijn beland waar fundamentele keuzen moeten worden gemaakt.

Wij staan voor de besluitvorming over een nieuwe golf toetreders. Het Europees Parlement heeft vrijwel unaniem gezegd dat dit niet mocht gebeuren alvorens de institutionele structuur, die nog gebaseerd is op zes lid-

staten, zal zijn aangepast. De vraag is nu of zowel de Raad van Ministers als het Europees Parlement de kracht kunnen opbrengen om die noodzakelijke aanpassingen ook echt aan te brengen.

Ik ben daar niet optimistisch over. Toen premier Kok in Brussel verslag kwam uitbrengen over de resultaten van de top in Amsterdam, zei hij dat we aan die institutionele hervorming eerst zouden beginnen als de EU tot 21 lidstaten zou zijn uitgebreid. Wetende dat van de eerste onderhandelingsgolf ten hoogste slechts vijf landen zullen toetreden, er van uitgaande dat er voor Cyprus geen overeenstemming met de beide bevolkingsgroepen op het eiland zal zijn te bereiken, betekent dat weer een uitbreiding zonder aanpassing.

Parlement ging overstag

Ik heb dat een keer eerder meegemaakt. Met de toetreding van Zweden, Finland, Oostenrijk en toen nog mogelijk Noorwegen moest het Europees Parlement instemmen. Voordien hadden wij hoge eisen, maar toen het puntje bij het paaltje kwam ging - op 24 leden na, waaronder ikzelf - onder druk van de nationale regerin-

Florus Wijsenbeek, secretaris van de Mr. H.R. Nordstichting, en VVD-lid van het Europees Parlement

gen het gehele Parlement overstag. Als we deze weinig onafhankelijke opstelling als maatstaf moeten nemen, stemt dat niet optimistisch over de volwassenheid van de Europese democratie. Zou dat komen omdat - nu het Europees Parlement medewetgever is - de partijen ook een ander soort afgevaardigden opstellen? Iets is daar zeker van waar.

De politieke idealisten raken uitgestorven

In het niet direct gekozen Parlement zaten twee categorieën leden: diegenen die Europees idealist waren, en zij die een dusdanig sterk mandaat hadden dat zij het zich konden veroorloven in het nationaal parlement afwezig te zijn. Die idealisten zijn in 1979 overgegaan naar het direct gekozen parlement, maar zij beginnen nu - zie mijzelf - politiek uitgestorven te raken.

Een mooi voorbeeld was de winnaar van de Nobelprijs voor de vrede, John Hume, die in zijn dankwoord in de plenaire zitting aangaf zijn inspiratie voor het vredesproces in Noord-Ierland op de Pont du Rhin tussen Straatsburg en Kehl gevonden te hebben. Als Fransen en Duitsers zich kunnen verzoenen, moeten wij dat op dat model ook kunnen, vond hij.

Hans Nord geloofde in Europa

De naamgever van deze stichting was zeker ook zo'n idealist, die zijn Europese geloof in het verzet had opgedaan, omdat hij daar had kunnen constateren dat er ook goede Duitsers waren en slechte Nederlanders. Het is in zijn nagedachtenis dat we als bestuur van de Nordstichting gemeend hebben een bundel te moeten uitgeven, waarin we proberen aan te geven dat ook nu nog steeds plaats is om Europese politiek vanuit een ideaal te voeren. Ik wil dan ook een woord van dank uit-

Naast Gijs de Vries (l), Margaret Nord in de vergaderzaal

spreken aan het adres van de Teldersstichting en alle auteurs.

Nuchter en prozaïsch

De bijdragen zijn heel nuchter en prozaïsch geworden. Ik ben daar bepaald niet rouwig om. Hans Nord was zelf een heel nuchter, soms zelfs een beetje cynisch mens. Dat maakte zijn boodschap des te overtuigender. Misschien mogen we dat ook wel constateren bij een aantal van de auteurs. Bijvoorbeeld Joris Voorhoeve over de Europese defensie. Wim van Eekelen en ik hebben ons direct laten inspireren door brieven en bijdragen van Hans Nord zelf uit de periode direct na de oorlog. Zij werden voor ons geselecteerd en ter beschikking gesteld door zijn vrouw Margaret. Aan haar wil ik het eerste exemplaar overhandigen.

Wij moeten vanuit onze verschillen en onze gezamenlijke culturele wortels een steeds hechtere eenheid smeden, opdat een ieder in dit werelddeel dat zoveel conflicten en rivaliteit heeft gekend, in welvaart en welzijn zal kunnen leven.

De bundel is verkrijgbaar bij de boekhandel. Kosten f 20,-. ISBN-90-73896-15-0. Trefwoorden: liberalisme/ Europese Integratie ■

Broos van Erp in Horeca's Hall of Fame

VVD-Tweede-Kamerlid Broos van Erp, die vorig jaar overleed, is postuum geplaatst in de Horeca Hall of Fame. In Missets Horeca werd ter gelegenheid van het 45-jarig bestaan van het blad een ranglijst samengesteld van: 'horecaprominenten die de afgelopen decennia van grote invloed waren op de ontwikkelingen in de bedrijfstak. De selectie kwam tot stand in samenwerking met de lezers van Missets Horeca' (citaat Missets Horeca) Broos van Erp haalde hierin, bijna anderhalf jaar na zijn overlijden, een eervolle 17de plaats.

Uit de inzendingen citeert de redactie van Missets Horeca over Broos van Erp: 'Heeft de horeca politiek op de kaart gezet.' 'Heeft de bedrijfstak horeca op de politieke agenda gekregen.' 'De middenstandsmen in de Tweede Kamer verschaft de horeca duidelijke voorlichting.' 'Stond er garant voor de problemen in de horeca op de politieke agenda te krijgen.' ■

Het Midden-Oosten

Een politiek handboek

Michiel Beker e.a. (red.) ISBN 90-6473-328-7; 208 pag.; f 32,50

Het Midden-Oosten en Noord-Afrika zijn het toneel van binnenlandse politieke conflicten, gewelddadigheden en economische problemen. Dit boek brengt structuur aan in de vaak onoverzichtelijke situatie. Met essays over alle Arabische landen, Israël, Turkije, Iran en de staatloze volkeren (Koerden, Palestijnen en Saharawi's).

Een uitgave i.s.m. Middle East Research Associates (MERA).

Politieke Problemen

J.C.P.M. Vis en W.H. van Schuur (red.) ISBN 90-6473-347-3; 373 pag.; f 39,90

Een overzicht van de belangrijkste problemen in ons land. De gekozen problemen zijn regelmatig in het nieuws en staan hoog op de politieke agenda. Aan bod komen onder meer: werkgelegenheid, sociale zekerheid, gezondheidszorg, medische ethiek, milieu en energie, ruimtelijke ordening en vervoer, criminaliteit en veiligheid, migratie en minderheden, Europese integratie. Het geheel wordt gecompleteerd met een inleiding over wat politieke problemen zijn en een analyse van problemen rond het jaar 2000.

VERKRIJGBAAR IN DE BOEKHANDEL
OF VIA DE BON BIJ DE UITGEVER:

Instituut voor Publiek
en Politiek

Tel. 020 521 76 00, Fax 020 638 31 18
www.publiek-politiek.nl/publicaties

BON

HIERBIJ BESTEL IK:

HET MIDDEN-OOSTEN. Prijs f 32,50
 POLITIEKE PROBLEMEN. Prijs f 39,90

NAAM: ..... M/V

ADRES: .....

POSTCODE/PLAATS: .....

Opsturen naar Instituut voor Publiek en Politiek,
Antwoordnummer 10455, 1000 RA Amsterdam

Helmi's Column

Samen besturen

adat ik (al weert!) twintig jaar geleden wethouder werd, bleef de provincie lange tijd voor mij een abstract begrip. De burgemeester maakte het mij daarin niet moeilijk, want in die tijd werd nieuwelingen van het begin af aan subtiel duidelijk gemaakt dat de relatie met de provincie exclusief tot het werkkterrein van "de eerste burger" behoorde. Afgaande op zijn ervaringen leek het mij aanvankelijk ook zo maar het beste. Het beeld dat hij indringend schetste van een labyrint van toezichthoudende ambtenaren en machtige bestuurders, die meer af dan goedkeuring konden opbrengen voor gemeentelijk handelen, was nou niet bepaald aantrekkelijk voor een beginnend wethouder. 'Dat mag niet van de provincie' was in die tijd nog een veelvuldige constatering die bij eenieder respect afdwong en verdere discussie over nieuwe ontwikkelingen overbodig maakte. Bovendien kon de gemeente zelf daarmee in moeilijke kwesties bij de burger populair blijven.

Gelukkig was ik minder volgzzaam dan in die tijd gebruikelijk was en

zorgden met name de VVD-contacts al snel voor zelfstandige bezoeken aan "Den Bosch." De eerlijkheid gebiedt echter te zeggen dat de provincie in die tijd inderdaad verre van meedenkend of meegaand was, wat de reislust richting provinciehuis er niet bepaald groot op maakte. De provincie was toen ook nog formeel toezichthouder op de gemeenten: de gemeentelijke begrotingen en begrotingswijzigingen werden door de provincie goedgekeurd en dat gebeurde tot op een hoog detailniveau! Al met al een relatie die nou niet bepaald een gezonde basis vormt voor gelijkwaardige samenwerking tussen twee bestuurslagen die gezamenlijk de directe leefomgeving van de burger bepalen! Het heeft lang geduurd voordat die herinnering een beetje uit de genen van zowel de gemeentelijke als provinciale bestuurders is gebannen.

Maar dat ook hier het bestuurlijk poldermodel werkt blijkt gelukkig steeds meer. Neem bijvoorbeeld de recente commotie over de infrastructuur. Bij haar transfer van Onderwijs naar Verkeer en Waterstaat hield mevrouw Netelenbos haar rode potlood stevig in de hand geklemd en corrigeerde vastberaden de stukken en afspraken van haar voorganger. In eensgezindheid met gemeenten en

bedrijfsleven regisseerden de provincies het verzet en overtuigden de minister ervan haar huiswerk over te doen. Althans tot op zekere hoogte. Samenwerking tussen provincie en gemeenten levert in veel gevallen meer op dan strijd, maar het moet altijd wel helder zijn vanuit welk belang en welke positie de verschillende partijen die samenwerking aangaan. In de politiek worden bestuurders nou eenmaal niet op hun coöperatieve houding afgerekend, maar op de concrete resultaten die zij in hun functie hebben kunnen "bevechten." De provincies treden steeds meer op als regisseur van samenwerkingen op allerlei gebieden: van onderwijs en arbeidsmarkt, van cultuur en toerisme tot het gezamenlijk ontwikkelen van bedrijventerreinen en grote regionale voorzieningen. Kortom: van samenwerkingen die de directe leefomgeving en de kwaliteit van de provincie verbeteren. Die rol zal alleen nog maar in belang toenemen naarmate het Europees beleid zich sterker op het organiserend vermogen van de regio's c.q. de provincies gaat richten. Daarom is het ook goed dat de provincies meer en meer onderling de krachten bundelen en het steeds meer vanzelfsprekend wordt dat daar waar sprake is van sociale of

economische samenhang er ook provinciegrensoverschrijdend wordt samengewerkt.

Ach, in die twintig jaar is veel veranderd en ook veel hetzelfde gebleven. Gelukkig behoren de provincies allang niet meer tot het exclusieve werkkterrein van burgemeesters en staat het provinciebestuur zij aan zij met de gemeentebestuurders om het regionaal belang te dienen. In de nieuwe bestuursstructuur in Polen, waar ik deze week was, wordt het provinciaal niveau zelfs aangeduid als "local government." In die twintig jaar ben ik vier keer van baan veranderd en evenzo veel keren verhuisd, zijn de kinderen volwassen geworden, zijn Annemarie Jorritsma, Hans Dijkstal, Loek Hermans en Ed Nijpels er ook nog steeds, ben ik oma geworden van een prachtige kleindochter, maar is wel de mooie gemeente waar ik wethouder was opgeheven. Door de provincie!

Helmi Huijbregts-Schiedon

Afdelings- en regionieuws

door Reny Dijkman, cartoons: Gerard Wiegel

Dezer maanden worden heel wat jubilea in diverse VVD-afdelingen gevierd. Uiteraard lopen de nodige parallel met het 50-jarig bestaan van de landelijke VVD. Sommige afdelingen doen dat onder andere met een jubileumeditie, zoals Liberaal Utrecht en Hengelo (Ov). Die bladen zijn typische bewaarnummers met aandacht voor het plaatselijk verleden, heden en toekomst. Mooi was de titel van Hengelo: "Stemmen en stemmingen."

Afdelingen die ook zo iets van plan zijn, zou ik aanraden een aantal exemplaren extra te drukken. Het is een erg leuke "binnenkomer" voor nieuwe leden, vooral als die speciale edities - zoals bovengenoemde - niet loodzwaar van inhoud zijn en blijf geven dat de tijd ook relativeren heeft geleerd.

De keuze tot deze bloemlezing was dit keer bijzonder groot en de ruimte blijft beperkt.

Dank aan allen die deze rubriek dit kalenderjaar mogelijk maakten. Ik hoop ook komend jaar weer op uw toezending, liefst zonder strafport, te mogen rekenen op postbusnummer 622, 2280 AP Rijswijk.

Het Gorinchems jubileum was gelijk aanleiding om (weer) een kwartaalblad in te stellen. In dit eerste nummer publiceert de redactie een interview met oud politiek leider Ed Nijpels. Hij bepleit - nu volgens hem het benoemingsysteem van burgemeesters aan het verwateren is - om nu maar twee stappen vooruit te doen en de bevolking rechtstreeks de burgemeester te laten kiezen. Waarbij die burgemeester veel meer bevoegdheden krijgt.

Burgemeester Paul Scholten noemt als liberale accenten in het Arnhems beleid de verkoop door de gemeente van het "GEWAB" en "de kabel." 'En wat Arnhem betreft moest ook het Gelredome een private onderneming worden. Zo heeft de gemeente, anders dan de Provincie, besloten om daar geen bedrijfsrisico te dragen. Het Gelredome is een activiteit die niet des overheids is...'

centrum vraagt de komende jaren nog de nodige aandacht. Meer evenementen zorgen ervoor dat de stad meer sfeer uitstraalt.'

Raadslid Eduard Nieuwenhuijzen Kruseman (De Vrije Poort, Haarlem) kijkt sceptisch naar de ontwerpbegroting voor de gemeente. 'Mijn persoonlijke mening: laten we eerst aan de conservatie van onze stad gaan werken en achterstallig onderhoud inlopen voor we uitvoering gaan geven aan allerlei grootstedelijke (droom)projecten met navolgende risico's. Op de winkel passen, verstandige keuzes maken en de tering naar de nering zetten, goed rentmeesterschap dus...'

'Communicatie is een zaak van vlees en bloed. En Zichtbaarheid is maximaal als er concreet contact is tussen Boodschapper en Ontvanger,' aldus voorzitter Marco Mud in Liberaal Utrecht. Dus togen fractieleden en een wethouder diep in de

nacht naar een wijk om verontruste bewoners te horen en gerust te stellen over een vermeende bomkap rond de Berenkuil.

Albert Smits, fractievoorzitter in Zwolle, geeft een rake definitie van het Zwolse poldermodel: 'Het is gebaseerd op het besef dat individuele strijd volstrekt contraproductief is en alleen overleg, samenwerking en afgestemd investeren van alle inwoners en bedrijven en instanties in de polder vruchten afwerpt...'

Stad en platteland staan centraal in de inbreng van Jochem Borgesius, fractielid in Wageningen. 'De provincie Gelderland tracht de ontwikkeling van steden en dorpen te sturen... ook door de hoeveelheid toe te kennen woningen die de gemeente mag bouwen. De provincie staat zelf weer onder druk van de minister van VROM, die lijkt alles buiten de grote steden te beschouwen als platteland dat schattig moet blijven en rijk aan natuur voor de recreërende stedeling... Het lijkt soms wel of de Middeleeuwen weer terugkeren, toen regeringscentra en steden ten eigen bate het platteland kort hielden.'

Wageningen krijgt in ieder geval ruimte voor bedrijven en instellingen.

Fractievoorzitter John Scheerstra van de VVD Maassluis maakt melding van een werkconferentie van het College van B&W. Daarvoor heeft de VVD het toekomstperspectief van Maassluis in regionaal verband hoog op de agenda geplaatst. 'Eigen meningsvorming op dit punt is absoluut noodzakelijk, omdat je weet dat anders anderen voor Maassluis uit gaan vinden wat goed is voor deze stad. Dat mag niet gebeuren...'

In de VVD-Info van de kc-Groningen wijst hoofdbestuurslid Roos Baljé-Rijnders op een VVD-jongerenbeleid in alle geledingen. 'Jaarlijks schrijven wij ongeveer 800 leden van 30 jaar uit het jongerencontingent over naar de gewone leden.' Roos Baljé adviseert besturen van kamercentrales en afdelingen - vooruitlopend op het meerjarenplan - alvast te filosoferen over hoe men met jongeren in de komende jaren omgaat. 'De VVD heeft de jongeren nodig: als kiezer, als leden en als toekomstig kader dat ergens moet beginnen te leren opereren als VVD'ers. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst.'

In de Vrijbouter Express, Ermelo, stimuleert voorzitter Nico Smit de leden tot grotere activiteit binnen de VVD. 'Het verrijkt uw blik. En uw

aanwezigheid tijdens raadsvergaderingen stimuleert onze politici in hoge mate. Uw steun hebben zij nodig. Ook uw kijk op zaken is onontbeerlijk om hun werk naar behoren uit te kunnen voeren... 'Ik zou u willen aansporen tot handelen...'

Lokale partijen zijn beslist ook niet alles. Alphen-Chaam moet op 3 maart 1999 zowel naar de stembus voor nieuwe provinciebestuurders als voor de gemeentelijke herindeling. Voorzitter Theo Doorman betreurt dat - vooral door lokale partijen - twee jaar voorbereiding min of meer in details is gestrand. 'De overloze discussie over het gemeentehuis en de staat van de gemeentefinanciën zijn slechts enkele voorbeelden.' 'Door haar organisatie kan de VVD haar vertegenwoordigers beter voorbereiden... hun aandeel te leveren in een beter bestuur van de gemeente. Door haar interne communicatie en haar opleidingsmogelijkheden kan de VVD haar vertegenwoordigers een beter overzicht bieden van problemen en oplossingen in onze provincie. Daarom maken wij ons druk over de verkiezingen in maart.'

De Leeswijzer van Stadskanaal maakt handig gebruik van de cover om zoveel mogelijk nieuws - waaronder krantenartikelen uit de regionale pers - onder haar leden te brengen. Daardoor wordt heel veel informatie verstrekt en alle ruimte benut. Daarnaast is aandacht besteed aan het nieuwe noordelijke fenomeen 'De Jongerenraad'. Wim Niemeijer constateert - naast enkele kritische kanttekeningen - dat 'de jongeren als doelgroep niet de aandacht krijgen die ze verdienen. De gemeente doet te weinig om het vertrekoverschot tegen te gaan en zodoende de toekomstige generatie te binden aan de eigen (plattelands)gemeente.'

De VVD Rhenen, Elst en Achterberg heeft succes met haar nieuwe communicatielijntje met de burgers. Onder het motto: "Kroegzitten" komen de bestuursleden, wethouder en fractieleden regelmatig in "De Koning van Denemarken" om te horen wat bij de bevolking leeft en om daar gezamenlijk over te discussiëren. Tijdens de eerste sessie werd met de Plattelandsjongeren gesproken over een eigen vergaderruimte, over de sluiting van de Coffeeshop, de veiligheid op straat en de vestiging van asielzoekers. Daarnaast was er een discussie over betaald parkeren. Dit geslaagde initiatief bewijst weer eens duidelijk dat mensen het meest zijn geïnteresseerd in de zaken die 'vlak bij huis' liggen. Om belangstellenden te trekken zijn echt niet altijd landelijke sprekers nodig of lange vergadertijden.

Amstelveen knapt uit haar jasje. De gemeente wordt daarnaast ook nog bedreigd door een tweede snelweg door de bebouwde kom. De VVD is tegen. 'Wij willen dan ook niets horen van een Middenwaard die alleen maar meer verkeer door onze gemeente zal aantrekken en de verkeersoverlast verschuift.' 'Wij betreuren dan ook ten zeerste dat de wethouder van Verkeer contrair het collegeprogramma handelt, als hij de Middenwaard als enige oplossing noemt en daarbij vermeldt dat de VVD tegen de Middenwaard is vanwege een verkiezingsbelofte zogenaamd aan haar welgestelde randbewoners. De VVD heeft deze belofte, waar wij nog steeds achter staan, gedaan aan alle Amstelveeners. Dus ook aan de bewoners van de flatgebouwen langs het traject van de Middenwaard,' aldus fractievoorzitter Petra Kirch. Werkgroep "VVD interactief"

Tijdens het Jaarcongres van de VVD-bestuurdersvereniging op 6 en 7 november te Luntenen is de werkgroep "VVD interactief" geïnstalleerd. Deze werkgroep stelt zich ten doel door sterke

'Hoe sterk is de VVD in onze democratie?' vraagt voorzitter J. Talen van Regio IJssel Vecht in het VVD-periodiek. Hij schrijft naar aanleiding van de wisseling van het politiek leiderschap van de Tweede-Kamerfractie en het aanstaand vertrek van de landelijk voorzitter: 'De VVD zal nu meer dan ooit moeten bewijzen dat zij koersvast en consequent de kiezers aan zich weet te binden. Een duidelijke lijn van Den Haag tot op het niveau van het afdelingsbestuur is dan ook meer dan dringend nodig...'

In de Delftse Liberaal wordt melding gemaakt van een groei met maar liefst 35 leden. Ter verwelkoming werd voor hen een extra bijeenkomst georganiseerd.

De Nieuwsbrief van Heerlen kopt: 'Seniorenstad Heerlen'. 27% van de bevolking is 55 jaar of ouder. Aan die groep wordt ruim aandacht geschonken. Ook aan het 10 puntenprogramma van Heerlen. Daarin wordt onder meer gesteld: 'Het centrum is de huiskamer van de stad. Het

samenwerking en interactieve uitwisseling van informatie, politiek/bestuurlijke items en relevante wetsvoorstellen te communiceren tussen de VVD-Tweede-Kamerfractie en de bestuurders van decentrale overheden. Binnenkort wordt gestart met 1 à 2 pilotprojecten. Voorzitter van de werkgroep is Tineke Liebrechts, gemeentesecretaris te Zoetermeer.

Als coördinator in de Tweede Kamer treedt het kamerlid Ruud Luchtenveld op (R.Luchten-

veld@tk.parlement.nl) Nadere informatie volgt o.m. in het blad Provincie en Gemeente van de Bestuurdersvereniging. De werkgroep wordt graag op de hoogte gesteld van reeds bekende of in wording zijnde initiatieven op lokaal en regionaal niveau. (Aanmelden kan bij R. Luchtenveld of bij zijn persoonlijk medewerker A.A. Wiekart, tel. 070 - 318 28 96.) ■

INTERFLOW cleanroom en laboratorium technologie

Postbus 48, 1770 AA Wieringerwerf - Tel. (0227) 60 28 44 - Fax (0227) 60 31 65

Campagnecursus

Onbegrensde Mogelijkheden

Landelijke dag voor politici, bestuursleden en vrijwilligers door de Haya van Somerenstichting

Op 6 februari 1999, een week voor de start van de Provinciale Statencampagne, organiseert de Haya van Somerenstichting een dag voor iedereen die zich nu en in de toekomst actief inzet voor de VVD. Hierbij denken we onder andere aan kandidaten voor de Provinciale Staten, bestuursleden en andere vrijwilligers.

Een goed georganiseerde campagne biedt onbegrensde mogelijkheden voor de VVD na de verkiezingen. De bijeenkomsten van de Haya van Somerenstichting bieden VVD'ers onbegrensde mogelijkheden om actief te zijn en te worden binnen de partij.

De dag "Onbegrensde mogelijkheden" staat voornamelijk in het teken van de aanstaande verkiezingen voor de Provinciale Staten. Het ochtendprogramma richt zich op het effectief uitdragen van de VVD-visie. 's Middags wordt in parallelle workshops aandacht geschonken aan omgaan met de media, speerpunten voor de provinciale verkiezingen, organisatorische aspecten van campagnevoeren en de leergangen Provinciale Staten en Besturen alsmede de Kadertschool van de Haya van Somerenstichting.

De dag vindt plaats in Amstelveen (onder voorbehoud) en duurt van 10.00 - 16.30 uur. Als u meer informatie wilt over deze dag kunt u contact opnemen met het secretariaat van de Haya van Somerenstichting, tel: 070 - 361 30 10. ■

TE HUUR IN ZUID FRANKRIJK

Villa's, huizen, parken in de Drôme, Provence, Côte d'Azur, Alpen en de Lot. Drôme-Vakantiehuizen heeft het grootste aanbod van Drôme huizen met verrassende prijzen, uitvoerige documentatie en een gedetailleerde routebeschrijving. Gratis brochure: 026-3519198 (ook 's avonds en weekend). Fax 026-4435873. Ook voor aankoop van huizen.

BARTELS ADVOCATEN

Bartels Advocaten is het enige middelgrote advocatenkantoor met vestigingen in de vier grote steden. De werkzaamheden concentreren zich op cliënten met vermogensrechtelijke belangen, met name in het bedrijfsleven.

Specifieke aandachtsgebieden van het kantoor zijn: onroerendgoedrecht, huurrecht bedrijfsruimte, ondernemingsrecht, arbeidsrecht, incasso's en claims ("stroomstoringen, euro, millennium"). Een dertigtal medewerkers staat voor u klaar om u te adviseren en zondig bij te staan in procedures. Desgewenst wordt op voormelde rechtsgebieden een second opinion afgegeven.

Bartels Advocaten kent ook de mogelijkheid van detachering ("lease a real lawyer") en is tevens bereid om voor een vaste prijs bepaalde juridische werkzaamheden te verrichten ("tendering").

Utrecht
'Het Hoogeland'
Museumlaan 2, 3581 HK Utrecht
Postbus 64, 3500 AB Utrecht
Telefoon: +31 (0)30 - 2522577, Fax: +31 (0)30 - 2523943

Amsterdam
'Smith Building'
Hogehilweg 10 D, 1101 CC Amsterdam Zuidoost
Postbus 22723, 1100 DE Amsterdam Zuidoost
Telefoon: +31 (0)20 - 3113666, Fax: +31 (0)20 - 3113677

e-mail: info@bartels-advocaten.nl
http://www.bartels-advocaten.nl

Den Haag
Zeestraat 100, 2518 AD Den Haag
Postbus 84151, 2508 AD Den Haag
Telefoon: +31 (0)70 - 3566543, Fax: +31 (0)70 - 3566544

Rotterdam
Weena 290, 3012 NJ Rotterdam
Postbus 819, 3000 AV Rotterdam
Telefoon: +31 (0)10 - 2821402, Fax: +31 (0)10 - 2821357

AUSTRALIE/NIEUW ZEELAND

MASTERS OF DOWNUNDER,
de overtreffende trap in kennis en persoonlijke werkwijze, vooral als het gaat om uw mooiste reis naar Downunder. Ons scenario voor reizen in groepsverband of individueel zal u zeker aanspreken! Bel met hét AUS/NZ centrum te Nunspeet 0341-260808. Dank u!

MASTERS OF DOWNUNDER
VELDWEG 3 8071 BD NUNSPEET

LA CLOCHE

RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 5123053

De Nederlandse traditie van Vrijheid

Op een door de Teldersstichting georganiseerd minisymposium werd door de liberale historicus Marius Wessels het eerste exemplaar van zijn boek "De Nederlandse traditie van vrijheid; een vruchtbare voedingsbodem voor de hervormingen van 1848" aangeboden aan Joris Voorhoeve.

In zijn boek poneert Wessels de stelling dat het niet toevallig was dat het liberale revolutiejaar 1848 - dat in veel landen op een mislukking uitliep - juist in Nederland een groot succes werd. Volgens hem was de Nederlandse samenleving die reeds in eerdere eeuwen te maken had met een burgerlijke cultuur, met een geringe rol van de adel, met een bestuur dat dicht bij de burgers stond, met een afwezigheid van vorstelijk absolutisme, met een relatief grote tolerantie voor allerlei godsdienstige richtingen en allerhande politieke meningen en met een voorkeur voor vrijheid voor de internationale handel, zeer ontvankelijk voor de nieuwe, liberale grondwet van 1848. Marius Wessels hield tijdens het minisymposium een voordracht waarin hij deze stelling met voorbeelden onderbouwde en waarin hij tevens aangaf voor het schrijven van zijn boek (in negatieve zin) te zijn geïnspireerd door de ontwikkelingen in Nederland omstreeks 1970 toen bestuurders en politici nauwelijks tegenwicht boden aan linksradicale trends en de indruk wekten "dat er niets te verdedigen viel." Hij verklaarde jaloers te zijn op de Verenigde Staten, waar een levende vrijheidstraditie bestaat die nog steeds invloed heeft op de dagelijkse gang van zaken, terwijl onze, veel oudere, vrijheidstraditie nauwelijks expliciete aandacht krijgt. Na hem voerde professor Van Deursen, emeritus-hoogleraar van de Vrije Universiteit van Amsterdam, het woord. Hij betoogde dat godsdienstige groeperingen beter op zich zelf kunnen vertrouwen dan op een zogenaamde tolerante overheid en dat de rol van de Nederlandse libertijnen en liberalen veel minder fraai was dan in de nieuwe publicatie is voorgesteld. Hij miste in het boek onder meer de schoolstrijd en de instemming van Thorbecke (in het midden van de jaren 1830) met hardvochtige maatregelen van Koning Willem I tegen de "afgescheidenen." De derde spreker was dr. Te Velde, universitair docent geschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij betoogde onder meer dat reeds eerder is gepoogd om de grondwet van 1848 in relatie te brengen met het Nederlandse "volkskarakter" (nuchter, niet emotioneel enz.) en dat de benadering van Thorbecke een "abs-

tract-theoretisch" karakter had, waarbij hij zijn constitutionele werkzaamheden juist niet in relatie wilde zien met het bekrompen karakter van de Nederlandse maatschappij in die dagen. Hij constateerde ook dat er weinig principieel verzet tegen de grondwet van 1848 was geweest en dat groepen die zich na de liberale revolutie van 1848 gingen profileren juist weinig belangstelling toonden voor die grondwet. Na de uiteenzettingen van de drie sprekers ontspan zich nog een levendige discussie met de aanwezigen in de zeer goed gevulde zaal.

Het minisymposium kan zonder meer als zeer geslaagd worden gekenschetst en zal hopelijk bijdragen aan een grotere belangstelling voor de "roots" van het Nederlandse liberalisme. "De Nederlandse traditie van vrijheid" is uitgegeven door Van Gorcum (Assen) en is verkrijgbaar bij de Teldersstichting (tel. 070 -363 19 48) en bij de boekhandel. De prijs is f 39,50. ■

Spreekbeurten VVD-top

(wijzigingen voorbehouden)

Annemarie Jorritsma, minister van Economische Zaken en vice-premier, spreekt op maandag 18 januari in Zwijndrecht. Aanvangstijd: 20.00 uur. Locatie: Restaurant de Veerplaat, Veenweg 810.

Gerrit Zalm, minister van Financiën, spreekt op woensdag 27 januari 's avonds in Rijswijk. Locatie: Het Oude Raadhuis, Laan van Hofrust 4, Rijswijk. Aanvang: 20.00 uur. ■

SCHOONHOVEN ZILVERSTAD

ZILVER KOOP JE IN SCHOONHOVEN

Echt zilveren Schoonhovense 'Pilaar' kandelelaar. Met meesterteken van het Schoonhovens Zilverhuys. Vervaardigd door eigen zilversmeden. Groot, ca. 19 cm., van 455,- voor 345,-. Klein, ca. 7 cm., van 260,- voor 165,-.

Telefonisch te bestellen: (0182) 382651/385820. Bezorging per bestel dienst 7,95.

RIKKOERT
SCHOONHOVENS ZILVERHUYS

Juweliers • Horlogers • Diamantairs • Edelsteenkundige F.G.A.
Beëdigd taxateur • Antiquairs • Edelsmeden sinds 1879

Schoonhoven: Haven 1-13 (0182) 38 26 51/38 58 20
Lekkerkerk: Burg. Roosstraat 22 (0180) 66 14 90

Vrijdag koop avond.

Cursussen Haya van Somerenstichting

van december 1998 t/m september 1999

Hieronder treft u een overzicht van de cursussen die bij de Haya van Somerenstichting zijn aangevraagd.

Voor opgave en/of meer informatie kunt u contact opnemen met de genoemde contactpersonen.

KC 's-Hertogenbosch
Mevrouw I. Kloosterman
Brouwersbos 88
5432 BE Cuijk
tel.: 0485 - 32 18 15

tel.: 010 - 599 03 84

Mediatraining
23 januari

**Workshop verhouding
bestuur/fractie**
2 februari

Provinciale Staten Basis
22 & 23 januari

**Mediatraining Provinciale
Statenleden**
29 januari

KC Haarlem
Mevrouw P.J. Noorduyt
Houtwijkerveld 8
2131 ME Hoofddorp
tel.: 023 - 561 61 92

Mediatraining fractieleden
16 januari

Regionale kadertraining II
10 april

KC Limburg
Mevrouw drs. J. de Ble-
court-Maas
Bungweg 14
6374 RB Landgraaf
tel.: 045 - 532 34 54

KC Utrecht
Mevrouw M. Buitelaar
Paardenhoeve 7
3992 PH Houten
tel.: 030 - 637 43 58

Provinciale Staten Basis
9 januari

Basiscursus Europa
9 januari

Provinciale Staten Vervolg
6 februari

**Onderhandelen voor Provin-
ciale Staten (landelijke orga-
nisatie)**
9 januari

Regionale Kadertraining II
10 april

KC Dordrecht
De heer ir. M. Groosman
Haven 22
3143 PC Maassluis

**Mediatraining voor Provin-
ciale Staten**
30 januari

**Internetpagina maken voor
campagne en PR**
30 januari

**Provinciale Staten Vervolg-
training**
26 & 27 maart

**Workshop Verhouding
bestuur/fractie voor Provin-
ciale Staten**
3 & 4 september

KC Tilburg
De heer H. Kamman
Vlaggeschip 40
4902 CL Oosterhout
tel.: 0162 - 43 79 25

Gemeenteraad
16 & 23 januari

Debating
6 februari

KC Leiden
Mevrouw F. Scheffer -
Teeuwisse
Vaartdreef 37
2724 GB Zoetermeer
tel.: 079 - 341 21 88

Liberalisme I
20 januari

PR-cursus
5 & 6 februari

**KC Groningen/
Friesland/Drenthe**
De heer C.C. van Essen (KC
Groningen)
De Bongerd 40
9801 AT Zuidhorn
tel.: 0594 - 50 44 49

De heer G.J. v.d. Scheer (KC
Friesland)
Loengasterlaan 356
8604 ZZ Sneek
tel.: 0515 - 41 60 85

De heer P.H. Snijders (KC
Drenthe)
De Brinken 15
7751 AB Dalen
tel.: 0524 - 55 29 47

**Provinciale Staten vervolg-
training**
15 & 16 januari

Discussietechniek II
5 & 6 februari

KC Den Helder
Mevrouw Y.C. de Bont
Sweelincklaan 22
1817 KE Alkmaar
tel.: 072 - 512 23 15

**Cursus Presentatietechniek I
voor jongeren**
30 januari

Regionale kadertraining
13 februari

**Liberalisme I en Liberalisme
in de praktijk**
6 maart

Discussietechniek I
27 maart

Dag Den Haag voor jongeren
29 mei

Indien u vragen heeft of
meer informatie wenst over
Vorming & Scholing kunt u
contact opnemen met de
Haya van Somerenstichting,
tel.nr. 070 - 361 30 10. U
wordt dan te woord gestaan
door Ellen van der Zwan.

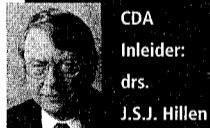
plus op achterzijde beide
(meegezonden afdrucken
van) de advertenties van de
Haya van Somerenstichting.

Kadercursus 1999

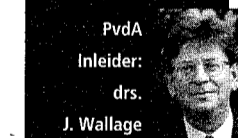
Politieke beginselen en regeren:
een (on-)mogelijkheid?

1 Zaterdag 23 januari:

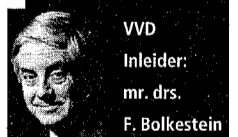
CDA
Inleider:
drs.
J.S.J. Hillen

2 Zaterdag 20 februari:

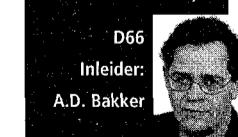
PvdA
Inleider:
drs.
J. Wallage

3 Zaterdag 20 maart:

VVD
Inleider:
mr. drs.
F. Bolkestein

4 Zaterdag 24 april:

D66
Inleider:
A.D. Bakker

De Kadercursus is een belangrijk onderdeel van de Kaderschool van de VVD. Omdat de Kadercursus ook goed in het JOVD vormings- en scholingsprogramma past, is besloten de Kadercursus ook open te stellen voor JOVD-leden. De Kadercursus staat open voor alle VVD-leden. Voor VVD-leden is de Kadercursus tevens het voortraject van de Centrale Kadertraining (voorheen Topkadertraining).

De eerste vier zaterdagen staan in het teken van coalitievorming en partij-programma's. Vanuit de verkiezing-programma's van de vier grote politieke partijen wordt het regeerakkoord van Paars II kritisch beschouwd. Elke cursusdag begint met een inleiding door een bekend partijpoliticus.

's Middags krijgt u de kans uw inzichten aan te scherpen in kleine werkgroepen (10 personen). Aan de hand van concrete politieke onderwerpen wordt u verzocht stelling te nemen. In de plenaire afsluiting geven politici uit de praktijk hun mening over de stellingen.

VVD-CENTRALE KADER- TRAINING

De Kadercursus is evenals voorgaande jaren het voortraject voor de Centrale Kadertraining. Indien u in aanmerking wilt komen voor de Centrale Kadertraining moet u dit aangeven bij uw

aanmelding. Voorwaarde is dat u alle zaterdagen aanwezig bent en dat u na afloop van de Kadercursus een artikel schrijft. Bovendien moet u minstens twee zaterdagen deelnemen aan vaardigheidstrainingen. Uw participatie in de werkgroepen en uw artikel worden beoordeeld. Op basis van deze beoordeling, deelname aan de vaardigheidstrainingen, het artikel en uw c.v. kunt u deelnemen aan de Centrale Kadertraining of aan de Kadertraining binnen uw regio: de Regionale Kadertraining.

De cursussen worden gehouden in Utrecht in het Thorbeckecollege en duren van 10.00 uur tot 15.30 uur. De kosten van de cursus bedragen f50,- per dag, inclusief lunch. Deelnemers jonger dan 25 jaar betalen f25,- per dag. Indien zij alle zaterdagen aanwezig zijn, betalen zij in totaal slechts 75,-.

Op verzoek van het Hoofdbestuur van de VVD organiseert de Haya van Somerenstichting een studiedag:

Culturele verschillen in Nederland

Het doel van de dag is kennis te maken met culturele verschillen in Nederland, met als uitgangspunt *Onbekend maakt onbemind*. De dag vindt plaats op 30 januari 1999 in het Thorbeckecollege te Utrecht.

Programma:

9.30 Ontvangst.

10.00 Inleiding door Partijvoorzitter de heer drs. W.K. Hoekzema.

10.15 De Islam en het Liberalisme; inleider de heer Abdulwahid van Bommel (Imaam) Nederland is een samenleving met een grotendeels op het christendom gebaseerde leefwijze. Veel nieuwe Nederlanders hebben een islamitische leefwijze. Kennis van cultuur en de godsdienst waarop die leefwijze berust is van belang voor de hele Nederlandse samenleving.

11.00 Integratie versus intercreatie; inleider mevrouw Fadime Örgü (Lid van de Tweede Kamer der Staten Generaal) Intercreatie betekent het vormen van een eigen identiteit binnen de context van twee of meer culturen. Er ontstaat als het ware een nieuwe identiteit die we hiervoor niet hebben gekend.

Jongeren leven dus niet *tussen* twee culturen, maar *in* twee culturen.

11.45 Pauze

12.15 Onderwijs en cultuurverschillen; inleider mevrouw Anja Lkoundi-Hamackers (Onderwijstechnologe)

Er bestaat een verschil in patronen in de opvoeding binnen de moslimgemeenschap en de autochtone Nederlandse bevolking. "Zwarte" scholen vormen soms een probleem en veel nieuwe Nederlanders dreigen de school te verlaten zonder diploma. Wat hieraan te doen?

13.00 Lunch

14.00 Workshops. Aan de hand van stellingen wordt in groepjes over de inhoud van de inleidingen gediscussieerd.

15.30 Afsluiting door de heer Hans Dijkstal, VVD-fractievoorzitter. Hij geeft zijn visie op de inhoud van de studiedag en zal een aantal conclusies trekken.

AANMELDING

U kunt zich schriftelijk aanmelden voor 15 januari 1999 bij Ellen van der Zwan van de Haya van Somerenstichting, VVD, Postbus 30836, 2500 GV Den Haag, tel. 070-3613010, per fax 070 360 8276 of per e-mail alg.sec@vvd.nl onder vermelding van uw naam, adres en telefoonnummer. Vergeet niet aan te geven of u alleen deel wilt nemen aan de Kadercursus of door wilt stromen naar de Centrale Kadertraining (voorheen Topkadertraining)

De welvaart van het Liberalisme

Nieuwe hoogtepunten en kansen in Midden- en Oost-Europa

door Roger van de Wetering

In de wetenschap is beweerd dat het liberalisme na de ondergang van het communisme de politieke strijd definitief in zijn voordeel heeft beslist. Helaas wordt in de partijpolitieke verhoudingen deze rol bijna nooit zo nadrukkelijk vertaald. In Noord-West-Europa hebben liberale partijen weliswaar een zichtbare rol op het politieke toneel, maar hebben andere partijen zich het liberalisme grotendeels eigen gemaakt. Zijn de paarse kabinetten niet voornamelijk mogelijk gemaakt door de liberalisering van de PvdA? In vrijwel alle Midden- en Oost-Europese landen hebben zich sinds 1989 sterke liberale stromingen gevestigd. Is het niet als liberale partij, dan wel als invloedrijke wetenschappelijke adviesorganen. In juli was de benoeming van Viktor Orban van Fidesz tot premier van Hongarije een nieuw hoogtepunt in de opmars van het liberalisme in Midden-Europa. De jarenlange samenwerking van de VVD met de liberale partijen en groeperingen wordt bekroond met een zichtbare bijdrage van het liberalisme aan het omvormen van de Midden- en Oost-Europese samenlevingen.

Bolkestein riep op tot samenwerking

Het Midden- en Oost-Europa-programma van de VVD wordt op verschillende niveaus uitgevoerd. Elders in deze editie van Vrijheid en Democratie leest u over het campagneseminar dat op 4 en 5 september door het internationaal secretariaat van de VVD in Den Haag

езидентът на Либералния
тернационал дойде да подкрепи ЛДС

Желев, който е индивидуален член на Либералния интернационал, е във Франкфурт от срещата с Фритс Болкестейн.

СТАВА ТАДАРЬКОВА
президентът на Либералния интернационал дойде у нас, за да седи Догап, Лулчев, Желев и Желев преди та Национална конференция на Либерално-демократичния съюз. Според напълно възможно е да управляват в бъдеще.

насовата криза в света, дойдоха и Анастасия Мозер, Жорж Ганчев, Стоян Денчев от „Мултигруп“ и ексиминистър Иван Пушкар. На въпроса на в. „Сега“ дали Иван Костов няма да й се сърди, че посещава мероприятията на либералите, Анастасия Мозер отговори: „Ако ми се разсърди, значи не е демократ!“

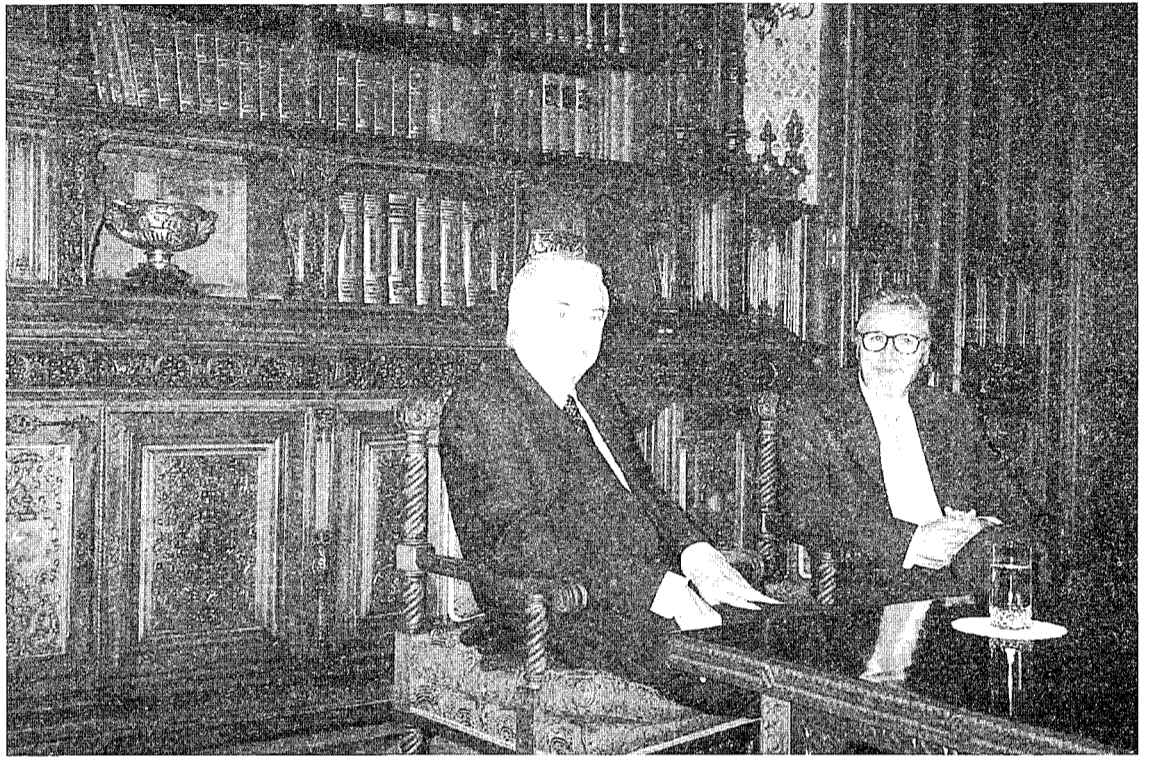
„Либералните партии в Европа са „за“ военни действия на НАТО в Косово дори без санкцията на Съвета за сигурност на ООН и ние призоваваме съседните страни да предоставят в по-

моц на НАТО свои територии“, каза Либерал N 1. Той няколко пъти отклони въпроса каква оценка дава на ситуацията в България, но каза, че е очарован от президента Стоянов. Според Болкестейн е опасно политическите партии да спекулират с етническите проблеми. В родината му Холандия по един от трите канала на националната телевизия имало предавания на езика на няколко малцинства и никой нямал нищо против това. „Вие сами си направите изводите за България“, добави той.

Roemeense liberalen vormen stabiele machtsfactor

diverse liberale splinterpartijen hadden elk nauwelijks of geen politieke invloed. Tevens werd geconstateerd dat het liberalisme een sterke intellectuele basis heeft in Bulgarije, met als belangrijkste exponent oud-President Zhelju Zhelev. Frits Bolkestein riep, in zijn hoedanigheid van voorzitter van de Liberale Internationale, de liberalen op tot samenwerking. Voor het succes van een politieke partij is volgens hem een formule met drie elementen essentieel: inhoud, identiteit en presentatie. Het vormen van een identiteit zou het begin kunnen zijn van een succesvolle Bulgaarse liberale partij. Sinds dit bezoek zijn de Bulgaarse liberalen besprekingen gestart die deze zomer resulteerden in een convenant. Op 14 november zal het oprichtingscongres plaatsvinden van de Bulgaarse Liberaal-Democratische Unie (LDU). Op 6 en 7 oktober jl. bezocht Frits Bolkestein wederom Bulgarije, deze keer om de liberalen met dit resultaat te feliciteren. Duidelijk is echter dat de eerste testcase voor de jonge en breekbare samenwerking zwaar zal worden. Bij de lokale verkiezingen in 1999 zullen de liberalen zich moeten profileren ten opzichte van de populaire christen-democratische regeringspartij UDF van President Stoyanov en Premier Kostov. Bij de verkiezingen moet blijken hoeveel ruimte de liberalen voor zichzelf kunnen creëren, gegeven het succesvolle, liberale hervormingsbeleid van de regering. De druiven smaken zuur wanneer een andere partij met jouw gedachtegoed triomfeert. Frits Bolkestein was er van overtuigd dat er desondanks ruimte is

De President van de Liberale Internationale confereert met de politieke leiders van de Bulgaarse Liberaal-Democratische Unie

Frits Bolkestein, president van de Liberale Internationale, ontmoet de president van Roemenië, Emil Constantinescu.

werd georganiseerd. Hieraan namen leden van de campagne van Midden- en Oost-Europese partijen deel. Daarnaast worden projecten uitgevoerd op een hoger politiek niveau zoals fact-finding-missions en bezoeken ter stimulatie van liberale partijvorming. In mei 1997 bracht bijvoorbeeld een VVD/LI-delegatie onder leiding van Frits Bolkestein een eerste bezoek aan Bulgarije. De

om een scherpe, maar redelijke oppositie te voeren. De uitwerking van de andere twee elementen, inhoud en presentatie, zal voor de LDU essentieel zijn om zich positief te onderscheiden van de concurrentie. Anders ligt het in Roemenië, waar de liberalen sinds 1996 delen in het succes van de brede regeringscoalitie. De voorloper van de hedendaagse Roemeense Nationale Liberale Partij (PNL) werd al in 1848 opgericht. Gedurende het communistische bewind over Roemenië verdween de partij van het politieke toneel, maar na de dood van Ceaucescu werd de partij nieuw leven ingeblazen, onder andere door Mircea Ionescu-Quintus. De 79-jarige Quintus is nu voorzitter van de PNL en was reeds lid van de PNL vóór het communistische bewind het Roemeense politieke landschap ging overheersen. Een delegatie bestaande uit onder meer Frits Bolkestein en internationaal secretaris van de VVD, Zsolt Szabo, had op 5 oktober jl. in Boekarest een ontmoeting met diverse PNL-leden. De eerder genoemde formule die leidt tot een succesvolle politieke partij dient door de Roemeense liberalen voortvarend toegepast te worden. Duidelijk werd dat na het stroeve begin met veel persoonlijke twisten, de Roemeense liberalen de afgelopen jaren zijn uitgegroeid tot een stabiele machtsfactor van betekenis. Alle liberale partijen zijn opgegaan in de PNL en de partij levert een heldere en zichtbare bijdrage aan de Roemeense politiek. Naast de vier bestaande liberale ministersposten, is de vorige maand een liberaal benoemd als minister van Financiën. De Roemeense regering heeft te kennen gegeven dat zij, om aansluiting te vinden bij het Westen, de hervorming van de Roemeense economie zal intensiveren. De liberale vice-premier Valeriu Stoica kondigde aan de samenwerking met de VVD te intensiveren. Met de samenwerking hoopt de PNL haar organisatie verder te professionaliseren.

Sovjet-deelrepublieken nog onontgonnen gebied

Frits Bolkestein en de liberale vice-premier van Roemenië, Valeriu Stoica

Nu de ontwikkelingen in vrijwel alle Midden-Europese landen hebben geresulteerd in redelijk stabiele democratieën en door de drastische hervormingsprogramma's aansluiting met West-Europa langzaam in zicht komt, moet de blik worden verruimd naar het Oosten. De diverse Sovjet-deelrepublicken die na de omwenteling zelfstandig zijn geworden, zijn qua partijvorming nog onontgonnen gebied. De cultuurverschillen tussen Oost- en Midden-Europa zijn in dit opzicht groot. Rusland kent geen enkele democratische traditie. Politieke partijen zoals wij die in Nederland al een eeuw kennen zijn voor de meeste Oost-Europese landen een geheel nieuw concept. Partijorganisaties die kandidaten voor politieke functies kandideren en vervolgens campagne voeren om zoveel mogelijk stemmen binnen te halen, bestaan pas slechts enkele jaren. Nog al te veel leunen partijen, maar ook de kiezers, op één sterke persoon. Dit heeft als gevolg dat partijen geen imago en geen continuïteit opbouwen. De partij staat of valt met de partijleider. Hoewel in Nederland de populariteit van de lijsttrekker niet onbelangrijk is, stemmen veel mensen op een partij vanwege het imago dat die partij heeft. Kiezers stemmen bijvoorbeeld VVD omdat de VVD staat voor veiligheid, werkgelegenheid en gezonde overheidsfinanciën.

Oppositiepartijen mishandeld door de politie

Naast Rusland en de Oekraïne, is Azerbaidjan een voorbeeld van een land waar de ontwikkeling van partijorganisaties en de democratie nog niet ver gevorderd is. Azerbaidjan verwierf begin jaren negentig onafhankelijkheid. Deze oud-Sovjet-deelstaat grenst aan Iran en heeft aanzienlijke olievoorraden. Al snel bevond Azerbaidjan zich in oorlog met Armenië, waarbij de laatste zich gesteund wist (en weet) door Rusland. Sinds 1994 is een staakt-het-vuren van kracht, mede door toedoen van Heidar Aliev, President van Azerbaidjan. Aliev, voormalig leider van de communistische partij van Azerbaidjan, nam in juni 1993 de macht over van President Abulfaz Elchibey, waarbij hij naar eigen zeggen een militaire coup voorkwam. De laatste Presidentsverkiezingen van 11 oktober jl. werden door Aliev strak in handen gehouden. De meeste oppositiepartijen hebben de verkiezingen geboycot omdat zij het democratisch gehalte van de verkiezingen te laag vonden. Een VVD/Liberale Internationale-delegatie onder leiding van LI-vice-president Willem van Eekelen en internationaal secretaris van de

VVD, Zsolt Szabo, bezocht de diverse politieke partijen in Azerbaidjan van 7 tot 10 september jl. De ontmoetingen met de diverse politici gaven een beeld van de moeilijke situatie. Alle politici van de oppositiepartijen gaven aan een of meerdere malen te zijn mishandeld door de politie. Twee dagen na het bezoek van de VVD/LI-delegatie werd een demonstratie van de oppositiepartijen hardhandig door de politie beëindigd. Hoewel Aliev de kieswet heeft verbeterd, achtten de kandidaten van de oppositie zich kansloos. De President benoemt in de bestaande kieswet twee derde van de kiesraad en stembureaus worden bemand door de politie en veiligheidstroepen. Aliev kan naar eigen zeggen volledige democratisering niet toestaan omdat zijn land daar nog niet aan toe is. Opmerkelijk is dat hij van eerlijke verkiezingen niets te vrezen heeft; ook dan zou hij een ruime meerderheid behalen. Het volk heeft haar hoop in bange dagen op de sterke man gevestigd. Inderdaad, Azerbaidjan kent grote problemen. Het conflict met Armenië over de enclave Nagorno-Karabakh is nog steeds niet opgelost. Als gevolg van het conflict bevinden honderdduizenden vluchtelingen zich in erbarmelijke omstandigheden in tentenkampen in Azerbaidjan. De lage olieprijs in

Onder het toezien van Wim van Eekelen overhandigt internationaal secretaris Zsolt Szabo aan oud-president van Azerbaidjan, Abulfaz Elchibey, een exemplaar van 'Liberalism in a Changing World' van Frits Bolkestein

Liberaal partijen M campagnesemina

door Reny Dijkman, foto: Dominique van der Meer - Mohr

Campagnevoeren is een apart vak dat men moet leren. Als de VVD bij iedere verkiezing zich het hoofd breekt over welke kernthema's, welke presentatievormen en welke acties gevoerd moeten worden, dan is dat voor de voormalige oostbloklanden helemaal een dilemma. Hun liberale partijen zijn jong of zelfs nog in oprichting. Daarom organiseerde het Internationaal Secretariaat van de VVD het tweedaagse congres over: 'Liberal Campaigning. The Dutch Case'. Russische deelstaten, de Baltische landen, Roemenië, Hongarije, de Tsjechische Republiek, ruim 20 voorlichters en PR-mensen togen naar Den Haag.

Zsolt Szabo had met Arne Geensen en Roger van de Wetering voor een zeer gevarieerd programma gezorgd. Elk aspect van campagnevoeren kwam aan bod. Van de interpretatie van opiniepolls (en vooral het relativeren daarvan!) tot een vergelijking tussen de laatst gevoerde verkiezingscampagnes van de grote Nederlandse partijen. Partijvoorzitter Willem Hoekzema toonde zijn interesse in de congresgangers door 's avonds speciaal voor deze groep naar het diner in Den Haag te komen.

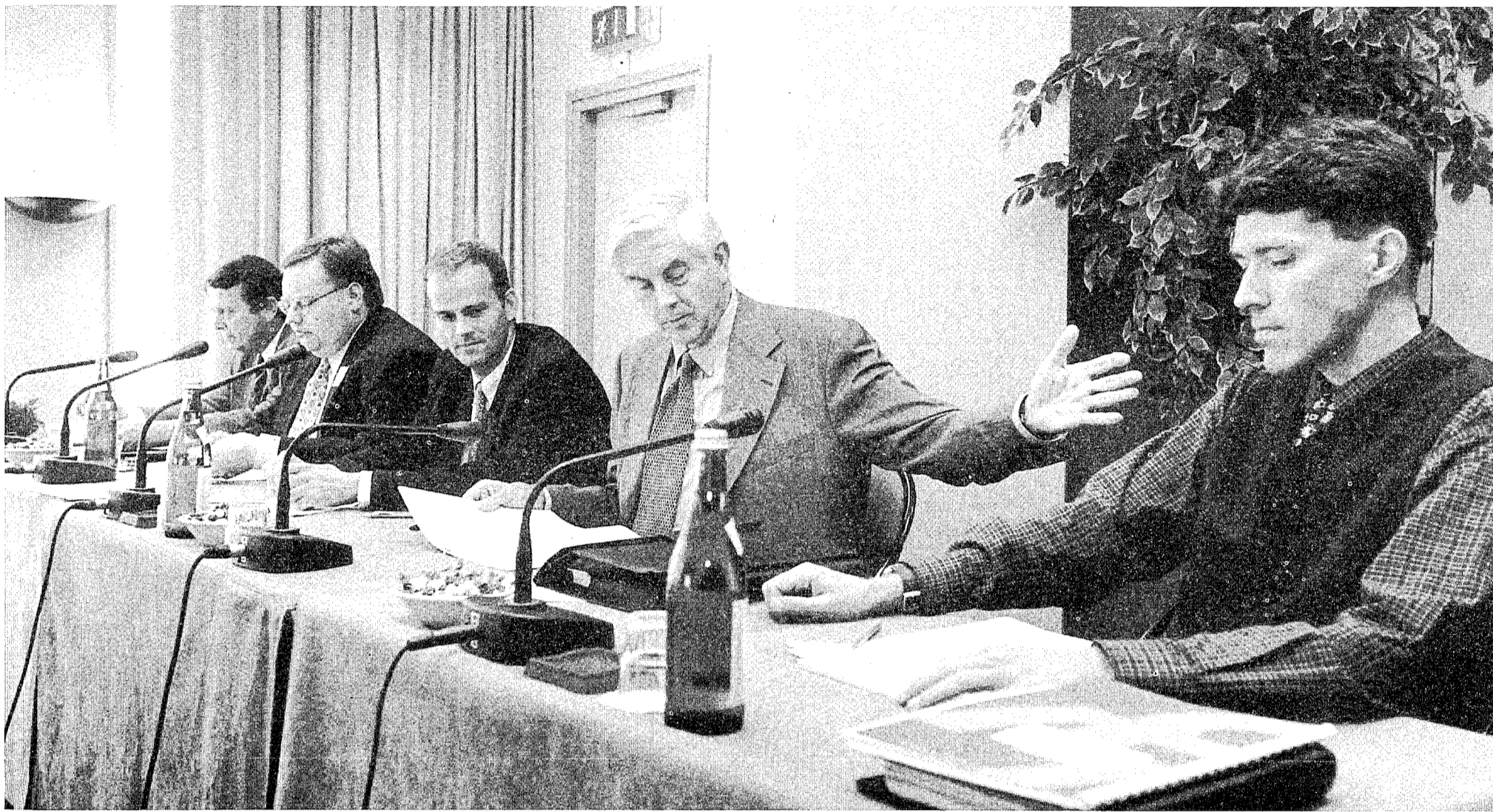
Inhoud, presentatie en vorm

De zaterdagochtend werd besteed aan de inhoud, de presentatie en de vormgeving van de VVD-campagne. Ernst van Splunter, voorlichter van Bolkestein en nu van Dijkstal, schetste de belangrijkste campagnes die wij hier

combinatie met de volledige afhankelijkheid van de nationale economie van olie houden Azerbaidjan in een voortdurende economische crisis. Liberalisering van de Azerbaidjaanse samenleving is in de ogen van Aliev een welvaartsverschijnsel. De sterke hand van Aliev geeft de liberalen in Azerbaidjan vooralsnog niet de kans om een bijdrage te leveren aan de oplossing van de crisis. ■

...den- en Oost-Europese op n Den Haag

Het panel met v.l.n.r.: Vaclav Mencl (Tsjechische Republiek), Chris Rennard (Engeland), Zsolt Szabo (hoofdbestuurslid), Frits Bolkestein (President LI) en Oliver Stohlmann (Oostenrijk) (Dominique van der Meer - Mohr)

te lande voeren. Hij sprak over de absolute noodzaak dat tijdens de campagne eenheid moet heersen. Daarnaast moet een partij een duidelijke identiteit weten neer te zetten. Een professionele presentatie vormt de voltooiing van dit drieluik.

Van Splunter legde grote nadruk op de nieuwsversterking die dagelijks via een ochtendpersconferentie met de kandidaat van de dag onder leiding van Benk Korthals in het Tweede-Kamergebouw werd gegeven. Geen nieuws, geen media.

Willem Bemboom had met zijn levendige presentatie de hele ochtend kunnen vullen. De in het vak doorknede t.v.-journalist noemde als twee belangrijke voorwaarden in de campagne: nieuws en human interest.

Fons Bruijs liet de VVD-videoclips zien, het drukwerk en de gimmicks. Hoe kom je tot een goede slogan? En maak vooral iets speciaals, waardoor je er met jouw partij uitspringt en de aandacht trekt.

De vragen die op het drietal werden afgevuurd toonden wel heel duidelijk de betrokkenheid van de aanwezigen. Hoe blijf je tijdens de campagne intern op één lijn zitten? Testen jullie clips vooraf? Kunnen wij die clips krijgen? Hoe schep je zo'n sfeer? Wat doe je als je politici de voorafgaande periode niet in de schijnwerpers hebben gestaan en relatief onbekend zijn?

Het middagpanel werd voorgezeten door Frits Bolkestein, die zijn gehoor voorhield hoe belangrijk de identiteit van een partij is. 'Als iemand jou om drie uur 's nachts wakker maakt en je vraagt: waar staat je partij voor, dan moet je het antwoord weten. Dat moeten zoveel mogelijk mensen weten!'

Frits kennis van de liberale partijen in de Oost-Europese landen maakte hem tot vraagbaak voor de aanwezigen. Als president van de Liberale Internationale is hij goed op de hoogte van de situaties in al die landen.

Zsolt Szabo kon als een tevreden man afsluiten. 'We hebben goede ideeën gehoord. Wij blijven met elkaar in contact en wij willen u helpen waar wij kunnen.' ■

Cursussen Haya van Someren Stichting

t/m december 1998

Hieronder treft u een overzicht van de cursussen die bij de Haya van Somerenstichting zijn aangevraagd. Voor opgave en/of meer informatie kunt u contact opnemen met de genoemde contactpersoon.

KC 's-Hertogenbosch
Mevrouw I. Kloosterman
Brouwersbos 88
5432 BE Cuijk
tel.: 0485 - 32 18 15

Liberalisme in de praktijk
12 november

Presentatietechniek I
11 & 12 december

KC Amsterdam
De heer L. Kamman
Van Boshuizenstraat 617
1082 AW Amsterdam
tel.: 020 - 644 35 62

Basiscursus Provinciale Staten
14 november

Regionale Kadertraining
21 november

Sociale Zaken
27 november

KC Haarlem
Mevrouw P.J. Noorduyn
Houtwijkerveld 8
2131 ME Hoofddorp
tel.: 023 - 561 61 92

Provinciale Staten Basis en II
20 & 21 november

KC Utrecht
Mevrouw M. Buitelaar
Paardenhoeve 7
3992 PH Houten
tel.: 030 - 637 43 58

Sociale Zaken
28 november

Basis Provinciale Staten
28 november

KC Tilburg
De heer H. Kamman
Vlaggeschip 40
4902 CL Oosterhout
tel.: 0162 - 43 79 25 h

Presentatietechniek II
21 november

P.R.-training
12 december

Basis Provinciale Staten
7 november

KC Leiden
Mevrouw F. Scheffer -
Teeuwisse
Vaartdreef 37
2724 GB Zoetermeer
tel.: 079 - 341 21 88

Gemeentefinanciën
14 november
Liberalisme II
18 & 19 december

KC Limburg
Mevrouw J. de Blécourt-
Maas
Bungweg 14
6374 RB Landgraaf
tel.: 045 - 532 34 54

Regionale kadertraining
21 november

KC Groningen/Friesland/Drenthe
De heer C.C. van Essen
De Bongerd 40
9801 AT Zuidhorn
tel.: 0594 - 50 44 49

Gemeentefinanciën
21 november

RO en Milieu
12 december

KC Den Helder
Mevrouw Y.C. de Bont
Sweelincklaan 22
1817 KE Alkmaar
tel.: 072 - 512 23 15

Leergang besturen
14 november

Liberalisme I
17 november

Sociale Zaken en Werkgelegenheid
28 november

VROM
12 december

KC Overijssel
De heer M.D. Valentijn
Beulakerweg 14
8355 AH Giethoorn
tel.: 0521 - 36 23 41

Discussietechniek
13 & 14 november

Mediatraining
21 november

Fractiemanagement
12 december

Workshop Verhouding Bestuur-Fractie
19 december

Indien u vragen heeft of meer informatie wenst over Vorming & Scholing kunt u contact opnemen met de Haya van Somerenstichting, tel: 070 - 361 30 10. U wordt dan te woord gestaan door Barbara Beek, Vincent Janssen of Ellen van der Zwan.

Afdelings- en regionieuws

door Reny Dijkman, cartoons: Gerard Wiegel

Niet alleen de landelijke VVD jubileerde dit jaar, ook vele afdelingen vierden hun 50-jarig bestaan. Regelmatig ontvang ik een uitnodiging om dat heuglijke feit mee te komen vieren. Beste mensen, sorry, dat lukt mij niet. Ik huldig de stelregel als je naar de ene afdeling gaat, moet je ook naar de andere afdelingen. Maar het is wél zo dat ik graag van originele festiviteiten en activiteiten op de hoogte ben. Daarvoor is in deze rubriek altijd plaats. Wij kunnen elkaar zo goed stimuleren en activeren. Elk idee waardoor niet-actieve leden massaal achter de buis vandaan komen of er hun andere activiteiten voor laten liggen, zult u terug vinden in deze rubriek.

Het adres voor uw bladen blijft: *Vrijheid & Democratie*, Postbus 622, 2280 AP Rijswijk.

Oproep Schagen, waar de afdeling op 10 december het 50-jarig bestaan van de VVD-afdeling viert in "De Rode Leeuw" aan de markt. Aanvang: 18.00 uur. De jubileumcommissie doet haar best alle leden te traceren die naar elders zijn verhuisd. Indien u tot die groep behoort en nog geen uitnodiging hebt ontvangen, stuur dan een kort briefje naar VVD-afdeling Schagen, Postbus 318, 1740 AH Schagen.

VVD Primeur (Purmerend) uit de onvrede van de afdeling met het Amsterdams beleid ten aanzien van de aanleg van de tweede Coentunnel. Veel forensen staan dagelijks voor dag en dauw op om tijdig in de Amsterdamse regio op hun werk te zijn. Over het Amsterdams college van B&W schrijft Primeur: 'Het komt er feitelijk op neer dat zij (B&W, red.) hun medewerking koppelen aan het realiseren van andere grote Amsterdamse projecten. Met andere woorden: burgers en bedrijven boven het Noordzeekanaal zijn voor de broodnodige uitbreiding van de Coentunnel

Afdelingsbestuursleden in de kamercentrale Dordrecht kunnen als proef de komende drie maanden per e-mail het kc-Nieuws ontvangen. Zij kunnen dat aanvragen bij de: VVD Kamercentrale Dordrecht per adres: <maarelconsultancy@wxs.nl>. Dit nieuws prikkelt tot grotere afdelingsactiviteiten en geeft ook een goed overzicht van VVD-activiteiten in het komend kwartaal.

In Heeze-Leende-Sterksel, zo meldt De Liberale Parel is voor VVD-leden een fietstocht georganiseerd. Gidsen zullen hun visie geven op de natuur in het buitengebied van deze gemeenten 'Wij hopen dat een groot aantal VVD'ers aan deze ongeveer 25 km lange fietstocht gaat deelnemen. De afstand is zodanig, dat deze ook door niet zo getrainde fietsers is af te leggen. Bovendien zal onderweg een stop zijn, waar u koffie met... door de afdeling wordt aangeboden,' zo meldt voorzitter Harry Benthem. Fantastisch idee!

thonzitting, waarin de besluitvorming van een permanent asielzoekerscentrum en de sloop van de Knoepert eerst plaats vond in de nacht van 21 juli, kon de raad op zomerreces.'

VVD-Brussel is een bruisend bedrijf. Voorzitter Eddy Hartog weet goed de vele interessante mogelijkheden te benutten die het politiek internationale wereldje in Brussel biedt. VVD-ministers en kamerleden reizen regelmatig naar deze liberale enclave. Ook organiseert het bestuur na een vorig bezoek aan het Vlaams Parlementgebouw thans een excursie naar het Parlement van het stadsgewest Brussel.

Berichten uit de VVD-Wassenaar kijkt via bestuurslid Jos Tonino met zorg uit naar de komende verkiezingen voor Provinciale Staten in Zuid-Holland. De oorzaak is de politieke discussie die momenteel wordt gevoerd over: 'de annexatie van delen van buurgemeenten van Den Haag door die "centrumgemeente"... 'Ook binnen onze gelederen is geen sprake van overeenstemming over de toekomst van dit debat. Emoties lijken het te gaan winnen van argumenten. Dat is jammer, want met emoties win je geen verkiezingen. De kracht en de kwaliteit van het bestuur op provinciaal niveau is in de komende periode van eminent belang. De VVD moet daarin een rol spelen...'

De Vrije Poort (Haarlem) laat fractie-assistent Peter Traksel aan het woord om zich voor te stellen. Peter was ooit lid van de PSP en kwam na een tijd als politiek dakloze uit bij de VVD. Waarom? 'De manier waarop de VVD zijn leden ontvangt (o.a. de introductie cursus) en uitnodigt

aan de besluitvorming deel te nemen, kortom de geest die de VVD uitademt heeft mij ervan overtuigd dat mijn keuze voor de VVD de juiste was. Wanneer je lid bent van een politieke partij, dan vind ik dat je daarvoor ook daadwerkelijk actief moet zijn (een persoonlijk standpunt, met alle respect overigens voor leden die door hun "papierlidmaatschap" de partij steunen...')

Kamercentrale Tilburg wijst in de Koerier erop dat de algemene najaars-ledenvergadering wordt gehouden op 14 november en niet - zoals eerder vermeld - een maand later. Kandidaten voor een zetel in de Brabantse Provinciale Staten hebben zich afgelopen maand kunnen presenteren tijdens een zogenaamde "tafeltjesavond" in Gilze-Rijen. Een aantal Brabantse gemeenten zal op 3 maart eveneens moeten stemmen in verband met gemeentelijke herindelingen. Jan Lemans, secretaris bijzondere projecten kc-Tilburg: 'Van essentieel belang is hoe de gecombineerde verkiezing op gemeentelijk niveau wordt georganiseerd. Goede voorlichting voorafgaande aan en op de dag van de verkiezingen zelf is uiterst belangrijk.'

Liberaal Utrecht toont bij monde van voorzitter Marco Mud grote bezorgdheid over de toekomst van de Domstad. 'Veiligheid, Bereikbaarheid en Leefbaarheid zijn de aandachtsgebieden waarop de VVD in het bijzonder wil bijdragen aan de belangen van onze prachtige stad...' 'De VVD kiest en laat de Utrechtse burgers dus de keuze om de linkse bocht waarin de Utrechtse raad steeds massaler en harder rijdt, naar het midden toe af te buigen. Onze stad kan het zich niet permitteren dat bewindvoerders uit het linkse blok zich met droge ogen van veelzeggende accountantsverklaringen niets aantrekken. En dat nog in het openbaar ook. Utrecht kan het zich ook niet permitteren dat uit diezelfde hoek dogmatisch wordt vastgehouden aan een open einde regeling in de bijzondere bijstand die dit jaar een budgetoverschrijding van 17.1 miljoen gaat opleveren...'

De rubriek werd op 5 oktober afgesloten; wordt vervolgd.

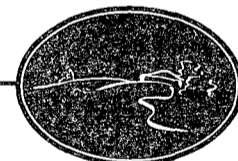
afhankelijk van het slagen van (bijvoorbeeld) de Noord-Zuidlijn. Dit is ridicuul!

Pijnacker heeft zwaar geleden onder de wateroverlast op 14 september. VVD-loco-burgemeester Henny Bos heeft de schade weten te beperken. 'In samenspraak met de commandant van de brandweer heb ik het besluit kunnen nemen om in de Oude Leede, nabij de Ackerdijkse plassen, een oppervlakte van ongeveer 50.000 m2 met kassen bebouwde grond te behoeden voor grote wateroverlast. Met groot materieel is er een enorme hoeveelheid water weggepompt door de Pijnackerse brandweer.'

Elders in het blad doet Ad Kerklan, VVD-fractievoorzitter, een beroep op de leden om op 14 oktober te gaan stemmen tegen de door de Provincie geplande Haagse grenscorrecties. Dit referendum wordt in de vijf betrokken randgemeenten gelijktijdig gehouden.

VVD Hengelo (Overijssel) viert haar 50-jarig bestaan met een receptie, een feestelijk diner en... een geïllustreerd historisch boekje 'Stemmen en stemmingen, 50 jaar liberale politiek in Hengelo.'

Venlo werd onmiddellijk na de installatie van de nieuwe gemeenteraad gelijk in het diepe gegooid. 'De C.O.A. (Centrale Organisatie Asielzoekers) stond op de trappen van het stadhuis met de boodschap dat men de Knoepert had gehuurd om er 2000 asielzoekers in te huisvesten,' bericht fractievoorzitter Frans van den Hombergh. Het hele land heeft de t.v.-beelden kunnen zien en de kranten over dit massale getal kunnen lezen. Er werd een oplossing gevonden. 'De keuze van het permanent asielzoekerscentrum in 't Ven was voor iedere fractie een heel moeilijke, ook voor de VVD-fractie... Het college heeft ons weten te overtuigen van de voordelen, zodat ook wij unaniem konden instemmen met het raadsvoorstel. Na de mara-

Agence Belle France®

PROVENCE CÔTE D'AZUR DORDOGNE BRETAGNE AUVERGNE
verhuur van karakteristieke tot luxe woningen, landelijk gelegen, veelal met zwembad
Bel: 076 520 57 51

INTERFLOW
cleanroom en laboratorium
technologie

Postbus 48, 1770 AA Wieringerwerf - Tel. (0227) 60 28 44 - Fax (0227) 60 31 65

LA CLOCHE
RESTAURANT

Kloksteeg 3 Leiden Telefoon 071 5123053